قرآن
جو ترجمو

Quran PDF

SINDHI

قرآن

جو ترجمو

مترجم

مولانا وحيد الدين خان

سنڌي ترجمو

ڊاڪٽر قاسم عالماڻي

First published 2025
This translation of the Quran is copyright free

Goodword Books
1, Nizamuddin West Market, New Delhi-110013
Mob. +91-8588822672
email: info@goodwordbooks.com
www.goodwordbooks.com

CPS International
Centre for Peace and Spirituality International
1, Nizamuddin West Market, New Delhi-110013
Mob. +91-9999944119
email: info@cpsglobal.org
www.cpsglobal.org

Center for Peace and Spirituality USA
391 Totten Pond Road,
Suite 402, Waltham MA 02451, USA
Mob. +1 617 960 7156
email: info@cpsusa.net

قرآن مجيد جي سورتن جي فهرست

سورة الفاتحہ-۱ 19

سورة البقرہ-۲ 19

سورة آل عمران-۳ 62

سورة النساء-٤ 87

سورة المائدہ-٥ 113

سورة الانعام-٦ 133

سورة الاعراف-۷ 157

سورة الانفال-۸ 182

سورة التوبہ-۹ 191

سورة يونس-۱۰ 210

سورة هود-۱۱ 223

سورة يوسف-۱۲ 238

سورة الرعد-۱۳ 252

سورة ابراهيم-١٤ 258

سورة الحجر-١٥ 265

سورة النحل-١٦ 270

سورة اسراءَ-۱۷ 285

سورة الكهف-۱۸ 297

سورة مريم-۱۹ 309

سورة طٰهٰ-۲۰ 317

سورة الانبياء-۲۱ 328

سورة الحج-۲۲ 337

سورة المؤمنون-۲۳ 347

سورة النور-٢٤ 355

سورة الفرقان-٢٥ 365

سورة الشعراء- ٢٦ 371

سورة النمل-۲۷ 382

سورة القصص-۲۸ 390

سورة العنكبوت-۲۹ 401

سورة الروم-۳۰ 408

سورة لقمان-٣١ 414
سورة السجدة-٣٢ 418
سورة الاحزاب-٣٣ 421
سورة سبا-٣٤ 430
سورة فاطر-٣٥ 437
سورة يٰسٓ- ٣٦ 442
سورة الصّٰفّٰت-٣٧ 448
سورة صٓ-٣٨ 455
سورة الزمر-٣٩ 461
سورة المؤمن-٤٠ 470
سورة حٰمٓ السجدة-٤١ 479
سورة الشوريٰ-٤٢ 485
سورة الزخرف-٤٣ 491
سورة الدخان-٤٤ 498
سورة الجاثية-٤٥ 501
سورة الاحقاف-٤٦ 504
سورة محمد-٤٧ 509
سورة الفتح-٤٨ 514
سورة الحجرات-٤٩ 518
سورة قٓ-٥٠ 521
سورة الذّٰريات-٥١ 524
سورة الطور-٥٢ 527
سورة النجم-٥٣ 529
سورة القمر-٥٤ 532
سورة الرحمٰن-٥٥ 535
سورة الواقعة-٥٦ 538
سورة الحديد-٥٧ 541
سورة المجادلة-٥٨ 546
سورة الحشر-٥٩ 549
سورة الممتحنة-٦٠ 552
سورة الصف-٦١ 555
سورة الجمعة-٦٢ 557
سورة المنافقون-٦٣ 558
سورة التغابن-٦٤ 559
سورة الطلاق-٦٥ 561
سورة التحريم- ٦٦ 563

سورة الملک-٦٧ 565
سورة القلم-٦٨ 568
سورة الحآقة-٦٩ 571
سورة المعارج-٧٠ 573
سورة نوح-٧١ 575
سورة الجن-٧٢ 576
سورة المزمل-٧٣ 579
سورة المدثر-٧٤ 580
سورة القيامة-٧٥ 582
سورة الدهر- ٧٦ 584
سورة المرسلات-٧٧ 586
سورة النبا-٧٨ 587
سورة النازعات-٧٩ 589
سورة عبس-٨٠ 591
سورة التكوير-٨١ 592
سورة الانفطار-٨٢ 593
سورة المطففين-٨٣ 594
سورة الانشقاق-٨٤ 595
سورة البروج-٨٥ 596
سورة الطارق-٨٦ 597
سورة الاعلي-٨٧ 597
سورة الغاشية-٨٨ 598
سورة الفجر-٨٩ 599
سورة البلد-٩٠ 600
سورة الشمس-٩١ 601
سورة الليل-٩٢ 602
سورة الضُحٰي-٩٣ 602
سورة الم نشرح -٩٤ 603
سورة التين-٩٥ 603
سورة العلق٩٦ 604
سورة القدر-٩٧ 604
سورة البينة-٩٨ 605
سورة الزلزال-٩٩ 605
سورة العٰدیٰت-١٠٠ 606
سورة القارعة-١٠١ 606
سورة التكاثر-١٠٢ 607

سورة العصر-١٠٣ 607
سورة الهمزة-١٠٤ 608
سورة الفيل-١٠٥ 608
سورة قريش-١٠٦ 608
سورة الماعون-١٠٧ 609
سورة الكوثر-١٠٨ 609
سورة الكافرون-١٠٩ 609
سورة النصر-١١٠ 610
سورة اللهب-١١١ 610
سورة الاخلاص-١١٢ 610
سورة الفلق-١١٣ 611
سورة الناس-١١٤ 611

ڪلام جو آغاز

قرآن خدا جو ڪتاب آهي، جيڪو پيغمبر اسلام حضرت محمد صلي الله عليه وآله وسلم کي ڏنو ويو. قرآن مجيد مجموعي جي صورت ۾ نازل نه ٿيو هو. پر اهو ٢٣ سالن جي عرصي ۾ مختلف جزن جي صورت ۾ نازل ٿيو. پيغمبر اسلام مکي ۾ هئا، جڏهن ٦١٠ عيسوي ۾ قرآن شريف جو پهريون حصو نازل ٿيو. ان کان پوءِ مسلسل قرآن جا مختلف حصا پاڻ ﷺ تي نازل ٿيندا رهيا. قرآن جو آخري حصو پاڻ ﷺ تي 632 عيسوي ۾ نازل ٿيو. ان وقت پاڻ ﷺ مديني ۾ هئا. قرآن شريف جو اِهو نازل ٿيڻ حضرت جبرائيل عليه السلام جي ذريعي ٿيندو هو. آخر ۾ حضرت جبرائيل عليه السلام جي تعليم جي مطابق قرآن جي مختلف حصن کي مجموعي جي صورت ۾ مرتب ڪيو ويو.

قرآن ۾ ڪل 114 سورتون آهن. ڪجھ وڏيو سورتون آهن ۽ ڪجھ ننڍيون سورتون آهن. مجموعي طور آيتن جو ڪل تعداد 6236 آهي. تلاوت جي ضرورت تحت قرآن شريف کي ٽيهن سيپارن ۽ ستن منزلن جي صورت ۾ تقسيم ڪيو ويو آهي. قرآن ستين صدي جي پهرين ڏهاڪي ۾ نازل ٿيو. ان وقت ڪاغذ وجود ۾ اچي چڪو هو. اهو ڪاغذ مخصوص وڻن جي ريشن کان ونڻي هٿرادو صنعت جي ذريعي ٺهڻ لڳو. ان کي پيائرس Papyrus چيو ويندو آهي. قرآن جو جڏهن به ڪو حصو نازل ٿيندو هو ته ان کي ڪاغذ تي لکي ڇڏبو هو، جنهن کي عربي ٻولي ۾ قرطاس (الانعام:٧) چيو وڃي ٿو. ان سان گڏ ماڻهو ان کي پنهنجي حافظي ۾ به محفوظ ڪري ڇڏيندا هئا. ڇاڪاڻ

تہ ان وقت قرآن ئي واحد اسلامي لٹريچر هو. قرآن کي نمازن ۾ پڙهيو ويندو هو ۽ دعوت جي ڪمخاطر ان کي ماٺهن جي سامهون پڙهي ٻڌايو ويندو هو. اهڙي طرح قرآن هڪ ئي وقت لکيو ۽ پئي ويو ۽ ان کي ياد ۽ ڪيو پئي ويو.

پيغمبراسلام صلي الله عليہ وسلم جي آخري زماني تائين قرآن کي محفوظ ڪرڻ جو اهو ئي طريقو جاري رهيو. پاڻ ﷺ جن جي وفات 632 عيسوي ۾ ٿي. ان ڪانپوءِ حضرت ابوبڪر صديق اسلام جا پهريان خليفا ٿيا. انهن باقاعدي اهتمام سان قرآن مجيد جو هڪ جُلد وارو نسخو تيار ڪرايو. اهو نسخو قديم زماني جي ڪاغذ يا قرطاس تي ٺاهيو ويو.اهو قرآن جو جُلد چوڪنڊي صورت ۾ هو. تنهنڪري ان کي چوڪنڊو (Square) چيو ويندو هو. اهڙي طرح قرآن پهرين خليفي جي دور ۾ ڪتاب جي صورت ۾ محفوظ ڪيو ويو. ٽئين خليفي عثمان بن عفان جي زماني ۾ ان جُلد واري قرآن جا وڌيڪ نسخا تيار ڪيا ويا ۽ انهن کي مختلف شهرن ڏانهن موڪليو ويو. اهي نسخا شهر جي جامع مسجدن ۾ موجود هوندا هئا. ماڻهو انهن کي پڙهندا ۽ هئا ۽ انهن جا وڌيڪ نسخا ۽ تيار ڪندا هئا.

قرآن جي ڪتابت جو اهو سلسلو اوٽيهين صدي عيسوي تائين جاري رهيو. اوٽيهين صدي ۾ پرنٽنگ پريس ايجاد ٿي. ان سان گڏ ڪاغذ ۽ جديد طريقي سان وڏي تعداد ۾ تيار ٿيڻ لڳو. اهڙي طرح اٽويهين صدي ۾ قرآن جو باقاعده پرنٽنگ پريس جي ذريعي ڇپجڻ جو آغاز ٿيو. ڇپجڻ جي طريقن ۾ مسلسل ترقي ٿيندي رهي. ان سان گڏوگڏ قرآن جا ڇپيل نسخا بهتر نموني تيار ٿيڻ لڳا. هاڻ قرآن جا ڇپيل نسخا ايترا تہ عام ٿي ويا آهن جو هر گهر، هر مسجد ، هر لائبريري ۽ هر مارڪيٽ ۾ تمام گهٽي مقدار ۾ موجود آهن، جتان هر انسان قرآن جا ڇپيل خوبصورت نسخا حاصل ڪري سگهي ٿو، چاهي اُهو دنيا جي ڪهڙي ۽ ڪنڊ ۾ هُجي.

قرآن خدا جو ڪتاب آهي. اُهو پنهنجي اصلي عربي زبان ۾ مڪمل محفوظ آهي. اهڙي هڪ ڪتاب جو ترجمو ڪڏهن بہ اصل ڪتاب جو نعم البدل نٿو ٿي سگهي. قرآن جي ترجمي جو مقصد صرف آسان سمجهاڻي آهي، پر ان جو هر گز اِهو مطلب ناهي تہ جيڪو شخص عربي ٻولي نٿو ڄاڻي تہ اُهو قرآن کي سمجهي نٿو سگهي. قرآن عربي نہ ڄاڻندڙ لاءِ بہ قابل فهم ڪتاب آهي. قرآن بظاهر عربي زبان ۾ آهي، پر پنهنجي حقيقت جي لحاظ کان اِهو فطرت جي زبان ۾ آهي يعني اُها زبان جنهن ۾ خدا تخليق جي وقت سيني انسانن کي سڏي ريت خطاب ڪيو هو. اِهو خطاب هر عورت ۽ مرد جي اندر غير شعوري طور هميشہ موجود هوندو آهي. انڪري قرآن هر انسان لاءِ هڪ قابل فهم ڪتاب آهي، ڪنهن لاءَ شعوري طور ۽ ڪنهن لاءِ غير شعوري طور.

ان حقيقت کي قرآن هنن لفظن ۾ بيان ڪيو آهي: بَلۡ هُوَ اٰيٰتٌۢ بَيِّنٰتٌ فِىۡ صُدُوۡرِ الَّذِيۡنَ اُوۡتُوا الۡعِلۡمَ (العنڪبوت:٤٩) يعني هي پڙيون آيتون آهن انهن ماڻهن جي سينن ۾ جن کي علم عطا ڪيو ويو آهي. اُن جو مطلب هي آهي تہ قرآن جنهن رباني حقيقت کي شعور جي زبان ۾ ٻڌائي رهيو آهي، اُهو غير شعوري زبان ۾ اڳ ئي انسان جي اندر موجود آهي. قرآن جو پيغام انسان لاءِ ڪو اجنبي پيغام نہ آهي، اِهو انهيءَ معرفت جو هڪ لفظي اظهار آهي. جنهن معرفت کان اڳ ۾ ئي انسان فطرت جي سطح تي آشنا آهي.

قرآن ۾ ٻڌايو ويو آهي تہ جيڪي انسان هينئر پيدا ٿي رهيا آهن ، اُهي سڀ ابتدائي طور آدم جي تخليق وقت ئي پيدا ڪيا ويا هئا. ان وقت خدا انهن انساني روحن سان سڏي ريت خطاب ڪيو هو. انهي معاملي کي قرآن ۾ هن ريت بيان ڪيو ويو آهي:

" جڏهن تنهنجي رب بني آدم جي پُٺين مان ان جي اولاد کي ڪڍيو ۽ انهن کي خود پنهنجي پاڻ تي شاهد بڻايو" ڇا آئون

توهان جو رب نہ آهيان": انهن چيو ها، اسان اقرار ڪريون ٿا. اِهو انهي ڪري ٿيو ته جيئن توهان قيامت جي ڏينهن ائين نہ چئو ته اسان کي ان جي خبر نہ هئي." (الاعراف: ۱۷۲)

خدا ۽ ٻانهي جي وچ ۾ هڪ ٻئي مڪالمي جو ذڪر قرآن ۾ هن طرح آيو آهي:

" اسان امانت (اختياري عمل) کي آسمانن ۽ زمين ۽ پهاڙن جي سامهون پيش ڪيو ته انهن اُن کي کڻڻ کان انڪار ڪيو ۽ اُهي ان کان ڊڄي ويا ۽ انسان ان کي کنيو. بيشڪ هوظالم ۽ جاهل هو".
(الاحزاب: ۷۲)

انهن ٻنهي آيتن مان معلوم ٿئي ٿو ته تخليق جي ابتدا ۾ خدا سيني انسانن کي سڌي ريت خطاب ڪيو هو. ان خطاب ۾ جيڪا ڳالهه چئي ويئي هئي، اُها سيني انسانن جي لاشعور ۾ محفوظ ڪئي ويئي. ڇاڪاڻ ته خدا جي جنهن ڪلام کي انسان قرآن جي صورت ۾ پڙهي رهيو آهي، ان کان اڳ سڌي ريت خدائي خطاب جي تحت هو ان کي ٻُڌي ۽ سمجهي چڪو آهي. قرآن انسان جي لاءِ هڪ جاتل ڳالهه کي جاڙڻ آهي، نہ وري کنهن نامعلوم ڳالهه کي اچانڪ ٻُڌڻ. حقيقت هي آهي ته قرآن انساني ذهن کولينڈڙ آهي يعني اُن جي اَن فولڈنگ(unfolding)آهي.

ان ڳالهه کي سامهون رکيو وڃي ته اِهو جاڙڻ مشڪل نہ ٿيندو ته قرآن کي سمجهڻ لاءِ قرآن جو ترجمو هڪ ذريعي جي حيثيت رکي ٿو. جنهن ماڻهو جي فطرت زنده هُجي، جنهن پنهنجي پاڻ کي بعد جيزماني(conditioning) کان بچايو هُجي، اهو جڏهن قرآن جو ترجمو پڙهندو ته اُن جي ذهن جا اُهي خانا ڪُلي پوندا جتي خدا جو پهريون خطاب اڳ ۾ ئي محفوظ آهي. "عهد الست" جيڪڏهن خدا جو پهريون خطاب آهي ته قرآن خدا جو ٻيو خطاب آهي. ٻئي

هڪڙئي لاءِ تصديق جي حيثيت رکن ٿا. جيڪڏهن ڪو ماڻهو عربي ٻولي نٿو ڄاڻي يا گهٽ ٿو ڄاڻي ۽ اُهو صرف قرآن جو ترجمو پڙهڻ واري پوزيشن ۾ هجي ته ان کي قرآن جي فهم جي باري ۾ مايوسي جو شڪار نه ٿيڻ گهرجي. قرآن جو اِهو انساني تصور موجوده زماني ۾ هڪ سائنسي حقيقت بڻجي چڪو آهي. موجوده زماني ۾ جنيٽڪ ڪوڊ جي سائنس ۽ انٽراپالاجي جو مطالعو ٻئي ان قرآن جي نقطِ نظر جي مڪمل تائيد ڪن ٿا.

هر ڪتاب جو هڪ موضوع (Subject) هوندو آهي. قرآن جو موضوع اِهو آهي ته خدا جي تخليقي منصوبي (Creation plan of God) کان انسان کي آگاهه ڪيو ويجي، يعني انسان کي اِهو ٻُڌايو ويجي ته خدا هي دنيا ڇا لاءِ ٺاهي آهي. انسان کي زمين تي آباد ڪرڻ جو مقصد ڪهڙو آهي. موت کان اڳ واري حياتي جي دور ۾ انسان کان ڇا گهربل آهي ۽ موت کان پوءِ واري حياتي جي دور ۾ انسان کي ڇا پيش اچڻ وارو آهي. انسان هڪ ابدي مخلوق آهي. هن جي حياتِ زندگي جو سفر موت کان پوءِ به جاري رهندو. قرآن اُن پوري حياتِ زندگي جي سفر لاءِ هڪ رهنما ڪتاب جي حيثيت رکي ٿو. انسان کي ان حقيقت کان خبردار ڪرڻ ئي قرآن جو مقصد آهي ۽ اِهو ئي قرآن جي ڪلام جو موضوع آهي.

خدا انسان کي هڪ ابدي مخلوق جي حيثيت سان پيدا ڪيو. پوءِ اُن جي زندگي جي عرصي (Life span) کي پن حصن ۾ ورهائي ڇڏيو. ان جو تمام ٿورڙو حصو موت کان اڳ واري دور ۾ رکيو ۽ ان جو تمام گهڻو حصو موت کان بعد واري دور ۾ رکيو ويو. موت کان اڳ وارو جيڪو دور آهي اُهو امتحان جو دور آهي ۽ موت کانپوءِ وارو جيڪو دور آهي اُهو امتحان مطابق چڱو يا بُرو انجام پائڻ وارو دور آهي. قرآنزندگي جي انهيءَ حقيقت لاءِ هڪ تعارفي ڪتاب جي حيثيت رکي ٿو.

قرآن هڪ لحاظ کان مُنعم (الله پاڪ) طرفان انعام جي يادگيري آهي. خدا انسان کي استثنائي صفتن سان پيدا ڪيو آهي. پوءِ ان کي زمين جهڙي سياري تي آباد ڪيو، جتي انسان جي لاءِ هر قسم جو لائف سپورٽ سسٽم(life support system) موجود آهي. قرآن کي هي گهربل آهي ته انسان فطرت جي انهن انعامن مان فائدو کڻندي مُنعم(الله پاڪ) کي ياد رکي.هو انعامن جي خالق جو اعتراف ڪري. انعامن جو استعمال ڪندي مُنعمجو اعتراف ڪرڻ ۽ ان جي تقاضن کي پورو ڪرڻ ابدي جنت جو سرٽيفيڪٽ آهي. انعامن کي استعمال ڪندي مُنعمکي فراموش ڪرڻ ماٺهو کي جهنم جو مستحق بٽائي ٿو ڇڏي.قرآن اصل ۾ انهيءَ سڀ کان وڏي حقيقت جي يادگيري آهي.

توهان قرآن کي پڙهندو ته توهان اُن ۾ بار بار ان قسم جي بيانن کي لهندو ته هي خدا جو نازل ڪيل ڪلام(Word of God) آهي. بظاهر اِها هڪ سادي ڳالهه آهي، پر جڏهن ان کي تقابلي طور ڏٺو وڃي ته معلوم ٿيندو ته اِها انتهائي غيرمعمولي ڳالهه آهي. دنيا ۾ ڪوڙ سارا ڪتاب آهن جن جي باري ۾ ماٺهن جو عقيدو آهي ته اُهي مقدس ڪتاب آهن. پر قرآن ڪانسواءِ ڪنهن به مقدس مذهبي ڪتاب ۾ توهان کي اِهو لکيل نه ملندو ته هي خدا جو ڪلام آهي. هن قسم جو بيان استثنائي طور تي صرف قرآن ۾ موجود آهي. قرآن ۾ اهڙي قسم جي بيان جو هئڻ ان جي قاري (پڙهڻ واري) کي هڪ نقط آغاز (Starting point) ڏيندو آهي. هو اُن جو مطالعو هڪ استثنائي ڪتاب طور ڪري ٿو نه وري عام انساني ڪتاب طور.

قرآن جو اسلوب بيان به هڪ منفرد اسلوب بيان آهي. عام انساني ڪتابن جوطريقو هي آهي ته ان ۾ شيون تصنيفي ترتيب سان درج هوندیون آهن. ان ۾ اي کان زيڊ تائين سلسليوار ترتيب جي صورت ۾ شين کي بيان

ڪيو ويندو آهي، پرقرآن ۾ اهڙي قسم جو اسلوب موجود نہ آهي. عام انسانن کي قرآن بظاهر هڪ غير مرتب ڪلام معلوم ٿيندو آهي، پر حقيقت جي لحاظ کان ڏنو وڃي تہ اُهو انتهائي قاعدي موجب مرتب ٿيل ڪلام نظر ايندو. قرآن جي اسلوب ڪلام جي باري ۾ اِهو چوڻ صحيح ٿيندو تہ ان جو اسلوب شاهاڻو اسلوب آهي.قرآن کي پڙهندي ائين محسوس ٿيندو آهي جڙ تہ ان جو مصنف هڪ اهڙي اعليٰ مقام تي آهي جتان اُهو سڄي انسانيت کي ڏسي رهيو آهي. سڄي انسانيت ان جو نشانو آهي. اُهو پهنجي مقام عظمت سان پوري انسانيت کي خطاب ڪري رهيو آهي. البت ان خطاب دوران ان جو رخ ڪڏهن هڪ جماعت ڏانهن مڙي ٿو وڃي تہ ڪڏهن ٻئي جماعت ڏانهن.

قرآن جو هڪ خاص پهلو هي آهي تہ ان جو قاري (پڙهڻ وارو) ڪنهن بہ گهڙي ان جي مصنف سان ڪنسلٽ ڪري سگهي ٿو. قرآن جو مصنف خدا آهي. اُهو هڪ زنده خدا آهي. اُن سيني انسانن جو احاطو ڪري رکيو آهي. هو سڏي ريت هر انسان جي ڀالھ ٻڌي ٿو ۽ ان جو جواب ڏيئي ٿو. ان ڪري قرآن جي قاريلاءِ هر گهڙي اِهو ممڪن آهي تہ هو خدا سان رابطو قائم ڪري سگهي.هو خدا کان سوال پُڇي ۽ خدا کان پنهنجي سوال جو جواب حاصل ڪري.

جيڪي ماڻهو رڳو ميڊيا جي ذريعي قرآن کي ڄاڻن ٿا، اُهي عام طور سمجهن ٿا تہ قرآن جهاد جو ڪتاب آهي ۽ جهاد انهن جي نظر ۾ نالو آهي تشدد جي ذريعي پنهنجي مقصد کي حاصل ڪرڻ جو. پر اِها صرف غلط فهمي جي ڀالھ آهي. جيڪو بہ ماڻهو قرآن کي سڏي ريت پڙهندو تہ ان کي اِهو سمجهڻ ۾ مشڪل پيش نہ ايندي تہ قرآن جو تشدد سان ڪو بہ تعلق نہ آهي. قرآن مڪمل طور تي ڪتابِ امن آهي نہ وري ڪتابِ تشدد.

اِهو صحيح آهي تہ قرآن جي تعليمات مان هڪ تعليم اِها آهي جنهن کي جهاد چيو ويندو آهي. پر جهاد پُر امن ڪوشش جو نالو آهي، نہ وري

ڪنهن قسم جي متشدد عمل جو. قرآن ۾ جهاد جو تصور قرآن جي هن آيت مان معلوم ٿيندو آهي: وَ جَاهِدْهُمْ بِهٖ جِهَادًا كَبِيْرًا (الفرقان: ٥٢)

قرآن جي هن آيت ۾ قرآن جي ذريعي جهاد ڪرڻ جي تعليم ڏني ويئي آهي. ظاهر آهي ته قرآن کي هٿيار نه آهي. قرآن هڪ نظرياتي ڪتاب آهي. قرآن خدائي آئيڊيالاجي جو تعارف آهي. ان مان قرآن جو تصورِ جهاد واضح نموني معلوم ٿيندو آهي. قرآن مطابق، جهاد دراصل پُرامن نظرياتي جدوجهد (Peaceful ideological struggle) جو نالو آهي. ان نظرياتي جدوجهد جو نشانو قرآن ۾ اهو ٻڌايو ويو آهي ته قرآن جو پيغام ماڻهن جي دلين ۾ داخل ٿي وڃي. (النساء:٦٣).

هن آيت مطابق قرآن جو مطلوب قول اهو آهي جيڪو "قولِ بليغ" هجي. يعني اهڙو ڪلام جيڪو ماڻهن جي ذهن کي متاثر ڪري، جيڪو ماڻهن کي مطمعئنڪرڻ وارو هجي، جنهن جي ذريعي ماڻهن ۾ قرآن جي صداقت جو يقين پيدا ٿئي، جنهن جي ذريعي ماڻهن ۾ فڪري انقلاب برپا ٿي وڃي. اهو قرآن جو مشن آهي ۽ ان قسم جو مشن صرف دليلن جي ذريعي انجام ڏيئي سگهي ٿو. تشدد يا ڪنهن به مسلح ڪارروائي جي ذريعي ان نشاني کي پائڻ ممڪن نه آهي.

اهو صحيح آهي ته قرآن ۾ ڪجهه اهڙيون آيتون آهن جيڪي قتال (War) جي اجازت ڏين ٿيون، پر اهي آيتون صرف جنگي حالتن لاءِ آهن، اُهي صرف حملي جي وقت دفاع جي معنيٰ ۾ آهن. دفاع کانسواءِ ڪا جنگ اسلام ۾ جائز نه آهي. اهو دفاع به صرف قائم شده رياست (Established State) ڪري سگهي ٿي. رياست کانسواءِ ڪنهن به فرد يا تنظيم کي جهاد چيڙڻ جي اجازت نه آهي.

قرآن کي سمجهڻ لاءِ هڪ اهم ڳالهه اِها آهي ته قرآن کي قانوني ڪتاب

نہ آهي، قرآن هڪ دعوتي ڪتاب آهي. قرآن جو اسلوبِ ڪلام قانوني نہ آهي، بلڪ دعوتي آهي. قانون جي زبان مقرر ٿيل زبان هوندي آهي. قانوني تحرير ۾ شيون لفظي طور گهربل هوندیون آهن، جڏهن تہ دعوتي تحرير جو معاملو ائين نہ آهي. دعوتي تحرير ۾ ان جي معنيٰ تي زور هوندو آهي. دعوتي ڪتاب ۾ لفظن جي حيثيت صرف ذريعي جي ٿي ويندي آهي، جڏهن تہ قانوني ڪتاب ۾ لفظ خود مقصد بنجي ويندا آهن.

ان جو هڪ پهلو اِهو آهي تہ دعوتي تحرير ۾ تاڪيد جي مقصد کي حاصل ڪرڻ لاءِ شدّت جي اسلوب کي اختيار ڪيو ويندو آهي. پر دعوتي ڪلام ۾ اِها سختي حڪمت تي مبني هوندي آهي. اهڙي ڪنهن ڪلام ۾ شدّت کي ڏسي ڪري ان کي قانوني شدّت جي معنيٰ ۾ وٺڻ سراسر نادانيَ جي ڳالهہ ٿيندي. انهيءِ حڪمت جو نتيجو اِهو آهي تہ دعوتي ڪلام ۾ اڪثر ائين ٿيندو آهي جوان ۾ هڪ اهڙي ڳالهہ چئي ويندي آهي جيڪا قانوني اسلوب جي لحاظ کان نهايت سخت لڳندي آهي. پر دعوتي اسلوب جي اعتبار کان اُها صرف جنجهوڙڻ لاءِ هوندي آهي. اُها صرف ان لاءِ هوندي آهي تہ ماڻهو جي فطرت کي جاڳائجي. ان جي اندر لڪل احساسن کي متحرڪ ڪيو وڃي. هڪ مثال سان ان جي وضاحت ٿئي ٿي.

پيغبر اسلام ﷺ جي زماني ۾ بدر (2 هجري) جي جنگ لڳي. اها جنگ پاڻ ﷺ دفاع طور تي ڪئي. ان جنگ ۾ پاڻ ﷺ کي فتح نصيب ٿي.اُن جنگ ۾ پاڻ ﷺ دشمن جا ستر ماڻهو گرفتار ڪيا. ان ڪانپوءِ اُهي ماڻهو جنگي قيدي جي حيثيت سان مدينيِ آندا ويا. ان موقعي تي قرآن جي هي آيت نازل ٿي: مَا كَانَ لِنَبِيٍّ اَنْ يَّكُوْنَ لَهٗٓ اَسْرٰى حَتّٰى يُثْخِنَ فِى الْاَرْضِ (الأنفال:٦٧)

يعني ڪنهن نبي کي نٿو جُڳائي جو ان وٽ قيدي هجن جيستائين هو

زمين ۾ چڱي طرح خونريزي نه ڪري.

هن آيت جي لفظن کي جيڪڏهن قانوني مفهوم ۾ ورتو وڃي تہ ان جو مطلب اهو ٿيندو تہ جنگي قيدين کي لازمي طور قتل ڪيو وڃي. جيئن تہ اها هڪ معلوم حقيقت آهي تہ جنگي قيدي هن آيت جي نازل ٿيڻ وقت پوري طرح رسول الله ﷺ جي قبضي ۽ اختيار ۾ هئا. اهڙي حالت ۾ جيڪڏهن هي آيت قانون جي زبان ۾ هجي ها تہ ان ۾ هن قسم جا لفظ هجڻ گهرجن ها يعني جن ستر ماڻهن کي توهان ميدان جنگ مان گرفتار ڪري مديني آندو آهي، اهي سڀ جا سڀ پنهنجي جُرم جي ڪري واجب القتل آهن. انڪري ترت انهن کي قتل ڪري سندن خاتمو ڪريو. پر نہ قرآن ۾ اهڙي ڪا آيت نازل ٿي ۽ نہ وري رسول الله ﷺ هن آيت کي قانوني آيت سمجهي ان جي لفظي تعميل ڪئي.

ان واقعي مان واضح ٿئي ٿو تہ هي آيت پنهنجي ظاهري لفظن جي لحاظ کان گهربل نہ هئي. پر اها پنهنجي حقيقت جيلحاظ کان گهربل هئي، اهو شدّت ڪلام جو معاملو هو، جيڪو ان لاءِ هو تہ جنگي قيدين ۾ پنهنجي اصلاح جو جذبو اُبري. ٻين لفظن ۾ ائين ڪٽي چئي تہ قرآن جي متي ذڪر ڪيل آيت ۾ جيڪا ڳالهہ هئي، اُهو ڪو قانوني حڪم نہ هو، پر اها صرف سخت (تاڪيد واري) زبان (Language of hammering) هئي. هن آيت جو مطلب مجرمن جي اصلاح هو، نہ وري مجرمن جو قتل. جيئن تہ انهن قيدين مان گهٽا ماڻهو بعد ۾ اسلام ۾ داخل ٿي ويا. مثال طور سهيل بن عمرو وغيره.

جيڪي ماڻهو قرآن جي ذريعي سچائي کي دريافت ڪن، انهن کي قرآن عمل جو ۽ نقاطي پروگرام ڏيئي ٿو. هڪ پنهنجي زندگي ۾ خدا جي هدايت جي مڪمل پيروي ۽ ٻيو ٻين انسانن کي ان معلوم خدائي هدايت کان خبردار ڪرڻ. خدائي هدايت جي پيروي جو آغاز معرفت يا خدائي حقيقت جي دريافت سان ٿيندو آهي. هڪ ماڻهو جڏهن قرآن جي ذريعي سچائي کي

دريافت ڪري ٿو تہ ان جي اندر هڪ ذهني انقلاب برپا ٿيندو آهي. ان جي سوچ بدلجي ويندي آهي. ان جي چاهڻ ۾ نہ چاهڻ جا معيار تبديل ٿي ويندا آهن. ان جي زندگي اندر ڪان ٻاهر تائين هڪ نئين رباني نقشي ۾ داخل ٿي ويندي آهي.

معرفت خداوندي جو اهو اظهار جن صورتن ۾ ٿيندو آهي، ان کي ذڪر، عبادت، سهٽا اخلاق ۽ تقويٰ واري زندگي جهڙن لفظن ۾ بيان ڪيو ويو آهي. سچائي جي دريافت کا مڪينيڪل دريافت نہ آهي. سچائي جي دريافت حقيقتِ حيات جي دريافت آهي ۽ جنهن انسان کي زندگي جي حقيقت معلوم ٿي وڃي، اهو خود پنهجي فطرت جي زور تي هڪ نئون انسان بٽجي پوندو آهي. سچائي جي دريافت ڪنهن انسان جي لاءِ هڪ جنم ڪانپوءِ ٻيو جنم وٺڻ آهي. هي نئون جنم هڪ اهڙي وڏندڙ وڻ وانگر آهي جيڪو هميشہ وڌندو رهي. جنهن جي ترقي جو سفر ڪڏهن بہ ختم نہ ٿئي.

قرآن جي ذريعي جيڪي ماڻهو سچائي کي دريافت ڪن،انهن جي عملي پروگرام جو ٻيو حصو اُهو آهي جنهن کي قرآن ۾ دعوت الي الله چيو ويو آهي. يعني خدائي سچائي کان ٻين کي خبردار ڪرڻ. اِهودعوتي عمل هڪ بيحد سنجيده عمل آهي.انهي عمل لاءِ ڪامل وابستگي گهربل آهي. انهيءَ پهلو کان ان کي جهاد بہ چيو ويو آهي.

قرآن مطابق جهاد ڪامل طور تي هڪ غير سياسي عمل آهي. دعوتي جهاد جو نشانو انسان جي دل ۽ دماغ کي بدلائڻ آهي، دل ۽ دماغ ۾ تبديلي صرف پرامن تبليغ جي ذريعي ٿيندي آهي، نہ وري ڪنهن قسم جي جبر يا تشدد جي ذريعي.

قرآن جو مطلوب انسان رباني انسان (آل عمران:۷۹) آهي. يعني اُهو انسان جيڪو هن دنيا ۾ رب وارو انسان بٽجي، جيڪو رب رُخي زندگي گذاري.

رباني انسان بنجڻ جي هن عمل کي تزڪيہ (البقره :129) چيو ويو آهي. قرآن مطابق جنت انهن فردن لاءِ آهي جيڪي هن دنيا ۾ پنهنجو تزڪيو ڪن. جيڪي مزڪّي (نفس جي پاڪيزگي سان)انسان بڻجي اڳين دنيا ۾ داخل ٿين. (طٰه:٧٦).

تزڪيہ جي معنيٰ آهي پاڪائي Purification يعني پنهنجي شخصيت کي غير ضروري شين کان پاڪ ڪرڻ. شخصيت کي پاڪ ڪرڻ جو هي عمل هڪ مسلسلعمل آهي. اهو ڪڏهن بہ ختم نٿو ٿئي. هڪ قرآن جي مومن اندر هي عمل ان جي زندگي جي آخري لمحن تائين جاري رهي ٿو.

اصل ۾ هر انسان پيدائشي طور صحيح فطرت تي پيدا ٿيندو آهي. پيدائشي طور هر انسان مسٽر نيچر هوندو آهي. پر دنيا جي زندگي ۾ هر روز اهڙا تجربا پيش ايندا آهن جيڪي ان جي فطري شخصيت جي مٿان منفي اثر ڇڏيندا آهن، ڪاوڙ، نفرت، حسد، لالچ، تعصب، تڪبر، بي اعترافي ۽ انتقام. اهي سڀ منفي داغ آهن جيڪي انسان جي فطري شخصيت کي داغدار ڪندا رهندا آهن. اهڙي حالت ۾ انسان کي هي ڪرڻو آهي تہ هو بي لاگ محاسبي(Introspection) جي ذريعي پنهنجو تزڪيو ڪندو رهي ۽ پنهنجي داغدار شخصيت کي فطري شخصيت بنائيندو رهي. هر ماڻهو جو ماحول ان کي هڪ ڪنڊيشنڊ (Conditioned) انسان بنائي ٿو ڇڏي. هاڻ هر ماڻهو کي اِهو ڪرڻو آهي تہ هو ڊيڪنڊيشنگ جي ذريعي ٻيهر پنهنجي پاڻ کي مسٽر نيچر بڻائي. ان ئي مسٽر نيچر جو قرآني نالو رباني انسان آهي.

نئين دهلي، 03 جون 2010 — **وحيدالدين خان**

سورة الفاتحہ-۱

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

۱- سڀ تعريف الله جي لاءِ آهي جيڪو سڀني جهانن جو مالڪ آهي. ۲- وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي. ۳- انصاف جي ڏينهن جو مالڪ آهي. ٤- اسان تنهنجي ئي عبادت ڪريون ٿا ۽ توکان ئي مدد گهرون ٿا. ٥- اسان کي سڌي واٽ ڏيکار. ٦- انهن ماڻهن جي واٽ جن تي تو فضل ڪيو. ۷- نہ انهن جي واٽ جن تي تنهنجو غضب ٿيو ۽ نہ انهن ماڻهن جي واٽ جيڪي سڌي واٽ کان پٽڪي ويا.

سورة البقره-۲

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

۱- الف. لام. ميم. ۲- هي الله جو ڪتاب آهي. جنهن ۾ ڪوبہ شڪ نہ آهي. راهہ ڏيکاري ٿو ڊپ رکڻ وارن کي. ۳- جيڪي يقين ڪن ٿا بنا ڏٺي ۽ نماز قائم ڪن ٿا ٤- ۽ جيڪو ڪجهہ اسان انهن کي ڏنو آهي اُن مان خرچ ڪن ٿا۽ جيڪي ايمان آڻين ٿا اُن تي جيڪو توتي نازل ڪيو ويو ۽ جيڪو توکان اڳ نازل ٿيو۽ اهي آخرت تي يقين رکن ٿا. ٥- انهن ماڻهن پنهنجي رب جي راهہ لڏي آهي ۽ اهي ئي ڪاميابيءَ کي پهچڻ وارا آهن.

٦- جن ماڻهن انڪار ڪيو انهن جي لاءِ برابر آهي ڈيڄارڻ يا نہ ڈيڄارڻ، اُهي مڃڻ وارا نہ آهن. ۷- الله انهن جي دلين تي ۽ انهن جي ڪنن تي مُهر

لڳائي ڇڏي آهي ۽ سندن اکين تي پردو آهي ۽ انهن لاءِ وڏو عذاب آهي.
٨- ۽ ماڻهن ۾ ڪجھ اهڙا به آهن جيڪي چون ٿا ته اسان ايمان آندو الله تي ۽ آخرت جي ڏينهن تي حالانڪ هو ايمان وارا نه آهن. ٩- هو الله کي ۽ مؤمنن کي دوکو ڏيڻ چاهين ٿا. پر هو رڳو پنهنجي پاڻ کي دوکو ڏئي رهيا آهن. ۽ هو اُن جي سمجھ نه ٿا رکن. ١٠- انهن جي دلين ۾ مرض آهي تنهنڪري الله انهن جي مرض کي وڌائي ڇڏيو ۽ انهن جي لاءِ ڏکوئيندڙ عذاب آهي. اُن ڪري جو هو ڪوڙ ڳالهائيندا هئا ١١- ۽ جڏهن انهن کي چيو ويجي ٿو ته زمين ۾ فساد نه ڪريو ته هو جواب ڏين ٿا ته اسين ته اصلاح ڪرڻ وارا آهيون. ١٢- خبردار! اِهي ماڻهو ئي فساد ڪرڻ وارا آهن، پر هو نه ٿا سمجهن. ١٣- ۽ جڏهن کين چيو ويجي ٿو ته توهان به اهڙيءَ طرح ايمان آڻيو، جهڙي طرح ٻين ماڻهن ايمان آندو آهي ته چوندا آهن ته ڇا اسين به ائين ايمان آڻيون جيئن بيوقوف ماڻهن ايمان آندو آهي. خبردار! بيوقوف اِهي ئي ماڻهو آهن پر هو نه ٿا ڄاڻن. ١٤- ۽ جڏهن هو ايمان وارن سان ملن ٿا ته چوندا آهن اسان ايمان آندو آهي ۽ جڏهن پنهنجن شيطانن جي مجلس ۾ پهچندا آهن ته چوندا آهن ته اسان توهان سان گڏ آهيون، اسان ته انهن سان رڳو ٺٺول ڪندا آهيون. ١٥- الله ساڻن مذاق ڪري رهيو آهي ۽ کين سندن سرڪشيءَ ۾ ڍر ڏئي رهيو آهي، هو ٻڏڪندا وتن. ١٦- هِي اُهي ماڻهو آهن جن هدايت جي بدلي گمراهي خريد ڪئي، پوءِ سندن واپار فائدي وارو نه ٿيو ۽ نه وري اهي هدايت وارا ٿيا.
١٧- انهن جو مثال ائين آهي جيئن هڪ ماڻهو باهه ٻاري، پوءِ جڏهن باهه اُن جي چؤطرف روشني ڪري ڇڏي ته الله سندن ٻينائي کسي ورتي ۽ انهن کي اونداهيءَ ۾ ڇڏي ڏنائين جو انهن کي ڪجھ ڏسڻ ۾ نه ٿو اچي. ١٨- اُهي ٻوڑا آهن، گونگا آهن، انڌا آهن، هاڻي اِهي موٽڻ وارا نه آهن. ١٩- يا انهن جو مثال

ائين آهي جيئن آسمان مان مينهن وسي رهيو هجي اُن ۾ اونداهي، گوڙ ۽ وڄ ۽ هجي. هو ڪڙڪي کان ڊڄي موت کان بچڻ لاءِ پنهنجون آڱريون ڪنن ۾ وجهي رهيا هجن حالانڪ الله انڪار ڪرڻ وارن کي گهيري رکيو آهي. ٢٠- قريب آهي ته وڄ انهن جي بينائي کسي وڃي. جڏهن به انهن تي ڪنوڙ چمڪي ٿي ته اُن ۾ هو هلن ٿا ۽ جڏهن مٿن اوندهه ٿئي ٿي ته بيهي رهن ٿا ۽ جيڪڏهن الله چاهي ته سندن ڪن ۽ اکيون کسي وڃي. بيشڪ الله هر شيءِ تي قادر آهي.

٢١- اي انسانو! پنهنجي رب جي عبادت ڪريو، جنهن توهان کي پيدا ڪيو ۽ انهن ماڻهن کي به جيڪي توهان کان اڳ ۾ گذري چڪا آهن ته جيئن توهان (جهنم کان) بچي وڃو. ٢٢- اُها ذات جنهن زمين کي توهان جي لاءِ وڇاڻو ۽ آسمان کي ڇت بڻايو ۽ آسمان مان پاڻي وسايو ۽ ان سان پيدا ڪيائين ميوا توهان جي رزق جي لاءِ، پوءِ توهان ڪنهن کي به الله جي برابر نه ڪريو جڏهن ته توهان ڄاڻو ٿا. ٢٣- جيڪڏهن توهان هن ڪلام بابت شڪ ۾ آهيو جيڪو اسان پنهنجي ٻانهي جي مٿان نازل ڪيو ته ان جهڙي هڪڙي سورت آڻي ڏيکاريو ۽ سڏي وڃو پنهنجن مددگارن کي به الله کان سواءِ جيڪڏهن توهان سچا آهيو. ٢٤- پوءِ جيڪڏهن توهان ائين نه ڪري سگهو ۽ هرگز نه ڪري سگهندو ته پوءِ ڊڄو اُن باهه کان جنهن جو ٻارڻ هوندا ماڻهو ۽ پٿر. اها تيار ڪئي وئي آهي ڪافرن جي لاءِ. ٢٥- ۽ خوشخبري ڏيو انهن ماڻهن کي جن ايمان آندو ۽ نيڪ ڪم ڪيا ته انهن جي لاءِ اهڙا باغ هوندا جن جي هيٺان نهرون جاري هونديون. جڏهن به اُنهن کي باغن مان ڪو ميوو کائڻ جي لاءِ ملندو ته هو چوندا ته هي اُهو ئي آهي جيڪو هن کان پهرين اسان کي ڏنو ويو هو. ۽ ملندو انهن کي هڪ ٻئي سان ملندڙ جلندڙ. ۽ انهن لاءِ اُتي پاڪدامن عورتون هونديون. ۽ هو اُن ۾ هميشه رهندا.

٢٦- الله انهيءَ کان نہ ٿو شرمائي جو بيان ڪري مثال مڇر جو يا ان کان
ٻہ ڪنهن نندي شيءِ جو. پوءِ جيڪي ايمان وارا آهن هو ڄاڻن ٿا تہ اُهو حق آهي
انهن جي رب جي طرفان ۽ جن انڪار ڪيو سي چون ٿا تہ پلا هِن مثال کي بيان
ڪري الله چا ٿو چاهي. الله هن جي ذريعي گهڻن کي گمراھ ڪري ٿو ۽ گهڻن
کي هِن جي ذريعي راھ ڏيکاري ٿو ۽ هو گمراھ ڪري ٿو، انهن ماڻهن کي
جيڪي نافرماني ڪرڻ وارا آهن. ٢٧- جيڪي الله سان عهد ڪرڻ کان پوءِ ان
کي ٽوڙين ٿا ۽ اُن شيءِ کي ٽوڙين ٿا، جنهن کي الله ڳنڍڻ جو حڪم ڏنو آهي
۽ زمين ۾ فساد برپا ڪن ٿا. اِهي ئي ماڻهو نقصان پائڻ وارا آهن. ٢٨- اوهان
ڪهڙي طرح الله جو انڪار ڪيو ٿا حالانڪ اوهان بي جان هُئا، پوءِ هُن اوهان
کي زندگي عطا ڪئي، پوءِ وري هو اوهان کي موت ڏيندو. پوءِ وري زندھ
ڪندو. پوءِ اُن ڏانهن وري موٽايا ويندؤ. ٢٩- اُهو ئي آهي جنهن توهان لاءِ سڀ
ڪجھ پيدا ڪيو جيڪو زمين ۾ آهي. پوءِ آسمان ڏانهن توجھ ڪيائين ۽ ست
آسمان درست ڪيائين ۽ هو هر شيءِ کي ڄاڻڻ وارو آهي.

٣٠- ۽ جڏهن تنهنجي رب فرشتن کي چيو تہ آءٌ زمين ۾ هڪ خليفو
ٻڌائڻ وارو آهيان. فرشتن چيو: چا تون زمين ۾ اهڙن ماڻهن کي پيدا ڪندين
جيڪي ان ۾ فساد ڪن ۽ رت وهائين. ۽ اسان تنهنجي حمد ڪريون ٿا ۽
تنهنجي پاڪائي بيان ڪريون ٿا. الله چيو تہ آءٌ ڄاڻان ٿو جيڪو توهان نہ ٿا
ڄاڻو. ٣١- ۽ الله سيکاريا آدم کي سيئي نالا، پوءِ ان کي فرشتن جي سامهون
پيش ڪيائين ۽ چيو تہ جيڪڏهن اوهين سچا آهيو تہ مون کي انهن ماڻهن جا
نالا ٻڌايو. ٣٢- فرشتن چيو تہ تون پاڪ آهين. اسان تہ اهو ئي ڪجھ ڄاڻون ٿا
جيڪو تو اسان کي ٻڌايو. بيشڪ تون ئي علم وارو ۽ حڪمت وارو آهين.
٣٣- الله چيو اي آدم! هِنن کي ٻڌاءِ انهن ماڻهن جا نالا. پوءِ جڏهن آدم ٻڌايا

انهن کي اُنهن ماڻهن جا نالا ته الله چيو ڇا مون توهان کي نه چيو هو ته آسمانن ۽ زمين جا راز آءٌ ئي ڄاڻان ٿو ۽ آءٌ ڄاڻان ٿو جيڪو توهان ظاهر ڪريو ٿا ۽ جيڪو توهان لڪايو ٿا.

٣٤- ۽ جڏهن اسان فرشتن کي چيو ته آدم کي سجدو ڪريو ته انهن سجدو ڪيو، پر ابليس نه ڪيو. هن انڪار ڪيو ۽ تڪبر ڪيو ۽ ڪافرن مان ٿي ويو. ٣٥- ۽ اسان چيو اي آدم! تون ۽ تنهنجي گهر واري ٻئي جنت ۾ رهو ۽ ان مان جتان چاهيو مزي سان خوب کائيندا رهو ۽ هن وڻ جي ويجها نه ويجو نه ته توهان ظالمن مان ٿي پوندؤ. ٣٦- پوءِ شيطان ان وڻ جي ذريعي ٻنهي کي غلطي ۾ مبتلا ڪري ڇڏيو ۽ انهن کي ان عيش مان ڪيرائي ڇڏيو جنهن ۾ هو هئا. ۽ اسان چيو توهان سڀ هتان لهو. توهان هڪ ٻئي جا دشمن ٿيندؤ ۽ توهان جي لاءِ زمين ۾ ترسڻ ۽ هڪ مقرر وقت تائين گذر سفر ڪرڻ آهي. ٣٧- پوءِ آدم سکي ورتا پنهنجي رب کان ڪجهه ڪلما، پوءِ الله سندس توبهه قبول ڪئي. بيشڪ هو توبهه قبول ڪرڻ وارو ۽ رحم ڪرڻ وارو آهي. ٣٨- اسان چيو توهان سڀ هتان لهي وڃو. پوءِ جڏهن اڇي منهنجي طرفان توهان وٽ کا هدايت ته جيڪي منهنجي هدايت جي پيروي ڪندا، انهن لاءِ نه ڪو ڊپ هوندو ۽ نه وري هو غمگين ٿيندا. ٣٩- ۽ جيڪي ماڻهو انڪار ڪندا ۽ اسان جي نشانين کي ڪوڙو سمجهندا، اهي ئي ماڻهو جهنمي آهن، اهي ان ۾ هميشه رهندا.

٤٠- اي بني اسرائيل! ياد ڪريو منهنجي ان احسان کي جيڪو مون توهان تي ڪيو ۽ منهنجي عهد کي پورو ڪريو، آءٌ توهان جي عهد کي پورو ڪندس ۽ منهنجو ئي ڊپ رکو. ٤١- ۽ ايمان آڻيو ان شيءِ تي جيڪا مون نازل ڪئي آهي، تصديق ڪندڙ آهي ان شيءِ جي جيڪا توهان وٽ آهي ۽ توهان سيني کان اڳ ان جو انڪار ڪرڻ وارا نه ٿيو ۽ نه ونو منهنجي آيتن تي ٿورو ملهه. ۽ مون کان ڊڄو.

٤٢- ۽ صحيح ۾ غلط کي نہ ملايو ۽ سچ کي نہ لڪايو ڄاڻندا تہ توهان ڄاڻو ٿا.
٤٣- ۽ نماز قائم ڪريو ۽ زڪوات ادا ڪريو ۽ جهڪڻ وارن سان گڏ جهڪي وجو. ٤٤- توهان ماڻهن کي نيڪيءَ جو حڪم ڪريو ٿا ۽ پنهنجو پاڻ کي وساري ٿا ڇڏيو. حالانڪ توهان ڪتاب جي تلاوت ڪريو ٿا. ڇا توهان سمجهو نہ ٿا. ٤٥- ۽ مدد ونو صبر ۽ نماز سان ۽ بيشڪ اِها ڳري آهي پر انهن ماڻهن جي لاءِ نہ جيڪي ڊڄڻ وارا آهن. ٤٦- جيڪي سمجهن ٿا تہ انهن کي پنهنجي رب سان ملڻو آهي ۽ اهي ان ڏانهن موٽڻ وارا آهن.

٤٧- اي بني اسرائيل! منهنجي اُن احسان کي ياد ڪريو جيڪو مون توهان تي ڪيو ۽ ان ڳالهه کي تہ مون توهان کي دنيا وارن تي فضيلت ڏني ٤٨- ۽ ڊڄو ان ڏينهن کان جڏهن ڪو بہ جيءُ ڪنهن ٻئي جيءَ جي ڪجهه بہ ڪم نہ ايندو. نہ سندس کا سفارش قبول ٿيندي ۽ نہ وري هن کان بدلي ۾ ڪجهه ورتو ويندو ۽ نہ ئي وري سندس کا مدد ڪئي ويندي. ٤٩- ۽ جڏهن اسان توهان کي فرعون جي ماڻهن کان ڇڏايو. هو توهان کي سخت تڪليف ڏيندا هئا. توهان جي پٽن کي کهندا هئا ۽ توهان جي ڏيئرن کي جيئرو ڇڏي ڏيندا هئا ۽ ان ۾ توهان جي رب جي پاران وڏي آزمائش هئي. ٥٠- ۽ جڏهن اسان دريا کي چيري توهان کي پار ڪرايو. پوءِ بچائي ورتو توهان کي ۽ ٻوڙي ڇڏيوسون فرعون جي ماڻهن کي ۽ توهان ڏسي رهيا هئا. ٥١- ۽ جڏهن اسان موسيٰ سان واعدو ڪيو چاليهه راتين جو. پوءِ توهان گابي کي معبود بڻائي ورتو ۽ توهان ظالم هئا. ٥٢- هن کان پوءِ بہ اسان توهان کي معاف ڪيو تہ جيئن توهان شڪرگذار بڻجي وجو.

٥٣- ۽ جڏهن اسان موسيٰ کي ڪتاب ڏنو ۽ فيصلو ڪرڻ واري شيءِ تہ جيئن توهان هدايت حاصل ڪيو. ٥٤- ۽ جڏهن موسيٰ پنهنجي قوم کي چيو اي

منهنجي قوم! توهان گابي کي معبود بٽائي پنهنجي نفسن تي ظلم ڪيو آهي. هاڻي پنهنجي پيدا ڪرڻ واري ڏانهن متوجھ ٿيو ۽ پنهنجن ڏوهارين کي پنهنجن هٿن سان قتل ڪيو. اهو توهان جي لاءِ توهان جي پيدا ڪندڙ جي ويجهو بهتر آهي. پوءِ الله توهان جي توبھ قبول ڪئي. بيشڪ اهو ئي توبھ قبول ڪرڻ وارو ۽ رحم ڪرڻ وارو آهي. ٥٥- ۽ جڏهن توهان چيو تہ اي موسيٰ! اسان تنهنجو يقين نہ ڪنداسون جيستائين اسان الله کي روبرو نہ ڏسون. پوءِ توهان کي وڄ اچي ورتو ۽ توهان ڏسي رهيا هئا. ٥٦- پوءِ اسان توهان جي موت کان پوءِ وري توهان کي زندھ ڪيو، تہ جيئن توهان شڪرگذار بڻجي وڃو. ٥٧- ۽ اسان توهان جي مٿان ڪڪرن جي ڇانوَ ڪئي ۽ توهان تي مَنَ وَ سَلويٰ لاٿو. کائو پاڪ شين منجهان جيڪي اسان توهان کي ڏنيون آهن ۽ انهن اسان جو ڪوبہ نقصان نہ ڪيو، هو پنهنجو ئي نقصان ڪندا رهيا.

٥٨- ۽ جڏهن اسان چيو تہ داخل ٿي وڃو ان شهر ۾ ۽ جتان وٽيوَ اتان مزي سان کائو ۽ داخل ٿيو در مان عاجزيءَ سان ڪنڌ جهڪائيندي ۽ چئو تہ اي رب! اسان جي خطائن کي معاف فرماءِ تہ اسان توهان جي خطائن کي معاف ڪري ڇڏينداسين ۽ نيڪي ڪرڻ وارن کي ايڏا بہ وڌيڪ ڏينداسين. ٥٩- پوءِ انهن ظالمن بدلائي ڇڏيو ان قول کي جيڪو انهن کي چيل هو، ٻي قول سان. پوءِ اسان انهن ماڻهن تي جن ظلم ڪيو، انهن جي نافرمانيءَ سبب آسمان مان عذاب لاٿو. ٦٠- ۽ جڏهن موسيٰ پنهنجي قوم لاءِ پاڻي گهريو تہ اسان چيو پنهنجي لٺ پٿر تي هڻ تہ ان منجهان ٻارهن چشما. هر جماعت پنهنجو پنهنجو گهاٽ سڃاڻي ورتو. کائو ۽ پيئو الله جي رزق مان ۽ زمين ۾ فسادي ٿي نہ ڦرو. ٦١- ۽ جڏهن توهان چيو اي موسيٰ! اسان هڪڙي ئي قسم جي طعام تہ هرگز صبر نہ ڪنداسين. اسان جي لاءِ پنهنجي رب کي پڪار تہ

هو اسان لاءِ زمين مان پيدا ٿيندڙ شيون ڏي، جيئن ته ساڳ ۽ ونگا ۽ ڪڪڙ ۽ مسور ۽ بصر. موسيٰ چيو ڇا توهان هڪ ڇڳي شيءِ جي بدران حقير شيءِ وٺڻ چاهيو ٿا. ڪنهن شهر ۾ هليا وجو ته توهان کي ملندي اها شيءِ جيڪا توهان گهرو ٿا ۽ وڏي وئي انهن تي ذلت ۽ محتاجي ۽ اهي الله جي غضب جا مستحق بڻجي ويا. اهو انهيءَ ڪري ٿيو ته هو الله جي نشانين جو انڪار ڪندا هئا ۽ نبين کي ناحق قتل ڪندا هئا، ۽ اُن ڪري جو انهن نافرماني ڪئي ۽ هو حد کان لنگهندڙ هئا.

٦٢- بيشڪ جيڪي ماڻهو مسلمان ٿيا ۽ جيڪي ماڻهو يهودي ٿيا ۽ نصاريٰ ۽ صابي، انهن مان جنهن به شخص ايمان آندو الله تي ۽ آخرت جي ڏينهن تي ۽ اُن نيڪ ڪم ڪيا ته انهي جي لاءِ ان جي رب وٽ اجر آهي ۽ انهن جي لاءِ نه ڪو خوف آهي ۽ نه هو غمگين ٿيندا.

٦٣- ۽ جڏهن اسان توهان کان عهد ورتو ۽ طور جبل کي توهان جي مٿان کڑو ڪيوسون. جهليو ان شيءِ کي مضبوطيءَ سان جيڪا اسان توهان کي ڏني آهي، ۽ جيڪو ڪجهه ان ۾ آهي ان کي ياد رکو جيئن توهان بچي وجو. ٦٤- پوءِ توهان ان کان ڦِري ويا. جيڪڏهن الله جو فضل ۽ ان جي رحمت نه هجي ها ته ضرور توهان هلاڪ ٿي وجو ها. ٦٥- ۽ انهن ماڻهن جو حال توهان جي علم ۾ آهي، جيڪي سبت (چنڇر) جي معاملي ۾ الله جي حڪم مان نڪري ويا ته اسان انهن کي چيو ته توهان ذليل باندر ٿي پئو. ٦٦- اهڙيءَ طرح اسان ان کي عبرت بڻايو ان زماني جي موجود ماڻهن ۽ بعد ۾ ايندڙ نسلن لاءِ ۽ ان ۾ اسان نصيحت رکي ڊِڄڻ وارن لاءِ.

٦٧- ۽ جڏهن موسيٰ پنهنجي قوم کي چيو ته الله توهان کي حڪم ڏي ٿو ته هڪ ڳئون ذبح ڪريو. انهن چيو: ڇا تون اسان سان مذاق پيو ڪرين.

موسيٰ چيو آءٌ الله جي پناھ گھران ٿو تہ آءٌ اھڙو نادان ٿيان. ٦٨- انھن چيو پنھنجي رب کي درخواست ڪريو تہ ھو اسان کي ٻڌائي تہ اُھا ڪِئون ڪھڙي ھجي. موسيٰ چيو، الله فرمائي ٿو تہ اُھا ڪِئون نہ پوڙھي ھجي نہ ننڍي، پر وچولي ھجي. ھاڻي جيڪو حڪم مليو آھي اھو پورو ڪيو. ٦٩- انھن چيو پنھنجي رب کي درخواست ڪريو تہ ھو ٻڌائي تہ ان جو رنگ ڪھڙو ھجي. موسيٰ چيو، الله فرمائي ٿو تہ ھو گھري ھيڊي رنگ جي ھجي، ڏسندڙن کي سٺي لڳي. ٧٠- انھن چيو پنھنجي رب کي درخواست ڪريو تہ ھو اسان کي ٻڌائي تہ اُھا ڪھڙي ھجي. ڇاڪاڻ تہ ڪِئون جي معاملي ۾ اسان کي شڪ ٿي پيو آھي ۽ الله چاھيو تہ اسان کي راھ ملي ويندي. ٧١- موسيٰ چيو الله فرمائي ٿو تہ اُھا اھڙي ڪِئون ھجي نہ وھئو ھجي جيڪا زمين کيڙي ۽ نہ پاڻي ڪڍي پوک کي پياري، پر صحيح سالم بي داغ ھجي.انھن چيو: ھاڻي توھان واضح ھدايت آندي آھي. پوءِ انھن ان کي ذبح ڪيو، پر حقيقت ۾ ھو ائين ڪرڻ وارا نہ ھئا. ٧٢- ۽ جڏھن توھان ھڪڙي ماڻھوءَ کي قتل ڪيو، پوءِ ھڪ ٻئي تي ان جو الزام ڏيڻ لڳا، جڏھن تہ الله کي ظاھر ڪرڻ منظور ھو جيڪو ڪجھ توھان لڪائڻ پئي چاھيو. ٧٣- پوءِ اسان حڪم ڏنو تہ ھڻو ان مُردي کي ھن ڪِئون جو ھڪ ٽڪڑو. اھڙيءَ طرح الله مئلن کي زندھ ڪري ٿو ۽ ھو توھان کي پنھنجون نشانيون ڏيکاري ٿو تہ جيئن توھان سمجھو.

٧٤- ان کان پوءِ توھان جون دليون سخت ٿي ويون پوءِ اُھي پٿر وانگر ٿي ويون يا ان کان بہ وڌيڪ سخت، پٿرن مان کي اھڙا بہ ھوندا آھن جن مان نھرون جاري ٿين ٿيون ۽ ڪجھ پٿر ڦاٽي پوندا آھن ۽ انھن مان پاڻي نڪري ايندو آھي ۽ ڪجھ پٿر اھڙا بہ ھوندا آھن، جيڪي الله جي ڊپ کان ڪِري پوندا آھن ۽ الله ان کان بي خبر نہ آھي جيڪو توھان ڪريو ٿا.

٧٥- چا توهان اِها اميد رکو ٿا ته هي يهودي توهان جي چوڻ تي ايمان آڻيندا. جڏهن ته انهن مان ڪجهه اهڙا ماڻهو به آهن جيڪي الله جو ڪلام ٻڌڻ ۽ سمجهڻ کان پوءِ ان کي ڄاڻي واڻي بدلائي ڇڏيندا هئا. ٧٦- جڏهن هو مسلمانن سان ملندا آهن ته چوندا آهن ته اسان ايمان آندو آهي ۽ جڏهن پاڻ ۾ هڪ ٻئي سان ملندا آهن ته چوندا آهن چا توهان انهن کي اهي ڳالهيون ٻڌايو ٿا جيڪي الله توهان تي واضح ڪيون آهن ته جيئن هو انهن ڳالهين سان توهان جي رب وٽ توهان سان حجت قائم ڪن. چا توهان سمجهو نه ٿا. ٧٧- چا اهي نه ٿا ڄاڻن ته الله کي علم آهي جيڪو هو لڪائين ٿا ۽ جيڪي هو ظاهر ڪن ٿا.

٧٨- ۽ انهن ۾ اڻ پڙهيا آهن جيڪي نه ٿا ڄاڻن ڪتاب کي، سواءِ پنهنجي خود ساخته خواهشن جي. انهن وٽ گمان کان سواءِ ٻيو ڪجهه به نه آهي. ٧٩- پوءِ خرابي آهي انهن ماڻهن جي لاءِ جيڪي پنهنجن هٿن سان ڪتاب لکن ٿا ۽ پوءِ چون ٿا هي الله جي طرفان آهي. ته جيئن ان جي ذريعي ڪجهه مُلهه وٺن. پوءِ خرابي آهي ان شيءِ جي ڪري جيڪا انهن جي هٿن لکي ۽ ويل آهي انهن لاءِ جيڪي هو ڪمائين ٿا. ٨٠- ۽ هو چون ٿا اسان کي جهنم جي باهه نه ڇهندي پر ڪي ڳڻيل ڏينهن. چؤ چا توهان الله کان ڪو عهد ورتو آهي جو الله پنهنجي عهد جي خلاف نه ڪندو. يا توهان الله بابت اهڙي ڳالهه چئو ٿا جيڪا ڄاڻو نه ٿا. ٨١- ها جنهن به ڪا برائي ڪئي ۽ سندس گناهن هن کي گهيري ڇڏيو ته اهڙا ماڻهو جهنمي آهن. اهي ان ۾ همیشه رهندا. ٨٢- ۽ جن ايمان آندو ۽ چڱا عمل ڪيا، اهي جنتي آهن ۽ اُهي اُن ۾ همیشه رهندا.

٨٣- ۽ جڏهن اسان بني اسرائيل کان عهد ورتو ته توهان الله کان سواءِ ڪنهن جي به عبادت نه ڪندؤ ۽ نيڪ سلوڪ ڪندو ماءُ پيءُ سان، مٽن مائٽن سان يتيمن ۽ مسڪينن سان. ۽ اِهو ته ماڻهن کي چڱي ڳالهه چئو. ۽ نماز قائم

ڪريو ۽ زڪوات ادا ڪريو. پوءِ توهان اُن کان ڦري ويا سواءِ ٿورن ماڻهن جي ۽ توهان اقرار ڪري ان کان هٽي وڃڻ وارا ماڻهو آهيو.

٨٤- ۽ جڏهن اسان توهان کان اِهو عهد ورتو ته توهان پنهنجن جو رت نہ وهائيندؤ ۽ پنهنجن ماڻهن کي پنهنجن وسندين مان نہ ڪيندؤ. پوءِ توهان ان جو اقرار ڪيو ۽ توهان ان جا شاهد آهيو. ٨٥- پوءِ توهان ئي اهي آهيو جيڪي پنهنجن کي قتل ڪريو ٿا ۽ پنهنجي ئي هڪ گروهه کي سندن وسندين مان ڪڍو ٿا. انهن جي مقابلي ۾ انهن جي دشمنن جي مدد ڪيو ٿا گناهه ۽ ظلم سان گڏ. پوءِ جيڪڏهن هو توهان وٽ قيدي ٿي اچن ٿا ته توهان فديو ڏئي انهن کي ڇڏرايو ٿا. جڏهن ته انهن جو ڪڍڻ ئي توهان تي حرام هو. چا توهان ڪتاب الٰهي جي هڪ حصي کي مجو ٿا ۽ هڪ حصي جو انڪار ڪيو ٿا، پوءِ توهان مان جيڪي ماڻهو ائين ڪن انهن جي سزا ان کان سواءِ ٻي چا ٿي سگهي ٿي ته انهن کي دنيا جي زندگي ۾ رسوائي ۽ قيامت جي ڏينهن انهن کي سخت عذاب ۾ وڌو وڃي. ۽ الله ان شيءِ کان بيخبر نہ آهي جيڪي توهان ڪري رهيا آهيو. ٨٦- اِهي ئي ماڻهو آهن جن آخرت جي بدلي ۾ دنيا جي زندگي خريد ڪئي. پوءِ نہ انهن جو عذاب گهٽ ڪيو ويندو ۽ نہ ئي انهن کي مدد پهچندي.

٨٧- ۽ اسان موسيٰ کي ڪتاب ڏنو ۽ پوءِ هڪ ٻئي جي پويان رسول موڪليا ۽ عيسيٰ پٽ مريم کي پڌريون نشانيون ڏنيون ۽ روح پاڪ سان اُن جي مدد ڪئي ته جڏهن بہ ڪو رسول توهان وٽ اُها شيءِ ڪٽي آيو، جنهن کي توهان جون دليون نہ چاهيندیون هيون ته پوءِ توهان تڪبّر ڪيو. پوءِ هڪ جماعت کي توهان ڪوڙو ڪيو ۽ هڪ جماعت کي ماري ڇڏيو. ٨٨- ۽ يهودي چون ٿا ته اسان جون دليون محفوظ آهن. نہ! پر الله انهن جي انڪار جي سبب انهن تي لعنت ڪئي آهي. ان ڪري هو گهٽ ئي ايمان آڻيندا آهن. ٨٩-

۽ جڏهن الله جي طرفان انهن وٽ هڪ ڪتاب آيو جيڪو تصديق ڪندڙ آهي اُن جي جيڪو انهن وٽ آهي ۽ اُهي شروع کان ئي ڪافرن تي فتح گهرندا هئا. پوءِ جڏهن آئي انهن وٽ اُها شيءِ جنهن کي انهن سڃاڻي ورتو هو تہ انهن اُن جو انڪار ڪري ڇڏيو. تنهنڪري الله جي لعنت آهي انڪار ڪرڻ وارن تي. ٩٠- ڪيڏي نہ خراب شيءِ آهي اُها جنهن سان انهن پنهنجن جانين جو سودو ڪيو، جو هو انڪار ڪري رهيا آهن الله جي نازل ڪيل ڪلام جو ان ضد جي ڪري تہ الله پنهنجي فضل مان جنهن کي چاهي پنهنجي ٻانهن مان ان تي ڪتاب نازل ڪري. پوءِ اهي غضب مٿان غضب جا مستحق ٿيا ۽ انڪار ڪرڻ وارن جي لاءِ ذلت جو عذاب آهي.

٩١- ۽ جڏهن انهن کي چيو وڃي ٿو تہ ان ڪلام تي ايمان آڻيو جيڪو الله نازل ڪيو آهي تہ هو چوندا آهن اسان ان تي ايمان رکون ٿا جيڪو اسان تي نازل ٿيو آهي ۽ هو ان جو انڪار ڪن ٿا جيڪو ان کان پوءِ آيو آهي. جڏهن تہ اهو حق آهي ۽ سچو ڪندڙ آهي ان جو جيڪو انهن وٽ آهي. چؤ، جيڪڏهن توهان ايمان وارا آهيو تہ توهان الله جي پيغمبرن کي ان کان اڳ ڇو قتل ڪندا رهيا آهيو. ٩٢- ۽ موسيٰ توهان وٽ پٽريون نشانيون کڻي آيو، پوءِ توهان اُن جي پٺيان گابي کي معبود بڻائي ورتو ۽ توهان ظلم ڪرڻ وارا آهيو. ٩٣- ۽ جڏهن اسان طور جبل کي متي کڻي ۽ توهان کان پڪو عهدو ورتو تہ جيڪو حڪم اسان توهان کي ڏنو آهي ان کي مضبوطي سان جهليو ۽ ٻڌو. انهن چيو اسان ٻڌو ۽ اسان نہ مجو ۽ سندن ڪفر جي ڪري گابي جي محبت انهن جي دلين ۾ گهر ڪري وئي هئي. چؤ جيڪڏهن توهان ايمان وارا آهيو تہ ڪيڏي نہ خراب شيءِ آهي اُها جيڪو توهان جو ايمان توهان کي سيکاري ٿو. ٩٤- چؤ جيڪڏهن آخرت جو گهر الله وٽ ٻين ماڻهن جي مقابلي ۾ صرف توهان جي لاءِ خاص آهي تہ پوءِ توهان مرڻ جي آرزو

ڪريو، جيڪڏهن توهان سچا آهيو. ٩٥- پر هو ڪڏهن به اُن جي آرزو نہ ڪندا، ان سبب جي ڪري جيڪي سندن هٿ اڳتي موڪلي چڪا آهن ۽ الله چگي طرح ڄاڻي ٿو ظالمن کي. ٩٦- ۽ تون انهن کي زندگي جو سڀ کان وڌيڪ حريص ڏسندين، انهن ماڻهن کان به وڌيڪ جيڪي مشرڪ آهن. انهن مان هر هڪ ائين چاهي ٿو ته هزار سالن جي عمر ماڻي. حالانڪ ايترو جيئڻ به اُن کي عذاب کان بچائي نہ ٿو سگهي ۽ الله ڏسي رهيو آهي جيڪي ڪجهه هو ڪري رهيا آهن.

٩٧- چؤ جيڪو جبرائيل جو مخالف آهي ته اُن هن ڪلام کي تنهنجي دل تي الله جي حڪم سان لاٿو آهي، اهو تصديق ڪندڙ آهي ان جي جيڪو ڪائنس اڳ ۾ نازل ٿيل آهي ۽ اُهو هدايت ۽ خوشخبري آهي ايمان وارن جي لاءِ. ٩٨- جيڪو دشمن آهي الله جو ۽ اُن جي فرشتن جو ۽ ان جي رسولن جو ۽ جبرائيل ۽ ميڪائيل جو ته الله اهڙن ڪافرن جو دشمن آهي. ٩٩- ۽ اسان توڏانهن پڌريون نشانيون نازل ڪيون ۽ ڪوبہ انهن جو انڪار نہ ٿو ڪري، پر اُهي ئي ماڻهو جيڪي فاسق آهن. ١٠٠- ڇا جڏهن به هو ڪو عهد ڪندا ته انهن مان هڪ گروهہ ان کي ٽوڙي اڇلائيندو. پر انهن مان اڪثر ايمان نہ ٿا رکن. ١٠١- ۽ جڏهن انهن وٽ الله جي طرفان هڪ رسول آيو جيڪو سچو ڪرڻ وارو هو اُن شيءِ جو جيڪا انهن وٽ آهي ته انهن ماڻهن جن کي ڪتاب ڏنو ويو هو، الله جي ڪتاب کي ائين پٺيءَ پويان اڇلائي ڇڏيو جڻ ته هو ان کي ڄاڻن ئي نہ ٿا.

١٠٢- ۽ هو ان شيءِ جي پويان پئجي ويا جنهن کي شيطان سليمان جي سلطنت ڏانهن منسوب ڪري پڙهندا هئا. حالانڪ سليمان ڪفر نہ ڪيو هو، پر اُهي شيطان هئا جن ڪفر ڪيو. هو ماڻهن کي جادو سيکارينداهئا ۽ اُهي اُن شيءِ ۾ پئجي ويا جيڪا بابل ۾ بن فرشتن، هاروت ۽ ماروت تي لاٿي وئي، جڏهن ته انهن جو حال اِهو هو ته جڏهن به ڪنهن کي پنهنجو هيءُ فن

سيکاريندا هئا تہ ان کي پهرين خبردار ڪندا هئا تہ اسان آزمائش جي لاءِ آهيون. پوءِ توهان ڪافر نہ بڻجو، پر هو انهن کان اُها شيءِ سکندا هئا، جنهن سان مڙس ۽ ان جي زال ۾ جدائي وجهن. حالانڪ هو الله جي (اذن) حڪم کان سواءِ ان سان ڪنهن جو ڪجهہ بہ بگاڙي نہ ٿي سگهيا ۽ هو اهڙي شيءِ سکندا هئا، جيڪا انهن کي نقصان پهچائي ۽ نفعو نہ ڏي. ۽ هو چاڻندا هئا تہ جيڪو بہ ان شيءِ جو خريدار ٿيندو اُن جو آخرت ۾ ڪو بہ حصو نہ آهي. ڪيڏي نہ خراب شيءِ آهي جنهن جي بدلي انهن پنهنجون جانيون وڪيون. ڪاش! هو ان ڳالهہ کي سمجهن ها. ۱۰۳- ۽ جيڪڏهن اُهي ايمان آڻين ها ۽ تقويٰ اختيار ڪن ها تہ الله جو بدلو انهن جي لاءِ بهتر هو، ڪاش هو اُن کي سمجهن ها.

۱۰٤- اي ايمان وارؤ! توهان راعنا نہ چئو پر انظرنا چئو ۽ ٻڌو ۽ ڪفر ڪرڻ وارن جي لاءِ دردناڪ سزا آهي. ۱۰۵- جن ماڻهن انڪار ڪيو، چاهي اهل ڪتاب هجن يا مشرڪ، اهي نہ ٿا چاهين تہ توهان جي مٿان توهان جي رب جي طرفان ڪا پلائي نازل ٿئي ۽ الله جنهن کي چاهي ٿو پنهنجي رحمت جي لاءِ چونڊي وٺي ٿو. الله وڏي فضل وارو آهي. ۱۰٦- اسان جنهن آيت کي موقوف ڪريون ٿا يا وسارائيندا آهيون تہ ان کان بهتر يا ان جهڙي هي آڻيون ٿا. ڇا تون نہ ٿو ڄاڻين تہ الله هر شيءِ تي قدرت رکي ٿو. ۱۰۷- ڇا تون نہ ٿو ڄاڻين تہ الله جي لاءِ ئي آسمانن ۽ زمين جي بادشاهي آهي ۽ توهان جي لاءِ الله کانسواءِ نہ ڪوئي دوست آهي ۽ نہ ڪوئي مددگار. ۱۰۸- ڇا توهان چاهيو ٿا تہ پنهنجي رسول کان سوال ڪريو، جهڙي طرح ان کان پهرين موسيٰ کان سوال ڪيا ويا. ۽ جنهن شخص ايمان کي ڪفر سان بدلايو اهو يقيناً سڌي راه کان ويڪي ويو.

۱۰۹- گهڻا اهل ڪتاب دل سان اهو چاهين ٿا تہ توهان جي مؤمن بڻجڻ کان پوءِ هو ڪيئن بہ ڪري وري توهان کي ڪافر بڻائي ڇڏين، پنهنجي حسد

جي ڪري، ان جي باوجود جو حق انهن تي واضح ٿي چڪو آهي. پوءِ توهان معاف ڪيو ۽ درگذر ڪيو، ايستائين جو الله جو فيصلو اچي وڃي. بيشڪ الله هر شيءِ تي قدرت رکي ٿو. ١١٠- ۽ نماز قائم ڪريو ۽ زڪوات ادا ڪريو. ۽ جيڪا ب پلائي توهان پنهنجي لاءِ اڳيان موڪليندؤ ان کي توهان الله وٽ لهندؤ. جيڪو ڪجهه توهان ڪيو ٿا، الله يقيناً ان کي ڏسي رهيو آهي. ١١١- ۽ هو چون ٿا ته جنت ۾ صرف اُهي ئي ماڻهو ويندا جيڪي يهودي هجن يا عيسائي هجن. اهي رڳو انهن جون تمنائون آهن. چؤ ته آڻيو پنهنجو دليل جيڪڏهن توهان سچا آهيو. ١١٢- پر جنهن پنهنجو پاڻ کي الله جي حوالي ڪري ڇڏيو ۽ هو مخلص ب آهي ته اِهڙي شخص لاءِ اجر آهي ان جي رب وٽ، انهن جي لاءِ نه کو خوف آهي ۽ نه وري اهي غمگين ٿيندا.

١١٣- ۽ يهودين چيو نصارىٰ ڪنهن شيءِ تي نه آهن ۽ نصارن چيو ته يهودي ڪنهن شيءِ تي نه آهن. ۽ اُهي سڀ آسماني ڪتاب پڙهندا آهن. اهڙيءَ طرح انهن ماڻهن چيو جن وٽ علم نه آهي انهن جهڙو ئي قول. پوءِ الله قيامت جي ڏينهن ان ڳالهه جو فيصلو ڪندو جنهن ۾ هو جهڳڙو ڪري رهيا هئا. ١١٤- ۽ اُن کان وڏو ظالم ٻيو ڪير ٿيندو جيڪو الله جي مسجدن ۾ سندس نالي وٺڻ کان روڪي ۽ انهن کي اجاڑڻ جي ڪوشش ڪري. انهن جو حال ته هي هئڻ گهرجي ها ته مسجدن ۾ الله کان ڊجندي داخل ٿين ها. انهن جي لاءِ دنيا ۾ رُسوائي آهي ۽ آخرت ۾ انهن جي لاءِ وڏي سزا آهي. ١١٥- ۽ اوير ۽ اولهه الله جي لاءِ ئي آهن. توهان جيڏانهن ب رخ ڪريو، انهي پاسي الله آهي. يقيناً الله وسعت وارو آهي، علم وارو آهي. ١١٦- ۽ هو چون ٿا ته الله پٽ ڪري ورتو آهي، هو ان کان پاڪ آهي. پر آسمانن ۽ زمين ۾ جيڪو ڪجهه آهي اهو سڀ سندس ئي آهي. سڀئي سندس حڪم جا تابعدار آهن. ١١٧-

هو آسمانن ۽ زمين جو پيدا ڪندڙ آهي. هو جڏهن ڪنهن ڪم جو فيصلو ڪندو آهي تہ رڳو فرمائيندو آهي تہ پوءِ، تہ اُهو تہ پوندو آهي.

١١٨- ۽ جيڪي ماڻهو علم نہ ٿا رکن، انهن چيو: اللّٰه چو نہ ٿو ڳالهائي اسان سان يا اسان وٽ ڪا نشاني چو نہ تہ اچي، اهڙيءَ طرح انهن جي اڳين به انهن جهڙي ئي ڳالهہ ڪئي هئي، انهن سڀني جون دليون هڪ جهڙيون آهن، اسان پيش ڪري ڇڏيون آهن نشانيون انهن ماڻهن جي لاءِ جيڪي يقين ڪرڻ وارا آهن. ١١٩- اسان تو کي حق ڏئي موڪليو آهي، خوشخبري ڏيڻ وارو ۽ ڊيڄارڻ وارو بڻائي ڪري ۽ تو کان جهنم ۾ وڃڻ وارن جي بابت ڪا پڇا نہ ٿيندي. ١٢٠- ۽ يهودي ۽ نصاريٰ هرگز تو کان راضي نہ ٿيندا، جيستائين تون انهن جي طريقي جي پيروي ڪرڻ وارو نہ بڻجي وڃين. تون چؤ جيڪا راهہ اللّٰه ڏيکاري تو اِها ئي اصل راهہ آهي ۽ جيڪڏهن ان علم کان پوءِ جيڪو تو وٽ پهچي چڪو آهي تو انهن جي خواهشن جي پيروي ڪئي تہ اللّٰه جي مقابلي ۾ نہ تنهنجو ڪو دوست هوندو ۽ نہ ئي ڪو مددگار. ١٢١- جن ماڻهن کي اسان ڪتاب ڏنو آهي، هو ان کي پڙهن ٿا جيئن ان جي پڙهڻ جو حق آهي. اِهي ئي ماڻهو ايمان آڻين ٿا ان تي ۽ جيڪو ان جو انڪار ڪري تہ اهي ئي خساري ۾ رهڻ وارا آهن.

١٢٢- اي بني اسرائيل! منهنجي ان احسان کي ياد ڪريو جيڪو مون توهان تي ڪيو ۽ ان ڳالهہ کي تہ مون توهان کي سڄي جهان وارن تي فضيلت ڏني. ١٢٣- ۽ ان ڏينهن کان ڈڄو جنهن ڏينهن ڪو به شخص ٻئي شخص جي ڪجهہ به ڪم نہ ايندو ۽ نہ ڪنهن جي پاران ڪو فديو قبول ڪبو ۽ نہ ئي ڪنهن کي ڪا سفارش فائدو ڏيندي ۽ نہ ئي ڪٽان به انهن کي ڪا مدد پهچندي. ١٢٤- ۽ جڏهن ابراهيم کي ان جي رب ڪيترين ئي ڳالهين ۾ آزمايو تہ هن انهن کي پورو ڪري ڏيکاريو. اللّٰه چيو آءٌ توکي سڀني ماڻهن جو اِمام

بٽائيندس. ابراهيم چيو: ۽ منهنجي اولاد مان بہ. الله چيو: منهنجو عهد ظالمن تائين نہ پهچندو.

١٢٥- ۽ جڏهن اسان ڪعبي کي ماٺهن لاءِ گڏ ٿيڻ جو مرڪز ۽ امن جو مقام قرار ڏنو ۽ حڪم ڏنو تہ مقام ابراهيم کي نماز پڙهڻ جي جاءِ بٽايو. ۽ ابراهيم ۽ اسماعيل کي تاڪيد ڪئي تہ منهنجي گهر کي طواف ڪرڻ وارن، اعتڪاف ڪرڻ وارن، ۽ رڪوع ۽ سجدا ڪرڻ وارن جي لاءِ پاڪ رکو. ١٢٦- ۽ جڏهن ابراهيم چيو اي منهنجا رب! هِن شهر کي امن وارو شهر بٽاءِ ۽ ان جي رهواسين کي جيڪي الله ۽ آخرت جي ڏينهن تي ايمان رکن، ميون جي روزي عطا فرما. الله چيو جيڪي انڪار ڪندا آٿٔ انهن کي بہ ٿورا ڏينهن فائدو ڏيندس. پوءِ انهن کي باهہ جي عذاب ڏانهن ٻيوس ڪري موڪليندس ۽ اها وڏي ٻچڑي جاءِ آهي.

١٢٧- ۽ جڏهن ابراهيم ۽ اسماعيل بيت الله جي بنياد کي بلند ڪري رهيا هئا ۽ التجا ڪري رهيا هئا تہ اي اسان جا رب! قبول فرماءِ اسان کان، يقيناً تون ئي ٻڌڻ وارو ۽ ڄاڻڻ وارو آهين. ١٢٨- اي اسان جا رب! اسان کي پنهنجو فرمانبردار بٽاءِ ۽ اسان جي نسل مان پنهنجي هڪ فرمانبردار امت اُٿار ۽ اسان کي اسان جي عبادت جا طور طريقا ٻڌاءِ ۽ اسان کي معاف فرماءِ، تون معاف ڪرڻ وارو ۽ رحم ڪرڻ وارو آهين. ١٢٩- اي اسان جا رب! تون انهن ۾ انهن مان هڪ رسول موڪلجان جيڪو کين تنهنجون آيتون ٻڌائي ۽ انهن کي ڪتاب ۽ حڪمت جي تعليم ڏي ۽ انهن کي پاڪ ڪري. بيشڪ تون زبردست آهين ۽ حڪمت وارو آهين.

١٣٠- ۽ ڪير آهي جيڪو ابراهيم جي دين کي پسند نہ ڪري، سواءِ ان جي جنهن پنهنجي پاڻ کي بيوقوف بٽائي ورتو هجي. جڏهن تہ اسان ان کي

دنيا ۾ چونڊي ورتو هو ۽ آخرت ۾ هو صالحين منجهان هوندو. ١٣١- جڏهن سندس رب چيو ته پنهنجي پاڻ کي حوالي ڪر ته ان چيو: مون پنهنجي پاڻ کي ربُّ العالمين جي حوالي ڪيو. ١٣٢- ۽ اِها ئي نصيحت ڪئي ابراهيم پنهنجي اولاد کي ۽ اُها ئي نصيحت ڪئي يعقوب پنهنجي اولاد کي. اي منهنجا پُٽڙؤ! الله توهان جي لاءِ انهيءَ دين کي چونڊيو آهي. سو اسلام کان سواءِ ڪنهن ٻي حالت تي توهان کي موت نه اچي. ١٣٣- ڇا توهان موجود هئا جڏهن يعقوب جي موت جو وقت آيو. جڏهن هُن پنهنجن پٽن کي چيو ته مون کان پوءِ توهان ڪنهن جي عبادت ڪندو. انهن چيو: اسان انهيءَ الله جي عبادت ڪنداسين، جنهن جي عبادت توهان ۽ توهان جا بزرگ ابراهيم ، اسماعيل، اسحٰق ڪندا آيا آهن، اُهوئي هڪ معبود آهي ۽ اسان اُن جا فرمانبردار آهيون. ١٣٤- اها هڪڙي جماعت هئي جيڪا گذري وئي. انهن کي اهو ملندو جيڪو انهن ڪمايو ۽ توهان کي اهو ملندو جيڪو توهان ڪمايو ۽ توهان کان انهن جي عمل جي پڇا نه ٿيندي.

١٣٥- ۽ چون ٿا يهودي يا نصراني ٿي ويو ته هدايت پائيندو. چؤ ته نه، پر اسان ته پيروي ڪيون ٿا ابراهيم جي دين جي جيڪو هڪ طرفو الله جو ٻانهو هو ۽ هو شرڪ ڪرڻ وارن مان نه هو. ١٣٦- چئو اسان الله تي ايمان آندو ۽ ان شيءِ تي ايمان آندو جيڪا اسان ڏانهن نازل ڪئي وئي آهي ۽ اُن تي به جيڪو ابراهيم ۽ اسماعيل ۽ اسحٰق ۽ يعقوب ۽ ان جي اولاد تي لاڙيو ويو ۽ جيڪو مليو موسيٰ ۽ عيسيٰ کي ۽ جيڪو مليو سيني نبين کي انهن جي رب جي طرفان. اسان انهن مان ڪنهن ۾ ڪو به فرق نه ٿا ڪريون ۽ اسان الله جا ئي فرمانبردار آهيون. ١٣٧- پوءِ جيڪڏهن هو ايمان آڻين جيئن اوهان ايمان آندو آهي ته بيشڪ هو هدايت وارا ٿي ويا ۽ جيڪڏهن هو قُري وڃن ته هاڻي

هو ضد تي آهن. بس تنهنجي طرفان الله انهن لاءِ ڪافي آهي ۽ هو ٻڌڻ وارو ۽ ڄاڻڻ وارو آهي. ١٣٨- ڇؤ ان ورتو الله جو رنگ ۽ الله جي رنگ ڪان ڪنهن جو رنگ پلو آهي۽ اسان اُن جي ئي عبادت ڪرڻ وارا آهيون. ١٣٩- ڇؤ ڇا توهان الله جي باري ۾ اسان سان جهڪڙو ڪريو ٿا، حالانڪ هو اسان جو رب به آهي ۽ توهان جو رب به. اسان جي لاءِ اسان جا عمل آهن ۽ توهان جي لاءِ توهان جا عمل آهن ۽ اسان خالص الله جي لاءِ آهيون. ١٤٠- ڇا توهان چئو ٿا ته ابراهيم ۽ اسماعيل ۽ اسحٰق ۽ يعقوب ۽ انهن جو اولاد سڀ يهودي يا نصراني هئا. ڇؤ توهان وڌيڪ ڄاڻو ٿا يا الله ۽ ان کان وڏو ظالم ٻيو ڪير ٿيندو جيڪو ان شاهدي ۽ کي لڪائي جيڪا الله جي طرفان ان وٽ آئي هجي. ۽ جيڪي ڪجهه توهان ڪريو ٿا الله ان کان بيخبر نه آهي. ١٤١- اِها هڪ جماعت هئي جيڪا گذري وئي، انهن کي ملندو جيڪو انهن ڪمايو ۽ توهان کي ملندو جيڪو توهان ڪمايو ۽ توهان کان انهن بابت پڇا نه ٿيندي.

☆ ١٤٢- هاڻي بيوقوف ماڻهو چوندا ته مسلمانن کي ڪهڙي شيءِ انهن جي قبلي کان ڦيري ڇڏيو. ڇؤ مشرق ۽ مغرب الله جا ئي آهن. هو جنهن کي چاهي ٿو سڌو رستو ڏيکاري ٿو. ١٤٣- ۽ اهڙيءَ طرح اسان توهان کي وچ واري اُمت بڻائي ڇڏيو ته جيئن توهان شاهد هجو ماڻهن تي ۽ رسول شاهد هجي توهان تي ۽ جنهن قبلي تي تون هئين، اسان ان کي رکُو ان ڪري مقرر ڪيو هو ته اسان ڄاڻي وٺون ته ڪير رسول جي پيروي ڪري ٿو ۽ ڪير ان کان پنهنجن ڪڑين پر ڦري وڃي ٿو ۽ بيشڪ اِها ڳالهه ڳري آهي، سواءِ انهن ماڻهن جي لاءِ جن کي الله هدايت ڏني آهي ۽ الله اهڙو نه آهي جو توهان جي ايمان کي ضايع ڪري ڇڏي. بيشڪ الله ماڻهن سان شفقت ڪرڻ وارو مهربان آهي.

١٤٤- اسان تنهنجي چهري جو هرهر آسمان ڏانهن کڻڻ ڏسي رهيا

آهيون. پوءِ اسان توکي انهيءَ قبلي ڏانهن ڦيرڻ ڇڏيندا سون جنهن کي تون پسند کرين ٿو. هاڻي پنهنجو رخ مسجد حرام ڏانهن ڦيرڻ ڇڏ ۽ توهان جتي به هجو، پنهنجي رخ کي ان جي طرف کريو. ۽ اهل کتاب چڱي طرح ڄاڻين ٿا ته اهوئي حق آهي ۽ انهن جي رب جي طرفان ۽ الله بيخبر نہ آهي ان کان جيڪي هو کري رهيا آهن. ١٤٥- ۽ جيڪڏهن تون اهل کتاب جي سامهون سڀ دليل پيش کري ڇڏين، تڏهن به اُهي تنهنجي قبلي کي نہ مڃيندا ۽ نہ وري تون انهن جي قبلي جي پيروي کري سگهين ٿو. ۽ نہ وري اهي هڪبئي جي قبلي کي مڃڻ وارا آهن ۽ ان علم کان پوءِ جيڪو تو وٽ اچي چڪو آهي، جيڪڏهن تون انهن جي خواهشن جي پيروي کندين ته يقيناً تون ظالمن مان ٿي ويندين. ١٤٦- جن کي اسان کتاب ڏنو آهي هو ان کي اهڙيءَ طرح سڃاڻين ٿا جهڙي طرح پنهنجن پٽن کي سڃاڻين ٿا ۽ انهن مان هڪ گروهه حق کي لکائي رهيو آهي، جڏهن ته هو ان کي ڄاڻي ٿو. حق اُهو آهي جيڪو تنهنجو رب ڇئي. ١٤٧- تنهنکري تون کڏهن به شڪ کرڻ وارن مان نہ ٿجانءِ.

١٤٨- هر کنهن جي لاءِ هڪڙو رخ آهي، جنهن ڏانهن هو مُنهن کري ٿو. بس توهان چڱاين ڏانهن ڊوڙو. توهان جتي به هوندؤ الله توهان سڀني کي آڻي گڏ کندو. بيشڪ الله سڀ ڪجهه کري سگهي ٿو. ١٤٩- ۽ تون جتان به نڪرين پنهنجو رخ مسجد حرام ڏانهن کر. بيشڪ اِهو حق آهي تنهنجي رب جي طرفان ۽ جيڪي ڪجهه توهان کريو ٿا الله اُن کان بيخبر نہ آهي. ١٥٠- ۽ تون جتان به نڪرين پنهنجو رخ مسجد حرام ڏانهن کر ۽ توهان جتي به هجو پنهنجو رخ ان ئي طرف کريو ته جيئن ماڻهن وٽ اوهان جي مٿان کا حجت باقي نہ رهي، سواءِ انهن ماڻهن جي جيڪي انهن مان بي انصاف آهن. تنهنکري اوهان اُنهن کان نہ ڊجو ۽ مون کان ڊڄو، ته جيئن آءٌ پنهنجي نعمت

اوهان تي پوري ڪريان ۽ جيئن اوهان کي راهه ملي وڃي. ١٥١- جهڙي طرح اسان توهان مان ئي هڪ رسول اوهان ڏانهن موڪليو جيڪو اوهان کي اسان جون آيتون پڙهي ٻڌائي ٿو ۽ اوهان کي پاڪ ڪري ٿو ۽ اوهان کي ڪتاب ۽ حڪمت جي تعليم ڏي ٿو ۽ اوهان کي اهو ڪجهه سيکاري رهيو آهي جيڪو اوهين نه ڄاڻندا هئا. ١٥٢- تنهن ڪري توهان مون کي ياد رکو، آءٌ اوهان کي ياد ڪندس. ۽ منهنجو احسان مجو، منهنجي ناشڪري نه ڪريو.

١٥٣- اي ايمان وارؤ! صبر ۽ نماز سان مدد حاصل ڪريو. يقيناً الله صبر ڪرڻ وارن سان گڏ آهي. ١٥٤- ۽ جيڪي ماڻهو الله جي راهه ۾ ماريا وڃن، انهن کي مرده نه چئو، بلڪ اُهي زنده آهن، پر توهان کي خبر نه آهي. ١٥٥- ۽ اسان ضرور توهان کي آزمائينداسون، ڪجهه خوف ۽ بک سان ۽ مال ۽ جان ۽ ميون جي نقصانن سان ۽ ثابت قدم رهڻ وارن کي خوشخبري ڏئي ڇڏ. ١٥٦- جن جو حال اِهو آهي ته جڏهن به انهن کي ڪا مصيبت پهچي ٿي ته هو چوندا آهن: اسان الله جا آهيون ۽ اسان ان ڏانهن ئي موٽڻ وارا آهيون. ١٥٧- اهي ئي ماڻهو آهن جن جي مٿان انهن جي رب جي مهر ۽ رحمت آهي ۽ اِهي ئي ماڻهو سڌي راهه تي آهن.

١٥٨- صفا ۽ مروه بيشڪ الله جي نشانين مان آهن. پوءِ جيڪو شخص بيت الله جو حج ڪري يا عمرو ڪري ته ان تي ڪو به حرج نه آهي ته هو انهن جو طواف ڪري ۽ جيڪو شوق سان ڪا نيڪي ڪري ته الله قدردان آهي، ڄاڻڻ وارو آهي. ١٥٩- جيڪي ماڻهو لڪائين ٿا اسان جي نازل ڪيل واضح نشانين کي ۽ اسان جي هدايت کي ان کان پوءِ به جڏهن ته اسان ان کي ماڻهن جي لاءِ ڪتاب ۾ صاف صاف بيان ڪري چڪا آهيون ته اُهي ئي ماڻهو آهن جن تي الله لعنت ڪري ٿو ۽ انهن تي لعنت ڪرڻ وارا به لعنت ڪندا آهن. ١٦٠- پر جن توبهه ڪئي ۽

اصلاح ڪري ورتي ۽ بيان ڪيو ته انهن کي آءٌ معاف ڪري ڇڏيندس ۽ آءٌ آهيان معاف ڪرڻ وارو، مهربان. ١٦١- بيشڪ جن ماڻهن انڪار ڪيو ۽ انهي حال ۾ مري ويا ته اُهي ئي ماڻهو آهن جن تي الله جي ۽ فرشتن جي ۽ ماڻهن سڀني جي لعنت آهي. ١٦٢- انهي حال ۾ هو هميشہ رهندا. انهن تان عذاب هلڪو نہ ڪيو ويندو ۽ نہ وري انهن کي مهلت ڏني ويندي.

١٦٣- ۽ توهان جو معبود هڪ ئي معبود آهي. ان کان سواءِ ڪو معبود نہ آهي. ١٦٤- هو وڏو مهربان آهي، نهايت رحم وارو آهي. بيشڪ آسمانن ۽ زمين جي خلقت ۾ ۽ رات ۽ ڏينهن جي اچڻ وڃڻ ۾ ۽ انهن ٻيڙين ۾ جيڪي انسانن جي ڪم اچڻ وارين شين کي کڻي سمنڊ ۾ هلن ٿيون ۽ ان پاڻيءَ ۾ جنهن کي الله آسمان تان لاٿو. پوءِ ان سان مئل زمين کي زندگي ڏني ۽ اُن زمين تي سڀني قسمن جا جانور ڦهلائي ڇڏيا ۽ هوائن جي گردش ۽ ڪڪرن ۾ جيڪي آسمان ۽ زمين جي وچ ۾ حڪم جا تابع آهن، انهن ماڻهن لاءِ نشانيون آهن جيڪي عقل کان ڪم وٺن ٿا.

١٦٥- ۽ ڪجهہ ماڻهو اهڙا آهن جيڪي الله کان سواءِ ٻين کي الله جي برابر ڪن ٿا. انهن سان اهڙي محبت ڪن ٿا جهڙي محبت الله سان ڪرڻ کپي ۽ جيڪي ايمان وارا آهن، اُهي سڀني کان وڌيڪ الله سان محبت رکن ٿا ۽ جيڪڏهن اِهي ظالم اُن وقت کي ڏسي وٺن جڏهن هو عذاب کي ڏسندا ته سڄي جو سڄو زور رڳو الله جو آهي ۽ الله وڏو سخت عذاب ڏيڻ وارو آهي. ١٦٦- جڏهن اڳواڻ پنهنجي تابعدارن کان ڌار ٿي ويندا ۽ عذاب انهن جي سامهون هوندو ۽ انهن جا پاڻ ۾ رشتا ناتا ٽٽي چڪا هوندا. ١٦٧- ۽ پوءِ جيڪي تابعدار آهن چوندا ته ڪاش! اسان کي دنيا ڏانهن موٽڻ ملي وڃي ها ته اسان بہ انهن اڳواڻن کان ڌار ٿي وڃون ها، جيئن اڄ اُهي اسان کان ڌار ٿي ويا

آهن. اهڙيءَ طرح الله انهن جي عملن کي حسرت بٽائي ڏيکاريندو ۽ هو باهه مان نڪري نه سگهندا.

١٦٨- انسانو! زمين جي شين مان حلال ۽ پاڪ شيون کائو ۽ شيطان جي قدمن تي نه هلو، بيشڪ هو توهان جو پڌرو دشمن آهي. ١٦٩- هو توهان کي رڳو بڇڙن ڪمن ۽ بي حيائيءَ جو حڪم ڪري ٿو ۽ ان ڳالهه جو ته توهان الله جي طرف اُهي ڳالهيون منسوب ڪريو جن جو توهان کي ڪو علم نه آهي. ١٧٠- ۽ جڏهن انهن کي چيو وڃي ٿو ته ان تي هلو جيڪو الله نازل ڪيو آهي ته هو چون ٿا اسان اُن تي هلنداسون، جنهن تي اسان پنهنجن ابن ڏاڏن کي هلندي ڏٺو. ڇا تڏهن به جو انهن جا ابا ڏاڏا نه عقل رکندا هجن ۽ نه ئي سڌي راهه کي ڄاڻندا هجن.

١٧١- ۽ انهن منڪرن جو مثال اِهڙو آهي جيئن ڪو شخص اهڙي جانور کي پويان پڪاريندو هجي جيڪو سڏ ۽ پڪار کان سواءِ ڪجهه به نه ٻڌندو هجي. اهي ٻوڑا آهن، گونگا آهن، انڌا آهن. هو ڪجهه نه ٿا سمجهن.

١٧٢- اي ايمان وارؤ اسان جي ڏنل پاڪ شين مان کائو ۽ الله جو شڪر ادا ڪريو، جيڪڏهن توهان ان جي عبادت ڪرڻ وارا آهيو. ١٧٣- الله توهان تي حرام ڪيو آهي صرف مردار کي ۽ رت کي ۽ سوئر جي گوشت کي، ۽ جنهن تي الله کانسواءِ ڪنهن ٻئي جو نالو ورتو ويو هجي. پوءِ جيڪو شخص لاچار ٿي وڃي، نه ڪي هو خواهش رکندڙ هجي ۽ نه حد کان لنگهڻ وارو هجي ته ان تي ڪو به گناهه نه آهي. بيشڪ الله بخشڻ وارو مهربان آهي. ١٧٤- جيڪي ماڻهو ان شيءِ کي لڪائين ٿا جيڪا الله پنهنجي ڪتاب ۾ نازل ڪئي آهي ۽ اُن جي بدلي ۾ ٿوري قيمت وٺن ٿا، هو پنهنجي پيٽ ۾ رڳو باهه پري رهيا آهن. قيامت جي ڏينهن الله انهن سان نه ڳالهائيندو ۽ نه ئي انهن کي پاڪ

ڪندو ۽ انهن جي لاءِ دردناڪ عذاب آهي. ١٧٥- هِي اُهي ماڻهو آهن جن هدايت جي بدلي گمراهي جو سودو ڪيو ۽ بخشش جي بدلي عذاب جو. پوءِ عجب آهي ته ڪيترو نہ صبر آهي اُنهن کي باهہ تي. ١٧٦- اهو اُن ڪري ته الله پنهنجي ڪتاب کي برحق نازل ڪيو. پر جن ماڻهن ڪتاب مان ڪيتريون ئي راهون ڪڍيون اُهي ضد ۾ پري وڃي پيا.

١٧٧- نيڪي اِها نہ آهي ته توهان پنهنجا منهن مشرق يا مغرب ڏانهن ڪري ونو. بلڪ نيڪي اِها آهي ته ماڻهو الله تي ايمان آڻي ۽ آخرت جي ڏينهن تي ۽ فرشتن تي ۽ ڪتاب تي ۽ پيغمبرن تي. ۽ مال ڏي الله جي محبت ۾ مائٽن کي ۽ يتيمن کي ۽ محتاجن کي ۽ مسافرن کي ۽ گهُرڻ وارن کي ۽ غلامن کي آزاد ڪرڻ ۾ ۽ نماز قائم ڪري ۽ زڪوات ادا ڪري ۽ جڏهن عهد ڪن ته ان کي پورو ڪن ۽ صبر ڪرڻ وارا سختي ۽ تڪليف ۾، ۽ جنگ جي وقت. اهي ئي ماڻهو آهن جيڪي سچا آهن ۽ اِهي ئي ڊِڄڻ وارا آهن.

١٧٨- اي ايمان وارؤ! توهان تي مقتولن جو قصاص ونڊ فرض ڪجي ٿو. آزاد جي بدلي آزاد، غلامن جي بدلي غلام، عورت جي بدلي عورت. پوءِ جيڪڏهن جنهن کي هن جي ڀاءُ جي طرفان ڪجهہ معافي ملي وڃي ته ان کي ڪپي ته دستور مطابق تابعداري ڪري ۽ چڱي نموني سان ادا ڪري. اِها توهان جي رب جي طرفان هڪ آساني ۽ مهرباني آهي. هاڻي اُن کان پوءِ ۾ جيڪو شخص زيادتي ڪري ان جي لاءِ دردناڪ عذاب آهي. ١٧٩- ۽ اي عقل وارؤ! قصاص ۾ توهان جي لاءِ زندگي آهي ته جيئن توهان بچو. ١٨٠- توهان تي فرض ڪيو وڃي ٿو ته جڏهن توهان مان ڪنهن جي موت جو وقت اچي وڃي ۽ هو پنهنجي پنيان مال متاع ڇڏي رهيو هجي ته هو دستور مطابق وصيت ڪري ڇڏي، پنهنجي ماءُ پيءُ لاءِ ۽ رشتيدارن لاءِ. اِهو ضروري آهي الله کان ڊِڄڻ

وارن جي لاءِ. ١٨١- پوءِ جيڪڏهن کو وصيت ٻڌڻ کان پوءِ به ان کي بدلائي ڇڏي ته ان جو گناهه ان تي ئي ٿيندو، جنهن ان کي بدلايو، يقيناً الله ٻڌڻ وارو، ڄاڻڻ وارو آهي. ١٨٢- جيڪڏهن کنهن کي وصيت ڪرڻ واري بابت شڪ هجي ته هُن طرفداري يا حق تلفي ڪئي آهي ۽ هو وارثن ۾ صلح ڪرائي ڇڏي ته مٿس کو گناهه نه آهي. الله معاف ڪرڻ وارو، رحم ڪرڻ وارو آهي.

١٨٣- اي ايمان وارؤ! توهان تي روزا فرض ڪيا ويا آهن جهڙي طرح اوهان کان اڳين تي فرض ڪيا ويا هئا ته جيئن توهان پرهيزگار بڻجي وڃو. ١٨٤- ڳڻيل ڪجهه ڏينهن. پوءِ جيڪڏهن توهان مان کو بيمار هجي يا سفر ۾ هجي ته ٻين ڏينهن ۾ ڳڻپ پوري ڪري. ۽ جن کي طاقت آهي ته هڪ روزي جو بدلو هڪ مسڪين جو کاڌو آهي. جيڪو وڌيڪ نيڪي ڪري ته ان جي لاءِ بهتر آهي ۽ توهان روزا رکو ته اهو توهان جي لاءِ وڌيڪ بهتر آهي، جيڪڏهن توهان سمجهو. ١٨٥- رمضان جو مهينو جنهن ۾ قرآن نازل ڪيو ويو، هدايت آهي ماڻهن جي لاءِ ۽ ان ۾ رستي جون واضح نشانيون آهن ۽ حق ۽ باطل جي وچ ۾ فيصلو ڪرڻ وارو آهي. پوءِ توهان مان جنهن کي اِهو مهينو ملي هو ان جا روزا رکي. ۽ جيڪو بيمار هجي يا سفر ۾ هجي ته ٻين ڏينهن ۾ ڳڻپ پوري ڪري ونڊي. الله توهان جي لاءِ آساني چاهي ٿو، هو توهان سان سختي ڪرڻ نه ٿو چاهي ۽ ان لاءِ ته توهان ڳڻپ پوري ڪري ونو ۽ الله جي وڏائي بيان ڪريو، ان لاءِ جو الله توهان کي هدايت ڪئي ۽ ته جيئن توهان ان جا شڪر گذار بڻجي وڃو.

١٨٦- ۽ جڏهن منهنجا ٻانها توکان مون بابت پڇن ته آءٌ ويجهو آهيان. سڏيندڙ جي سڏ جو جواب ڏيندو آهيان. کپي ته هو منهنجو حڪم مڃين ۽ مون تي يقين رکن، ته جيئن هو هدايت حاصل ڪن. ١٨٧- توهان جي لاءِ روزي واري رات ۾ پنهنجن زالن وٽ وڃڻ جائز ڪيو ويو آهي. هو توهان جي

لاءِ لباس آهن ۽ توهان انهن جي لاءِ لباس آهيو. الله ڄاتو ٿو توهان پنهنجي پاڻ سان خيانت ڪري رهيا هئا، پوءِ ان توهان تي مهرباني ڪئي ۽ توهان کي معاف ڪري ڇڏيو. ٿو هاڻي توهان انهن سان ملو ۽ چاهيو جيڪو الله توهان جي لاءِ لکي ڇڏيو آهي ۽ کائو ۽ پيئو ايستائين جو صبح جي سفيد ڌاري ڪاري ڌاري کان ڌار ظاهر ٿي وڃي. پوءِ پورو ڪيو روزو رات تائين ۽ جڏهن توهان مسجد ۾ اعتڪاف ۾ هجو ٿ زالن سان صحبت نه ڪريو. هي الله جون حدون آهن انهن جي ويجهو نه وڃو. اهڙيءَ طرح الله پنهنجون آيتون ماڻهن جي لاءِ بيان ڪري ٿو، ته جيئن هو بچن. ۱۸۸- ۽ توهان پاڻ ۾ هڪ ٻئي جو مال ناحق طريقي سان نه کائو ۽ ان کي حاڪمن تائين نه پهچايو، ته جيئن ٻين جي مال جو ڪو حصو توهان کي ملي وڃي. جڏهن ته توهان ان کي ڄاڻو ٿا.

۱۸۹- هو توکان چندن (مهينن) بابت سوال ڪن ٿا. چؤ ته اهي مقرر ٿيل وقت آهن ماڻهن جي لاءِ ۽ حج جي لاءِ ۽ نيڪي اها نه آهي ته توهان گهرن ۾ پٺين پاسي کان (چتين مٿان) اچو، بلڪ نيڪي اها آهي ته ماڻهو پرهيزگاري ڪري ۽ گهرن ۾ انهن جي دروازن مان اچو ۽ الله کان ڊڄو ته جيئن توهان ڪامياب ٿيو. ۽ الله جي راهه ۾ انهن ماڻهن سان وڙهو جيڪي توهان سان وڙهن ٿا. ۱۹۰- ۽ زيادتي نه ڪريو. الله زيادتي ڪرڻ وارن کي پسند نه ٿو ڪري. ۱۹۱- ۽ قتل ڪيو انهن کي جتي کين لهو ۽ انهن کي اتان ڪيو جتان انهن توهان کي ڪڍيو آهي ۽ فتنو وڌيڪ سخت آهي قتل کان ۽ انهن سان مسجد حرام وٽ نه وڙهو، جيستائين هو توهان سان اتي جنگ نه ڪن. پوءِ جيڪڏهن هو توهان سان جنگ ڪن ته انهن کي قتل ڪيو. اهائي سزا آهي منڪرن جي لاءِ. ۱۹۲- پوءِ جيڪڏهن هو بس ڪن ته الله بخشڻ وارو، مهربان آهي. ۱۹۳- ۽ انهن سان جنگ ڪيو ايستائين جو فتنو باقي نه رهي ۽ دين الله جو ٿي وڃي، پوءِ جيڪڏهن هو

بس ڪن تہ ان ڪان پوءِ سختي نہ آهي، پر ظالمن تي.

١٩٤- حرمت واري مهيني جو بدلو حرمت وارو مهينو آهي ۽ حرمتن جو بہ قصاص آهي. پوءِ جنهن توهان تي زيادتي ڪئي توهان بہ ان تي اوتري ئي زيادتي ڪريو جيتري ان توهان تي ڪئي آهي ۽ اللّٰہ کان ڈجو ۽ ڄاڻي وڻو تہ اللّٰہ پرهيزگارن سان گڏ آهي. ١٩٥- ۽ اللّٰہ جي راهہ ۾ خرچ ڪريو ۽ پنهنجي پاڻ کي هلاکت ۾ نہ وجهو ۽ ڪم سڻي نموني ڪريو. بيشڪ اللّٰہ تعاليٰ پسند ڪري ٿو سڻي نموني ڪم ڪرڻ وارن کي.

١٩٦- ۽ پورو ڪريو حج ۽ عمرو اللّٰہ جي لاءِ. پوءِ جيڪڏهن روڪيا وجو تہ جيڪو قرباني جو جانور آساني سان ميسر هجي اهو پيش ڪري ڇڏيو ۽ پنهنجا مٿا نہ ڪوڙايو جيستائين قرباني پنهنجي جاءِ تي نہ پهچي وڃي. توهان مان جيڪو بيمار هجي يا ان جي مٿي ۾ ڪا تڪليف هجي تہ هو فديو ڏي روزي يا صدقي يا قرباني جو. جڏهن امن جي حالت هجي ۽ ڪو حج تائين عمري جو فائدو حاصل ڪرڻ چاهي تہ هو قرباني پيش ڪري جيڪا ان کي ميسر هجي. پوءِ جنهن کي ميسر نہ ٿئي تہ هو حج جي ڏينهن ۾ ٽي ڏينهن روزا رکي ۽ ست ڏينهن جا روزا جڏهن توهان واپس گهر موٽو. اِهي پورا ڏهہ ٿيا. اِهو ان ماڻهو لاءِ آهي جنهن جو خاندان مسجد حرام جي ويجهو آباد نہ هجي. اللّٰہ کان ڈجو ۽ ڄاڻي وڻو تہ اللّٰہ سخت عذاب ڏيڻ وارو آهي. ١٩٧- حج جا مقرر مهينا آهن. پوءِ جنهن حج جو ارادو ڪري ورتو تہ پوءِ ان کي حج جي دوران نہ ڪا بيحيائيءَ جي ڳالهہ ڪرڻي آهي ۽ نہ گناهہ جي، نہ لڙائي، نہ جهيڙي جي ۽ جيڪو نيڪ ڪم توهان ڪندؤ اللّٰہ ان کي ڄاڻي وٺندو ۽ توهان پاڻ سان سمر کٹو. بهترين سمر تقويٰ آهي ۽ اي عقل وارؤ مون کان ڈجو.

١٩٨- ان ۾ ڪوبہ گناهہ نہ آهي جو توهان پنهنجي رب جو فضل بہ تلاش

ڪريو. پوءِ جڏهن توهان عرفات کان واپس ٿيو تہ الله کي ياد ڪريو مشعر حرام جي ويجهو ۽ اُن کي ياد ڪريو جيئن الله ٻڌايو آهي. ان کان پهرين يقيناً توهان راه کان پٽڪيل ماٺهن مان هئا. ۱۹۹- پوءِ طواف جي لاءِ هلو جتان سڀ ماڻهو هلن ٿا ۽ الله کان معافي گهرو. يقيناً الله بخشڻ وارو، رحم ڪرڻ وارو آهي. ۲۰۰- پوءِ جڏهن توهان پنهنجي حج جا عمل پورا ڪري وڃو تہ الله کي ياد ڪريو، جهڙي طرح توهان پهرين پنهنجي اَبن ڏاڏن کي ياد ڪندا هئا، بلڪ ان کان ب وڌيڪ. پوءِ ڪو ماڻهو چوي ٿو: اي اسان جا رب! اسان کي هِن ئي دنيا ۾ ڏئي ڇڏ ۽ آخرت ۾ ان جو ڪوب حصو نہ آهي. ۲۰۱- ۽ ڪو ماڻهو آهي جيڪو چوي ٿو اي اسان جا رب! اسان کي دنيا ۾ پلائي ڏي ۽ آخرت ۾ ب پلائي ڏي ۽ اسان کي باهه جي عذاب کان بچاءِ. ۲۰۲- انهن ماڻهن لاءِ حصو آهي سندن ڪمائيءَ جو ۽ الله جلد حساب وٺڻ وارو آهي. ۲۰۳- ۽ الله کي ياد ڪريو مقرر ڏينهن ۾. پوءِ جيڪو شخص جلدي ڪري ٻن ڏينهن ۾ مڪي واپس اچي وڃي تہ ان تي ڪو گناهہ نہ آهي ۽ جيڪو شخص ترسي پوي ان تي ب ڪو گناهہ نہ آهي. اِهو اُن لاءِ آهي جيڪو الله کان ڊڄي ٿو ۽ توهان الله کان ڊڄندا رهو ۽ چڱي طرح ڄاڻي وڃو تہ توهان اُن وٽ ئي جمع ڪيا ويندؤ.

۲۰۴- ۽ ماڻهن مان ڪو اهڙو آهي جنهن جي ڳالهہ دنيا جي زندگي ۾ توکي پسند اچي ٿي ۽ هو پنهنجي دل جي ڳالهہ تي الله کي شاهد بٽائي ٿو. حالانڪ هو سخت جهڳڑالو آهي. ۲۰۵- ۽ جڏهن هو واپس ٿئي ٿو تہ هو ان ڪوشش ۾ رهي ٿو تہ زمين ۾ فساد ڦهلائي ۽ پوک ۽ جانين کي تباهہ ڪري. حالانڪ الله فساد کي پسند نہ ٿو ڪري. ۲۰۶- ۽ جڏهن اُن کي چيو وڃي ٿو تہ الله کان ڊڄ تہ سندس تڪبر ان کي گناهہ تي ڇمائي ڇڏي ٿو. پوءِ اهڙي شخص جي لاءِ جهنم ڪافي آهي ۽ اِها وڏي بيڄڻي جاءِ آهي. ۲۰۷- ۽ ماڻهن

۾ ڪو اِهڙو آهي جيڪو الله جي خوشي جي تلاش ۾ پنهنجي جان کي وڪڻي ڇڏي ٿو ۽ الله پنهنجن ٻانهن تي وڏو مهربان آهي.

٢٠٨- اي ايمان وارؤ! اسلام ۾ پورا پورا داخل ٿي وجو ۽ شيطان جي قدمن تي نہ هلو، هو توهان جو پڌرو دشمن آهي. ٢٠٩- جيڪڏهن توهان ٺڻي وجو ان کان پوءِ تہ توهان وٽ واضح دليل اچي چڪا آهن، ڄاڻي وڻو تہ الله زبردست آهي ۽ حڪمت وارو آهي. ٢١٠- ڇا ماڻهو اُن انتظار ۾ آهن تہ الله ڪڪرن جي ڇانوَ ۾ اچي ۽ فرشتا ٻہ اچي وڃن ۽ معاملي جو فيصلو ڪري ڇڏجي ۽ سڀ معاملا الله ڏانهن ئي موٽايا وڃن ٿا. ٢١١- بني اسرائيل کان پُڇ، اسان انهن کي ڪيتريون واضح نشانيون ڏنيون ۽ جيڪو شخص الله جي نعمت کي بدلائي ڇڏي جڏهن تہ اُها هُن وٽ اچي چڪي هجي تہ الله يقيناً سخت سزا ڏيڻ وارو آهي. ٢١٢- وٽندڙ ڪري ڏيکاري وئي آهي دنيا جي زندگي انهن ماڻهن جي نظر ۾ جيڪي منڪر آهن ۽ اهي ايمان وارن تي ٺٺوليون ڪن ٿا. حالانڪ جيڪي پرهيزگار آهن، اهي قيامت جي ڏينهن اُنهن جي مقابلي ۾ مٿانهان هوندا ۽ الله جنهن کي چاهي ٿو بي حساب روزي ڏي ٿو.

٢١٣- ماڻهو هڪڙي امت هئا. انهن اختلاف ڪيو تہ الله پيغمبرن کي موڪليو، خوشخبري ڏيڻ وارا ۽ ڊيڄارڻ وارا ۽ انهن سان گڏ نازل ڪيو ڪتاب حق سان تہ جيئن اهو فيصلو ڪري انهن ڳالهين جو جن ۾ ماڻهو اختلاف ڪري رهيا آهن ۽ اِهي اختلاف انهن ماڻهن ئي ڪيا جن کي حق ڏنو ويو هو، ان کان پوءِ جڏهن انهن وٽ واضح هدايتون اچي ويون هيون، پاڻ ۾ ضد جي ڪري. پوءِ الله پنهنجي توفيق سان حق جي معاملي ۾ ايمان وارن کي راهہ ڏيکاري جنهن ۾ هو جهڳڙو ڪري رهيا هئا ۽ الله جنهن کي چاهي ٿو سڌي راهہ ڏيکاري ٿو. ٢١٤- ڇا توهان سمجهي ورتو آهي تہ توهان جنت ۾ داخل ٿي ويندؤ، حالانڪ ايڏا توهان تي

اُهي حالتون نہ گذريون آهن جيڪي توهان جي اڳين تي گذريون هيون. انهن کي سختي ۽ تڪليف پهتي ۽ ايستائين لوڏيا ويا جو رسول ۽ جن ايمان آندو هو سي چئي وينا تہ الله جي مدد ڪڏهن ايندي. ياد رکو! الله جي مدد ويجهي آهي.

۲۱۵- ماڻهو توکان پڇن ٿا تہ ڇا خرچ ڪريون. چؤ تہ جيڪو مال توهان خرچ ڪريو ان ۾ حق آهي توهان جي ماءُ پيءُ جو ۽ رشتيدارن جو ۽ يتيمن جو ۽ محتاجن جو ۽ مسافرن جو ۽ جيڪا ڀلائي توهان ڪندؤ اُها الله کي معلوم آهي. ۲۱۶- توهان تي لڙائي جو حڪم ٿيو آهي ۽ اِهو توهان کي ناگوار لڳي ٿو. ٿي سگهي ٿو تہ توهان کي جيڪا شيءِ ناپسند هجي ۽ اها توهان جي لاءِ ڀلي هجي ۽ ٿي سگهي ٿو تہ توهان جيڪا شيءِ پسند ڪريو ۽ اها توهان جي لاءِ بُري هجي ۽ الله ڄاڻي ٿو ۽ توهان نٿا ڄاڻو.

۲۱۷- ماڻهو توکان حرمت واري مهيني بابت پڇندا آهن تہ ان ۾ لڙائي ڪرڻ ڪيئن آهي. چؤ تہ اُن ۾ وڏهڻ تمام برو آهي. پر الله جي رستي کان روڪڻ ۽ ان جو انڪار ڪرڻ ۽ مسجد حرام کان روڪڻ ۽ اُن جي ماڻهن کي اُتان ڪڍڻ، الله وٽ اُن کان بہ وڌيڪ برو آهي. ۽ فتنو قتل کان بہ وڌي برائي آهي ۽ اِهي ماڻهو توهان سان هميشہ وڙهندا رهندا. ايستائين جو توهان کي توهان جي دين کان ڦيري ڇڏين جيڪڏهن توهان تي قابو پائين ۽ توهان مان جيڪو پنهنجي دين کان ڦرندو ۽ ڪفر جي حالت ۾ مري وڃي تہ اِهڙن ماڻهن جا عمل چٽ ٿي ويا دنيا ۾ ۽ آخرت ۾ بہ ۽ هو باهہ ۾ پوڻ وارا آهن، هو اُن ۾ هميشہ رهندا. ۲۱۸- اُهي ماڻهو جن ايمان آندو ۽ جن هجرت ڪئي ۽ الله جي راهہ ۾ جهاد ڪيو، هو الله جي رحمت جا اميدوار آهن. الله بخشڻ وارو مهربان آهي.

۲۱۹- ماڻهو توکان شراب ۽ جوئا بابت پڇن ٿا. چؤ تہ انهن ۾ ڏاڍو گناهہ آهي ۽ ماڻهن جي لاءِ ڪجهہ فائدا بہ آهن ۽ انهن جو گناهہ تمام گهڻو

آهي انهن جي فائدي کان ۾ هو توکان پڇن ٿا تہ ڇا خرچ ڪريون. ڇؤ تہ جيڪو بہ ضرورت کان وڌيڪ هجي. اهڙيءَ طرح الله توهان جي لاءِ حڪمن کي بيان ڪري ٿو تہ جيئن توهان ڏيان ڪريو. ٢٢٠- دنيا ۽ آخرت جي معاملن ۾ ۽ هو توکان يتيمن بابت پڇن ٿا. ڇؤ تہ جنهن ۾ انهن جو سُڌارو هجي اُهو ڪرڻ چڱو آهي ۽ جيڪڏهن توهان انهن کي پاڻ سان گڏ شامل ڪري وٺو تہ اهي توهان جا پائر آهن ۽ الله کي خبر آهي تہ ڪير خرابي پيدا ڪرڻ وارو آهي ۽ ڪير اصلاح ڪرڻ وارو آهي ۽ جيڪڏهن الله چاهي ها تہ توهان کي مشڪل ۾ وجهي ڇڏي ها. الله زبردست آهي حڪمت وارو آهي.

٢٢١- ۽ مشرڪ عورتن سان نڪاح نہ ڪريو جيستائين اهي ايمان نہ آڻين ۽ مؤمن ٻانهي بهتر آهي هڪ مشرڪ عورت کان، جيتوڻيڪ هو توهان کي پسند هجي ۽ پنهنجن عورتن کي مشرڪ مردن جي نڪاح ۾ نہ ڏيو جيستائين اهي ايمان نہ آڻين، مؤمن غلام بهتر آهي هڪ آزاد مشرڪ کان، جيتوڻيڪ هو توهان کي پسند هجي. اِهي ماڻهو باهہ ڈانهن سَڏين ٿا ۽ الله جنت ڈانهن ۽ پنهنجي بخشش ڈانهن سڏي ٿو. هو پنهنجا حڪم ماڻهن جي لاءِ ڪولي بيان ڪري ٿو تہ جيئن هو نصيحت حاصل ڪن. ٢٢٢- ۽ هو توکان حيض جو حڪم پڇن ٿا. ڇؤ تہ اِها هڪ گندگي آهي، ان ۾ عورتن کان الڳ رهو ۽ جيستائين اهي پاڪ نہ ٿي وڃن انهن جي ويجهو نہ وڃو. پوءِ جڏهن اهي چڱيءَ طرح پاڪ ٿي وڃن تہ ان طريقي سان انهن وٽ وڃو جنهن جو الله توهان کي حڪم ڏنو آهي. الله دوست رکي ٿو توبهہ ڪرڻ وارن کي ۽ دوست رکي ٿو پاڪ رهڻ وارن کي. ٢٢٣- توهان جون زالون توهان جي کيتي آهن، پوءِ جهڙي طرح چاهيو پنهنجي کيتي ۾ اچو ۽ پاڻ لاءِ اڳتي موڪليو ۽ الله کان ڊڄو ۽ ڄاڻي وٺو تہ توهان کي ضرور ان سان ملڻو آهي ۽ ايمان وارن کي خوشخبري ٻڌائي ڇڏيو.

۲۲٤- ۽ توهان الله (جي نالي) کي اهڙن قسمن کٹڻ لاءِ استعمال نہ ڪريو جنهن جو مقصد نيڪي ۽ پرهيزگاري ۽ ماڻهن جي وچ ۾ صلح ڪرائڻ کان پاسو ڪرڻ هجي ۽ الله ٻڌڻ وارو ۽ ڄاڻڻ وارو آهي. ۲۲۵- الله توهان جي اجاين قسمن تي توهان جي پڪڙ نہ ٿو ڪري، پر هو اُن ڪم تي پڪڙ ڪري ٿو جنهن جو اوهان جي دلين ارادو ڪيو هجي ۽ الله بخشڻ وارو ۽ بردبار آهي. ۲۲٦- جيڪي ماڻهو پنهنجن زالن سان نہ ملڻ جو قسم کٹن تہ انهن لاءِ چئن مهينن تائين جي مهلت آهي. پوءِ جيڪڏهن هو رجوع ڪن تہ الله معاف ڪرڻ وارو، مهربان آهي. ۲۲۷- ۽ جيڪڏهن هو طلاق جو فيصلو ڪن تہ يقيناً الله ٻڌڻ وارو، ڄاڻڻ وارو آهي. ۲۲۸- ۽ طلاق ڏنل عورتون پنهنجي پاڻ کي ٽن حيضن تائين روڪي رکن. ۽ جيڪڏهن هو الله تي ۽ آخرت جي ڏينهن تي ايمان رکن ٿيون تہ انهن لاءِ جائز نہ آهي تہ هو اُن شيءِ کي لکائين جيڪو الله انهن جي پيٽ ۾ پيدا ڪيو آهي ۽ انهي وچ ۾ انهن جا مڙس انهن کي وري موٽائڻ جو حق رکن ٿا جيڪڏهن هو صلح ڪرڻ چاهين ۽ انهن عورتن جي لاءِ دستور جي مطابق اهڙيءَ طرح حق آهن جهڙي طرح دستور جي مطابق انهن تي ذميداريون آهن ۽ مردن جو انهن جي مقابلي ۾ ڪجھ درجو وڌيڪ آهي ۽ الله زبردست آهي، حڪمت وارو آهي.

۲۲۹- طلاق ٻہ ڀيرا آهي. پوءِ يا تہ قاعدي مطابق رکڻ آهي يا ڀلائي سان رخصت ڪرڻ ۽ توهان جي لاءِ اِهو جائز نہ آهي تہ توهان جيڪو ڪجھ عورتن کي ڏنو آهي اُن مان ڪجھ موٽائي ونو سواءِ ان جي تہ ٻنهي کي ڊپ هجي تہ اهي الله جي حدن تي قائم رهي نہ سگهندا. پوءِ جيڪڏهن توهان کي اِهو ڊپ هجي تہ ٻئي الله جي حدن تي قائم رهي نہ سگهندا تہ ٻنهي تي گناهہ نہ آهي اُن مال ۾ جنهن کي عورت فديي ۾ ڏئي ڇڏي. اِهي الله جون حدون آهن

تہ انهن کان ٻاهر نہ نکرو ۽ جيکي الله جي حدن مان نکري وڃن تہ اُهي ئي ماٹهو ظالم آهن. ٢٣٠- پوءِ جيڪڏهن هو ان کي طلاق ڏئي ڇڏي تہ ان کان پوءِ اُها عورت هُن جي لاءِ حلال نہ آهي جيستائين هو ڪنهن ٻئي مرد سان نڪاح نہ ڪري. پوءِ جيڪڏهن هو مرد اُن کي طلاق ڏئي ڇڏي تہ پوءِ انهن ٻنهي تي گناه نہ آهي جو هو وري ملي وڃن، بشرطيڪ انهن کي الله جي حدن ۾ قائم رهڻ جي اميد هجي. اِهي الله جا ضابطا آهن جن کي هو بيان ڪري رهيو آهي انهن ماڻهن جي لاءِ جيکي سمجهہ رکڻ وارا آهن. ٢٣١- ۽ جڏهن توهان عورتن کي طلاق ڏئي ڇڏيو ۽ هو پنهنجي عدت تائين پهچي وڃن تہ انهن کي دستور مطابق رکي وٺو يا قاعدي مطابق رخصت ڪري ڇڏيو ۽ تڪليف ڏيڻ لاءِ نہ روڪيو تہ جيئن انهن تي زيادتي ڪريو ۽ جيڪو ائين ڪندو ان پنهنجو ئي برو ڪيو ۽ الله جي آيتن کي تماشو نہ بٹايو ۽ ياد ڪريو پاڻ تي الله جي نعمت کي ۽ هِن ڪتاب ۽ حڪمت کي جيڪا اُن توهان جي نصيحت لاءِ نازل ڪئي آهي ۽ الله کان ڈجو ۽ ڄاڻي وٺو تہ الله هر شيءِ کي ڄاڻڻ وارو آهي.

٢٣٢- ۽ جڏهن توهان پنهنجن زالن کي طلاق ڏيو، پوءِ اهي پنهنجي عدت پوري ڪري وڃن تہ انهن کي نہ روڪيو تہ هو پنهنجن مڙسن سان نڪاح ڪري وڃن. جڏهن هو دستور مطابق پاڻ ۾ راضي ٿي وڃن. اِها نصيحت ڪئي وڃي ٿي اُن ماڻهوءَ کي جيڪو توهان مان الله تي ۽ آخرت جي ڏينهن تي يقين رکي ٿو. اِهو توهان جي لاءِ وڌيڪ پاڪ ۽ صاف طريقو آهي ۽ الله ڄاڻي ٿو توهان نٿا ڄاڻو. ٢٣٣- ۽ مائرون پنهنجي اولاد کي پورا ٻہ سال ٽيج پيئارين انهن ماڻهن لاءِ جيکي پوري مدت تائين کير پيئارڻ چاهين ٿا ۽ جنهن جو اولاد آهي اُن جي ذمي آهي انهن مائرن جو کاڌو ۽ ڪپڑو دستور مطابق. ڪنهن کي حڪم نہ ٿو ڏنو وڃي، پر اُن جي برداشت مطابق. نہ ڪنهن ماءُ کي اُن جي

ہار جي ڪري ڪا تڪليف ڏني وڃي ۽ نہ ڪنهن ڀيڻُ کي اُن جي ہار جي ڪري ۽ اِها ئي ذميداري وارث تي ٻہ آهي. پوءِ جيڪڏهن ٻئي ڪڏيل رضامندي ۽ صلاح مشوري سان ڪير ڇڏرائڻ چاهين تہ ٻنهي تي ڪوبہ گناه نہ آهي ۽ جيڪڏهن توهان پنهنجن ٻارن کي ڪنهن ٻئي کان ٽڇ پيئارڻ چاهيو تہ ٻہ اوهان تي ڪو گناه نہ آهي، بشرطيڪ توهان قاعدي مطابق اهو ڏيو انهن کي جيڪو توهان مقرر ڪيو هو ۽ اللہ کان ڊجو ۽ ڄاڻي ونو جيڪو ڪجھ توهان ڪريو ٿا اللہ اُن کي ڏسي رهيو آهي.

۲۳٤- ۽ توهان مان جيڪي ماڻهو مري وڃن ۽ زالون ڇڏي وڃن، اُهي زالون پنهنجي پاڻ کي چار مهينا ڏهہ ڏينهن روکي رکن. پوءِ جڏهن هو پنهنجي مدت کي پهچن تہ جيڪو ڪجھ هو پنهنجي حق ۾ قاعدي مطابق ڪن، اُن جو توهان تي ڪوبہ گناه نہ آهي ۽ اللہ توهان جي ڪمن کان پوري طرح باخبر آهي. ۲۳٥- ۽ توهان جي لاءِ اُن ڳالهہ ۾ ڪوبہ گناه نہ آهي تہ انهن عورتن کي سگ جو پيغام ڏيڻ ۾ ڪا ڳالهہ اشارن ۾ چئو يا پنهنجي دل ۾ لڪائي رکو. اللہ کي معلوم آهي تہ توهان ضرور انهن جو ڏيان ڪندؤ. پر ڳجهو واعدو نہ ڪجو، توهان اُنهن سان صرف دستور مطابق ڪا ڳالهہ ڪري سگهو ٿا ۽ نڪاح جو پڪو ارادو اُن وقت تائين نہ ڪريو جيستائين مقرر مدت پنهنجي پڄاڻي تائين نہ پهچي وڃي ۽ ڄاڻي ونو تہ اللہ ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجھ توهان جي دلين ۾ آهي. پوءِ ان کان ڊجو ۽ ڄاڻي ونو تہ اللہ بخشڻ وارو، بردبار آهي. ۲۳٦- جيڪڏهن توهان عورتن کي اهڙي حالت ۾ طلاق ڏيو جو نہ انهن کي توهان هٿ لڳايو آهي ۽ نہ ئي انهن جي لاءِ ڪجھ مهر مقرر ڪيو آهي تہ انهن جي مهر جي توهان کان ڪابہ پڇا نہ ٿيندي، البت انهن کي دستور مطابق ڪجھ سامان ڏئي ڇڏيو. آسوده پنهنجي حيثيت مطابق ۽ تنگي وارا پنهنجي

حيثيت مطابق، اِهو نيڪي ڪرڻ وارن تي لازم آهي. ٢٣٧- ۽ جيڪڏهن توهان انهن کي طلاق ڏيو ان کان پهرين جو انهن کي هٿ لڳايو ۽ توهان انهن جي لاءِ ڪجھ مهر بہ مقرر ڪري چڪا هئا تہ جيترو مهر توهان مقرر ڪيو هو، اُن جو اڌ ادا ڪيو. پر جيڪڏهن هُو معاف ڪري ڇڏين يا اهو مرد معاف ڪري ڇڏي، جنهن جي هٿ ۾ نڪاح جي ڳنڍ آهي ۽ توهان جو معاف ڪري ڇڏڻ وڌيڪ ويجهو آهي تقويٰ جي ۽ پاڻ ۾ احسان ڪرڻ ۾ غفلت نہ ڪريو. جيڪو ڪجھ توهان ڪريو ٿا الله اُن کي ڏسي رهيو آهي.

٢٣٨- پابندي ڪريو نمازن جي ۽ پابندي ڪريو وچين نماز جي. ٢٣٩- ۽ ٻيهو الله جي سامهون عاجزي سان. جيڪڏهن توهان کي ڊپ هجي تہ پيادل يا سواري تي پڙهي وڃو. پوءِ جڏهن امن واري حالت ۾ اچي وڃو تہ الله کي اُن طريقي سان ياد ڪريو جيئن هن توهان کي سيکاريو آهي، جنهن کي توهان نہ ڄاڻندا هئا. ٢٤٠- ۽ توهان مان جيڪي ماڻهو مري وڃن ۽ زالون ڇڏي رهيا هجن، اُهي پنهنجن زالن جي باري ۾ وصيت ڪري ڇڏين تہ هڪ سال تائين انهن کي گهر ۾ رکي خرچ ڏنو وڃي. پوءِ جيڪڏهن هو پاڻ گهر ڇڏي ڏين تہ جيڪو ڪجھ هو پنهنجي ذات جي معاملي ۾ دستور مطابق ڪن، ان جو توهان تي ڪوبہ الزام نہ آهي. الله زبردست آهي، حڪمت وارو آهي. ٢٤١- ۽ طلاق ڏنل عورتن کي بہ دستور مطابق خرچ ڏيڻو آهي، اِهو لازم آهي پرهيزگارن لاءِ. ٢٤٢- اهڙيءَ طرح الله توهان جي لاءِ پنهنجا حڪم صاف صاف بيان ڪري ٿو تہ جيئن توهان سمجهو.

٢٤٣- ڇا تو انهن ماڻهن کي نہ ڏٺو جيڪي پنهنجن گهرن مان ٻڃي نڪتا موت جي ڊپ کان، ۽ اُهي هزارن جي تعداد ۾ هئا. تہ الله انهن کي چيو مري وڃو. پوءِ وري الله انهن کي جيئرو ڪيو. بيشڪ الله ماڻهن تي فضل

ڪرڻ وارو آهي، پر گهٽا ماڻهو شڪر نه ٿا ڪن. ٢٤٤- ۽ الله جي راهه ۾ وڙهو ۽ ڄاڻي ونو ته الله ٻڌڻ وارو، ڄاڻڻ وارو آهي. ٢٤٥- ڪير آهي جو الله کي قرض حسنہ ڏي، ته جيئن الله اُن کي ڪيترائي دفعا وڌائي ڇڏي ۽ الله ئي تنگي ۽ پيدا ڪري ٿو ۽ ڪشادگي ۽ ۽ توهان سڀ اُن ڏانهن موٽايا ويندؤ.

٢٤٦- ڇا تو بني اسرائيل جي سردارن کي نه ڏٺو موسيٰ کان پوءِ، جڏهن انهن پنهنجي نبيءَ کي چيو ته اسان جي لاءِ هڪ بادشاهه مقرر ڪري ڇڏيو، ته جيئن اسان الله جي راهه ۾ وڙهون. نبيءَ جواب ڏنو: اُئين نه ٿئي جو توهان کي لڑائيءَ جو حڪم ڏنو وڃي، پوءِ توهان نه وڙهو. اُنهن چيو ائين ڪيئن ٿي سگهي ٿو جو اسان نه وڙهون الله جي راهه ۾. جڏهن ته اسان کي پنهنجن گهرن مان تڙي ڪڍيو ويوآهي ۽ پنهنجن ٻچن کان ڌار ڪيو ويو آهي. پوءِ جڏهن انهن کي لڑائيءَ جو حڪم ٿيو ته ٿورڙن ماڻهن کانسواءِ سڀ ڦري ويا ۽ الله ظالمن کي چڱي طرح سڃاڻي ٿو. ٢٤٧- ۽ انهن جي نبيءَ اُنهن کي چيو: الله طالوت کي توهان جي لاءِ بادشاهه مقرر ڪيو آهي. انهن چيو هن کي اسان تي بادشاهي ڪيئن ملي سگهي ٿي، حالانڪ ان جي مقابلي ۾ اسان بادشاهيءَ جا وڌيڪ حقدار آهيون ۽ هن کي گهٽي دولت به حاصل نه آهي. نبيءَ چيو الله توهان جي مقابلي ۾ هن کي چونڊيو آهي ۽ علم ۽ جسم ۾ اُن کي وڌايو آهي ۽ الله پنهنجي سلطنت جنهن کي چاهي ڏي ٿو. الله وڏي وسعت وارو، ڄاڻڻ وارو آهي. ٢٤٨- ۽ انهن جي نبيءَ انهن کي چيو ته طالوت جي بادشاهه هئڻ جي نشاني اِها آهي ته توهان وٽ اُها صندوق اچي ويندي جنهن ۾ توهان جي رب جي طرفان توهان جي لاءِ تسڪين آهي ۽ آل موسيٰ ۽ آل هارون جون ڇڏيل يادگارون آهن. اُن صندوق کي فرشتا کڻي ايندا. اُن ۾ توهان جي لاءِ وڏي نشاني آهي، جيڪڏهن توهان يقين رکڻ وارا آهيو.

٢٤٩- پوءِ جڏهن طالوت فوجون وٺي هليو تہ هُن چيو: الله توهان کي هڪ نديءَ جي ذريعي آزمائڻ وارو آهي. پوءِ جنهن ان جو پاڻي پيتو اُهو منهنجو ساٿي نہ آهي ۽ جنهن اُن کي نہ چکيو تہ اُهو منهنجو ساٿي آهي، پر سواءِ اُن جي جنهن پنهنجي هٿ سان هڪ لپ پري ورتي. پر انهن ان مان ڏؤ کري پيتو سواءِ ٿورڙن ماڻهن جي. پوءِ جڏهن طالوت ۽ جيڪي اُن سان گڏ ايمان تي قائم رهيا هئا دريا پار کري چکا تہ اُنهن ماڻهن چيو تہ اڄ اسان ۾ جالوت ۽ اُن جي فوجن سان وڙهڻ جي طاقت نہ آهي. جيڪي ماڻهو اهو ڄاڻندا هئا تہ هو الله سان ملڻ وارا آهن، انهن چيو تہ ڪيترين ئي ننڍيون جماعتون الله جي حڪم سان وڏين جماعتن تي غالب آيون آهن ۽ الله صبر ڪرڻ وارن سان گڏ آهي. ٢٥٠- ۽ جڏهن جالوت ۽ ان جون فوجون انهن سان آمهون سامهون ٿيون تہ اُنهن چيو: اي اسان جا رب! اسان تي صبر جي پالوٽ ڪر ۽ اسان جي قدمن کي جمائي ڇڏ ۽ انهن ڪافرن جي مقابلي ۾ اسان جي مدد ڪر.

٢٥١- پوءِ اُنهن الله جي حڪم سان انهن کي شڪست ڏني ۽ دائود جالوت کي قتل کري ڇڏيو ۽ الله دائود کي بادشاهت ۽ دانائي عطا ڪئي ۽ جن شين جو چاهيو علم بخشيائين ۽ جيڪڏهن الله ڪن ماڻهن کي ڪن ماڻهن جي ذريعي هٽائيندو نہ رهي تہ زمين فساد سان ڀرجي وڃي. پر الله دنيا وارن تي وڏو فضل ڪرڻ وارو آهي.

٢٥٢- اِهي الله جون آيتون آهن، جيڪي اسان تو کي ٻڌايون ٿا ٺيڪ ٺيڪ ۽ بيشڪ تون پيغمبرن مان آهين.

☆ ٢٥٣- اُنهن پيغمبرن مان ڪِن کي اسان ڪِن تي فضيلت ڏني. اُنهن مان ڪن سان الله ڪلام ڪيو ۽ ڪن جا درجا بلند ڪيا ۽ اسان عيسيٰ پٽ مريم کي کليل نشانيون ڏنيون ۽ اسان اُن جي مدد روح القدس سان ڪئي. الله جيڪڏهن چاهي

ها تہ اُن کان پوءِ اچڻ وارا واضح حڪم اچڻ کان پوءِ نہ وڙهن ها. پر اُنهن اختلاف ڪيو. پوءِ انهن مان ڪن ايمان آندو ۽ ڪن انڪار ڪيو ۽ جيڪڏهن اللّٰه چاهي ها تہ اُهي نہ وڙهن ها. پر اللّٰه ڪري ٿو جيڪو هو چاهي ٿو.

٢٥٤- اي ايمان وارؤ! خرچ ڪريو انهن شين مان جيڪي اسان توهان کي ڏنيون آهن ان ڏينهن جي اچڻ کان اڳ جنهن ۾ نہ خريد آهي نہ فروخت ۽ نہ دوستي آهي ۽ نہ سفارش ۽ جيڪي منڪر آهن اُهي ئي ظلم ڪرڻ وارا آهن.

٢٥٥- اللّٰه، جنهن کان سواءِ ڪو بہ معبود نہ آهي. هو زندهہ آهي، هر شيءِ کي سنڀالينڊڙ. ان کي نہ اونگهہ اچي ٿي ۽ نہ ننڊ. اُن جو ئي آهي جيڪو ڪجهہ آسمانن ۽ زمين ۾ آهي. ڪير آهي جو سندس اجازت کانسواءِ وٽس سفارش ڪري. هو ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجهہ انهن جي اڳيان آهي ۽ جيڪو ڪجهہ انهن جي پٺيان آهي ۽ اهي سندس علم مان ڪنهن بہ شيءِ جو گهيرو نہ ڪري سگهن، پر جيڪو هو چاهي. اُن جي حڪومت آسمانن ۽ زمين تي چانيل آهي ۽ نہ انهن جي سنڀال سندس لاءِ ٽڪائيندڙ آهي ۽ اهوئي آهي بلند مرتبہ ۽ وڏو.

٢٥٦- دين جي معاملي ۾ ڪا بہ زبردستي نہ آهي. هدايت گمراهي کان الڳ ٿي چڪي آهي. پوءِ جيڪو شخص شيطان جو انڪار ڪري ۽ اللّٰه تي ايمان آڻي اُن مضبوط ڪڙو جهليو ورتو، جيڪو ٽٽڻ وارو نہ آهي ۽ اللّٰه ٻڌڻ وارو، ڄاڻڻ وارو آهي. ٢٥٧- اللّٰه ڪم ناهڻ وارو آهي ايمان وارن جو، ڪين اونداهين مان ڪڍي روشني ڏانهن آڻي ٿو ۽ جن ماڻهن انڪار ڪيو. انهن جا دوست شيطان آهن، هو انهن کي روشنيءَ مان ڪڍي اونداهين ڏانهن وٺي وڃن ٿا. اِهي باهہ ۾ وڃڻ وارا ماڻهو آهن، هو اُن ۾ هميشہ رهندا.

٢٥٨- ڇا تو ان کي نہ ڏٺو جنهن ابراهيم سان ان جي رب جي باري ۾ جهڳڙو ڪيو، ڇاڪاڻ تہ اللّٰه ان کي بادشاهي ڏني هئي. جڏهن ابراهيم چيو تہ

منهنجو رب اُهو آهي جيڪو جيئاري ٿو ۽ ماري ٿو. اُن چيو آئون به جيئاريان ٿو ۽ ماريان ٿو. ابراهيم چيو الله سج کي اوپر مان اوپاري ٿو، پوءِ تون اُن کي اولهه کان آڻ. تڏهن هو منڪر حيران رهجي ويو. ۽ الله ظالمن کي راهه نه ٿو ڏيکاري.

٢٥٩- يا جيئن اهو جنهن جو گذر هڪ بستي جي پرسان ٿيو ۽ اها چتين پر ڪريل هئي. ان چيو: هلاڪ ٿيڻ کان پوءِ وري الله هِن بستي کي ٻيهر ڪيئن زندهه ڪندو. پوءِ الله ان کي سؤ ورهين تائين موت ڏئي ڇڏيو، پوءِ ان کي اٿاريائين. الله پڇيو تون ڪيتري دير اُن حالت ۾ رهيو آهين. هُن چيو هڪ ڏينهن يا هڪ ڏينهن کان ڪجهه گهٽ. الله چيو نه بلڪ تون سؤ ورهيه رهيو آهين. هاڻي تون پنهنجي کاڌي پيتي جي شين کي ڏس ته اهي خراب نه ٿيون آهن ۽ پنهنجي گڏهه کي ڏس ۽ ته جيئن اسين تو کي ماڻهن جي لاءِ هڪ نشاني بڻايون ۽ هڏن ڏانهن ڏس ڪهڙي طرح اسان انهن جو ڍانچو ڪٺو ڪريون ٿا. پوءِ ان تي گوشت چاڙهيون ٿا. پوءِ جڏهن ان تي واضح ٿي ويو ته چيائين آءٌ ڄاڻان ٿو ته بيشڪ الله هر شيءِ تي قدرت رکي ٿو. ٢٦٠- ۽ جڏهن ابراهيم چيو اي منهنجا رب! مون کي ڏيکار ته تون مئلن کي ڪهڙي طرح زندهه ڪندين. الله چيو، ڇا تون يقين نه ٿو رکين. ابراهيم چيو ڇو نه، پر ان ڪري جو منهنجي دل کي تسلي ٿئي. فرمايائين تون چار پکي وٺ ۽ انهن کي پاڻ سان هيراءِ. پوءِ انهن مان هر هڪ کي ڏار ڏار ٽڪريءَ تي رکي ڇڏ، پوءِ انهن کي سڏ. اهي تو ڏانهن ڊوڙندا هليا ايندا. ۽ ڄاڻي وٺ ته الله زبردست آهي، حڪمت وارو آهي.

٢٦١- جيڪي ماڻهو پنهنجو مال الله جي راهه ۾ خرچ ڪن ٿا، انهن جو مثال اهڙو آهي جيئن هڪ داڻو هجي، جنهن مان ست سنگ پيدا ٿين، هر سنگ ۾ سؤ داڻا هجن ۽ الله وڌائي ٿو جنهن جي لاءِ چاهي ٿو ۽ الله وسعت وارو، ڄاڻڻ وارو آهي. ٢٦٢- جيڪي ماڻهو پنهنجو مال الله جي راهه ۾ خرچ

ڪن ٿا ۽ خرچ ڪرڻ کان پوءِ نہ احسان جتائين ٿا ۽ نہ تڪليف پهچائيندا آهن، انهن جي لاءِ ان جي رب وٽ انهن جو اجر آهي ۽ انهن جي لاءِ نہ کو خوف آهي ۽ نہ هو غمگين ٿيندا. ٢٦٣- مناسب ڳالهہ چوڻ ۽ درگذر ڪرڻ ان صدقي کان بهتر آهي، جنهن جي پويان ايذاءُ هجي ۽ الله بي نياز آهي، بردبار آهي. ٢٦٤- اي ايمان وارؤ! احسان جتائي ۽ ستائي پنهنجي صدقي کي ضايع نہ ڪريو، جهڙي طرح اُهو شخص جيڪو پنهنجو مال ڏيکارڻ جي لاءِ خرچ ڪندو آهي ۽ هو الله تي ۽ آخرت جي ڏينهن تي ايمان نہ ٿو رکي. ان جو مثال ائين آهي جيئن هڪ ٽڪري هجي جنهن تي ڪجهہ مٽي هجي، پوءِ ان تي زور جو مينهن وسي ۽ ان کي بلڪل صاف ڪري ڇڏي. اهڙن ماڻهن کي پنهنجي ڪمائي مان ڪجهہ بہ هٿ نہ ايندو ۽ الله منڪرن کي راهہ نہ ٿو ڏيکاري.

٢٦٥- ۽ انهن ماڻهن جو مثال جيڪي پنهنجو مال الله جي رضا حاصل ڪرڻ جي لاءِ ۽ پنهنجي نفس جي پختگيءَ جي لاءِ خرچ ڪندا آهن هڪ باغ وانگر آهي جيڪو بلنديءَ تي هجي. ان تي زور جو مينهن وسي تہ اهو ٻيٽو ڦل ڏي ۽ جيڪڏهن زور جو مينهن نہ پوي تہ هلڪي بوند بہ ڪافي آهي، ۽ جيڪو ڪجهہ توهان ڪيو ٿا الله ان کي ڏسي رهيو آهي. ٢٦٦- ڇا توهان مان ڪو اِهو پسند ڪري ٿو تہ ان وٽ ڪجين ۽ انگورن جو هڪ باغ هجي، ان جي هيٺان نهرون وهنديون هجن. ان ۾ هن جي لاءِ هر قسم جا ميوا هجن، ۽ هو پوڙهو ٿي وڃي ۽ سندس اولاد ايجا ڪمزور هجي. تڏهن ان باغ کي اِهڙو واجوڙو لڳي جنهن ۾ باهہ هجي، پوءِ اُهو باغ سڙي وڃي. الله اهڙيءَ طرح توهان جي لاءِ ڪولي نشانيون بيان ڪري ٿو تہ جيئن توهان غور ڪريو.

٢٦٧- اي ايمان وارؤ! خرچ ڪريو پاڪ شيءِ پنهنجي ڪمائي مان ۽ ان مان جيڪو اسان توهان جي لاءِ زمين مان پيدا ڪيو آهي ۽ ردي شيءِ جو ارادو

نہ ڪريو تہ ان مان خرچ ڪريو. جنهن کي هوند اوهان بہ اکين پوٽڻ کان سواءِ نہ ونو ۽ ڇاڻي ونو تہ الله بي نياز آهي، ساراهيل آهي. ٢٦٨- شيطان توهان کي محتاجي کان ڊيڄاري ٿو ۽ برائي جي ترغيب ڏي ٿو ۽ الله وعدو ڏي ٿو پنهنجي بخشش جو ۽ فضل جو ۽ الله وسعت وارو آهي، ڄاڻڻ وارو آهي. ٢٦٩- هو جنهن کي چاهي ٿو حڪمت ڏي ٿو ۽ جنهن کي حڪمت ملي ان کي وڏي دولت ملي ويئي ۽ نصيحت اُهي ئي حاصل ڪندا آهن جيڪي عقل وارا آهن.

٢٧٠- ۽ توهان جيڪو خرچ ڪريو ٿا يا جيڪا باس باسيو ٿا، ان کي الله ڄاڻي ٿو ۽ ظالمن جو ڪوبہ مددگار نہ آهي. ٢٧١- جيڪڏهن توهان پنهنجا صدقا ظاهر ظهور ڏيو تڏهن بہ سڻو آهي ۽ جيڪڏهن توهان انهن کي لڪائي محتاجن کي ڏيو تہ هي توهان جي لاءِ وڌيڪ بهتر آهي ۽ الله توهان جي گناهن کي ميٽيندو ۽ الله توهان جي ڪمن کان واقف آهي. ٢٧٢- انهن کي هدايت تي آڻڻ تنهنجو ذمو نہ آهي، بلڪ الله جنهن کي چاهي ٿو هدايت ڏي ٿو ۽ جيڪو مال توهان خرچ ڪندؤ پنهنجي لاءِ ئي ڪندؤ ۽ توهان خرچ نہ ڪريو، پر سواءِ الله جي رضا حاصل ڪرڻ جي لاءِ ۽ توهان جيڪو مال خرچ ڪندؤ، اُهو توهان کي پورو ڪري ڏنو ويندو ۽ توهان جي لاءِ ان ۾ ڪمي نہ ڪئي ويندي. ٢٧٣- صدقا انهن حاجتمندن جي لاءِ آهن جيڪي الله جي راه ۾ گهيرجي ويا هجن، زمين ۾ ڊڪ ڊوڙ نہ ٿا ڪري سگهن. ناواقف ماڻهو انهن کي مالدار خيال ڪري ٿو انهن جي نہ گهرڻ جي ڪري. توهان انهن کي انهن جي شڪل مان سڃاڻي سگهو ٿا. هو ماڻهن کي چنبڙي ڪري سوال نہ ٿا ڪن. ۽ جيڪو مال توهان خرچ ڪندؤ، اُهو الله کي معلوم آهي. ٢٧٤- جيڪي ماڻهو پنهنجن مالن کي رات ۽ ڏينهن ۾ ڳجهي ۽ ظاهري طور خرچ ڪندا آهن، انهن جي لاءِ انهن جي رب وٽ اجر آهي ۽ انهن جي لاءِ نہ خوف آهي ۽ نہ اهي غمگين ٿيندا.

٢٧٥- جيڪي ماڻهو وياج کائين ٿا، اهي قيامت ۾ نہ اٺندا پر ان شخص وانگر جنهن کي شيطان ڇهڻ سان چريو بٽائي ڇڏيو هجي. اِهو ان ڪري جو انهن چيو تجارت ڪرڻ بہ اهڙو ئي آهي جيئن وياج وٺڻ. حالانڪ الله تجارت کي حلال ڪيو آهي ۽ وياج کي حرام ڪيو آهي. پوءِ جنهن شخص وٽ ان جي رب جي طرفان نصيحت پهتي ۽ هو مڙي ويو تہ جيڪو ڪجهه هو وڻي چڪو اُهو اُن جي لاءِ آهي ۽ اُن جو معاملو الله جي حوالي آهي ۽ جيڪو شخص وري اُهوئي ڪري تہ اُهي ئي ماڻهو دوزخي آهن، اهي ان ۾ هميشہ رهندا. ٢٧٦- الله وياج کي ناس ڪري ٿو ۽ صدقات کي وڌائيندو آهي ۽ الله پسند نہ ٿو ڪري ناشڪرن کي، گناهگارن کي. ٢٧٧- بيشڪ جن ماڻهن ايمان آندو ۽ نيڪ عمل ڪيا ۽ نماز جي پابندي ڪئي ۽ زڪوات ادا ڪئي، تن لاءِ سندن رب وٽ اجر آهي. انهن جي لاءِ نہ ڪو انديشو آهي ۽ نہ هو غمگين ٿيندا.

٢٧٨- اي ايمان وارؤ! الله کان ڈجو ۽ جيڪو وياج باقي رهجي ويو آهي ان کي ڇڏي ڏيو، جيڪڏهن توهان مؤمن آهيو. ٢٧٩- جيڪڏهن توهان ائين نہ ڪندو تہ الله ۽ ان جي رسول جي طرفان جنگ جو اعلان آهي ۽ جيڪڏهن توهان توبهہ ڪري وٺو تہ اصل رقم جا توهان حقدار آهيو، نہ توهان ڪنهن تي ظلم ڪريو ۽ نہ توهان تي ظلم ڪيو وڃي. ٢٨٠- ۽ جيڪڏهن هڪ شخص تنگدست آهي تہ ان کي آسودگي تائين مهلت ڏيو ۽ جيڪڏهن معاف ڪري ڇڏيو تہ اهو توهان جي لاءِ وڌيڪ بهتر آهي، جيڪڏهن توهان سمجهو. ٢٨١- ۽ ان ڏينهن کان ڈجو جنهن ڏينهن توهان الله ڏانهن موٽايا ويندؤ. پوءِ هر شخص کي ان جي ڪمائي جو پورو بدلو ڏنو ويندو ۽ اُنهن تي ظلم نہ ٿيندو.

٢٨٢- اي ايمان وارؤ! جڏهن توهان ڪنهن مقرر مدت جي لاءِ قرض جي ڏي وٺ ڪيو تہ ان کي لکي وٺو ۽ اُن کي لکي توهان مان ڪو لکڻ وارو انصاف

سان ۽ لکڻ وارو لکڻ کان انکار نہ ڪري، جيئن الله ان کي سيکاريو آهي اهڙيءَ طرح ان کي ڪپي ته هو لکي ڇڏي ۽ اُهو شخص لکرائي جنهن تي حق اچي ٿو ۽ هو ڏجي الله کان جيڪو ان جو رب آهي ۽ ان ۾ ڪا گھٽتائي نہ ڪري ۽ جيڪڏهن اُهو شخص جنهن تي حق اچي ٿو بي سمجھ هجي يا ضعيف هجي يا پاڻ لکائڻ جي قدرت نہ رکندو هجي ته اُن جي وليءَ کي گھرجي ته انصاف سان لکرائي ڇڏي ۽ پنهنجن مردن مان ٻن ماڻهن کي گواھ بڻايو ۽ جيڪڏهن ٻہ مرد نہ هجن ته پوءِ ھڪ مرد ۽ ٻہ عورتون، انهن ماڻهن مان جن کي توهان پسند ڪريو ٿا. ته جيڪڏهن ھڪ عورت کان وسري وڃي ته ٻي عورت ان کي ياد ڏياري ۽ شاهد انکار نہ ڪن. جڏهن هو سڏيا وڃن ۽ معاملو ننڍو هجي يا وڏو، مقرر وقت سان گڏ ان کي لکڻ ۾ سستي نہ ڪريو. اِهو لکي وٺڻ الله جي ويجهو وڌيڪ انصاف وارو طريقو آهي ۽ شاهدي کي وڌيڪ درست رکڻ وارو آهي ۽ گھٽو ويجهو آهي ته توهان شڪ ۾ نہ پئجي ويو. پر جيڪڏهن ڪو سودو هٿو هٿ هجي جنهن ۾ توهان پاڻ ۾ ڏي وٺ ڪندا آهيو ته توهان تي ڪو الزام نہ آهي جو توهان اُن کي نہ لکو. پر جڏهن اِهو سودو ڪريو ته شاهد بڻائي وٺو ۽ ڪنهن لکڻ واري کي يا شاهد کي تڪليف نہ پهچائي وڃي ۽ جيڪڏهن ائين ڪندؤ ته اها توهان لاءِ گناھ جي ڳالھ هوندي. ۽ الله کان ڈجو ۽ الله توهان کي سيکاري ٿو ۽ الله هر شيءِ جو ڄاڻڻ وارو آهي. ٢٨٣- ۽ جيڪڏهن توهان سفر ۾ هجو ۽ ڪو لکڻ وارو نہ هجي ته گروي رکڻ واريون شيون قبضي ۾ ڏنيون وڃن ۽ جيڪڏهن هڪبئي جو اعتبار ڪندا هجو ته ڪپي جنهن تي اعتبار ڪيو ويو آهي، اهو اعتبار کي پورو ڪري ۽ الله کان ڈجي جيڪو ان جو رب آهي ۽ شاهديءَ کي نہ لڪايو. جيڪو شخص لکائيندو ان جي دل گنھگار آهي ۽ جيڪو ڪجھ توهان ڪريو ٿا الله ان کي ڄاڻي ٿو.

٢٨٤- الله جو آهي جيڪو ڪجهه آسمانن ۾ آهي ۽ جيڪو زمين ۾ آهي. توهان پنهنجن دلين جي ڳالهين کي ظاهر ڪريو يا لڪايو، الله توهان کان حساب وٺندو. پوءِ جنهن کي چاهيندو بخش ڪندو ۽ جنهن کي چاهيندو سزا ڏيندو ۽ الله هر شيءِ تي قدرت رکڻ وارو آهي. ٢٨٥- رسول ايمان آندو آهي ان تي جيڪو سندس رب طرفان ان تي نازل ٿيو آهي ۽ مسلمانن به اُن تي ايمان آندو آهي. سيني ايمان آندو آهي الله تي ۽ ان جي فرشتن تي ۽ ان جي ڪتابن تي ۽ ان جي رسولن تي. اسان ان جي رسولن ۾ ڪنهن جي وچ ۾ فرق نه ٿا ڪريون ۽ هو چَوَن ٿا اسان ٻڌو ۽ مڃوسين. اسان تنهنجي بخشش گهرون ٿا اي اسان جا رب ۽ توڏانهن ئي موٽڻو آهي. ٢٨٦- الله ڪنهن تي ذميداري نه ٿو وجهي، پر ان جي طاقت جي مطابق. ان کي ملندو اُهوئي جيڪو اُن ڪمايو ۽ اُن تي پوندو اُهوئي جيڪو ان ڪيو. اي اسان جا رب! اسان کي نه پڪڙ جيڪڏهن اسين وِسري يا خطا ڪريون. اي اسان جا رب! اسان تي اِهڙو بار نه رک، جهڙو تو اُنهن تي رکيو جيڪي اسان کان اڳ هئا. اي اسان جا رب! اسان کان اُهو نه کڻاءِ جنهن جي اسان کي طاقت نه آهي ۽ اسان کان درگذر ڪر ۽ اسان کي بخش ڪر ۽ اسان تي رحم ڪر. تون اسان جو ڪارساز آهين. پوءِ انڪار ڪرڻ وارن جي مقابلي ۾ اسان جي مدد ڪر.

سورة آل عمران-٣

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- الف- لام- مر- ٢- الله کان سواءِ ڪوبه معبود نه آهي، زندهه ۽ سيني کي قائم رکندڙ. ٣- ان توتي ڪتاب نازل ڪيو حق سان، سچو ڪندڙ اُن شيءِ

کي جيڪا ان کان اڳ آهي ۽ هن توريت ۽ انجيل نازل کيو. ٤- ان کان اڳ ماڻهن جي هدايت جي لاءِ ۽ الله فرقان نازل کيو. بيشڪ جن ماڻهن الله جي نشانين جو انڪار کيو، انهن جي لاءِ سخت عذاب آهي ۽ الله زبردست آهي، بدلو وٺڻ وارو آهي. ٥- بيشڪ الله کان کابه شيءِ لکيل نه آهي نه زمين ۾ ۽ نه آسمان ۾. ٦- اُهوئي توهان جي صورت ناهي ٿو ماءُ جي پيٽ ۾ جيئن چاهي ٿو. اُن کانسواءِ کوبه معبود نه آهي. هو زبردست آهي، حڪمت وارو آهي.

٧- اُهوئي آهي جنهن توتي ڪتاب نازل کيو. ان ۾ ڪجهه آيتون محڪم آهن، اهي ڪتاب جو اصل آهن. ۽ ٻيون آيتون متشابهه آهن. پوءِ جن جي دلين ۾ کوٽ آهي، اهي متشابه آيتن جي پويان پئجي ويندا آهن فتني جي ڳولا ۾ ۽ ان جي مطلب جي ڳولا ۾. حالانڪ انهن جو مطلب الله کان سواءِ ٻيو ڪير به نه ٿو ڄاڻي ۽ جيڪي ماڻهو علم ۾ پختا آهن، اُهي چون ٿا اسان انهن تي ايمان آندو. سڀ اسان جي رب جي طرفان آهي ۽ نصيحت اُهي ئي ماڻهو قبول ڪن ٿا جيڪي عقل وارا آهن. ٨- اي اسان جا رب! اسان جي دلين کي نه ڦير جڏهن ته تو اسان کي هدايت ڏئي ڇڏي ۽ اسان کي پاڻ وٽان رحمت ڏي. بيشڪ تون ئي سڀ ڪجهه ڏيڻ وارو آهين. ٩- اي اسان جا رب! تون جمع ڪرڻ وارو آهين ماڻهن کي هڪ ڏينهن جنهن ۾ کوبه شڪ نه آهي. بيشڪ الله وعدي جي خلاف نه ٿو ڪري.

١٠- بيشڪ جن ماڻهن انڪار کيو، انهن جا مال ۽ انهن جو اولاد الله جي مقابلي ۾ انهن جي ڪجهه ڪم نه ايندو ۽ اِهي ئي ماڻهو باهه جو ٻارڻ هوندا. ١١- انهن جو انجام اهڙو ئي ٿيندو جهڙو فرعون وارن جو ۽ ان کان اڳ وارن جو ٿيو. اُنهن اسان جي نشانين کي ڪوڙو سمجهيو، پوءِ الله انهن جي گناهن جي ڪري انهن کي پڪڙي ورتو ۽ الله سخت سزا ڏيڻ وارو آهي. ١٢- انڪار ڪرڻ وارن کي چئي ڇڏيو ته هاڻي توهان مغلوب ڪيا ويندو ۽ جهنم ڏانهن جمع

ڪري موڪليا ويندؤ ۽ جهنم وڏي بيڄڻي جاءِ آهي. ١٣- بيشڪ توهان جي لاءِ نشاني آهي انهن ٻن جماعتن ۾ جيڪي (بدر ۾) هڪ ٻئي جي سامهون ٿيون. هڪ جماعت الله جي راهه ۾ وڙهي رهي هئي ۽ ٻي منڪر هئي. اِهي منڪر ڪليل اکين سان اُنهن کي ٻيڻو ڏسي رهيا هئا ۽ الله جنهن کي چاهي ٿو پنهنجي مدد جو زور ڏئي ڇڏيندو آهي. اُن ۾ اکين وارن جي لاءِ وڏو سبق آهي.

١٤- ماڻهن جي لاءِ موهيندڙ ڪئي ويئي آهي خواهش جي محبت، عورتون، پٽ، سون، چاندي جا ڍڳ، نشان لڳل گھوڙا، جانور ۽ کيتي. اهي دنياوي زندگيءَ جا سامان آهن ۽ الله وٽ بهتر ٺڪاڻو آهي. ١٥- چؤ، ڇا آئون توهان کي ٻڌايان ان کان بهتر شيءِ. انهن ماڻهن جي لاءِ جيڪي ڊڄن ٿا، انهن لاءِ سندن رب وٽ باغ آهن جن جي هيٺان نهرون جاري هوندیون. هو اُن ۾ هميشہ رهندا ۽ پاڪ زالون هونديون ۽ الله جي رضامندي هوندي ۽ الله جي نگاهه ۾ آهن ان جا ٻانها. ١٦- جيڪي چوندا آهن اي اسان جا رب! اسان ايمان آندوسين، پوءِ تون اسان جي گناهن کي معاف ڪري ڇڏ ۽ اسان کي باهه جي عذاب کان بچاءِ. ١٧- اُهي صبر ڪرڻ وارا آهن ۽ سچا آهن، فرمانبردار آهن ۽ خرچ ڪرڻ وارا آهن ۽ پوئين رات ۾ معافي گھرڻ وارا آهن.

١٨- الله شاهدي ڏي ٿو ۽ فرشتا ۽ اهل علم پڻ ته الله کانسواءِ ڪوبہ معبود نہ آهي. هو قائم رکڻ وارو آهي انصاف کي. ان کانسواءِ ڪوبہ معبود نہ آهي. هو زبردست آهي، حڪمت وارو آهي. ١٩- الله وٽ دين فقط اسلام آهي ۽ اهل ڪتاب اِن ۾ جيڪو اختلاف ڪيو، اُهو پاڻ ۾ ضد جي ڪري ڪيو، اُن کان پوءِ جڏهن اُنهن وٽ صحيح علم پهچي چڪو هو. ۽ جيڪو الله جي آيتن جو انڪار ڪري ته الله يقيناً جلد حساب وٺڻ وارو آهي. ٢٠- پوءِ جيڪڏهن هو توسان هِن جي باري ۾ جهيڙو ڪن ته اُنهن کي چئي ڇڏيو ته آءٌ

پنهنجو رخ الله ڏانهن ڪري چڪو آهيان، ۽ جيڪي منهنجي پيروي ڪندڙ آهن اُهي به ۽ اهل ڪتاب کان ۽ اَڻ پڙهيلن کان پڇ ته ڇا توهان به اهڙيءَ طرح اسلام آڻيو ٿا، جيڪڏهن هو اسلام آڻين ته انهن راهه لڌي. ۽ جيڪڏهن هو ڦري وڃن ته توتي صرف پهچائڻ آهي ۽ الله جي نگاهه ۾ آهن ان جا ٻانها. ٢١- جيڪي ماڻهو الله جي نشانين جو انڪار ڪندا آهن ۽ پيغمبرن کي ناحق قتل ڪندا آهن ۽ اهڙن ماڻهن کي قتل ڪن ٿا، جيڪي ماڻهن مان انصاف جي دعوت ڪٽي اڇندا آهن، انهن کي تون هڪ دردناڪ سزا جي خوشخبري ڏئي ڇڏ. ٢٢- اِهي ئي اُهي ماڻهو آهن جن جا عمل دنيا ۽ آخرت ۾ ضايع ٿي ويا ۽ انهن جو ڪوبه مددگار نه هوندو.

٢٣- ڇا تو انهن ماڻهن کي نه ڏٺو جن کي الله جي ڪتاب جو هڪ حصو ڏنو ويو هو. انهن کي الله جي ڪتاب ڏانهن سڏيو پيو وڃي ته اِهو انهن جي وچ ۾ فيصلو ڪري، پوءِ انهن مان هڪ جماعت منهن ڦيري ٿي وڃي بي مروتي سان. ٢٤- اِهو اُن ڪري جو اُهي ماڻهو چوندا آهن ته اسان کي ڪڏهن به باهه نه چهندي سواءِ ڪجهه ڳڻيل ڏينهن جي ۽ سندن گهڙيل عقيدن انهن کي اُنهن جي دين جي باري ۾ دوکي ۾ وجهي ڇڏيو آهي. ٢٥- پوءِ اُن وقت ڇا ٿيندو جڏهن اسان انهن کي جمع ڪنداسون هڪ اهڙي ڏينهن جنهن جي اچڻ ۾ ڪو به شڪ نه آهي ۽ هر شخص کي سندس ڪمائيءَ جو پورو پورو بدلو ڏنو ويندو ۽ انهن تي ظلم نه ڪيو ويندو. ٢٦- تون چؤ اي الله! ملڪ جا مالڪ تون جنهن کي چاهين بادشاهت ڏين ۽ جنهن کان چاهين بادشاهت کسي وٺين ۽ تون جنهن کي چاهين عزت ڏين ۽ جنهن کي چاهين ذليل ڪرين. تنهنجي هٿ ۾ آهن سيئي پلايون. بيشڪ تون هر شيءِ تي قادر آهين. ٢٧- تون رات کي ڏينهن ۾ داخل ڪرين ٿو ۽ ڏينهن کي رات ۾ داخل ڪندو آهين ۽ تون بي جان مان

جاندار کي ڪيين ٿو ۽ تون جاندار مان بي جان کي ڪيندو آهين ۽ تون جنهن کي چاهين ٿو بي حساب رزق ڏيندو آهين.

٢٨- مسلمانن کي گهرجي ته مسلمانن کي ڇڏي ڪافرن کي دوست نه بٽائين ۽ جيڪو شخص ائين ڪندو ته الله سان ان جو ڪوبه تعلق نه آهي. پر اهڙي حالت ۾ جو توهان انهن کان بچاء ڪرڻ گهرو ۽ الله توهان کي ڊيڄاري ٿو پنهنجي ذات کان ۽ الله ڏانهن ئي موٽڻو آهي. ٢٩- چئي ڇڏيو ته جيڪو ڪجهه توهان جي سينن ۾ آهي، ان کي لڪايو يا ظاهر ڪريو، الله ان کي ڄاڻي ٿو ۽ هو ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجهه آسمانن ۾ آهي ۽ جيڪو زمين ۾ آهي ۽ الله هر شيءِ تي قادر آهي. ٣٠- جنهن ڏينهن هر شخص پنهنجي ڪيل نيڪيءَ کي پنهنجي سامهون موجود ڏسندو، ۽ جيڪا برائي ڪئي هوندي ان کي به. ان ڏينهن هر ماڻهو اهو چاهيندو ته ڪاش! اڄا اهو ڏينهن ان کان تمام پري هجي ها ۽ الله توهان کي ڊيڄاري ٿو پنهنجي ذات کان ۽ الله پنهنجن ٻانهن تي وڏو مهربان آهي. ٣١- چؤ جيڪڏهن توهان الله سان محبت ڪريو ٿا ته منهنجي تابعداري ڪريو ته الله توهان سان محبت ڪندو ۽ توهان جي گناهن کي معاف ڪري ڇڏيندو. الله وڏو معاف ڪرڻ وارو، وڏو مهربان آهي. ٣٢- چؤ ته الله جي اطاعت ڪريو ۽ رسول جي. پوءِ جيڪڏهن هو منهن موڙين ته الله ڪافرن کي دوست نه ٿو رکي.

٣٣- بيشڪ الله آدم ۽ نوح ۽ آل ابراهيم ۽ آل عمران کي سڄي جهان وارن مٿان چونڊيو آهي. ٣٤- اُهي هڪ ٻئي جو اولاد آهن ۽ الله ٻڌڻ وارو ڄاڻڻ وارو آهي. ٣٥- جڏهن عمران جي زال چيو اي منهنجا رب! مون نذر ڪيو تنهنجي لاءِ جيڪو منهنجي پيٽ ۾ آهي، اهو آزاد رکيو ويندو، بس تون مون کان قبول فرماءِ، بيشڪ تون ٻڌڻ وارو ڄاڻڻ وارو آهين. ٣٦- پوءِ جڏهن

هُن ڇٽيو تہ اُن ڇيو اي منهنجا رب! مون تہ نياڻي ڇڻي آهي ۽ الله ڇڳي طرح ڄاڻي ٿو تہ هُن ڇا ڄڻيو آهي ۽ پٽ نہ هوندو ڏيءُ وانگر ۽ مون اُن جو نالو مريم رکيو آهي ۽ آءٌ اُن کي ۽ اُن جي اولاد کي شيطان مردود کان تنهنجي پناه ۾ ڏيان ٿي. ٣٧- پوءِ اُن جي رب اُن کي ڇڳي طرح قبول ڪيو ۽ اُن جي بهترين طريقي سان پرورش ڪئي ۽ زڪريا کي اُن جو سرپرست بڻايو. جڏهن به زڪريا اُن وٽ حُجري ۾ ايندو هو تہ اُتي رزق ڏسندو هو، هن پڇيو تہ اي مريم! اهي شيون توکي ڪٿان ملنديون آهن، مريم چيو اِهي الله جي طرف کان آهن، بيشڪ الله جنهن کي چاهي ٿو بي حساب رزق ڏي ٿو. ٣٨- اُن وقت زڪريا پنهنجي رب کي پڪاريو، هن چيو اي منهنجا رب! مون کي پاڻ وٽان نيڪ اولاد عطا ڪر، بيشڪ تون دعا جو ٻڌڻ وارو آهين. ٣٩- پوءِ فرشتن اُن کي آواز ڏنو جڏهن هو حُجري ۾ بيٺي نماز پڙهي رهيو هو تہ الله توکي يحييٰ جي خوشخبري ڏي ٿو، جيڪو الله جي هڪ ڪلمي جي تصديق ڪرڻ وارو هوندو ۽ سردار هوندو ۽ پنهنجي نفس کي روڪڻ وارو هوندو ۽ نبي هوندو صالحين مان. ٤٠- زڪريا چيو اي منهنجا رب! مون کي پٽ ڪيئن ٿيندو جڏهن تہ آئون پيرسن ٿي چڪو آهيان ۽ منهنجي زال سنڌ آهي. فرمايائين اهڙيءَ طرح الله ڪري ٿو جيڪو هو چاهي ٿو. ٤١- زڪريا چيو اي منهنجا رب! منهنجي لاءِ ڪا نشاني مقرر فرماءِ. فرمايائين تنهنجي لاءِ اِها نشاني آهي تہ تون ٽن ڏينهن تائين ماڻهن سان ڳالهائي نہ سگهندين، پر صرف اشارن سان ۽ پنهنجي رب کي ڪثرت سان ياد ڪر ۽ شام ۽ صبح اُن جي تسبيح ڪندو رهہ. ٤٢- ۽ جڏهن فرشتن چيو اي مريم! الله توکي چونڊيو آهي ۽ توکي پاڪ ڪيو آهي ۽ توکي سڄي دنيا جي عورتن جي مقابلي ۾ چونڊيو آهي. ٤٣- اي مريم! پنهنجي رب جي فرمانبرداري ڪر ۽ سجدو ڪر ۽ رکوع ڪرڻ وارن سان گڏ

رکوع ڪر. ٤٤- اِهي غيب جون خبرون آهن جيڪي اسان توڏانهن وحي ڪري رهيا آهيون ۽ تون انهن وٽ موجود نہ هئين جڏهن هو پنهنجا ڪُٽا وجهي رهيا هئا تہ ڪير مريم جي سرپرستي ڪري ۽ نہ تون اُن وقت اُنهن وٽ موجود هئين جڏهن هو پاڻ ۾ جهڳڙو ڪري رهيا هئا.

٤٥- جڏهن فرشتن چيو اي مريم! الله تعاليٰ توکي خوشخبري ڏي ٿو پنهنجي طرفان هڪ ڪلمي جي. اُن جو نالو مسيح عيسيٰ پٽ مريم هوندو. هو دنيا ۽ آخرت ۾ مرتبي وارو هوندو ۽ الله تعاليٰ جي مقرب ٻانهن مان هوندو. ٤٦- هو ماٹهن سان ڳالهيون ڪندو جڏهن ماءُ جي هنج ۾ هوندو ۽ جڏهن پوري عمر جو هوندو ۽ هو صالحين مان هوندو. ٤٧- مريم چيو اي منهنجا رب! مون کي ڪيئن پٽ ٿيندو، جڏهن تہ ڪنهن بشر مون کي هٿ نہ لاٿو آهي. فرمايو تہ اهڙيءَ طرح الله پيدا ڪري ٿو جيڪو چاهي ٿو. جڏهن هو ڪنهن ڪم جو فيصلو ڪري ٿو تہ ان کي چوندو آهي تہ ٿيءُ ۽ اهو ٿي پوندو آهي. ٤٨- ۽ الله هُن کي ڪتاب ۽ حڪمت ۽ توريت ۽ انجيل سيکاريندو. ٤٩- ۽ هو رسول هوندو بني اسرائيل ڏانهن تہ آئون توهان وٽ توهان جي رب جي نشاني کڻي آيو آهيان. آئون توهان جي لاءِ مٽيءَ مان پکيءَ جهڙي شڪل ٺاهيندو آهيان، ۽ ان ۾ ڦوڪ ڏيان ٿو تہ هو الله جي حڪم سان واقعي پکي ٿي پوندو آهي ۽ آئون الله جي حڪم سان جائي جم کان انڌي ۽ ڪوڙهہ واري کي چگو ڀلو ڪندو آهيان ۽ آئون الله جي حڪم سان مئل کي زندھ ڪندو آهيان ۽ آئون توهان کي ٻڌائيندو آهيان تہ توهان ڇا کائيندا آهيو ۽ پنهنجن گهرن ۾ ڇا ذخيرو ڪندا آهيو. بيشڪ اُن ۾ توهان جي لاءِ نشاني آهي، جيڪڏهن توهان ايمان رکو ٿا. ٥٠- ۽ آئون تصديق ڪرڻ وارو آهيان توريت جي جيڪو مون کان اڳ ۾ آيل آهي ۽ آئون اُن لاءِ آيو آهيان تہ ڪجھ انهن شين

کي توهان جي لاءِ حلال ڪريان، جيڪي توهان تي حرام ڪيون ويون آهن ۽ آئون توهان وٽ توهان جي رب جي طرفان نشاني کڻي آيو آهيان. پوءِ توهان الله کان ڈجو ۽ منهنجي اطاعت ڪريو. ٥١- بيشڪ الله منهنجو رب آهي ۽ توهان جو به. پوءِ اُن جي عبادت ڪريو اِهائي سِڌي راه آهي.

٥٢- پوءِ جڏهن عيسيٰ انهن جو انڪار ڏٺو ته چيائين ڪير آهي الله جي راهه ۾ منهنجو مددگار. حوارين چيو اسان آهيون الله جا مددگار. اسان ايمان آندو آهي الله تي ۽ تون شاهد رهجان ته اسان فرمانبردار آهيون. ٥٣- اي اسان جا رب! اسان ايمان آندو اُن تي جيڪو تو نازل ڪيو ۽ اسان رسول جي پيروي ڪئي. پوءِ تون لکي ڇڏ اسان کي شاهدي ڏيڻ وارن مان. ٥٤- ۽ انهن ڪيل رٽ رڦي ۽ الله به ڪيل رٽ رڦي ۽ الله سڀ کان بهتر رٽ رڦڻ وارو آهي. ٥٥- جڏهن الله چيو اي عيسيٰ! آئون توکي واپس وٺڻ وارو آهيان ۽ توکي پاڻ ڏانهن مٿي کڻڻ وارو آهيان ۽ جن ماڻهن انڪار ڪيو آهي، انهن کان توکي پاڪ ڪرڻ وارو آهيان ۽ جيڪي تنهنجا تابعدار آهن، انهن کي قيامت تائين انهن ماڻهن تي غالب ڪرڻ وارو آهيان جن تنهنجو انڪار ڪيو. پوءِ مون ڏانهن سڀني کي موٽڻو آهي. پوءِ آئون توهان جي وچ ۾ انهن شين بابت فيصلو ڪندس جنهن ۾ توهان اختلاف ڪندا هئا. ٥٦- پوءِ جيڪي ماڻهو منڪر ٿيا، انهن کي سخت عذاب ڏينندس دنيا ۾ ۽ آخرت ۾ ۽ انهن جو ڪوبه مددگار نه هوندو. ٥٧- ۽ جن ماڻهن ايمان آندو ۽ نيڪ ڪم ڪيا، انهن کي الله انهن جو پورو اجر ڏيندو ۽ الله ظالمن کي دوست نه ٿو رکي. ٥٨- هي اسان توکي پڌايون ٿا پنهنجون آيتون ۽ حڪمت وارا مضمون.

٥٩- بيشڪ عيسيٰ جو مثال الله وٽ آدم جهڙو آهي. الله اُن کي مٽيءَ مان ٻڌايو. پوءِ اُن کي چيائين ٿي پؤ ته هو ٿي پيو. ٦٠- حق ڳالهه آهي تنهنجي

رب جي طرفان. پوءِ تون نہ ٿِجانءِ شڪ ڪرڻ وارن مان. ٦١- پوءِ جيڪو توسان اَن باري ۾ حجت ڪري ان کان پوءِ جو تو وٽ علم اچي چڪو آهي تہ انهن کي چؤ تہ اچو اسان سڏيون پنهنجن پٽن کي ۽ توهان جي پٽن کي، پنهنجن عورتن کي ۽ توهان جي عورتن کي ۽ اسان ۽ توهان پاڻ ۾ حاضر ٿيون. پوءِ پاڻ ملي دعا ڪريون تہ جيڪو ڪوڙو هجي، اُن تي اللّٰہ جي لعنت هجي. ٦٢- بيشڪ هي سچو بيان آهي ۽ اللّٰہ کان سواءِ ڪوبہ معبود نہ آهي ۽ اللّٰہ ئي زبردست آهي، حڪمت وارو آهي. ٦٣- پوءِ جيڪڏهن هو قبول نہ ڪن تہ اللّٰہ فسادين کي ڄاڻندڙ آهي.

٦٤- چؤ اي اهل ڪتاب! اچو هڪ اهڙي ڳالهہ ڏانهن جيڪا اسان جي ۽ توهان جي وچ ۾ هڪ جهڙي آهي تہ اسان اللّٰہ کان سواءِ ڪنهن جي بہ عبادت نہ ڪريون ۽ اللّٰہ سان گڏ ڪنهن کي بہ شريڪ نہ ڪريون ۽ اسان مان ڪير بہ ڪنهن ٻئي کي اللّٰہ کانسواءِ رب نہ بڻائي. پوءِ جيڪڏهن هو اُن کان ڦري وڃن تہ چئي ڇڏيو تہ توهان شاهد رهجو اسان فرمانبردار آهيون. ٦٥- اي اهل ڪتاب! توهان ابراهيم جي باري ۾ چو ٽا جهڳڙو ڪريو. حالانڪ توريت ۽ انجيل تہ اُن کان پوءِ نازل ٿيا آهن، پوءِ ڇا توهان کي ايترو بہ عقل نہ آهي. ٦٦- توهان اُهي ماڻهو آهيو جن انهن ڳالهين بابت جهڳڙو ڪيو جن جو اوهان کي ڪجهہ علم هو. هاڻي توهان انهن ڳالهين تي ڇوٽا جهڳڙو ڪيو، جنهن جو توهان کي علم ئي نہ آهي ۽ اللّٰہ ڄاڻي ٿو، توهان نٽا ڄاڻو. ٦٧- ابراهيم نہ يهودي هو ۽ نہ نصراني. بلڪ هڪ طرفو مسلمان هو ۽ هو شرڪ ڪرڻ وارن مان نہ هو. ٦٨- ماڻهن ۾ ابراهيم سان وڌيڪ نسبت انهن جي آهي جن سندس پيروي ڪئي ۽ هيءُ پيغمبر ۽ جن هن تي ايمان آندو ۽ اللّٰہ ايمان وارن جو ساڻي آهي. ٦٩- اهل ڪتاب منجهان هڪ گروهہ چاهي ٿو تہ ڪهڙي بہ طرح توهان

کي ڪمراھ ڪري ڇڏي. حالانڪ ھو نٿا ڳمراھ ڪن، پر پنھنجي پاڻ کي. پر ھو اُن جو شعور نٿا ڪن. ٧٠- اي اھل ڪتاب! اللّٰہ جي نشانين جو انڪار ڇو ٿا ڪريو، حالانڪ توھان پاڻ شاھد آھيو. ٧١- اي اھل ڪتاب! توھان صحيح ۾ غلط کي ڇو ٿا ملايو ۽ حق کي لڪايو ٿا. حالانڪ توھان ڄاڻو ٿا.

٧٢- ۽ اھل ڪتاب جي ھڪ گروھ چيو تہ مسلمانن تي جيڪا شيءِ نازل ٿي آھي، ان تي صبح جو ايمان آڻيو ۽ شام جو اُن جو انڪار ڪري ڇڏيو، ٿي سگھي ٿو تہ مسلمان ب اُن تان ڦري وڃن. ٧٣- ۽ يقين نہ ڪريو، پر رڳو اُن جو جيڪو ھلي توھان جي دين تي. چؤ ھدايت اُھائي آھي جيڪا ھدايت اللّٰہ جي طرفان آھي ۽ اِھا اُن جي ئي عطا آھي تہ ڪنھن کي اھوئي ڪجھ ڏنو وڃي جيڪو اُن توھان کي ڏنو ھو. يا ھو توھان سان توھان جي رب وٽ حجت قائم ڪن. چؤ وڏائي اللّٰہ جي ھٿ ۾ آھي، ھو جنھن کي چاھي ڏي ٿو ۽ اللّٰہ وڏي وسعت وارو، علم وارو آھي. ٧٤- ھو جنھن کي چاھي ٿو پنھنجي رحمت جي لاءِ خاص ڪري ونڊي ٿو ۽ اللّٰہ وڏي فضل وارو آھي. ٧٥- ۽ اھل ڪتاب ۾ کو اھڙو ب آھي جيڪڏھن توھان اُن وٽ امانت جو ڈير رکو تہ ھو توھان کي موٽائي ڏي ۽ انھن مان کو اھڙو آھي جيڪڏھن توھان ان وٽ ھڪ دينار امانت رکو تہ ھو توھان کي موٽائي نہ ڏي، پر جيستائين توھان ان جي سر تي بيٺا رھو، اِھو ھِن ڪري جو ھو چون ٿا تہ غير اھل ڪتاب جي باري ۾ اسان تي کو الزام نہ آھي ۽ ھو اللّٰہ تي ڪوڙ ھٽن ٿا، حالانڪ ھو ڄاڻن ٿا. ٧٦- بلڪ جيڪو شخص پنھنجي عھد کي پورو ڪري ۽ اللّٰہ کان ڈجي تہ بيشڪ اللّٰہ اھڙن پرھيزگارن کي دوست رکي ٿو.

٧٧- جيڪي ماڻھو اللّٰہ جي عھد ۽ پنھنجن قسمن کي ٿوري قيمت تي وڪٽندا آھن، انھن جي لاءِ آخرت ۾ کوب حصو نہ آھي. اللّٰہ نہ انھن سان

ڳالهائيندو نہ قيامت جي ڏينهن اُنهن ڏانهن ڏسندو، ۽ نہ انهن کي پاڪ ڪندو ۽ اُنهن جي لاءِ دردناڪ عذاب آهي. ٧٨- ۽ اُنهن منجهان ڪجهہ ماڻهو اهڙا به آهن جيڪي پنهنجن زبانن کي مروڙي ڪتاب پڙهن ٿا، تہ جيئن توهان سمجهو تہ اُهو ڪتاب مان آهي، حالانڪ اُهو ڪتاب مان نہ آهي ۽ هو چوندا آهن تہ اِهو الله جي طرفان آهي، حالانڪ اهو الله جي طرفان نہ آهي ۽ اُهي ڄاڻي واڻي الله تي ڪوڙ هڻن ٿا. ٧٩- ڪنهن انسان جو اِهو ڪم نہ آهي جو الله ان کي ڪتاب ۽ حڪمت ۽ نبوت ڏي ۽ هو ماڻهن کي چوي تہ توهان الله کي ڇڏي منهنجا ٻانها ٿيو. بلڪ هو تہ چوندو تہ توهان الله وارا ٿيو، اُن ڪري جو توهان ٻين کي ڪتاب جي تعليم ڏيندا آهيو ۽ پاڻ به اُن کي پڙهندا آهيو. ٨٠- ۽ نہ هُو توهان کي اِهو حڪم ڏيندو تہ توهان فرشتن ۽ پيغمبرن کي رب بڻايو. ڇا هو توهان کي ڪفر جو حڪم ڏيندو، جڏهن تہ توهان اسلام آڻي چڪا آهيو.

٨١- ۽ جڏهن الله پيغمبرن کان عهدو ورتو تہ جڏهن به آئون توهان کي ڪتاب ۽ حڪمت ڏيان، پوءِ توهان وٽ ڪو پيغمبر اچي جيڪو تصديق ڪري اُنهن اڳڪٿين جي جيڪي توهان وٽ آهن تہ توهان اُن تي ايمان آڻيندؤ ۽ اُن جي مدد ڪندؤ. الله چيو ڇا توهان اقرار ڪيو ۽ اُن تي منهنجو عهد قبول ڪيو. اُنهن چيو اسان اقرار ڪيون ٿا. فرمايو هاڻي شاهد رهجو ۽ آئون به توهان سان گڏ شاهد آهيان. ٨٢- پوءِ جيڪو شخص ڦري وڃي تہ اِهڙا ئي ماڻهو نافرمان آهن. ٨٣- ڇا اِهي ماڻهو الله جي دين کان سواءِ ڪو ٻيو دين چاهين ٿا. جڏهن تہ اُن جي ئي حڪم ۾ آهي جيڪو ڪجهہ آسمانن ۽ زمين ۾ آهي، خوشيءَ سان يا بنا خوشيءَ جي ۽ سڀ اُن ڏانهن موٽايا ويندا. ٨٤- چؤ اسان الله تي ايمان آندو ۽ اُن تي جيڪو اسان تي نازل ڪيو ويو ۽ جيڪو نازل ٿيو ابراهيم تي، اسماعيل تي، اسحٰق تي ۽ يعقوب تي ۽ اولاد يعقوب تي ۽

جيڪو ڏنو ويو موسيٰ ۽ عيسيٰ ۽ ٻين نبين کي انهن جي رب جي طرفان. اسان انهن جي وچ ۾ فرق نہ ٿا ڪريون ۽ اسان اُن ئي جا فرمانبردار آهيون. ٨٥- ۽ جيڪو شخص اسلام کانسواءِ ٻيو ڪو دين طلبيندو تہ اُهو اُن کان هرگز قبول نہ ڪيو ويندو ۽ اُهو آخرت ۾ نامرادن مان هوندو. ٨٦- اللّٰه ڪيئن اهڙن ماڻهن کي هدايت ڏيندو جيڪي ايمان آڻڻ کانپوءِ منکر ٿي ويا. حالانڪ هو شاهدي ڏئي چڪا هئا تہ هي رسول برحق آهي ۽ اُنهن وٽ روشن نشانيون اچي چڪيون آهن ۽ اللّٰه ظالمن کي هدايت نہ ٿو ڏي. ٨٧- اهڙن ماڻهن جي سزا اِها آهي تہ اُنهن تي اللّٰه جي، اُن جي فرشتن جي ۽ سڀني انسانن جي لعنت هوندي. ٨٨- هو اُن ۾ هميشہ رهندا، نہ اُنهن جو عذاب هلڪو ڪيو ويندو ۽ نہ انهن کي مهلت ڏني ويندي. ٨٩- البتہ جيڪي ماڻهو اُن کانپوءِ توبهہ ڪري وٺن ۽ پنهنجي اصلاح ڪن تہ بيشڪ اللّٰه بخشڻ وارو، مهربان آهي. ٩٠- بيشڪ جيڪي ماڻهو ايمان آڻڻ کانپوءِ منکر ٿي ويا ۽ پوءِ ڪفر ۾ وڌندا رهيا، اُنهن جي توبهہ هرگز قبول نہ ڪئي ويندي ۽ اِهي ئي ماڻهو گمراهہ آهن. ٩١- بيشڪ جن ماڻهن انڪار ڪيو ۽ انڪار جي حالت ۾ مري ويا، جيڪڏهن هو زمين جيترو سون بہ بدلي ۾ ڏين تہ قبول نہ ڪيو ويندو. اُنهن جي لاءِ دردناڪ عذاب آهي ۽ انهن جو ڪوبہ مددگار نہ هوندو.

☆ ٩٢- توهان هرگز نيڪيءَ جي مرتبي کي نہ ٿا پهچي سگهو، جيستائين توهان اُنهن شين مان خرچ نہ ڪريو جن کي توهان محبوب رکو ٿا، ۽ جيڪا بہ شيءِ توهان خرچ ڪندؤ اُن کان اللّٰه باخبر آهي. ٩٣- کاڌي جون سڀ شيون بني اسرائيل جي لاءِ حلال هيون، سواءِ اُنهن جي جيڪي اسرائيل (يعقوب) پنهنجي پاڻ تي حرام ڪري ورتيون هيون توريت نازل ٿيڻ کان پهرين. چؤ تہ توريت آڻيو ۽ اُن کي پڙهو، جيڪڏهن توهان سچا آهيو. ٩٤- ان کانپوءِ بہ

جيڪي ماٺهو الله تي ڪوڙ گهڙين اُهي ئي ظالم آهن. ٩٥- چؤ الله سچ چيو. هاڻي ابراهيم جي دين جي پيروي ڪريو جيڪو حنيف هو ۽ هو شرڪ ڪرڻ وارن مان نه هو. ٩٦- بيشڪ پهريون گهر جيڪو ماٺهن جي لاءِ ٻڌايو ويو هو، اُهوئي آهي جيڪو مڪي ۾ آهي، برڪت وارو ۽ سڄي جهان جي لاءِ هدايت جو مرڪز. ٩٧- ان ۾ پڌريون نشانيون آهن، مقام ابرهيم آهي، جيڪو اُن ۾ داخل ٿي وڃي اهو امن وارو ٿي ويو ۽ ماٺهن تي الله جو اِهو حق آهي ته جيڪو ان گهر تائين پهچڻ جي طاقت رکندو هجي ته هو اُن جو حج ڪري ۽ جيڪو منڪر ٿيو ته الله سڄي دنيا وارن کان بي نياز آهي. ٩٨- چؤ اي اهل ڪتاب! توهان ڇو الله جي نشانين جو انڪار ڪندا آهيو. حالانڪ الله ڏسي رهيو آهي جيڪي ڪجھ توهان ڪريو ٿا. ٩٩- چؤ اي اهل ڪتاب! توهان ايمان آڻڻ وارن کي الله جي راه کان ڇو روڪيندا آهيو. توهان اُن ۾ عيب ڳوليندا آهيو. حالانڪ توهان خود گواھ آهيو ۽ الله توهان جي ڪمن کان بي خبر نه آهي.

١٠٠- اي ايمان وارؤ! جيڪڏهن توهان اهل ڪتاب مان هڪ گروھ جي ڳالھ مڃي وٺندؤ ته هو توهان کي ايمان کانپوءِ وري موٽائي منڪر بڻائي ڇڏيندا. ١٠١- ۽ توهان ڪهڙيءَ طرح انڪار ڪندؤ، جڏهن ته توهان کي الله جون آيتون پڙايون پيون وڃن ۽ توهان جي وچ ۾ سندس رسول موجود آهي ۽ جيڪو شخص الله کي مضبوطيءَ سان جهليندو ته اهو پهچي ويو سڌي راه تي. ١٠٢- اي ايمان وارؤ! الله کان ڊجو جيئن اُن کان ڊڄڻ جو حق آهي ۽ توهان تي موت نه اچي، پر اُن حال ۾ ته توهان مسلم هجو. ١٠٣- ۽ سڀ ملي الله جي رسي کي مضبوطيءَ سان پڪڙي وٺو ۽ تفرقو نه وجهو ۽ الله جو اِهو انعام ياڻ تي ياد رکو ته توهان هڪٻئي جا دشمن هئا. پوءِ هن توهان جي دلين ۾ محبت وڌي. پوءِ توهان اُن جي فضل سان پائر ٿي پيا ۽ توهان باھ جي ڪڏ

جي ڪناري بينل هئا تہ الله توهان کي ان کان بچائي ورتو. اهڙيءَ طرح الله توهان جي لاءِ پنهنجون نشانيون بيان ڪري ٿو، تہ جيئن توهان کي راهہ ملي.

١٠٤- ۽ ضروري آهي تہ توهان مان هڪ جماعت اهڙي هجي، جيڪا نيڪي ڏانهن سڏي، پلائي جو حڪم ڏي ۽ برائي کان روڪي ۽ اهڙا ئي ماڻهو ڪامياب ٿيندا. ١٠٥- ۽ انهن ماڻهن وانگر نہ ٿي وججو جيڪي فرقن ۾ ورهائجي ويا ۽ پاڻ ۾ اختلاف ڪيو، اُن کان پوءِ جو انهن وٽ واضح حڪم اچي چڪا هئا، ۽ انهن جي لاءِ وڏو عذاب آهي. ١٠٦- جنهن ڏينهن ڪجهہ چهرا روشن هوندا ۽ ڪجهہ چهرا ڪارا هوندا، پوءِ جن جا چهرا ڪارا هوندا اُنهن کي چيو ويندو ڇا توهان پنهنجي ايمان کان پوءِ ڪافر ٿي ويا، پوءِ هاڻي چکو عذاب پنهنجي ڪفر جي ڪري. ١٠٧- ۽ جن جا چهرا روشن هوندا، اهي الله جي رحمت ۾ هوندا، هو اُن ۾ هميشہ رهندا. ١٠٨- هي الله جون آيتون آهن، جيڪي اسان توکي نيڪ ٻڌائي رهيا آهيون ۽ الله جهان وارن تي ظلم ڪرڻ نہ ٿو چاهي. ١٠٩- ۽ جيڪو ڪجهہ آسمانن ۾ آهي ۽ جيڪو ڪجهہ زمين ۾ آهي، سڀ الله جي لاءِ آهي ۽ سڀ معاملا الله ڏانهن ئي موٽايا ويندا.

١١٠- توهان بهترين جماعت آهيو جنهن کي ماڻهن جي لاءِ ڪڍيو ويو آهي. توهان پلائيءَ جو حڪم ڏيو ٿا ۽ برائيءَ کان روڪيو ٿا ۽ الله تي ايمان رکو ٿا ۽ جيڪڏهن اهل ڪتاب ب ايمان آڻين ها تہ انهن جي لاءِ بهتر هو. اُنهن مان ڪجهہ ايمان وارا آهن ۽ اُنهن مان اڪثر نافرمان آهن. ١١١- هو توهان جو ڪجهہ ب بگاڙي نہ ٿا سگهن سواءِ ڪجهہ تڪليف جي ۽ جيڪڏهن هو توهان سان مقابلو ڪندا تہ توهان کي پٺي ڏئي ڀڄندا. پوءِ انهن کي مدد ب نہ پهچندي.
١١٢- ۽ انهن تي مسلط ڪئي وئي آهي ذلت جاهي هو جتي ب هجن، کين ڪٽي الله جي مهابي، ڪٽي انسانن جي هٿان پناهہ ملي آهي ۽ اُهي الله جي غضب

هيڻ اچي چڪا آهن ۽ انهن تي مسلط ڪئي وئي محتاجي، اهو اُن ڪري جو هو الله جي نشانين جو انڪار ڪندا رهيا ۽ اُنهن پيغمبرن کي ناحق قتل ڪيو. اِهو اُن ڪري ٿيو جو اُنهن نافرماني ڪئي ۽ هو حد کان لنگهي وڃڻ وارا هئا.

١١٣- سڀ اهل ڪتاب هڪ جهڙا نه آهن. انهن مان هڪ جماعت عهد تي قائم آهي. راتين ۾ الله جون آيتون پڙهن ٿا ۽ هو سجدو ڪن ٿا. ١١٤- هو الله تي ۽ آخرت جي ڏينهن تي ايمان رکندا آهن ۽ پلائي جو حڪم ڏيندا آهن ۽ برائيءَ کان روڪيندا آهن ۽ نيڪ ڪم ڪرڻ ۾ اڳرائي ڪندا آهن. اِهي صالح ماڻهو آهن. ١١٥- جيڪا به نيڪي اهي ڪندا اُن جي ناقدري نه ڪئي ويندي ۽ الله پرهيزگارن کي چڱيءَ طرح ڄاڻي ٿو. ١١٦- بيشڪ جن ماڻهن انڪار ڪيو، الله جي مقابلي ۾ انهن جا مال ۽ اولاد اُنهن جي ڪجهه ڪم نه ايندا ۽ اُهي ماڻهو دوزخ وارا آهن، هو اُن ۾ هميشه رهندا. ١١٧- اُهي هن دنيا جي زندگي ۾ جيڪو ڪجهه خرچ ڪندا آهن، اُن جو مثال اُن هوا وانگر آهي، جنهن ۾ پارو هجي ۽ اُنهن ماڻهن جي پوک تي ڪري جن پنهنجي پاڻ تي ظلم ڪيو آهي، پوءِ اُهو اُن کي برباد ڪري ڇڏي. الله اُنهن تي ظلم نه ڪيو، بلڪ هو پاڻ پنهنجن جانين تي ظلم ڪن ٿا.

١١٨- اي ايمان وارؤ! پنهنجي غير کي پنهنجو رازدار نه بڻايو، هو توهان کي نقصان پهچائڻ ۾ ڪابه گهٽتائي نه ٿا ڪن، جيتري قدر توهان کي تڪليف پهچي ٿي، اوتري اُنهن کي خوشي ٿيندي آهي. سندن دشمني سندن زبان مان ظاهر آهي ۽ جيڪو اُنهن جي دلين ۾ آهي سو ته اڃا به سخت آهي، اسان توهان جي لاءِ نشانيون ڪولي بيان ڪيون آهن، جيڪڏهن توهان عقل رکو ٿا. ١١٩- توهان انهن سان محبت رکو ٿا، پر هو توهان سان محبت نه ٿا رکن. حالانڪ توهان سڀ آسماني ڪتابن کي مجو ٿا ۽ جڏهن هو توهان سان

ملندا آهن تہ چوندا آهن اسان ايمان آندو آهي ۽ جڏهن پاڻ ۾ ملندا آهن تہ ڪاوڙ مان پنهنجن آڱرين کي چٻاڙيندا آهن. چؤ توهان پنهنجي ڪاوڙ ۾ وڃي مرو. بيشڪ الله دلين جي ڳالهہ کي ڄاڻي ٿو. ١٢٠- جڏهن توهان کي ڪا چڱائي پهچي ٿي تہ انهن کي ڏک ٿيندو آهي ۽ جڏهن توهان تي ڪا مصيبت ايندي آهي تہ هو خوش ٿيندا آهن. جيڪڏهن توهان صبر ڪريو ۽ الله کان ڊڄو تہ انهن جي ڪابہ تدبير توهان کي نقصان نہ پهچائي سگهندي. جيڪو ڪجهہ اهي ڪري رهيا آهن، سڀ الله جي وس ۾ آهي.

١٢١- جڏهن تون صبح جو پنهنجي گهر کان نڪتو هئين ۽ مسلمانن کي جنگ جي مورچن تي مقرر پئي ڪيو ۽ الله بڌڻ وارو، ڄاڻڻ وارو آهي. ١٢٢- جڏهن توهان مان بن جماعتن بي همت ٿيڻ جو ارادو ڪيو ۽ الله انهن بنهي جماعتن جو مددگار هو ۽ مسلمانن کي الله تي ئي پروسو ڪرڻ گهرجي. ١٢٣- ۽ الله توهان جي مدد بدر ۾ ڪئي هئي، جڏهن توهان ڪمزور هئا. پوءِ الله کان ڊڄو تہ جيئن توهان شڪر گذار رهو. ١٢٤- جڏهن تون مسلمانن کي چئي رهيو هئين تہ ڇا توهان لاءِ اهو ڪافي نہ آهي تہ توهان جو رب ٽي هزار فرشتا نازل ڪري توهان جي مدد ڪري. ١٢٥- جيڪڏهن توهان صبر ڪريو ۽ الله کان ڊڄو ۽ جيڪڏهن دشمن توهان تي اوچتو چڙهائي ڪري تہ توهان جو رب پنج هزار نشان ڪيل فرشتن سان توهان جي مدد ڪندو. ١٢٦- ۽ الله اهو رڳو اوهان جي خوشخبري ۽ اوهان جي دلين جي تسلي جي لاءِ ڪيو ۽ مدد صرف الله جي طرفان ئي آهي جيڪو زبردست آهي، حڪمت وارو آهي. ١٢٧- تہ جيئن الله ڪافرن جي هڪ حصي کي ڪٽي ڇڏي يا انهن کي ذليل ڪري جو اهي ناڪام واپس موٽي وڃن. ١٢٨- توهان کي هن حڪم ۾ ڪوبہ اختيار نہ آهي. الله انهن جي توبهہ قبول ڪري يا انهن کي عذاب ڏي، ڇاڪاڻ تہ

اُهي ظالم آهن. ١٢٩- ۽ الله جي اختيار ۾ ئي آهي جيڪو ڪجھ آسمانن ۾ آهي ۽ جيڪو ڪجھ زمين ۾ آهي. هو جنهن کي چاهي بخش ڪري ۽ جنهن کي چاهي عذاب ڏي ۽ الله غفور رحيم آهي.

١٣٠- اي ايمان وارؤ! وياج ٻيٽو چوڻو وڌائي ڪري نہ کائو ۽ الله کان ڊجو تہ جيئن توهان ڪامياب ٿيو. ١٣١- ۽ ڊجو اُن باھ کان جيڪا ڪافرن لاءِ تيار ڪئي وئي آهي. ١٣٢- ۽ الله ۽ رسول جي اطاعت ڪريو، تہ جيئن توهان تي رحم ڪيو وڃي. ١٣٣- ۽ ڊوڙو پنهنجي رب جي بخشش ڏانهن ۽ اُن جنت ڏانهن جنهن جي وسعت آسمان ۽ زمين جيڏي آهي. اُها تيار ڪئي وئي آهي الله کان ڊڄڻ وارن جي لاءِ. ١٣٤- جيڪي ماڻهو خرچ ڪن ٿا ڪشادگيءَ توڙي تنگيءَ ۾. اهي ڪاوڙ کي پي وڃڻ وارا آهن ۽ ماڻهن سان درگذر ڪرڻ وارا آهن ۽ الله نيڪي ڪرڻ وارن کي دوست رکندو آهي. ١٣٥- ۽ اهڙا ماڻهو جڏهن هو ڪو پڌرو گناھ ڪري وجهن يا پنهنجي پاڻ تي ڪو ظلم ڪري وجهن تہ هو الله کي ياد ڪري پنهنجن گناهن جي معافي گهرندا آهن. الله کانسواءِ ڪير آهي جو گناهن کي معاف ڪري ۽ جيڪي ڪري وجهن ٿا، ان تي ڄاڻي واڻي اصرار نہ ٿا ڪن. ١٣٦- اِهي اُهي ماڻهو آهن جن جو بدلو اُنهن جي رب جي طرفان مغفرت آهي ۽ اهڙا باغ آهن جن جي هيٺان نهرون وهن ٿيون. اُن ۾ هو هميشہ رهندا. ڪهڙو سٺو بدلو آهي ڪم ڪرڻ وارن جو. ١٣٧- توهان کان اڳ ڪيترائي مثال ٿي گذريا آهن. پوءِ زمين ۾ گهمي ڦري ڏسو تہ انهن کوڙ پائيندڙن جو انجام ڪهڙو ٿيو. ١٣٨- اِهو بيان آهي ماڻهن جي لاءِ ۽ هدايت ۽ نصيحت آهي ڊپ رکڻ وارن جي لاءِ.

١٣٩- ۽ همت نہ هاريو ۽ نہ غمگين ٿيو، توهان ئي غالب ٿيندؤ، جيڪڏهن اوهان مؤمن آهيو. ١٤٠- جيڪڏهن اوهان کي ڪو زخم پهتو آهي تہ

دشمن کي ب٘ زخم پهتو آهي. هي ت٘ زماني جا لاها چاڙها آهن جن کي ماٺهن جي وچ ۾ ق٘يرائيندا رهندا آهيون. جيئن ت٘ الله ايمان وارن کي ڇاٽي وڻي ۽ توهان مان ڪجهه ماٺهن کي شاهد بٽائي ۽ الله ظالمن کي دوست نه ٿو رکي. ١٤١- ۽ هِن لاءِ ت٘ الله ايمان وارن کي پاڪ ڪري ۽ انڪار ڪرڻ وارن کي مٽائي ڇڏي. ١٤٢- ڇا توهان خيال ڪيو ٿا ت٘ جنت ۾ داخل ٿي ويندؤ، حالانڪ اڃا الله توهان مان اُنهن ماٺهن کي نه ڄاتو آهي جن جهاد ڪيو ۽ نه اُنهن کي جيڪي ثابت قدم رهڻ وارا آهن. ١٤٣- ۽ توهان موت جي تمنا ڪري رهيا هئا اُن سان ملڻ کان پهرين، پوءِ هاڻي توهان اُن کي اکين سان ڏسي ورتو.

١٤٤- محمد هڪ رسول آهي. اُن کان اڳ ب٘ رسول ٿي گذريا آهن. پوءِ ڇا جيڪڏهن هو مري وڃن يا قتل ڪيا وڃن ت٘ توهان ڪڏين پير ق٘ري ويندؤ ۽ جيڪو شخص ق٘رندو سو الله کي ڪجهه ب٘ نقصان نه پهچائيندو ۽ الله شڪر ڪندڙن کي بدلو ڏيندو. ١٤٥- ۽ ڪو ب٘ ساه وارو مري نه ٿو سگهي الله جي حڪم کان سواءِ، الله جو لکيل واعدو آهي ۽ جيڪو شخص دنيا جو فائدو چاهي ٿو، اُن کي اسان دنيا ۾ ڏٽي ڇڏيندا آهيون ۽ جيڪو آخرت جو فائدو چاهي ٿو، اُن کي اسان آخرت ۾ ڏٽي ڇڏيندا آهيون ۽ شڪر ڪرڻ وارن کي اسان انهن جو بدلو ضرور عطا ڪنداسون. ١٤٦- ۽ ڪيترائي نبي آهن جن سان گڏجي گهڻن ئي الله وارن جنگ لڙي. الله جي راهه ۾ جيڪي مصيبتون مٿن آيون، تن کان اُنهن نه همت هاري نه اُنهن ڪمزوري ڏيکاري ۽ نه هو جهڪيا ۽ الله صبر ڪرڻ وارن کي دوست رکي ٿو. ١٤٧- اُنهن جي زبان مان اُن کان سواءِ ٻيو ڪجهه ب٘ نه نڪتو ت٘ اي اسان جا رب! اسان جي گناهن کي بخش ڪر ۽ اسان جي ڪمن ۾ اسان کان جيڪا زيادتي ٿي آهي، ان کي معاف فرماءِ ۽ اسان کي ثابت قدم رک ۽ منڪر قوم جي مقابلي ۾ اسان جي مدد فرماءِ. ١٤٨- پوءِ الله اُنهن

کي دنيا جو اجر ب ڏنو ۽ آخرت جو پڻ عمدو اجر عطا ڪيو ۽ الله نيڪي ڪرڻ وارن کي دوست رکندو آهي.

١٤٩- اي ايمان وارؤ! جيڪڏهن توهان منڪرن جي ڳالهه مڃيندؤ ته هو توهان کي پوئين پير ڦيري ڇڏيندا. پوءِ توهان ناڪام ٿي رهجي ويندؤ. ١٥٠- بلڪ الله توهان جو مددگار آهي ۽ هو سڀ کان بهتر مدد ڪرڻ وارو آهي. ١٥١- اسان منڪرن جي دلين ۾ توهان جو رعب وجهنداسين. ڇاڪاڻ ته اُنهن اِهڙي شيءِ کي الله جو شريڪ ٻڌايو آهي، جنهن جي حق ۾ الله ڪو دليل نازل ناهي ڪيو. اُنهن جو ٺڪاڻو جهنم آهي ۽ اُها ظالمن جي لاءِ بيڄڻي جاءِ آهي. ١٥٢- ۽ الله توهان سان پنهنجي وعدي کي سچو ڪري ڏيکاريو. جڏهن توهان اُنهن کي الله جي حڪم سان قتل ڪري رهيا هئا. ايستائين جو توهان پاڻ ڪمزور پئجي ويا ۽ توهان ڪم ۾ اختلاف ڪيو ۽ توهان چوڻ تي نه هليا، جڏهن ته الله توهان کي اُها شيءِ ڏيکاري جنهن کي توهان چاهيو ٿي. توهان مان ڪن دنيا کي چاهيو ٿي ۽ توهان مان ڪن آخرت کي پسند ڪيو. پوءِ الله توهان جو رخ انهن کان ڦيري ڇڏيو جيئن ته توهان جي آزمائش ڪري ۽ الله توهان کي معاف ڪري ڇڏيو ۽ الله ايمان وارن جي حق ۾ وڏو فضل ڪرڻ وارو آهي. ١٥٣- جڏهن توهان پڳا ٿي ويا ۽ ڪنهن ڏانهن مُڙي ڏسڻ جو هوش ب توهان کي نه رهيو ۽ رسول توهان کي پٺيان سڏيندو رهيو. پوءِ الله توهان کي غم جي مٽان غم ڏنو، ته جيئن توهان رنج نه ڪريو اُن شيءِ تي جيڪا توهان جي هٿن مان نڪري ويئي ۽ نه اُن مصيبت تي جيڪا توهان کي پهتي ۽ الله باخبر آهي جيڪو ڪجهه توهان ڪريو ٿا.

١٥٤- پوءِ الله توهان جي مٽان غم کان پوءِ اطمينان نازل ڪيو، يعني اونگهه، اُن جو توهان جي هڪ جماعت تي غلبو ٿي رهيو هو ۽ هڪ جماعت

اُها هُئي جنهن کي پنهنجن جانين جو فڪر هو. هو الله جي باري ۾ ناحق ۽ جاهلاڻا گمان ڪرڻ لڳا. هو چوڻ لڳا ته چا اسان جو به ڪجھ اختيار آهي. چؤ سڄو معاملو الله جي اختيار ۾ آهي. هو پنهنجن دلين ۾ اهڙي ڳالھ لڪايو وينا آهن جيڪا توهان تي ظاهر نٿا ڪن. هو چوندا آهن ته جيڪڏهن هِن معاملي ۾ ڪجھ اسان جو به وس هجي ها ته اسان هِتي نه ماريا وڃون ها. چؤ جيڪڏهن توهان پنهنجن گهرن ۾ هجو ها، تڏهن به جن جو قتل هئڻ لکيل هو، اهي پنهنجن قتل گاهن ڏانهن نڪري اچن ها. اِهو ان ڪري ٿيو جو الله کي آزمائڻو هو، جيڪو ڪجھ توهان جي سينن ۾ آهي ۽ پاڪ ڪرڻو هو جيڪو ڪجھ توهان جي دلين ۾ آهي ۽ الله ڄاڻي ٿو دلين جي رازن کي. ١٥٥- توهان مان جيڪي ماڻهو ڦِري ويا هئا، انهي ڏينهن جڏهن ٻئي گروهه آمهون سامهون ٿيا، اُنهن کي شيطان اُنهن جي ڪجھ عملن جي ڪري ٽيڙي ڇڏيو هو. الله اُنهن کي معاف ڪري ڇڏيو. بيشڪ الله بخشڻ وارو ۽ بردبار آهي.

١٥٦- اي ايمان وارؤ! توهان اُنهن ماڻهن وانگر نه ٿي ويجو جن انڪار ڪيو. هو پنهنجن پائرن بابت چوندا آهن جڏهن هو سفر يا جهاد ۾ نڪرندا آهن ۽ اُنهن کي موت اچي ويندو آهي، ته جيڪڏهن هو اسان وٽ هجن ها ته نه مرن ها ۽ نه ماريا وڃن ها. ته جيئن اُن کي الله انهن جي دلين ۾ حسرت جو سبب بٽائي ۽ الله جيئاريندو آهي ۽ ماريندو آهي ۽ جيڪو ڪجھ توهان ڪريو ٿا، الله اُن کي ڏسي رهيو آهي. ١٥٧- ۽ جيڪڏهن توهان الله جي راھ ۾ ماريا وڃو يا مري وڃو ته الله جي مغفرت ۽ رحمت اُن کان بهتر آهي، جنهن کي هو جمع ڪري رهيا آهن. ١٥٨- ۽ جيڪڏهن توهان مري ويا يا ماريا ويا ته به اوهان الله جي حضور ۾ ئي جمع ڪيا ويندؤ. ١٥٩- اِها الله جي وڏي رحمت آهي جو تون اُنهن جي لاءِ نرم دل آهين. پر جيڪڏهن تون سخت مزاج ۽ سخت دل هجين ها ته هو

تو کان ڇڙوڇڙ ٿي ٻڌي ويڻ ها. بس اُنهن کي معاف ڪر ۽ اُنهن جي لاءِ مغفرت گهر ۽ معاملن ۾ اُنهن کان مشورو ڪر. پوءِ جڏهن فيصلو ڪرين تہ الله تي پروسو ڪر. بيشڪ الله اُنهن سان محبت ڪري ٿو جيڪي اُن تي پروسو ڪندا آهن. ١٦٠- جيڪڏهن الله توهان جو ساٿ ڏي تہ کوبہ توهان تي غالب نہ ٿو اچي سگهي ۽ جيڪڏهن هو توهان جو ساٿ ڇڏي ڏي تہ اُن کان پوءِ ڪير آهي جو توهان جي مدد ڪري ۽ الله تي ئي پروسو ڪرڻ کپي ايمان وارن کي.

١٦١- ۽ نبيءَ جو اِهو ڪم نہ آهي تہ هو ڪجھ لڪائي رکي ۽ جيڪو بہ لڪائيندو، هو پنهنجي لڪايل شيءِ کي قيامت جي ڏينهن حاضر ڪندو. پوءِ هر جيءَ کي سندس ڪيل ڪمائي جو پورو پورو بدلو ملندو ۽ اُنهن تي ڪجھ ظلم نہ ڪيو ويندو. ١٦٢- ڇا اُهو شخص جيڪو الله جي رضا تي هلڻ وارو آهي، هو اُن شخص وانگر ٿي سگهي ٿو جيڪو الله جو غضب کٽي موٽي ۽ اُن جو ٺڪاڻو جهنم آهي ۽ اُها کهڙي نہ بيڇڙي جاءِ آهي. ١٦٣- الله وٽ اُنهن جا درجا الڳ الڳ هوندا. ۽ الله ڏسي رهيو آهي جيڪو ڪجھ ڪندا آهن. ١٦٤- الله ايمان وارن تي احسان ڪيو جو سندن منجهان ئي هڪ رسول موڪليائين، جيڪو کين الله جون آيتون پڙائي ٿو ۽ کين پاڪ ڪري ٿو ۽ کين ڪتاب ۽ حڪمت جي تعليم ڏي ٿو. بيشڪ اُن کان اڳ اُهي پڙي گمراهي ۾ هئا.

١٦٥- ۽ جڏهن توهان کي اِهڙي مصيبت پُهتي، جهڙي ٻيڻي مصيبت توهان پهچائي هئي، تہ توهان چيو اِها ڪٿان آئي. چؤ اِها توهان کي پاڻ کان ئي پهتي آهي. بيشڪ الله هر شيءِ تي قادر آهي. ١٦٦- ۽ ٻنهي ڌرين جي آمهون سامهون ٿيڻ واري ڏينهن توهان کي جيڪا مصيبت پهتي، اُها الله جي حڪم سان پهتي ۽ ان ڪري جو الله مؤمنن کي ڄاڻي وڻي. ١٦٧- ۽ اُنهن کي بہ ڄاڻي وڻي جيڪي منافق هئا، جن کي چيو ويو تہ اچو الله جي راهہ ۾ وڙهو

يا دشمن کي روکيو، اُنهن چيو جيڪڏهن جنگ ٿيڻ جو اسان کي علم هجي ها تہ اسان ضرور توهان سان گڏ هلون ها. اِهي ماڻهو اُنهيءَ ڏينهن ايمان کان وڌيڪ ڪفر جي ويجهو هئا. هو پنهنجي واتان اُها ڳالهہ چوندا آهن جيڪا اُنهن جي دل ۾ نہ آهي ۽ اللّٰہ ان شيءِ کي چڱي طرح ڄاڻي ٿو جنهن کي هو لکائين ٿا. ١٦٨- اِهي ماڻهو جيڪي پاڻ تہ پوئتي وينا رهيا، پنهنجن ڀائرن لاءِ چوندا آهن تہ جيڪڏهن هو اسان جي ڳالهہ مڃين ها تہ ماريا نہ وڃن ها. چؤ توهان پاڻ تان موت کي ٽاري ڏيکاريو، جيڪڏهن توهان سچا آهيو.

١٦٩- ۽ جيڪي ماڻهو اللّٰہ جي راهہ ۾ ماريا ويا، اُنهن کي مئل نہ سمجهو. بلڪ اهي زنده آهن پنهنجي رب وٽ. اُنهن کي روزي ملي رهي آهي. ١٧٠- اُهي خوش آهن اُن تي جيڪو اللّٰہ پنهنجي فضل مان اُنهن کي ڏنو آهي ۽ خوشخبري ونڊي رهيا آهن تہ جيڪي ماڻهو اُنهن جي پٺيان رهجي ويا آهن ۽ ايندا اُتي نہ پهتا آهن، اُنهن جي لاءِ بہ نہ کو خوف آهي ۽ نہ هو غمگين ٿيندا. ١٧١- اُهي خوش ٿي رهيا آهن اللّٰہ جي انعام ۽ فضل تي ۽ اُن تي تہ اللّٰہ ايمان وارن جو اجر ضايع نہ ٿو ڪري. ١٧٢- جن ماڻهن اللّٰہ ۽ رسول جو حڪم مڃيو، ان کانپوءِ جو اُنهن کي زخم لڳي چڪو هو، اُنهن مان جيڪي نيڪ ۽ پرهيزگار آهن، اُنهن جي لاءِ وڏو اجر آهي. ١٧٣- جن کي ماڻهن چيو تہ دشمن توهان جي خلاف وڏي طاقت جمع ڪري ورتي آهي اُن کان ڊجو. پر ان شيءِ اُنهن جي ايمان کي ايڏو وڌائي ڇڏيو ۽ اُنهن چيو اللّٰہ اسان جي لاءِ ڪافي آهي ۽ هو بهترين ڪارساز آهي. ١٧٤- پوءِ اُهي اللّٰہ جي نعمت ۽ اُن جي فضل سان واپس موٽي آيا. انهن کي ڪوبہ نقصان نہ پهتو ۽ اُنهن اللّٰہ جي رضا جي تابعداري ڪئي ۽ اللّٰہ وڏي فضل وارو آهي. ١٧٥- اِهو شيطان آهي جيڪو توهان کي پنهنجن دوستن جي ذريعي ڊيڄاريندو آهي. توهان اُنهن کان نہ

ڏچو، بلڪ مون کان ڏچو جيڪڏهن توهان مؤمن آهيو.

١٧٦- ۽ اُهي ماڻهو تنهنجي لاءِ غم جو سبب نہ بڻجن جيڪي ڪفر جي راھ ۾ ڊِڪ ڊوڙ ڪري رهيا آهن. هو الله کي ڪڏهن بہ ڪو نقصان پهچائي نہ ٿا سگهن. الله چاهي ٿو تہ اُنهن جي لاءِ آخرت ۾ ڪوبہ حصو نہ رکي. اُنهن جي لاءِ وڏو عذاب آهي. ١٧٧- جن ماڻهن ايمان جي بدلي ڪفر خريد ڪيو آهي، اُهي الله جو ڪجهہ بہ بگاڙي نہ ٿا سگهن ۽ اُنهن جي لاءِ دردناڪ عذاب آهي. ١٧٨- ۽ جيڪي ماڻهو ڪفر ڪري رهيا آهن، اِهو خيال نہ ڪن تہ اسان جيڪا اُنهن کي مهلت ڏئي رهيا آهيون، اِها اُنهن جي حق ۾ بهتر آهي. اسان تہ بس انهي لاءِ مهلت ڏئي رهيا آهيون تہ هو جرم ۾ ايڏا وڌي وڃن ۽ اُنهن جي لاءِ ذليل ڪرڻ وارو عذاب آهي. ١٧٩- الله اُهو نہ آهي جو مسلمانن کي اِنهيءَ حالت ۾ ڇڏي ڏي جنهن تي توهان هينئر آهيو، جيستائين هو ناپاڪ کي پاڪ کان جدا نہ ڪري ڇڏي ۽ ائين نہ آهي جو الله توهان کي غيب جي خبر ڏي، پر الله پنهنجن رسولن مان جنهن کي ڪُهري تنهن کي چونڊي ٿو. پوءِ توهان ايمان آڻيو الله تي ۽ اُن جي رسولن تي ۽ جيڪڏهن توهان ايمان آڻيو ۽ پرهيزگاري اختيار ڪريو تہ توهان جي لاءِ وڏو اجر آهي.

١٨٠- ۽ جيڪي ماڻهو بخل ڪندا آهن ان شيءِ ۾ جيڪا الله انهن کي پنهنجي فضل مان ڏني آهي، اُهي هرگز ائين نہ سمجهن تہ اِهو اُنهن جي حق ۾ چڱو آهي. بلڪ اِهو اُنهن جي حق ۾ نهايت برو آهي، جنهن شيءِ ۾ هو بخل ڪري رهيا آهن. اُن کي قيامت جي ڏينهن سندن ڳچي جو ڀٽ بڻايو ويندو ۽ الله ئي وارث آهي زمين ۽ آسمان جو ۽ جيڪو ڪجهہ توهان ڪريو ٿا، الله اُن کان باخبر آهي. ١٨١- الله اُنهن ماڻهن جو قول پڌو جن چيو الله محتاج آهي ۽ اسان غني آهيون. اسان لکي وٺنداسون اُنهن جي انهيءَ قول کي ۽ اُنهن جو

پيغمبرن کي ناحق قتل ڪرڻ کي ب ۽ اسان چونداسين تہ هاڻي باھ جو عذاب چکو. ١٨٢- اِھا توھان جي پنھنجي ھٿن جي ڪمائي آھي ۽ اللّٰہ پنھنجن ٻانھن سان نا انصافي ڪرڻ وارو نہ آھي. ١٨٣- جيڪي ماڻھو چوندا آھن تہ اللّٰہ اسان کي حڪم ڏنو آھي تہ اسان ڪنھن رسول کي تسليم نہ ڪريون، ايستائين جو ھو اسان جي سامھون اِھڙي قرباني پيش نہ ڪري جنھن کي باھ کائي وڃي، اُنھن کي چؤ تہ مون کان پھرين توھان وٽ رسول ڪليل نشانين سان آيا ۽ اھا شيءِ ب ڪٽي آيا جنھن لاءِ توھان چئي رھيا آھيو، پوءِ توھان ڇو اُنھن کي قتل ڪيو، جيڪڏھن توھان سچا آھيو.

١٨٤- پوءِ جيڪڏھن اھي ماڻھو توکي ڪوڙو ڪن ٿا تہ توکان اڳي ب ڪيترن ئي رسولن کي ڪوڙو ڪيو ويو آھي، جيڪي ظاھري نشانيون ۽ صحيفا ۽ روشن ڪتاب ڪٽي آيا ھئا. ١٨٥- ھر شخص کي موت جو مزو چکڻو آھي ۽ توھان کي پورو اجر تہ بس قيامت جي ڏينھن ملندو. پوءِ جيڪو شخص باھ کان بچي ويو ۽ جنت ۾ داخل ڪيو ويو، اُھوئي ڪامياب ٿيو ۽ دنيا جي زندگي تہ بس دوکي جو سودو آھي.

١٨٦- يقيناً توھان پنھنجن جانين ۽ مالن ۾ آزمايا ويندؤ ۽ توھان کي گھڻيون ئي ايذاءُ ڏينڈڻ ڳالھيون ٻُڌڻيون پونديون، اُنھن کان جن کي توھان کان اڳ ڪتاب مليو ۽ انھن کان ب جن شرڪ ڪيو ۽ جيڪڏھن توھان صبر ڪندؤ ۽ تقويٰ اختيار ڪندؤ تہ اِھو وڏي حوصلي جو ڪم آھي. ١٨٧- ۽ جڏھن اللّٰہ اھل ڪتاب کان عھد ورتو تہ توھان اللّٰہ جي ڪتاب کي پوري طرح ظاھر ڪندو ۽ اُن کي نہ لڪائيندو، پر اُنھن اُن کي پٺيءَ پٺيان اڇلائي ڇڏيو ۽ ان کي ٿوري ملھ تي وڪٽي ڇڏيو. ڪيڏي نہ بيڻڙي شيءِ آھي جنھن کي ھو خريد ڪري رھيا آھن. ١٨٨- جيڪي ماڻھو پنھنجن انھن ڪرتوتن تي خوش آھن ۽ چاھين ٿا تہ جيڪي

ڪمر اُنهن ڪيا ئي نہ آهن، اُنهن تي اُنهن جي تعريف ٿئي، تون اُنهن کي عذاب کان بَري نہ سمجھ. اُنهن جي لاءِ دردناڪ عذاب آهي. ١٨٩- ۽ اللّٰه جي لاءِ ئي آهي زمين ۽ آسمان جي بادشاهي ۽ اللّٰه هر شيءِ تي قادر آهي.

١٩٠- آسمانن ۽ زمين جي پيدائش ۾ ۽ رات ڏينهن جي بدلجڻ ۾ عقل وارن جي لاءِ وڏيون نشانيون آهن. ١٩١- جيڪي اللّٰه کي بيٺي، ويٺي ۽ پاسن ير ليٽندي ياد ڪن ٿا ۽ آسمانن ۽ زمين جي پيدائش ۾ غور ڪندا رهن ٿا. هو بي اختيار چئي ڏيندا آهن اي اسان جا رب! تو هي سڀ ڪجھ اجايو نہ بٽايو آهي. تون پاڪ آهين، پوءِ اسان کي باھ جي عذاب کان بچاءِ. ١٩٢- اي اسان جا رب! جنهن کي تو باھ ۾ وڌو تنهن کي تو يقيناً رسوا ڪري ڇڏيو ۽ ظالمن جو ڪوبہ مددگار نہ آهي. ١٩٣- اي اسان جا رب! اسان هڪ پڪاريندڙ کي ٻڌو جيڪو ايمان ڏانهن سڏي رهيو هو تہ پنهنجي رب تي ايمان آڻيو سو اسان ايمان آندو. اي اسان جا رب! اسان جا گناھ بخش ڪر ۽ اسان جي برائين کي اسان کان پري ڪري ڇڏ ۽ اسان جو خاتمو نيڪ ٻانهن سان ڪر. ١٩٤- اي اسان جا رب! تو جيڪي وعدا پنهنجن رسولن جي معرفت اسان سان ڪيا آهن، اُنهن کي اسان سان پورو ڪر ۽ قيامت جي ڏينهن اسان کي رسوا نہ ڪجانءِ. بيشڪ تون پنهنجي وعدي جي خلاف ڪرڻ وارو نہ آهين.

١٩٥- اُنهن جي رب اُنهن جي دعا قبول فرمائي تہ آئون توهان مان ڪنهن جو بہ عمل ضايع ڪرڻ وارو نہ آهيان، چاهي اُهو مرد هجي يا عورت، توهان سڀ هڪ ٻئي منجهان آهيو. پوءِ جن ماڻهن هجرت ڪئي ۽ جيڪي پنهنجن گهرن مان ڪڍيا ويا ۽ منهنجي راھ ۾ ستايا ويا ۽ هو وڙهيا ۽ ماريا ويا، اُنهن جون خطائون ضرور اُنهن کان پري ڪري ڇڏيندس ۽ اُنهن کي اهڙن باغن ۾ داخل ڪندس جن جي هيٺان نهرون وهنديون هونديون. اِهو اُنهن جو

بدلو آهي الله وٽ ۽ بهترين بدلو الله ئي وٽ آهي. ١٩٦- ۽ ملڪ جي اندر منڪرن جون سرگرميون توکي دوکي ۾ نہ وجهن.

١٩٧- اهو ٿورڙو فائدو آهي. پوءِ اُنهن جو ٺڪاڻو جهنم آهي ۽ اهو کيڏو نہ برو ٺڪاڻو آهي. ١٩٨- البت جيڪي ماڻهو پنهنجي رب کان ڊڄندا آهن، اُنهن جي لاءِ باغ هوندا، جن جي هيٺان نهرون وهنديون هونديون، هو اُن ۾ هميشہ رهندا. اِها الله جي طرفان انهن جي مهماني هوندي ۽ جيڪو ڪجهہ الله وٽ نيڪ ماڻهن جي لاءِ آهي، اُهوئي سڀ کان بهتر آهي. ١٩٩- ۽ بيشڪ اهل ڪتاب مان ڪجهہ اهڙا بہ آهن جيڪي الله تي ايمان رکندا آهن ۽ اُن ڪتاب کي بہ مڃيندا آهن جيڪو تو ڏانهن موڪليو ويو آهي ۽ اُن ڪتاب کي بہ مڃيندا آهن جيڪو ان کان پهرين اُنهن ڏانهن موڪليو ويو هو. هو الله جي اڳيان جهڪيل آهن ۽ هو الله جي آيتن کي ٿوري مُلهہ تي وڪڻندا نہ آهن. اُنهن جو اجر اُنهن جي رب وٽ آهي ۽ الله جلد حساب ونڻ وارو آهي. ٢٠٠- اي ايمان وارؤ! صبر ڪريو ۽ مقابلي ۾ مضبوط رهو ۽ ثابت قدم رهو ۽ الله کان ڊڄو، اميد آهي تہ توهان ڪامياب ٿيندؤ.

سورة النساء-٤

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- اي انسانو! پنهنجي رب کان ڊڄو جنهن توهان کي هڪ جيءَ مان پيدا ڪيو ۽ اُن ئي منجهان ان جو جوڙو پيدا ڪيو ۽ انهن ٻنهي مان گهڻا مرد ۽ عورتون پکيڙي ڇڏيائين. ۽ الله کان ڊڄو جنهن جي نالي تي توهان هڪٻئي کان سوال ڪندا آهيو ۽ متي مائڻي ڇنڻ کان بچو. بيشڪ الله اوهان تي نگهبان آهي. ٢- ۽ يتيمن جو مال انهن جي حوالي ڪريو. ۽ ٻُري مال کي

چڱي مال سان نہ بدلايو ۽ انهن جي مال کي پنهنجي مال سان ملائي نہ کائو. اِهو وڏو گناهہ آهي. ٣- ۽ جيڪڏهن توهان کي انديشو آهي تہ توهان يتيمن جي معاملي ۾ انصاف نہ ڪري سگهندؤ، تہ عورتن مان جيڪي توهان کي پسند هجن. انهن مان ٻہ، ٽي ٽي، چار چار تائين پرڻجو. ۽ جيڪڏهن توهان کي انديشو هجي تہ توهان عدل نہ ڪري سگهندؤ، تہ هڪ نڪاح ڪريو يا جيڪا ٻانهي توهان جي هٿن ۾ آهي. بي انصافيءَ کان بچڻ لاءِ اهو طريقو وڌيڪ مناسب آهي. ٤- ۽ عورتن کي انهن جو مهر خوشي سان ادا ڪريو. پوءِ جيڪڏهن هو پنهنجي خوشيءَ سان ان مان ڪجهہ توهان لاءِ ڇڏين تہ اُن کي خوشيءَ ۽ مزي سان کائو.

٥- ۽ بي سمجهن کي پنهنجا مال نہ ڏيو جنهن کي اللّٰه توهان جي لاءِ روزگار جو ذريعو بڻايو آهي ۽ اُن مال مان انهن کي کارايو ۽ پهرايو ۽ چڱي ڳالهہ چوندا ڪريو. ٦- ۽ يتيمن کي آزمائيندا رهو جيستائين اهي نڪاح جي عمر کي پهچي وڃن، پوءِ جيڪڏهن انهن ۾ اهليت ڏسو تہ سندن مال اُنهن جي حوالي ڪري ڇڏيو. ۽ انهن جو مال سندن وڏي ٿيڻ جي ڊپ کان اڳ ۾ اجايو ۽ تڪڙو کائي کپائي ختم نہ ڪريو. ۽ جنهن کي حاجت نہ هجي اهو يتيم جي مال کان پرهيز ڪري. ۽ جيڪو شخص محتاج هجي تہ اهو دستور موجب مناسب طرح کائي. پوءِ جڏهن توهان سندن مال انهن جي حوالي ڪريو تہ اُن تي شاهد مقرر ڪريو ۽ اللّٰه حساب وٺڻ لاءِ ڪافي آهي. ٧- ماڻُ پيءُ ۽ مائٽن جي ڇڏيل مال ۾ مردن جو ٻہ حصو آهي ۽ ماڻُ پيءُ ۽ مائٽن جي ڇڏيل مال ۾ عورتن جو ٻہ حصو آهي. اهو ٿورو هجي يا گهڻو هجي، هڪ مقرر ٿيل حصو آهي. ٨- ۽ جيڪڏهن ورهائڻ وقت مٽ مائٽ ۽ يتيم ۽ محتاج موجود هجن تہ ان مان ڪجهہ انهن کي ڏيو ۽ انهن سان سهڻي نموني سان ڳالهايو. ٩- ۽ ماڻهن کي ڊڄڻ گهرجي تہ

جيڪڏهن هو پنهنجي پٽيان ڪمزور اولاد ڇڏي وڃن، ته هوند کين ڪهڙو نه انديشو ٿئي! پوءِ انهن کي گهرجي ته الله کان ڊڄن ۽ پڪي پختي ڳالهه ڪن.
١٠- جيڪي ماڻهو يتيمن جو مال ناحق کائين ٿا، اُهي ماڻهو پنهنجن پيٽن ۾ باهه پري رهيا آهن ۽ اهي سگهوئي ڀڙڪندڙ باهه ۾ وڌا ويندا.
١١- الله توهان کي توهان جي اولاد بابت حڪم ڏي ٿو ته مرد جو حصو ٻن عورتن جي برابر آهي. جيڪڏهن عورتون ٻن کان وڌيڪ آهن ته انهن جي لاءِ ٻه ٽهايون آهن اِن مال مان جيڪو وارث ڇڏي ويو آهي ۽ جيڪڏهن رڳو هڪ عورت آهي ته اُن جي لاءِ اڌ آهي. ۽ ميت جي ماءُ ۽ پيءُ هر هڪ لاءِ ڇهون حصو آهي اُن مال جو جيڪو هو ڇڏي ويو آهي. جيڪڏهن ميت جو اولاد آهي ۽ جيڪڏهن ميت بي اولاد آهي ۽ ماءُ پيءُ ئي اُن جا وارث آهن، ته ماءُ جو ٽيون حصو آهي ۽ جيڪڏهن اُن جا ڀائر ۽ ڀينڙيون ٻه آهن ته پوءِ ماءُ لاءِ ڇهين پٽي آهي. اهي حصا مرڻ واري جي ڪيل وصيت يا قرض لاهڻ کان پوءِ ٽيندا. توهان جا ابا ڏاڏا يا توهان جا پٽ توهان نٿا ڄاڻو ته انهن مان ڪير اوهان جي لاءِ وڌيڪ فائدي وارو آهي. اِهي الله جا مقرر ڪيل حصا آهن. بيشڪ الله علم وارو، حڪمت وارو آهي. ١٢- ۽ توهان جي لاءِ اُن مال جو اڌ آهي جيڪو توهان جون زالون ڇڏين، جيڪڏهن انهن کي اولاد نه آهي ۽ جيڪڏهن انهن کي اولاد آهي ته پوءِ توهان جي لاءِ ڇڏيل مال ۾ چوٿون حصو آهي ۽ اهي حصا انهن جي ڪيل وصيت ۽ قرض ادا ڪرڻ کان پوءِ آهن. اوهان جي ڇڏيل ملڪيت ۾ جيڪڏهن اوهان کي اولاد نه آهي ته پوءِ زالن جو چوٿون حصو آهي، پر جيڪڏهن پويان اولاد به آهي ته پوءِ عورتن جو اٺون حصو آهي وصيت ۽ قرض جي ادائگيءَ کان پوءِ ۽ جيڪڏهن کو ميراث رکندڙ ڪلال آهي (يعني مرد يا عورت بي اولاد مري ۽ سندس ماءُ پيءُ زنده نه آهن) ۽ انهي

جو رڳو هڪ پاڻ يا پيٽ موجود آهي تہ پاڻ ۾ پيٽ هر هڪ کي ڇهون حصو ملندو. پر جيڪڏهن سندس پائر ۾ پينرون ۾ کان وڌيڪ آهن تہ سيني جو گڏيل حصو هڪ ڏهائي ٿيندو ۾ اهو به ڪيل وصيت ۾ قرض جي ادائگيءَ کان پوءِ بشرطيڪ اهو (حقدارن لاءِ) نقصانڪار نہ هجي. هيءُ حڪم الله جي طرفان آهي ۾ الله عليم ۾ بردبار آهي. ١٣- اهي الله جون مقرر حدون آهن. پوءِ جيڪو شخص الله ۾ اُن جي رسول جي اطاعت ڪندو الله هن کي اهڙن باغن ۾ داخل ڪندو جن جي هيٺان نهرون وهن ٿيون ۾ اهي ان ۾ هميشہ رهندا ۾ اها ئي وڏي ڪاميابي آهي. ١٤- ۾ جيڪو شخص الله ۾ اُن جي رسول جي نافرماني ڪندو ۾ اُن جي مقرر ڪيل حدن کي اورانگهيندو، تہ اُن کي هو باهہ ۾ داخل ڪندو جنهن ۾ هو هميشہ رهندو ۾ اُن جي لاءِ ذلت وارو عذاب آهي.

١٥- ۾ توهان جي عورتن مان جيڪي بدڪاري ڪن تہ انهن تي پاڻ مان چار شاهد ڪريو. پوءِ جيڪڏهن اُهي شاهدي ڏين تہ پوءِ انهن عورتن کي گهرن ۾ بند رکو، جيستائين انهن تي موت اچي يا الله انهن لاءِ ڪو رستو پيدا ڪري. ١٦- ۾ جيڪڏهن توهان مان کي ٻہ مرد اُهائي بدڪاري ڪن تہ انهن کي ايذاءُ ڏيو. پوءِ جيڪڏهن هو توبهہ ڪن ۾ پنهنجي اصلاح ڪري وٺن تہ انهن جو خيال ڇڏي ڏيو. بيشڪ الله توبهہ قبول ڪرڻ وارو مهربان آهي. ١٧- الله تي توبهہ قبول ڪرڻ جو حق رڳو انهن جو آهي جيڪي بُري حرڪت ناداني سان ڪري وجهن ٿا ۾ جلد ئي توبهہ ڪري وٺن ٿا. اُهي ئي آهن جن جي توبهہ الله قبول ڪري ٿو ۾ الله ڄاڻندڙ ۾ حڪمت وارو آهي.

١٨- ۾ اهڙن ماڻهن جي توبهہ نہ آهي جيڪي مسلسل گناهہ ڪندا رهن ٿا، ايستائين جو موت انهن مان ڪنهن جي سامهون اچي وڃي، تڏهن هو چوي تہ مون هاڻي توبهہ ڪئي ۾ نہ انهن ماڻهن جي توبهہ آهي، جيڪي اُن حال ۾ مرن ٿا

جو اهي ڪافر آهن. انهن جي لاءِ تہ اسان دردناڪ عذاب تيار ڪري رکيو آهي.

١٩- اي ايمان وارؤ! توهان لاءِ اهو جائز نہ آهي جو توهان زوريءَ عورتن جا وارث ٻڻجو ۽ نہ انهن کي ان لاءِ روڪي رکو تہ توهان جيڪو ڪجھ انهن کي ڏنو آهي اُن مان ڪجھ حصو انهن کان وٺو. سواءِ ان صورت ۾ جو اهي پڌري بي حيائي ڪن ۽ ساڻن سڌي نموني سان هلو. پر جيڪڏهن اهي توهان کي ناپسند هجن، ٿي سگهي ٿو تہ هڪ شيءِ توهان کي پسند نہ هجي، پر الله اُن ۾ توهان جي لاءِ وڏي ڀلائي رکي هجي. ٢٠- ۽ جيڪڏهن توهان هڪ زال جي بجاءِ بي زال پرٽجڻ گهرو ٿا ۽ توهان اُن کي گهٽو مال ڏئي چڪا آهيو تہ توهان اُن مان ڪجھ واپس نہ وٺو. ڇا اوهان اُن تي بهتان لڳائي ۽ نسورو ظلم ڪندي واپس وٺندؤ. ٢١- ۽ توهان ڪهڙيءَ طرح اُن کي وٺندؤ جڏهن تہ توهان هڪٻئي سان صحبت ڪري چڪا آهيو ۽ هو توهان کان پڪو عهد وٺي چڪيون آهن. ٢٢- ۽ انهن عورتن سان نڪاح نہ ڪريو جن سان توهان جا پيئر نڪاح ڪري چڪا آهن، پر جيڪو پهرين ٿي چڪو سو ٿي چڪو. بي شڪ اِها بي حيائي آهي ۽ نفرت جي ڳالھ آهي ۽ تمام برو طريقو آهي.

٢٣- توهان تي حرام ڪيون ويون آهن اوهان جون مائرون، اوهان جو ڏيئرون، اوهان جون پيئرون، اوهان جون ڀڻيون، اوهان جون ماسيون ۽ اوهان جون پائٽيون ۽ پاٽيجيون ۽ توهان جون اهي مائرون جن توهان کي کير پياريو ۽ توهان جون ٽڄ شريڪ پيئرون، توهان جي زالن جون مائرون، توهان جي زالن جون اهي ڏيئرون جيڪي توهان جي هنج ۾ پليون آهن ۽ جن جي مائرن سان توهان صحبت ڪئي، پر جي انهن سان اوهان صحبت نہ ڪئي آهي تہ انهن عورتن جي ڏيئرن سان نڪاح ڪرڻ ۾ ڪو گناھ نہ آهي ۽ اوهان جي پٽ مان پيدا ٿيل پٽن جون زالون بہ حرام آهن ۽ هي بہ تہ پن

پيئرن کي هڪ وقت نڪاح ۾ رکو، پر جيڪي ٽي گذريو بيشڪ الله بخشڻ وارو مهربان آهي. ☆ ٢٤-۽ پرٽيل عورتن سان ب نڪاح حرام آهي، سواءِ ان جي جيڪي جنگ ۾ توهان جي قبضي ۾ آيون هجن. اِهو الله جو حڪم آهي اوهان تي. اَن کان سواءِ جيڪي ب عورتون آهن اُهي سڀ اوهان جي لاءِ حلال آهن بشرطيڪ پنهنجي مال جي ذريعي انهن کي حاصل ڪيو. کين پنهنجي نڪاح جي ڪڙي ۾ محفوظ ڪري ۽ نہ فقط شهوت پوري ڪرڻ لاءِ. پوءِ جن عورتن مان اوهان فائدو ونو تہ انهن کي انهن جو مقرر ڪيل حق مهر ادا ڪيو. مهر مقرر ڪرڻ کان پوءِ هڪبئي جي رضامندي سان گهٽ وڌ ڪريو تہ اوهان تي ڪوب گناهہ نہ آهي. بيشڪ الله ڄاڻڻ وارو حڪمت وارو آهي. ٢٥- ۽ جيڪو ماڻهو توهان مان ايتري طاقت نہ ٿو رکي جو آزاد مسلمان عورتن سان نڪاح ڪري سگهي، تہ جيڪي مؤمن ڀانهيون توهان جي قبضي ۾ هجن انهن سان نڪاح ڪري ۽ الله توهان جي ايمان کي بهتر ڄاڻي ٿو. توهان پاڻ ۾ هڪ جنس آهيو، پوءِ سندن مالکن جي اجازت سان انهن سان نڪاح ڪريو ۽ سندن حق مهر دستور موجب ادا ڪريو، اهڙي طرح جو اُهي نڪاح جي ڪڙي ۾ محفوظ هجن، نہ بدڪاري ڪن يا لڪَ ڇپ ۾ دوستي ڪرڻ واريون هجن. پوءِ جڏهن نڪاح ۾ آيون ان کانپوءِ جيڪڏهن هو بي حيائيءَ جو ڪم ڪن تہ انهن تي اڌ سزا آهي آزاد عورت جي مقابلي ۾، هي اوهان مان انهن لاءِ آهن جن کان گناهہ سرزد ٿي وڃڻ جو خوف هجي. پر جيڪڏهن صبر ڪريو تہ اِهو اوهان لاءِ بهتر آهي ۽ الله بخشڻ وارو رحم ڪرڻ وارو آهي.

٢٦- الله چاهي ٿو تہ توهان جي لاءِ بيان ڪري ۽ توهان کي انهن ماڻهو جي طريقن جي هدايت ڏي جيڪي توهان کان اڳي گذري ويا ۽ توهان تي توجهہ ڪري، الله ڄاڻڻ وارو حڪمت وارو آهي. ٢٧- ۽ الله چاهي ٿو تہ توهان

تي توجھ ڪري ۽ جيڪي ماڻھو پنھنجن خواھشن جي پيروي ڪري رھيا آھن ھو چاھين ٿا تہ توھان سڌي راھ کان تمام پري نڪري وڃو. ٢٨- اللّٰہ چاھي ٿو تہ توھان تي بار کي ھلکو ڪري ۽ انسان ڪمزور بڻايو ويو آھي.

٢٩- اي ايمان وارؤ! پاڻ ۾ ھڪبئي جو مال ناحق نہ کائو پر ائين جو تجارت ڪيو پاڻ ۾ ھڪبئي جي رضامندي سان. ۽ خون نہ ڪريو پاڻ ۾. بيشڪ اللّٰہ توھان تي وڏو مھربان آھي. ٣٠- ۽ جيڪو شخص زيادتي ۽ ظلم سان ائين ڪندو اُن کي اسان ضرور باھ ۾ وجھنداسين ۽ اِھو اللّٰہ جي لاءِ آسان آھي. ٣١- جيڪڏھن توھان انھن وڏن گناھن کان بچندا رھيا جن کان توھان کي منع ڪيو ويو آھي تہ اسان توھان جي ننڍين بُرائين کي معاف ڪنداسون ۽ توھان کي عزت واري جاءِ ۾ داخل ڪنداسون. ٣٢- ۽ توھان اھڙي شيءِ جي تمنا نہ ڪريو جنھن ۾ اللّٰہ توھان مان ھڪ کي ٻئي تي فضيلت ڏني آھي. مردن لاءِ حصو آھي سندن ڪمائي جو ۽ عورتن لاءِ حصو آھي سندن ڪمائي جو. ۽ اللّٰہ کان سندس فضل گھرو. بيشڪ اللّٰہ ھر شيءِ جو علم رکي ٿو. ٣٣- ۽ اسان والدين ۽ مائٽن جي ڇڏيل ۾ ھر ھڪ جي لاءِ وارث مقرر ڪيا آھن ۽ جن سان توھان جو عھد آھي تہ انھن کي انھن جو حصو ڏئي ڇڏيو. بيشڪ ھر شيءِ اللّٰہ جي سامھون آھي.

٣٤- مرد عورتن جي مٿان قوام (سربراھ) آھن. اُن ڪري جو اللّٰہ ھڪ کي ٻئي جي مٿان فضيلت ڏني آھي ۽ ان ڪري جو مرد پنھنجو مال خرچ ڪن ٿا. پوءِ جيڪي نيڪ عورتون آھن، اھي فرمانبرداري ڪرڻ واريون، پر پٺ نگراني ڪندڙيون آھن اللّٰہ جي حفاظت سان. ۽ جن عورتن مان توھان کي سرڪشيءِ جو انديشو ھجي انھن کي سمجھايو ۽ انھن کي اُنھن جي بسترن ۾ الڳ ڇڏي ڏيو ۽ انھن کي سزا ڏيو. پوءِ جيڪڏھن توھان جي فرمانبرداري ڪن تہ اُنھن جي خلاف

الزام جو بهانو نہ ڳوليو. بيشڪ الله سڀ کان مٿانهون آهي ۽ تمام وڏو آهي.
٣٥- ۽ جيڪڏهن توهان کي زال ۽ مڙس جي وچ ۾ اٽڪٻٽ جو انديشو هجي تہ هڪ منصف مرد جي ڪٽنب مان مقرر ڪيو ۽ هڪ منصف عورت جي ڪٽنب مان مقرر ڪيو. جيڪڏهن ٻئي صلح گهرندا تہ الله انهن جي وچ ۾ ناه جي صورت پيدا ڪندو. بيشڪ الله سڀ ڪجهہ ڄاڻڻ وارو باخبر آهي.
٣٦- ۽ الله جي عبادت ڪريو ۽ ڪنهن شيءِ کي ان جو شريڪ نہ ٻڌايو. ۽ سٿو سلوڪ ڪريو ماءُ پيءُ سان ۽ مٽن مائٽن سان ۽ يتيمن ۽ مسڪينن ۽ پاڙيسرين مائٽن، ڏارين پاڙيسري، پر ۾ رهندڙ ۽ مسافر سان ۽ جيڪي اوهان جي قبضي ۾ آهن (غلامن) سان. بيشڪ الله پسند نہ ٿو ڪري هٿيلن ۽ پاڙ پڏائيندڙن کي. ٣٧- جيڪي بخل ڪن ٿا ۽ ٻين کي بہ بخل سيکارينداآهن ۽ جيڪو ڪجهہ انهن کي الله پنهنجي فضل سان ڏنو آهي اُن کي لڪائيندا آهن. ۽ اسان منڪرن جي لاءِ ذلت جو عذاب تيار ڪري رکيو آهي. ٣٨- ۽ جيڪي ماڻهو پنهنجو مال ماڻهوءَ کي ڏيکارڻ لاءِ خرچ ڪندا آهن ۽ الله تي ۽ آخرت جي ڏينهن تي ايمان نٿا رکن ۽ جنهن جو ساٿي شيطان ٻڌجي ويجي تہ اهو وڏو برو سنگتي آهي. ٣٩- انهن جو ڪهڙو نقصان ٿئي ها، جيڪڏهن هو الله تي ۽ آخرت جي ڏينهن تي ايمان آڻين ها ۽ الله جيڪو ڪجهہ کين ڏنو آهي اُن مان خرچ ڪن ها. ۽ الله انهن کان چڱي طرح باخبر آهي. ٤٠- بيشڪ الله ذرو بہ ڪنهن جي حق تلفي نہ ڪندو. جيڪڏهن نيڪي هوندي تہ هو اُن کي ٻيٹو وڌائي ڇڏيندو آهي ۽ پنهنجي طرفان تمام وڏو اجر ڏيندو آهي.
٤١- پوءِ ان وقت ڪهڙو حال هوندو جڏهن اسان هر امت مان هڪ شاهد آڻيندا سين ۽ تو کي انهن ماڻهن جي مٿان شاهد ڪري بيهاريندا سين. ٤٢- اُهي ماڻهو جن انڪار ڪيو ۽ پيغمبر جي نافرماني ڪئي اُن ڏينهن تمنا ڪندا تہ

ڪاش زمين اُنهن تي برابر ڪئي وڃي، ۽ هو الله کان ڪابہ ڳالھ لڪائي نہ سگھندا. ٤٣- اي ايمان وارؤ! نماز جي ويجھو نہ وڃو جنھن وقت توھان نشي ۾ ھجو، جيسين توھان سمجھڻ نہ لڳو جيڪو توھان چئو (پڙھو) ۽ نہ اُن وقت جڏھن غسل جي حاجت ھجي سواءِ سفر ۾ ھجڻ جي، جيستائين غسل ڪري وٺو ۽ جيڪڏھن توھان بيمار آھيو يا سفر ۾ آھيو يا توھان مان ڪو حاجت ضروري کان موٽيو آھي يا توھان عورتن وٽ ويا آھيو، پوءِ توھان کي پاڻي نہ ملي تہ توھان پاڪ مٽيءَ سان تيمم ڪريو ۽ پنھنجي منھن ۽ ھٿن جو مسح ڪريو، بيشڪ الله معاف ڪرڻ وارو بخشڻ وارو آھي.

٤٤- ڇا تو انھن ماڻھن کي نہ ڏٺو جن کي ڪتاب مان حصو مليو ھو. اھي گمراھيءَ کي خريد ڪري رھيا آھن ۽ چاھين ٿا تہ توھان بہ راہ تان ڀٽڪي وڃو. ٤٥- الله توھان جي دشمنن کي چڱيءَ طرح ڄاڻي ٿو. ۽ الله ڪافي آھي حمايت جي لاءِ ۽ الله ڪافي آھي مدد جي لاءِ. ٤٦- يھودين مان ھڪ جماعت ڳالھ کي پنھنجي جاءِ تان ڦيرائي ٿي ڇڏي ۽ چوندا آھن تہ اسان ٻڌو ۽ نہ مجيو. ۽ چوندا آھن تہ ٻڌو نہ ٻڌڻ جھڙو. ھو پنھنجي زبان کي مروڙي سروڙي چوندا آھن راعِنا، دين ۾ عيب لڳائڻ جي لاءِ ۽ جيڪڏھن ھو چون ھا تہ اسان ٻڌو ۽ مجيو، ۽ ٻڌو ۽ اسان ڏانھن نگاھ ڪريو تہ اِھو اُنھن جي حق ۾ وڌيڪ بھتر ۽ درست ھجي ھا. پر الله انھن جي انڪار سبب انھن تي لعنت ڪري ڇڏي. تنھنڪري ھو ايمان نہ آڻيندا سواءِ ڪن ٿورن جي.

٤٧- اي ڪتاب وارؤ! اُن تي ايمان آڻيو جيڪو اسان نازل ڪيو آھي، تصديق ڪرڻ وارو آھي اُن ڪتاب جي جيڪو توھان وٽ آھي، اُن کان اڳ جو اسان شڪلين کي مٽائي ڇڏيون، پوءِ اُن کي ڦيرائي پٺي ڏانھن ڪريون يا انھن تي لعنت ڪريون، جيئن اُسان لعنت ڪئي سبت (چنڇر) وارن تي. ۽ الله جو

حڪم پورو ٿي رهندو آهي. ٤٨- بيشڪ اللّٰه اُهو ڪڏهن به معاف نه ڪندو ته ان سان شريڪ ڪيو ويجي. پر اُن کان سواءِ جيڪو ڪجھ آهي اُن کي جنهن جي لاءِ چاهيندو بخشي ڇڏيندو. ۽ جنهن اللّٰه سان ڪنهن کي شريڪ ڪيو هن وڏي گناھ جو بهتان ٻڌو. ٤٩- ڇا تو ڏٺو انهن کي جيڪي پاڻ کي پاڪباز چوندا آهن. بلڪ اللّٰه ئي پاڪ ڪندو آهي جنهن کي چاهيندو آهي، ۽ اُنهن تي ذري برابر به ظلم نه ٿيندو. ٥٠- ڏسو اِهي اللّٰه تي ڪهڙو ڪوڙ گھڙين ٿا. ۽ پڌرو گناھ هئڻ جي لاءِ اِهوئي کافي آهي.

٥١- ڇا توهان انهن ماڻهن کي نه ڏٺو جن کي ڪتاب مان ڪجھ حصو مليو هو، هو جبت ۽ طاغوت کي مڃيندا آهن ۽ ڪافرن جي لاءِ چوندا آهن ته هو مسلمانن کان وڌيڪ صحيح رستي تي آهن. ٥٢- اِهي ئي ماڻهون آهن جن تي اللّٰه لعنت ڪئي آهي ۽ اللّٰه جنهن تي لعنت ڪري تُو اُن جو ڪو مددگار نه لهندين. ٥٣- ڇا خدا جي بادشاهت ۾ ڪجھ انهن جو به دخل آهي. پوءِ ته هي ماڻهن کي هڪ ترِ جي برابر به نه ڏين. ٥٤- ڇا اِهي ماڻهن سان حسد ڪري رهيا آهن، ان ڪري جو اللّٰه انهن کي پنهنجي فضل سان نوازيو آهي. پوءِ اسان آل ابراهيم کي ڪتاب ۽ حڪمت ڏني آهي ۽ اسان کين وڏي بادشاهي پڻ ڏني.

٥٥- انهن مان ڪنهن اُن کي مڃيو ۽ ڪنهن ان کان منهن موڙيو ۽ اهڙن جي لاءِ جهنم جي ڀڙڪندڙ باھ ئي کافي آهي. ٥٦- بيشڪ جن ماڻهن اسان جي نشانين جو انڪار ڪيو انهن کي اسان سخت باھ ۾ داخل ڪنداسون. جڏهن اُنهن جي جسم جي چمڙي سڙي ويندي ته اسان اُنهن جي چمڙي کي بي چمڙي سان بدلائيندا سون، ته جيئن هو عذاب چکندا رهن. بيشڪ اللّٰه زبردست آهي حڪمت وارو آهي. ٥٧- ۽ جن ماڻهن ايمان آندو ۽ نيڪ ڪم ڪيا انهن کي اسان باغن ۾ داخل ڪنداسين جن جي هيٺان نهرون وهن ٿيون، اُن ۾ هو هميشه رهندا، اُتي انهن

جي لاءِ پاڪ زالون هونديون ۽ انهن کي اسان گهاٽي ڇانوڻ ۾ رکنداسون.

٥٨- الله توهان کي حڪم ڏي ٿو ته امانتون اُنهن جي حقدارن تائين پهچائي ڇڏيو. ۽ جڏهن ماڻهن جي وچ ۾ فيصلو ڪيو ته انصاف سان فيصلو ڪريو. الله عمدي نصيحت ڪري ٿو توهان کي. بيشڪ الله ٻڌڻ وارو، ڏسڻ وارو آهي. ٥٩- اي ايمان وارؤ! الله جي اطاعت ڪريو ۽ رسول جي اطاعت ڪريو ۽ پنهنجي حاڪمن جي اطاعت ڪريو. پوءِ جيڪڏهن توهان جي وچ ۾ ڪنهن شيءِ ۾ اختلاف ٿي پوي ته الله ۽ رسول جي طرف رجوع ڪريو، جيڪڏهن توهان الله تي ۽ آخرت جي ڏينهن تي ايمان رکو ٿا. اِها ڳالهه چڱي آهي ۽ اُن جو انجام بهتر آهي. ٦٠- ڇا تو انهن ماڻهن کي نه ڏٺو جيڪي دعويٰ ڪندا آهن ته انهن ايمان آندو آهي اُن تي جيڪو نازل ٿيو آهي تنهنجي طرف ۽ جيڪو نازل ٿيو آهي تو کان اڳ ۾، هو چاهن ٿا ته پنهنجا فيصلا طاغوت ڏانهن ڪٽي وڃن، حالانڪ انهن کي حڪم آهي ته اُن (طاغوت) کي نه مڃين ۽ شيطان چاهي ٿو ته انهن کي گمراهه ڪري تمام گهٽو پري ڪري ڇڏي. ٦١- ۽ جڏهن انهن کي چيو وڃي ٿو ته اچو الله جي نازل ٿيل ڪتاب جي طرف ۽ رسول جي طرف ته تون ڏسندين ته منافق تو کان پيا لنوائيندا. ٦٢- پوءِ ان وقت ڇا ٿيندو جڏهن اُنهن کي سندن هٿن جي ڪمايل مصيبت انهن جي مٿان اچي پهچندي، اُن وقت اُهي تو وٽ قسم ڪٽندا ايندا ته الله جو قسم اسان ته رڳو پلائي ۽ ٺاهه جو ارادو ڪيو هو. ٦٣- انهن جي دلين ۾ جيڪو ڪجهه آهي الله اُن کان چڱي طرح واقف آهي. پوءِ تون انهن کان درگذر ڪر ۽ انهن کي نصيحت ڪر ۽ انهن کي اِهڙي ڳالهه چؤ جيڪا سندن دلين ۾ لهي وڃي.

٦٤- ۽ اسان جيڪو به رسول موڪليو سو فقط ان لاءِ موڪليو ته الله جي حڪم سان ان جي اطاعت ڪئي وڃي. ۽ جڏهن اُنهن پاڻ تي ظلم ڪيو تڏهن

تو وٽ اچن ها ۽ الله کان معافي گهرن ها ۽ رسول به اُنهن جي لاءِ معافي طلب ڪري ها ته يقيناً هو الله کي بخشڻ وارو رحم ڪرڻ وارو لهن ها. ٦٥- بس تنهنجي رب جو قسم هو ڪڏهن به ايمان وارا نه ٿا ٿي سگهن، جيستائين هو پنهنجن باهمي جهڳڙن ۾ توکي فيصلي ڪرڻ وارو نه مڃي وٺن. پوءِ جيڪو فيصلو تون ڪرين اُن تي پنهنجن دلين ۾ ڪا تنگي محسوس نه ڪن ۽ اُن کي خوشيءَ سان قبول ڪن. ٦٦- ۽ جيڪڏهن اسان انهن کي حڪم ڏيون ها ته پنهنجي پاڻ کي قتل ڪريو يا پنهنجن گهرن مان نڪرو ته اُنهن مان ٿورائي اُن تي عمل ڪن ها. ۽ جيڪڏهن اِهي ماڻهو حڪم ڪيل نصيحت تي عمل ڪن ها ته اُنهن جي لاءِ اِها ڳالهه بهتر ۽ ايمان تي ثابت رهڻ جو ڪارڻ هجي ها. ٦٧- ۽ اُن وقت اسان اُنهن کي پاڻ وٽان وڏو اجر عطا ڪيون ها. ٦٨- ۽ اُنهن کي سڌو رستو ڏيکاريون ها. ٦٩- ۽ جيڪو الله ۽ رسول جي اطاعت ڪندو، هو اُنهن ماڻهن سان گڏ هوندو جن تي الله انعام ڪيو، يعني پيغمبر ۽ صديق ۽ شهيد ۽ صالح، ڪيڏي نه پلي آهي اُنهن جي سنگت. ٧٠- اِهو فضل آهي الله جي طرفان ۽ الله جو علم ڪافي آهي.

٧١- اي ايمان وارؤ! پنهنجي بچاءَ جو سامان ڪري وٺو پوءِ نڪرو جدا جدا يا گڏجي. ٧٢- ۽ توهان مان ڪو اهڙو به آهي جيڪو دير ڪري ٿو. پوءِ جيڪڏهن توهان کي ڪا مصيبت پهچي ته هو چوي ٿو ته الله مون تي انعام ڪيو جو آءٌ انهن سان گڏ نه هُئس. ٧٣- ۽ جيڪڏهن توهان کي الله جو ڪو فضل حاصل ٿئي ته جڙ ته توهان ۽ هُن جي وچ ۾ ڪو دوستيءَ جو رشتو ئي نه هو. چوي ٿو ته ڪاش! آءٌ به انهن سان گڏ هجان ها ته وڏي ڪاميابي حاصل ڪريان ها. ٧٤- پوءِ گهرجي ته الله جي راهه ۾ وڙهن اُهي ماڻهو جيڪي آخرت جي بدلي دنيا جي زندگي کي وڪٽي ڇڏيندا آهن ۽ جيڪو شخص الله جي

راهہ ۾ وڙهي، پوءِ مارجي ويجي يا غالب ٿئي تہ اسان اُن کي وڏو اجر ڏينداسون.
٧٥- ۽ توهان کي ڇا ٿيو آهي جو توهان الله جي راهہ ۾ وڙهو نٿا ۽ اُنهن ڪمزور مردن ۽ عورتن ۽ ٻارن لاءِ جيڪي چون ٿا تہ اي اسان جا رب! اسان کي هن شهر مان ڪڍ، جنهن جا ماڻهو ظالم آهن ۽ اسان جي لاءِ پنهنجي طرفان ڪو سار لهندڙ پيدا ڪر ۽ اسان لاءِ پنهنجي طرفان ڪو مددگار ڪڙو ڪر.
٧٦- جيڪي ماڻهو ايمان وارا آهن، اُهي الله جي راهہ ۾ وڙهندا آهن ۽ جيڪي منڪر آهن اُهي شيطان جي راهہ ۾ وڙهندا آهن. تنهن ڪري توهان شيطان جي ساٿين سان وڙهو. بيشڪ شيطان جو داءُ نهايت ڪمزور آهي.
٧٧- ڇا تو انهن ماڻهن کي نہ ڏٺو جن کي چيو ويو هو تہ پنهنجن هٿن کي روڪيو ۽ نماز قائم ڪريو ۽ زڪوات ڏيو. پوءِ جڏهن انهن کي جنگ جو حڪم ڏنو ويو تہ انهن مان هڪ جٿو ماڻهن کان ائين ڊڄڻ لڳو جيئن الله کان ڊڄڻ گهرجي يا ان کان بہ وڌيڪ. هو چوڻ لڳا تہ اي اسان جا رب! تو اسان تي جنگ ڇو فرض ڪري ڇڏي. ٿوري وقت لاءِ اسان کي مهلت ڇو نہ ڏني. چؤ تہ دنيا جو فائدو ٿورو آهي ۽ آخرت بهتر آهي پرهيزگارن جي لاءِ، ۽ توهان سان ذري برابر بہ ظلم نہ ڪيو ويندو. ٧٨- ۽ توهان جتي بہ هوندؤ موت توهان کي اچي وٺندو. جيتوٽيڪ توهان مضبوط قلعن ۾ هجو. جيڪڏهن کين ڪو فائدو رسي ٿو تہ چون ٿا تہ هي الله طرفان آهي ۽ جيڪڏهن کين ڪا بُرائي پهچي ٿي تہ چون ٿا تہ اها تنهنجي ڪري آهي. چؤ تہ سڀ ڪجهہ الله طرفان آهي. انهن ماڻهن کي ڇا ٿيو آهي جو لڳي ٿو اهي ڪا ڳالهہ نٿا سمجهن. ٧٩- توهان کي جيڪا بہ ڀلائي پهچي ٿي سا خدا جي طرفان آهي ۽ توهان کي جيڪا بہ برائي پهچي ٿي سا پنهنجي نفس جي ڪمن سبب آهي. ۽ اسان تو کي سمورن انسانن ڏانهن پيغمبر بڻائي موڪليو آهي ۽ الله جي شاهدي ڪافي آهي.

٨٠- جنهن رسول جي اطاعت ڪئي تنهن الله جي اطاعت ڪئي ۽ جنهن منهن موڙيو تہ اسان تو کي اُنهن تي نگهبان بٹائي نہ موڪليو آهي. ٨١- ۽ اِهي ماڻهو چوندا آهن تہ اسان کي قبول آهي. پوءِ جڏهن تو وٽان نڪري وڃن ٿا تہ انهن مان هڪ گروهہ اُن جي خلاف مشورو ڪندو آهي جيڪو اُنهن چيو هو. ۽ الله اُنهن جون رڙون لکي رهيو آهي. بس تون انهن جي پرواهہ نہ ڪر ۽ الله تي پروسو رک، ۽ الله ئي پروسي جي لاءِ ڪافي آهي. ٨٢- ڇا اِهي ماڻهو قرآن ۾ غور نہ ٿا ڪن، جيڪڏهن اهو الله کانسواءِ ڪنهن ٻئي جي طرفان هجي ها تہ هو ان ۾ گهڻو اختلاف ڏسن ها. ٨٣- ۽ جڏهن انهن وٽ امن يا خوف جي ڪا خبر پهچي تي تہ هو اُن کي ڦهلائي ڇڏيندا آهن. ۽ جيڪڏهن هو اُن کي رسول تائين يا پنهنجي ذميدار ماڻهن تائين پهچائين ها تہ انهن مان تحقيق ڪرڻ وارا اُن جي حقيقت ڄاڻي وٺن ها. ۽ جيڪڏهن توهان تي الله جو فضل ۽ ان جي رحمت نہ هجي ها تہ ٿورن ماڻهن کانسواءِ توهان سڀ شيطان جي پٺيان لڳو ها.

٨٤- پوءِ جنگ ڪندو رهہ الله جي راهہ ۾. تون پاڻ کان سواءِ ٻئي ڪنهن جو ذميوار نہ آهين ۽ مسلمانن کي رغبت ڏيار. اميد آهي تہ الله منڪرن جو زور ٽوڙي ڇڏي ۽ الله وڏو زور وارو ۽ تمام سخت سزا ڏيڻ وارو آهي. ٨٥- جيڪو شخص ڪنهن نيڪ ڳالهہ جي سفارش ڪندو اُن جو ان مان حصو آهي ۽ جيڪو برائيءَ جي سفارش ڪندو اُن کي ان مان حصو ملندو ۽ الله هر شيءِ تي قدرت رکندڙ آهي. ٨٦- ۽ جڏهن ڪو توهان کي دعا ڏي تہ اوهين اُن کان بهتر يا اهڙي ئي دعا سان جواب ڏيو، بيشڪ الله هر شيءِ جو حساب وٺڻ وارو آهي. ٨٧- الله ئي معبود آهي، اُن کان سواءِ ڪوبہ معبود نہ آهي. اُهو توهان سڀني کي قيامت جي ڏينهن جمع ڪندو، جنهن جي اچڻ ۾ ڪو بہ شڪ نہ آهي. ۽ الله جي ڳالهہ کان وڌيڪ ٻئي ڪنهن جي ڳالهہ سچي تي سگهي تي.

٨٨- پوءِ توهان کي ڇا ٿيو آهي جو منافقن جي معاملي ۾ توهان ٻہ ٽولا ٿي ويا آهيو. حالانڪ الله سندن عملن جي ڪري کين ابتو ڦيري ڇڏيو آهي. ڇا توهان چاهيو ٿا تہ انهن کي راہ تي آڻيو جن کي الله گمراہ ڪري ڇڏيو آهي. ۽ جنهن کي الله گمراہ ڪري ڇڏي تنهن لاءِ تون هرگز ڪو رستو نہ لهندين. هو چاهين ٿا تہ جهڙي طرح انهن انڪار ڪيو آهي توهان ٻہ انڪار ڪيو تہ جيئن سڀ هڪ ٿي وڃو، تنهن ڪري انهن مان ڪنهن کي دوست نہ ٻڌايو، جيستائين هو الله جي راہ ۾ هجرت نہ ڪن. ٨٩- پوءِ جيڪڏهن هو ان کي قبول نہ ڪن تہ کين پڪڙيو ۽ جتي کين لهو انهن کي قتل ڪريو ۽ انهن مان ڪنهن کي ساڻي ۽ مددگار نہ ٻڌايو. ٩٠- پر اُهي ماڻهو جيڪي ڪنهن اهڙي قوم سان وڃي مليا هجن جنهن سان توهان جو معاهدو آهي. يا اُهي ماڻهو جيڪي توهان وٽ ان حال ۾ اچن جو انهن جون دليون تنگ ٿي رهيون هجن توهان جي لڙائي جي ڪري ۽ پنهنجي قوم جي لڙائي جي ڪري. ۽ جيڪڏهن الله چاهي ها تہ انهن کي توهان جي مٿان زور ڏئي ڇڏي ها، پوءِ اهي توهان سان ضرور وڙهن ها. پوءِ جيڪڏهن هو توهان کان پاسو ڪن ۽ توهان سان جنگ نہ ڪن ۽ توهان سان صلح جو رويو رکن تہ الله توهان کي ٻہ انهن جي خلاف ڪنهن اڳرائي جي اجازت نہ ڏي. ٩١- ٻيا ڪجهہ اهڙا ماڻهو ٻہ توهان کي ملندا جيڪي چاهين ٿا تہ توهان سان ٻہ امن ۾ رهن ۽ پنهنجي قوم سان ٻہ امن ۾ رهن، پر جڏهن ٻہ فتني جو موقعو ملي تہ هو ان ۾ اوندي منهن ڪري پوندا آهن. اهڙا ماڻهو جيڪڏهن توهان کان پاسو نہ ڪن ۽ توهان سان صلح جو رويو نہ رکن ۽ پنهنجا هٿ نہ جهلين تہ پوءِ جتي اهي توهان کي ملن اتي کين پڪڙيو ۽ قتل ڪيو. اهي ماڻهو آهن جن جي خلاف اسان توهان کي کُلي حجت ڏني آهي.

٩٢- ۽ مسلمان جو ڪم نہ آهي جو هو مسلمان کي قتل ڪري، پر جي

ائين غلطي سان ٿي وڃي. ۽ جيڪو ماڻهو ڪنهن مسلمان کي غلطي سان قتل ڪري وجهي ته هو هڪ مسلمان غلام کي آزاد ڪري ۽ مقتول جي وارثن کي خون بها ڏي. سواءِ ان جي جو هو معاف ڪن. پوءِ مقتول جيڪڏهن اهڙي قوم مان هو جيڪا توهان جي دشمن آهي ۽ هو خود مسلمان هو، ته پوءِ هو هڪ مسلمان غلام آزاد ڪري. ۽ جيڪڏهن هو (مقتول) اهڙي قوم مان هجي جنهن سان اوهان جو عهد آهي ته پوءِ ان جي وارثن کي خون بها ۽ ڏي ۽ هڪ مسلمان آزاد ڪري. پوءِ جنهن کي ميسر نه هجي ته هو لاڳيتا ٻه مهينا روزا رکي. اهي الله جي طرفان توبهه (قبول- ڪرڻ لاءِ آهن. ۽ الله ڄاڻندڙ حڪمت وارو آهي. ٩٣- ۽ جيڪو ماڻهو ڪنهن مسلمان کي ڄاڻي ٻجهي قتل ڪري ته اُن جي سزا جهنم آهي جنهن ۾ هو هميشه رهندو ۽ اُن تي الله جو غضب ۽ سندس لعنت آهي ۽ الله اُن لاءِ وڏو عذاب تيار ڪري رکيو آهي.

٩٤- اي ايمان وارؤ! جڏهن توهان سفر ڪيو الله جي راهه ۾ ته چڱيءَ طرح تحقيق ڪندا ڪيو ۽ جيڪو شخص توهان کي سلام ڪري اُنهي کي ائين نه چؤ ته تون مسلمان نه آهين، توهان دنيا جي زندگي جو سازو سامان چاهيو ٿا ته الله وٽ تمام گهڻو غنيمت جو سامان آهي. توهان به اڳ ۾ اهڙائي هئا. پوءِ الله توهان تي فضل ڪيو تنهن ڪري تحقيق ڪندا ڪريو. جيڪو ڪجهه توهان ڪريو ٿا الله اُن کان باخبر آهي. ٩٥- برابر نه ٿا ٿي سگهن ويهي رهندڙ مسلمان بغير ڪنهن عذر جي ۽ اُهي مسلمان جيڪي الله جي راهه ۾ جهاد ڪرڻ وارا آهن پنهنجن مالن ۽ جانين سان. مال ۽ جان سان جهاد ڪرڻ وارن جو درجو الله ويهي رهندڙن کان وڏو ڪيو آهي ۽ هر هڪ سان الله ڀلائي جو واعدو ڪيو آهي. ۽ الله جهاد ڪرڻ وارن کي ويهي رهڻ وارن تي تمام وڏي فضيلت ڏني آهي. ٩٦- اُنهن لاءِ الله جي طرفان وڏا درجا آهن ۽ بخشش ۽ رحمت پڻ

آهي. ۽ الله بخشڻ وارو مهربان آهي.

۹۷- جيڪي ماڻهو پنهنجو برو ڪري رهيا آهن جڏهن فرشتا انهن جي جان قبض ڪندا ته انهن کان پڇندا ته اوهين ڪهڙي حال ۾ هئا. هو چوندا ته اسان زمين ۾ بيوس هئاسون. فرشتا چوندا ته ڇا الله جي زمين ڪشادي نه هئي جو اوهان وطن ڇڏي اُتي هليا وڃو ها. اِهي اُهي ماڻهو آهن جن جو ٺڪاڻو جهنم آهي ۽ اُها وڏي بچڙي جاءِ آهي. ۹۸- پر اهي بيوس مرد ۽ عورتون ۽ ٻار جيڪي نه حيلو ڪري سگهن ۽ نه ڪا راه لهن. ۹۹- اميد آهي ته الله انهن ماڻهن کي معاف ڪري ڇڏيندو ۽ الله معاف ڪرڻ وارو بخشڻ وارو آهي. ۱۰۰- ۽ جيڪو الله جي راه ۾ وطن ڇڏيندو اُهو زمين ۾ وڏي جاءِ ۽ گهٽي ڪشادگي لهندو ۽ جيڪو ماڻهو پنهنجي گهر کان الله ۽ اُن جي رسول ڏانهن هجرت ڪري نڪري، پوءِ اُن کي موت اچي ويجي ته سندس اجر الله جي ذِمي ٿي چڪو ۽ الله بخشڻ وارو رحم ڪرڻ وارو آهي.

۱۰۱- ۽ جڏهن توهان زمين ۾ سفر ڪيو ته توهان تي ڪو گناهه نه آهي ته توهان نماز ۾ ڪمي ڪريو. جيڪڏهن توهان کي ڊپ هجي ته ڪافر توهان کي ستائيندا. بيشڪ ڪافر توهان جا پڌرا دشمن آهن. ۱۰۲- ۽ جيڪڏهن تون مسلمانن ۾ هُجين ۽ انهن جي لاءِ نماز قائم ڪرين ته گهرجي ته انهن جي هڪ جماعت توسان بيهي ۽ پنهنجا هٿيار پاڻ سان رکي. پوءِ جڏهن اُهي سجدو ڪري وڃن ته هو تو وٽان هٽي وڃن ۽ پي جماعت اچي جنهن نماز ادا نه ڪئي آهي ۽ اُهي تو سان نماز پڙهن. ۽ پنهنجي بچاءُ جو سامان ۽ پنهنجا هٿيار ساڻ رکن. ڪافر ماڻهو چاهين ٿا ته توهان پنهنجن هٿيارن ۽ سامان کان غافل ٿي وڃو، ته جيئن هو هڪ ئي وقت توهان تي حملو ڪن ۽ توهان تي ڪوبه گناهه نه آهي جيڪڏهن توهان مينهن جي ڪري تڪليف ۾ هجو يا بيمار هجو ته

پنهنجا هٿيار لاهي رکو ۽ پنهنجي بچاءَ جو سامان تيار رکو. بيشڪ الله کافرن جي لاءِ ذلت وارو عذاب تيار ڪري رکيو آهي. ١٠٣- پوءِ جڏهن توهان نماز ادا ڪري وٺو ته الله کي ييني، ويني ۽ پنهنجا پاسا ورائيندي خوب ياد ڪريو ۽ جڏهن اطمينان ٿي وڃي ته نماز قائم ڪريو. بيشڪ نماز ايمان وارن تي وقت جي پابندي سان فرض ڪئي وئي آهي. ١٠٤- ۽ قوم جي پٺيان پوڻ ۾ همت نه هاريو، جيڪڏهن توهان کي ڏک پهچي ٿو ته انهن کي به ڏک پهچي ٿو ۽ توهان الله کان اُها اميد رکو ٿا جيڪا اميد هو نه ٿا رکن ۽ الله جاڻڻ وارو حڪمت وارو آهي.

١٠٥- بيشڪ اسان تو ڏانهن اِهو ڪتاب حق سان نازل ڪيو آهي، ته جيئن تون ماڻهن جي وچ ۾ هن مطابق فيصلو ڪرين جيئن الله تو کي ڏيکاريو آهي. ۽ خيانت ڪندڙ ماڻهن جي طرفان جهڳڙو ڪرڻ وارا نه بڻجو. ١٠٦- ۽ الله کان بخشش گهرو. بيشڪ الله بخشڻ وارو مهربان آهي. ١٠٧- ۽ انهن ماڻهن لاءِ تون جهڳڙو نه ڪر جيڪي پنهنجن نفسن سان خيانت ڪري رهيا آهن. الله اهڙي شخص کي پسند نه ٿو ڪري جيڪو خيانت ڪندڙ گنهگار هجي. ١٠٨- اُهي ماڻهن کان شرمائين ٿا ۽ الله کان نٿا شرمائين. حالانڪ هو (الله) انهن سان گڏ هوندو آهي جڏهن اهي صلاحون ڪندا آهن اُن ڳالهه لاءِ جنهن کان الله راضي نه آهي ۽ هو جيڪو ڪجهه ڪري رهيا آهن ان کي الله گهيرو ڪندڙ آهي.

١٠٩- توهان اُهي ماڻهو آهيو جن دنيا جي زندگيءَ ۾ انهن لاءِ جهڳڙو ڪيو. پر قيامت جي ڏينهن ڪير انهن جي پاران الله سان جهڳڙو ڪندو يا ڪير هوندو سندن ڪم ڪاهڻ وارو. ١١٠- ۽ جيڪو شخص برائي ڪري يا پنهنجي پاڻ تي ظلم ڪري، پوءِ الله کان بخشش گهري ته هو الله کي بخشڻ وارو رحم ڪرڻ وارو لهندو. ١١١- ۽ جيڪو شخص ڪو گناهه ڪري ٿو ته هو پنهنجي ئي

حق ۾ ڪندو آهي ۽ الله ڄاڻڻ وارو حڪمت وارو آهي. ١١٢- ۽ جيڪو شخص ڪا غلطي يا گناھ ڪري، پوءِ اُنهيءَ جي تهمت وري ڪنهن بي ڏوهيءَ تي مڙهي تہ هن تمام وڏي بهتان ۽ پڌري گناھ جو بار پنهنجي سِر تي کنيو. ١١٣- ۽ جيڪڏهن تو تي الله جو فضل ۽ ان جي رحمت نہ هجي ها تہ انهن منجهان هڪ گروھ پڪو ارادو ڪري ورتو هو تہ تو کي غلط فهمي ۾ وجهي رهندو. حالانڪ اهي پنهنجي پاڻ کي پٽڪائي رهيا آهن. اهي تنهنجو ڪجھ بہ بگاڙي نہ سگھندا. ۽ الله تو تي ڪتاب ۽ حڪمت نازل ڪئي آهي ۽ تو کي اُهو ڪجھ سيکاريو آهي جيڪو تون نہ ڄاڻيندو هئين ۽ تو تي الله جو وڏو فضل آهي.

١١٤- انهن جي اڪثر ڳجهين صلاحن ۾ ڪا ڀلائي نہ آهي ڀلائي واري سرگوشي ڀالھ رڳو اُن جي آهي جيڪو صدقو ڪرڻ جو چوي يا ڪنهن نيڪ ڪم جي لاءِ يا ماڻهن ۾ صلح ڪرائڻ جي لاءِ چوي. جيڪو ماڻهو الله جي خوشي جي لاءِ ائين ڪري تہ اسان ان کي وڏو اجر عطا ڪنداسون. ١١٥- پر جيڪو ماڻهو رسول جي مخالفت ڪندو ۽ مؤمنن جي رستي کانسواءِ ڪنهن ٻئي رستي تي هلندو، حالانڪ ان تي راھ واضح ٿي چڪي، تہ اسان ان کي انهي طرف هلائينداسون جيڏانهن هو پاڻ ڦرڻ گهرندو ۽ ڪيس جهنم ۾ داخل ڪندا سون ۽ اُها بيڳڙي جاءِ آهي.

١١٦- بيشڪ الله اُن کي ڪڏهن بہ نہ بخشيندو جو ساڻس ڪنهن کي شريڪ ڪيو وڃي ۽ ان کان سواءِ گناھن کي بخشي ڇڏيندو جنهن جي لاءِ چاهيندو. ۽ جنهن بہ الله سان شريڪ ٻڌايو اُهو پٽڪي پري وڃي پيو. ١١٧- اُهي پڪارين ٿا ديوين کي ۽ اُهي پڪارين ٿا سرڪش شيطان کي. ١١٨- اُن تي الله لعنت ڪئي آهي ۽ شيطان چيو هو تہ آئون تنهنجي ٻانهن مان هڪ مقرر حصو وٺي رهندس. ١١٩- آئون انهن کي پٽڪائيندس ۽ انهن کي

اميدون ڏيارينداس ۽ انهن کي حڪم ڪندس تہ هو ڏورن جا ڪن چيرينداَ ۽ انهن کي حڪم ڪندس تہ هو الله جي خلقيل صورت کي بدلائيندا ۽ جيڪو ماڻهو الله کان سواءِ شيطان کي پنهنجو دوست بڻائي تہ اهو پڌري نقصان ۾ پئجي ويو. ١٢٠- اهو ساڻن وعدو ڪري ٿو ۽ ڪين اميدون ڏياري ٿو ۽ شيطان جا سڀ وعدا دوکي کان سواءِ ٻيو ڪجھ بہ نہ آهن. ١٢١- اهڙن ماڻهن جو ٺڪاڻو جهنم آهي ۽ اُهي اُن کان بچڻ جي ڪا بہ واٽ نہ لهندا. ١٢٢- ۽ جن ماڻهن ايمان آندو ۽ انهن نيڪ ڪم ڪيا، انهن کي اسان اهڙن باغن ۾ داخل ڪنداسون جن جي هيٺان نهرون جاري هوندیون، جن ۾ هو هميشہ رهندا. الله جو وعدو سچو آهي ۽ الله کان وڌيڪ ڪير پنهنجي ڳالھ ۾ سچو ٿي سگھي ٿو.

١٢٣- نہ توهان جي خواهشن تي آهي ۽ نہ اهل ڪتاب جي خواهشن تي. جيڪو بہ برو ڪندو ڪيس ان جو بدلو ملندو. ۽ اُهو الله کان سواءِ پنهنجو ڪو حمايتي ۽ مددگار نہ لهندو. ١٢٤- ۽ جيڪو ماڻهو ڪو نيڪ ڪم ڪندو، چاهي اُهو مرد هجي يا عورت ۽ اُهو مؤمن بہ هجي، تہ اهڙا ماڻهو جنت ۾ داخل ٿيندا. ۽ انهن تي ذرو بہ ظلم نہ ٿيندو.

١٢٥- ۽ ان کان بهتر ڪنهن جو دين آهي جنهن پنهنجي پيشاني کي الله جي آڏو جهڪايو ۽ اُهو نيڪي ڪرڻ وارو هجي. ۽ ان ابراهيم جي طريقي جي پيروي ڪئي جو هڪ طرفو هو ۽ الله ابراهيم کي پنهنجو دوست بڻايو هو. ١٢٦- ۽ الله جو آهي جيڪو ڪجھ آسمانن ۾ آهي ۽ جيڪو ڪجھ زمين ۾ آهي ۽ الله هر شيءِ کي گھيرو ڪري رکيو آهي.

١٢٧- ۽ ماڻهو توکان عورتن بابت پڇندا آهن. چؤ الله توهان کي انهن بابت حڪم ڏي ٿو ۽ اُهي آيتون بہ جيڪي اوهان کي ڪتاب مان انهن يتيم عورتن بابت پڙهي ٻڌايون وڃن ٿيون، جن کي اوهين سندن مقرر ڪيل نڻا ڏيو

۽ خواهش رکو ٿا تہ انهن کي نڪاح ۾ آڻيو. ۽ جيڪي آيتون بيڪس ٻارن بابت آهن ۽ يتيمن بابت انصاف ڪريو ۽ جيڪا ڀلائي اوهان ڪندؤ الله انهي کي چڱي طرح ڄاڻي ٿو. ١٢٨- ۽ جيڪڏهن ڪنهن عورت کي پنهنجي مڙس کان بدسلوڪي يا منهن موڙڻ جو انديشو هجي تہ ان ۾ ٻنهي لاءِ ڪو حرج نہ آهي تہ پاڻ ۾ صلح ڪري وٺن ۽ صلح بهتر آهي. ۽ لالچ انساني طبيعتن ۾ موجود آهي. ۽ جيڪڏهن اوهان احسان سان پيش ايندؤ ۽ خدا ترسيءَ کان ڪم وٺندؤ تہ توهان جيڪو ڪجهہ ڪريو ٿا الله انهي کان باخبر آهي. ١٢٩- ۽ اوهين عورتن کي هرگز برابر نٿا رکي سگهو. توڙي اوهان ائين ڪرڻ ٻہ چاهيو. تنهنڪري هڪ ئي طرف نہ جهڪي پئو، جو ٻي لٽڪيل ڇڏي ڏيو. ۽ جيڪڏهن پاڻ ۾ ٺهي هلو ۽ ڊڄو تہ الله بخشڻ وارو مهربان آهي. ١٣٠- ۽ جيڪڏهن ٻئي جدا ٿين تہ الله هر هڪ کي پنهنجي فضل سان آسودو ڪندو ۽ الله ڪشادگي ڪرڻ وارو حڪمت وارو آهي.

١٣١- ۽ الله جو آهي جيڪو ڪجهہ آسمانن ۾ آهي ۽ جيڪو ڪجهہ زمين ۾ آهي. ۽ اسان حڪم ڏنو آهي انهن ماڻهن کي جن کي اوهان کان اڳ ڪتاب ڏنو ويو هو ۽ اوهان کي ٻہ تہ الله کان ڊڄو. ۽ جيڪڏهن اوهان نہ مجو تہ الله جو ئي آهي جيڪو ڪجهہ آسمانن ۾ آهي ۽ جيڪو ڪجهہ زمين ۾ آهي ۽ الله بي پرواهہ آهي ساراهيل آهي. ١٣٢- ۽ الله جو ئي آهي جيڪو ڪجهہ آسمانن ۾ آهي ۽ جيڪو ڪجهہ زمين ۾ آهي ۽ پروسي جي لاءِ الله ڪافي آهي. ١٣٣- اي انسانو! جيڪڏهن هو گهري تہ اوهان کي هٽائي ۽ ٻين کي آڻي. ۽ انهي تي الله قادر آهي. ١٣٤- جيڪو ماڻهو دنيا جو ثواب گهري ٿو تہ الله وٽ دنيا جو ثواب ٻہ آهي ۽ آخرت جو ثواب ٻہ. ۽ الله ٻڌڻ وارو ڏسڻ وارو آهي.

١٣٥- اي ايمان وارؤ! انصاف تي چڱي طرح قائم رهڻ وارا ۽ الله جي

لاءِ شاهدي ڏيڻ وارا ٿيو، چاهي اُها توهان جي يا توهان جي ماءُ پيءُ يا عزيزن جي خلاف هجي. جيڪڏهن ڪو مالدار هجي يا محتاج هجي تہ اللّٰه ٻنهي جو توهان کان وڌيڪ خير خواهه آهي. تنهن ڪري توهان خواهش جي پيروي نہ ڪريو جو حق کان هٽي وڃو. ۽ جيڪڏهن توهان ڏنگائي ڪندؤ يا منهن موڙيندؤ تہ توهان جيڪي ڪجهہ ڪري رهيا آهيو اللّٰه ان کان باخبر آهي.

١٣٦- اي ايمان وارؤ! ايمان آڻيو اللّٰه تي ۽ سندس رسول تي ۽ ان ڪتاب تي جيڪو هن نازل ڪيو آهي پنهنجي رسول تي ۽ ان ڪتاب تي جيڪو اڳ ۾ نازل ڪيو ويو. ۽ جيڪو ماڻهو انڪار ڪري ٿو اللّٰه جو ۽ ان جي فرشتن جو ۽ ان جي ڪتابن جو ۽ ان جي رسولن جو ۽ آخرت جي ڏينهن جو تہ هو پٽڪي پري وڃي پيو. ١٣٧- بيشڪ جن ماڻهن ايمان آندو پوءِ وري انڪار ڪيو، وري ايمان آندائون وري انڪار ڪيائون، پوءِ ويتر انڪار ۾ وڌندا ويا تہ اللّٰه انهن کي هرگز معاف نہ ڪندو ۽ نہ وري کين سڌو رستو ڏيکاريندو. ١٣٨- منافقن کي خوشخبري ڏئي ڇڏ تہ انهن جي لاءِ دردناڪ عذاب آهي. ١٣٩- اُهي ماڻهو جيڪي مؤمنن کي ڇڏي منڪرن کي دوست بٽائيندا آهن، ڇا هو انهن وٽ عزت تلاش ڪري رهيا آهن، حالانڪ عزت تہ سڀ اللّٰه جي لاءِ آهي.

١٤٠- ۽ اللّٰه ڪتاب ۾ توهان تي هي حڪم نازل ڪري چڪو آهي تہ جڏهن ب توهان ٻڌو تہ اللّٰه جي نشانين جو انڪار ڪيو پيو وڃي ۽ انهن تي ٺٺول ڪئي پئي وڃي تہ توهان انهن وٽ نہ ويهو، جيستائين هو ٻيءَ ڪنهن ڳالهہ ۾ مشغول ٿي وڃن. نہ تہ توهان ب انهن جهڙا ٿي پوندؤ. اللّٰه منافقن کي ۽ ڪافرن کي جهنم ۾ هڪ جاءِ تي گڏ ڪرڻ وارو آهي. ١٤١- اِهي منافق اوهان لاءِ انتظار ۾ رهندا آهن. جيڪڏهن اوهان کي اللّٰه جي طرفان ڪا فتح حاصل ٿيندي آهي تہ چوندا آهن ڇا اسان اوهان سان گڏ نہ هئاسون. ۽

جيڪڏهن منڪرن کي ڪو حصو ملي وڃي تہ انهن کي چون ٿا تہ ڇا اسان توهان جي خلاف وڙهڻ تي قادر نہ هئاسون ۽ پوءِ بہ اسان توهان کي مسلمانن کان بچايو. بس الله ئي توهان ماڻهن جي وچ ۾ قيامت جي ڏينهن فيصلو ڪندو ۽ الله هرگز ڪافرن کي مؤمنن تي غالب ٿيڻ جو رستو نہ ڏيندو.

١٤٢- منافق الله کي دوکو ڏئي رهيا آهن. حالانڪ الله ئي انهن کي دوکي ۾ وجهي ڇڏيو آهي. ۽ جڏهن اهي نماز لاءِ اٿن ٿا تہ سُستي سان اٿن ٿا رڳو ماڻهن کي ڏيکارڻ لاءِ. ۽ اُهي الله کي ٿورڙو ئي ياد ڪندا آهن.

١٤٣- اُهي بنهي جي وچ ۾ لٽڪي رهيا آهن، نہ هيڏانهن جا آهن ۽ نہ هوڏانهن جا. ۽ جنهن کي الله ڀٽڪائي، تہ تون اُن لاءِ ڪا راهہ نہ لهندين.

١٤٤- اي ايمان وارؤ! مؤمنن کي ڇڏي منڪرن کي پنهنجو دوست نہ بٽايو. ڇا اوهين گهرو ٿا تہ پاڻ تي الله جي پڌري حجت قائم ڪريو.

١٤٥- بيشڪ منافق دوزخ جي سڀ کان هينئين طبقي ۾ هوندا ۽ تون کنهن کي بہ سندن مددگار نہ ڏسندين.

١٤٦- البت جيڪي ماڻهو توبهہ ڪن ۽ پنهنجي اصلاح ڪن ۽ الله کي مضبوطي سان جهلين ۽ پنهنجي دين کي الله لاءِ خالص ڪري وٺن، تہ اهڙا ماڻهو ايمان وارن سان گڏ هوندا ۽ الله ايمان وارن کي وڏو اجر ڏيندو.

١٤٧- الله اوهان کي عذاب ڏئي ڇا ڪندو، جيڪڏهن اوهين شڪر ڪريو ۽ ايمان آڻيو. الله وڏو قدردان آهي، سڀ ڪجهہ ڄاڻڻ وارو آهي.

☆ ١٤٨- الله بدگوئي کي پسند نہ ٿو ڪري سواءِ انهيءَ جي جنهن سان ظلم ٿيو هجي ۽ الله ٻڌڻ وارو ڄاڻڻ وارو آهي.

١٤٩- جيڪڏهن اوهان چڱائي کي ظاهر ڪريو يا اُن کي لڪايو يا ڪنهن برائي کي درگذر ڪريو تہ الله معاف ڪرڻ وارو قدرت رکندڙ آهي.

١٥٠- جيڪي ماڻهو الله ۽ سندس رسولن جو انڪار ڪري رهيا آهن ۽ گهُرن ٿا تہ الله ۽ سندس رسولن جي وچ ۾

فرق ڪن ۽ چون ٿا ته اسان ڪن ڪي ميجيندا سون ۽ ڪن ڪي نه ميجيندا سون. ۽ گهرن ٿا ته اُن جي وچ مان ڪو رستو ڪڍن. ١٥١- اهڙا ماڻهو پڪا ڪافر آهن ۽ اسان ڪافرن لاءِ ذلت جو عذاب تيار ڪري رکيو آهي. ١٥٢- ۽ جن ماڻهن الله ۽ سندس رسولن تي ايمان آندو ۽ انهن مان ڪنهن ۾ فرق نه ڪيو، انهن کي الله سندن اجر ڏينندو ۽ الله بخشيندڙ مهربان آهي.

١٥٣- ڪتاب وارا تو کان اِهو مطالبو ڪن ٿا ته تون انهن ڏانهن آسمان مان هڪ ڪتاب لاهين، پر موسيٰ کان اُهي ان کان به وڏي شيءِ جو مطالبو ڪري چڪا آهن. انهن چيو ته اسان کي الله بلڪل ظاهر ظهور ڏيکار، پوءِ سندن اِهڙي زيادتي جي ڪري مٿن وڄ اچي ڪِري. پڌريون نشانيون اچڻ کان پوءِ به انهن گابي کي معبود بڻائي ورتو، پوءِ اسان اُن کان به ڪين معافي ڏني. ۽ موسيٰ کي اسان پڌري حجت عطا ڪئي. ١٥٤- ۽ اسان انهن جي مٿان جبل طور کي بلند ڪيو انهن کان عهد ونڊ جي لاءِ. ۽ اسان ڪين چيوسون ته دروازي ۾ داخل ٿيو سِرُ جهڪائيندي ۽ ڪين چيوسون ته سبت جي معاملي ۾ زيادتي نه ڪجو. ۽ اسان انهن کان پڪو عهد ورتو.

١٥٥- انهن کي جيڪا سزا ملي اُها ان تي جو انهن سندن عهد کي ٽوڙيو ۽ اُن تي ته انهن الله جي نشانين جو انڪار ڪيو ۽ اُن تي ته انهن پيغمبرن کي ناحق قتل ڪيو ۽ اِهو چوڻ تي ته اسان جون دليون ته بند آهن. بلڪ الله انهن جي انڪار جي سبب سندن دلين تي مهر هنئي آهي تنهن ڪري اُهي گهٽ ئي ايمان آڻين ٿا. ١٥٦- ۽ سندن انڪار ۽ مريم تي سندن وڏي بهتان مڙهڻ سبب. ١٥٧- ۽ سندن هن چوڻ ڪري ته اسان الله جي رسول مسيح عيسيٰ پٽ مريم کي قتل ڪيو، حالانڪ انهن نه ڪيس قتل ڪيو ۽ نه ان کي ڦاسي چاڙهيو، مگر ڪين شبهي ۾ وڌو ويو. ۽ جيڪي ماڻهو ان بابت اختلاف ڪري

رهيا آهن، اُهي هن باري ۾ شڪ ۾ پيل آهن. انهن وٽ سواءِ گمان جي ٻيو ڪو علم نہ آهي. ۽ بيشڪ انهن کيس قتل نہ ڪيو. ١٥٨- بلڪ الله کيس پاڻ ڏانهن کڻي ورتو ۽ الله زبردست حڪمت وارو آهي.

١٥٩- ڪتاب وارن مان ڪو به اهڙو نہ آهي جيڪو سندس موت کان اڳ اُن تي ايمان نہ آڻي ۽ قيامت جي ڏينهن اهو مٿن گواهه ٿيندو. ١٦٠- پوءِ يهودين جي ظلم ڪرڻ ڪري اسان اُهي پاڪ شيون انهن تي حرام ڪري ڇڏيون جيڪي انهن لاءِ حلال هيون. ۽ اُن ڪري جو اُهي الله جي رستي کان گهڻو روڪيندا هئا. ١٦١- ۽ ان ڪري جو اُهي وياج وٺندا هئا، حالانڪ انهن کي منع ڪيو ويو هو ۽ اُن ڪري جو اُهي ماڻهن جا مال ناحق کائيندا هئا. ۽ اسان انهن مان ڪافرن لاءِ دردناڪ عذاب تيار ڪري رکيو آهي. ١٦٢- پر انهن ۾ جيڪي ماڻهو علم ۾ پڪا ۽ ايمان وارا آهن، انهن ايمان آندو آهي اُن تي جيڪو تو تي نازل ڪيو ويو ۽ جيڪو تو کان اڳ نازل ٿيو ۽ اُهي نماز جا پابند آهن ۽ زڪوات ادا ڪرڻ وارا آهن ۽ الله تي ۽ قيامت جي ڏينهن تي ايمان رکڻ وارا آهن. اهڙن ماڻهن کي اسان ضرور وڏو اجر ڏينداسون.

١٦٣- اسان توڏانهن وحي موڪليو آهي جهڙي طرح اسان نوح ۽ ان کانپوءِ وارن نبين ڏانهن وحي موڪليو هو. ۽ اسان ابراهيم ۽ اسماعيل ۽ اسحٰق ۽ يعقوب ۽ اولادِ يعقوب ۽ عيسيٰ ۽ ايوب ۽ يونس ۽ هارون ۽ سليمان ڏانهن وحي موڪليو هو. ۽ اسان دائود کي زبور ڏنو. ١٦٤- ۽ اسان اِهڙا رسول موڪليا جن جو حال اسان توکي پهرئين ٻڌائي چڪا آهيون ۽ اهڙا رسول به جن جو حال اسان توکي نہ ٻڌايو آهي. ۽ موسيٰ سان الله ڪلام ڪيو. ١٦٥- الله رسولن کي خوشخبري ڏيندڙ ۽ ڊيڄاريندڙ بڻائي موڪليو، تہ جيئن رسولن کانپوءِ ماڻهن وٽ الله جي مقابلي ۾ ڪابہ حجت باقي نہ رهي ۽ الله زبردست

آهي حڪمت وارو آهي.

١٦٦- پر الله شاهدي ٿو ڏي ته جيڪي ڪجھ هن توتي نازل ڪيو آهي سو پنهنجي علم سان نازل ڪيو اٿس ۽ فرشتا ب شاهدي ڏين ٿا ۽ الله شاهدي لاءِ ڪافي آهي. ١٦٧- جن ماڻهن انڪار ڪيو ۽ الله جي رستي کان روڪيائون، اهي پٽڪي گهٽو پري وڃي پيا. ١٦٨- جن ماڻهن انڪار ڪيو ۽ ظلم ڪيو انهن کي الله ڪڏهن ب نہ بخشيندو نہ ئي انهن کي ڪو رستو ڏيکاريندو ١٦٩- جهنم جي رستي کانسواءِ، ان ۾ اُهي هميشہ رهندا ۽ الله جي لاءِ اِهو آسان آهي. ١٧٠- اي انسانؤ! توهان وٽ رسول آيو آهي، توهان جي رب جي طرفان حق ڳالهہ ڪٽي. پوءِ ميڃي وڻو، ان ۾ توهان جي ڀلائي آهي. ۽ جيڪڏهن نہ مڃيندو تہ الله جو آهي جيڪو ڪجھ آسمانن ۾ ۽ زمين ۾ آهي ۽ الله ڄاڻڻ وارو حڪمت وارو آهي.

١٧١- اي اهل ڪتاب! پنهنجي دين ۾ حد کان نہ لنگهو ۽ الله بابت حق کان سواءِ ڪجھ نہ چئو. مسيح عيسيٰ پٽ مريم رڳو الله جو هڪ رسول ۽ سندس ڪلمو آهي جو ان مريم ڏانهن پهچايو هو ۽ سندس طرفان هڪ روح آهي. پوءِ الله ۽ سندس رسولن تي ايمان آڻيو ۽ اِهو نہ چئو تہ خدا ٽي اُهن. باز اچو، اِهوئي توهان لاءِ بهتر آهي. معبود تہ فقط هڪ الله ئي آهي. ۽ اُهو اولاد هئڻ کان پاڪ آهي. ۽ انهيءَ جو آهي جيڪو ڪجھ آسمانن ۾ آهي ۽ جيڪو ڪجھ زمين ۾ آهي ۽ الله ئي ڪم جوڙڻ لاءِ ڪافي آهي. ١٧٢- مسيح کي خود الله جو ٻانهو هجڻ کان هرگز عار نہ هوندو ۽ نہ وري مقرب فرشتن کي هوندو. ۽ جيڪو الله جي بندگيءَ کان عار ڪندو ۽ تڪبر ڪندو، تہ الله ضرور سيني کي پاڻ وٽ جمع ڪندو. ١٧٣- پوءِ جن ماڻهن ايمان آندو ۽ جن نيڪ ڪم ڪيا، تہ اهو کين سندن پورو پورو اجر ڏيندو ۽ پنهنجي فضل سان

انهن کي وڌيڪ بہ ڏيندو. ۽ جن ماڻهن عار ڪيو ۽ تڪبر ڪيو هوندو، انهن کي دردناڪ عذاب ڏيندو ۽ اهي الله کان سواءِ ڪنهن کي بہ پنهنجو دوست ۽ مددگار نہ لهندا.

١٧٤- اي انسانو! توهان وٽ توهان جي رب جي طرفان هڪ دليل اچي چڪو آهي ۽ اسان توهان ڏانهن هڪ واضح روشني بہ نازل ڪئي آهي.
١٧٥- پوءِ جن ماڻهن الله تي ايمان آندو ۽ ان کي انهن مضبوطيءَ سان پڪڙيو، انهن کي ضرور الله پنهنجي رحمت ۽ فضل ۾ داخل ڪندو ۽ انهن کي پاڻ ڏانهن سڌي رستي جي رهنمائي ڪندو. ١٧٦- ماڻهو توکان حڪم پڇن ٿا. چئو الله اوهان کي ڪلالہ بابت حڪم ڪري ٿو. جيڪڏهن ڪو اهڙو شخص مري وڃي جنهن کي ڪو بہ اولاد نہ هجي ۽ رڳو هڪ ڀيڻ هجي تہ اُن لاءِ ڇڏيل ملڪيت جو اڌ آهي. ۽ اُهو مرد هن ڀيڻ جو وارث ٿيندو، جيڪڏهن ان ڀيڻ کي ڪوبہ اولاد نہ هجي. ۽ جيڪڏهن بہ ڀينرون آهن تہ انهن لاءِ ڇڏيل ملڪيت مان بہ ٻہ ٽهايون آهن ۽ جيڪڏهن گهٽا ڀائر ۽ ڀينر مرد عورتون آهن تہ هڪ مرد جو حصو ٻن عورتن جي برابر آهي. الله اوهان لاءِ بيان ڪري ٿو تہ جيئن اوهين گمراهہ نہ ٿيو ۽ الله هر شيءِ جو ڄاڻڻ وارو آهي.

سورة المائده-٥

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- اي ايمان وارؤ! پنهنجن انجامن کي پورو ڪريو. اوهان لاءِ چوپايا جانور حلال ڪيا ويا آهن سواءِ انهن جي جن بابت اوهان کي پڙهي ٻڌائجي ٿو. پر احرام جي حالت ۾ شڪار کي حلال نہ سمجهو. الله حڪم ڏي ٿو جيڪي چاهي ٿو.

٢- اي ايمان وارؤ! ٻي حرمتي نہ ڪريو الله جي نشانين جي ۽ نہ حرمت وارن مهينن جي ۽ نہ حرم ۾ قرباني ۽ وارن جانورن جي ۽ نہ پٽا وڌل نياز وارن جانورن جي ۽ نہ حرمت واري گهر ڏانهن اچڻ وارن جي، جيڪي پنهنجي رب جو فضل ۽ رضا ڳولڻ نڪتا آهن. ۽ جڏهن اوهان احرام لاهيو تہ شڪار ڪريو ۽ ڪنهن قوم جي دشمني جنهن اوهان کي مسجد الحرام کان روڪيو هو، اوهان کي انهن سان زيادتي ڪرڻ تي نہ اڀاري. اوهين نيڪيءَ ۽ تقويٰ ۾ هڪٻئي جي مدد ڪريو ۽ گناهه ۽ زيادتي ۾ هڪٻئي جي مدد نہ ڪريو. الله کان ڊڄو. بيشڪ الله سخت عذاب ڏيڻ وارو آهي.

٣- اوهان تي حرام ڪيو ويو آهي مئل جانور ۽ رت ۽ سوئر جو گوشت ۽ جنهن شيءِ کي الله جي نالي کانسواءِ ٻئي جي نالي سان سڏيو وڃي ۽ ڳهٽو ڏئي ماريل ۽ ڏڪ سان مئل ۽ ڪرڻ سان مئل ۽ ڊور جي سڱ سان مئل ۽ جيڪو ڦاڙيندڙ (جانور- ڪاڏو، جنهن کي (مرڻ کان) اڳ ذبح ڪيو ۽ جو آستانن تي ذبح ڪجي ۽ اوهان جو تيرن سان ورهائڻ، اهي گناهه جا ڪم آهن. اڄ ڪافر اوهان جي دين کان نا اميد ٿي ويا، تنهن ڪري انهن کان نہ ڊڄو، رڳو مون کان ڊڄو. اڄ مون اوهان جي لاءِ اوهان جي دين کي مڪمل ڪري ڇڏيو ۽ اوهان تي پنهنجي نعمت پوري ڪري ڇڏي ۽ اوهان لاءِ اسلام کي دين جي حيثيت سان پسند ڪري ورتو. پر جيڪو بک جي ڪري لاچار ٿي وڃي، پر گناهه ڏانهن لاڙو رکندڙ نہ هجي تہ الله بخشڻ وارو مهربان آهي.

٤- هو پڇن ٿا تہ انهن جي لاءِ ڇا حلال آهي. چؤ اوهان لاءِ پاڪ شيون حلال آهن ۽ توهان لاءِ شڪار ٽيل جانور بہ حلال آهي. جيڪو توهان جو شڪار (پالیل) جانور شڪار ڪري، جن کي توهان سکيا ڏني آهي. جيئن اوهانکي الله علم عطا فرمايو آهي، ۽ شڪاري جانور کي ڇڏڻ وقت الله جو

نالو چئي شڪار پڪڙڻ لاءِ ڇڏيو، هو جيڪي پڪڑين سو کائو ۽ ان تي الله جو نالو وٺو ۽ الله کان ڊجو، بيشڪ الله جلد حساب وٺڻ وارو آهي. ٥- اڄ اوهان لاءِ سڀ پاڪ شيون حلال ڪيون ويون. ۽ اهل ڪتاب وارن جو کاڌو توهان لاءِ حلال آهي ۽ توهان جو کاڌو انهن لاءِ حلال آهي. ۽ حلال آهن توهان لاءِ پاڪدامن مسلمان عورتن منجهان ۽ پاڪدامن عورتون انهن مان جن کي توهان کان اڳ ڪتاب ڏنو ويو، جڏهن توهان کين سندن مهر ڏئي ڇڏيو. اهڙي طرح جو توهان نڪاح ۾ آڻڻ وارا هجو نه وري پڏري بدڪاري ڪريو ۽ نه ڳجهي آشنائي ڪريو. ۽ جيڪو شخص ايمان سان ڪڏ ڪفر ڪندو ته ان جا عمل چٽ ٿي ويندا ۽ اهو آخرت ۾ نقصان پائڻ وارن مان هوندو.

٦- اي ايمان وارؤ! جڏهن اوهان نماز لاءِ اٿو ته پنهنجا منهن ۽ هٿ ڪوڻين تائين ڌوئو ۽ پنهنجي مٿن تي مسح ڪريو ۽ پنهنجي پيرن کي پيڏين تائين ڌوئو ۽ جيڪڏهن تڙ جي حالت ۾ هجو ته وهنجي پاڪ ٿيو. ۽ جيڪڏهن اوهان بيمار آهيو يا سفر ۾ هجو يا اوهان مان ڪو پاخاني مان ٿي اچي يا توهان عورت سان صحبت ڪئي هجي، پوءِ توهان کي پاڻي نه ملي ته پاڪ متيءَ سان تيمم ڪيو ۽ پنهنجي منهن ۽ هٿن تي منجهائنس مسح ڪريو. الله اوهان تي ڪنهن طرح تنگي ڪرڻ نه ٿو گهري، بلڪ هو چاهي ٿو ته اوهان کي پاڪ ڪري ۽ اوهان تي پنهنجي نعمت کي پورو ڪري ته جيئن اوهين شڪر گذار ٿيو.

٧- ۽ پاڻ تي الله جي ڪيل نعمت کي ياد ڪريو ۽ ان عهد کي ياد ڪريو جيڪو ان توهان کان ورتو آهي جڏهن اوهان چيو هو ته اسان ٻڌو ۽ اسان مڃيون سون. ۽ الله کان ڊجو بيشڪ الله دلين جي ڳالهين کي ڀ ڄاڻي ٿو. ٨- اي ايمان وارؤ! الله جي لاءِ قائم رهڻ وارا ۽ انصاف سان شاهدي ڏيڻ وارا ٿيو. ۽ ڪنهن گروه جي دشمني اوهان کي ان تي اُڀاري جو اوهين انصاف نه

ڪريو، انصاف ڪريو اهوئي تقويٰ جي ڳهٽو ويجهو آهي ۽ الله کان ڊجو بيشڪ الله کي خبر آهي جيڪو اوهين ڪريو ٿا. ٩- جن ماڻهن ايمان آندو ۽ انهن نيڪ عمل ڪيا، انهن سان الله جو وعدو آهي ته انهن جي لاءِ بخشش ۽ وڏو اجر آهي. ١٠- ۽ جنهن انڪار ڪيو ۽ اسان جي نشانين کي ڪوڙو ڪيو، اهڙا ماڻهو دوزخ وارا آهن. ١١- اي ايمان وارؤ! پاڻ تي الله جو احسان ياد ڪريو، جڏهن هڪ قوم ارادو ڪيو هو ته اوهان تي هٿ کٽي، پر الله سندن هٿن کي اوهان تي کڄڻ کان روڪي ڇڏيو. ۽ الله کان ڊجو ۽ ايمان وارن کي الله تي ئي پروسو ڪرڻ گهرجي.

١٢- ۽ الله بني اسرائيل کان عهد ورتو ۽ اسان انهن ۾ ٻارهن سردار مقرر ڪيا. ۽ الله فرمايو ته آءٌ اوهان سان گڏ آهيان. جيڪڏهن اوهان نماز قائم ڪندؤ ۽ زڪوٰة ادا ڪندؤ ۽ منهنجي رسولن تي ايمان آڻيندؤ ۽ سندن مدد ڪندؤ ۽ الله کي قرض حسنہ ڏيندؤ ته آءٌ توهان کان توهان جا گناهہ ضرور پَري ڪندس ۽ توهان کي ضرور اهڙن باغن ۾ داخل ڪندس جن جي هيٺان نهرون وهن ٿيون. ان کان پوءِ توهان مان جنهن شخص انڪار ڪيو سو سڌي رستي کان ڀٽڪي ويو. ١٣- پوءِ سندن عهد ٽوڙڻ جي ڪري اسان مٿن لعنت ڪئي ۽ سندن دلين کي سخت ڪري ڇڏيو. هو ڪلام کي اُن جي جاءِ تان بدلي ڇڏين ٿا ۽ جيڪا ڪين نصيحت ڪئي وئي هئي سا گهٽي پاڻ وساري وينا. ۽ تون هميشہ انهن جي ڪنهن نہ ڪنهن خيانت کان واقف ٿيندو رهين ٿو، سواءِ ٿوڙن ماڻهن جي. انهن کي معاف ڪر ۽ انهن کان درگزر ڪر، الله نيڪي ڪرڻ وارن کي پسند ٿو ڪري.

١٤- ۽ جيڪي ماڻهو چون ٿا ته اسان نصراني آهيون، انهن کان اسان عهد ورتو هو. پوءِ جيڪا ڪجهہ انهن کي نصيحت ڪئي وئي هئي، ان جو وڏو

حصو انهن وساري ڇڏيو. پوءِ اسان قيامت تائين انهن جي وچ ۾ دشمني ۽ ڪينو وجهي ڇڏيو. ۽ جلد ئي الله کين آگاھ ڪري ڇڏيندو جيڪو ڪجھ ھو ڪري رھيا ھئا.

١٥- اي اھل ڪتاب! اوھان وٽ اسان جو رسول آيو آھي، اُھو ڪتاب اِلھي جون گھڻيون اُھي ڳالھيون توھان جي سامھون کولي رھيو آھي، جن کي اوھين لڪائيندا ھئا. ۽ اُھو گھڻين ئي شين کان درگزر ڪندو آھي. بيشڪ اوھان وٽ الله جي طرفان ھڪ روشني ۽ ھڪ ظاھر ڪرڻ وارو ڪتاب اچي چڪو آھي. ١٦- جنھن جي ذريعي الله انهن ماڻھن کي سلامتيءَ جا رستا ڏيکاري ٿو جيڪي ان جي رضا جا طالب آھن ۽ پنھنجي توفيق سان انهن کي اونداھيءَ مان ڪڍي روشني ۾ آڻي ٿو ۽ کين سڌي راھ جي طرف رھنمائي ڪري ٿو. ١٧- بيشڪ انهن ماڻھن ڪفر ڪيو جن چيو تہ خدا مسيح پٽ مريم آھي. چؤ پوءِ ڪير اختيار رکي ٿو الله جي اڳيان جيڪڏھن ھو چاھي تہ ھلاڪ ڪري ڇڏي مسيح پٽ مريم کي ۽ سندس ماءُ کي ۽ جيڪي ماڻھو زمين ۾ آھن سيني کي. ۽ الله جي لاءِ آھي بادشاھي آسمانن ۽ زمين جي ۽ جيڪو ڪجھ انهن جي وچ ۾ آھي. ھو خلقي ٿو جيڪو چاھي ٿو ۽ الله ھر شيءِ تي قادر آھي.

١٨- يھودي ۽ نصراني چون ٿا تہ اسين خدا جا پٽ ۽ سندس پيارا آھيون. چؤ تہ پوءِ ھو اوھان کي اوھان جي گناھن ڪري ڇو عذاب ڏي ٿو. نہ بلڪ اوھان بہ سندس خلقيل مخلوق مان ھڪ انسان آھيو. ھو جنھن کي چاھيندو بخشيندو ۽ جنھن کي چاھيندو عذاب ڏيندو. ۽ الله جي لاءِ ئي آھي بادشاھي آسمانن ۽ زمين جي ۽ جيڪو ڪجھ انهن جي وچ ۾ آھي ۽ اُن ڏانھن ئي موٽڻو آھي. ١٩- اي اھل ڪتاب! توھان وٽ اسان جو رسول آيو آھي، ھو

توهان کي صاف صاف ٻڌائي رهيو آهي رسولن جي وقفي کانپوءِ، ته جيئن توهان اِهو نه چؤ ته اسان وٽ کو خوشخبري ڏيڻ وارو ۽ ڊيڄارڻ وارو نه آيو. سو هاڻي توهان وٽ خوشخبري ڏيڻ وارو ۽ ڊيڄارڻ وارو اچي ويو آهي ۽ الله هر شيءِ تي قادر آهي.

٢٠- ۽ جڏهن موسيٰ پنهنجي قوم کي چيو ته اي منهنجي قوم! الله جيڪي اوهان تي احسان ڪيا آهن تن کي ياد ڪيو جو هُن اوهان ۾ نبي پيدا ڪيا. ۽ اوهان کي بادشاه ٻٽايائين ۽ اوهان کي اُهو ڪجھ ڏنائين جيڪو دنيا ۾ ڪنهن کي به نه ڏنائين. ٢١- اي منهنجي قوم اُن پاڪ زمين ۾ داخل ٿي وڃو، جيڪا الله اوهان لاءِ لکي ڇڏي آهي. ۽ پٺ ڏئي نه ڦري وڃو نه ته نقصان ۾ پئجي ويندؤ. ٢٢- اُنهن چيو ته اي موسيٰ اُتي زبردست قوم آهي. اسان هرگز اُتي نه وينداسون جيستائين اُهي اُتان نڪري نه وڃن. جيڪڏهن اهي اُتان نڪري وڃن ته پوءِ اسان داخل ٿينداسين. ٢٣- ٻه ماڻهو جيڪي الله کان ڊڄڻ وارن مان هئا ۽ انهن ٻنهي تي الله انعام ڪيو هو، اُنهن چيو ته اوهان اُنهن تي حملو ڪري شهر جي دروازي مان داخل ٿي وڃو. ٢٤- جڏهن اوهان اُن ۾ داخل ٿي ويندو ته اوهان ئي غالب ٿيندو ۽ الله تي پروسو ڪيو جيڪڏهن اوهان مؤمن آهيو. انهن چيو اي موسيٰ! اسان اُتي ڪڏهن به داخل نه ٿينداسون جيستائين اُهي ماڻهو اُتي آهن. بس تون ۽ تنهنجو رب ٻئي وڃي وڙهو، اسان ته هِتي ئي وينا آهيون.

٢٥- موسيٰ چيو ته اي منهنجا رب! منهنجو پاڻ تي ۽ پنهنجي ڀاءُ کانسواءِ ٻئي ڪنهن تي زور نه ٿو هلي، تنهن ڪري تون اسان ۽ ان نافرمان قوم جي وچ ۾ جدائي ڪري ڇڏ. ٢٦- الله چيو! اهو ملڪ انهن تي چاليهه سالن تائين حرام آهي. اِهي ماڻهو زمين ۾ پٽڪندا رهندا. پوءِ تون اُن نافرمان قوم

تي افسوس نه ڪر.

٢٧- ۽ اُنهن کي آدم جي پن پٽن جو قصو حق سان ٻڌاءِ. جڏهن انهن ٻنهي قرباني پيش ڪئي تہ انهن مان هڪڙي جي قرباني قبول پئي ۽ ٻئي جي قرباني قبول نہ پئي. ان چيو تہ آءٌ تو کي ضرور ماري ڇڏيندس. ان جواب ڏنس تہ الله رڳو متقين کان قبول ڪندو آهي. ٢٨- جيڪڏهن تون مون کي قتل ڪرڻ جي لاءِ هٿ ڪٽندين تہ آءٌ تو کي قتل ڪرڻ لاءِ توتي پنهنجو هٿ نہ ڪٽندس. آءٌ ڊڃان ٿو الله کان جيڪو سڄي جهان جو رب آهي. ٢٩- آءٌ گهران ٿو تہ تون پنهنجو ۽ منهنجو گناه ڪٺ پوءِ تون باهه وارن ۾ شامل ٿي وڃ. ۽ اِهائي سزا آهي ظلم ڪرڻ وارن جي.

٣٠- پوءِ سندس نفس ان کي پنهنجي پاءُ جي قتل لاءِ راضي ڪري وڌو ۽ اُن هُن کي قتل ڪري ڇڏيو. پوءِ هو خساري وارن ۾ شامل ٿي ويو. ٣١- پوءِ الله هڪ ڪانگ کي موڪليو جيڪو زمين کوٽڻ لڳو، تہ جيئن ان کي ڏيکاري تہ هو پنهنجي پاءُ جي لاش کي کيئن لڪائي. اُن چيو افسوس منهنجي حالت تي تہ آءٌ هِن ڪانگ جهڙو بہ نہ ٿيس جو پنهنجي پاءُ جي لاش کي لڪائي ڇڏيان ها. پوءِ هو ڈاڍو پشيمان ٿيو.

٣٢- انهيءَ ڪري اسانِ بني اسرائيل تي لکي ڇڏيو تہ جيڪو شخص ڪنهن کي قتل ڪندو، سواءِ اُن جي تہ هُن ڪنهن کي قتل ڪيو هجي يا زمين ۾ فساد ڪيو هجي تہ ان جڙ سميٽي انسانن کي قتل ڪري ڇڏيو ۽ جنهن هڪ شخص کي بچايو تہ جڙ ان سميٽي انسانن کي بچائي ورتو. ۽ اسان جا پيغمبر انهن وٽ پڌرين نشانين سان آيا. ان جي باوجود انهن مان گهڻا ماڻهو زمين تي زيادتيون ڪندا آهن. ٣٣- جيڪي ماڻهو الله ۽ سندس رسول سان وڙهندا آهن ۽ زمين ۾ فساد ڪرڻ لاءِ ڊڪ ڊوڙ ڪندا آهن، تن جي سزا اِها آهي تہ کين قتل

ڪجي يا قَاسيءَ چاڙهجي يا سندن هڪ طرف جا هٿ ۾ ٻئي طرف جا پير ڪپجن يا ڪين ملڪ نيڪالي ڏجي. اِها ذلت ۾ خواري اُنهن لاءِ دنيا ۾ آهي ۽ آخرت ۾ اُنهن لاءِ وڏو عذاب آهي. ٣٤- پر جيڪي ماٺو توبھ ڪري وڃن اوهان جي قابو ۾ اچڻ کان پهرين تہ ڇاڻي وڃو تہ اللّٰہ بخشڻ وارو مهربان آهي.

٣٥- اي ايمان وارؤ! اللّٰہ کان ڊڄو ۽ سندس قرب تلاش ڪريو ۽ سندس راھ ۾ جدوجهد ڪريو، تہ جيئن اوهان ڪامياب ٿيو. ٣٦- بيشڪ جن ماٺهن ڪفر ڪيو آهي جيڪڏهن انهن وٽ اُهو سڀ ڪجھ هجي جيڪو زمين ۾ آهي ۽ ايتروئي ٻيو ٻ هجي تہ جيئن هو ان کي فديي طور ڏئي قيامت جي ڏينهن عذاب کان بچن، تڏهن ٻ اهو انهن کان قبول نہ ڪيو ويندو ۽ انهن جي لاءِ دردناڪ عذاب آهي. ٣٧- هو چاهيندا تہ باھ مان نڪري وڃن پر اُن مان نڪري نہ سگهندا ۽ انهن جي لاءِ هڪ هميشہ وارو عذاب آهي. ٣٨- ۽ چور مرد ۽ چور عورت ٻنهي جا هٿ ڪپيو. اِهو سندن ڪمائي جو بدلو آهي ۽ اللّٰہ جي طرفان عبرت ناڪ سزا ۽ اللّٰہ غالب ۽ حڪمت وارو آهي. ٣٩- پوءِ جنهن پنهنجي ظلم کانپوءِ توبھ ڪئي ۽ اصلاح ڪري ورتي تہ اللّٰہ بيشڪ اُن تي توجھ ڪندو. ۽ اللّٰہ بخشڻ وارو مهربان آهي. ٤٠- ڇا تون نہ ٿو ڄاڻين تہ آسمانن ۽ زمين جي بادشاهي اللّٰہ جي آهي. هو جنهن کي چاهي سزا ڏي ۽ جنهن کي چاهي معاف ڪري ڇڏي. ۽ اللّٰہ هر شيءِ تي قادر آهي.

٤١- اي پيغمبر! توکي اِهي ماٺهو غم ۾ نہ وجهن جيڪي ڪفر جي راھ ۾ ڊڪ ڏوڙ ڪري رهيا آهن. چاهي اُهي انهن مان هجن جيڪي پنهنجي واتان چون ٿا تہ اسان ايمان آندو آهي، حالانڪ سندن دلين ايمان نہ آندو آهي يا انهن مان هجن جيڪي يهودي آهن. ڪوڙ کي ڪن ڏيئي ٻڌڻ وارا، ٻڌندڙ آهن تہ جيئن هو ٻين ماٺهن کي ٻڌائين جيڪي تو وٽ نہ آيا آهن. اهي ڪلام کي اُن

جي مقام تان هٽائي ڇڏيندا آهن. اُهي ماڻهن کي چون ٿا تہ جيڪڏهن اوهان کي هيئن حڪم ملي تہ قبول ڪجو ۽ جيڪڏهن هيئن حڪم نہ ملي تہ اُن کان بچجو. ۽ جنهن کي اللہ فتني ۾ وجهڻ چاهي تہ تون اللہ جي اڳيان اُن جي معاملي ۾ ڪجهہ نہ ٿو ڪري سگهين. هِي اُهي ئي ماڻهو آهن جن جي دلين کي اللہ پاڪ ڪرڻ نہ ٿو گهري. انهن لاءِ دنيا ۾ ذلت آهي ۽ آخرت ۾ انهن لاءِ وڏو عذاب آهي.

٤٢- اُهي ڪوڙ کي ڪن ڏئي ٻڌڻ وارا آهن، گهٽو حرام کائڻ وارا آهن. جيڪڏهن اُهي تو وٽ اچن تہ چاهي انهن جي وچ ۾ فيصلو ڪر يا انهن کان منهن موڙ. جيڪڏهن تون انهن کان منهن موڙيندين تہ بہ اُهي تنهنجو ڪجهہ بگاڙي نہ ٿا سگهن. ۽ جيڪڏهن تون انهن ۾ فيصلو ڪرين تہ انصاف مطابق فيصلو ڪر. ٤٣- اللہ انصاف ڪرڻ وارن کي پسند ڪري ٿو. ۽ اُهي توکان ڪيئن ٿا فيصلو ڪرائين حالانڪہ انهن وٽ توريت آهي جنهن ۾ اللہ جا حڪم موجود آهن. پر تنهن هوندي بہ هو ان کان منهن موڙي رهيا آهن. ۽ اُهي ماڻهو هرگز ايمان وارا نہ آهن.

٤٤- بيشڪ اسان توريت کي نازل ڪيو آهي، جنهن ۾ هدايت ۽ روشني آهي. اُن مطابق خدا جا فرمانبردار نبي يهودين جا فيصلا ڪندا هئا ۽ انهن جا درويش ۽ عالم پڻ، ان ڪري جو اُهي خدا جي ڪتاب جا نگهبان مقرر ڪيا ويا هئا. ۽ اُهي ان تي شاهد بہ هئا. تنهن ڪري توهان انسانن کان نہ ڊجو، مون کان ڊجو ۽ منهنجي آيتن کي ٿورڙي ملهہ تي نہ وڪڻو. ۽ جيڪي اللہ جي نازل ڪيل مطابق فيصلو نہ ڪن تہ اُهي ئي ماڻهو ڪافر آهن ٤٥- ۽ اسان اُن ڪتاب ۾ انهن لاءِ لکي ڇڏيو هو تہ جان جي بدلي جان ۽ اک جي بدلي اک ۽ نڪ جي بدلي نڪ ۽ ڪن جي بدلي ڪن ۽ ڏند جي بدلي ڏند ۽ زخمن جو بدلو

انهن جي برابر. پوءِ جنهن ان کي معاف ڪري ڇڏيو تہ اُهو سندس لاءِ ڪفارو هوندو. ۽ جيڪو ماڻهو ان جي مطابق فيصلو نہ ڪري جيڪو الله نازل ڪيو آهي تہ اُهي ئي ماڻهو ظالم آهن. ٤٦- ۽ اسان ان جي پويان عيسيٰ پٽ مريم کي موڪليو تصديق ڪندڙ پاڻ کان اڳ ۾ آيل ڪتاب توريت جي ۽ اسان کيس انجيل عطا فرمايو. جنهن ۾ هدايت ۽ نور آهي، ۽ اِهو تصديق ڪندڙ هو پاڻ کان اڳ ۾ آيل ڪتاب توريت جي ۽ هدايت ۽ نصيحت ڊِجڻ وارن لاءِ.

٤٧- ۽ انجيل وارن کي گهرجي تہ ان مطابق فيصلو ڪن، جيڪو الله ان ۾ نازل ڪيو آهي. ۽ جيڪي ان مطابق فيصلو نہ ڪندا جيڪو الله نازل ڪيو تہ اُهي ماڻهو نافرمان آهن.

٤٨- ۽ اسان توڏانهن حق سان ڪتاب نازل ڪيو، تصديق ڪندڙ اڳ ۾ آيل ڪتاب جي ۽ ان جي مضمونن تي نگهبان، تنهن ڪري تون انهن جي وچ ۾ فيصلو ڪر ان جي مطابق جيڪو الله نازل ڪيو آهي. ۽ جيڪو حق تو وٽ آيو آهي، ان کي ڇڏي انهن جي خواهشن جي پيروي نہ ڪر. اسان اوهان ۾ هر هڪ لاءِ هڪ شريعت ۽ هڪ طريقو مقرر ڪيو آهي. ۽ جيڪڏهن الله چاهي ها تہ توهان سيني کي هڪ ئي امت بڻائي ها. پر الله چاهيو تہ هو پنهنجي ڏنل حڪمن ۾ اوهان جي آزمائش ڪري، تنهن ڪري اوهان نيڪي جي ڪمن ۾ اڳرائي ڪريو. اوهان سيني کي آخر الله ڏانهن ئي موٽڻو آهي. پوءِ جنهن شيءِ بابت اوهان اختلاف ڪندا هئا، ان جي اوهان کي خبر ڏيندو.

٤٩- ۽ تون انهن جي وچ ۾ اُن مطابق فيصلو ڪر جيڪو الله نازل ڪيو آهي ۽ انهن جي خواهشن جي پيروي نہ ڪر ۽ انهن کان بچ، متان توکي تو ڏانهن الله جي نازل ڪيل ڪنهن حڪم کان ٽيڙي وجهن. پوءِ جيڪڏهن هو ڦري وڃن تہ سمجهي ڇڏ تہ الله انهن کي سندن ڪن گناهن جي ڪري سزا ڏيڻ

گهري ٿو. ۽ يقيناً ماڻهن مان گهڻا ماڻهو نافرمان آهن. ٥٠- چا هو جاهليت وارا فيصلا طلبين ٿا. ۽ الله کان وڌيڪ ڪنهن جو فيصلو ٿي سگهي ٿو انهن ماڻهن جي لاءِ جيڪي يقين ڪرڻ چاهين.

٥١- اي ايمان وارؤ! يهودين ۽ نصارن کي دوست نہ بٹايو. اُهي هڪٻئي جا دوست آهن ۽ اوهان مان جيڪو شخص انهن کي پنهنجو دوست بٹائيندو تہ اهو انهن ئي مان ٿيندو. الله ظالم ماڻهن کي راه نہ ٿو ڏيکاري. ٥٢- تون ڏسين ٿو تہ جن جي دلين ۾ بيماري آهي سي انهن ڏانهن ڊِگا ويجن ٿا. اُهي چون ٿا تہ اسان ڊِجون ٿا تہ اسان ڪنهن مصيبت ۾ نہ ڦاسي ويجون. پوءِ ممڪن آهي تہ الله فتح ڏئي يڏي يا پاڻ وٽان کا خاص ڳالهه ظاهر ڪري، پوءِ اهي ماڻهو اُن شيءِ تي جيڪا هو پنهنجي دلين ۾ لڪايو وينا آهن پشيمان ٿيندا. ٥٣- ۽ اُن وقت ايمان وارا چوندا چا هي اُهي ئي ماڻهو آهن جيڪي الله جا زور شور سان وڏا قسم کٹي يقين ڏيارينداهئا تہ اسان اوهان سان گڏ آهيون. سندن سڀ عمل چٹ ٿي ويا ۽ اُهي خساري وارا ٿيا.

٥٤- اي ايمان وارؤ! اوهان مان جيڪو شخص پنهنجي دين کان ڦرندو تہ الله جلد ئي اِهڙن ماڻهن کي اڻارينڈو جيڪي الله کي محبوب هوندا ۽ الله انهن کي محبوب هوندو. اهي مسلمانن جي لاءِ نرم ۽ ڪافرن تي سخت هوندا. اُهي الله جي راه ۾ جهاد ڪندا ۽ ڪنهن ملامت ڪندڙ جي ملامت کان نہ ڊِجندا. اِهو الله جو فضل آهي، هُو جنهن کي چاهي ٿو عطا ڪري ٿو. ۽ الله وسعت وارو ۽ علم وارو آهي. ٥٥- اوهان جو دوست تہ فقط الله ۽ سندس رسول ۽ اُهي ايمان وارا آهن جيڪي نماز قائم ڪن ٿا ۽ زڪوات ڏين ٿا ۽ اُهي الله جي اڳيان جهڪڻ وارا آهن. ٥٦- ۽ جيڪو شخص الله ۽ سندس رسول ۽ ايمان وارن کي دوست بٹائي ٿو تہ بيشڪ الله جي جماعت ئي غالب ٿيندڙ آهي.

٥٧- اي ايمان وارؤ! انهن ماڻهن کي پنهنجو دوست نہ ٻڌايو جن اوهان جي دين کي مذاق ۽ تماشو ٻڌائي ورتو آهي، انهن ماڻهن مان جن کي توهان کان پهرين ڪتاب ڏنو ويو ۽ نہ ڪافرن کي ۽ الله کان ڊڄندا رهو، جيڪڏهن اوهان ايمان وارا آهيو ٥٨- ۽ جڏهن اوهان نماز جي لاءِ سڏيو ٿا تہ اُهي ماڻهو ان کي ٻہ مذاق ۽ راند ڪري وٺن ٿا. اُهو ان ڪري جو اُهي عقل نہ ٿا رکن. ٥٩- چؤ اي اهل ڪتاب! توهان اسان سان رڳو ان ڪري ضد رکو ٿا جو اسان ايمان آندو آهي الله تي ۽ جيڪو اسان ڈي نازل ڪيو ويو آهي اُن تي ۽ جيڪو اسان کان اڳ ۾ نازل ٿيو ۽ اوهان مان اڪثر ماڻهو نافرمان آهن. ٦٠- چؤ ڇا آئون اوهان کي ٻڌايان اُهو جيڪو الله وٽ انجام جي لحاظ کان ان کان ٻہ وڌيڪ برو آهي، اُهو جنهن تي الله لعنت ڪئي ۽ جنهن تي ان جو غضب ٿيو. ۽ انهن مان ڪيترن کي باندر ۽ سوئر ٻڌايائين ۽ جن شيطان جي پرستش ڪئي. اهڙا ماڻهو درجي جي لحاظ کان بدتر ۽ سڌي راه کان تمام گهٽو پري آهن.

٦١- ۽ جڏهن توهان وٽ اچن ٿا تہ چون ٿا تہ اسان ايمان آندو حالانڪ اُهي ڪفر سان آيا ۽ ڪفر سان ئي واپس موٽيا. ۽ الله خوب ڄاڻي ٿو اُن شيءِ کي جنهن کي هو لڪائي رهيا آهن ٦٢- ۽ تون انهن مان اڪثر کي ڏسندين تہ اُهي گناه ۽ ظلم ۽ حرام کائڻ ۾ ڪاهي پيا آهن. ڪهڙا نہ ٻڇڙا ڪم آهن جيڪي هو ڪري رهيا آهن، ٦٣- انهن جا بزرگ ۽ عالم انهن کي ڇو نٿا روڪين گناه جي ڳالهہ چوڻ کان ۽ حرام کائڻ کان. ڪهڙا نہ ٻڇڙا ڪم آهن جيڪي هو ڪري رهيا آهن.

٦٤- ۽ يهودي چون ٿا تہ الله جو هٿ تنگ آهي. سندن هٿ ئي تنگ آهن ۽ لعنت هجي انهن تي اِهو چوڻ جي ڪري. بلڪ خدا جا ٻئي هٿ ڪليل آهن. هو جيئن چاهي ٿو خرچ ڪري ٿو. ۽ تو تي تنهنجي رب جي طرفان جيڪو

كجھ نازل ٿيو آهي، اُهو انهن مان اكثر ماڻهن جي سركشي ۽ انكار كي وڌائي رهيو آهي. ۽ اسان انهن جي وچ ۾ دشمني ۽ كينو قيامت تائين جي لاءِ وجهي ڇڏيو آهي. جڏهن ب هو جنگ لاءِ باهه ٻاڙكائين ٿا ت الله اُن كي اجهائيندو آهي ۽ اهي زمين ۾ فساد ڦهلائڻ جي كوشش كندا آهن، حالانڪ الله فساد كندڙن كي پسند نه كندو آهي.

٦٥- ۽ جيكڏهن اهل كتاب ايمان آڻين ها ۽ الله كان ڊڄن ها ت اسان ضرور سندن براين كي انهن كان پري كري ڇڏيون ها ۽ انهن كي نعمت وارن باغن ۾ داخل كريون ها ٦٦- ۽ جيكڏهن هو توريت ۽ انجيل جي پابندي كن ها ۽ ان جو جيكو سندن رب وٽان انهن تي نازل ٿيو آهي ت اُهي كائن ها پنهنجي مٿان كان ۽ پنهنجي پيرن جي هيٺان ب. كجھ ماڻهو انهن ۾ سڌي راه تي آهن، پر انهن مان اكثر اِهڙا آهن جيكي بچڑا كم كندا آهن.

٦٧- اي رسول! جيكو كجھ تو تي تنهنجي رب جي طرفان نازل ٿيو آهي اُن كي پهچاءِ ڇڏ ۽ جيكڏهن تو ائين نه كيو ت تو الله جي پيغام كي نه پهچايو ۽ الله توكي ماڻهن كان بچائيندو. بيشك الله منكر ماڻهن كي راه نه ٿو ڏيكاري.

٦٨- چؤ اي اهل كتاب! اوهان كنهن شيءِ تي نه آهيو جيستائين اوهين قائم نه كيو توريت ۽ انجيل كي ۽ اُن كي جي كو توهان ڏانهن توهان جي رب طرفان نازل ٿيو آهي ۽ جيكو كجھ توهان ڏانهن توهان جي رب جي طرفان نازل كيو ويو آهي اُهو يقيناً انهن مان گهڻن جي سركشي ۽ انكار كي وڌائيندو. تنهن كري تون انكار كرڻ وارن تي افسوس نه كر. ٦٩- بيشك جن ماڻهن ايمان آندو ۽ جيكي ماڻهو يهودي ٿيا ۽ صابي ۽ نصراني، جنهن شخص ب ايمان آندو الله تي ۽ آخرت جي ڏينهن تي ۽ نيك عمل كندو ت انهن لاءِ نه كنهن

قسم جو خوف آهي ۽ نہ اُهي غمگين ٿيندا.

٧٠- اسان بني اسرائيل کان عهد ورتو ۽ انهن ڏانهن گهٽا رسول موڪليا. جڏهن به وٽن ڪو رسول انهن وٽ اِهڙي ڳالهه ڪٽي آيو جنهن کي سندن دلين نٽي چاهيو تہ هنن ڪِن کي ڪوڙو ڄاتو ۽ ڪِن کي قتل ڪيو.
٧١- ۽ گمان ڪيو تہ ڪجھ به خرابي نہ ٿيندي. ان ڪري اُهي انڌا ۽ ٻوڙا ٻڌجي ويا. وري الله انهن تي توجھ ڪئي. پوءِ به انهن مان گهٽا انڌا ۽ ٻوڙا ٻڌجي ويا. ۽ الله ڏسي رهيو آهي جيڪو ڪجھ اُهي ڪري رهيا آهن.
٧٢- يقينًا انهن ماڻهن ڪفر ڪيو، جن چيو الله پاڻ مسيح پٽ مريم ئي تہ آهي. حالانڪ مسيح چيو هو تہ اي بني اسرائيل! الله جي عبادت ڪريو جيڪو منهنجو رب آهي ۽ اوهان جو به رب آهي. جيڪو ماڻهو الله سان ڪنهن کي شريڪ ڪندو تہ ان تي الله جنت حرام ڪري ڇڏي آهي ۽ ان جو ٺڪاڻو باھ آهي ۽ ظالمن جو ڪو مددگار نہ آهي. ٧٣- يقينًا انهن ماڻهن ڪفر ڪيو، جن چيو الله ٽن مان ٽيون آهي. حالانڪ ڪو معبود نہ آهي سواءِ هڪ معبود جي ۽ جيڪڏهن اُهي باز نہ آيا ان کان جيڪو هو چوندا آهن تہ انهن منجهان ڪفر تي قائم رهڻ وارن کي هڪ دردناڪ عذاب پهچندو. ٧٤- اُهي ماڻهو الله جي اڳيان توبھ ڇو نہ ٿا ڪن ۽ ڪانئس معافي ڇو نہ ٿا گهرن. ۽ الله بخشڻ وارو مهربان آهي. ٧٥- مسيح پٽ مريم رڳو هڪ رسول آهي. ان کان اڳ به گهڻائي رسول گذري چڪا آهن ۽ سندس والده هڪ سچي ٻانهي هئي. اُهي ٻئي کاڌو کائيندا هئا. ڏس تہ اسان کهڙي طرح انهن لاءِ دليل بيان ڪري رهيا آهيون. پوءِ ڏس تہ اهي کيڏانهن ابتا ٿيڪندا پيا وڃن. ٧٦- چؤ ڇا توهان الله کي ڇڏي اهڙي شيءِ جي عبادت ڪريو ٿا جيڪي نہ اوهان جي نقصان جو اختيار رکي ٿي ۽ نہ وري نفعي جو ۽ الله ئي ٻڌڻ وارو ۽ ڄاڻڻ وارو آهي.

٧٧- چؤ اي اهل كتاب! پنهنجي دين ۾ غُلو (ناحق وڌاءُ) نه كريو ۽ انهن ماڻهن جي خيالن جي پيروي نه كريو جيكي اڳ ۾ ئي گمراهه ٿي ويا ۽ انهن گهڻن ماڻهن كي گمراهه كيو، ۽ اُهي سڌي راهه (سواءِ السبيل) كان پٽكي ويا.

٧٨- بني اسرائيل مان جن ماڻهن كفر كيو انهن تي لعنت كئي وئي داؤد ۽ عيسيٰ پٽ مريم جي زبان سان. ڇاكاڻ ته انهن نافرماني كئي ۽ هو حد كان لنگهندڙ هئا. ٧٩- هو هكٻئي كي نه جهليندا هئا بُرائي كان جيكي اُهي كندا هئا. اِهو وڏو بيڙو كم هو جيكو اُهي كري رهيا هئا. ٨٠- تون انهن مان گهڻن ماڻهن كي ڏسندين ته هو كفر كرڻ وارن سان دوستي ركن ٿا. كهڙي نه بيڙي شيءِ آهي جيكا انهن پنهنجي پاڻ لاءِ اڳتي موكلي آهي، اُن كري الله جو غضب ٿيو انهن تي ۽ اُهي هميشه عذاب ۾ رهڻ وارا آهن. ٨١- جيكڏهن هو ايمان ركڻ وارا هجن ها الله تي ۽ نبيءَ تي ۽ اُن تي جيكو اُن ڏانهن نازل ٿيو ته كافرن كي دوست نه بٽائين ها. پر انهن مان اكثر نافرمان آهن.

٨٢- ايمان وارن سان دشمني ۾ تون سيني كان زيادهه سخت يهودين ۽ مشركن كي ڏسندين ۽ ايمان وارن سان دوستي ۾ تون سيني كان ويجهو انهن ماڻهن كي ڏسندين جيكي پاڻ كي نصاريٰ چوندا آهن. اهو ان كري جو انهن ۾ عالم ۽ راهب آهن. ۽ اُن كري

جو اُهي تكبر نٿا كن. ☆ ٨٣- ۽ جڏهن اُهي اُن كلام كي ٻڌن ٿا جيكو رسول تي نازل كيو ويو آهي ته تون ڏسندين ته سندن اكين مان ڳوڙها ڳڙي پون ٿا اُن سبب جي كري جو اُنهن حق كي سڃاڻي ورتو. اُهي چون ٿا ته اي اسان جا رب! اسان ايمان آندو. تنهن كري تون اسان كي شاهدي ڏيڻ وارن ۾ لكي وڃ. ٨٤- ۽ اسان چو نه ايمان آندو الله تي ۽ اُن حق تي جيكو اسان كي پهتو آهي، جڏهن ته اسان اِها اميد ركون ٿا ته اسان جو رب اسان كي صالح

ماڻهن ۾ شامل ڪندو. ٨٥- پوءِ الله انهن کي اُن قول جي بدلي ۾ اهڙا باغ ڏيندو جن جي هيٺان نهرون وهن ٿيون، اُهي اُن ۾ هميشہ رهندا ۽ اهوئي بدلو آهي نيڪ عملِ ڪرڻ وارن جو ٨٦- ۽ جن انڪار ڪيو ۽ اسان جي نشانين کي ڪوڙو ڄاتو تہ اُهي ئي دوزخ وارا آهن.

٨٧- اي ايمان وارو! انهن پاڪ شين کي حرام نہ ڪريو جيڪي الله اوهان جي لاءِ حلال ڪيون آهن ۽ حد کان نہ لنگهو. الله حد کان لنگهندڙن کي پسند نہ ٿوڪري ٨٨- ۽ الله اوهان کي جيڪي حلال شيون ڏنيون آهن، ان مان کائو ۽ الله کان ڊجو، جنهن تي اوهان ايمان آندو آهي. ٨٩- الله اوهان کان اوهان جي اجاين قسمن تي پڪڙ نہ ٿو ڪري. پر جن قسمن کي اوهان پڪي ارادي سان کٹو ٿا انهن تي هو ضرور اوهان جي پڪڙ ڪندو. اهڙي قسمن جو ڪفارو آهي ڏهن مسڪينن کي وچڑو کاڏو ڪارائڻ، جيڪو اوهين پنهنجي گهر وارن کي کارايو ٿا يا ڪپڑا پارائڻ يا هڪ غلام کي آزاد ڪرائڻ آهي. ۽ جنهن کي وسعت نہ هجي تہ هو ٽن ڏينهن جا روزا رکي. اُهو ڪفارو آهي توهان جي قسمن جو، جڏهن اوهان قسم کٹو ۽ پنهنجي قسمن جي حفاظت ڪريو. اِهڙي طرح الله اوهان جي لاءِ پنهنجا حڪم بيان ڪري ٿو تہ جيئن اوهان شڪر ادا ڪريو.

٩٠- اي ايمان وارؤ! شراب ۽ جوا ۽ آستانا ۽ ڏارا سڀ ناپاڪ شيطاني ڪم آهن. تنهنڪري اوهان انهن کان بچو تہ جيئن اوهين ڪامياب ٿيو. ٩١- شيطان تہ اهوئي چاهي ٿو تہ شراب ۽ جُوا جي وسيلي اوهان جي وچ ۾ دشمني ۽ حسد وجهي ۽ اوهان کي الله جي ياد ۽ نماز کان روڪي ڇڏي. پوءِ ڇا توهان باز ايندؤ. ٩٢- ۽ اطاعت ڪريو الله جي ۽ اطاعت ڪريو رسول جي ۽ بچندا رهو. جيڪڏهن توهان منهن موڙيندو تہ پوءِ ڄاڻي وٺو تہ اسان جي رسول تي فقط پڌرو پيغام پهچائڻ آهي. ٩٣- جن ماڻهن ايمان آندو ۽ نيڪ ڪم

ڪيا، انهن تي اُن شيءِ ۾ ڪو گناھ نہ آھي جيڪي انهن اڳ ڪاڏو ھو. جڏھن اُھي ڊنا ۽ ايمان آندائون ۽ نيڪ ڪم ڪيائون، پوءِ وري ڊنا ۽ ايمان آندائون پوءِ وڌيڪ ڊنا ۽ نيڪ ڪم ڪيا ۽ اللہ نيڪ ڪم ڪرڻ وارن سان محبت ڪندڙ آھي.

٩٤- اي ايمان وارؤ! اللہ توھان کي ان شڪار جي ذريعي آزمائش ۾ وجھندو جيڪو بلڪل توھان جي ھٿن جي ويجھو ۽ توھان جي نيزن جي زد ۾ ھوندو، تہ جيئن اللہ ڄاڻي وڻي تہ ڪير ماڻھو ان کان پر پٽ ڊڄي ٿو، پوءِ جنھن ان کانپوءِ زيادتي ڪئي تہ ان جي لاءِ دردناڪ عذاب آھي. ٩٥- اي ايمان وارؤ! شڪار کي نہ ماريو جڏھن تہ اوھان احرام جي حالت ۾ ھجو. ۽ توھان مان جيڪو ماڻھو ان کي ڄاڻي واڻي ماريندو تہ ان جو بدلو اُھڙو ئي جانور آھي جھڙو اُن ماريو آھي جنھن جو فيصلو اوھان مان ٻہ عادل ماڻھو ڪندا ۽ اُھو نذرانو ڪعبي وٽ پھچايو وڃي. يا ان جي ڪفاري ۾ ڪجھ محتاج ماڻھن کي کاڏو کارائڻ آھي يا ان جي برابر روزا رکڻا آھن، تہ جيئن ھو پنھنجي ڪئي جي سزا چکي. اللہ معاف ڪري ڇڏيو جيڪو اڳ ۾ ٿي گذريو ۽ جيڪو ماڻھو منھن موڙيندو تہ اللہ ان کان بدلو وٺندو ۽ اللہ زبردست آھي بدلو وٺڻ وارو آھي.

٩٦- اوھان جي لاءِ دريا جو شڪار ۽ ان جو کائڻ جائز ڪيو ويو آھي، اوھان جي فائدي لاءِ ۽ مسافرن لاءِ. ۽ جيستائين اوھين احرام جي حالت ۾ آھيو خشڪيءَ جو شڪار اوھان تي حرام ڪيو ويو آھي ۽ اللہ کان ڊڄو جنھن وٽ توھان حاضر ڪيا ويندؤ. ٩٧- اللہ حرمت واري گھر ڪعبي کي ماڻھن لاءِ گڏ ٿيڻ جو سبب بڻايو آھي. ۽ حرمت وارن مھينن کي ۽ قرباني جي جانورن کي ۽ ڳچي ۾ پٽا پڻ جانورن کي بہ. اِھو اُن لاءِ تہ جيئن اوھان ڄاڻو تہ

الله کي خبر آهي جيڪو ڪجھ آسمانن ۾ ۽ جيڪو ڪجھ زمين ۾ آهي ۽ الله هر شيءِ کي ڄاڻي ٿو. ٩٨- ڄاڻي وڻو تہ الله جو عذاب سخت آهي ۽ بيشڪ الله بخشڻ وارو مهربان آهي. ٩٩- رسول تي رڳو پهچائڻ جي ذميداري آهي. الله ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجھ اوهان ظاهر ڪريو ٿا ۽ جيڪو ڪجھ اوهان لڪايو ٿا. ١٠٠- چؤ تہ ناپاڪ ۽ پاڪ برابر نہ ٿا ٿي سگھن، جيتوڻيڪ ناپاڪ جي گھڻائي توکي عجب ۾ وجھي. پوءِ الله کان ڈجو اي عقل وارؤ! تہ جيئن اوهان ڪامياب ٿيو.

١٠١- اي ايمان وارؤ! اهڙين ڳالهين بابت سوال نہ ڪريو، جيڪڏهن اُهي اوهان تي ظاهر ڪيون وڃن تہ اوهان کي ناگوار لڳن. ۽ جيڪڏهن اوهان انهن جي متعلق سوال ڪندؤ اهڙي وقت جڏهن قرآن نازل ٿي رهيو هجي تہ اُهي اوهان تي ظاهر ڪيون ويندیون. الله انهن کان درگذر ڪيو. ۽ الله بخشڻ وارو بردبار آهي. ١٠٢- توهان کان اڳين قومن بہ ائين سوال پڇيا هئا، پوءِ اُهي انهن جا منڪر ٿي رهجي ويا. ١٠٣- الله بحيرا ۽ سائبہ ۽ وصليہ ۽ حام (بتن جي نالي تي ڇڏيل جانور) کي مقرر نہ ڪيو آهي. پر جن ماڻهن ڪفر ڪيو اُهي الله تي ڪوڙ مڙهين ٿا ۽ انهن مان اڪثر عقل کان ڪم نہ ٿا وٺن ١٠٤- ۽ جڏهن کين چيو وڃي ٿو تہ الله جيڪو ڪجھ نازل ڪيو آهي ان ڏانهن اچو ۽ رسول ڏانهن اچو تہ اُهي چون ٿا تہ اسان جي لاءِ اُهوئي کافي آهي جنهن تي اسان پنهنجن ابن ڏاڏن کي هلندي ڏٺو آهي. ۽ ڇا ان جي باوجود جو سندن وڏا ڪجھ بہ نہ ڄاڻندا هجن ۽ نہ وري هدايت تي هجن. ١٠٥- اي ايمان وارؤ! اوهان پنهنجو فڪر ڪريو. ڪو گمراھ ٿئي تہ اُن سان توهان جو ڪو بہ نقصان نہ آهي، جيڪڏهن اوهين هدايت تي آهيو. توهان سيني کي الله ڏانهن موٽڻو آهي، پوءِ هو توهان کي ٻڌائيندو جيڪو ڪجھ توهان ڪري رهيا هئا.

١٠٦- اي ايمان وارؤ! جڏهن اوهان مان ڪنهن جي موت جو وقت اچي وڃي تہ وصيت ڪرڻ وقت شاهديءَ لاءِ اوهان مان ٻہ معتبر ماڻهو گواھ ٿين. يا جيڪڏهن اوهان سفر جي حالت ۾ هجو ۽ اُتي موت جي مصيبت پيش اچي تہ اوهان جي غيرن مان ٻہ گواھ ونڊي ڇڏجن. پوءِ جيڪڏهن اوهان کي شڪ پئجي وڃي تہ ٻنهي گواهن کي نماز کانپوءِ روڪي ونو ۽ اُهي ٻئي خدا جو قسم کڻي چون تہ اسان ڪنهن قيمت جي بدلي ۾ ان کي نہ وڪٹنداسون، چاهي ڪو اسان جو مائٹ ئي ڇو نہ هجي. ۽ نہ وري اسان الله جي شاهدي کي لڪائينداسون. جيڪڏهن اسان ائين ڪريون تہ بيشڪ اسان گناهگارن مان ٿيندا سون. ١٠٧- پوءِ جيڪڏهن خبر پئي تہ انهن ٻنهي کا حق تلفي ڪئي آهي تہ انهن جي جاءِ تي ٻہ ٻيا گواھ انهن ماڻهن مان اٹن جن جو حق پوين ٻن گواهن مارڻ تي چاهيو. اهي خدا جو قسم کڻن تہ اسان جي شاهدي انهن ٻنهي جي شاهدي کان وڌيڪ برحق آهي ۽ اسان کابہ زيادتي نہ ڪئي آهي. جيڪڏهن اسان ايئن ڪريون تہ اسان ظالمن مان ٿيندا سون. ١٠٨- هِن طريقي سان اميد ڪري سگهجي ٿي تہ ماڻهو ٺيڪ گواهي ڏين. يا کين ڊپ ٿئي تہ سندن قسم انهن (ٻين) جي قسمن کان پوءِ ابتي پئجي ويندي ۽ الله کان ڊجو ۽ ٻڌو. الله نافرمانن کي سڌي راھ تي نہ ٿو هلائي.

١٠٩- جنهن ڏينهن الله پيغمبرن کي جمع ڪندو پوءِ پڇندو تہ توهان کي ڪهڙو جواب ڏنو ويو هو. اُهي چوندا تہ اسان کي ڪجھ علم نہ آهي، ڳجهين ڳالهين کي تون ئي ڄاڻڻ وارو آهين. ١١٠- جڏهن الله چوندو اي عيسيٰ پٹ مريم! منهنجي اُن نعمت کي ياد ڪر جيڪا مون توتي ۽ تنهنجي ماءُ تي ڪئي جڏهن مون روح پاڪ سان تنهنجي مدد ڪئي، تون ماڻهن سان ڳالهائيندو هئين هنج ۾ ۽ وڏي عمر ۾ بہ ۽ جڏهن مون توکي ڪتاب ۽

حڪمت ۽ توريت ۽ انجيل جي تعليم ڏني ۽ جڏهن تون منهنجي حڪم سان متيءَ مان پکي جهڙي شڪل ٺاهيندو هئين پوءِ ان ۾ ڦوڪ ڏيندو هئين تہ اُهو منهنجي حڪم سان پکي بڻجي ويندو هو. ۽ تون انڌي ۽ ڪوڙهي کي منهنجي حڪم سان چڱو ڪندو هئين. ۽ جڏهن تون مئلن کي منهنجي حڪم سان ڪڍي کڙو ڪندو هئين ۽ جڏهن مون بني اسرائيل کي تو کان روکيو، جڏهن تہ تون انهن وٽ پڌرين نشانين سان آيو آهين تہ انهن جي منڪرن چيو اِهو تہ رڳو هڪ پڌرو جادو آهي.

١١١- ۽ جڏهن مون حوارين جي دلين ۾ وجهي چڏيو تہ مون تي ايمان آڻيو ۽ منهنجي رسول تي ايمان آڻيو تہ انهن چيو تہ اسان ايمان آندو ۽ تون شاهد رهہ تہ اسين فرمانبردار آهيون. ١١٢- جڏهن حوارين چيو تہ اي عيسيٰ پٽ مريم! ڇا تنهنجو رب اهو ڪري سگهي ٿو تہ اسان تي آسمان مان هڪ دسترخوان (طعام) نازل ڪري. عيسيٰ چيو الله کان ڊڄو جيڪڏهن توهان ايمان وارا آهيو. ١١٣- انهن چيو اسان گهرون ٿا تہ اُن مان کائون ۽ اسان جون دليون مطمئن ٿين ۽ اسان اِهو ڄاڻي وڻون تہ تو اسان کي سچ چيو ۽ اسان اُن تي شاهدي ڏيڻ وارا بڻجي وجون. ١١٤- عيسيٰ پٽ مريم دعا گهري تہ اي الله! اسان جا رب! تون آسمان مان اسان تي هڪ دسترخوان نازل فرماءِ جيڪو اسان لاءِ ۽ اسان جي اڳين ۽ پوئين لاءِ عيد بڻجي وڃي ۽ تنهنجي طرفان هڪ نشاني هجي. ۽ اسان کي عطا فرماءِ ۽ تون ئي بهترين روزي عطا ڪرڻ وارو آهين. ١١٥- الله فرمايو تہ آءٌ اِهو دسترخوان ضرور اوهان تي نازل ڪندس. پر ان کانپوءِ اوهان مان جيڪو بہ شخص منڪر ٿيو ان کي آئون اِهڙي سزا ڏيندس جيڪا دنيا ۾ ڪنهن کي بہ نہ ڏني وئي هوندي.

١١٦- ۽ جڏهن الله پڇندو اي عيسيٰ پٽ مريم! ڇا تو ماڻهن کي چيو

هو تہ مون کي ۽ منهنجي ماءُ کي الله کان سواءِ معبود ڪري وٺو. هو جواب ڏيندو تہ تون پاڪ آهين، منهنجو اهو ڪم نہ هو تہ آئون اُها ڳالهہ چوان جنهن جو مون کي ڪوبہ حق نہ آهي. جيڪڏهن مون ائين چيو هوندو تہ اهو ضرور تنهنجي علم ۾ هوندو. تون ڄاڻين تو جيڪو منهنجي جيءَ ۾ آهي ۽ آئون نہ تو ڄاڻان جيڪو تنهنجي جيءَ ۾ آهي. بيشڪ تون ئي لڪيل ڳالهين کي ڄاڻڻ وارو آهين. ١١٧- مون انهن کي اهائي ڳالهہ چئي جنهن جو تو مون کي حڪم ڏنو هو. اهو تہ الله جي عبادت ڪريو جيڪو منهنجو رب آهي ۽ توهان جو بہ. ۽ آئون اُنهن تي شاهد هئس جيستائين انهن ۾ رهيس. پوءِ جڏهن تون مون کي کڻي ورتو تہ تون ئي انهن تي نگهبان هئين ۽ تون هر شيءِ تي گواهہ آهين. ١١٨- جيڪڏهن تون انهن کي سزا ڏين تہ اُهي تنهنجا ٻانها آهن ۽ جيڪڏهن تون انهن کي معاف ڪرين تہ تون ئي زبردست آهين، حڪمت وارو آهين. ١١٩- الله فرمائيندو تہ اڄ اُهو ڏينهن آهي جو سچن کي سندن سچ ڪم ايندو. انهن جي لاءِ باغ آهن جن جي هيٺان نهرون وهي رهيون آهن. اهي ان ۾ هميشہ رهندا. الله انهن کان راضي ٿيو ۽ اُهي الله کان راضي ٿيا. اهائي وڏي ڪاميابي آهي. ١٢٠- آسمانن ۽ زمين ۾ ۽ جيڪي ڪجهہ منجهن آهي تنهن سڀ جي بادشاهي الله لاءِ ئي آهي ۽ اُهو هر شيءِ تي قادر آهي.

سورة الانعام٦

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- سڀ تعريفون الله جي لاءِ آهن جنهن آسمانن ۽ زمين کي پيدا ڪيو ۽ اونداهين ۽ روشني کي پيدا ڪيائين. پوءِ بہ منڪر ماڻهو ٻين کي پنهنجي رب

جي برابر ڪن ٿا. ٢- اُهوئي آهي جنهن اوهان کي متي مان پيدا ڪيو، پوءِ هڪ مدت مقرر ڪئي ۽ مقرر مدت ان جي علم ۾ آهي. پوءِ به اوهان شڪ ڪريو ٿا ٣- ۽ اهوئي الله آسمانن ۾ آهي ۽ اهوئي زمين ۾ به. اُهو اوهان جي ڳجهي ۽ پڌري کي ڄاڻي ٿو ۽ اهو ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجھ اوهان ڪريو ٿا.

٤- ۽ سندن رب جي نشانين مان جيڪا به نشاني انهن وٽ ايندي آهي هو ان کان منهن موڙيندا آهن. ٥- جڏهن به انهن وٽ جيڪو حق آيو ان کي ڪوڙو ڪيائون. جلد انهن وٽ اُن شيءِ جون خبرون ايندیون جن جو اُهي مذاق اُڏاريندا هئا. ٦- ڇا انهن نہ ڏٺو تہ ڪائنئ اڳ اسان ڪيترين ئي قومن کي تباھ ڪري ڇڏيو. اُنهن کي اسان زمين تي اهڙو ڄمايو هو جو اوهان کي به ايترو نہ ڄمايو اٿئون ۽ اسان متن آسمان مان خوب مينهن وسايو ۽ سندن هيٺيان وهندڙ نهرون جاري ڪيون. پوءِ سندن گناهن ڪري اسان انهن کي هلاڪ ڪيو. ۽ انهن کان پوءِ اسان ٻين قومن کي پيدا ڪيو. ٤-٦

٧- ۽ جيڪڏهن اسان توتي اِهڙو ڪتاب نازل ڪيون ها جيڪو ڪاغذ تي لکيل هجي ها ۽ اُهي ان کي پنهنجن هٿن سان ڇُهن ها، تڏهن به انڪار ڪرڻ وارا اهو چون ها تہ هِي هڪ پڌرو جادو آهي. ٨- ۽ اُهي چون ٿا تہ ان تي ڪو ملائڪ ڇو نہ لاٿو ويو. ۽ جيڪڏهن اسان ڪو ملائڪ لاهيون ها تہ معاملي جو فيصلو ٿي وڃي ها، پوءِ کين ڪا مهلت نہ ڏني وڃي ها. ٩- ۽ جيڪڏهن اسان ڪنهن ملائڪ کي رسول ڪري موڪليون ها تہ ان کي به انسان (جي صورت ۾) ٻڌايون ها. ۽ کين ان ئي شڪ ۾ وجهي ڇڏيون ها جنهن ۾ هو هاڻي به پيل آهن. ١٠- ۽ توکان اڳ به رسولن جو مذاق اڏايو ويو تہ انهن منجهان جن ماڻهن مذاق ٿي اڏايو، انهن کي انهيءَ شيءِ اچي گهيريو جنهن جو اُهي مذاق اڏائيندا هئا. ١١- چؤ تہ زمين ۾ هلو ڦرو ۽ ڏسو تہ ڪوڙو ڪندڙن جو ڪهڙو انجام ٿيو.

١٢- پڇا ڪر ڪنهن جو آهي جيڪو ڪجھ آسمانن ۽ زمين ۾ آهي. ڇؤ ته سڀ ڪجھ الله جو آهي. ان پنهنجي پاڻ تي رحمت لکي ڇڏي آهي. اهو ضرور اوهان کي جمع ڪندو قيامت جي ڏينهن، ان ۾ ڪوبہ شڪ نہ آهي. جن ماڻهن پنهنجي پاڻ کي خساري ۾ وڌو، اهي آهن جيڪي ان تي ايمان نہ ٿا آڻين.
١٣- ۽ الله جو ئي آهي جيڪو ڪجھ رهي ٿو رات ۾ ۽ جيڪو ڪجھ ڏينهن ۾ ۽ اهو سڀ ڪجھ ٻڌڻ وارو، ڄاڻڻ وارو آهي. ١٤- چؤ، ڇا آئون الله کانسواءِ ڪنهن ٻئي کي مددگار ٻڌايان جيڪو پيدا ڪرڻ وارو آهي آسمانن ۽ زمين جو. ۽ اهو سڀني کي کارائي ٿو ۽ کيس ڪير نہ ٿو کارائي. چؤ ته مون کي حڪم مليو آهي تہ آئون سڀ کان پهرين فرمانبردار ٿيان ۽ تون ڪڏهن بہ مشرڪن مان نہ ٿجان. ١٥- چؤ جيڪڏهن مون پنهنجي رب جي نافرماني ڪئي تہ آئون هڪ وڏي ڏينهن جي عذاب کان ڊڄان ٿو. ١٦- جنهن ماڻهو کان اهو ان ڏينهن ٽري ويو تنهن تي الله وڏو رحم ڪيو ۽ اهائي پڌري ڪاميابي آهي.
١٧- ۽ جيڪڏهن الله تو کي ڪو ڏک پهچائي تہ ان کان سواءِ ڪو ان کي پري ڪرڻ وارو نہ آهي. ۽ جيڪڏهن الله تو کي ڪا پلائي پهچائي تہ هو هر شيءِ تي قادر آهي. ١٨- ۽ انهيءَ جو زور آهي پنهنجن ٻانهن تي. ۽ هو حڪمت وارو سڀني جي خبر رکڻ وارو آهي، ١٩- تون پُڇ تہ سڀ کان وڏو گواھ ڪير آهي. چؤ الله، هو منهنجي ۽ اوهان جي وچ ۾ گواھ آهي ۽ مون تي قرآن نازل ٿيو آهي تہ جيئن آئون اوهان کي ان کان خبردار ڪري ڇڏيان ۽ ان کي جنهن تائين اهو پهچي. ڇا اوهان اُن جي گواهي ڏيو ٿا تہ الله سان گڏ ڪجھ ٻيا بہ معبود آهن. چؤ آءٌ ان جي گواهي نہ ٿو ڏيان. چؤ، اُهو تہ رڳو هڪ ئي معبود آهي ۽ آئون بيزار آهيان اوهان جي شرڪ کان.
٢٠- جن ماڻهن کي اسان ڪتاب ڏنو آهي سي ان کي ائين سڃاڻن ٿا

جيئن پنهنجن پٽن کي سجاڻن ٿا. جن ماڻهن پاڻ کي خساري ۾ وڌو اُهي اُن کي نٿا مڃن. ٢١- ۽ اُن ماڻهو کان وڏو ظالم ڪير هوندو جيڪو الله تي بهتان لڳائي يا الله جي نشانين کي ڪوڙو ڪري. بيشڪ ظالمن کي فلاح نٿي ملي. ٢٢- ۽ جنهن ڏينهن اسان انهن سڀني کي گڏ ڪنداسين. پوءِ اسان چونداسون انهن شرڪ ڪرڻ وارن کي ته اوهان جا اُهي شريڪ ڪٿي آهن جن جي اوهان دعويٰ ڪندا هئا. ٢٣- پوءِ انهن وٽ ڪوبه بهانو نه هوندو. سواءِ اُن جي جو چون ته الله جو قسم جيڪو اسان جو رب آهي، اسان شرڪ ڪرڻ وارا نه هئاسون. ٢٤- ڏس ته ڪيئن نه پنهنجو پاڻ ته ڪوڙ ڳالهايو اٽن ۽ گم ٿي ويون انهن کان اُهي ڳالهيون جيڪي اُهي ٺاهيندا هئا.

٢٥- ۽ انهن مان کي اهڙا ماڻهو آهن جيڪي توڏانهن ڪن لڳائي ٻڌن ٿا ۽ اسان سندن دلين تي پردا وجهي ڇڏيا آهن ته جيئن هو اُن کي نه سمجهن. ۽ سندن ڪنن ۾ ٻوڙاپ آهي. جيڪڏهن هو سڀ نشانيون ڏسي وٺن تڏهن به انهن تي ايمان نه آڻيندا. ايستائين جو جڏهن هو تو وٽ بحث لاءِ اچن ٿا ته اُهي منڪر چون ٿا ته هي ته بس اڳين ماڻهن جون آکاڻيون آهن. ٢٦- اُهي ماڻهن کي روڪين ٿا ۽ پاڻ به ان کان پري رهندا آهن. اُهي خود پاڻ کي هلاڪ ڪري رهيا آهن پر اُهي نه ٿا سمجهن. ٢٧- ۽ جيڪڏهن تون انهن کي اُن وقت ڏسين جڏهن اُهي باهه تي بيهاريا ويندا ۽ چوندا ته ڪاش! اسان جيڪڏهن وري دنيا ۾ موڪليا وڃون ته اسان پنهنجي رب جي نشانين کي هرگز ڪوڙو نه ڪريون ۽ اسان ايمان وارن مان ٿي وڃون. ٢٨- هاڻي انهن تي اُها شيءِ پڌري ٿي ويئي جنهن کي هو ان کان اڳ ۾ لڪائيندا هئا. ۽ جيڪڏهن اُهي واپس ڪيا وڃن ته اُهي ٻيهر اُهوئي ڪندا جنهن کان اُهي روڪيا ويا هئا ۽ بيشڪ اُهي ڪوڙا آهن.

٢٩- ۽ چون ٿا ته اسان جي زندگي ته رڳو هن دنيا جي ئي زندگي آهي.

۽ اسان وري نہ اٹاريا ويناسين. ٣٠- ۽ جيڪڏهن تون انهن کي اُن وقت ڏسين جڏهن هو پنهنجي رب جي سامهون بيهاريا ويندا. هو انهن کان پڇندو ڇا اِها حقيقت نہ آهي، اِهي جواب ڏيندا تہ ها، اسان جي رب جو قسم اها حقيقت آهي. الله فرمائيندو تہ پوءِ عذاب چکو اُن انڪار جي بدلي ۾ جيڪو اوهان ڪندا هُئا. ٣١- يقيناً اُهي ماڻهو خسارو ۾ پئجي ويا جن الله سان ملاقات کي ڪوڙو سمجهيو. ايستائين جڏهن اها گهڙي انهن تي اوچتو اچي ويندي تہ اُهي چوندا هاءِ افسوس! اسان ان معاملي ۾ ڪيڏي نہ ڪوتاهي ڪئي ۽ اُهي پنهنجن پٺين تي پنهنجو بار کنيل هوندا. ڏسو ڪهڙو نہ بيڄڙو بار آهي جيڪو هو کڻندا ٣٢- ۽ دنيا جي زندگي تہ رڳو هڪ کيل تماشو آهي ۽ آخرت جو گهر بهتر آهي انهن ماڻهن جي لاءِ جيڪي تقويٰ اختيار ڪن ٿا، ڇا اوهان نہ ٿا سمجهو.

٣٣- اسان کي معلوم آهي هو جيڪو چون ٿا، اُن سان توکي رنج پهچندو آهي. اهي ماڻهو توکي ڪوڙو نہ ٿا ڪن بلڪ اهي ظالم اصل ۾ الله جي آيتن جو انڪار ڪري رهيا آهن. ٣٤- ۽ توکان اڳ ۾ به رسولن کي ڪوڙو ڪيو ويو تہ انهن سندن ڪوڙي ڪرڙ ۽ ايذاءُ تي صبر ڪيو، ايستائين جو وٽن اسان جي مدد پهتي. ۽ الله جي ڳالهين کي ڪوبہ بدلائڻ وارو نہ آهي. ۽ پيغمبرن جون ڪجهہ خبرون تو وٽ پهچي چڪيون آهن. ٣٥- ۽ جيڪڏهن انهن جو منهن موڙڻ توکي ڏکيو لڳي رهيو آهي تہ پوءِ جي توکي ڪجهہ طاقت آهي تہ زمين ۾ ڪا سرنگهہ ڳولي ڪڍ يا آسمان ۾ ڏاڪڻ لڳائي ۽ انهن جي لاءِ ڪا نشاني آڻ. ۽ جيڪڏهن الله چاهي ها تہ انهن سيني کي هدايت تي گڏ ڪري ڇڏي هئا. اُن ڪري تون اٽڄاڻن مان نہ ٿجانءِ. ٣٦- قبول تہ اُهي ئي ماڻهو ڪن ٿا جيڪي ٻڌن ٿا ۽ مئلن کي الله اٿاريندو پوءِ هو اُن ڏانهن موٽايا ويندا.

٣٧- ۽ اُهي چوندا آهن تہ رسول تي ڪا نشاني ان جي رب جي طرفان

چو نہ لٹي. چؤ بيشڪ الله قادر آهي تہ ڪا نشاني لاهي. پر اڪثر ماڻهو نہ ٿا ڄاڻن. ٣٨- ۽ جيڪو بہ جانور زمين تي هلندو آهي ۽ جيڪو بہ پکي پنهنجن ٻن پرن سان اڏامي ٿو، اِهي سڀ توهان جهڙيون امتون آهن. اسان لکڻ ۾ ڪابہ شيءَ نہ ڇڏي آهي. پوءِ سڀ پنهنجي رب وٽ گڏ ڪيا ويندا. ٣٩- ۽ جن اسان جي نشانين کي کوڙو ڪيو، اُهي ٻوڙا ۽ گونگا آهن. اونداهين ۾ پيل آهن. الله جنهن کي چاهي ٿو پٽڪائي ڇڏيندو آهي ۽ جنهن کي چاهيندو آهي سڌي راهہ تي لڳائيندو آهي.

٤٠- چؤ تہ ڀلا جيڪڏهن اوهان تي الله جو عذاب اچي يا قيامت اچي وڃي تہ ڇا اوهان الله کانسواءِ ٻئي ڪنهن کي پڪاريندؤ. ٻڌايو جيڪڏهن اوهان سچا آهيو. ٤١- بلڪ اوهين ان کي ئي سڏيندؤ. پوءِ هو پري ڪري ڇڏيندو آهي ان مصيبت کي جنهن جي لاءِ اوهان ان کي پڪاريو ٿا، جيڪڏهن هو چاهيندو آهي. ۽ اوهان وساري ڇڏيندا آهيو، اُنهن کي جن کي سندس شريڪ ڪندا آهيون.

٤٢- ۽ تو ڪان اڳ ۾ ڪيترين ئي قومن ڏانهن اسان رسول موڪليا. پوءِ اسان انهن کي پڪڙيو سختين ۽ تڪليفن ۾، تہ جيئن اهي عاجزي ڪن. ٤٣- پوءِ جڏهن اسان جي طرفان انهن تي سختي آئي تہ ڇو نہ انهن توبهہ ۽ زاري ڪئي. بلڪ انهن جون دليون سخت ٿي ويون. ۽ شيطان سندن ڪيل عملن کي انهن لاءِ خوش نما ڪري ڏيکاريندو رهيو. ٤٤- پوءِ جڏهن انهن اُن نصيحت کي وساري ڇڏيو، جيڪا انهن کي ڪئي وئي هئي تہ اسان مٿن هر شيءِ جا دروازا کولي ڇڏيا. ايستائين جو جڏهن اهي اُن شيءِ تي خوش ٿي ويا، جيڪا انهن کي ڏني وئي هئي تہ اسان انهن کي اوچتو پڪڙيو. اُن وقت هو مايوس ٿي ويا. ٤٥- پوءِ انهن ماڻهن جي پاڙ پٽي ويئي جن ظلم ڪيو هو ۽ سڀ تعريف

الله جي لاءِ آهي، جيڪو سيني جهانن جو رب آهي.

٤٦- چؤ، ٻڌايو ته جيڪڏهن الله کسي وٺي اوهان جا ڪن ۽ اوهان جون اکيون ۽ اوهان جي دلين تي مهر هٽي ڇڏي ته الله کانسواءِ ٻيو ڪهڙو معبود آهي جيڪو انهن کي واپس ورائي ڏي. ڏس ته اسان ڪهڙي طرح پنهنجن نشانين کي ورائي ورائي بيان ڪريون ٿا. پوءِ به هو منهن موڙي وڃن ٿا.

٤٧- چؤ، ڏسو ته جيڪڏهن الله جو عذاب اوهان تي اوچتو يا ظاهر ظهور اچي وڃي ته ظالمن کانسواءِ ٻيو ڪير هلاڪ ٿيندو. ۽ رسولن کي اسان رڳو خوشخبري ڏيڻ وارو يا ڊيڄارڻ وارو ڪري موڪليندا آهيون. ٤٨- پوءِ جنهن ايمان آندو ۽ پنهنجي اصلاح ڪئي ته انهن جي لاءِ نه ڪو خوف آهي ۽ نه اهي غمگين ٿيندا. ٤٩- ۽ جن اسان جي نشانين کي ڪوڙو ڄاتو ته انهن کي سندن نافرماني سبب عذاب پڪڙي وٺندو. ٥٠- چؤ آئون اوهان کي اهو نه ٿو چوان ته مون وٽ الله جا خزانا آهن ۽ نه وري آئون غيب جو علم رکان ٿو ۽ نه وري آئون اوهان کي چوان ٿو ته آئون فرشتو آهيان. آئون ته فقط ان وحي جي پيروي ڪريان ٿو. جيڪا مون وٽ آئي آهي. چؤ ڇا انڌو ۽ اکين وارو، ٻئي برابر ٿي سگهن ٿا. پوءِ ڇا توهان غور نه ٿا ڪريو.

٥١- ۽ تون ان وحيءَ جي ذريعي ڊيڄار انهن ماڻهن کي جيڪي خوف رکندا آهن. ان ڳالهه جو ته کين سندن رب وٽ جمع ڪيو ويندو، ان حال ۾ جو الله کانسواءِ نه انهن جو ڪو حمايتي هوندو ۽ نه سفارش ڪرڻ وارو، شايد اهي الله کان ڊڄن. ٥٢- ۽ تون انهن ماڻهن کي پاڻ کان پري نه ڪر جيڪي صبح ۽ شام پنهنجي رب کي ياڏائيندا آهن. سندس رضا جا طالب آهن. انهن جي حساب مان ڪنهن شيءِ جي توتي جوابداري نه آهي ۽ تنهنجي حساب مان ڪنهن شيءِ جي جوابداري انهن تي نه آهي. تو انهن کي پاڻ کان پري ڪيو ته

زيادتي ڪندڙن مان ٿي ويندين. ٥٣- ۽ اهڙيءِ طرح اسان منجهائنءِ ڪن ماڻهن کي ڪن سان آزمائش ۾ وڌو آهي، تہ جيئن اُهي چون تہ ڇا هِي اُهي ماڻهو آهن جن تي اسان منجهان الله جو فضل ٿيو آهي. ڇا الله شڪر گذارن کان چڱي طرح واقف نہ آهي.

٥٤- ۽ جڏهن تو وٽ اُهي ماڻهو اچن جن اسان جي آيتن تي ايمان آندو آهي تہ کين چؤ تہ توهان تي سلامتي هجي. توهان جي رب پاڻ تي رحمت کي لازم ڪري ڇڏيو آهي. بيشڪ اوهان مان ڪو جيڪڏهن نادانيءَ سان بُرائي ڪري وجهي، اُن کان پوءِ توبهہ ڪري ۽ اصلاح ڪري وٺي تہ هو بخشڻ وارو مهربان آهي. ٥٥- ۽ اهڙي طرح اسان پنهنجون نشانيون کولي بيان ڪندا آهيون، تہ جيئن ڏوهارين جو طريقو پڌرو ٿي وڃي.

٥٦- چؤ مون کي منع ڪيو ويو آهي تہ آئون انهن جي عبادت ڪريان جن کي اوهان الله کان سواءِ پڪاريو ٿا. چؤ، آئون اوهان جي خواهشن جي پيروي نہ ٿو ڪري سگهان. جيڪڏهن مون ائين ڪيو تہ آئون گمراهہ ٿي ويندس ۽ هدايت وارن مان نہ رهندس. ٥٧- چؤ، آئون پنهنجي رب جي طرفان هڪ روشن دليل تي آهيان ۽ اوهان اُن کي ڪوڙو سمجهيو آهي. اُها شيءِ مون وٽ نہ آهي، جنهن لاءِ اوهان جلدي ڪري رهيا آهيو. فيصلي جو اختيار رڳو الله کي آهي. اُهو ئي حق کي بيان ڪري ٿو. ۽ اُهوئي بهترين فيصلو ڪندڙ آهي. ٥٨- چؤ جيڪڏهن اُها شيءِ مون وٽ هُجي ها، جنهن جي لاءِ اوهان جلدي ڪري رهيا آهيو تہ منهنجي ۽ اوهانِ جي وچ ۾ فيصلو ٿي چڪو هجي ها ۽ الله ظالمن کي خوب ڄاڻي ٿو. ٥٩- ۽ اُن وٽ ئي غيب جون ڪنجيون آهن. ان کان سواءِ اُن کي ٻيو ڪو بہ نہ ٿو ڄاڻي. الله ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجهہ خشڪي ۾ ۽ سمنڊ ۾ آهي. (۽ وڻن) مان ڪرندڙ ڪو پَن اهڙو نہ آهي جنهن جي ڄاڻ

ڪيس نہ هجي ۽ زمين جي اونداهين ۾ ڪو داڻو نہ ٽو ڪري ۽ نہ ڪا اهڙي آلي ۽ نہ سڪي شيءِ، پر سيئي هڪ پڌري ڪتاب ۾ لکيل آهن.

٦٠- اهوئي آهي جيڪو رات ۾ اوهان کي وفات ڏي ٿو ۽ ڏينهن جو جيڪو ڪجهہ اوهان ڪريو ٿا ان کي ڄاڻي ٿو. پوءِ وري اوهان کي اُن مان اڌاري ٿو تہ جيئن مقرر مدت پوري ٿي وڃي. پوءِ وري اُن ڏانهن اوهان جي واپسي آهي. پوءِ هو توهان جي ڪيل عملن جي خبر توهان کي ڏيندو. ٦١- اهو غالب آهي پنهنجي ٻانهن مٿان ۽ هو اوهان تي نگهبان موڪلي ٿو، ايستائين جو جڏهن اوهان مان ڪنهن جي موت جو وقت اچي ٿو تہ اسان جا موڪليل فرشتا ان جو روح قبض ڪري ونڻ ٿا ۽ اُهي ڪابہ ڪوتاهي نہ ٿا ڪن. ٦٢- پوءِ سڀ پنهنجي حقيقي مالڪ الله ڏانهن واپس موٽايا ويندا. ٻڌي ونو، حڪم ان جو ئي آهي ۽ اُهو نهايت جلد حساب ونڊ وارو آهي.

٦٣- ڇؤ ڪير اوهان کي نجات ڏيندو آهي بيابانن ۽ سمنڊ جي اونداهين مان. اوهان ان کي پڪاريو ٿا عاجزي سان ۽ دل ئي دل ۾، جيڪڏهن الله اسان کي ان مصيبت کان نجات ڏئي ڇڏي تہ اسان شڪرگذار ٻانهن مان ٿي ويندا سون. ٦٤- ڇؤ، الله ئي اوهان کي نجات ڏيندو آهي اُن کان ۽ هر تڪليف کان، پوءِ بہ اوهان شرڪ ڪرڻ لڳندا آهيو. ٦٥- ڇؤ تہ الله ان تي قادر آهي تہ اوهان جي مٿان يا اوهان جي پيرن جي هيٺان عذاب موڪلي يا اوهان کي ٽولا ٽولا ڪري هڪٻئي جي طاقت جو مزو چکائي. ڏس تہ اسين ڪيئن دليلن کي ورائي ورائي بيان ڪريون ٿا تہ جيئن اُهي سمجهن. ٦٦- ۽ تنهنجي قوم اُن کي ڪوڙو پائيو آهي، حالانڪ اُهو حق آهي. ڇؤ، آڻون اوهان تي نگهبان نہ آهيان. ٦٧- هر خبر جي لاءِ هڪ وقت مقرر آهي، اوهان جلد ئي ڄاڻي ونڌندؤ.

٦٨- ۽ جڏهن تون انهن ماڻهن کي ڏسين جيڪي اسان جي آيتن ۾ عيب

ڪيندا آهن تہ انهن کان الڳ ٿي وڃ، جيستائين هو ڪنهن ٻي ڳالهہ ۾ لڳي وڃن. ۽ جيڪڏهن شيطان توکان وسارائي ڇڏي تہ ياد اچڻ کانپوءِ اهڙن بي انصاف ماڻهن سان گڏ نہ ويهہ. ٦٩- ۽ جيڪي ماڻهو الله کان ڊڄندا آهن، انهن تي انهن (ظالمن) جي حساب مان ڪنهن بہ شيءَ جي جوابداري نہ آهي. البت نصيحت ڪرڻ آهي تہ من اُهي بہ ڊڄن. ٧٠- انهن ماڻهن کي ڇڏي ڏي جن پنهنجي دين کي کيل تماشو بڻائي رکيو آهي ۽ جن کي دنيا جي زندگي دوکي ۾ وڌو آهي. ۽ قرآن جي ذريعي نصيحت ڪندو رهہ، تہ جيئن ڪو ماڻهو پنهنجي ڪِيئي جي ڪري گرفتار نہ ٿي وڃي. ان حال ۾ تہ ان جي لاءِ الله کان سواءِ بچائڻ وارو نہ ڪو مددگار هجي ۽ نہ سفارشي. جيڪڏهن هو دنيا ۾ جيڪو ڪجهہ آهي سمورو عيوض ۾ڏي تڏهن بہ اُهو قبول نہ ڪيو ويندو. اِهي ئي ماڻهو آهن جيڪي پنهنجي ڪيل ڪرتوتن جي ڪري گرفتار ٿي وِيا. سندن پيئڻ لاءِ ٿهڪندڙ پاڻي هوندو ۽ دردناڪ سزا هوندي، اُن ڪري جو اُهي ڪفر ڪندا هئا.

٧١- چؤ، ڇا اسان الله کي ڇڏي انهن کي پڪاريون جيڪي اسان کي نہ نفعو ڏئي سگهن ٿا ۽ نہ اسان کي نقصان پهچائي سگهن ٿا. ۽ ڇا اسان وري پوئين پير ڦري وڃون، ان کانپوءِ جو الله اسان کي سڌي راهہ ڏيکاري چڪو آهي. ان ماڻهو وانگر جنهن کي شيطانن بيابانن ۾ ڀٽڪائي ڇڏيو هجي ۽ اُهو حيران ڦري رهيو هجي، ان جا ساٿي ان کي سڌي رستي ڏانهن سڏي رهيا هجن تہ اسان ڏانهن اچ. چؤ تہ رهنمائي تہ رڳو الله جي ئي رهنمائي آهي ۽ اسان کي حڪم مليو آهي تہ اسان پنهنجي پاڻ کي جهانن جي رب جي حوالي ڪري ڇڏيون. ٧٢- ۽ هي پڻ تہ نماز قائم ڪريو ۽ الله کان ڊڄو ۽ اهوئي آهي جنهن ڏانهن اوهان سڀ گڏ ڪيا ويندؤ. ٧٣- ۽ اُهو ئي آهي جنهن آسمانن ۽ زمين

ڪي برحق خلقيو آهي ۽ جنهن ڏينهن هو حڪم ڪندو ته ٿي پؤ ته ٿي پوندو. سندس ڳالهه حق آهي ۽ سندس ئي حڪومت هوندي جنهن ڏينهن صور ڦوڪيو ويندو. هو ڳجهه ۽ ظاهر جو ڄاڻندڙ آهي ۽ هو ڪمال حڪمت وارو آهي ۽ باخبر آهي.

٧٤- ۽ جڏهن ابراهيم پنهنجي پيءُ آزر کي چيو ڇا تون بُتن کي خدا ٿو مڃين. آئون توکي ۽ تنهنجي قوم کي پڌري گمراهي ۾ ڏسان ٿو. ٧٥- ۽ اهڙي طرح اسان ابراهيم کي ڏيکاري ڇڏي آسمانن ۽ زمين جي حڪومت، ته جيئن اُن کي يقين اچي وڃي. ٧٦- پوءِ جڏهن رات اُن تي انڌيرو ڪري ڇڏيو ته هن هڪ تارو ڏٺو، چيائين ته هي منهنجو رب آهي. پوءِ جڏهن اُهو لهي ويو ته اُن چيو ته آئون لهي وڃڻ وارن کي دوست نه ٿو رکان.

٧٧- پوءِ جڏهن هُن چنڊ کي چمڪندڙ ڏٺو ته چيائين ته هي منهنجو رب آهي، پوءِ جڏهن اُهو به لهي ويو ته چيائين ته جيڪڏهن منهنجو رب مون کي هدايت نه ڪري ته آئون گمراهه ماڻهن مان ٿي پوان. ٧٨- پوءِ جڏهن سج کي روشن ڏٺائين، چيائين ته هِي منهنجو رب آهي هِي سڀ کان وڏو آهي. پوءِ جڏهن اُهو غروب ٿي ويو ته چيائين اي منهنجي قوم! آئون اُن شرڪ کان بري آهيان جيڪو اوهين ڪريو ٿا. ٧٩- مون پنهنجو رخ هڪ طرفو ٿي ڪري اُن ڏانهن ڪري ورتو آهي جنهن آسمانن ۽ زمين کي خلقيو آهي. ۽ آئون شرڪ ڪرڻ وارن مان نه آهيان.

٨٠- ۽ سندس قوم اُن سان جهگڙو ڪيو. ان چيو ڇا اوهان الله جي معاملي ۾ مون سان جهگڙو ڪريو ٿا، حالانڪ اُن مون کي راهه ڏيکاري ڇڏي آهي. ۽ آئون انهن کان نه ٿو ڊڄان جن کي توهان الله جو شريڪ ڪريو ٿا. سواءِ اُن ڳالهه جي جيڪو منهنجو رب چاهي. منهنجي رب جو علم هر شيءِ

تي حاوي آهي، ڇا توهان سوچو نہ ٿا ٨١- ۽ آئون ڪيئن ڊڄان اوهان جي شريڪن کان، جڏهن تہ توهان الله سان گڏ اُنهن شين کي خدائي ۾ شريڪ ڪندي نہ ٿا ڊڄو جن لاءِ الله توهان تي ڪو بہ دليل نہ لاٿو آهي. هاڻي ٻنهي ڌرين مان ڪير امن جو وڌيڪ حقدار آهي، جيڪڏهن توهان ڄاڻو ٿا. ٨٢- جن ماڻهن ايمان آندو ۽ پنهنجي ايمان ۾ ڪو ظلم نہ ڪڏايو تہ انهن لاءِ ئي امن آهي ۽ اهي ئي سڌي راهہ تي آهن ٨٣- اهو اسان جو دليل هو جيڪو اسان ابراهيم کي سندس قوم جي مقابلي ۾ ڏنو. اسان جنهن جا درجا چاهيون ٿا بلند ڪندا آهيون. بيشڪ تنهنجو رب حڪيم ۽ عليم آهي.

٨٤- ۽ اسان ابراهيم کي اسحٰق ۽ يعقوب عطا ڪيا، هر هڪ کي اسان هدايت ڏني ۽ نوح کي بہ اسان هدايت ڏني ان کان اڳ ۾. ۽ ان جي نسل مان دائود ۽ سليمان ۽ ايوب ۽ يوسف ۽ موسيٰ ۽ هارون کي بہ. ۽ اسان نيڪوڪارن کي اهڙي طرح بدلو ڏيندا آهيون. ٨٥-۽ زڪريا ۽ يحييٰ ۽ عيسيٰ ۽ الياس کي بہ، انهن مان هر هڪ صالح هو. ٨٦-۽ اسماعيل ۽ اليسع ۽ يونس ۽ لوط کي بہ ۽ انهن مان هر هڪ کي اسان دنيا وارن تي فضيلت عطا ڪئي. ٨٧-۽ سندن ابن ڏاڏن ۽ سندن اولاد ۽ سندن پائرن مان بہ ۽ انهن کي اسان چونڊيو سون ۽ اسان سڌري راهہ ڏانهن انهن جي رهنمائي ڪئي. ٨٨-اِها الله جي هدايت آهي، هو اُن سان سرفراز ڪندو آهي پنهنجن ٻانهن مان جنهن کي چاهيندو آهي. ۽ جيڪڏهن اُهي شرڪ ڪن ها تہ سندن سڀ ڪئي ڪمائي چٽ ٿي وڃي ها. ٨٩-اِهي اُهي ماڻهو آهن جن کي اسان ڪتاب ۽ حڪمت ۽ نبوت عطا ڪئي. پوءِ جيڪڏهن اِهي ڪي وارا ان جو انڪار ڪن تہ اسان اهڙا ماڻهو مقرر ڪري ڇڏيا آهن جيڪي انهن ڳالهين جا منڪر نہ آهن. ٩٠-اِهي ئي اُهي ماڻهو آهن جن کي الله هدايت بخشي، بس تون بہ انهن جي طريقي جي پيروي ڪر. چؤ تہ

آئون ان تي اوهان کان ڪو معاوضو نہ ٿو گهران. اِها تہ بس هڪ نصيحت آهي دنيا وارن جي لاءِ.

٩١- ۽ انهن الله جو تمام غلط اندازو لڳايو جڏهن انهن چيو تہ الله ڪنهن انسان تي ڪا شيءِ نازل نہ ڪئي آهي. چؤ تہ اُهو ڪتاب ڪنهن نازل ڪيو هو، جنهن کي ونڊي موسيٰ آيو هو. اهو نور ۽ هدايت هو ماڻهن جي واسطي. جنهن کي توهان ورق ورق ڪري رکيو آهي. ڪجهہ کي ظاهر ڪريو ٿا ۽ گهڻو ڪجهہ لڪايو ٿا. ۽ توهان کي اُهي ڳالهيون سيکاريون جن کي توهان ۽ اوهان جا ابا ڏاڏا نہ ڄاڻندا هئا. چؤ تہ الله نازل ڪيو پوءِ کين ڇڏي ڏي تہ پنهنجن اجاين بحثن ۾ کيڏندا رهن. ٩٢- ۽ هي هڪ ڪتاب آهي جيڪو اسان نازل ڪيو آهي برڪت پريو ۽ پاڻ کان اڳين ڪتابن جي تصديق ڪندڙ. ۽ هن لاءِ تہ تون ڊيڄارين مڪي وارن کي ۽ اُن جي آسپاس وارن کي. ۽ جيڪي آخرت تي يقين رکن ٿا اُهي ئي هِن تي ايمان آڻيندا. ۽ اُهي پنهنجن نمازن جي حفاظت ڪرڻ وارا آهن.

٩٣- ۽ ان کان وڏو ظالم ڪير تي سگهي ٿو جيڪو الله تي ڪوڙ گهڙي چوي تہ مون تي وحي نازل ٿيو آهي حالانڪ ان تي ڪابہ وحي نازل نہ ڪيو ويو هجي. ۽ چوي تہ جهڙو ڪلام الله نازل ڪيو آهي آئون بہ اهڙو نازل ڪري سگهان ٿو. ۽ ڪاش تون اُن وقت ڏسين جڏهن اِهي ظالم موت جي سڪرات وارين سختين ۾ هوندا ۽ فرشتا هٿ وڌائيندا تہ پنهنجن جانين کي ٻاهر ڪيو. اڄ اوهان کي ذلت وارو عذاب ڏنو ويندو، ان ڪري جو توهان الله تي ڪوڙ ڳالهيندا هئا ۽ توهان الله جي نشانين کان تڪبر ڪندا هئا. ٩٤- ۽ توهان اسان وٽ اڪيلا اڪيلا آيا آهيو، جيئن اسان توهان کي پهرين پيري پيدا ڪيو هو. ۽ جيڪي ڪجهہ اسان توهان کي ڏنو هو، سو سڀ توهان پنڻي ڇڏي آيا

آهيو ۽ اسان توهان سان گڏ اُنهن سفارش ڪندڙن کي به نه ٿا ڏسون جن جي متعلق اوهان سمجهندا هئا ته توهان جا ڪم ناهڻ ۾ انهن جو به حصو آهي. توهان جا لاڳاپا ٽٽي ويا ۽ توهان کان ويندیون رهيون اهي سڀ دعوائون جيڪي توهان ڪندا هئا.

۹۵- بيشڪ اللّٰه ٻج ۽ ککڙيءَ کي ڦاڙڻ وارو آهي. اُهو جاندار کي بي جان مان ڪڍي ٿو ۽ اُهوئي بي جان مان جاندار کي ڪڍڻ وارو آهي. اُهوئي توهان جو اللّٰه آهي، پوءِ توهان ڪيڏانهن پٽڪندا وتو. ۹۶- اهوئي صبح کي ڦٽائيندڙ آهي ۽ ان رات کي سڪون جو وقت بڻايو آهي ۽ سج ۽ چند کي حساب سان رکيو آهي. اهو اندازو مقرر ڪيل آهي غالب ۽ علم واري جو. ۹۷- ۽ اهوئي آهي جنهن توهان جي لاءِ تارن کي خلقيو ته جيئن انهن سان بَرن ۽ بحرن جي اونداهين ۾ رستو لهي سگهو. بيشڪ اسان دليل کولي بيان ڪري ڇڏيا آهن انهن ماڻهن جي لاءِ جيڪي ڄاڻڻ چاهين.

۹۸- ۽ اُهوئي آهي جنهن توهان کي هڪ جيءَ مان پيدا ڪيو، پوءِ هر هڪ لاءِ هڪ ٺڪاڻو آهي ۽ هر هڪ لاءِ سندس سپرد ٿيڻ جي جاءِ آهي. اسان دليل کولي بيان ڪري ڇڏيا آهن انهن ماڻهن جي لاءِ جيڪي سمجهن. ۹۹- ۽ اُهوئي آهي جنهن آسمان مان پاڻي وسايو، پوءِ اسان ان مان ڪڍي ڦٽڻ واري هر شيءِ، پوءِ اسان ان مان سرسبز پوک کي پيدا ڪيو، پوءِ منجهائنس ٿهه به ٿهه ٽيل داڻا پيدا ڪندا آهيون. کجي جي ڳڇ مان جهڪيل ڦر جا ڇُڳا ۽ انگور ۽ زيتون ۽ ڏاڙهن جا باغ پاڻ ۾ ملندڙ جلندڙ ۽ جدا جدا به. هر هڪ جي ڦر کي ڏسو جڏهن اُهو ڦر جهليندو آهي. ۽ ان جي پڇڙ کي ڏسو جڏهن اُهو پچندو آهي. بيشڪ ان جي اندر نشانيون آهن انهن ماڻهن جي لاءِ جيڪي ايمان جي طلب رکندا آهن.

١٠٠- ۽ انهن جنن کي الله جو شريڪ قرار ڏنو، حالانڪ الله ئي کين پيدا ڪيو آهي. ۽ بنا علم جي سندس لاءِ پٽ ۽ ڌيئرون ٺاهيون اٿن. پاڪ ۽ مٿانهون آهي هو انهن ڳالهين کان جيڪي هِي بيان ڪن ٿا. ١٠١- هو آسمانن ۽ زمين جو بٽائيندڙ آهي. ان جو ڪو پٽ ڪيئن ٿي سگهي ٿو جڏهن ته کيس ڪا زال ئي نہ آهي ۽ اُن هر شيءِ کي پيدا ڪيو آهي ۽ هو هر شيءِ کان باخبر آهي. ١٠٢- اُهو آهي الله توهان جو رب انهيءَ کانسواءِ ڪوبہ معبود نہ آهي. اُهوئي هر شيءِ جو خالق آهي، تنهن ڪري سندس ئي عبادت ڪريو ۽ اُهو هر شيءِ جو ڪارساز آهي. ١٠٣- ان کي نگاهون ڏسي نٿيون سگهن، پر هو نگاهن کي ڏسي ٿو. هو وڏو باريڪ بين ۽ وڏو باخبر آهي. ١٠٤- هاڻي توهان وٽ توهان جي رب طرفان روشن دليل اچي چڪا آهن. پوءِ جنهن اکين کان ڪم ورتو ته پنهنجي لاءِ ئي ڪيائين ۽ جيڪو انڌو ٿيو ان جو وبال مٿس ئي اهي. ۽ آءٌ اوهان تي ڪو نگران نہ آهيان.

١٠٥- ۽ اهڙي طرح اسان پنهنجن دليلن کي مختلف طريقن سان بيان ڪندا آهيون، ته جيئن اُهي (ڪافر) چون ته تون (ڪٽان) پڙهي آيو آهين ۽ اسان چڱي طرح کولي بيان ڪريون انهن ماڻهن جي لاءِ جيڪي ڄاڻڻ چاهين ٿا. ١٠٦- تون رڳو ان شيءِ جي پيروي ڪر جيڪو تنهنجي رب طرفان تو ڏانهن وحي ڪيو پيو وڃي. اُن کانسواءِ ڪو معبود نہ آهي ۽ مشرڪن کان منهن موڙي ڇڏ ١٠٧- ۽ جيڪڏهن الله گهري ها ته اُهي ماڻهو شرڪ نہ ڪن ها. ۽ اسان توکي انهن تي نگران مقرر نہ ڪيو آهي ۽ نہ وري انهن جي ذميواري تنهنجي مٿان آهي. ١٠٨- ۽ الله کانسواءِ جن کي اِهي ماڻهو پڪارين ٿا، انهن کي گاريون نہ ڏيو. متان اِهي ماڻهو حد کان گذري جهالت جي ڪري الله کي گهٽ وڌ ڳالهائين. اهڙي طرح اسان هر گروهہ جي نظر ۾ ان جي عملن کي

خوشنما بٹائي ڇڏيو آهي. پوءِ انهن سيني کي پنهنجي رب ڏانهن ورٽو آهي. ان وقت الله انهن کي ٻڌائي ڇڏيندو جيڪي هو ڪندا هئا.

١٠٩- ۽ اِهي ماڻهو الله جا وڏا وڏا قسم کڻي چوندا آهن ته جيڪڏهن وٽن ڪا نشاني اچي ويجي ته هو ضرور ان تي ايمان آڻيندا. چؤ ته نشانيون ته الله وٽ آهن ۽ توهان کي ڪهڙي خبر ته جيڪڏهن نشانيون اچي وڃن تڏهن بہ اِهي ايمان نہ آڻيندا. ١١٠- ۽ اسان سندن دلين ۽ نگاهن کي ڦيرائي ڇڏينداسون جيئن انهن ماڻهن ان تي پهرين پيري ايمان نہ آندو هو ۽ اسان کين سندن سرڪشيءَ ۾

پٽڪندڙ ڇڏي ڏينداسون. ☆ ١١١- ۽ جيڪڏهن اسان انهن تي فرشتا بہ لاهيون ها ۽ مُئل انهن سان ڳالهائين ها ۽ اسان سيئي شيون انهن جي سامهون آڻيون ها، تڏهن بہ اِهي ماڻهو ايمان آڻڻ وارا نہ هئا، سواءِ اُن جي جيڪي الله چاهي، پر انهن مان اڪثر ماڻهو ناداني جون ڳالهيون ڪن ٿا.

١١٢- ۽ اهڙي طرح اسان شرير ماڻهن ۽ شرير جنن کي هر نبيءَ جو دشمن بٹائي ڇڏيو. اهي هڪبئي کي ڦڪيءَ واريون ڳالهيون سيکارينداَ آهن دوکو ڏيڻ جي لاءِ ۽ جيڪڏهن تنهنجو رب گهري ها ته هو ايئن نہ ڪري سگهن ها. تنهن ڪري تون کين سندن ڪوڙ گهڙڻ ۾ ڇڏي ڏي. ١١٣- ۽ اهو ان لاءِ آهي ته انهن ڏانهن انهن ماڻهن جون دليون لاڙو ڪن، جيڪي آخرت تي يقين نٿا رکن. ۽ ته جيئن هو ان کي پسند ڪن ۽ جيڪا ڪمائي انهن کي ڪرڻي آهي اُها ڪري وڃن.

١١٤- ڇا آئون الله کانسواءِ ڪنهن ٻئي کي فيصلو ڪرڻ وارو ڳاهيان، حالانڪ هُن اوهان ڏانهن واضح ڪتاب نازل ڪيو آهي. ۽ جن ماڻهن کي اسان اڳ ۾ ڪتاب ڏنو هو سي ڄاڻندا آهن ته اِهو تنهنجي رب طرفان واقعي برحق

نازل ٿيل آهي، تنهن ڪري تون شڪ ڪندڙن مان نہ ٿجان. ١١٥- ۽ تنهنجي رب جي ڳالهہ پوري سچي انصاف واري آهي. سندس ڳالهہ کي ڪوبہ بدلائڻ وارو نہ آهي ۽ اُهو ٻڌڻ وارو ۽ ڄاڻڻ وارو آهي ١١٦- ۽ جيڪڏهن تون زمين تي رهندڙ اڪثر ماڻهن جي چوڻ تي هلندين تہ هو توکي خدا جي رستي کان ڀٽڪائي ڇڏيندا. هو رڳو گمان جي پيروي ڪندا آهن ۽ قياس آرائيون ڪندا آهن. ١١٧- بيشڪ تنهنجو رب چڱيءَ طرح ڄاڻي ٿو، جيڪي سندس رستي کان ڀٽڪيل آهن ۽ هدايت وارن کي بہ خوب ڄاڻي ٿو.

١١٨- پوءِ کائو ان جانور مان جنهن تي اللّٰه جو نالو ورتو ويو، جيڪڏهن توهان اُن جي آيتن تي ايمان رکو ٿا ١١٩- ۽ کهڙو سبب آهي جو توهان ان جانور مان نہ کائو جنهن تي اللّٰه جو نالو ورتو ويو آهي، حالانڪ اللّٰه تفصيل سان بيان ڪري ڇڏيون آهن اُهي شيون جن کي اُن توهان تي حرام ڪيو آهي. سواءِ ان جي جو اوهان ان ڏانهن لاچار ڪيا وڃو. ۽ يقيناً گهٽائي ماڻهو بغير ڄاڻ جي پنهنجن خواهشن مطابق گمراهہ ڪندا آهن. بيشڪ تنهنجو رب چڱيءَ طرح ڄاڻي ٿو حد کان لنگهندڙن کي. ١٢٠- ۽ توهان گناهہ جي ظاهر کي بہ ڇڏي ڏيو ۽ ان جي باطن کي بہ. جيڪي ماڻهو گناهہ ڪمائي رهيا آهن، انهن کي ان جو جلد بدلو ملي ويندو، جيڪو هو ڪري رهيا هئا. ١٢١- ۽ توهان ان جانور مان نہ کائو جنهن تي اللّٰه جو نالو نہ ورتو ويو هجي. يقيناً اِها نافرماني آهي ۽ شيطان پنهنجن ساٿين جي دلين ۾ شڪ وجهي رهيا آهن تہ جيئن هو اوهان سان جهگڙو ڪن. ۽ جيڪڏهن اوهان انهن جي اطاعت ڪئي تہ اوهان بہ مشرڪ ٿي ويندؤ.

١٢٢- ڇا اُهو ماڻهو جيڪو مئل هو پوءِ اسان اُن کي زندگي ڏني ۽ اسان ان کي هڪ روشني عطا ڪئي، جنهن سان هو ماڻهن ۾ هلي ٿو سو اُن ماڻهو

وانگر ٿي سگهي ٿو جيڪو اونداهين ۾ پيو هجي ۽ ان مان نڪرڻ وارو نه هجي. اهڙي طرح ڪافرن جي نظر ۾ سندن عمل خوشنما ڪيا ويا آهن. ١٢٣- ۽ اهڙي طرح اسان هر بستي ۾ گنهگارن جا سردار رکي ڇڏيا آهن ته هو اُتي مڪر ۽ فريب ڪن. حالانڪ هو جيڪو مڪر ۽ فريب ڪن ٿا پنهنجي ئي خلاف ڪندا آهن، پر هو ان جو شعور نه ٿا رکن. ١٢٤- ۽ جڏهن انهن وٽ ڪا نشاني اچي ٿي ته هو چون ٿا ته اسان هرگز نه مڃينداسون، جيستائين اسان کي به اهوئي نه ڏنو وڃي جيڪو خدا جي پيغمبرن کي عطا ڪيو ويو آهي. الله ئي بهتر ڄاڻي ٿو ته پنهنجي رسالت ڪنهن کي بخشي. جيڪي ماڻهو مجرم آهن تن کي ضرور الله وٽ ذلت نصيب ٿيندي ۽ سخت عذاب ٻه، ان ڪري جو هو مڪر ڪندا هئا.

١٢٥- الله جنهن لاءِ هدايت چاهي ٿو ته ان جي سيني کي اسلام جي لاءِ کولي ٿو ڇڏي. ۽ جنهن کي گمراهه ڪرڻ چاهي ٿو ته ان جي سيني کي بلڪل تنگ ڪري ڇڏي ٿو، جڙ ته هو آسمان تي چڙهي رهيو هجي. اهڙي طرح الله گندگي مڙهي ڇڏيندو آهي انهن ماڻهن تي جيڪي ايمان نه ٿا آڻين. ١٢٦- ۽ اهوئي تنهنجي رب جو سڌو رستو آهي. اسان واضح ڪري ڇڏيون آهن نشانيون غور ڪرڻ وارن جي لاءِ. ١٢٧- انهن لاءِ سندن رب وٽ سلامتيءَ جو گهر آهي ۽ هو انهن جو مددگار آهي ان عمل جي ڪري جيڪي هو ڪندا رهيا.

١٢٨- ۽ جنهن ڏينهن الله انهن سڀني کي گڏ ڪندو، اي جنن جي جماعت توهان انسانن مان گهڻائي پنهنجي تابع ڪري ڇڏيا. ۽ انسانن مان انهن جا ساٿي چوندا ته اي اسان جا رب! اسان هڪٻئي کي استعمال ڪيو ۽ اسان پهچي ويا سون ان وعدي کي جيڪو تو اسان لاءِ مقرر ڪيو هو. الله چوندو هاڻي توهان جو ٺڪاڻو باهه آهي، هميشه ان ۾ رهندؤ، پر جيڪو الله چاهي. بيشڪ توهان جو رب حڪمت وارو علم وارو آهي. ١٢٩- اهڙي طرح

اسان گنهگارن کي هڪئي سان ملائي ڇڏيندا سون، انهن عملن جي سبب جيڪي هو ڪندا هئا. ١٣٠- اي جنن ۽ انسانن جي جماعت ڇا توهان وٽ توهان منجهان پيغمبر نہ آيا هئا، جيڪي توهان کي منهنجون آيتون ٻڌائيندا هئا ۽ توهان کي هن ڏينهن جي اچڻ کان ڊيڄاريندا هئا. اهي چوندا تہ اسان خود پنهنجي خلاف گواهہ آهيون. ۽ انهن کي دنيا جي زندگي دوکي ۾ رکيو. ۽ هو پنهنجي خلاف خود شاهدي ڏيندا تہ بيشڪ اسان منڪر هئاسون. ١٣١- اهو انهيءَ ڪري جو تنهنجو رب بستين کي سندن ظلم جي ڪري اُن حال ۾ هلاڪ ڪرڻ وارو نہ هو جو اُتي جا ماڻهو بي خبر هجن.

١٣٢- ۽ هر ماڻهو جو درجو ان جي عمل جي لحاظ کان آهي ۽ اوهان جو رب ماڻهن جي عملن کان بيخبر نہ آهي. ١٣٣- ۽ اوهان جو رب بي نياز، رحمت وارو آهي. جيڪڏهن هو چاهي تہ اوهان سڀني کي نابود ڪري ۽ اوهان کانپوءِ جنهن کي چاهي اوهان جي جاءِ تي آڻي، جهڙي طرح هن اوهان کي پيدا ڪيو ٻين جي نسل مان. ١٣٤- جنهن شيءِ جو اوهان سان واعدو ڪيو پيو وڃي اُها اچي رهندي ۽ توهان خدا کي عاجز نہ ڪري سگهو. ١٣٥- چؤ تہ اي منهنجي قوم! اوهين پنهنجي جاءِ تي عمل ڪندا رهو، آئون بہ عمل ڪري رهيو آهيان. اوهان کي جلد ئي خبر پئجي ويندي تہ ڪنهن جي پڇاڙي چڱي ٿئي ٿي. يقيناً ظالم ڪڏهن بہ ڪامياب نہ ٿيندا.

١٣٦- ۽ هنن الله جي پيدا ڪيل پوک ۽ چوپائي مال مان الله لاءِ ڪجهہ حصو مقرر ڪيو آهي. ۽ هو پنهنجي گمان مطابق چوندا آهن هي حصو الله لاءِ آهي ۽ هي حصو اسان جي شريڪن لاءِ. پوءِ جيڪو حصو انهن جي شريڪن جو هوندو آهي سو تہ الله کي نہ ٿو پهچي ۽ جيڪو حصو الله جي لاءِ آهي سو سندن شريڪن کي پهچي ٿو وڃي. ڪهڙو نہ بيڙو فيصلو آهي جيڪو هو ڪن

ٿا. ١٣٧- ۽ اهڙي طرح ڪيترن ئي مشرڪن لاءِ سندن شريڪن سندن اولاد ڪي قتل ڪرڻ خوشنما بڻائي ڇڏيو. ته جيئن ڪين برباد ڪن ۽ سندن دين ڪي متن مشڪوڪ ڪري ڇڏين ۽ جيڪڏهن الله چاهي ها ته هو ايئن نه ڪن ها، تنهن ڪري ڪين ۽ جيڪي ناهه ناهيندا آهن تنهن کي ڇڏي ڏي.

١٣٨- ۽ چون ٿا ته هي جانور ۽ هي پوک منع ٿيل آهي، اُنهن کي ڪوبه ڪائي نه ٿو سگهي، سواءِ ان جي جنهن کي اسين چاهيون پنهنجي گمان مطابق. ۽ ڪن جانورن جون پٺيون حرام ڪيون اٿن ۽ ڪن جانورن تي هو الله جو نالو نه ٿا وٺن. اهو سڀ انهن الله تي ڪوڙو ناهه ناهيو آهي ۽ الله جلد ڪين انهن جي ناهه ناهڻ جو بدلو ڏيندو ١٣٩- ۽ چون ٿا ته جيڪو اِن قسم جي جانورن جي پيٽ ۾ آهي، اُهو فقط اسانِ جي مَردن جي لاءِ آهي ۽ اُهو اسان جي عورتن جي لاءِ حرام آهي. جيڪڏهن اُهو مئل هجي ته ان ۾ سڀئي شريڪ آهن. الله جلد ئي ڪين اهڙين ڳالهين تي سزا ڏيندو، بيشڪ الله حڪمت وارو علم وارو آهي. ١٤٠- اُهي ماڻهو خساري ۾ پئجي ويا جن پنهنجي اولاد کي قتل ڪيو ناداني سان بغير ڪنهن علم جي ۽ انهن الله جي ڏنل رزق کي حرام ڪري ورتو، جيڪو انهن کي ڏنو هو الله تي بهتان مڙهيندي. اُهي گمراهه ٿي چڪا ۽ هدايت پائڻ وارا نه ٿيا.

١٤١- ۽ اهو الله ئي آهي جنهن ڇپرن تي چڙهندڙ وليون ۽ بنا چڙهندڙ باغ پيدا ڪيا. ۽ ڪجين جا وڻ ۽ پوکون جن جي ڪائڻ جون شيون مختلف هونديون آهن ۽ زيتون ۽ ڏاڙهون جيڪي هڪبئي سان ملندڙ جلندڙ ۽ جدا جدا پٽ آهن. ڪائو انهن جي پيداوار جڏهن ته اُهي ڦر ڏين ۽ الله جو حق ادا ڪريو انهن جي لاباري واري ڏينهن تي. ۽ فضول خرچي نه ڪريو، بيشڪ الله فضول خرچي ڪرڻ وارن کي پسند نه ٿو ڪري. ١٤٢- ۽ ان جانورن مان کي بار کڻڻ

وارا پيدا ڪيا ۽ زمين سان لڳل به. ڪائو انهن شين مان جيڪي الله اوهان کي ڏنيون آهن. ۽ شيطان جي پيروي نه ڪريو. هو توهان جو پڌرو دشمن آهي.

١٤٣- الله اٺ جوڙا پيدا ڪيا. به ردن جي قسم مان ۽ به ڪرين جي قسم مان. پڇو ته ٻئي نر الله حرام ڪيا آهن يا ٻئي مادين. يا اهي ڦر جيڪي ردن ۽ ڪرين جي پيٽ ۾ آهن. مون کي دليل سان ٻڌايو جيڪڏهن اوهان سچا آهيو. ١٤٤- ۽ اهڙي طرح به اٺ جي قسم مان آهن ۽ به ڳائي مال جي قسم مان. پڇو ته ٻئي نر الله حرام ڪيا آهن يا ٻئي مادين. يا اهي ڦرجيڪي ڏاچي ۽ ڳئون جي پيٽ ۾ آهن. ڇا توهين ان وقت حاضر هئا جڏهن الله اوهان کي اهي حڪم ڏنا هئا. پوءِ ان کان وڌيڪ ظالم ڪير ٿي سگهي ٿو جيڪو الله تي ڪوڙا ناهه ناهي، ته جيئن هو ماڻهن کي گمراهه ڪري بغير ڪنهن علم جي. بيشڪ الله ظالمن کي راهه نه ٿو ڏيکاري. ١٤٥- چؤ، مون تي جيڪو وحي آيو آهي، ان ۾ مون کي ڪا اهڙي شيءِ نه ٿي ملي جيڪا حرام هجي ڪنهن کائڻ واري تي، سواءِ ان جي جو اهو مردار هجي يا وهايل رت هجي يا سوئر جو گوشت هجي جيڪو ناپاڪ آهي. يا ناجائز ذبح ڪيل جانور جنهن تي الله کانسواءِ ڪنهن ٻئي جو نالو پڪاريو ويو هجي. پر جيڪو ماڻهو بک کان لاچار ٿي وڃي، نه وري نافرماني ڪري ۽ نه زيادتي ڪري، ته تنهنجو رب بخشڻ وارو مهربان آهي.

١٤٦- ۽ يهودين تي اسان سڀ ننهن وارا جانور حرام ڪيا هئا ۽ ڳئون ۽ ڪري جي چربي به حرام ڪئي، سواءِ ان جي جيڪا انهن جي پٺين يا آندن تي لڳل هجي يا هڏن سان جنبڙيل هجي. اها سزا ڪين سندن سرڪشيءَ جي ڪري ڏني هئي سون ۽ يقيناً اسان سچا آهيون. ١٤٧- پوءِ جيڪڏهن هو توکي ڪوڙو ڪن ته کين چؤ توهان جو رب ڪشادي رحمت وارو آهي. ۽ ان جو

عذاب مجرم ماڻهن کان ٽري نه ٽو سگهي.

١٤٨- جن شرڪ ڪيو اُهي چوندا ته جيڪڏهن الله چاهي ها ته اسان شرڪ نه ڪريون ها ۽ نه اسان جا ابا ڏاڏا ڪن ها ۽ نه اسان ڪنهن شيءِ کي حرام ڪريون ها. انهن کان اڳين ماڻهن به اهڙيءَ طرح ڪوڙو ڄاتو هو. ايستائين جو انهن اسان جو عذاب چکيو. چؤ ڇا توهان وٽ ڪو علم آهي جنهن کي توهان اسان جي سامهون پيش ڪريو. توهان ته رڳو گمان جي پيروي ڪري رهيا آهيو ۽ رڳو اٽڪل کان ڪم وٺو ٿا. ١٤٩- چؤ ته ڪامل حجت ته الله جي آهي ۽ جيڪڏهن الله گهري ها ته توهان سيني کي هدايت ڏئي ڇڏي ها. ١٥٠- چؤ ته پنهنجا شاهد آڻيو جيڪي ان تي شاهدي ڏين ته الله انهن شين کي حرام ڪيو آهي. جيڪڏهن هو ڪوڙي شاهدي ڏئي به ڇڏين ته تون انهن سان گڏ شاهدي نه ڏجان ۽ تون انهن ماڻهن جي خواهشن جي پيروي نه ڪر جن اسان جي نشانين کي ڪوڙو ڄاتو ۽ جيڪي آخرت تي ايمان نه ٿا رکن ۽ ٻين کي پنهنجي رب جي برابر ڪن ٿا.

١٥١- چؤ، اچو آئون پڌايان اُهي شيون جيڪي توهان جي رب اوهان تي حرام ڪيون آهن. هي ته اوهان ان سان گڏ ڪنهن شيءِ کي شريڪ نه ڪريو ۽ ماءُ پيءُ سان نيڪ سلوڪ ڪريو ۽ پنهنجي اولاد کي سُڃائيءَ جي خوف کان قتل نه ڪريو. اسان اوهان کي به روزي ڏيندا آهيون ۽ انهن کي به. ۽ بيحيائيءَ جي ڪم جي ويجها نه وجو، چاهي اُهو پڌرو هجي يا لڪيل. ۽ جنهن جان کي الله حرام ڪيو آهي ان کي نه ماريو سواءِ حق جي. اِهي ڳالهيون آهن جن جي الله اوهان کي هدايت فرمائي آهي ته جيئن اوهان عقل کان ڪم وٺو.

١٥٢- ۽ يتيم جي مال کي ويجها نه وجو سواءِ اِهڙي طريقي جي جيڪو بهتر هجي، ايستائين جو هو پنهنجي جواني کي پهچي وڃي. ۽ ماپ تور ۾ پورو انصاف ڪريو. اسان کنهن به ماڻهو کي سندس طاقت کان وڌيڪ

تڪليف نٿا ڏيون. ۽ جڏهن ڳالهايو تہ انصاف جي ڳالھ ڪريو، چاهي معاملو اوهان جي مٽ مائٽ جو ڇو نہ هجي. ۽ الله سان ڪيل عهد کي پورو ڪريو. اِهي شيون آهن جن جو الله اوهان کي حڪم ڏنو آهي، تہ جيئن اوهان نصيحت پرايو. ١٥٣- ۽ الله حڪم ڏنو آهي تہ اِهوئي منهنجو سڌو رستو آهي. تنهن ڪري اُن تي ئي هلو ۽ ٻين رستن تي نہ هلو، ڇاڪاڻ تہ اُهي اوهان کي الله جي رستي کان جدا ڪري ڇڏيندا. اِهو الله اوهان کي حڪم ڏنو آهي تہ جيئن اوهان پرهيزگاري اختيار ڪريو.

١٥٤- پوءِ اسان موسيٰ کي ڪتاب ڏنو، نيڪ ڪم ڪرڻ وارن تي پنهنجي نعمت پوري ڪرڻ جي لاءِ ۽ هر ڳالھ جي تفصيل ۽ هدايت ۽ رحمت، تہ جيئن هو پنهنجي رب سان ملڻ جو يقين ڪن. ١٥٥- ۽ اِهڙيءَ طرح اسان اِهو ڪتاب نازل ڪيو آهي، هڪ برڪت وارو ڪتاب. تنهن ڪري ان تي هلو ۽ الله کان ڊجو تہ جيئن اوهان تي رحمت ڪئي وڃي. ١٥٦- ان ڪري جو اوهان اهو نہ چوڻ لڳو تہ ڪتاب تہ اسان کان اڳين ٻين گروهن کي ڏنو ويو هو ۽ اسان انهن کي پڙهڻ پڙهائڻ کان بيخبر هئاسين. ١٥٧- يا چئو تہ جيڪڏهن اسان تي ڪتاب نازل ٿئي ها تہ اسان انهن کان بهتر راهہ تي هلڻ وارا هجون ها. سو اڃي ڇڪو اوهان وٽ اوهان جي رب جي طرفان هڪ روشن دليل ۽ هدايت ۽ رحمت. پوءِ ان کان وڌيڪ ظالم ڪير هوندو جيڪو الله جي نشانين کي ڪوڙو چوي ۽ انهن کان منهن موڙي. جيڪي ماڻهو اسان جي نشانين کان منهن موڙيندا آهن، اسان انهن کي سندن منهن موڙڻ جي ڪري وڌيڪ بيڇڙو عذاب ڏينداسون. ١٥٨- ڇا اِهي ماڻهو انتظار ۾ آهن تہ وَڻن ملائڪ اچن يا تنهنجو رب اچي يا تنهنجي رب جي نشانين مان ڪا نشاني ظاهر ٿئي. جنهن ڏينهن تنهنجي رب جي نشانين مان ڪا نشاني اچي پڃندي تہ ڪنهن ماڻهوءَ

کي ان جو ايمان فائدو نہ ڏيندو، جنهن اڳ ۾ ايمان نہ آندو هجي يا پنهنجي ايمان ۾ ڪجھ نيڪي نہ ڪئي هجي. چؤ توهان ب انتظار ڪريو، اسين ب انتظار ڪري رهيا آهيون.

١٥٩- جن پنهنجي دين ۾ تفرقو وڌو ۽ ٽولا ٽولا ٻڌجي ويا، تنهنجو انهن سان ڪوب واسطو نہ آهي. انهن جو معاملو الله جي حوالي آهي. پوءِ اهوئي انهن کي ٻڌائيندو جيڪو ڪجھ هو ڪندا رهيا. ١٦٠- جيڪو ماڻهو نيڪي ڪٽي ايندو تہ ان جي لاءِ ان جو ڏهوڻو آهي ۽ جيڪو شخص برائي ڪٽي ايندو تہ ان کي رڳو ان جي برابر بدلو ملندو ۽ انهن تي ظلم نہ ڪيو ويندو.

١٦١- چؤ تہ منهنجي رب مون کي سڌو رستو ٻڌائي ڇڏيو آهي. جيڪو بلڪل صحيح دين آهي اِهو ابراهيم جو طريقو آهي ۽ اُهو هڪ طرفو هو ۽ مشرڪن مان نہ هو. ١٦٢- چؤ منهنجي نماز ۽ منهنجي قرباني، منهنجو جيئڻ ۽ منهنجو مرڻ الله جي لاءِ آهي جيڪو رب آهي سڄي جهان جو. ١٦٣- ان جو ڪو شريڪ نہ آهي. ۽ مون کي اِهو ئي حڪم مليو آهي ۽ آئون سيني کان پهريون فرمانبردار آهيان. ١٦٤- چؤ، ڇا آئون الله کانسواءِ ڪو ٻيو رب تلاش ڪريان، جڏهن تہ اُهوئي هر شيءِ جو رب آهي ۽ جيڪو ماڻهو جيڪي ڪجھ ڪمائي ٿو اُهو مٿس ئي آهي. ۽ ڪوب بار کڻندڙ ڪنهن ٻئي جو بار نہ کڻندو. پوءِ اوهان کي پنهنجي رب ڏانهن ئي موٽڻو آهي. پوءِ هو اوهان کي ٻڌائي ڇڏيندو اُها شيءِ جنهن ۾ اوهان اختلاف ڪندا هئا. ١٦٥- ۽ اُهوئي آهي جنهن اوهان کي زمين ۾ هڪٻئي جو جاءِ نشين بڻايو ۽ اوهان مان هڪ جو درجو ٻئي تي بلند ڪيو. تہ جيئن هو آزمائي اوهان کي اُن ۾ جيڪو اوهان کي عطا ڪيو اٿس. اوهان جو رب جلد سزا ڏيڻ وارو آهي ۽ بيشڪ هو بخشڻ وارو مهربان آهي.

سورة الاعراف-٧

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- الف- لام- ميم- صاد- ٢- هِي ڪتاب آهي جيڪو توڏانهن نازل ڪيو ويو آهي. پوءِ تنهنجي دل ان جي سبب تنگ نہ ٿيڻ گهرجي جو تون اُن جي ذريعي ماڻهن کي ڊيڄارين ۽ اِها ايمان وارن جي لاءِ يادگيري آهي. ٣- جيڪو نازل ٿيو آهي اوهان ڏانهن اوهان جي رب جي طرفان ان جي پيروي ڪريو. ۽ ان کانسواءِ ٻين سرپرستن جي پيروي نہ ڪريو. پر توهان تمام گهٽ نصيحت وٺو ٿا ٤- ۽ ڪيتريون ئي بستيون آهن جن کي اسان هلاڪ ڪري ڇڏيو. انهن تي اسان جو عذاب رات جو اچي پهتو يا منجهند جو، جڏهن اهي آرام ڪري رهيا هُئا. ٥- پوءِ جڏهن اسان جو عذاب انهن تي آيو تہ اهي ان کانسواءِ ڪجهہ نہ چئي سگهيا تہ بيشڪ اسان ظالم هئاسون. ٦- پوءِ اسان ضرور پڇنداسون انهن ماڻهن کان جن وٽ رسول موڪليا ويا ۽ اسان کي ضرور پڇيٽو آهي رسولن کان بہ. ٧- پوءِ اسان انهن جي سامهون پنهنجي علم سان بيان ڪري ڇڏينداسون ۽ آخر اسين تہ غائب نہ هئاسون. ٨- ان ڏينهن وزن رڳو حق جو هوندو، پوءِ جن جا پلڙا ڳرا هوندا، اُهي ئي ماڻهو ڪامياب هوندا. ٩- ۽ جن جا پلڙا هلڪا هوندا، اُهي ئي ماڻهو آهن جن پاڻ کي گهاٽي ۾ وڌو، ڇاڪاڻ تہ اُهي اسان جي نشانين سان نا انصافي ڪندا هئا.

١٠- ۽ اسان اوهان کي زمين ۾ جڳهہ ڏني ۽ اسان اوهان جي لاءِ اُن ۾ زندگي جو سامان مهيا ڪيوسون، پر اوهان تمام گهٽ شڪر ڪندا آهيو. ١١- ۽ اسان اوهان کي پيدا ڪيو، پوءِ اسان اوهان جي صورت ٺاهي. پوءِ فرشتن کي چيو تہ آدم کي سجدو ڪريو. پوءِ انهن سجدو ڪيو. پر ابليس

سجدو ڪرڻ وارن ۾ شامل نہ ٿيو. ١٢- الله چيو تہ توکي ڪهڙي شيءِ سجدي ڪرڻ کان روڪيو جڏهن تہ مون توکي حڪم ڏنو هو. ابليس چيو آئون هِن کان بهتر آهيان. تو مون کي باهہ مان بڻايو آهي ۽ آدم کي مٽيءَ مان. ١٣- الله چيو تہ تون هِتان هيٺ لهي وڃ. توکي اِهو حق نہ آهي تہ تون هِتي تڪبر ڪرين. تنهن ڪري نڪري وڃ، بيشڪ تون ذليل آهين. ١٤- ابليس چيو اُن ڏينهن تائين تون مون کي مهلت ڏي، جڏهن سيئي ماڻهو اٿاريا ويندا. ١٥- الله چيو تہ توکي مهلت ڏني وئي. ١٦- ابليس چيو ڇاڪاڻ تہ تو مون کي گمراهہ ڪيو آهي، آئون بہ ماڻهن جي لاءِ تنهنجي سڌي واٽ تي ويهندس. ١٧- پوءِ ايندس سندن اڳيان ۽ سندن پويان ۽ سندن ساڄي ۽ سندن کاٻي کان ۽ تون انهن مان اڪثر کي شڪرگذار نہ لهندين. ١٨- الله چيو نڪر هِتان ذليل ۽ خوار ٿيل. جيڪو بہ انهن مان تنهنجي راهہ تي هليو تہ آئون توهان سڀني سان جهنم کي پُري ڇڏيندس.

١٩- ۽ اي آدم! تون ۽ تنهنجي زال جنت ۾ رهو ۽ کائو جتان وڻي. پر ان وڻ جي ويجهو نہ وڃجو نہ تہ توهان نقصان کٽڻ وارن مان ٿي ويندو. ٢٠- پوءِ شيطان ٻنهي کي ورغلايو تہ جيئن هو پڌري ڪري سندن اوگهڙ جيڪا کانئن مخفي رکي وئي هئي. ان کين چيو تہ توهان جي رب توهان کي ان وڻ کان رڳو ان ڪري روڪيو آهي تہ متان توهان ٻئي فرشتا نہ بڻجي وڃو يا توهان کي هميشہ جي زندگي حاصل نہ ٿي وڃي. ٢١- ۽ اُن قسم کٽي چيو تہ آئون توهان ٻنهي جو خيرخواهہ آهيان.

٢٢- پوءِ فريب سان ٻنهي کي لاڙي وڌائين. پوءِ جڏهن ٻنهي وڻ جو ميوو چکيو تہ سندن اوگهڙ مٿن پڌري ٿي پئي. ۽ اُهي پاڻ کي باغ جي پنن سان ڍڪڻ لڳا ۽ سندن رب کين سڏي چيو تہ ڇا مون توهان کي اُن وڻ کان منع نہ

ڪيو هو ۽ اِهو نہ چيو هو تہ شيطان توهان جو پڌرو دشمن آهي. ٢٣- انهن چيو، اي اسان جا رب! اسان پنهنجن جانين تي ظلم ڪيو ۽ جيڪڏهن تون اسان کي معاف نہ ڪندين ۽ اسان تي رحم نہ ڪندين تہ اسان خساري وارن مان ٿي پوندا سون. ٢٤- اللّٰه فرمايو هيٺ لهي وڃو، توهان هڪٻئي جا دشمن ٿيندؤ ۽ توهان جي لاءِ زمين ۾ هڪ خاص مدت تائين ترسڻ آهي ۽ فائدو کٽڻ آهي. ٢٥- اللّٰه فرمايو، ان ئي ۾ توهان جيئندؤ ۽ ان ئي ۾ توهان مرندؤ ۽ ان ئي مان توهان کڀيا ويندؤ.

٢٦- اي آدم جي اولاد! اسان توهان تي لباس لاٿو جيڪو اوهان جي بدن جي اوگهڻ کي ڍڪي ٿو ۽ زينت بہ آهي. ۽ تقويٰ جو لباس ان کان بہ بهتر آهي. اِهو اللّٰه جي نشانين مان آهي تہ جيئن ماڻهو غور ڪن. ٢٧- اي آدم جي اولاد! شيطان اوهان کي دوکو نہ ڏي، جيئن اُن اوهان جي ماءُ پيءُ کي جنت مان ڪيرائي ڇڏيو، هُن سندن لباس لهرايائين تہ جيئن انهن کي انهن جي سامهون بي پردهہ ڪري ڇڏي. هو ۽ سندس ساٿي اوهان کي اِهڙي جاءِ کان ڏسندا آهن، جتان اوهين انهن کي نہ ٿا ڏسو. اسان شيطانن کي انهن ماڻهن جو دوست بڻائي ڇڏيو آهي جيڪي ايمان نہ ٿا آڻين.

٢٨- ۽ جڏهن هُو ڪا بيحيائي ڪن ٿا تہ چوندا آهن تہ اسان پنهنجن ابن ڏاڏن کي اِهڙي طرح ڪندي ڏٺو ۽ اللّٰه اسان کي ان جو حڪم ڏنو آهي. چؤ، اللّٰه ڪڏهن بہ بري ڪم جو حڪم نہ ٿو ڏي. ڇا توهان اللّٰه بابت اُها ڳالهہ چئو ٿا جنهن جو توهان کي علم نہ آهي. ٢٩- چؤ تہ منهنجي رب انصاف جو حڪم ڏنو آهي ۽ اِهو تہ هر نماز جي وقت پنهنجو رخ سڌو رکو. ۽ اُن ئي کي پُڪاريو ان ئي جي لاءِ دين کي خالص رکندي. جهڙي طرح هُن اوهان کي پهرين پيدا ڪيو، تيئن ئي اوهان ٻيهر پيدا ٿيندؤ. ٣٠- هڪڙي جماعت کي

هُن راھ ڏيکاري ڇڏي ۽ هڪڙي جماعت تي گمراهي ثابت ٿي چڪي آهي. انهن الله کي ڇڏي شيطانن کي پنهنجو دوست بڻايو ۽ گمان رکن ٿا تہ اُهي هدايت تي آهن.

٣١- اي آدم جي اولاد! هر نماز جي وقت پنهنجو لباس پايو ۽ کائو پيئو. ۽ حد کان نہ لنگهو. بيشڪ الله حد کان لنگهڻ وارن کي پسند نہ ٿو ڪري. ٣٢- چؤ الله جي زينت کي کنهن حرام ڪيو، جيڪا اُن پنهنجن ٻانهن جي لاءِ پيدا ڪئي آهي ۽ کائڻ جي پاڪ شين کي. چؤ تہ اِهي دنيا جي زندگي ۾ بہ ايمان وارن جي لاءِ آهن ۽ آخرت ۾ تہ اُهي خاص انهن لاءِ ئي هوندیون. اهڙي طرح اسان پنهنجون آيتون کولي بيان ڪندا آهيون، انهن ماڻهن جي لاءِ جيڪي ڄاڻڻ چاهين. ٣٣- چؤ منهنجي رب تہ رڳو بيحيائي جي ڳالهين کي حرام ڪيو آهي، اُهي ظاهر هجن يا لڪيل. ۽ گناه کي ۽ ناحق زيادتي ڪرڻ کي ۽ ان ڳالهہ کي تہ توهان الله سان گڏ ڪنهن کي شريڪ ڪريو، جنهن لاءِ هُن کا سند نہ لاٿي آهي ۽ اهو تہ توهان الله بابت اِهڙي ڳالهہ چئو جنهن جو توهان علم نہ ٿا رکو.

٣٤- ۽ هر قوم جي لاءِ هڪ مقرر وقت آهي. پوءِ جڏهن سندن مقرر وقت اچي ويو تہ اُها نہ هڪ گهڙي پوئتي هٽي سگهندي ۽ نہ اڳتي وڌي سگهندي. ٣٥- اي بني آدم! جيڪڏهن اوهان وٽ اوهان مان ئي رسول اچن، جيڪي اوهان کي منهنجون آيتون ٻڌائين تہ جيڪو ماڻهو ڊنو ۽ جنهن اصلاح ڪري ورتي، انهن جي لاءِ نہ کو خوف آهي ۽ نہ ئي هُو غمگين ٿيندا. ٣٦- ۽ جن ماڻهن منهنجن آيتن کي کوڙو ڪوڙائيو ۽ انهن کان تکبر ڪيائون، اُهي ئي ماڻهو دوزخ وارا آهن. اُهي ان ۾ هميشہ رهندا. ٣٧- پوءِ ان کان وڌيڪ ظالم ڪير ٿي سگهي ٿو جيڪو الله تي کوڙو ٺاهہ ٺاهي يا ان جي نشانين کي

ڪوڙو پائنئي. پوءِ جيڪو سندن نصيب جو حصو لکيل آهي اُهو کين ملي رهندو. ايستائين جو جڏهن اسان جا موڪليل سندن ساهه ڪڍڻ لاءِ انهن وٽ پهچندا تہ انهن کان پڇندا تہ الله کانسواءِ جن کي اوهين پڪاريندا هئا اُهي ڪٿي آهن. هُو چوندا تہ اُهي سڀ اسان کان گم ٿي ويا. ۽ اُهي پنهنجي پاڻ تي شاهدي ڏيندا تہ بيشڪ هُو انڪار ڪرڻ وارا هئا.

٣٨- الله فرمائيندو داخل ٿي وڃو باهہ ۾ جنن ۽ انسانن جي انهن جماعتن سان گڏ جيڪي توهان کان پهرين گذري چڪيون آهن. جڏهن ہ ڪا جماعت جهنم ۾ داخل ٿيندي تہ هُو پنهنجي سنگت واري ٽولي تي لعنت وجهندي. ايستائين جو جڏهن سڀ ان ۾ گڏ ٿي ويندا تہ انهن جا پويان پنهنجن اڳين لاءِ چوندا تہ اي اسان جا رب! اِهي ئي ماڻهو آهن جن اسان کي گمراهہ ڪيو، ان ڪري تون انهن کي باهہ جو ٻيڻو عذاب ڏي. الله فرمائيندو تہ سڀني لاءِ ٻيڻو آهي، پر اوهين نٿا ڄاڻو. ٣٩- ۽ سندن پهريون ٽوليون پوئين کي چونديون تہ اوهان کي اسان تي ڪابہ فضيلت حاصل نہ آهي. تنهن ڪري پنهنجي ڪمائيءَ جي نتيجي ۾ عذاب جو مزو چکو.

٤٠- بيشڪ جن ماڻهن اسان جي نشانين کي ڪوڙو پائنئيو ۽ انهن کان تڪبر ڪيو، انهن جي لاءِ آسمان جا دروازا نہ کوليا ويندا ۽ اهي جنت ۾ داخل نہ ٿيندا، جيستائين سئي جي پاڪي مان اٽ نہ لنگهي وڃي. ۽ اسان مجرمن کي اِهڙي ئي سزا ڏيندا آهيون. ٤١- انهن جي لاءِ دوزخ جو وڇاڻو هوندو ۽ سندن مٿان ان جو ئي اوڍڻ هوندو. ۽ اسان ظالمن کي اهڙي طرح سزا ڏيندا آهيون. ٤٢- ۽ جن ماڻهن ايمان آندو ۽ انهن نيڪ ڪم ڪيا، اسان ڪنهن بہ ماڻهوءَ تي سندس طاقت جي موافق ئي وزن وجهندا آهيون. اهي ئي ماڻهو جنت وارا آهن ۽ اُهي ان ۾ هميشہ رهندا. ٤٣- ۽ سندن سينن ۾ جيڪا بہ رنجش هوندي ان کي

اسان کيڊي ڇڏيندا سون. سندن هيڻان نهرون پيون وهنديون ۽ اُهي چوندا ته سموري تعريف الله جي لاءِ آهي جنهن اسان کي هتي پهچايو ۽ اسان راهه پائڻ وارا نه هئاسون. جيڪڏهن الله اسان کي هدايت نه ڪري ها. اسان جي رب جا رسول سچي ڳالهه ڪٽي آيا هئا. ۽ آواز ايندو ته هي جنت آهي توهان کي ان جو وارث بڻايو ويو آهي توهان جي انهن عملن جي بدلي ۾.

٤٤- ۽ جنت وارا دوزخ وارن کي پڪاريندا ته اسان سان اسان جي رب جيڪو وعدو ڪيو هو اسان ان کي سچو لڌو، ڇا توهان به پنهنجي رب جي وعدي کي سچو لڌو. هو چوندا ته هائو. پوءِ هڪ پڪارڻ وارو پنهي جي وچ ۾ پڪاريندو ته الله جي لعنت هجي ظالمن تي. ٤٥- جيڪي الله جي راهه کان روڪيندا هئا ۽ ان ۾ ڏنگائي ڳوليندا هئا ۽ اُهي آخرت جا منڪر هئا.

٤٦- ۽ پنهي جي وچ ۾ هڪ حجاب هوندو ۽ اعراف تي ڪجهه ماڻهو هوندا جيڪي هر هڪ کي سندن علامت مان سڃاڻيندا ۽ اُهي جنت وارن کي پڪاري چوندا ته توهان تي سلامتي هجي، هُو ايڏا جنت ۾ داخل نه ٿيا هوندا، پر اُهي اميدوار هوندا. ٤٧- ۽ جڏهن دوزخ وارن ڏانهن اُنهن جي نگاهه ڦيري ويندي ته هُو چوندا ته اي اسان جا رب! اسان کي شامل نه ڪجانءِ انهن ظالم ماڻهن سان گڏ. ٤٨- ۽ اعراف وارا انهن ماڻهن کي پڪاريندا جن کي اُهي سندن علامت مان سڃاڻيندا هوندا، هو چوندا ته توهان کي ڪم نه آئي توهان جي جماعت ۽ توهان جو پاڻ کي وڏو سمجهڻ. ٤٩- ڇا اِهي ئي اُهي ماڻهو آهن جن جي نسبت توهان قسم ڪٽي چوندا هئا ته انهن کي ڪڏهن به الله جي رحمت نه پهچندي. جنت ۾ داخل ٿي وڃو، هاڻي نه توهان تي ڪو خوف آهي ۽ نه توهان غمگين ٿيندا.

٥٠- دوزخ وارا ماڻهو جنت وارن کي پڪاريندا ته ڪجهه پاڻي اسان تي

وجهي ڇڏيو يا ان مان جيڪو الله توهان کي کائڻ لاءِ ڏنو آهي. هو ڇوندا ته الله انهن ٻنهي شين کي ڪافرن جي لاءِ حرام ڪري ڇڏيو آهي. ٥١- اُهي جن پنهنجي دين کي راند ۽ تماشو بڻائي ورتو هو ۽ جن کي دنيا جي زندگي دوکي ۾ وجهي ڇڏيو هو. پوءِ اڄ اسان به انهن کي وساري ڇڏيندا سون جهڙي طرح اُنهن هن ملاقات جي ڏينهن کي وساري ڇڏيو هو ۽ جيئن ته هو اسان جي نشانين جو انڪار ڪندا رهيا.

٥٢- ۽ اسان انهن ماڻهن وٽ هڪ اِهڙو ڪتاب آندو آهي، جنهن کي اسان علم جي بنياد تي ڪولي بيان ڪيو آهي، هدايت ۽ رحمت بڻائي انهن ماڻهن جي لاءِ جيڪي ايمان آڻين. ٥٣- ڇا هاڻي اُهي منتظر آهن ته ان جو مضمون ظاهر ٿي وڃي، جنهن ڏينهن ان جو مضمون ظاهر ٿي ويندو ته اُهي ماڻهو جيڪي هِن کي پهرين وساري وينا هئا، سي چوندا ته بيشڪ اسان جي رب جا رسول حق ڪٽي آيا هئا. پوءِ اڄ ڪير اسان جي سفارش ڪرڻ وارا آهن، جيڪي اسان جي سفارش ڪن يا اسان کي وري واپس موڪليو وڃي ته جيئن اسان ان کان مختلف عمل ڪريون جيڪي اسان پهرين ڪندا هئاسون. انهن پنهنجي پاڻ کي خساري ۾ وڌو ۽ انهن کان گم ٿي ويو اُهو جيڪي هو گهڙيندا هئا.

٥٤- بيشڪ توهان جو رب اُهوئي الله آهي، جنهن آسمانن ۽ زمين کي ڇهن ڏينهن ۾ پيدا ڪيو. پوءِ هو عرش ڏي متوجه ٿيو. هُو ڏِکي ٿو رات کي ڏينهن تي، ڏينهن ان جي پويان ڊوڙندو اچي ٿو. ۽ هُن پيدا ڪيا سج ۽ چند ۽ تارا، سي تابعدار آهن ان جي حڪم جا. ياد رکو ان جو ئي ڪم آهي پيدا ڪرڻ ۽ حڪم ڪرڻ. وڏي برڪت وارو آهي الله جيڪو رب آهي سڄي جهان جو. ٥٥- پنهنجي رب کي پڪاريو عاجزي سان ۽ اڪيلائي ۾. يقيناً هو حد

كان لنگهندڙن کي پسند نه ٿو ڪري. ٥٦- ۽ زمين ۾ فساد نه ڪريو، ان جي اصلاح کان پوءِ. ۽ ان ئي کي پڪاريو خوف ۽ اميد رکندي، يقيناً الله جي رحمت نيڪ ڪم ڪرڻ وارن جي ويجهي آهي.

٥٧- ۽ اُهو الله ئي آهي جيڪو هوائن کي پنهنجي رحمت کان اڳ خوشخبري ٻڌائي موڪليندو آهي. پوءِ جڏهن هو ڳرن ڪڪرن کي کڻي ٿيون ته اسان ان کي ڪنهن خشڪ سرزمين ڏانهن هڪلي ڇڏيندا آهيون. پوءِ اسان ان جي ذريعي پاڻي وسائيندا آهيون. پوءِ اسان ان جي ذريعي هر قسم جا ميوا پيدا ڪريون ٿا. اهڙي طرح اسان مئلن کي به ڪيندا سون، ته جيئن توهان غور ڪريو. ٥٨- ۽ جيڪا زمين چڱي آهي ان جي پيداوار پنهنجي رب جي حڪم سان نڪرندي آهي ۽ جيڪا زمين خراب آهي ان جي پيداوار گهٽ ئي ٿيندي آهي. اِهڙي طرح اسان پنهنجون نشانيون مختلف پهلوئن سان بيان ڪندا آهيون اُنهن لاءِ جيڪي شڪر ڪرڻ وارا آهن.

٥٩- اسان نوح کي سندس قوم ڏانهن موڪليو. نوح چيو اي منهنجي قوم! الله جي عبادت ڪريو. ان کانسواءِ توهان جو ڪو معبود نه آهي. آئون توهان تي هڪ وڏي ڏينهن جي عذاب کان ڊڄان ٿو. ٦٠- ان جي قوم جي وڏن چيو ته اسان کي تہ اِهو نظر ٿو اچي ته تون هڪ پڌري گمراهي ۾ مبتلا آهين. ٦١- نوح چيو اي منهنجي قوم! مون ۾ ڪا گمراهي نه آهي، بلڪ آئون موڪليل آهيان سڄي جهانن جي پالڻهار جي طرفان. ٦٢- توهان کي پنهنجي رب جو پيغام پهچائي رهيو آهيان ۽ توهان جي خير خواهي ڪري رهيو آهيان. ۽ آئون الله جي طرفان اُهو ڪجهه ڄاڻان ٿو، جنهن جي توهان کي خبر نه آهي. ٦٣- ڇا توهان کي عجب ٿو لڳي ته توهان جي رب جي نصيحت توهان وٽ توهان منجهان ئي هڪ ماڻهوءَ جي ذريعي آئي، ته جيئن هو توهان کي

ڊيڄاري ۽ جيئن توهان بچو ۽ توهان تي رحم ڪيو وڃي. ٦٤- پر اُنهن هن کي ڪوڙو ڄاتو. اسان نوح کي بچائي ورتو ۽ انهن ماڻهن کي به جيڪي ان سان گڏ ٻيڙيءَ ۾ هئا ۽ اسان انهن ماڻهن کي غرق ڪري ڇڏيو جن اسان جي نشانين کي ڪوڙو ڄاتو هو. بيشڪ اُهي ماڻهو انڌا هئا.

٦٥- ۽ عاد ڏانهن اسان سندس ڀاءُ هود کي موڪليو، هن چيو اي منهنجي قوم! الله جي عبادت ڪريو، ان کانسواءِ توهان جو ڪو معبود نہ آهي. پوءِ ڇا توهان نہ ٽڪ ڊڄو. ٦٦- سندس قوم جا وڏا جيڪي انڪار ڪري رهيا هئا تن چيو اسان توکي بي سمجهيءَ ۾ مبتلا ڏسون ٿا ۽ اسان کي گمان آهي تہ تون ڪوڙو آهين. ٦٧- هود چيو اي منهنجي قوم! آئون بي سمجھ نہ آهيان، بلڪ آئون جهانن جي پالڻهار جو رسول آهيان. ٦٨- توهان کي پنهنجي رب جا پيغام پهچائي رهيو آهيان ۽ توهان جو خيرخواه ۽ امين آهيان. ٦٩- ڇا توهان کي تعجب ٿو لڳي جو توهان وٽ توهان منجهان ئي هڪ ماڻهو جي ذريعي توهان جي رب جي نصيحت آئي آهي تہ جيئن هو توهان کي ڊيڄاري. ۽ ياد ڪريو جڏهن هُن قوم نوح کانپوءِ توهان کي ان جو جانشين بڻايو ۽ قد بُت ۾ وڌيڪ سگهارو ڪيائين. تنهن ڪري الله جي نعمتن کي ياد ڪريو تہ جيئن توهان فلاح پايو.

٧٠- هود جي قوم چيو، ڇا تون اسان وٽ ان لاءِ آيو آهين تہ اسان اڪيلي الله جي عبادت ڪريون ۽ انهن کي ڇڏي ڏيون جن جي عبادت اسان جا ابا ڏاڏا ڪندا آيا آهن. پوءِ تون جنهن عذاب جي ڌمڪي اسان کي ڏيندو آهين اُن کي آڻ جيڪڏهن تون سچو آهين. ٧١- هود چيو توهان تي توهان جي رب جي طرفان ناپاڪي ۽ غضب لازم ٿي چڪو آهي. ڇا توهان مون سان انهن نالن تي جهڳڙو ڪريو ٿا، جيڪي توهان ۽ توهان جي ابن ڏاڏن رکي ڇڏيا آهن. جن

جي لاءِ خدا کان سَندَ نہ لاتي آهي. تنهن ڪري انتظار ڪريو، آئون ب توهان سان گڏ انتظار ڪرڻ وارن مان آهيان. ٧٢- پوءِ اسان بچائي ورتو ان کي ۽ جيڪي ان سان گڏ هئا پنهنجي رحمت سان ۽ انهن ماڻهن جي پاڙ پٽي ڇڏي جن اسان جي نشانين کي ڪوڙو ڄاتو هو ۽ مڃڻ وارا نہ هئا.

٧٣- ۽ ثمود ڏانهن سندن ڀاءُ صالح کي موڪليو، ان چيو تہ اي منهنجي قوم! الله جي عبادت ڪريو، ان کانسواءِ توهان جو ڪو معبود نہ آهي. توهان وٽ توهان جي رب طرفان هڪ پڌرو نشان اچي چڪو آهي. اِها الله جي ڏاچي توهان جي لاءِ هڪ نشاني آهي. پوءِ ان کي چڏي ڏيو تہ هو کائي الله جي زمين ۾. ۽ ان کي ڪو ايذاءُ نہ رسائجو نہ تہ توهان کي هڪ دردناڪ عذاب اچي ونندو. ٧٤- ۽ ياد ڪريو جڏهن تہ خدا عاد کانپوءِ توهان کي انهن جو جانشين بڻايو ۽ توهان کي زمين ۾ ٺڪاڻو ڏنو، اوهان ان جي ميدانن ۾ ماڙيون بڻايو ٿا ۽ جبلن کي ٽُڪي گهر ٺاهيو ٿا. تنهن ڪري الله جي نعمتن کي ياد ڪريو ۽ زمين ۾ فساد ڪندڙ ٿي نہ ڦرو.

٧٥- انهن جي قوم جا وڏا جن تڪبر ڪيو، انهن مؤمنن کي چيو جيڪي ڪمزور ۽ هيٺا سمجهيا ويندا هئا، ڇا توهان کي يقين آهي تہ صالح پنهنجي رب جو موڪليل آهي. انهن چيو تہ اسان تہ جيڪو هو کڻي آيو آهي اُن تي ايمان رکون ٿا. ٧٦- اُهي متڪبر ماڻهو چوڻ لڳا تہ اسان تہ اُن شيءِ جا منڪر آهيون جنهن تي توهان ايمان آندو آهي. ٧٧- پوءِ انهن ڏاچي جون ڪچيون ڪٽي چڏيون ۽ پنهنجي رب جي حڪم کان ڦري ويا. ۽ انهن چيو اي صالح! جيڪڏهن تون رسول آهين تہ اُهو عذاب اسان تي آڻ، جنهن کان تون اسان کي ڊيڄاريندو هئين. ٧٨- پوءِ انهن کي زلزلي اچي ورتو ۽ اُهي پنهنجن گهرن ۾ منهن ڀر ڪريل رهجي ويا. ٧٩-۽ صالح اِهو چوندي انهن جي بستين

مان نڪري ويو تہ اي منهنجي قوم، مون توهان کي پنهنجي رب جو پيغام پهچائي ڇڏيو ۽ مون توهان جي خيرخواهي ڪئي پر توهان خير خواهن کي پسند نہ ٿا ڪريو.

٨٠- ۽ اسان لوط کي موڪليو جڏهن ان پنهنجي قوم کي چيو ڇا توهان پڏري بي حيائي جو ڪم ڪريو ٿا، جيڪو توهان کان اڳ دنيا ۾ ڪنهن بہ نہ ڪيو آهي. ٨١- توهان عورتن کي ڇڏي مردن مان پنهنجي خواهش پوري ڪريو ٿا. بلڪ توهان حد کان لنگهندڙ ماڻهو آهيو. ٨٢- پر سندس قوم جو جواب اُن کانسواءِ ڪجھ نہ هو تہ انهن کي پنهنجي بستي مان ڪڍي ڇڏيو. اِهي ماڻهو وڏا پاڪباز ٿا ٻڌجن. ٨٣- پوءِ اسان بچائي ورتو لوط کي ۽ ان جي گھر وارن کي، سواءِ ان جي زال جي جيڪا پوئتي رهجي وڃڻ وارن مان ٿي. ٨٤- ۽ اسان انهن تي پٿرن جو مينهن وسايو. پوءِ ڏس تہ ڪهڙو انجام ٿيو مجرمن جو.

٨٥- ۽ مدين ڏانهن اسان سندس ڀاءُ شعيب کي موڪليو. هن چيو اي منهنجي قوم! الله جي عبادت ڪريو، اُن کانسواءِ اوهان جو ڪو معبود نہ آهي. توهان وٽ توهان جي رب طرفان چٽو دليل پهچي چڪو آهي. تنهن ڪري ماپ ۽ تور پوري ڪندا ڪريو. ۽ ماڻهن کي سندن شيون گهٽائي نہ ڏيو. ۽ زمين ۾ فساد برپا نہ ڪريو اُن جي اصلاح کانپوءِ. اِهو توهان جي حق ۾ بهتر آهي جيڪڏهن توهان مؤمن آهيو. ٨٦- ۽ رستي تي نہ ويهو تہ جيئن ڊيڄاريو ۽ الله جي راھ کان انهن ماڻهن کي روڪيو جيڪي اُن تي ايمان آڻي چڪا آهن ۽ نہ ئي اُن راھ ۾ ڏنگائي تلاش ڪريو. ۽ ياد ڪريو جڏهن توهان ٿورا هئا پوءِ توهان کي وڌائي ڇڏيو. ۽ ڏسو فساد ڪرڻ وارن جو انجام ڪهڙو ٿيو. ٨٧- ۽ جيڪڏهن توهان مان هڪ جماعت اُن تي ايمان آندو آهي جيڪو ڏئي ڪري آڻون موڪليو

ويو آهيان ۽ هڪ جماعت ايمان نہ آندو آهي تہ انتظار ڪريو ايستائين جو الله اسان جي وچ ۾ فيصلو ڪري ۽ اُهو بهتر فيصلو ڪرڻ وارو آهي.

☆ ٨٨- قوم جا وڏا جيڪي متڪبر هئا انهن چيو تہ اي شعيب! اسان توکي ۽ انهن ماڻهن کي جن توسان گڏ ايمان آندو آهي پنهنجي بستيءَ مان ڪڍي ڇڏينداسون يا توهان اسان جي دين ۾ موٽي اچو. شعيب چيو ڇا اسان بيزار هجون تڏهن بہ. ٨٩- اسان الله تي ڪوڙ مڙهڻ وارن مان ٿينداسون، جيڪڏهن اسان توهان جي دين ۾ موٽي اچون، ان کانپوءِ جو الله اسان کي ان کان نجات ڏني آهي. ۽ اسان کان اهو ممڪن نہ آهي تہ اسان ان دين ڏانهن موٽي اچون، پر سواءِ ان جي جيڪڏهن الله اسان جو رب ئي ايئن چاهي. اسان جي رب هر شيءِ کي پنهنجي علم سان گهيرو ڪري رکيو آهي. اسان پنهنجي رب تي پروسو ڪيو. اي اسان جا رب! اسان جي ۽ اسان جي قوم جي وچ ۾ حق سان فيصلو ڪري ڇڏ، تون بهترين فيصلو ڪرڻ وارو آهين. ٩٠- ۽ انهن وڏن جن ان جي قوم مان انڪار ڪيو هو چيو تہ جيڪڏهن توهان شعيب جي پيروي ڪندؤ تہ توهان برباد ٿي ويندؤ. ٩١- پوءِ انهن کي زلزلي اچي پڪڙيو. ۽ اُهي پنهنجي گهرن ۾ منهن ڀر پيل رهجي ويا. ٩٢- جن شعيب کي ڪوڙو ڄاتو هو، جڏ تہ اُهي ڪڏهن اُن بستي ۾ رهيا ئي نہ هئا ۽ جن شعيب کي ڪوڙو ڄاتو اُهي ئي گهاٽي ۾ رهيا. ٩٣- اُن وقت شعيب انهن کان منهن موڙي هليو ۽ چيائين اي منهنجي قوم! آئون توهان کي پنهنجي رب جا پيغام پهچائي چڪو آهيان ۽ توهان جي خير خواهي ڪئي. هاڻي آئون ڪيئن افسوس ڪريان منڪرن تي.

٩٤- ۽ اسان جنهن بستي ۾ بہ ڪو نبي موڪليو، اُن جي ماڻهن کي اسان سختي ۽ تڪليف ۾ مبتلا ڪيو تہ جيئن هو ٻاڌائن. ٩٥- پوءِ اسان انهن جي

ڏک کي سک سان بدلي ڇڏيو. ايستائين جو انهن کي خوب ترقي ملي ۽ اُهي چوڻ لڳا تہ تکليف ۽ خوشي تہ اسان جي ابن ڏاڏن کي بہ پهچندي رهي آهي. پوءِ اسان انهن کي اچانڪ پکڙي ورتو ۽ انهن کي اُن جو گمان بہ نہ هو. ٩٦- ۽ جيڪڏهن بستين وارا ايمان آڻين ها ۽ ڊڄن ها تہ اسان انهن تي آسمان ۽ زمين جون نعمتون کولي ڇڏيون ها. پر انهن کوڙو ڄاتو تہ اسان انهن کي پکڙي ورتو سندن عملن جي بدلي ۾. ٩٧- پوءِ ڇا بستي وارا اُن کان بي خوف ٿي ويا آهن تہ انهن تي اسان جو عذاب رات جي وقت اچي ڪڙڪي جڏهن اُهي ستل هجن. ٩٨- يا بستي وارا ان کان بي خوف ٿي ويا آهن تہ اسان جو عذاب اچي وڃي انهن تي ڏينهن ڏٺي جو جڏهن هو راند روند ۾ هجن. ٩٩- ڇا اِهي ماڻهو اللّٰه جي تدبيرن کان بي خوف ٿي ويا آهن. پر اللّٰه جي تدبيرن کان اُهي ئي ماڻهو بي خوف ٿيندا آهن جيڪي تباهہ ٿيڻ وارا هجن.

١٠٠- ڇا سبق نہ مليو انهن کي جيڪي زمين جا وارث ٿيا آهن هِن جي اڳين رهاڪن کان پوءِ، جيڪڏهن اسين گهرون تہ اُنهن کي پکڙي وڻون سندن گناهن تي. ۽ اسان سندن دلين تي مُهر هڻي ڇڏي آهي، تنهن ڪري هو نہ ٻڌا سمجهن. ١٠١- هي اُهي وسنديون آهن جن جا ڪجهہ احوال اسان توکي ٻڌائي رهيا آهيون. انهن وٽ اسان جا رسول نشانين سان آيا پر جن ڳالهين جو هُو اڳ ۾ انڪار ڪري چڪا هئا تن تي اُهي ايمان آڻڻ وارا نہ هئا. اِهڙي طرح اللّٰه منڪرن جي دلين تي مهر هڻي ڇڏيندو آهي. ١٠٢- ۽ اسان انهن مان اڪثر ماڻهن ۾ انجام پاڻيندڙ نہ ڏٺوسون ۽ اسان انهن ۾ اڪثر کي نافرمان ڏٺوسون.

١٠٣- انهن کانپوءِ اسان موسيٰ کي پنهنجن نشانين سان فرعون ۽ ان جي قوم جي سردارن وٽ موڪليو. پر انهن اسان جي نشانين سان ظلم ڪيو. پوءِ ڏس تہ فساد ڪندڙن جو انجام ڇا ٿيو. ١٠٤- ۽ موسيٰ چيو اي فرعون!

آئون جهانن جي پالٹهار طرفان موڪليل آهيان. ١٠٥- مون تي واجب آهي تہ الله جي نالي تي ڪابہ ڳالهہ حق ڪانسواءِ نہ چوان. آئون تو وٽ تنهنجي رب طرفان پڌري نشاني سان آيو آهيان. تنهن ڪري تون مون سان گڏ بني اسرائيل کي وڃڻ ڏي. ١٠٦- فرعون چيو، تو ڪا نشاني آندي آهي تہ ان کي پيش ڪر جيڪڏهن تون سچو آهين. ١٠٧- پوءِ موسيٰ پنهنجي لٺ کي اڇلايو تہ اُها اوچتو هڪ پڌرو اژدها نگ ٿي پئي. ١٠٨- ۽ هُن پنهنجو هٿ ڪيو تہ اِهو اوچتو ڏسندڙن جي لاءِ چمڪندڙ ٿي پيو. ١٠٩- فرعون جي قوم جي سردارن چيو تہ هي شخص وڏو ماهر جادوگر آهي. ١١٠- چاهي ٿو تہ توهان کي توهان جي زمين مان بي دخل ڪري. ١١١- هاڻي توهان جي ڪهڙي صلاح آهي. انهن چيو موسيٰ کي ۽ سندس ڀاءُ کي مهلت ڏي ۽ شهرن ۾ قاصد موڪل ١١٢- تہ اُهي تو وٽ سيئي ماهر جادوگر وٺي اچن.

١١٣-۽ جادوگر فرعون وٽ آيا. انهن چيو اسان کي انعام تہ ضرور ملندو جيڪڏهن اسان غالب رهون. ١١٤- فرعون چيو ها ۽ يقيناً توهان اسان وٽ وڏي مرتبي وارن مان هوندؤ. ١١٥- جادوگرن چيو، اي موسيٰ! تون اڳ ۾ اڇلائيندين يا اسين اڇلايون. ١١٦- موسيٰ چيو اوهين اڇلايو. پوءِ جڏهن انهن اڇلايو تہ ماڻهن جي اکين تي جادو ڪري ڇڏيو ۽ انهن تي دهشت طاري ڪري ڇڏي ۽ تمام وڏو جادو ڏيکاريو ١١٧- اسان موسيٰ کي حڪم موڪليو تہ پنهنجي لٺ اڇلائي ڇڏ. تہ اچانڪ اُها ڳهندي ويئي ان کي جيڪو انهن ناهه ناهيو هو. ١١٨- پوءِ حق ظاهر ٿي ويو ۽ جيڪو ڪجهہ انهن ناهيو هو سو باطل ٿي رهجي ويو. ١١٩- پوءِ اتي اُهي ماڻهو مغلوب ٿي ويا ۽ ذليل ٿيا. ١٢٠- ۽ جادوگر سجدي ۾ ڪري پيا. ١٢١- انهن چيو، اسان ايمان آندوسون رب العالمين تي ١٢٢- جيڪو رب آهي موسيٰ ۽ هارون جو.

١٢٣- فرعون چيو توهان موسيٰ تي ايمان آڻي چڏيو ان کان اڳ جو آئون توهان کي اجازت ڏيان ها. يقيناً اِها هڪ سازش آهي جيڪا توهان ماڻهن شهر ۾ ان کري ڪئي آهي جو توهان هتي جي رهواسين کي هِتان ڪيڊي چڏيو. پوءِ توهان کي جلد ئي خبر پئجي ويندي. ١٢٤- آئون توهان جا هٿ ۽ پير مخالف رخن کان ڪپيندس، پوءِ توهان سڀني کي ڦاهي چاڙهيندس. ١٢٥- انهن چيو اسان کي رب ڈانهن ئي موٽڻو آهي. ١٢٦- تون رڳو اسان کي هِن ڳالهه جي سزا ڏيڻ چاهين ٿو جڏهن اسان جي رب جون نشانيون اسان جي سامهون اچي ويون ته اسان انهن تي ايمان آندو آهي. اي رب! اسان تي صبر جي پالوٽ ڪر ۽ اسان کي وفات ڏي اسلام تي.

١٢٧- فرعون جي قوم جي سردارن چيو ڇا تون موسيٰ ۽ اُن جي قوم کي چڏي ڏيندين ته اُهي ملڪ ۾ فساد ڪن ۽ توکي ۽ تنهنجي معبودن کي چڏي ڏين. فرعون چيو ته اسان انهن جي پٽن کي قتل ڪنداسون ۽ سندن عورتن کي زندهه رکنداسون. ۽ اسان انهن تي پوري طرح قادر آهيون. ١٢٨- موسيٰ پنهنجي قوم کي چيو ته الله کان مدد گهرو ۽ صبر ڪريو. زمين الله جي آهي، هو پنهنجن بانهن مان جنهن کي چاهي ٿو ان جو وارث بڻائي ٿو. ۽ آخري ڪاميابي الله کان ڊڄڻ وارن جي لاءِ ئي آهي. ١٢٩- موسيٰ جي قوم چيو ته اسان تنهنجي اچڻ کان اڳ ۽ ستايا ويا آهيون ۽ تنهنجي اچڻ کان پوءِ ۽. موسيٰ چيو قريب آهي ته توهان جو رب توهان جي دشمن کي هلاڪ ڪري ۽ توهان کي هِن سرزمين جو مالڪ بڻائي چڏي، پوءِ ڏسي ته توهان ڪهڙا عمل ٿا ڪريو.

١٣٠- ۽ اسان فرعون وارن کي ڏڪار ۽ پيداوار جي ڪمي ۾ مبتلا ڪيو، ته جيئن اهي نصيحت پرائن. ١٣١- پر جڏهن انهن تي خوشحالي ايندي هئي ته چوندا هئا ته اِها اسان جي لاءِ آهي ۽ جيڪڏهن انهن تي ڪا آفت ايندي

هئي تہ اُن کي موسيٰ ۽ سندس ساٿين جي نحوست پائيندا هئا. ٻڌو، سندن بدبختي تہ اللّٰہ وٽ آهي پر انهن مان اڪثر نہ ٿا ڄاڻن. ۱۳۲- ۽ انهن موسيٰ کي چيو، تون اسان تي جادو هلائڻ لاءِ ڪٽي ڪهڙي بہ نشاني آڻين تہ بہ اسين توتي ايمان آڻڻ وارا نہ آهيون.

۱۳۳- پوءِ اسان انهن تي طوفان موڪليو ۽ ماڪڙ ۽ جوئون ۽ ڏيڏر ۽ رت. اهي سڀ نشانيون الڳ الڳ ڏيکاريون. پوءِ بہ انهن تڪبر ڪيو ۽ اهي مجرم ماڻهو هئا. ۱۳٤- ۽ جڏهن انهن تي ڪو عذاب ايندو هو تہ چوندا هئا اي موسيٰ! پنهنجي رب کان اسان جي لاءِ دعا ڪر، جنهن جو اُن تو سان وعدو ڪيو آهي، جيڪڏهن تون اسان تان هن عذاب کي هٽائيندين تہ اسان ضرور تو تي ايمان آڻينداسون ۽ توسان گڏ بني اسرائيل کي وڃڻ ڏيندا سون. ۱۳۵- پوءِ جڏهن اسان عذاب جيڪو هڪ مقرر ڪيل مدت تائين انهن کي پهچڻو هو، هٽايو تي تہ يڪدم اُهي عهد کي ٽوڙي ڇڏيندا هئا.

۱۳٦- پوءِ اسان انهن کي سزا ڏني ۽ انهن کي سمنڊ ۾ غرق ڪري ڇڏيو، ڇاڪاڻ تہ انهن اسان جي نشانين کي ڪوڙو ڄاتو ۽ انهن کان بي پرواهہ ٿي ويا. ۱۳۷- ۽ جيڪي ماڻهو ڪمزور سمجهيا ويندا هئا، انهن کي اسان اُن سرزمين جي اوپر ۽ اولهہ جو وارث بٹائي ڇڏيو جنهن ۾ اسان برڪت رکي هئي. ۽ بني اسرائيل تي تنهنجي رب جو سهڻو واعدو پورو ٿي ويو، ان سبب جي ڪري جو انهن صبر ڪيو ۽ اسان فرعون ۽ ان جي قوم جو اُهو سڀ ڪجهہ برباد ڪري ڇڏيو جيڪو اُهي ناهيندا هئا ۽ جيڪي انهن بلند اڏاوتون ڪيون.

۱۳۸- ۽ اسان بني اسرائيل کي سمنڊ مان پار لنگهايو، پوءِ انهن جو گذر هڪ اهڙي قوم وٽان ٿيو جيڪي پنهنجن بتن جي پوڄا ۾ لڳل هئا. انهن چيو اي موسيٰ! اسان جي عبادت جي لاءِ بہ هڪ بت بٹائي ڇڏ جيئن انهن جا

بت آهن. موسيٰ چيو توهان وڏا جاهل ماڻهو آهيو. ١٣٩- اِهي ماڻهو جنهن
ڪم ۾ لڳل آهن، اُهو برباد ٿيڻ وارو آهي ۽ اِهي جيڪو ڪجھ ڪري رهيا
آهن اِهو باطل آهي. ١٤٠- ان چيو ڇا آئون الله کانسواءِ ڪو ٻيو معبود توهان
جي لاءِ تلاش ڪريان، حالانڪ ان توهان کي سڄي جهان وارن تي فضيلت ڏني
آهي. ١٤١- ۽ جڏهن اسان فرعون وارن کان توهان کي نجات ڏني جيڪي
توهان کي سخت عذاب ڏيندا هئا. توهان جي پٽن کي قتل ڪندا هئا ۽ توهان
جي عورتن کي زنده رهڻ ڏيندا هئا ۽ ان ۾ توهان جي رب طرفان توهان جي
وڏي آزمائش هئي.
١٤٢- ۽ اسان موسيٰ سان ٽيهن راتين جو وعدو ڪيو ۽ اُن کي پورو
ڪيو ڏهه وڌيڪ راتين سان تہ اُن جي رب جو مقرر وقت چاليهن راتين ۾ پورو
ٿيو. ۽ موسيٰ پنهنجي ڀاءُ هارون کي چيو منهنجي پويان تون منهنجي قوم ۾
منهنجي جانشيني ڪجانءِ، اصلاح ڪندو رهجانءِ ۽ فساد ڪندڙن جي طريقي
تي نہ هلجان. ١٤٣- ۽ جڏهن موسيٰ اسان جي مقرر ڪيل وقت تي پهتو ۽ ان
جي رب ان سان ڪلام ڪيو تہ ان چيو مون کي پاڻ کي ڏيکار تہ آئون تنهنجو
ديدار ڪيان. فرمايو ويو تہ تون مون کي هرگز ڏسي نہ سگهندين. پر جبل
ڏانهن نظر ڪر، جيڪڏهن اُهو پنهنجي جاءِ تي قائم رهجي ويو تہ تون ٻ مون
کي ڏسي سگهندين. پوءِ جڏهن ان جي رب جبل تي پنهنجي تجلي وڌي تہ ان
کي ٽڪرا ٽڪرا ڪري ڇڏيائين. ۽ موسيٰ بيهوش ٿي ڪري پيو. پوءِ جڏهن
هوش آيو تہ چيائين تون پاڪ آهين. آئون توڏانهن رجوع ٿو ڪريان ۽ آئون
سڀني کان پهرين ايمان آڻڻ وارو آهيان.
١٤٤- الله فرمايو اي موسيٰ! مون تو کي ماڻهن تي پنهنجي پيغمبري ۽
پنهنجي ڪلام جي ذريعي پلارو ڪيو. پوءِ تو کي جيڪو ڪجھ ڏنو اٿم ان

کي وٺ ۽ شڪر گذارن مان ٿي. ١٤٥- ۽ اسان ان جي لاءِ تختين تي هر قسم جي نصيحت ۽ هر شيءِ جو تفصيل لکي ڇڏيو. پوءِ ان کي مضبوطي سان پکڙ ۽ پنهنجي قوم کي حڪم ڏي ته هِن جي چڱين ڳالهين جي پيروي ڪن. عنقريب آئون توهان کي نافرمانن جو گهر ڏيکاريندس.

١٤٦- آئون پنهنجن نشانين کان انهن ماڻهن کي ڦيري ڇڏيندس جيڪي زمين ۾ ناحق تڪبر ڪندا آهن ۽ جيڪڏهن اُهي هر قسم جون نشانيون ڏسي وٺن، تڏهن بہ انهن تي ايمان نہ آڻيندا ۽ جيڪڏهن هُو هدايت جو رستو ڏسن تہ ان کي نہ اپنائيندا ۽ جيڪڏهن گمراهيءَ جو رستو ڏسن تہ ان کي اپنائي وٺندا. اِهو ان ڪري آهي جو انهن اسان جي نشانين کي ڪوڙو پائيو ۽ انهن کان پاڻ کي غافل رکيو. ١٤٧- ۽ جن اسان جي نشانين کي ۽ آخرت جي ملاقات کي ڪوڙو پائيو، انهن جا عمل برباد ٿي ويا ۽ انهن کي بدلي ۾ اهو ئي ڪجهه ملندو جيڪي هُو ڪندا هئا.

١٤٨- ۽ موسيٰ جي قوم ان جي پويان پنهنجن زيورن مان هڪ گابو بڻايو، هڪ ڏڪ جنهن مان ڍڳي جي رنڀ جو آواز نڪتو ٿي. ڇا انهن نہ ڏٺو تہ هُو نہ انهن سان ڳالهائي ٿو ۽ نہ ئي ڪا راهہ ڏيکاري ٿو. ان کي انهن معبود بنائي ورتو ۽ اُهي وڏا ظالم هئا. ١٤٩- ۽ جڏهن اُهي پشيمان ٿيا ۽ انهن محسوس ڪيو تہ اُهي گمراهي ۾ پئجي ويا هئا تہ انهن چيو، جيڪڏهن اسان جي رب اسان تي رحم نہ ڪيو ۽ اسان کي نہ بخشيو تہ يقيناً اسان برباد ٿي ويندا سون. ١٥٠- ۽ جڏهن موسيٰ رنج ۽ ڪاوڙ سان پريل پنهنجي قوم ڏانهن موٽيو تہ ان چيو توهان مون کانپوءِ منهنجي ڪيڏي نہ بري نيابت ڪئي. ڇا توهان پنهنجي رب جي حڪم کان پهريائين جلدي ڪري ورتي. ۽ هن اُڇليون تختيون ۽ پنهنجي ڀاءُ کي متي کان ونيي کيس پاڻ ڏانهن ڇڪڻ لڳو.

هارون چيو اي منهنجي ماءُ جا پٽ ماڻهن مون کي ڪمزور سمجهيو، قريب هو تہ مون کي ماري ڇڏين ها. تنهن ڪري تون دشمنن کي منهنجي مٿان کلڻ جو موقعو نہ ڏي ۽ مون کي ظالمن سان گڏ شامل نہ ڪر. ١٥١- موسيٰ چيو اي منهنجا رب! مون کي ۽ منهنجي پاءُ کي معاف ڪري ڇڏ ۽ اسان کي پنهنجي رحمت ۾ داخل فرما ۽ تون سڀني کان وڌيڪ رحم ڪرڻ وارو آهين.

١٥٢- بيشڪ جن ماڻهن گابي کي معبود بڻايو انهن کي انهن جي رب جو غضب پهچندو. ۽ دنيا جي زندگي ۾ ذلت ۽ اسان اهڙوئي بدلو ڏيندا آهيون ڪوڙ ٺاهيندڙن کي. ١٥٣- ۽ جن ماڻهن بيڻا ڪم ڪيا ان کانپوءِ توبهہ ڪئي. ۽ ايمان آندائون تہ بيشڪ ان کانپوءِ تنهنجو رب بخشڻ وارو وڏو مهربان آهي.

١٥٤- ۽ جڏهن موسيٰ جي ڪاوڙ لٿي تہ اُن تختيون کنيون ۽ جيڪو انهن ۾ لکيل هو. اُن ۾ هدايت ۽ رحمت هئي انهن ماڻهن جي لاءِ جيڪي پنهنجي رب کان ڊڄن ٿا. ١٥٥- ۽ موسيٰ پنهنجي قوم مان ستر ماڻهو چونڊيا اسان جي مقرر ڪيل وقت جي لاءِ. پوءِ جڏهن کين زلزلي اچي ورتو تہ موسيٰ چيو اي رب! جيڪڏهن تون چاهين ها تہ پهريائين تون انهن کي هلاڪ ڪري ڇڏين ها ۽ مون کي بہ. ڇا تون اسان کي اهڙي ڪم تي هلاڪ ڪندين جيڪو اسان جي بيوقوفن ڪيو آهي. اها سڀ تنهنجي آزمائش آهي. تون اُن سان جنهن کي چاهين گمراهہ ڪرين ۽ جنهن کي چاهين هدايت ڏين. تون ئي اسان جو والي آهين، تنهن ڪري اسان کي بخش ڪر ۽ اسان تي رحم فرماءِ. تون سڀني کان بهتر بخشڻ وارو آهين. ١٥٦- ۽ تون اسان جي لاءِ هن دنيا ۾ بہ پلائي لکي ڇڏ ۽ آخرت ۾ بہ. اسان تو ڏانهن رجوع ڪيو. اللّٰه چيو آئون پنهنجو عذاب ان ئي کي ڏيندو آهيان جنهن کي چاهيندو آهيان ۽ منهنجي رحمت هر شيءِ تي ڇانيل آهي، پوءِ آئون ان کي انهن لاءِ لکندس جيڪي ڊپ

رکن ٿا ۽ زکوات ادا کن ٿا ۽ اسان جي نشانين تي ايمان آڻين ٿا.

۱۵۷- جيکي ماڻهو پيروي ڪندا ان رسول جي جيکو نبي اُمّي آهي، جنهن کي هُو پاڻ وٽ توريت ۽ انجيل ۾ لکيل ڏسندا آهن. هو انهن کي نيڪي جو حڪم ڪري ٿو ۽ انهن کي برائي کان روکي ٿو ۽ انهن لاءِ پاڪ شيون جائز ڪري ٿو ۽ ناپاڪ شيون حرام ڪري ٿو ۽ انهن تان سندن بار ۽ ڳٽ لاهي ٿو جيکي مٿن پيل آهن. پوءِ جن ماڻهن ان تي ايمان آندو ۽ جن ان جي عزت ڪئي ۽ ان جي مدد ڪئي ۽ ان نور جي پيروي ڪئي جيکو ان سان گڏ نازل ڪيو ويو آهي تہ اُهي ئي ماڻهو فلاح پائڻ وارا آهن.

۱۵۸- چؤ اي انسانو! بيشڪ آئون توهان سيني ڏانهن الله جو رسول آهيان جنهن جي حڪومت آهي آسمانن ۽ زمين ۾. جنهن کان سواءِ ڪو معبود نہ آهي. اُهوئي جيئاري ٿو ۽ اهو ئي ماري ٿو. تنهن ڪري ايمان آڻيو الله تي ۽ سندس اُمي رسول ۽ نبي تي جيکو ايمان رکي ٿو الله ۽ سندس ڪلمن تي ۽ ان جي پيروي ڪريو تہ جيئن توهان هدايت ماڻيو. ۱۵۹- ۽ موسيٰ جي قوم ۾ هڪ جماعت اهڙي بہ آهي جيکا حق جي مطابق رهنمائي ڪندي آهي ۽ اُن ئي جي مطابق انصاف ڪندي آهي.

۱۶۰- ۽ اسان انهن کي ٻارنهن قبيلن ۾ ورهائي انهن کي الڳ الڳ جماعت بٹائي ڇڏيو ۽ جڏهن موسيٰ جي قوم پاڻي گهريو تہ اسان موسيٰ کي حڪم موڪليو تہ فلاڻي جبل تي پنهنجي لٺ هڻ تہ ان مان ٻارنهن چشما ڦُٽي نڪتا. هر قبيلي پنهنجو گهاٽ سڃاتو. ۽ اسان انهن مٿان ڪڪرن جي ڇانو ڪئي ۽ انهن تي مَنّ ۽ سلويٰ لاٿو. کائو پاڪيزه شين مان جيکي اسان اوهان کي ڏنيون آهن. ۽ انهن اسان جو ڪجھ نہ بگاڙيو بلڪ خود پنهنجو ئي نقصان ڪندا رهيا. ۱۶۱- ۽ جڏهن انهن کي چيو ويو تہ هِن بستي ۾ وڃي وسو. ان

مان جتان چاهيو ڪائو ۽ چئو اسان کي بخش ڪر ۽ دروازي مان جهڪندي داخل ٿيو. اسان توهان جون خطائون معاف ڪنداسون. اسان نيڪي ڪرڻ وارن کي اڃا وڌيڪ نوازيندا آهيون. ١٦٢- پوءِ انهن منجهان ظالمن بدلائي ڇڏيو ان قول کي ٻين لفظن سان جيڪو انهن کي چيو ويو هو. پوءِ اسان انهن تي آسمان تان عذاب موڪليو، ان ڪري جو اُهي ظلم ڪندڙ هئا.

١٦٣- ۽ ڪانئن اُن بستي جو حال پُڇ، جيڪا درياءَ جي ڪناري تي هئي. جڏهن هُو سبت (چنڇر) جي باري ۾ نافرماني ڪندا هئا. جڏهن سبت جي ڏينهن سندن مڇيون پاڻي جي مٿاڇري تي ظاهر ٿيندڙيون هيون ۽ جنهن ڏينهن سبت نه هوندو هو تہ نہ ايندڙيون هيون. اهڙي طرح اسان انهن جي آزمائش ڪئي، ان ڪري جو هُو نافرماني ڪري رهيا هئا. ١٦٤- ۽ جڏهن انهن مان هڪ جماعت چيو تہ توهان اهڙن ماڻهن کي ڇو نصيحت ڪندا آهيو جن کي الله هلاڪ ڪرڻ وارو آهي يا سخت عذاب ڏيڻ وارو آهي. انهن چيو توهان جي رب جي اڳيان معذرت پيش ڪرڻ جي لاءِ ۽ انهيءَ لاءِ ٻہ تہ شايد اُهي ڊڄن.

١٦٥- پوءِ جڏهن انهن وساري ڇڏيِ اِها شيءِ جيڪا انهن کي ياد ڏياري وئي هئي تہ اسان انهن ماڻهن کي بچائي ورتو جيڪي برائي کان روڪيندا هئا ۽ انهن ماڻهن کي جن پنهنجن جانين تي ظلم ڪيو هڪ سخت عذاب ۾ پڪڙي ورتو. ان ڪري جو اُهي نافرماني ڪندا هئا. ١٦٦- پوءِ جڏهن اُهي وڌڻ لڳا ان ڪم ۾ جنهن کان اُهي روڪيا ويا هئا تہ اسان انهن کي چيو تہ ذليل باندر ٿي پئو.

١٦٧- ۽ جڏهن تنهنجي رب اعلان ڪري ڇڏيو تہ هو يهودين تي قيامت جي ڏينهن تائين ضرور اِهڙا ماڻهو موڪليندو رهندو جيڪي انهن کي گهٽو برو عذاب ڏيندا. بيشڪ تنهنجو رب جلدي سزا ڏيڻ وارو آهي. ۽ بيشڪ هو بخشڻ وارو مهربان آهي. ١٦٨- ۽ اسان انهن کي ٽولا ٽولا ڪري زمين ۾ پکيڙي

چڏيو. انهن ۾ ڪجھ نيڪ آهن ۽ انهن ۾ ڪجھ انهن کان مختلف. ۽ اسان انهن جي آزمائش ڪئي سڻين حالتن سان ۽ برين حالتن سان، تہ جيئن هُو باز اچن.

١٦٩- انهن کانپوءِ اِهڙا ماڻهو سندن جانشين ٿيا جيڪي ڪتاب جا وارث هوندي بہ هِن ئي دنيا جو مال متاع وٺن ٿا ۽ چون ٿا تہ اسان کي ضرور معافي ملي ويندي. ۽ جيڪڏهن اِهڙو ئي ڪو ٻيو مال متاع وري بہ انهن جي سامهون اچي تہ ان کي وٺي چڏيندا. ڇا انهن کان ڪتاب ۾ اِهو عهد نہ ورتو ويو هو تہ الله جي نالي تي حق کانسواءِ ٻي ڪا ڳالھ نہ چوندا. ۽ انهن پڙهيو آهي جيڪو ڪجھ اُن ۾ لکيل آهي. ۽ آخرت جو گھر بهتر آهي ڊڄڻ وارن جي لاءِ، ڇا توهان نہ ٿا سمجهو. ١٧٠- ۽ جن ماڻهن خدا جي ڪتاب کي مضبوطي سان پڪڙيو آهي ۽ نماز قائم ڪن ٿا، بيشڪ اسان اصلاح ڪرڻ وارن جو اجر ضايع نہ ڪنداسون. ١٧١- ۽ جڏهن اسان جبل کي کڻي انهن جي مٿان ڪيو ڇڻ اُهو ڇتي (سائبان) هجي ۽ انهن گمان ڪيو تہ اُهو انهن تي ڪِري پوندو. جيڪا شيءِ (ڪتاب) اسان اوهان کي ڏني آهي ان کي قابو جهليو ۽ ياد رکو جيڪو ان ۾ آهي تہ جيئن اوهين بچو.

١٧٢- ۽ جڏهن تنهنجي رب آدم جي اولاد جي پٺين مان سندن اولاد کي ڪڍيو ۽ انهن کي خود پنهنجو پاڻ تي شاهد بڻايو. ڇا آئون توهان جو رب نہ آهيان. انهن چيو ها، اسان اقرار ڪريون ٿا. اِهو انهي ڪري هو تہ جيئن توهان قيامت جي ڏينهن ايئن نہ چئو تہ اسان کي تہ اُن جي خبر نہ هئي. ١٧٣- يا وري ايئن چئو تہ اسان جي ابن ڏاڏن اسان کان اڳ ۾ شرڪ ڪيو هو ۽ اسان تہ انهن جي پوءِ وارين نسلن مان هئاسون، تہ پوءِ ڇا تون جيڪي انهن باطل پرستن ڪيو انهن جي ڪري اسان کي هلاڪ ڪندين. ١٧٤- ۽ اهڙي طرح اسين پنهنجون نشانيون کولي بيان ڪريون ٿا تہ جيئن هو رجوع ڪن.

١٧٥- ۽ هِنن کي ان ماڻهو جو حال ٻڌاءِ جنهن کي اسان پنهنجون آيتون ڏنيون هيون، پر هو انهن کان نڪري ويڳو. پوءِ شيطان ان جي پٺيان لڳي ويو ۽ اُهو گمراهن مان ٿي ويو. ١٧٦- ۽ جيڪڏهن اسان چاهيون ها ته ان کي هنن آيتن جي ذريعي بلندي عطا ڪريون ها، پر اُهو ته زمين ڏانهن جُهڪي پيو ۽ پنهنجي خواهشن جي پيروي ڪرڻ لڳو. پوءِ ان جو مثال ان ڪُتي وانگر آهي جيڪڏهن تون ان تي بار رکين تڏهن به سهڪي ۽ جيڪڏهن ڇڏي ڏين ته به سهڪي. اِهو مثال انهن ماڻهن جو آهي جن اسان جي نشانين کي ڪوڙو ڄاتو. پوءِ تون اِهو احوال انهن کي ٻڌاءِ ته جيئن اُهي سوچين. ١٧٧- ڪهڙو نه بيڻرو مثال آهي انهن ماڻهن جو جن اسان جي آيتن کي ڪوڙو پانئيو ۽ اُهي پنهنجو ئي نقصان ڪندا رهيا. ١٧٨- اللّٰه جنهن کي راهِ ڏيکاري اهوئي راهِ پائڻ وارو هوندو آهي ۽ جن کي هو گمراهِ ڪري ڇڏي ته اُهي خسارو ڪٽڻ وارا آهن.

١٧٩- ۽ اسان جنن ۽ انسانن مان گهڻن کي دوزخ جي لاءِ پيدا ڪيو آهي. انهن جون دليون آهن جن سان اُهي سمجهن نه ٿا، انهن جون اکيون آهن جن سان اُهي ڏسن نه ٿا. انهن جا ڪن آهن جن سان هو ٻڌن نه ٿا. اُهي ڍورن وانگر آهن بلڪ ان کان به وڌيڪ بي راهه. اِهي ئي غافل ماڻهو آهن. ١٨٠- ۽ اللّٰه جي لاءِ آهن سڀ سڻا نالا. تنهن ڪري کيس انهن سان پڪاريو ۽ انهن ماڻهن کي ڇڏي ڏيو جيڪي سندس نالن ۾ ڏنگائي پيدا ڪندا آهن. اِهي پنهنجي ڪِئي جو بدلو ضرور پائيندا ١٨١- ۽ اسان جن کي پيدا ڪيو آهي انهن مان هڪ جماعت اهڙي آهي جيڪا حق جي مطابق فيصلو ڪندي آهي ١٨٢- ۽ جن ماڻهن اسان جي نشانين کي ڪوڙو پانئيو، اسان انهن کي آهستي آهستي پڪڙيندا سين اهڙي جاءِ کان جتان انهن کي گمان به نه هوندو. ١٨٣- ۽ آئون انهن کي مهلت ڏيان ٿو، بيشڪ منهنجي رڻ تمام مضبوط آهي.

١٨٤- چا انهن ماڻهن غور نہ ڪيو تہ سندن ساٿيءَ ڪي ڪو بہ جنون نہ آهي. هو تہ هڪ ڊڏرو ڊيڄارڻ وارو آهي. ١٨٥- چا انهن آسمانن ۽ زمين جي نظام تي نظر نہ ڪئي ۽ هر شيءِ تي جيڪا بہ الله خلقي آهي ۽ اُن ڳالھ تي تہ شايد سندن وقت قريب اچي ويو هجي. پوءِ ٻلا اُهي ان ڪان پوءِ ڪھڑي ڳالھ تي ايمان آڻيندا. ١٨٦- جنهن کي الله گمراھ ڪري تہ اُن کي ڪو راھ ڏيکارڻ وارو نہ آهي. ۽ هو انهن کي سندن سرڪشي ۾ ڇڏيندو آهي. ١٨٧- اُهي توکان قيامت جي بابت پڇن ٿا تہ اِها ڪڏهن ايندي، چؤ تہ اُن جو علم منهنجي رب وٽ ئي آهي. اُهوئي ان جي وقت تي ان کي ظاهر ڪندو. اُها ڳري ٽي رهي آهي آسمانن ۽ زمين ۾. اُها جڏهن توهان تي ايندي تہ اوچتو اچي ويندي. اُهي توکان ايئن پڇن ٿا ڄڻ تون ڪو ان جي جانچ رکندڙ آهين. چئو ان جو علم تہ صرف الله ئي وٽ آهي، پر اڪثر ماڻهو نہ ٿا ڄاڻن. ١٨٨- چؤ تہ آئون تہ پنهنجي جان جي نفعي ۽ نقصان جو بہ مالڪ نہ آهيان پر جيڪو الله چاهي. ۽ جيڪڏهن آئون غيب کي ڄاڻيندڙ هجان ها تہ گھڻائي فائدا پنهنجي لاءِ حاصل ڪري وٺان ها ۽ مون کي ڪوبہ نقصان نہ پهچي ها. آئون تہ رڳو هڪ ڊيڄارڻ وارو ۽ خوشخبري ٻڌائڻ وارو آهيان انهن ماڻهن جي لاءِ جيڪي منهنجي ڳالھ مڃن.

١٨٩- اُهوئي آهي جنهن اوهان کي پيدا ڪيو هڪ جان مان ۽ ان مان ئي ٻڌايو ان جو جوڙو تہ جيئن ان مان سکون حاصل ڪري. پوءِ جڏهن مرد عورت کي ڍڪيو تہ ان کي هڪ هلکو حمل رهجي ويو. پوءِ هُو ان کي کڻي ڦرندي رهي. پوءِ جڏهن هُو ڳري ٽي وئي تہ ٻنهي ملي پنهنجي رب الله کان دعا گھري، جيڪڏهن تو اسان کي تندرست اولاد ڏنو تہ اسان تنهنجا شڪر گذار رهنداسون. ١٩٠- پر جڏهن الله انهن کي تندرست اولاد عطا فرمايو تہ اُهي ان

جي بخشيل شيءِ ۾ ٻين کي ان جو شريڪ ڪرڻ لڳا. الله ته مٿانهون آهي انهن شرڪ وارين ڳالهين کان جن کي اِهي ماڻهو ڪندا آهن. ١٩١- ڇا اُهي شريڪ ڪن ٿا اِهڙن کي جيڪي کاب شيءِ پيدا نه ٿا ڪن، بلڪ اُهي خود مخلوق آهن ١٩٢- ۽ نه اُهي سندن ڪنهن قسم جي مدد ڪري سگهن ٿا ۽ نه ئي وري خود پنهنجي مدد ڪري سگهن ٿا ١٩٣- ۽ جيڪڏهن توهان انهن کي هدايت ڏانهن سڏيندو ته اُهي توهان جي سڏتي نه هلندا. برابر آهي چاهي توهان انهن کي سڏيو يا توهان خاموش رهو. ١٩٤- جن کي توهان الله کانسواءِ پڪاريو ٿا اُهي توهان جهڙا ئي ٻانها آهن، پوءِ توهان انهن کي پڪاريو، ته اُهي توهان کي جواب ڏين جيڪڏهن توهان سچا آهيو.

١٩٥- ڇا انهن کي پير آهن جن سان هو هلن. ڇا انهن کي هٿ آهن جن سان هو پڪڙين. ڇا انهن کي اکيون آهن جن سان هو ڏسن. ڇا انهن کي ڪن آهن جن سان هو ٻڌن. چؤ توهان پنهنجي شريڪن کي سڏي وٺو. پوءِ توهان سڀ منهنجي خلاف رٽون ڪريو. ۽ مون کي مهلت نه ڏيو. ١٩٦- بيشڪ منهنجو ڪارساز الله آهي جنهن ڪتاب نازل ڪيو آهي ۽ اُهو ڪارسازي ڪندو آهي نيڪ ٻانهن جي. ١٩٧- ۽ جن کي اوهين پڪاريو ٿا اُن کان سواءِ، اُهي نه توهان جي مدد ڪري سگهن ٿا ۽ نه وري پنهنجي مدد ڪري سگهندا آهن. ١٩٨- ۽ جيڪڏهن توهان انهن کي هدايت ڏانهن پڪاريو ته اُهي توهان جي ڳالهه نه ٻڌندا ۽ تو کي نظر اچي ٿو ته اُهي توڏانهن ڏسي رهيا آهن، پر اُهي ڪجهه نٿا ڏسن.

١٩٩- درگذر ڪر، نيڪي جو حڪم ڏي ۽ جاهلن کان منهن موڙ. ٢٠٠- ۽ جيڪڏهن توکي ڪو وسوسو شيطان طرفان اچي ته الله جي پناهه گُهر. بيشڪ اُهو ٻڌڻ وارو ڄاڻڻ وارو آهي. ٢٠١- جيڪي ماڻهو ڊپ رکندا

آهن جڏهن بہ شيطان جي اثر کان ڪو برو خيال انهن کي اچي ٿو تہ اُهي يڪدم خبردار ٿي ويندا آهن ۽ انهيءَ وقت انهن کي سمجهہ اچي ويندي آهي.
٢٠٢- ۽ جيڪي شيطان جا پائر آهن اُهي اُنهن کي گمراهي ۾ گهليندا ويندا آهن پوءِ هُو گهٽائيندا نہ آهن.

٢٠٣- ۽ جڏهن تون انهن جي سامهون کا نشاني (معجزو) نہ ٿو آڻين تہ چوندا آهن تہ تون پنهنجي طرفان ڇو نہ ٿو ٺاهي آڻين. چؤ آئون تہ صرف ان جي پيروي ڪندو آهيان جيڪو منهنجي رب طرفان مون ڏي وحي ڪيو ويندو آهي. هي اِهي روشن دليل آهن توهان جي رب طرفان ۽ هدايت ۽ رحمت آهي انهن ماڻهن جي لاءِ جيڪي ايمان رکن ٿا. ٢٠٤- ۽ جڏهن قرآن پڙهيو وڃي تہ ان کي توجهہ سان ٻڌو ۽ خاموش رهو. تہ جيئن توهان تي رحمت ڪئي وڃي.
٢٠٥- ۽ پنهنجي رب کي صبح ۽ شام ياد ڪر پنهنجي دل ۾. عاجزي ۽ خوف سان ۽ هوريان آواز ۾ ۽ غافلن مان نہ ٿج. ٢٠٦- جيڪي (ملائڪ) تنهنجي رب وٽ آهن اُهي سندس عبادت کان تڪبر نہ ٿا ڪن. ۽ اُهي ان جي پاڪ ذات کي ياد ڪندا آهن ۽ اُن کي ئي سجدو ڪندا آهن.

سورة الانفال-٨

شروع اللّٰه جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- اُهي تو کان انفال (مال غنيمت) بابت پڇن ٿا. چؤ تہ انفال اللّٰه ۽ ان جي رسول جو آهي. تنهن ڪري توهان اللّٰه کان ڊڄو ۽ پنهنجي تعلقن جي اصلاح ڪريو ۽ اللّٰه ۽ ان جي رسول جي اطاعت ڪريو. جيڪڏهن توهان ايمان رکو ٿا. ٢- ايمان وارا اُهي آهن جو جڏهن اللّٰه جو ذڪر ڪيو وڃي تہ انهن جون دليون ڪنبڻ لڳن جڏهن اللّٰه جون آيتون انهن جي سامهون پڙهيون وڃن ٿيون

تہ اُهي انهن جو ايمان وڏائي ڇڏيندڙيون آهن ۽ اُهي پنهنجي رب تي پروسو ڪندا آهن. ٣- اُهي نماز قائم ڪندا آهن ۽ جيڪو ڪجهہ اسان انهن کي ڏنو آهي ان مان خرچ ڪندا آهن. ٤- اِهي ئي ماڻهو حقيقت ۾ مؤمن آهن. انهن لاءِ انهن جي رب وٽ درجا ۽ بخشش آهي ۽ انهن جي لاءِ عزت واري روزي آهي.

٥- جيئن تہ تنهنجي رب توکي حق سان تنهنجي گهر مان ٻاهر آندو. ۽ مسلمانن مان هڪ جماعت کي اِهو ناگوار هو. ٦- اُهي اُن حق جي معاملي ۾ توسان جهگڙو ڪري رهيا هئا اُن جي باوجود جو اُهو ظاهر ٿي چڪو هو، جڻ تہ اکين ڏٺي اُهي موت ڏانهن هڪليا پيا وڃن. ٧- جڏهن الله توهان سان وعدو ڪري رهيو هو تہ ٻن جماعتن مان هڪ توهان کي ملي ويندي. ۽ توهان چاهيو ٿي تہ بي هٿيار (ٽولي) اوهان لاءِ هجي. ۽ الله چاهيو ٿي تہ حق کي حق ثابت ڪري ڇڏي، پنهنجي حڪم سان ۽ منڪرن جي پاڙ پٽي ڇڏي ٨- تہ جيئن حق حق ٿي رهي ۽ باطل باطل ٿي رهجي وڃي، چاهي مجرمن کي ڪيتروئي ناگوار لڳي.

٩- جڏهن توهان پنهنجي رب کي فرياد ڪري رهيا هُئا تہ هُن توهان جي فرياد ٻڌي، تہ آئون توهان جي مدد جي لاءِ هڪ هزار فرشتا لڳاتار موڪلي رهيو آهيان. ١٠- ۽ اِهو الله رڳو ان لاءِ ڪيو تہ توهان جي لاءِ خوشخبري هجي ۽ تہ جيئن توهان جون دليون اُن سان مطمئن ٿي وڃن. ۽ مدد تہ رڳو الله وٽان ئي ايندي آهي بيشڪ الله زبردست آهي حڪمت وارو آهي. ١١- جڏهن الله توهان تي پنهنجي طرفان اونگهہ طاري ڪئي اوهان جي تسڪين جي لاءِ ۽ آسمان مان توهان تي پاڻي وسايو تہ ان جي ذريعي توهان کي پاڪ ڪري ۽ توهان کان شيطان جي پليتي کي پري ڪري ڇڏي ۽ توهان جي دلين کي مضبوط ڪري ڇڏي ۽ اُن سان قدمن کي جمائي رکي. ١٢- جڏهن تنهنجي

رب فرشتن کي حڪم ڏنو تہ آئون توهان سان گڏ آهيان، توهان ايمان وارن کي ثابت قدم رکو. آئون ڪافرن جي دلين ۾ رُعب طاري ڪندس. پوءِ توهان انهن جي ڪنڈن جي مٿان ۽ انهن جي هر هڪ سَنڊ تي ڌڪ هڻو. ١٣- اِهو انهيءَ ڪري جو اُنهن اللّٰه ۽ ان جي رسول جي مخالفت ڪئي. ۽ جيڪو به اللّٰه ۽ ان جي رسول جي مخالفت ڪندو آهي تہ اللّٰه سزا ڏيڻ ۾ سخت آهي. ١٤- سو اِها سزا چکو ۽ ڄاڻي وٺو تہ منڪرن جي لاءِ باهہ جو عذاب آهي.

١٥- اي ايمان وارؤ! جڏهن توهان جو مقابلو ميدان جنگ ۾ منڪرن سان ٿئي تہ انهن کي پٺي ڏئي نہ ڦرجو. ١٦- ۽ جيڪو اهڙي موقعي تي پٺي ڏئي ڦرندو، سواءِ جنگي چال جي يا پنهنجي ٻي ٽولي سان ملڻ جي لاءِ، تہ اُهو اللّٰه جي غضب ۾ اچي ويندو ۽ اُن جو ٺڪاڻو جهنم آهي ۽ اُهو وڏو بيڙو ٺڪاڻو آهي.

١٧- پوءِ انهن کي توهان قتل نہ ڪيو بلڪ اللّٰه انهن کي قتل ڪيو. ۽ جڏهن تو انهن تي مٽي اڇلائي تہ اُها تو نہ اڇلائي بلڪ اللّٰه اڇلائي. اُن لاءِ تہ اللّٰه پنهنجي طرفان ايمان وارن تي خوب احسان ڪري. بيشڪ اللّٰه ٻڌڻ وارو ڄاڻڻ وارو آهي. ١٨- اِهو تہ تُي چڪو ۽ بيشڪ اللّٰه منڪرن جون سڀ تدبيرون بيڪار ڪري ڇڏيندو. ١٩- توهان فيصلو چاهيو تُي تہ فيصلو توهان جي اڳيان اچي چڪو آهي. ۽ جيڪڏهن توهان باز اچي وڃو تہ اهو توهان جي حق ۾ بهتر آهي. ۽ جيڪڏهن توهان ٻيهر اُهوئي ڪندؤ تہ اسان ب وري اُهوئي ڪنداسون ۽ توهان جو لشڪر توهان جي ڪجهہ ب ڪم نہ ايندو، چاهي اُهو ڪيتروئي گهڻو هجي بيشڪ اللّٰه ايمان وارن سان گڏ آهي.

٢٠- اي ايمان وارؤ! اللّٰه ۽ ان جي رسول جي اطاعت ڪريو. ۽ ان کان منهن نہ موڙيو حالانڪ توهان ٻڌي رهيا آهيو. ٢١- ۽ انهن ماڻهن وانگر نہ تُي

ويو جن چيو تہ اسان ٻڌوسون، حالانڪ اُهي نہ ٿا ٻڌن. ٢٢- بيشڪ الله وٽ سڀ کان بدترين جانور اُهي ٻوڙا گونگا ماڻهو آهن جيڪي عقل کان ڪم نہ ٿا وٺن. ٢٣- ۽ جيڪڏهن الله انهن ۾ ڪا چڱائي ڄاڻي ها تہ اُهو ضرور انهن کي ٻڌڻ جي توفيق ڏي ها ۽ جيڪڏهن هُو انهن کي ٻڌرائي ڇڏي ها تہ اُهي ضرور بي رخي ڪندي منهن موڙي ڦري ويڙن ها.

٢٤- اي ايمان وارؤ! الله ۽ رسول جي سڏ تي لبيڪ چئو جڏهن تہ رسول توهان کي اُن شيءِ ڏانهن سڏي رهيو آهي جيڪا توهان کي زندگي ڏيئ واري آهي. ۽ ڄاڻي وٺو تہ الله ماڻهو ۽ اُن جي دل جي وچ ۾ حائل ٿي ويندو آهي. ۽ اُن ڏانهن ئي توهان جو گڏ ٿيڻ آهي. ٢٥- ۽ ڈجو اُن فتني کان جيڪو رڳو انهن ماڻهن کي نہ پهچندو جن توهان مان ظلم ڪيو آهي (بلڪ عام هوندو) ۽ ڄاڻي وٺو تہ الله سخت سزا ڏيئ وارو آهي.

٢٦- ۽ ياد ڪريو جڏهن توهان ٿورا هئا ۽ زمين ۾ ڪمزور سمجهاويندا هئا. ۽ ڈجندا هئا تہ ماڻهو اوچتو توهان کي کڻي نہ وڃن. پوءِ الله توهان کي رهڻ جي لاءِ جاءِ ڏني ۽ پنهنجي مدد سان توهان کي قوت ڏنائين ۽ توهان کي پاڪ روزي بہ ڏنائين تہ جيئن توهان شڪرگذار ٿيو. ٢٧- اي ايمان وارؤ! خيانت نہ ڪريو الله ۽ رسول جي ۽ خيانت نہ ڪريو پنهنجن امانتن ۾ حالانڪ توهان ڄاڻو ٿا. ٢٨- ۽ ڄاڻي وٺو تہ توهان جا مال ۽ توهان جو اولاد هڪ آزمائش آهي ۽ الله وٽ ئي وڏو اجر آهي.

٢٩- اي ايمان وارؤ! جيڪڏهن توهان الله کان ڈجندو تہ هو توهان کي فرقان ڏيندو ۽ توهان کان توهان جا گناهہ پري ڪندو ۽ توهان کي بخشي ڇڏيندو ۽ الله وڏي فضل وارو آهي. ٣٠- ۽ جڏهن ڪافر تو لاءِ رٽ رٽي رهيا هئا تہ توکي قيد ڪن يا قتل ڪن يا جلا وطن ڪن. هو پنهنجون تدبيرون ڪري

رهيا هئا ۽ الله بہ رٽ رٽي رهيو هو ۽ الله بهترين رٽ رٽيندڙ آهي.

٣١- ۽ جڏهن انهن جي سامهون اسان جون آيتون پڙهيون ويندیون آهن تہ چون ٿا تہ اسان ٻڌوسون، جيڪڏهن اسين چاهيون تہ اسان بہ اهڙو ڪلام پيش ڪري سگهون ٿا. اِهي تہ رڳو اڳين جا قصا آهن. ٣٢- ۽ جڏهن انهن چيو تہ اي الله! جيڪڏهن اِهوئي حق آهي تنهنجي طرفان تہ اسان تي آسمان مان پٿر وساءِ يا ٻيو ڪو عذاب اسان تي آڻ. ٣٣- ۽ الله ايئن ڪرڻ وارو نہ آهي جو انهن کي عذاب ڏي اُن حال ۾ جو تون انهن ۾ موجود هجين ۽ الله انهن تي عذاب آڻڻ وارو نہ آهي جڏهن تہ اُهي استغفار ڪري رهيا هجن. ٣٤- ۽ الله انهن کي ڇو نہ عذاب ڏيندو، حالانڪ اُهي مسجد حرام کان روڪيندا آهن جڏهن تہ هو ان جا متولي نہ آهن. اُن جا متولي تہ رڳو الله کان ڊڄڻ وارا ٿي سگهن ٿا. پر انهن مان اڪثر نٿا ڄاڻن. ٣٥- ۽ بيت الله وٽ انهن جي نماز سيٽيون هٽڻ ۽ تاڙيون وڄائڻ کان سواءِ ٻيو ڪجهہ نہ آهي، تنهن ڪري هاڻي چکو عذاب پنهنجي ڪفر جو.

٣٦- جن ماڻهن انڪار ڪيو، هو پنهنجي مال کي ان لاءِ خرچ ڪن ٿا تہ ماڻهن کي الله جي راهہ کان روڪين. هو اُن کي خرچ ڪندا رهندا پوءِ اِهو انهن جي لاءِ حسرت بڻبو پوءِ اُهي مغلوب ڪيا ويندا. ۽ جن انڪار ڪيو انهن کي جهنم ڏانهن گڏ ڪيو ويندو. ٣٧- تہ جيئن الله پليت کي الڳ ڪري پاڪ کان ۽ پليت کي پليت مٿان گڏ ڪري پوءِ انهي ڍير کي جهنم ۾ وجهي ڇڏي، اهي ئي ماڻهو خساري وارا آهن.

٣٨- انڪار ڪرڻ وارن کي چؤ تہ جيڪڏهن اُهي باز اچي وڃن تہ جيڪو ڪجهہ ٿي گذريو آهي اُهو انهن کي معاف ڪيو ويندو. ۽ جيڪڏهن هُو ٻيهر اُهوئي ڪندا تہ اسان جو معاملو اڳين سان ٿي چڪو آهي. ٣٩- ۽ انهن سان

وڙهو ايستائين جو فتنو باقي نہ رهي ۽ دين سڄو الله جي لاءِ ٿي وڃي. پوءِ جيڪڏهن اُهي باز اچي وڃن تہ الله سندن عمل کي ڏسڻ وارو آهي. ٤٠- ۽ جيڪڏهن اُهي منهن موڙين تہ چاڻي وڃو تہ الله توهان جو مددگار آهي ۽ اُهو کڻڻو نہ سڻو حامي آهي ۽ کڻڻو نہ سڻو مددگار آهي.

☆ ٤١- چاڻي وڃو تہ جيڪو کجهہ مال غنيمت توهان کي حاصل ٿيو آهي ان جو پنجون حصو الله ۽ رسول جي لاءِ ۽ رشتيدارن ۽ يتيمن ۽ مسڪينن ۽ مسافرن جي لاءِ آهي، جيڪڏهن توهان ايمان رکو ٿا الله تي ۽ اُن شيءِ تي جيڪا اسان پنهنجي ٻانهي (محمد) تي نازل ڪئي فيصلي جي ڏينهن، جنهن ڏينهن ٻئي جماعتون منهن مقابل ٿيون ۽ الله هر شيءِ تي قادر آهي.

٤٢- ۽ جڏهن توهان وادیءَ جي اورينءَ پر هئا ۽ هو پرينءَ پر ۽ قافلو توهان کان هينيءَ پر هو. ۽ جيڪڏهن توهان ۽ هو کو وقت مقرر ڪريو ها تہ ضرور اُن جي باري ۾ اختلاف ٿي وڃي ها. پر جيڪو ٿيو اُهو اُن ڪري ٿيو تہ جيئن الله اُن امر جو فيصلو ڪري چڏي جنهن کي ٿيڻو هو، تہ جيئن جنهن کي هلاڪ ٿيڻو آهي هو روشن دليل سان هلاڪ ٿئي ۽ جنهن کي زنده رهڻو آهي اُهو روشن دليل سان زندهہ رهي. يقيناً الله بڏڻ وارو چاڻڻ وارو آهي. ٤٣- جڏهن الله تنهنجي خواب ۾ انهن کي ٿورا ڪري ڏيکاريا. جيڪڏهن هو انهن کي گهٽا ڏيکاري ها تہ توهان همت هاري وجو ها اُن معاملي ۾ پاڻ ۾ جهڪڙو ڪريو ها. پر الله توهان کي بچائي ورتو. يقيناً هو دلين جو حال چاڻي ٿو. ٤٤- ۽ جڏهن الله انهن ماڻهن کي توهان جي نظر ۾ ٿورو ڪري ڏيکاريو ۽ توهان کي انهن جي نظر ۾ ٿورو ڪري ڏيکاريو تہ جيئن الله اُن امر جو فيصلو ڪري چڏي جنهن جو ٿيڻ طي هو. ۽ سڀ معاملا الله ڏانهن ئي موٽايا وڃن ٿا.

٤٥- اي ايمان وارؤ! جڏهن ڪنهن جماعت سان توهان جو مقابلو ٿئي تہ

توهان ثابت قدم رهو ۽ الله کي گهٽو ياد کريو ته جيئن توهان کامياب ٿيو.
٤٦- ۽ اطاعت کريو الله جي ۽ اُن جي رسول جي ۽ پاڻ ۾ جهگڙڻ نہ کريو نہ ته توهان ۾ ڪمزوري اچي ويندي ۽ توهان جي (يڪجهتي جي) هوا نڪري ويندي ۽ صبر کريو. بيشڪ الله صبر ڪرڻ وارن سان گڏ آهي. ٤٧- ۽ انهن ماڻهن وانگر نہ ٿيو جيڪي پنهنجن گهرن مان تڪبر سان ۽ ماڻهن جي ڏيکاءَ واسطي نڪتا ۽ جيڪي الله جي راه کان روڪيندا آهن. حالانڪ هو جيڪو ڪجهه ڪري رهيا آهن الله اُن جو گهيرو ڪندڙ آهي.
٤٨- ۽ جڏهن شيطان انهن کي سندن عمل خوشنما بڻائي ڏيکاريا ۽ چيائين ته ماڻهن ۾ اڄ ڪو توهان تي غالب اچڻ وارو نہ آهي ۽ آئون توهان سان گڏ آهيان. پر جڏهن ٻئي جماعتون آمهون سامهون ٿيون ته هو پوئين پير پڳو ۽ چيائين ته آئون توهان کان بري آهيان، آئون اُهو ڪجهه ڏسي رهيو آهيان جيڪي توهان ماڻهو نہ ٿا ڏسو. آئون الله کان ڊڄان ٿو ۽ الله سخت سزا ڏيڻ وارو آهي. ٤٩- جڏهن منافق ۽ جن جي دلين ۾ مرض آهي چوندا هئا ته انهن ماڻهن کي اُنهن جي دين دوکي ۾ وجهي ڇڏيو آهي ۽ جيڪو الله تي پروسو ڪري ته الله وڏو زبردست ۽ حڪمت وارو آهي.
٥٠- ۽ جيڪڏهن تون ڏسين جڏهن فرشتا انهن مشرڪن جي جان قبض ڪندا آهن، سندن منهن ۽ پٺين تي ماريندا آهن ۽ اُهي چوندا اٿن ته هاڻي ساڙيندڙ عذاب چکو. ٥١- اِهو بدلو آهي ان جو جيڪو توهان پنهنجي هٿن سان اڳتي موڪليو هو ۽ الله هرگز پانهن تي ظلم ڪرڻ وارو نہ آهي.
٥٢- فرعون وارن وانگر ۽ جيڪي انهن کان پهرين هئا جن الله جي آيتن جو انڪار ڪيو، پوءِ الله سندن گناهن جي ڪري کين پڪڙيو. بيشڪ الله قوت وارو، سخت سزا ڏيڻ وارو آهي. ٥٣- اِهو اُن ڪري ٿيو ته الله اُن انعام کي

جيڪو هو ڪنهن قوم تي ڪندو آهي ان وقت تائين نہ بدلائيندو آهي، جيستائين هو ان کي نہ بدلي ڇڏين جيڪو انهن جي نفسن ۾ آهي. ۽ بيشڪ الله ٻڌڻ وارو ڄاڻڻ وارو آهي. ٥٤- فرعون وارن وانگر ۽ جيڪي انهن کان اڳ گذري ويا انهن پنهنجي رب جي نشانين کي ڪوڙو ڄاتو. پوءِ اسان سندن گناهن جي ڪري کين هلاڪ ڪري ڇڏيو ۽ اسان فرعون وارن کي غرق ڪري ڇڏيو ۽ اهي سڀ ماڻهو ظالم هئا.

٥٥- بيشڪ سڀني جاندارن ۾ بدترين الله جي نزديڪ اُهي ماڻهو آهن جن انڪار ڪيو ۽ اُهي ايمان نہ ٿا آڻين. ٥٦- جن سان تو عهد ڪيو، پوءِ هُو هر ڀيري پنهنجو عهد ٽوڙي ٿا ڇڏين ۽ هُو نہ ٿا ڊڄن. ٥٧- پوءِ جيڪڏهن توکي لڙائي ۾ ملن تہ انهن کي اِهڙي سزا ڏي جو جيڪي سندن پويان آهن اُهي بہ ڏسي پڄي وڃن، تہ جيئن انهن کي عبرت ٿئي. ٥٨- ۽ جيڪڏهن توکي ڪنهن قوم جي بد عهدي جو ڊپ هجي تہ سندن عهد انهن ڏانهن اڇلائي ڇڏ، اِهڙي طرح جو تون ۽ اُهي برابر ٿي وڃن. بيشڪ الله خيانت ڪرڻ وارن کي پسند نہ ٿو ڪري.

٥٩- ۽ انڪار ڪرڻ وارا اِهو نہ سمجهن تہ هُو نڪري پڄي ويندا، اُهي هرگز الله کي عاجز نہ ڪري سگهندا. ٦٠- ۽ انهن جي لاءِ جيتري قدر توهان کان ٿي سگهي تيار رکو قوت ۽ پاليل گهوڙا تہ ان سان توهان جي هيبت رهي الله جي دشمنن تي ۽ توهان جي دشمنن تي ۽ ان کان علاوه ٻين تي بہ جن کي توهان نٿا ڄاڻو. الله انهن کي ڄاڻي ٿو. ۽ جيڪو ڪجهه توهان الله جي راه ۾ خرچ ڪندو اُهو توهان کي پورو ڪري ڏنو ويندو ۽ توهان سان ڪا ڪمي نہ ڪئي ويندي. ٦١- ۽ جيڪڏهن هُو صلح لاءِ لاڙو ڪن تہ تون بہ ان لاءِ مائل ٿي ۽ الله تي ڀروسو رک بيشڪ هُو ٻڌڻ وارو ڄاڻڻ وارو آهي. ٦٢- ۽ جيڪڏهن هُو توکي دوکو ڏيڻ چاهيندا تہ الله تو لاءِ ڪافي آهي. اُهوئي آهي جنهن

پنهنجي مدد ۽ مؤمنن جي ذريعي توکي قوت ڏني. ٦٣- ۽ انهن جي دلين ۾ محبت پيدا ڪئي. جيڪڏهن تون زمين ۾ جيڪو ڪجهه آهي اُهو سڀ خرچ ڪرين ها تڏهن به انهن جي دلين ۾ محبت پيدا نه ڪري سگهين ها. پر الله انهن ۾ محبت پيدا ڪري ڇڏي بيشڪ هُو زور آور آهي حڪمت وارو آهي.

٦٤- اي نبي! تنهنجي لاءِ الله ڪافي آهي ۽ اُهي مؤمن جن تنهنجو ساٿ ڏنو آهي. ٦٥- اي نبي! مؤمنن کي جهاد لاءِ همٿاءِ. جيڪڏهن توهان ۾ ويهه ماڻهو ثابت قدم هوندا تہ ٻن سؤن تي غالب پوندا ۽ جيڪڏهن توهان مان سؤ هوندا تہ هزار منڪرن تي غالب پوندا، ان ڪري جو اُهي ماڻهو سمجهه نہ ٿا رکن. ٦٦- هاڻي الله توهان تي هلڪائي ڪئي ۽ اُن ڄاڻي ورتو تہ توهان ۾ ڪجهه ڪمزوري آهي. هاڻي جيڪڏهن توهان مان هڪ سؤ ثابت قدم هوندا تہ ٻن سؤن تي غالب ٿي پوندا ۽ جيڪڏهن هزار هوندا تہ الله جي حڪم سان ٻن هزارن تي غالب ٿي پوندا ۽ الله ثابت قدم رهڻ وارن سان گڏ آهي.

٦٧- ڪنهن نبي کي نہ ٿو جڳائي تہ ان وٽ قيدي هجن جيستائين هو زمين ۾ چڱي طرح خونريزي نہ ڪري وڃي. توهان دنيا جا اسباب چاهيو ٿا ۽ الله آخرت کي چاهي ٿو. ۽ الله زبردست آهي، حڪمت وارو آهي. ٦٨- ۽ جيڪڏهن الله جو لکيل پهرين کان موجود نہ هجي ها تہ جيڪو طريقو توهان اختيار ڪيو آهي ان جي ڪري توهان کي سخت عذاب پهچي ها. ٦٩- پوءِ جيڪو مال توهان ورتو آهي اُهو کائو، توهان لاءِ حلال ۽ پاڪ آهي ۽ الله کان ڊجو، بيشڪ الله بخشڻ وارو مهربان آهي.

٧٠- اي نبي! تنهنجي هٿ ۾ جيڪي قيدي آهن کين چؤ تہ جيڪڏهن الله توهان جي دلين ۾ ڪا پلائي ڏسندو تہ جيڪو ڪجهه توهان کان ورتو ويو آهي، اُن کان بهتر هُو توهان کي عطا ڪندو ۽ توهان کي معاف ڪندو ۽ الله

بخشڻ وارو مهربان آهي. ٧١- ۽ جيڪڏهن هي توهان سان بد عهدي ڪندا تہ ان کان اڳ انهن الله سان بد عهدي ڪئي تہ الله کين توهان جي قابو ۾ ڏئي ڇڏيو ۽ الله علم وارو حڪمت وارو آهي.

٧٢- جن ايمان آندو ۽ جن هجرت ڪئي ۽ الله جي راهہ ۾ پنهنجي جان ۽ مال سال جهاد ڪيو. ۽ اُهي ماڻهو جن پناهہ ڏني ۽ مدد ڪئي، اِهي هڪٻئي جا رفيق آهن ۽ جن ماڻهن ايمان آندو پر انهن هجرت نہ ڪئي تہ انهن سان توهان جي رفاقت جو ڪو تعلق نہ آهي جيستائين هو هجرت ڪري نہ اچي وڃن. ۽ هو توهان کان دين جي معاملي ۾ مدد گهرن تہ توهان تي انهن جي مدد ڪرڻ واجب آهي، پر سواءِ اُن جي تہ اِها مدد ڪنهن اهڙي قوم جي خلاف هجي جنهن سان توهان جو معاهدو ٿيل هجي. ۽ جيڪو ڪجهہ توهان ڪريو ٿا، الله اُن کي ڏسي رهيو آهي. ٧٣- ۽ جيڪي ماڻهو منڪر آهن. هو هڪٻئي جا رفيق آهن. جيڪڏهن توهان ايئن نہ ڪندؤ تہ زمين ۾ فتنو ڦهلجندو ۽ وڏو فساد برپا ٿيندو.

٧٤- ۽ جن ماڻهن ايمان آندو ۽ انهن هجرت ڪئي ۽ الله جي راهہ ۾ جهاد ڪيو ۽ جن ماڻهن پناهہ ڏني ۽ مدد ڪئي، اِهي ئي ماڻهو سچا مؤمن آهن انهن جي لاءِ بخشش آهي ۽ بهترين رزق آهي. ٧٥- ۽ جن ماڻهن اُن کان پوءِ ايمان آندو ۽ هجرت ڪئي ۽ توهان سان ملي جهاد ڪيو تہ اُهي بہ توهان مان ئي آهن. ۽ رت جو رشتو رکندڙ مائٽ هڪ ٻئي جا وڌيڪ حقدار آهن الله جي ڪتاب موجب. بيشڪ الله هر شيءِ کي خوب ڄاڻندڙ آهي.

سورة التوبہ-٩

١- اعلان آهي لا تعلقي (برائت) جو الله ۽ اُن جي رسول طرفان انهن مشرڪن سان جن سان توهان معاهدا ڪيا هئا. ٢- تنهن ڪري توهين ماڻهو

ملڪ ۾ چار مهينا گهمي ڦري وڃو ۽ جاڻي وڃو ته توهان الله کي عاجز نه ٿا ڪري سگهو. ۽ اهو ته الله منڪرن کي رسوا ڪرڻ وارو آهي. ٣- اعلان آهي الله ۽ رسول جي طرفان وڏي حج جي ڏينهن ماڻهن جي لاءِ ته الله ۽ ان جو رسول مشرڪن کان آجا آهن. هاڻي جيڪڏهن توهين ماڻهو توبهه ڪريو ته توهان جي حق ۾ بهتر آهي. ۽ جيڪڏهن توهان منهن موڙيو ٿا ته جاڻي وڃو ته توهان الله کي عاجز نه ٿا ڪري سگهو. ۽ انڪار ڪرڻ وارن کي سخت عذاب جي خوشخبري ڏئي ڇڏ. ٤- پر جن مشرڪن سان اوهان معاهدو ڪيو هو پوءِ انهن توهان سان ڪابه ڪوتاهي نه ڪئي ۽ نه توهان جي خلاف ڪنهن جي مدد ڪئي ته انهن سان معاهدو مقرر ڪيل مدت تائين پورو ڪريو. بيشڪ الله پرهيزگارن کي پسند ڪري ٿو.

٥- پوءِ جڏهن حرمت وارا مهينا گذري وڃن ته مشرڪن کي قتل ڪريو جتي به ڏسو ۽ انهن کي پڪڙيو ۽ انهن جو گهيرو ڪريو ۽ هر جاءِ تي انهن جي تاڙ ۾ ويهو. پوءِ جيڪڏهن اهي توبهه ڪري وڃن ۽ نماز قائم ڪن ۽ زڪوات ادا ڪن ته انهن کي ڇڏي ڏيو. الله بخشڻ وارو مهربان آهي. ٦- ۽ جيڪڏهن مشرڪن مان ڪو ماڻهو تو کان پناه گهري ته اُن کي پناه ڏئي ڇڏ ته جيئن هو الله جو ڪلام ٻڌي، پوءِ ان کي سندس امن جي جاءِ تي پهچائي ڇڏ. اهو ان ڪري ته اُهي ماڻهو علم نه ٿا رکن.

٧- انهن مشرڪن جي لاءِ الله ۽ ان جي رسول جي ذمي ڪو عهد ڪيئن رهي سگهي ٿو، پر جن ماڻهن توهان سان عهد ڪيو هو مسجد حرام وٽ، پوءِ جيستائين اُهي توهان سان سڌا رهن، توهان به انهن سان سڌا رهو، بيشڪ الله پرهيزگارن کي پسند ڪندو آهي. ٨- عهد ڪيئن رهندو جڏهن ته حال اهو آهي ته جيڪڏهن هُو توهان تي قابو پائن ته توهان جي باري ۾ نه مٽي مائٽي

جو لحاظ ڪن ۽ نہ عهد جو. هُو توهان کي رڳو زباني ڳالهين سان راضي ڪرڻ چاهين ٿا، پر سندن دليون انڪار ڪري رهيون آهن. ۽ انهن مان اڪثر فاسق آهن. ٩- انهن الله جي آيتن کي ٿوري ملهه تي وڪيو آهي، پوءِ انهن الله جي راهه کان روڪيو. تمام بڇڙو آهي جيڪو ڪجهه هو ڪري رهيا آهن. ١٠- ڪنهن مؤمن جي معاملي ۾ هُو نہ مٿي مائٽي جو لحاظ ڪندا آهن ۽ نہ عهد جو، اِهي ئي ماڻهو زيادتي ڪرڻ وارا آهن. ١١- تنهن ڪري جيڪڏهن هو توبهه ڪن ۽ نماز قائم ڪن ۽ زڪوات ادا ڪندا تہ هُو توهان جا ديني ڀائر آهن. ۽ اسان آيتن کي کولي بيان ڪريون ٿا سمجهڻ وارن جي لاءِ.

١٢- ۽ جيڪڏهن عهد ڪانپوءِ اُهي پنهنجن قسمن کي ٽوڙين ۽ توهان جي دين ۾ عيب لڳائين تہ ڪفر جي انهن سردارن سان وڙهو. بيشڪ انهن جا قسم ڪجهه نہ آهن تہ جيئن اُهي باز اچن. ١٣- ڇا توهان نہ وڙهندؤ اِهڙن ماڻهن سان جن پنهنجا عهد ٽوڙي ڇڏيا ۽ رسول کي ڪيڻ جي ڪوشش ڪئي ۽ اِهي ئي آهن جن توهان سان جنگ ۾ اڳرائي ڪئي. ڇا توهان انهن کان ڊجندؤ. الله وڌيڪ حقدار آهي تہ توهان اُن کان ڊجو، جيڪڏهن توهان مؤمن آهيو. ١٤- انهن سان وڙهو. الله توهان جي هٿان انهن کي سزا ڏينندو ۽ هنن کي رسوا ڪندو ۽ توهان کي انهن تي غالب ڪندو ۽ مسلمان ماڻهن جي سيني کي ٺاريندو. ۽ انهن جي دلين جي ڪاوڙ کي پري ڪري ڇڏيندو ١٥- ۽ الله توبهه نصيب ڪندو، جنهن جي لاءِ چاهيندو ۽ الله ڄاڻڻ وارو آهي، حڪمت وارو آهي.

١٦- ڇا توهان جو اِهو خيال آهي تہ توهان کي ايئن ئي ڇڏي ڏبو، حالانڪ ايڇا الله توهان مان انهن ماڻهن کي ڄاتو ئي نہ آهي، جن جهاد ڪيو ۽ جن الله ۽ رسول ۽ مؤمنن کان سواءِ ڪنهن کي دوست نہ بڻايو ۽ الله ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجهه توهان ڪريو ٿا.

١٧- مشرکن جو کم نہ آهي تہ هو الله جي مسجدن کي آباد ڪن، حالانڪ هُو خود پنهنجي ڪفر تي گواهه آهن. انهن ماڻهن جا عمل ڇٽ ٿي ويا ۽ اُهي هميشہ باهہ ۾ رهڻ وارا آهن. ١٨- الله جي مسجدن کي تہ اُهو آباد ڪندو آهي جيڪو الله ۽ آخرت جي ڏينهن تي ايمان آڻي ۽ نماز قائم ڪري زڪوات ادا ڪري ۽ الله کانسواءِ ڪنهن کان نہ ڊڄي. اهڙا ماڻهو اُميد آهي تہ هدايت پائڻ وارن مان ٿيندا. ١٩- ڇا توهان حاجين کي پاڻي پيارڻ ۽ مسجد حرام کي آباد ڪرڻ کي ان ماڻهو جي برابر ڪري ڇڏيو آهي جنهن الله ۽ آخرت تي ايمان آندو ۽ الله جي راهہ ۾ جهاد ڪيو. الله وٽ اِهي ٻئي برابر نہ ٿا ٿي سگهن. ۽ الله ظالم ماڻهن کي راهہ نہ ٿو ڏيکاري. ٢٠- جن ماڻهن ايمان آندو ۽ انهن هجرت ڪئي ۽ الله جي راهہ ۾ پنهنجي جان ۽ مال سان جهاد ڪيو، انهن جو درجو الله وٽ وڏو آهي ۽ اُهي ئي ماڻهو ڪامياب آهن. ٢١- انهن جو رب انهن کي خوشخبري ڏي ٿو سندس رحمت ۽ راضپي جي ۽ اهڙن باغن جي جن ۾ انهن جي لاءِ سدائين نعمتون هوندیون، ٢٢- انهن ۾ هُو هميشہ رهندا. بيشڪ الله وٽ ئي وڏو اجر آهي.

٢٣- اي ايمان وارؤ! پنهنجي پيئرن ۽ پنهنجن پائرن کي دوست نہ بٽايو جيڪڏهن هو ايمان جي مقابلي ۾ ڪفر کي عزيز رکن. ۽ توهان مان جيڪي انهن کي پنهنجو دوست رکندا تہ اهڙا ئي ماڻهو ظالم آهن. ٢٤- چؤ تہ جيڪڏهن توهان جا پيءَ ۽ توهان جا پٽ ۽ توهان جا پائر ۽ توهان جون زالون ۽ توهان جو خاندان ۽ اهو جيڪو توهان ڪمايو آهي ۽ اُها تجارت جنهن جي نقصان کان توهان ڊڄو ٿا ۽ اُهي گهر جن کي توهان پسند ڪريو ٿا، اهي سڀ توهان کي الله ۽ اُن جي رسول ۽ اُن جي راهہ ۾ جهاد ڪرڻ کان وڌيڪ محبوب آهن تہ انتظار ڪريو ايستائين جو الله پنهنجو حڪم موڪلي ۽ الله نافرمان

ماڻهن کي هدايت نہ ٿو ڏي.

٢٥- بيشڪ الله گهڻن موقعن تي توهان جي مدد ڪئي آهي ۽ حنين واري ڏينهن ب جڏهن توهان جي گهڻائي توهان کي ناز ۾ مبتلا ڪري ڇڏيو هو. پوءِ هو توهان جي ڪجهہ ب ڪم نہ آئي. ۽ زمين ڪشادي هجڻ جي باوجود توهان تي تنگ ٿي وئي، پوءِ توهان پٺ ڏئي پڳوَ. ٢٦- اُن کان پوءِ الله پنهنجي رسول ۽ مؤمنن تي پنهنجي تسلي (سڪينت) نازل ڪئي ۽ اهڙا لشڪر لاٿا جن کي توهان نہ ڏٺو ۽ الله ڪافرن کي سزا ڏني ۽ اِهوئي ڪافرن جو بدلو آهي. ٢٧- اُن کان پوءِ الله جنهن کي چاهي توبهہ نصيب ڪري ۽ الله بخشڻ وارو مهربان آهي. ٢٨- اي ايمان وارؤ! مشرڪ بلڪل ناپاڪ آهن. تنهن ڪري هو هن سال کان پوءِ مسجد حرام وٽ نہ اچن ۽ جيڪڏهن توهان کي مفلسي جو ڊپ آهي تہ الله جيڪڏهن گهريو تہ پنهنجي فضل سان توهان کي بي نياز ڪري ڇڏيندو، الله عليم ۽ حڪيم آهي.

٢٩- انهن اهل ڪتاب سان وڙهو جيڪي نہ الله تي ايمان رکن ٿا ۽ نہ آخرت جي ڏينهن تي ۽ نہ الله ۽ اُن جي رسول جي حرام ڪيل کي حرام ڄاڻن ٿا ۽ نہ حق واري دين کي پنهنجو دين بڻائن ٿا، ايستائين (وڙهو) جيستائين هو پنهنجي هٿن سان جزيو ڏين ۽ ننڍا ٿي رهن. ٣٠- ۽ يهودين چيو تہ عُزير الله جو پٽ آهي ۽ نصارن چيو تہ مسيح الله جو پٽ آهي اِهي سندن وات جون ڳالهيون آهن. هو انهن ماڻهن جي ڳالهہ نقل ڪري رهيا آهن جن انهن کان پهرين ڪفر ڪيو هو. الله انهن کي هلاڪ ڪري، اهي ڪيڏانهن ڦٽڪي رهيا آهن. ٣١- انهن الله کان سوا پنهنجي عالمن ۽ درويشن کي رب ڪري ورتو آهي ۽ مسيح پٽ مريم کي ب. حالانڪ انهن کي صرف رڳو اِهو حڪم هو تہ هو هڪ معبود جي عبادت ڪن ان ڪانسواءِ ڪو معبود نہ آهي. هو پاڪ آهي اُن کان جن

كي هو شريڪ ڪندا آهن.

٣٢- هو چاهين ٿا تہ الله جي روشني کي پنهنجي منهن سان وسائي ڇڏين ۽ الله پنهنجي روشني کي پورو ڪرڻ کانسواءِ نہ رهندو، چاهي ڪافرن کي ڪيتروئي ناگوار لڳي. ٣٣- ان ئي پنهنجي رسول کي موڪليو آهي هدايت ۽ دين حق سان گڏ، تہ جيئن ان کي سڀني دينن تي غالب ڪري ڇڏي چاهي اِهو مشرڪن کي ڪيترو ئي ناگوار لڳي.

٣٤- اي ايمان وارؤ! اهل ڪتاب جا اڪثر عالم ۽ درويش ماڻهن جا مال باطل طريقن سان کائين ٿا ۽ ماڻهن کي الله جي رستي کان روڪين ٿا ۽ جيڪي ماڻهو سون ۽ چاندي جمع ڪري رکندا آهن ۽ ان کي الله جي راهہ ۾ خرچ نہ ٿا ڪن، انهن کي هڪ دردناڪ عذاب جي خوشخبري ڏئي ڇڏ. ٣٥- جنهن ڏينهن ان مال تي دوزخ جي باهہ ٻاري ويندي، پوءِ اُن سان سندن پيشانيون ۽ سندن پاسا ۽ سندن پٺيون ڏنيبون ويندیون. اِهو ئي آهي اُهو جنهن کي توهان پاڻ لاءِ جمع ڪيو هو. پوءِ هاڻي چکو جيڪو توهان گڏ ڪندا رهيا.

٣٦- مهينن جو تعداد الله وٽ ٻارنهن مهينا آهي الله جي ڪتاب ۾، جنهن ڏينهن کان هُن آسمانن ۽ زمين کي پيدا ڪيو آهي، انهن مان چار مهينا حرمت وارا آهن. اِهو ئي سڌو دين آهي. تنهن ڪري انهن ۾ توهان پنهنجي مٿان ظلم نہ ڪريو. ۽ مشرڪن سان سڀ گڏجي وڙهو جهڙي طرح هو توهان سان سڀ گڏجي وڙهن ٿا ۽ ڄاڻي ڇڏيو تہ الله متقين سان گڏ آهي. ٣٧- مهينن کي هٽائڻ ڪفر ۾ واڌارو ڪرڻ آهي. جنهن سان ڪفر ڪرڻ وارا گمراهيءَ ۾ پوندا آهن. هو ڪنهن سال حرام مهيني کي حلال ڪري وٺندا آهن ۽ ڪنهن سال اُن کي حرام ڪري ڇڏيندا آهن تہ جيئن خدا جي حرام ڪيل جي ڳڻپ پوري ڪري اُن جي حرام ڪيل کي حلال ڪري وٺن. سندن بچڑا عمل انهن لاءِ خوش

نما ڪري ڏيکاريا ويا آهن ۽ الله انڪار ڪرڻ وارن کي هدايت نہ ڪندو آهي.
٣٨- اي ايمان وارؤ! توهان کي ڇا ٿي ويو آهي جو جڏهن توهان کي چيو ويندو آهي ته الله جي راهہ ۾ نڪرو ته توهان زمين سان وڄي لڳو ٿا. ڇا توهان آخرت جي مقابلي ۾ دنيا جي زندگي تي راضي ٿي ويا آهيو. آخرت جي مقابلي ۾ دنيا جي زندگي جو سامان ته تمام ٿورو آهي. ٣٩- جيڪڏهن توهان نہ نڪرندؤ ته خدا توهان کي دردناڪ سزا ڏيندو ۽ توهان جي جاءِ تي ٻي قوم کي آڻيندو ۽ توهان خدا جو ڪجهہ بہ نہ بگاڙي سگهندؤ. ۽ خدا هر شيءِ تي قادر آهي. ٤٠- جيڪڏهن توهان رسول جي مدد نہ ڪندؤ ته الله خود ان جي مدد ڪري چڪو آهي، جڏهن ته ڪافرن ان کي ڪڍي ڇڏيو هو، هو صرف ٻن مان ٻيو هو، جڏهن اُهي ٻئي غار ۾ هئا. جڏهن هو پنهنجي ساٿي کي چئي رهيو هو ته غم نہ ڪر، الله اسان سان گڏ آهي. پوءِ الله ان تي پنهنجي سڪينت نازل فرمائي ۽ ان جي مدد اهڙن لشڪرن سان ڪئي جن کي توهان نہ پئي ڏٺو ۽ الله ڪافرن جي ڀَالهہ کي هيٺانهون ڪري ڇڏيو ۽ الله جي ڀَالهہ ئي مٿانهين آهي ۽ الله زبردست آهي حڪمت وارو آهي.
٤١- هلڪا يا ڳرا ۽ پنهنجي مال پنهنجي جان سان الله جي راهہ ۾ جهاد ڪريو، اِهو توهان جي لاءِ بهتر آهي جيڪڏهن توهان سمجهو. ٤٢- جيڪڏهن فائدو ويجهو هجي ها ۽ سفر هلڪو هجي ها ته هُو ضرور توهان جي پٺيان هليا اچن ها، پر اِها منزل انهن تي ڏُکي ٿي وئي. هاڻي هو قسم کڻندا ته جيڪڏهن اسان کان ٿي سگهي ها ته اسان ضرور توهان سان نڪرون ها. اُهي پنهنجي پاڻ کي هلاڪت ۾ وجهي رهيا آهن ۽ الله ڄاڻي ٿو ته اهي ماڻهو يقيناً ڪوڙا آهن.
٤٣- الله توکي معاف ڪري، تو ڇو انهن کي اجازت ڏني ڇڏي. جيستائين توتي کلي وڃي ها ته ڪهڙا ماڻهو سچا آهن ۽ ڪوڙن کي بہ تون

ڇاڻي ونين ها. ٤٤- جيڪي ماڻهو الله تي ۽ آخرت جي ڏينهن تي ايمان رکن ٿا هُو ڪڏهن به توکان اِها درخواست نہ ڪندا تہ هو پنهنجي مال ۽ پنهنجي جان سان جهاد نہ ڪن ۽ الله ڊڃڻ وارن کي خوب ڄاڻي ٿو. ٤٥- توهان کان اجازت تہ اُهي ئي ماڻهو گهرندا آهن جيڪي الله تي ۽ آخرت جي ڏينهن تي ايمان نہ ٿا رکن ۽ سندن دليون شڪ ۾ پيل آهن. تنهن ڪري اُهي پنهنجي شڪ ۾ پٽڪي رهيا آهن. ٤٦- ۽ جيڪڏهن اُهي نڪرڻ چاهين ها تہ ضرور هو ان جو ڪجهه سامان ڪري وٺن ها. پر الله سندن هلڻ ئي پسند نہ ڪيو، ان ڪري انهن کي روڪي ڇڏيو ۽ چيو ويو تہ اوهين به ويٺلن سان گڏ ويهي رهو.

٤٧- جيڪڏهن اِهي ماڻهو توهان سان نڪرن ها تہ هو توهان جي لاءِ خرابيءَ جي واڌاري جو سبب بڻجن ها ۽ هو توهان ۾ فتنو پيدا ڪرڻ لاءِ ڊُڪ ڊوڙ ڪن ها ۽ توهان ۾ انهن کي پڌڻ وارا آهن ۽ الله ظالمن کان خوب واقف آهي. ٤٨- هي اُن کان اڳ به فتني جي ڪوشش ڪري چڪا آهن ۽ هو تو لاءِ فساد جي فڪر ۾ هئا، تان جو حق اچي ويو ۽ الله جو حڪم ظاهر ٿي ويو ۽ اُهي ناخوش ئي رهيا.

٤٩- ۽ انهن مان ڪو اهڙو به آهي جيڪو چوي ٿو تہ مون کي اجازت ڏي ۽ مون کي فتني ۾ نہ وجهه. پڌري ڇڏيو، اهي فتني ۾ پئجي چڪا آهن. ۽ بيشڪ جهنم منڪرن کي گهيري ڇڏيو آهي. ٥٠- جيڪڏهن توکي پلائي پهچندي آهي تہ انهن کي ڏک ٿيندو آهي ۽ جيڪڏهن توکي ڪا مصيبت پهچي ٿي تہ چوندا آهن تہ اسان تہ اڳ ۾ ئي پنهنجو بچاءُ ڪري ورتو هو ۽ خوش ٿي موٽن ٿا. ٥١- چؤ اسان کي رڳو اُهائي شيءِ پهچندي جيڪا الله اسان جي لاءِ لکي ڇڏي آهي. هو اسان جو ڪارساز آهي ۽ اهل ايمان کي الله تي ئي پروسو ڪرڻ گهرجي. ٥٢- چؤ توهان اسان لاءِ بن پلاين مان ڪنهن

هڪ پلائي جي انتظار ۾ آهيو. پر اسان توهان جي حق ۾ ته انهي انتظار ۾ آهيون ته الله توهان تي پنهنجي طرفان عذاب موڪلي يا اسان جي هٿان. تنهن ڪري توهان انتظار ڪريو. اسان به توهان سان گڏ انتظار ڪرڻ وارن مان آهيون.

٥٣- چؤ توهان خوشي سان خرچ ڪريو يا نا خوشي سان، توهان کان هرگز قبول نہ ڪيو ويندو. بيشڪ توهان نافرمان ماڻهو آهيو ٥٤- ۽ هو پنهنجي خرچ جي قبوليت کان رڳو ان ڪري محروم ٿيا ته انهن الله ۽ ان جي رسول جو انڪار ڪيو ۽ اِهي ماڻهو نماز جي لاءِ ايندا آهن ته سستي سان ايندا آهن ۽ خرچ ڪندا آهن ته رنج سان. ٥٥- تون سندن مال ۽ اولاد کي ڪا به اهميت نہ ڏي، الله ته اِهو چاهي ٿو ته انهن جي ذريعي سندن دنيا جي زندگي ۾ عذاب ڏي ۽ انهن جو ساه ان حالت ۾ نڪري جو هُو ڪافر هجن. ٥٦- هُو خدا جو قسم کٽي چوندا آهن ته اُهي توهان مان آهن. حالانڪ هُو توهان مان نہ آهن. بلڪ اُهي اهڙا ماڻهو آهن جيڪي توهان کان ڊڄندا آهن. ٥٧- جيڪڏهن کين ڪا پناه جي جاءِ ملي يا ڪا غار يا لِکي ويڙ جو هنڌ ته هو پڄي ان ۾ وڃي لِکن.

٥٨- ۽ انهن مان ڪي اهڙا به آهن جيڪي توتي صدقات بابت طعنو هڻندا آهن. جيڪڏهن ان مان انهن کي ڏنو وڃي ته راضي رهندا آهن ۽ جيڪڏهن نہ ڏنو وڃي ته ناراض ٿي ويندا آهن. ٥٩- کهڙو نہ چگو ٿئي ها ته الله ۽ رسول جيڪو ڪجهه انهن کي ڏنو هو، ان تي هو راضي رهن ها ۽ چون ها ته الله اسان جي لاءِ ڪافي آهي. الله پنهنجي فضل سان اسان کي ڏيندو ۽ ان جو رسول به. اسان کي الله ئي گهرجي. ٦٠- صدقات (زڪوات) ته اصل ۾ فقيرن ۽ مسڪينن لاءِ آهن ۽ زڪوات وصول ڪندڙن لاءِ ۽ انهن جي لاءِ جن جي تاليف قلب مطلوب هجي ۽ گردنن آزاد ڪرائڻ لاءِ ۽ قرضدارن لاءِ ۽ الله جي

راهہ ۾ مسافرن جي مدد لاءِ. اهو حڪم الله جي طرفان آهي. ۽ الله علم وارو حڪمت وارو آهي.

٦١- ۽ انهن ۾ اُهي ماڻهو به آهن جيڪي نبيءَ کي ڏک ڏيندا آهن ۽ چوندا آهن ته اهو شخص ته ٻڌندڙ آهي. چؤ ته هو توهان جي ڀلائي جي لاءِ ٻڌندڙ آهي. هُو الله تي ايمان رکي ٿو ۽ ايمان وارن تي اعتماد ڪندو آهي ۽ هُو رحمت آهي انهن جي لاءِ جيڪي توهان مان ايمان وارا آهن. ۽ جيڪي ماڻهو الله جي رسول کي ڏک ڏيندا آهن، انهن جي لاءِ دردناڪ سزا آهي. ٦٢- هُو اوهان جي سامهون الله جا قسم کڻندا آهن ته جيئن اوهان کي راضي ڪن. حالانڪ الله ۽ ان جو رسول وڌيڪ حقدار آهن جو هو انهن کي راضي ڪن، جيڪڏهن اُهي مؤمن آهن. ٦٣- ڇا انهن کي خبر نہ آهي ته جيڪو الله ۽ ان جي رسول جي مخالفت ڪندو اُن جي لاءِ جهنم جي باھ آهي، جنهن ۾ هُو هميشہ رهندو. اِها تمام وڏي رسوائي آهي. ٦٤- منافقن کي ڊپ آهي ته ڪٿي مسلمانن تي اهڙي سورت نازل نہ ٿي وڃي جو انهن کي منافقن جي دلين جي رازن کان آگاهہ ڪري ڇڏي. چؤ ته توهان مذاق اڏائي وٺو، بيشڪ الله ان کي ظاهر ڪندو، جنهن جو توهان ڊپ ڪريو ٿا. ٦٥- ۽ جيڪڏهن تون انهن کان پڇندين ته هو چوندا اسان ته رڳو ڪل پوڳ يا چرچا پئي ڪيا. چؤ ڇا توهان الله سان ۽ ان جي آيتن سان ۽ ان جي رسول سان ڪل پوڳ ۽ مذاق ڪري رهيا هئا. ٦٦- بهانا نہ ڪريو، توهان ايمان آڻڻ کان پوءِ ڪفر ڪيو آهي. جيڪڏهن اسان توهان مان هڪ جماعت کي معاف ڪري ڇڏيون ته بي جماعت کي ضرور سزا ڏيندا سون، ڇاڪاڻ ته هو مجرم آهن.

٦٧- منافق مرد ۽ منافق عورتون سڀ هڪ جهڙا آهن. هو براين جو حڪم ڪن ٿا ۽ ڀلائي کان منع ڪندا آهن ۽ پنهنجن هٿن کي بند رکندا آهن.

انهن الله کي وساري ڇڏيو تہ الله بہ انهن کي وساري ڇڏيو. بيشڪ منافق گهٽا نافرمان آهن، ٦٨- منافق مردن ۽ منافق عورتن ۽ ڪافرن سان الله جهنم جي باھ جو وعدو ڪري رکيو آهي، جنهن ۾ هو هميشہ رهندا، اهائي سزا سندن لاءِ ڪافي آهي. انهن تي الله جي لعنت آهي ۽ انهن جي لاءِ هميشہ رهندڙ عذاب آهي. ٦٩- جهڙي طرح توهان کان اڳ ماڻهو هئا، اهي توهان کان طاقت ۾ ۽ مال ۽ اولاد جي گهڻائي ۾ توهان کان بہ وڌيڪ هئا تہ انهن پنهنجي حصي جو فائدو کنيو ۽ توهان بہ پنهنجي حصي جو فائدو کنيو، ۷۰- جيئن تہ توهان جي اڳين پنهنجي حصي مان فائدو ورتو هو ۽ توهان بہ ساڳيا اجايا بحث ڪيا، جهڙا بحث انهن ڪيا هُئا. اِهي ئي اُهي ماڻهو آهن جن جا عمل دنيا ۽ آخرت ۾ چٽ ٿي ويا ۽ اِهي ئي ماڻهو خساري ۾ پوڻ وارا آهن. ڇا انهن کي اُنهن ماڻهن جي خبر نہ پهتي جيڪي اُنهن کان اڳ گذري چڪا، قوم نوح ۽ عاد ۽ ثمود ۽ قوم ابراهيم ۽ اصحاب المدين ۽ اونڌي ٽيل وسندين جي. انهن وٽ سندن رسول دليلن سان گڏ آيا. پوءِ ايئن نہ ٿيو جو الله مٿن ظلم ڪيو، پر هُو خود پنهنجن جانين تي ظلم ڪندا رهيا.

۷۱- ۽ مؤمن مرد ۽ مؤمن عورتون هڪٻئي جا مددگار آهن. هو پلائيءَ جو حڪم ڏين ٿا ۽ برائيءَ کان روڪين ٿا ۽ نماز قائم ڪندا آهن ۽ زڪوات ادا ڪندا آهن ۽ الله ۽ سندس رسول جي اطاعت ڪندا آهن. اِهي ئي ماڻهو آهن جن تي الله رحم ڪندو. بيشڪ الله زبردست آهي حڪمت وارو آهي. ۷۲- مؤمن مردن ۽ مؤمن عورتن سان الله جو وعدو آهي باغن جو جن جي هيٺان نهرون وهندڙ هونديون، انهن ۾ هو هميشہ رهندا ۽ وعدو آهي پاڪ جاين جو هميشہ وارن باغن ۾ ۽ الله جو راضپو جيڪو سيني کان وڌيڪ آهي. اِهائي وڏي ڪاميابي آهي.

٧٣- اي نبي! ڪافرن ۽ منافقن سان جهاد ڪر ۽ انهن تي سختي ڪر. ۽ سندن ٺڪاڻو جهنم آهي ۽ اُها وڏي بچڻي جاءِ آهي. ٧٤- هو الله جو قسم کٹن ٿا تہ انهن نہ چيو هو. حالانڪ انهن ڪفر جي ڳالھ چئي ۽ اُهي اسلام کان پوءِ ڪافر ٿي ويا ۽ انهن جيڪو ارادو ڪيو هو اُن کي پهچي نہ سگهيا ۽ انهن رڳو ان جو بدلو ٿي ورتو جو الله ۽ سندس رسول انهن کي پنهنجي فضل سان مالدار ڪيو هو. جيڪڏهن هو توبھ ڪن تہ سندن حق ۾ بهتر آهي ۽ جيڪڏهن هو منهن موڙيندا تہ الله کين دنيا ۽ آخرت ۾ دردناڪ عذاب ڏيندو ۽ زمين تي سندن نہ ڪوحمايتي هوندو ۽ نہ ڪو مددگار.

٧٥- قرطبي بن عباس۽ انهن ۾ اُهي بہ آهن جن الله سان عهد ڪيو هو تہ جيڪڏهن اُن اسان کي پنهنجي فضل مان عطا ڪيو تہ اسان ضرور صدقو ڏينداسون ۽ اسان صالح بڻجي رهنداسون. ٧٦- پوءِ جڏهن الله انهن کي پنهنجي فضل سان عطا ڪيو تہ هو بُخل ڪرڻ لڳا. ۽ اُهي منهن موڙيندڙ ٿي ڦري ويا. ٧٧- تنهن ڪري الله سندن دلين ۾ نفاق ويهاري ڇڏيو، اُن ڏينهن تائين جڏهن اُهي اُن سان ملندا، اُن ڪري جو انهن الله سان ڪيل وعدي جي خلاف ورزي ڪئي ۽ اُن ڪري جو هو ڪوڙ ڳالهائيندا هئا. ٧٨- ڇا انهن کي خبر نہ آهي تہ الله سندن راز ۽ ڳجهيون صلاحون ڄاڻي ٿو ۽ الله سڀ لڪيل ڳالهين کي ڄاڻندڙ آهي. ٧٩- اُهي ماڻهو جيڪي طعنا هڻندا آهن انهن مسلمانن تي جيڪي دل کولي صدقو ڏيندا آهن ۽ جيڪي رڳو پنهنجي محنت ۽ مزدوري مان الله جي راهہ ۾ ڏيندا آهن تن جو مذاق اُڏائيندا آهن. الله اهڙن مسخري ڪندڙن جو مذاق اڏائيندو آهي ۽ انهن لاءِ دردناڪ عذاب آهي. ٨٠- تون انهن جي لاءِ معافيءَ جي درخواست ڪر يا نہ ڪر، جيڪڏهن تون ستر ڀيرا بہ معافي جي درخواست ڪرين تہ الله انهن کي معاف ڪرڻ وارو نہ

آهي. اِهو اُن ڪري جو انهن الله ۽ رسول جو انڪار ڪيو ۽ الله نافرمانن ڪي راهہ نہ ٿو ڏيکاري.

٨١- پوئتي رهجي وڃڻ وارا الله جي رسول کان پٺتي ويهي رهڻ تي خوش ٿيا ۽ انهن کي ناپسند هو تہ هو پنهنجي مال ۽ جان سان الله جي راهہ ۾ جهاد ڪن. ۽ انهن چيو گرميءَ ۾ نہ نڪرو. چؤ تہ جهنم جي باهہ اُن کان بہ وڌيڪ گرم آهي، ڪاش! انهن کي سمجهہ هجي ها. ٨٢- تنهن ڪري هو ٿورو کلن ۽ گهٽو روئن اُن جي بدلي ۾ جيڪي هو ڪندا رهيا. ٨٣- تنهن ڪري جيڪڏهن الله توکي انهن مان ڪنهن گروهہ ڏانهن موڪلائي ۽ اُهي توکان جهاد لاءِ نڪرڻ جي اجازت گهرن تہ چئي ڏي تہ توهان ڪڏهن بہ مون سان گڏ نہ هلي سگهندؤ ۽ نہ وري مون سان گڏجي ڪنهن دشمن سان وڙهندؤ. توهان پهريائين بہ پوئتي ويهڻ کي پسند ڪيو هو، تنهن ڪري پوئتي ويهندڙن سان گڏ ويهي رهو. ٨٤- ۽ انهن مان ڪو مري وڃي تہ تون انهيءَ جي نماز هرگز نہ پڙهجان ۽ نہ اُن جي قبر تي بيهجان. بيشڪ انهن الله ۽ اُن جي رسول جو انڪار ڪيو ۽ اُهي اُن حال ۾ مئا جو هو نافرمان هئا.

٨٥- ۽ انهن جا مال ۽ انهن جو اولاد توکي عجب ۾ نہ وجهن. الله تہ اِهو گُهري ٿو تہ انهن جي ذريعي انهن کي دنيا ۾ عذاب ڏي ۽ سندن ساهہ ان حال ۾ نڪرن جو هُو منڪر هجن. ٨٦- ۽ جڏهن سورة نازل ٿيندي آهي تہ الله تي ايمان آڻيو ۽ سندن رسول سان گڏ جهاد ڪريو تہ انهن مان آسوده توکان موڪل گهرن ٿا ۽ چون ٿا تہ اسان کي ڇڏي ڏي تہ اسان هِتي رهجي وڃڻ وارن سان گڏ رهون. ٨٧- انهن اِهو پسند ڪيو تہ پوئتي رهجي وڃڻ وارين عورتن سان گڏ هجن. ۽ سندن دلين تي مُهر هنئي وئي، تنهن ڪري هُو ڪجهہ نہ ٿا سمجهن. ٨٨- پر رسول ۽ جن ماڻهن ان سان گڏ ايمان آندو آهي، انهن پنهنجي مال ۽

جان سان جهاد ڪيو ۽ انهن لاءِ ئي سپ پلائيون آهن ۽ اُهي ئي فلاح پائڻ وارا آهن. ٨٩- الله انهن لاءِ اهڙا باغ تيار ڪيا آهن، جن جي هيٺان نهرون وهندڙ آهن ۽ اُهي انهن ۾ همیشہ رهندا. اِهائي عظيم ڪاميابي آهي.

٩٠- ۽ بدوي عربن مان به بهانو ڪرڻ وارا آيا تہ انهن کي اجازت ملي وڃي ۽ جيڪو الله ۽ ان جي رسول سان ڪوڙ ڳالهائي اُهو ويهي رهي. انهن مان جن انڪار ڪيو، انهن کي هڪ دردناڪ عذاب پهچندو. ٩١- ڪو گناهہ نہ آهي ڪمزورن تي ۽ نہ بيمارن تي ۽ نہ انهن تي جن وٽ خرچ ڪرڻ لاءِ ڪجهہ بہ نہ آهي. جڏهن تہ هُو الله ۽ سندس رسول جا خيرخواهہ هجن. نيڪوڪارن تي ڪو الزام نہ آهي ۽ الله بخشڻ وارو مهربان آهي. ٩٢- ۽ نہ انهن ماڻهن تي ڪو الزام آهي جيڪي تو وٽ آيا تہ تون انهن کي سواريون ڏين تہ تو چيو مون وٽ ڪا شيءِ نہ آهي، جنهن تي اوهان کي سوار ڪريان، تہ هو ان حال ۾ واپس ٿيا جو سندن اکين مان ڳوڙها ڳڙي رهيا هئا ان ڏک جي ڪري جو انهن کي ڪجهہ ميسر نہ آهي جيڪو هو خرچ ڪن. ٩٣- الزام تہ رڳو انهن ماڻهن تي آهي جيڪي توکان اجازت گهرندا آهن، حالانڪ اُهي مالدار آهن. اُهي ان تي راضي ٿي ويا تہ پوئتي رهجي وڃڻ وارين عورتن سان رهجي وڃن ۽ الله سندن دلين تي مهر هڻي ڇڏي، پوءِ اهي نہ ٿا ڄاڻن.

☆ ٩٤- توهان جڏهن انهن ڏانهن واپس ورندو تہ هُو توهان جي سامهون عذر پيش ڪندا. چئي ڇڏ تہ بهانا نہ ڪريو، اسان هرگز توهان جي ڳالهہ نہ مڃينداسون. بيشڪ الله اسان کي توهان جو حال ٻڌائي ڇڏيو آهي. هاڻي الله ۽ رسول توهان جي عمل کي ڏسندا. پوءِ توهان ان ڏانهن موٽايا ويندؤ جيڪو ظاهر ۽ غيب کي ڄاڻڻ وارو آهي، هو توهان کي ٻڌائي ڇڏيندو جيڪو ڪجهہ توهان ڪري رهيا هئا. ٩٥- اهي ماڻهو توهان جي واپسيءَ تي توهان جي

سامهون الله جا قسمَ کٹندا، ته جيئن توهان انهن کان درگذر ڪريو. پوءِ توهان انهن کان درگذر ڪريو. بيشڪ هُو ناپاڪ آهن ۽ انهن جو ٺڪاڻو جهنم آهي، بدلي ان جي جيڪو هو ڪندا رهيا. ٩٦- اُهي توهان جي سامهون قسمَ کٹندا ته جيئن توهان انهن کان راضي ٿي وڃو. جيڪڏهن توهان انهن کان راضي به ٿي وڃو ته الله نافرمان ماڻهن سان راضي ٿيڻ وارو نه آهي.

٩٧- ڳوٺن وارا ڪفر ۽ نفاق ۾ گهٹا سخت آهن ۽ ان ئي لائق آهن ته الله جيڪو پنهنجي رسول تي نازل ڪيو آهي ان جي حدن کان بي خبر رهن. ۽ الله سپ ڪجهہ ڄاڻڻ وارو آهي حڪمت وارو آهي. ٩٨- ۽ ڳوٺاٹن مان اهڙا به آهن جيڪي خدا جي راهہ ۾ خرچ ڪرڻ کي چٹي سمجهن ٿا ۽ توهان جي لاءِ زماني جي گردش جي انتظار ۾ آهن. بُري گردش متن ئي آهي ۽ الله ٻڌڻ وارو ڄاڻڻ وارو آهي. ٩٩- ۽ ڳوٺاٹن ۾ اُهي به آهن جيڪي الله تي ۽ آخرت جي ڏينهن تي ايمان رکندا آهن ۽ جيڪو ڪجهہ خرچ ڪندا آهن تنهن کي الله جو قرب ۽ رسول جي دعائن وٹڻ جو ذريعو بٹائيندا آهن. ها بيشڪ اهو سندن لاءِ قرب جو ذريعو آهي الله انهن کي پنهنجي رحمت ۾ داخل ڪندو. بيشڪ الله بخشڻ وارو مهربان آهي.

١٠٠- ۽ مهاجرن ۽ انصارن مان (ايمان) ۾ اڳرائي ڪرڻ وارا ۽ جن خوبيءَ سان انهن جي پيروي ڪئي، الله انهن کان راضي آهي ۽ اُهي اُن کان راضي آهن. ۽ الله انهن لاءِ اهڙا باغ تيار ڪري رکيا آهن جن جي هيٹان نهرون وهنديون هونديون. اُهي منجهن هميشہ رهندا. اِهائي وڏي ڪاميابي آهي. ١٠١- ۽ توهان جي آس پاس وارن بدوين مان ڪي منافق آهن ۽ مديني وارن ۾ به منافق آهن. اُهي نفاق تي ڄمي ويا آهن. تون ڪين نہ ٿو ڄاڻين. اسين انهن کي ڄاڻو ٿا. اسين انهن کي ٻيٹو عذاب ڏينداسون، پوءِ اُهي هڪ عذابِ عظيم

ڏانهن موڪليا ويندا.

١٠٢- ڪجھ ٻيا ماڻھو آھن جن پنھنجن گناھن جو اعتراف ڪري ورتو. انھن ڳڏيل عمل ڪيا ھئا، ڪجھ چڱا ۽ ڪجھ بُرا. اميد آھي تہ اللہ انھن تي توجھ ڪري. بيشڪ اللہ بخشڻ وارو مھربان آھي. ١٠٣- تون سندن مالن مان صدقو وٺ، ان سان تون انھن کي پاڪ ڪندين ۽ سندن تزڪيو ڪندين. تون انھن جي لاءِ دعا ڪُھ. بيشڪ تنھنجي دعا انھن لاءِ تسڪين جوسبب آھي. اللہ سڀ ڪجھ ٻڌڻ وارو ڄاڻڻ وارو آھي. ١٠٤- ڇا اُھي نہ ڏٺا ڄاڻن تہ اللہ ئي پنھنجن ٻانھن جي توبھ قبول ڪندو آھي. ۽ اُھو ئي صدقن کي قبول ڪندو آھي ۽ اللہ توبھ قبول ڪرڻ وارو مھربان آھي. ١٠٥- چؤ تہ عمل ڪريو، اللہ ۽ ان جو رسول ۽ ايمان وارا توھان جي عمل کي ڏسندا ۽ توھان جلد ان وٽ واپس موڪليا ويندؤ جيڪو ظاھر ۽ ڳجھ کي ڄاڻي ٿو. ھو توھان کي ٻڌائي ڇڏيندو جيڪو ڪجھ توھان ڪري رھيا ھئا. ١٠٦- ڪجھ ٻيا ماڻھو آھن جن جو معاملو ايندڙ خدا جي حڪم اچڻ تائين ترسيل آھي يا ھو انھن کي سزا ڏيندو يا انھن جي توبھ قبول ڪندو ۽ اللہ ڄاڻڻ وارو حڪمت وارو آھي.

١٠٧- ۽ انھن مان اھڙا بہ آھن جن ھڪ مسجد ٺاھي نقصان پھچائڻ جي لاءِ ۽ ڪفر جي لاءِ ۽ ايمان وارن ۾ ڦٽيڑ وجھڻ جي لاءِ ۽ ان لاءِ تہ ھڪ مورچو ٺاھين ان ماڻھو جي لاءِ جيڪو اڳ ۾ ئي اللہ ۽ ان جي رسول سان وڙھي رھيو آھي. ۽ اِھي ماڻھو قسمَ کڻندا تہ اسان تہ رڳو ڀلائي چاھي ھئي ۽ اللہ شاھد آھي تہ ھو ڪوڙا آھن. ١٠٨- تون اُن عمارت ۾ ڪڏھن نہ بيھجانءِ. البت جنھن مسجد جو بنياد پھرين ڏينھن کان تقويٰ تي آھي، اُھا ان لائق آھي جو تون ان ۾ بيھين. اُن ۾ اھڙا ماڻھو آھن جيڪي پاڪ رھڻ کي پسند ڪندا آھن ۽ اللہ پاڪ رھڻ وارن کي پسند ڪندو آھي. ١٠٩- ڇا اِھو شخص بھتر آھي جنھن

پنهنجي عمارت جو بنياد الله جي ڊپ ۽ الله جي خوشنودي تي رکيو يا اُهو ماٹهو بهتر آهي جنهن پنهنجي عمارت جو بنياد ڪرندڙ ڪپر تي رکيو آهي، جيڪا هڪ ڪاهي جي ڪناري تي آهي جيڪا ڪرڻ تي آهي، پوءِ اُها عمارت ان کي ڪٹي جهنم جي باهه ۾ ڪري پئي. ۽ الله ظالم ماٹهن کي راه نه ٿو ڏيکاري ١١٠- ۽ اِها عمارت جيڪا انهن ٹاهي سدائين انهن جي دلين ۾ شڪ جو بنياد بٹيل رهندي سواءِ ان جي جو سندن دليون ٹڪرا ٹڪرا ٿي وڃن. ۽ الله عليم ۽ حڪيم آهي.

١١١- بيشڪ الله مؤمنن کان سندن جان ۽ سندن مال کي خريد ڪري ورتو آهي جنت جي بدلي. هو الله جي راهه ۾ وڙهندا آهن. پوءِ ماريندا آهن ۽ ماربا آهن. هي الله جي ذمي هڪ سچو وعدو آهي، توريت ۾ ۽ انجيل ۾ ۽ قرآن ۾. ۽ الله کان وڌيڪ پنهنجي وعدي کي پورو ڪرڻ وارو ڪير آهي. تنهن ڪري خوش ٿيو اُن سودي تي جيڪو توهان الله سان ڪيو آهي. ۽ اِها ئي آهي سيني کان وڏي ڪاميابي. ١١٢- اُهي توبه ڪرڻ وارا آهن. عبادت ڪرڻ وارا آهن. سندس ساراه ڪرڻ وارا آهن. الله جي راهه ۾ مسافري ڪرڻ وارا آهن. رڪوع ڪرڻ وارا آهن. سجدو ڪرڻ وارا آهن. پلائيءَ جو حڪم ڪرڻ وارا آهن. بُرائي کان روڪڻ وارا آهن. الله جي حدن جي حفاظت ڪرڻ وارا آهن. ۽ مؤمنن کي خوشخبري ڏي.

١١٣- نبي ۽ جن ماٹهن ايمان آندو آهي انهن لاءِ جائز نه آهي جو مشرڪن لاءِ بخشش جي دعا گهرن، چاهي هو انهن جا مٹ مائٹ ئي ڇو نه هجن، جڏهن ته متن ظاهر ٿي چڪو آهي ته اُهي جهنم ۾ وڃڻ وارا ماٹهو آهن. ١١٤- ۽ ابراهيم جو پنهنجي پي لاءِ بخشش جي دعا گهرڻ رڳو اُن وعدي جي ڪري هو جيڪو هُن ساٹس ڪيو. پوءِ جڏهن اُن تي کلي ويو ته هو الله جو

دشمن آهي تہ هو اُن کان بي تعلق ٿي ويو. بيشڪ ابراهيم گهڻو نرم دل ۽ بردبار هو. ١١٥- ۽ الله ڪنهن قوم کي هدايت ڏيڻ کان پوءِ گمراهہ نہ ٿو ڪري جيستائين اُنهن کي صاف صاف اُهي (ڳالهيون) شيون نہ ٻڌائي ڇڏي جن کان انهن کي بچڻ گهرجي. بيشڪ الله هر شيءِ جو علم رکي ٿو. ١١٦- الله ئي جي بادشاهي آهي آسمانن ۾ ۽ زمين ۾، اُهو ئي جيئاري ٿو ۽ اُهو ئي ماري ٿو. ۽ الله کان سواءِ توهان جو نہ ڪو دوست آهي ۽ نہ مددگار.

١١٧- الله نبي تي ۽ مهاجرين ۽ انصار تي توجهہ فرمائي جن تنگي جي وقت ۾ نبي جو ساٿ ڏنو، بعد ان جي تہ انهن مان ڪجهہ ماڻهن جون دليون لڏي وڃڻ تي هيون. پوءِ الله انهن تي توجهہ فرمائي. بيشڪ الله انهن تي مهربان آهي رحم ڪرڻ وارو آهي. ١١٨- ۽ انهن ٽن تي بہ ان توجهہ فرمائي جن جو معاملو مؤخر ڪيو ويو هو. ايستائين جو جڏهن زمين پنهنجي ڪشادگي جي باوجود انهن تي تنگ ٿي وئي ۽ اُهي خود پنهنجن جانين مان تنگ اچي ويا ۽ انهن سمجهي ورتو تہ الله کان بچڻ لاءِ خود الله کانسواءِ ٻي ڪا پناهہ جي جاءِ نہ آهي. پوءِ الله انهن ڏانهن موٽيو تہ جيئن هو ان ڏانهن موٽي اچن. بيشڪ الله توبهہ قبول ڪرڻ وارو رحم ڪرڻ وارو آهي.

١١٩- اي ايمان وارؤ! الله کان ڊڄو سچن ماڻهن سان گڏ رهو. ١٢٠- مديني وارن ۽ آس پاس جي بدوين جي لاءِ مناسب نہ هو تہ هُو الله جي رسول کي ڇڏي پٺتي ويهي رهن. ۽ نہ اِهو تہ پنهنجي جان کي ان جي جان کان عزيز رکن. اِهو ان ڪري تہ جيڪا اڃ، ٽڪ ۽ بک انهن کي خدا جي راهہ ۾ لڳندي آهي ۽ جيڪو قدم بہ اُهي ڪافرن کي رنج پهچائڻ لاءِ کڻندا آهن ۽ جيڪا بہ شيءِ اهي دشمنن کان کسيندا آهن، اُن جي بدلي ۾ سندن لاءِ هڪ نيڪي لکجي ويندي آهي. الله نيڪي ڪرڻ وارن جو اجر ضايع نہ ٿو ڪري.

١٢١- ۽ جيڪو ننڍو يا وڏو خرچ انهن ڪيو ۽ جيڪي ميدان انهن پار ڪيا، اُهي سڀ سندن لاءِ لکيا ويا تہ جيئن الله سندن عمل جو تمام چڱو بدلو ڏي.

١٢٢- ۽ اِهو مناسب نہ آهي تہ ايمان وارا سڀ گڏجي نڪري پون. پوءِ ايئن ڇو نہ ٿيو جو سندن جماعت مان هڪ ٽولو نڪري اچي تہ جيئن اُهو دين کي سمجهي ۽ واپس وڃي پنهنجي قوم جي ماڻهن کي خبردار ڪري تہ جيئن اُهي بہ پرهيزگار ٿين.

١٢٣- اي ايمان وارؤ! انهن ڪافرن سان جنگ ڪريو جيڪي توهان جي آس پاس آهن ۽ ڪپي تہ هُو توهان جي اندر سختي ڏسن ۽ ڄاڻي ونو تہ الله پرهيزگارن سان گڏ آهي. ١٢٤- ۽ جڏهن ڪا سورة نازل ٿيندي آهي تہ انهن مان ڪجهہ چوندا آهن تہ هِن توهان مان ڪنهن جي ايمان کي وڌايو. پوءِ جيڪي ايمان وارا آهن انهن جو اُن ايمان وڌائي ڇڏيو ۽ اُهي خوش ٿي رهيا آهن. ١٢٥- ۽ جن ماڻهن جي دلين ۾ بيماري آهي تہ ان وڌائي ڇڏي انهن جي پليتيءَ تي پليتي. ۽ اُهي مرڻ تائين ڪافر ئي رهيا. ١٢٦- ڇا اِهي ماڻهو ڏسن نہ ٿا تہ اُهي هر سال هڪ دفعو يا بہ دفعا آزمائش ۾ مبتلا ڪيا ويندا آهن، پر پوءِ بہ نہ توبهہ ڪندا آهن ۽ نہ سبق حاصل ڪندا آهن. ١٢٧- ۽ جڏهن ڪا سورة نازل ڪئي ويندي آهي تہ اُهي ماڻهو هڪٻئي ڏانهن ڏسندا آهن تہ ڪو ڏسي تہ نہ رهيو آهي، پوءِ هليا ويندا آهن. الله سندن دلين کي ڦيري ڇڏيو آهي اُن ڪري جو اِهي سمجهہ کان ڪم وٺڻ وارا ماڻهو نہ آهن.

١٢٨- توهان وٽ هڪ رسول آيو آهي جيڪو خود توهان منجهان آهي. توهان جو نقصان ۾ پوڻ ان جي لاءِ ڏکوئيندڙ آهي. هو توهان جي ڀلائي لاءِ نهايت حريص آهي. ايمان وارن تي ڏاڍو شفيق ۽ مهربان آهي. ١٢٩- پوءِ بہ جيڪڏهن اُهي منهن ڦيرائين تہ چئي ڇڏ تہ منهنجي لاءِ الله ڪافي آهي. ان

ڪانسواءِ ڪو معبود نہ آهي. ان تي ئي مون پروسو ڪيو ۽ اُهو ئي مالڪ آهي عرش عظيم جو.

سورة يونس-١٠

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- الف-لام- را. هِي حڪمت واري ڪتاب جون آيتون آهن. ٢- ڇا ماڻهن کي ان تي حيرت آهي تہ اسان منجهائن ئي هڪ شخص تي وحي ڪئي تہ ماڻهن کي ڊيڄار ۽ جيڪي ايمان آڻين انهن کي خوشخبري ڏي تہ انهن لاءِ سندن رب وٽ سچو مرتبو آهي. منڪرن چيو تہ هي شخص تہ پڌرو جادوگر آهي.

٣- بيشڪ توهان جو رب الله آهي جنهن آسمانن ۽ زمين کي ڇهن ڏينهن (دؤرن) ۾ پيدا ڪيو، پوءِ هو عرش تي قائم ٿيو. اِهوئي معاملن جو انتظام ڪندو آهي. سندس اجازت ڪانسواءِ ڪوبہ سفارش ڪرڻ وارو نہ آهي. اِهوئي الله توهان جو رب آهي. تنهن ڪري توهان سندس ئي عبادت ڪريو، پوءِ ڇا توهان سوچيو نہ ٿا. ٤- ان ڏانهن ئي توهان سڀني کي موٽي وڃڻو آهي، اِهو الله جو سچو وعدو آهي. بيشڪ هو پيدائش جي ابتدا ڪندو آهي، پوءِ اُهوئي وري ٻيهر بہ پيدا ڪندو تہ جيئن جن ماڻهن ايمان آندو ۽ انهن نيڪ ڪم ڪيا کين انصاف سان بدلو ڏي. ۽ جن انڪار ڪيو انهن جي انڪار جي بدلي انهن لاءِ تهڪندڙ پاڻي ۽ ڏکوئيندڙ عذاب آهي.

٥- الله ئي آهي جنهن سج کي چمڪندڙ ٻڌايو ۽ چند کي روشني ڏني ۽ اُن جون منزلون مقرر ڪري ڇڏيون تہ جيئن توهان سالن جي ڳڻپ ۽ حساب معلوم ڪريو. الله اِهو سڀ ڪجهہ بي مقصد نہ ٻڌايو آهي. هو نشانيون کولي بيان ڪندو آهي انهن جي لاءِ جيڪي سمجهہ رکن ٿا. ٦- بيشڪ رات ۽ ڏينهن

جي بدلجڻ ۾ ۽ الله جيڪو ڪجھ آسمانن ۽ زمين ۾ پيدا ڪيو آھي، تنھن ۾ انھن ماڻھن جي لاءِ نشانيون آھن جيڪي ڊپ رکن ٿا.

٧- بيشڪ جيڪي ماڻھو اسان سان ملاقات جي اميد نہ ٿا رکن ۽ دنيا جي زندگي تي راضي ۽ مطمئن آھن ۽ جيڪي اسان جي نشانين کان بي پرواھ آھن، ٨- انھن جو ٺڪاڻو جھنم ھوندو اُن سبب جي ڪري جيڪو ھو ڪندا ھئا. ٩- بيشڪ جن ماڻھن ايمان آندو ۽ نيڪ عمل ڪيا، الله سندن ايمان جي ڪري انھن کي پھچائي ڇڏيندو. انھن جي ھيٺان نھرون وھنديون ھونديون نعمت جي باغن ۾. ١٠- انھيءَ ۾ سندن قول ھوندو تہ اي الله! تون پاڪ آھين. ۽ سندن ملاقات سلام ھوندي. ۽ سندن آخري ڳالھ اِھا ھوندي تہ سڀ تعريف الله جي لاءِ آھي جيڪو رب آھي سيني جھانن جو.

١١- جيڪڏھن الله ماڻھن جي لاءِ عذاب اُن ئي طرح جلدي پھچائي ڇڏي جھڙي طرح ھُو انھن سان رحمت ۾ جلدي ڪندو آھي تہ سندن ٺھرايل مدت انھن لاءِ پوري ڪئي وڃي ھا. پر اسان انھن ماڻھن کي جيڪي اسان سان ملاقات جي اميد نہ ٿا رکن، سندن سرڪشي ۾ ڀٽڪڻ لاءِ ڇڏي ڏيندا آھيون. ١٢- ۽ انسان کي جڏھن ڪا تڪليف پھچي ٿي تہ ھُو ٻيني ۽ ويني ۽ ليٽي اسان کي پڪاري ٿو. پوءِ جڏھن اسان سندس تڪليف کي پري ڪري ڇڏيندا آھيون تہ ھُو اِھڙو ٿي ويندو آھي جڙ تہ ان ڪڏھن پنھنجي ڪنھن بري وقت ۾ اسان کي پڪاريو ئي نہ ھو. اھڙي طرح حد کان لنگھي وڃڻ وارن جي لاءِ سندن عمل خوشنما ٻڌايا ويا آھن.

١٣- ۽ اسان توھان کان اڳ قومن کي ھلاڪ ڪيو جڏھن تہ انھن ظلم ڪيو ۽ انھن وٽ سندن پيغمبر پڌرن دليلن سان آيا ۽ اُھي ايمان آڻڻ وارا نہ ٿيا. اسان اھڙوئي بدلو ڏيندا آھيون مجرم ماڻھن کي. ١٤- پوءِ اسان انھن کان پوءِ توھان

کي ملڪ ۾ جانشين بڻايو تہ جيئن اسان ڏسون تہ توهان ڪيئن ٿا عمل ڪريو.

١٥- ۽ جڏهن اُنهن کي اسان جون واضح آيتون پڙهي ٻڌايون وڃن ٿيون تہ جن ماڻهن کي اسان وٽ اچڻ جو ڪٽڪو نہ آهي سي چوندا آهن تہ هِن کانسواءِ ڪو ٻيو قرآن آڻ يا ان کي بدلائي ڇڏ. چؤ تہ منهنجو اِهو ڪم نہ آهي جو آئون پنهنجي طرفان ان کي بدلائي ڇڏيان. آئون تہ رڳو اُن وحي جي پيروي ڪندو آهيان جيڪا مون وٽ ايندي آهي. جيڪڏهن آئون پنهنجي رب جي نافرماني ڪريان تہ آئون هڪ وڏي ڏينهن جي عذاب کان ڊڄان ٿون. ١٦- چؤ تہ جيڪڏهن الله گهري ها تہ آئون هِن کي (پڙهي) توهان کي نہ ٻڌايان ها ۽ نہ وري الله توهان کي ان جي ڄاڻ ڏي ها. آئون هِن کان اڳ توهان جي وچ ۾ هڪ عمر گذاري چڪو آهيان. پوءِ ڇا توهان عقل کان ڪم نہ ٿا وٺو. ١٧- ان کان وڌو ظالم ٻيو ڪير هوندو جيڪو الله تي ڪوڙو ناهہ ٺاهي يا سندس نشانين کي ڪوڙو سمجهي. يقيناً مجرمن کي فلاح حاصل نہ ٿيندي آهي.

١٨- ۽ اُهي الله کانسواءِ اِهڙين شين جي عبادت ڪندا آهن جيڪي نہ انهن کي نقصان پهچائي سگهن ۽ نہ نفعو پهچائي سگهن. ۽ اُهي چوندا آهن تہ اِهي الله وٽ اسان جا سفارشي آهن. چؤ ڇا توهان الله کي اهڙي شيءِ جي خبر ڏيو ٿا جيڪا ان کي آسمانن ۽ زمين ۾ معلوم نہ آهي. هو پاڪ ۽ بلند آهي انهن کان جن کي هُو شريڪ ڪندا آهن. ١٩- ۽ ماڻهو هڪ ئي امت هئا. پوءِ انهن اختلاف ڪيو. ۽ جيڪڏهن تنهنجي رب طرفان هڪ ڳالهہ پهرين کان طي ڪيل نہ هجي ها تہ سندن وچ ۾ اُن امر جو فيصلو ڪري چڏجي ها جنهن ۾ اُهي اختلاف ڪري رهيا آهن.

٢٠- ۽ اهي چون ٿا تہ نبيءَ تي اُن جي رب طرفان کا نشاني ڇو نہ لاٿي وئي، چؤ تہ غيب جي خبر تہ الله کي ئي آهي. توهان ماڻهو انتظار ڪريو، آئون

بہ توهان سان گڏ انتظار ڪرڻ وارن مان آهيان. ٢١- ۽ جڏهن ڪنهن تڪليف ڪان پوءِ اسان ماڻهن کي پنهنجي رحمت جو مزو چکائيندا آهيون تہ هو فوراً اسان جي نشانين جي معاملي ۾ اٽڪل بازي ڪرڻ لڳندا آهن. چؤ تہ الله پنهنجي رڌ رڦڻ ۾ انهن کان بہ زياده تيز آهي. بيشڪ اسان جا فرشتا توهان جون اٽڪلون لکي رهيا آهن.

٢٢- اِهو الله ئي آهي جيڪو توهان کي بر ۽ بحر ۾ هلائي ٿو. پوءِ جڏهن توهان ٻيڙي ۾ هوندا آهيو ۽ ٻيڙيون ماڻهن کي ڪٽي سٽائن وائڻ ۾ هلي رهي هونديون آهن ۽ ماڻهو ان سان خوش هوندا آهن تہ اوچتو اٿائو واءُ ايندو آهي ۽ انهن تي هر طرف کان لهرون اٿڻ لڳنديون آهن ۽ اُهي گمان ڪري وٺندا آهن تہ اسان گهيرجي ويا آهيون، ان وقت اُهي پنهنجي دين کي الله جي لاءِ خالص ڪري ان کي پڪارڻ لڳندا آهن تہ جيڪڏهن تون اسان کي هِن مان نجات ڏني تہ يقيناً اسان شڪر گذار ٻانها بڻجي ويندا سون. ٢٣- پوءِ جڏهن هو کين نجات ڏيندو آهي تہ فوراً ئي زمين ۾ ناحق سرڪشي ڪرڻ لڳندا آهن. اي انسانو! توهان جي سرڪشي توهان جي پنهنجي ئي خلاف آهي، دنيا جي زندگي جو نفعو ڪٽي وٺو، پوءِ توهان کي اسان ڏانهن موٽي اچڻو آهي، پوءِ اسان ٻڌائي ڇڏينداسون جيڪو ڪجهہ توهان ڪري رهيا هئا.

٢٤- دنيا جي زندگيءَ جو مثال ايئن آهي جيئن پاڻي، اسان ان کي آسمان تان وسايو تہ زمين جي پيداوار خوب نڪتي، جنهن کي انسان کائيندا آهن ۽ جنهن کي جانور کائيندا آهن. ايستائين جڏهن زمين پوري رونق تي اچي وئي ۽ سونهن پري تي ويئي ۽ زمين وارن گمان ڪري ورتو تہ هاڻي اِها اسان جي قابو ۾ آهي تہ اوچتو ان تي اسان جو حڪم رات جو يا ڏينهن جو اچي ويو، پوءِ اسان ان کي ڪٽي ناس ڪري ڇڏيو جڻ تہ ڪالهہ اُتي ڪا شيءِ ئي نہ

هئي. اهڙي طرح اسان نشانيون کولي بيان ڪندا آهيون انهن ماڻهن جي لاءِ جيڪي غور ڪندا آهن.

٢٥- ۽ اللّٰه سلامتيءَ واري گهر ڏانهن سڏي ٿو ۽ هو جنهن کي چاهي ٿو سڌو رستو ڏيکاري ڇڏيندو آهي. ٢٦- جن ماڻهن پلائي ڪئي، سندن لاءِ پلائي آهي ۽ اُن تي وڌيڪ به آهي ۽ سندن چهرن تي نه ڪاراڻ ڇانيل هوندي ۽ نه ذلت. اِهي ئي جنت وارا ماڻهو آهن. اُهي ان ۾ سدائين رهندا. ٢٧- ۽ جن برايون ڪمايون تہ بُرائي جو بدلو اُن جي برابر آهي. ۽ مٿن رسوائي ڇانيل هوندي. ڪو به انهن کي اللّٰه کان بچائڻ وارو نه هوندو. ڄڻ تہ انهن جي منهن کي انڌيري رات جي ٽُڪرن سان ڍڪيو ويو آهي. اِهي ئي ماڻهو دوزخ وارا آهن، هُو اُن ۾ هميشہ رهندا.

٢٨- ۽ جنهن ڏينهن اسان انهن سڀني کي گڏ ڪنداسون، پوءِ اسان شرڪ ڪرڻ وارن کي چوندا سون تہ بيهو توهان به ۽ توهان جا ٺهرايل شريڪ به، پوءِ اسان سندن وچ ۾ جدائي وجهنداسون ۽ سندن شريڪ چوندا تہ توهان اسان جي عبادت تہ نہ ڪندا هئا. ٢٩- اللّٰه اسان جي وچ ۾ شاهدي جي لاءِ ڪافي آهي. اسان تہ توهان جي عبادت ڪان بلڪل بي خبر هئاسون. ٣٠- اُن وقت هر ماڻهو پنهنجي ڪيل عمل کي ڏسندو جيڪو هن ڪيو هو ۽ ماڻهو پنهنجي حقيقي مالڪ اللّٰه ڏانهن موٽايا ويندا ۽ انهن جيڪي ڪوڙ گهڙيا هئا سي سڀ ڪائنڪ وسري ويندا.

٣١- چؤ تہ ڪير توهان کي آسمان ۽ زمين مان روزي ڏيندو آهي. يا ڪير آهي جيڪو ڪنن تي ۽ اکين تي اختيار رکي ۽ ڪير بي جان مان جاندار کي ۽ جاندار مان بي جان کي ڪڍي ٿو. ۽ ڪير معاملات جو انتظام ڪري رهيو آهي. اُهي چوندا تہ اللّٰه. چؤ تہ پوءِ توهان ڊڄو نہ ٿا. ٣٢- بس اُهوئي اللّٰه

توهان جو حقيقي پروردگار آهي. حق کان پوءِ گمراهي کانسواءِ ٻيو ڇا رهيو، پوءِ توهان کيڏانهن ڦيرايا پيا وڃو. ٣٣- اهڙي طرح تنهنجي رب جي ڳالهه سرڪشي ڪرڻ وارن جي حق ۾ پوري ٿي چڪي آهي ته اُهي ايمان نه آڻيندا.

٣٤- چؤ، ڇا توهان جي ٺاهيل شريڪن ۾ کو آهي جيڪو پيدائش جي ابتدا ڪندو هجي ۽ پوءِ هو ٻيهر به پيدا ڪري. چؤ الله ئي پهريون پيرو پيدا ڪندو آهي ۽ پوءِ به اهوئي ٻيهر پيدا ڪندو. پوءِ توهان کيڏانهن ڦيرايا وڃو ٿا. ٣٥- چؤ ڇا توهان جي شريڪن مان کو اهڙو آهي جيڪو حق ڏانهن رهنمائي ڪندو هجي، چؤ ته الله ئي حق ڏانهن رهنمائي ڪندو آهي. پوءِ جيڪو حق ڏانهن رهنمائي ڪندو هجي اُهو پيروي جي لائق آهي يا اُهو جنهن کي خود ئي رستو نه ملندو هجي، بلڪ ان کي رستو ٻڌايو وڃي. توهان کي ڇا ٿي ويو آهي، توهان کهڙو فيصلو ڪريو ٿا. ٣٦- انهن مان اڪثر رڳو گمان جي پيروي ڪري رهيا آهن ۽ گمان حق جي پورا ئي نه ٿو ڪري. الله چگي طرح ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجهه هُو ڪندا آهن.

٣٧- ۽ اهو قرآن اهڙو نه آهي جو الله کانسواءِ کو اُن کي ٺاهي وٺي. بلڪ هي تصديق آهي انهن اڳڪٿين جي جيڪي ان کان پهرين اڳ ۾ موجود آهن. ۽ ڪتاب جي تفصيل آهي، ان ۾ کوبه شڪ نه آهي ته هِي جهانن جي پالڻهار طرفان آهي. ٣٨- ڇا ماڻهو چوندا آهن ته هن شخص ان کي گهڙي ورتو آهي. چؤ ته توهان هن جهڙي هڪڙي سورة آڻي ڏيکاريو. ۽ الله کانسواءِ جنهن کي سڏي سگهو سڏي وٺو، جيڪڏهن توهان سچا آهيو. ٣٩- بلڪ اِهي ماڻهو ان شيءِ کي کوڙو ڪن ٿا جنهن کي سندن علم پهچي نه ٿو سگهي. ۽ جنهن جي حقيقت به اڃا متن ظاهر نه ٿي آهي. اهڙي طرح انهن ماڻهن به کوڙو ڄاتو جيڪي انهن کان اڳ ۾ گذري چڪا آهن، پوءِ ڏس ته ظالمن جو انجام کهڙو ٿيو.

٤٠- ۽ انهن مان ڪي اُهي آهن جيڪي قرآن تي ايمان آڻيندا ۽ اُهي به آهن جيڪي اُن تي ايمان نہ آڻيندا. ۽ تنهنجو رب فسادين کي خوب ڄاڻي ٿو.
٤١- ۽ جيڪڏهن هو توکي ڪوڙو پائڻين تہ چؤ منهنجو عمل منهنجي لاءِ آهي ۽ توهان جو عمل توهان جي لاءِ. توهان اُن کان بَري آهيو جيڪو آئون ڪريان ٿو ۽ آئون اُن کان بَري آهيان جيڪو توهان ڪري رهيا آهيو. ٤٢- ۽ انهن ۾ ڪي اهڙا به آهن جيڪي تو ڏانهن ڪن ڏئي ٻڌن ٿا تہ پوءِ ڇا تون ٻوڑن کي ٻڌائيندين، جڏهن تہ اُهي سمجھ کان ڪم نہ وٺي رهيا هجن. ٤٣- ۽ انهن مان ڪجھ اهڙا آهن جيڪي تو ڏانهن ڏسندا آهن تہ پوءِ ڇا تون انڌن کي رستو ڏيکاريندين جڏهن اُهي ڏسي نہ رهيا هجن. ٤٤- اللّٰہ ماڻهن تي ڪجھ به ظلم نہ ٿو ڪري پر ماڻهو پاڻ پنهنجن جانين تي ظلم ڪن ٿا.
٤٥- ۽ جنهن ڏينهن اللّٰہ کين گڏ ڪندو، جڏ تہ اُهي رڳو ڏينهن جي هڪ گهڙي دنيا ۾ هئا. هُو هڪٻئي کي سڃاڻيندا. بيشڪ سخت گهاٽي ۾ رهيا اُهي ماڻهو جن اللّٰہ سان ملاقات کي ڪوڙو ڄاتو ۽ اُهي سڌي واٽ تي نہ آيا.
٤٦- اسان توکي ان جو ڪو حصو ڏيکاري ڇڏيون جنهن جو اسان انهن سان واعدو ڪري رهيا آهيون يا توکي وفات ڏيون، بهرحال کين اسان ڏانهن ئي موٽڻو آهي، پوءِ اللّٰہ شاهد آهي ان تي جيڪو ڪجھ هُو ڪري رهيا آهن. ٤٧- ۽ هر امت جي لاءِ هڪ رسول آهي. پوءِ جڏهن سندن رسول اچي وڃي ٿو تہ انهن جي وچ ۾ انصاف سان فيصلو ڪيو ويندو آهي ۽ انهن تي ڪو ظلم نہ ٿو ٿئي.
٤٨- ۽ اهي چون ٿا تہ اِهو واعدو ڪڏهن پورو ٿيندو جيڪڏهن توهان سچا آهيو. ٤٩- چؤ تہ آئون پنهنجي لاءِ به نقصان ۽ نفعي جو مالڪ نہ آهيان، پر جيڪو اللّٰہ چاهي. هر اُمت جي لاءِ هڪ وقت آهي. جڏهن انهن جو وقت اُچي وڃي ٿو تہ پوءِ اهي نہ هڪ گهڙي پوئتي ٿيندا ۽ نہ اڳتي. ٥٠- چؤ تہ ٻڌايو

جيڪڏهن الله جو عذاب توهان تي رات جو اچي يا ڏينهن جو اچي وڃي تہ مجرم ماڻهو اُن کان پهرين ڇا ڪري سگهندا. ٥١- پوءِ ڇا جڏهن عذاب اچي ويندو تڏهن اُن تي يقين ڪندو، هاڻي ميو ٿا. ۽ توهان تہ انهي جي تقاضا ڪندا هئا. ٥٢- پوءِ ظالمن کي چيو ويندو تہ هاڻي هميشہ جو عذاب چکو، اِهو اُن ئي جو بدلو ملي رهيو آهي جيڪو ڪجھ توهان ڪمائيندا هئا.

٥٣- ۽ اُهي تو کان پڇندا آهن تہ ڇا اِها ڳالھ سچ آهي. چؤ تہ ها منهنجي رب جو قسم هِي سچ آهي ۽ توهان اُن کي ٽڪائي نہ سگهندؤ. ٥٤- ۽ جيڪڏهن هر ظالم وٽ اُهو سڀ ڪجھ هجي جيڪو زمين ۾ آهي تہ هُو اُن کي فديي ۾ ڏئي ڇڏڻ چاهيندو ۽ جڏهن اُهي عذاب کي ڏسندا تہ پنهنجي دل ۾ پڇتائيندا. ۽ سندن وچ ۾ انصاف سان فيصلو ڪيو ويندو ۽ متن کوبہ ظلم نہ ٿيندو. ٥٥- ياد رکو جيڪو ڪجھ آسمانن ۽ زمين ۾ آهي سڀ الله جو آهي، ياد رکو الله جو وعدو سچو آهي پر اڪثر ماڻهو نہ ٿا ڄاڻن. ٥٦- اُهوئي جيئاري ٿو ۽ اُهوئي ماري ٿو ۽ انهيءَ ڏانهن توهان موٽايا ويندو.

٥٧- اي انسانؤ! توهان وٽ توهان جي رب جي طرفان نصيحت اچي وئي ۽ ان جي لاءِ شفا جيڪا سينن ۾ هوندي آهي ۽ ايمان وارن جي لاءِ هدايت ۽ رحمت. ٥٨- چؤ تہ هِي الله جو فضل ۽ ان جي رحمت سان آهي. هاڻي کپي تہ ماڻهو خوش ٿين، اِهو اُن سڀ کان بهتر آهي جنهن کي اُهي جمع ڪري رهيا آهن. ٥٩- چؤ اِهو ٻڌايو تہ الله توهان جي لاءِ جيڪو رزق نازل ڪيو هو، پوءِ توهان ان ۾ ڪجھ کي حرام ڪيو آهي ۽ ڪجھ کي حلال. چؤ، ڇا الله توهان کي هِن جو حڪم ڏنو هو يا توهان الله تي ڪوڙ مڙهي رهيا آهيو. ٦٠- ۽ قيامت جي ڏينهن جي باري ۾ انهن ماڻهن جو ڇا خيال آهي جيڪي الله تي ڪوڙ مڙهي رهيا آهن. بيشڪ الله ماڻهن تي وڏو فضل ڪرڻ وارو آهي، پر

اکثر ماڻهو شڪر ادا نه ڪن.

٦١- ۽ تون جنهن به حال ۾ هجين ۽ قرآن مان جيڪو به حصو تلاوت ڪري رهيو هجين ۽ توهان ماڻهو جيڪو به ڪم ڪندا هجو، اسان توهان تي شاهد هوندا آهيون جنهن وقت توهان ان ۾ مشغول هوندا آهيو. ۽ تنهنجي رب کان ذري برابر به ڪا شيءِ غائب نه آهي نه زمين ۾ ۽ نه آسمان ۾ ۽ نه ان کان ننڍي ۽ نه وڏي، پر اُها هڪ واضح ڪتاب ۾ آهي. ٦٢- ٻڌي ڇڏيو الله جي دوستن لاءِ نه ڪو خوف هوندو ۽ نه اُهي غمگين ٿيندا. ٦٣- هِي اُهي ماڻهو آهن جن ايمان آندو ۽ ڊڄندا رهيا، ٦٤- سندن لاءِ خوشخبري آهي دنيا جي زندگي ۾ به ۽ آخرت ۾ به. الله جي ڳالهين ۾ ڪا ڦيرڦار نه آهي. اِهائي وڏي ڪاميابي آهي. ٦٥- ۽ تو ڪي انهن جي ڳالهه غم ۾ نه وجهي. زور سڀ الله ئي جي لاءِ آهي، هو ٻڌڻ وارو ڄاڻڻ وارو آهي.

٦٦- ٻڌو جيڪي آسمانن ۾ آهن ۽ جيڪي زمين ۾ آهن سڀئي الله ئي جا آهن. ۽ جيڪي ماڻهو الله کانسواءِ شريڪن کي پڪاريندا آهن، اُهي ڪنهن شيءِ جي پيروي ڪري رهيا آهن، اُهي رڳو گمان جي پيروي ڪري رهيا آهن ۽ اُهي رڳو اٽڪلون ڪندا رهندا آهن. ٦٧- اُهو الله ئي آهي جنهن توهان جي لاءِ رات بٽائي ته جيئن توهان سکون حاصل ڪريو ۽ ڏينهن کي روشن بٽايو. بيشڪ هِن ۾ نشانيون آهن انهن ماڻهن جي لاءِ جيڪي ٻڌندا آهن.

٦٨- چوندا آهن ته الله پٽ ڪري ورتو آهي. اُهو پاڪ آهي، بي نياز آهي. انهيءَ جو آهي جيڪو ڪجهه آسمانن ۾ آهي ۽ جيڪو ڪجهه زمين ۾ آهي. توهان وٽ انهي ڳالهه جو ڪو دليل نه آهي، ڇا توهان الله بابت اهڙي ڳالهه گهڙيو ٿا، جنهن جو توهان کي علم نه آهي. ٦٩- چؤ جيڪي ماڻهو الله تي ڪوڙ مُڙهيندا آهن اُهي ڪامياب نه ٿيندا. ٧٠- سندن لاءِ رڳو دنيا ۾ ٿورو

فائدو ماڻي ونڻ آهي. پوءِ اسان ڏانهن ئي انهن جو موتي اچڻ آهي. پوءِ اسان سندن انڪار جي بدلي سخت عذاب جو مزو چکائينداسون.

٧١- ۽ انهن کي نوح جو حال ٻڌاءِ جڏهن ان پنهنجي قوم کي چيو ته اي منهنجي قوم! جيڪڏهن منهنجو رهڻ ۽ الله جي آيتن سان نصيحت ڪرڻ توهان تي بار ٿي پيو آهي ته مون الله تي پروسو ڪيو، توهان پنهنجو گڏيل فيصلو ڪري ونو ۽ پنهنجن شريڪن کي به پاڻ سان ملائي ونو، توهان کي پنهنجي فيصلي ۾ ڪو شڪ باقي نه رهي، پوءِ توهان مون سان جيڪو ڪجهه ڪرڻ چاهيو ٿا سو ڪريو ۽ مون کي ڪا مهلت نه ڏيو. ٧٢- جيڪڏهن توهان منهن موڙيو ٿا ته مون توهان کان ڪا مزدوري نه گهري آهي. منهنجي مزدوري ته الله جي ذمي آهي ۽ مون کي حڪم ڪيو ويو آهي ته آئون فرمانبردارن مان ٿي رهان. ٧٣- پوءِ انهن هن کي ڪوڙو ڄاتو ته اسان نوح کي ۽ جيڪي ماڻهو اُن سان گڏ ٻيڙي ۾ هئا نجات ڏني ۽ کين جانشين ٻڌايو. ۽ انهن ماڻهن کي غرق ڪري ڇڏيو جن اسان جي نشانين کي ڪوڙو ڄاتو هو. ڏس ته ڇا انجام ٿيو انهن جو جن کي ڊيڄاريو ويو هو.

٧٤- وري اسان نوح کانپوءِ کيترائي رسولِ سندس قوم ڏانهن موڪلياسون. اُهي انهن وٽ پڌرن دليلن سان آيا، پر اُهي اُن تي ايمان آڻڻ وارا نه ٿيا جنهن کي اڳ ۾ انهن ڪوڙو پاڻيئو هو. اهڙي طرح اسان حد کان لنگهي وڃڻ وارن جي دلين تي مهر هڻي ڇڏيندا آهيون.

٧٥- انهن کانپوءِ اسان موسيٰ ۽ هارون کي فرعون ۽ سندس سردارن وٽ پنهنجون نشانيون ڏئي موڪليو، پر انهن گهمنڊ ڪيو ۽ اُهي مجرم ماڻهو هئا. ٧٦- پوءِ جڏهن انهن وٽ اسان جي طرفان سچي ڳالهه پهتي ته انهن چيو اِهو ته پڌرو جادو آهي. ٧٧- موسيٰ چيو ڇا توهان حق کي جادو چئو ٿا، جڏهن

تہ اُهو توهان وٽ اڇي ڇڪو آهي. ڇا اِهو جادو آهي، حالانڪ جادو وارا ڪڏهن بہ ڪامياب نہ ٿيندا آهن. ٧٨- انهن چيو ڇا تون اسان وٽ ان ڪري آيو آهين جو اسان کي ان رستي تان ڦيري ڇڏين جنهن تي اسان پنهنجن ابن ڏاڏن کي ڏٺو آهي. ۽ هِن ملڪ ۾ توهان ٻنهي جي وڏائي قائم ٿي وڃي ۽ اسان ڪڏهن بہ توهان ٻنهي جي ٻَڌل مڃڻ وارا نہ آهيون.

٧٩- ۽ فرعون چيو تہ سڀني ماهر جادوگرن کي مون وٽ آڻيو. ٨٠- جڏهن جادوگر آيا تہ موسيٰ کين چيو تہ جيڪو ڪجهہ اڇلڻو آهي سو اڇليو. ٨١- پوءِ جڏهن جادوگرن اڇلايو تہ موسيٰ چيو تہ جيڪو ڪجهہ توهان آندو آهي اُهو جادو آهي. بيشڪ اللّٰه انهيءَ کي باطل ڪري ڇڏيندو، بيشڪ اللّٰه فسادين جي ڪم کي نہ سنواريندو. ٨٢- ۽ اللّٰه پنهنجي حڪم سان حق کي حق ڪري ڏيکاريندو آهي ڇاهي مجرمن کي اُهو ڪيتروئي ناپسند هجي. ٨٣- پوءِ موسيٰ کي سندس قوم مان ڪجهہ نوجوانن کان سواءِ ڪنهن نہ مڃيو، فرعون جي ڊپ کان ۽ خود پنهنجي قوم جي وڏن سردارن جي ڊپ کان تہ کين ڪنهن فتني ۾ مبتلا نہ ڪن، بيشڪ فرعون زمين ۾ غلبو رکندڙ هو ۽ هو انهن ماڻهن مان هو جيڪي حد کان لنگهي ويندا آهن. ٨٤- ۽ موسيٰ چيو اي منهنجي قوم! جيڪڏهن توهان اللّٰه تي ايمان رکو ٿا تہ اُن تي ئي پروسو ڪريو، جيڪڏهن توهان سچ پچ فرمانبردار آهيو. ٨٥- انهن چيو اسان اللّٰه تي پروسو ڪيو، اي اسان جا رب! اسان کي ظالم ماڻهن جي لاءِ آزمائش نہ بڻاءِ. ٨٦- ۽ پنهنجي رحمت سان اسان کي ڪافر ماڻهن کان نجات ڏي.

٨٧- ۽ اسان موسيٰ ۽ سندس ڀاءُ ڏانهن وحي ڪيو تہ پنهنجي قوم جي لاءِ مصر ۾ ڪجهہ گهر مقرر ڪيو ۽ انهن کي قبلو بڻايو ۽ نماز قائم ڪريو. ۽ ايمان وارن کي خوشخبري ڏئي ڇڏ.

٨٨- ۽ موسيٰ چيو اي اسان جا رب! تو فرعون کي ۽ سندس سردارن کي دنيا جي زندگيءَ ۾ رونق ۽ مال ڏنو آهي. اي اسان جا رب! ان ڪري جو هو تنهنجي راهه کان ماڻهن کي پٽڪائين. اي اسان جا رب! سندن مال کي ناس ڪري ڇڏ ۽ سندن دلين کي سخت ڪري ڇڏ، تہ جيئن هو ايمان نہ آڻين جيستائين دردناڪ عذاب نہ ڏسي ونن. ٨٩- فرمايو ويو توهان ٻنهي جي دعا قبول ڪئي وئي. هاڻي توهان ٻئي ثابت قدم رهو ۽ انهن ماڻهن جي راهه جي پيروي نہ ڪجو جيڪي علم نہ ٿا رکن.

٩٠- ۽ اسان بني اسرائيل کي سمنڊ پار ڪرائي ڇڏيو تہ فرعون ۽ سندس لشڪر انهن جو پيڇو ڪيو سرڪشي ۽ زيادتي جي ارادي سان. ايستائين جڏهن فرعون ٻڏڻ لڳو تہ هُن چيو تہ مون ايمان آندو تہ ڪو معبود نہ آهي سواءِ ان جي جنهن تي بني اسرائيل ايمان آندو آهي. ۽ آئون ان جي فرمانبردارن مان آهيان. ٩١- هاڻي ۽ اڳ ۾ تون نافرماني ڪندو رهين ۽ تون فساد برپا ڪرڻ وارن مان هئين. ٩٢- تنهن ڪري اڄ اسان تنهنجي جسم کي بچائينداسون، تہ جيئن تون پوءِ ايندڙن جي لاءِ نشاني بڻجين ۽ بيشڪ گهڻا ماڻهو اسان جي نشانين کان غافل رهندا آهن.

٩٣- ۽ اسان بني اسرائيل کي چڱي جاءِ ڏني ۽ انهن کي ڪائڻ لاءِ پاڪ شيون ڏنيون. پوءِ انهن اختلاف نہ ڪيو، پر اُن وقت جڏهن انهن وٽ علم اچي ويو. بيشڪ تنهنجو رب قيامت جي ڏينهن سندن وچ ۾ اُن ڳالهه جو فيصلو ڪري ڇڏيندو، جنهن ۾ هو اختلاف ڪندا هئا.

٩٤- پوءِ جيڪڏهن توکي هن شيءِ جي باري ۾ شڪ آهي جيڪا اسان توتي نازل ڪئي آهي تہ انهن ماڻهن کان پُڇي وٺ جيڪي توکان اڳ ۾ ڪتاب پڙهي رهيا آهن. بيشڪ اِهو تو تي حق آيو آهي، تنهنجي رب طرفان، تنهن

ڪري تون شڪ ڪرڻ وارن مان نہ ٿجانءِ. ٩٥- ۽ تون انهن ماڻهن ۾ شامل نہ ٿجانءِ جن الله جي آيتن کي ڪوڙو ڄاتو نہ تہ تون نقصان پائڻ وارن مان ٿيندين.

٩٦- بيشڪ جن ماڻهن تي تنهنجي رب جي ڳالهہ پوري ٿي چڪي آهي، اُهي ايمان نہ آڻيندا، ٩٧- چاهي انهن وٽ سڀ نشانيون اچي وڃن، جيستائين اُهي دردناڪ عذاب کي سامهون ايندي نہ ڏسي وٺن. ٩٨- پوءِ ايئن ڇو نہ ٿيو جو ڪا وسندي ايمان آڻي ها تہ ان جو ايمان ان کي فائدو ڏي ها، سواءِ يونس جي قوم جي. جڏهن انهن ايمان آندو تہ اسان سندن مٿان دنيا جي زندگي ۾ رسوائي جو عذاب ٽاري ڇڏيو ۽ انهن کي هڪ مدت تائين آسوده ٿيڻ جو موقعو ڏنوسون.

٩٩- ۽ جيڪڏهن تنهنجو رب چاهي ها تہ زمين تي جيترا بہ ماڻهو آهن سڀ جا سڀ ايمان آڻين ها. پوءِ ڇا تون ماڻهن کي مجبور ڪندين تہ اُهي مؤمن بڻجي وڃن. ١٠٠- ۽ ڪنهن ماڻهو جي لاءِ ممڪن نہ آهي جو هو الله جي اجازت جي بغير ايمان آڻي سگهي. ۽ الله انهن ماڻهن تي گندگي وجهي ڇڏيندو آهي، جيڪي عقل کان ڪم نہ ٿا وٺن.

١٠١- چؤ تہ آسمانن ۽ زمين ۾ جيڪو ڪجهہ آهي تنهن کي ڏسو ۽ نشانيون ۽ ڊيڄارڻ انهن ماڻهن کي فائدو نہ ٿا پهچائين جيڪي ايمان نہ ٿا آڻين. ١٠٢- اهي تہ رڳو اهڙي طرح جي ڏينهن جو انتظار ڪري رهيا آهن جنهن طرح جو ڏينهن انهن کان اڳ گذريل ماڻهن کي پيش آيو. چؤ انتظار ڪريو آئون بہ توهان سان گڏ انتظار ڪندڙن مان آهيان. ١٠٣- پوءِ اسان بچائي وٺندا آهيون پنهنجن رسولن کي ۽ انهن کي جن ايمان آندو. اهڙي طرح اسان جي ذمي آهي تہ اسان ايمان وارن کي بچائي وٺنداسون.

١٠٤- چؤ اي انسانو! جيڪڏهن توهان منهنجي دين جي متعلق شڪ ۾ آهيو، تہ آئون ان جي عبادت نہ ٿوڪريان جن جي عبادت توهان ڪندا آهيو الله

كانسواءِ. بلڪ آئون ان الله جي عبادت ڪندو آهيان جيڪو توهان کي موت ڏي ٿو ۽ مون کي حڪم مليو آهي ته آئون ايمان وارن مان ٿيان. ١٠٥- ۽ اِهو ته هڪ طرفو ٿي ڪري پنهنجو رخ دين ڏانهن ڪريان. ۽ مشرڪن مان نه ٿيان. ١٠٦- ۽ الله کانسواءِ انهن کي نه پڪار جيڪي توکي نه فائدو پهچائي سگهندا آهن ۽ نه نقصان. پوءِ جيڪڏهن تون ائين ڪندين ته يقيناً تون ظالمن مان ٿي پوندين. ١٠٧- ۽ جيڪڏهن الله توکي ڪا تڪليف ڏي ته ان کانسواءِ ڪوبه نه آهي جيڪو ان کي پري ڪري سگهي. ۽ جيڪڏهن هو توکي ڪا ڀلائي پهچائڻ چاهي ته ان جي فضل کي ڪوبه روڪڻ وارو نه آهي. هو پنهنجو فضل پنهنجي ٻانهن مان جنهن کي چاهي ٿو ڏي ٿو ۽ اُهو بخشڻ وارو مهربان آهي.

١٠٨- چؤ اي انسانو! توهان جي رب جي طرفان توهان وٽ حق اچي ويو آهي. جيڪو هدايت قبول ڪندو، اُهو پنهنجي لاءِ ئي ڪندو ۽ جيڪو گمراهه ٿيو ته اُن جي گمراهي مٿس ئي آهي ۽ آئون توهان تي نگهبان نه آهيان. ١٠٩- ۽ تون اُن جي پيروي ڪر جيڪو تو تي وحي ڪيو وڃي ٿو ۽ صبر ڪر جيستائين الله فيصلو ڪري ۽ اُهو بهترين فيصلو ڪرڻ وارو آهي.

سورة هود-١١

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- الف-لام-را. هي ڪتاب آهي جنهن جون آيتون پهرين محڪم ڪيون ويون، پوءِ هڪ داناءِ ۽ باخبر هستي جي طرفان اُن جي تفصيل ڪئي وئي ٢- ته توهان الله کانسواءِ ڪنهن ٻئي جي عبادت نه ڪريو. آئون توهان کي ان جي طرفان ڈيڄارڻ وارو ۽ خوشخبري ڏيڻ وارو آهيان. ٣- ۽ اِهو ته توهان پنهنجي رب کان معافي گهرو ۽ ان ڏانهن موٽو ته هُو توهان کي هڪ

مدت تائين سڀي آسودگي ڏي ۽ هر زياده جي مستحق کي پنهنجي طرفان وڌيڪ عطا ڪري. ۽ جيڪڏهن توهان منهن موڙيو ته آئون توهان جي حق ۾ هڪ وڏي ڏينهن جي عذاب کان ڊڄان ٿو. ٤- توهان سڀني کي الله ڏانهن موٽڻو آهي ۽ هُو هر شيءِ تي قادر آهي.

٥- ڏس اِهي ماڻهو پنهنجن سينن کي ڍڪيندا آهن ته جيئن اُن کان لڪيل رهن. خبردار! جڏهن هُو ڪپڙن سان پنهنجي پاڻ کي ڍڪيندا آهن، الله ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجهه هُو لڪائين ٿا ۽ جيڪو هُو ظاهر ڪندا آهن. هو دلين جون ڳالهيون بہ ڄاڻڻ وارو آهي.

☆ ٦- ۽ زمين تي ڪو هلڻ وارو اِهڙو نہ آهي جنهن جي روزي الله جي ذمي نہ هجي. ۽ سندس رهڻ جو هنڌ ۽ سندس سانيائڻ جي جاءِ هو ڄاڻندو آهي. سڀ ڪجهه هڪ ڪليل ڪتاب ۾ موجود آهي.

٧- ۽ اُهوئي آهي جنهن آسمانن ۽ زمين کي ڇهن ڏينهن ۾ پيدا ڪيو. ۽ سندس عرش پاڻي تي هو، ته جيئن توهان کي آزمائي ته ڪير توهان مان چڱا ڪم ڪري ٿو. ۽ جيڪڏهن تون چوندين مرڻ کانپوءِ توهان ماڻهو اڻاريا ويندؤ ته منڪر چوندا آهن اهو ته پڌرو جادو آهي. ٨- ۽ جيڪڏهن اسان ڪجهه مدت تائين سندن سزا کي روڪي ڇڏيون ته چوندا آهن ته ڪهڙي شيءِ ان کي روڪيو آهي. خبردار! جنهن ڏينهن اُهو مٿن اينڊو ته اُهو انهن تان نہ ٽرندو. ۽ انهن کي اُها شيءِ وڪوڙي وٺندي جنهن جو اُهي مذاق اڏائي رهيا هئا.

٩- ۽ جيڪڏهن اسان انسان کي پنهنجي رحمت سان نوازيندا آهيون پوءِ ان کي انهي کان محروم ڪري ٿا ڇڏيون ته هُو مايوس ۽ ناشڪرو بڻجي ويندو آهي. ١٠- ۽ جيڪڏهن ڪنهن تڪليف کانپوءِ جيڪا ان کي پهتي هئي، ان کي اسان نعمت سان نوازيندا آهيون ته هو چوندو آهي سڀ مصيبتون مون کان

پري ٿي ويون، هُو فخر ڪرڻ وارو ۽ آکڙ ڪرڻ وارو بڊجي ويندو آهي.
١١- پر جيڪي ماڻهو صبر ڪرڻ وارا ۽ نيڪ عمل ڪرڻ وارا آهن سندن لاءِ بخشش ۽ وڏو اجر آهي.
١٢- متان ايئن نہ ٿي جو تون اُن شيءِ جو ڪجھ حصو ڇڏي ڏين جيڪو تو ڏانهن وحي ڪيو ويو آهي. ۽ تون اُن ڳالھ تي دل تنگ ڪرين جو هو چون ٿا تہ مٿس ڪو خزانو ڇو نہ لاٿو ويو يا ملائڪ ساڻس گڏ ڇو نہ آيو. تون تہ صرف ڊيڄارڻ وارو آهين ۽ الله هر شيءِ تي نگهبان آهي. ١٣- ڇا هو چون ٿا تہ پيغمبر هن ڪتاب کي گھڙي ورتو آهي. چؤ تہ توهان اٺڙيون ئي ڏھ سورتون ٺاهي آڻي ڏيکاريو ۽ الله کان سواءِ جنهن کي سڏي سگھو سڏي وٺو، جيڪڏهن توهان سچا آهيو. ١٤- پوءِ جيڪڏهن هو توهان جي ڳالھ پوري نہ ڪري سگھن تہ ڄاڻي وٺو تہ اِهو الله جي علم سان نازل ٿيو آهي ۽ اِهو تہ اُن کان سواءِ ڪوبہ معبود نہ آهي، پوءِ ڇا توهان حڪم مڃيو ٿا.
١٥- جيڪي ماڻهو دنيا جي زندگي ۽ اُن جي زينت چاهين ٿا اسان سندن عملن جو بدلو دنيا ۾ ئي ڏئي ڇڏيندا آهيون. ۽ اُن ۾ انهن سان ڪا ڪمي نہ ڪئي ويندي آهي. ١٦- اِهي ئي ماڻهو آهن جن جي لاءِ آخرت ۾ باھ کانسواءِ ڪجھ بہ نہ آهي. انهن دنيا ۾ جيڪو ڪجھ ٻڌايو هو اهو برباد ٿيو ۽ بيڪار ويو جيڪو انهن ڪمايو هو.
١٧- پلا هڪ ماڻهو جيڪو پنهنجي رب جي طرفان هڪ دليل تي آهي، ان کانپوءِ الله جي طرفان اُن جي لاءِ هڪ گواھ بہ اچي ويو ۽ ان کان اڳ موسيٰ جو ڪتاب رهنما ۽ رحمت جي حيثيت ۾ موجود هو. اهڙا ئي ماڻهو اُن تي ايمان آڻيندا آهن ۽ جماعتن مان جيڪو ان جو انڪار ڪري ان جي انجام جي جاءِ باھ آهي. تنهن ڪري تون ان جي باري ۾ ڪنهن شڪ ۾ نہ پئجانءِ. اِهو حق

آهي تنهنجي رب طرفان، پر اڪثر ماڻهو نه ٿا مڃن.

١٨- ۽ اُن کان وڌو ظالم ڪير آهي جيڪو الله تي ڪوڙ گھڙي. اھڙا ماڻهو پنهنجي رب جي سامهون پيش ٿيندا ۽ شاهدي ڏيڻ وارا چوندا ته هِي اُهي ماڻهو آهن جن پنهنجي رب تي ڪوڙ گھڙيو هو. ٻڌو الله جي لعنت آهي ظالمن تي. ١٩- انهن ماڻهن تي جيڪي الله جي رستي کان ماڻهن کي روڪين ٿا ۽ اُن ۾ ڏنگائي ڳولیندا آهن. اِهي ئي ماڻهو آخرت جا منڪر آهن. ٢٠- اِهي ماڻهو زمين ۾ الله کي عاجز ڪرڻ وارا نه آهن ۽ نه وري الله کانسواءِ سندن ڪو مددگار آهي، انهن تي ٻيڻو عذاب ٿيندو. هو نه ٻڌي سگھندا هئا ۽ نه ڏسي سگھندا هئا. ٢١- هِي اُهي ماڻهو آهن جن پنهنجي پاڻ کي نقصان ۾ وڌو. ۽ اُهو سڀ ڪجھ انهن کان گم ٿي ويو جيڪو اُنهن گھڙي رکيو هو. ٢٢- ان ۾ ڪو شڪ نه آهي ته اِهي ماڻهو آخرت ۾ سڀني کان وڌيڪ خساري ۾ هوندا.

٢٣- جن ماڻهن ايمان آندو ۽ جن نيڪ عمل ڪيا ۽ پنهنجي رب جي سامهون عاجزي ڪئي، اُهي ئي ماڻهو جنت وارا آهن، اُهي ان ۾ هميشہ رهندا. ٢٤- انهن ٻنهي ڌرين جو مثال ايئن آهي جيئن هڪ انڌو ۽ ٻوڑو هجي ۽ ٻيو ڏسندڙ ۽ ٻڌندڙ هجي. ڇا اِهي ٻئي برابر ٿي سگھن ٿا. ڇا توهان غور نه ٿا ڪريو.

٢٥- ۽ اسان نوح کي ان جي قوم ڏانهن موڪليو ته آئون توهان کي پڌرو ڊيڄارڻ وارو آهيان. ٢٦- ته توهان الله کان سواءِ ڪنهن جي عبادت نه ڪريو. آئون توهان تي هڪ دردناڪ عذاب جي ڏينهن جو انديشو رکندو آهيان. ٢٧- ان جي قوم جي سردارن چيو، جن انڪار ڪيو هو ته اسان ته توکي رڳو پاڻ جهڙو هڪ ماڻهو ڏسون ٿا ۽ اسان نه ٿا ڏسون ته ڪو تنهنجو تابعدار آهي سواءِ انهن جي جيڪي اسان مان گھٽ درجي وارا ۽ بي سمجھ ماڻهو آهن

۽ اسان نہ ٹا ڈسون تہ توهان کي اسان تي کا وڏائي حاصل هجي، بلڪ اسان تہ توهان کي ڪوڙو خيال ڪندا آهيون.

٢٨- نوح چيو اي منهنجي قوم! ٻڌايو جيڪڏهن آئون پنهنجي رب طرفان هڪ روشن دليل تي آهيان ۽ ان مون تي پاڻ وٽان رحمت بہ موڪلي آهي، پر اُها توهان کي نظر نہ ٿي اچي تہ چا اسان ان کي توهان تي زوري مڙهينداسون. جڏهن تہ توهان ان کان بيزار آهيو. ٢٩- ۽ اي منهنجي قوم! آئون اُن تي توهان کان ڪجهه مال نہ ٿو گهران. منهنجو اجر تہ بس الله جي ذمي آهي ۽ آئون هرگز انهن کي پاڻ کان پري ڪرڻ وارو نہ آهيان جن ايمان آندو آهي. انهن ماڻهن کي پنهنجي رب سان ملڻو آهي. پر آئون ڏسان ٿو تہ توهان ماڻهو جهالت ۾ مبتلا آهيو. ٣٠- ۽ اي منهنجي قوم! جيڪڏهن آئون انهن ماڻهن کي تڙي ڇڏيان تہ خدا جي مقابلي ۾ ڪير منهنجي مدد ڪندو. چا توهان غور نہ ڪا ڪريو. ٣١- ۽ آئون توهان کي نہ ٿو چوان تہ مون وٽ الله جا خزانا آهن ۽ نہ آئون غيب جي خبر رکان ٿو. ۽ نہ اِهو چوان ٿو تہ آئون فرشتو آهيان. ۽ آئون اِهو بہ نہ ٿو چئي سگهان تہ جيڪي ماڻهو توهان جي نظر ۾ حقير آهن انهن کي الله ڪا پلائي عطا نہ ڪندو. الله خوب ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجهه سندن دلين ۾ آهي. جيڪڏهن آئون ايئن چوان تہ آئون ظالمن مان ٿي پوندس.

٣٢- انهن چيو تہ اي نوح! تو اسان سان جهڳڙو ڪيو ۽ گهڻو جهڳڙو ڪيو. هاڻي اُها شيءِ آڻ جنهن جو تون اسان سان وعدو ڪندو رهيو آهين، جيڪڏهن تون سچو آهين. ٣٣- نوح چيو اُن کي تہ توهان تي الله ئي آڻيندو جڏهن چاهيندو ۽ توهان اُن جي قابو کان ٻاهر نہ وڃي سگهندو. ٣٤- ۽ منهنجي نصيحت توهان کي فائدو نہ ڏيندي، جيڪڏهن آئون توهان کي نصيحت ڪرڻ چاهيان جڏهن تہ الله اِهو چاهي جو هو توهان کي گمراهہ ڪري.

اُهو ئي توهان جو رب آهي ۽ اُن ڏانهن ئي توهان کي موٽي وڃڻو آهي.

٣٥- چا اُهي چوندا آهن ته (پيغمبر) هِن کي گهڙي ورتو آهي. چؤ ته جيڪڏهن مون اُن کي گهڙيو آهي ته منهنجو ڏوهه مون تي آهي ۽ جيڪو ڏوهه توهان ڪري رهيا آهيو ان کان آئون بَري آهيان.

٣٦- ۽ نوح ڏانهن وحي ڪيو ويو ته هاڻي تنهنجي قوم مان ڪو ايمان نه آڻيندو، سواءِ انهن جي جيڪي ايمان آڻي چڪا. تنهن ڪري تون انهن ڪمن تي غم نه ڪر جيڪي هو ڪري رهيا آهن. ٣٧- ۽ اسان جي روبرو ۽ اسان جي حڪم سان تون ٻيڙي ٺاهه ۽ ظالمن جي حق ۾ مون سان ڳالهه نه ڪجانءِ، بيشڪ اِهي ماڻهو غرق ٿيندا. ٣٨- ۽ نوح ٻيڙي ٺاهڻ لڳو. ۽ جڏهن سندس قوم جو ڪو سردار اُتان لنگهندو هو ته هُو مٿس ٺٺوليون ڪندو هو. هُن (نوح) چيو ته جيڪڏهن توهان اسان تي ٺٺوليون ڪيو ٿا ته اسان به توهان تي ٺٺوليون ڪنداسون. ٣٩- توهان جلد ئي ڄاڻي وٺندو ته اُهي ڪير آهن جن تي اُهو عذاب اچي، جيڪو انهن کي رسوا ڪري ڇڏي ۽ انهن تي اُهو عذاب اچي جيڪو هميشه لاءِ آهي.

٤٠- ايستائين جو اسان جو حڪم اچي ويو ۽ طوفان اٿلي پيو، اسان نوح کي چيو ته هر قسم جي جانورن جو هڪ جوڙو ٻيڙي ۾ چاڙهه ۽ پنهنجي گهر وارن کي به سواءِ انهن ماڻهن جي جن بابت پهرين چيو ويو هو ۽ سڀني ايمان وارن کي به. ۽ ٿورن ئي ماڻهن نوح سان گڏ ايمان آندو هو. ٤١- ۽ نوح چيو ته ٻيڙي ۾ سوار ٿي وڃو، الله جي نالي سان اُن جو هلڻ آهي ۽ اُن جو ٻيهڻ به. بيشڪ منهنجو رب بخشڻ وارو مهربان آهي. ٤٢- ۽ ٻيڙي جبلن جيڏين لهرن جي وچ ۾ ڪين ڪٽي هلڻ لڳي. ۽ نوح پنهنجي پٽ کي سڏيو جيڪو ان کان الڳ هو. اي منهنجا پٽ! اسان سان گڏ سوار ٿي وڃ ۽ ڪافرن سان گڏ نه

ٽيءِ. ٤٣- اُن چيو آئون ڪنهن جبل جي پناھ وٺي ڇڏيندس جيڪو مون کي پاڻي کان بچائي وٺندو. نوح چيو تہ اڄ ڪير بہ اللہ جي حڪم کان بچائڻ وارو نہ آھي، سواءِ ان جي جنهن تي اللہ رحم ڪري ۽ ٻنهي جي وچ ۾ لهر اچي ويئي ۽ هو ٻڏڻ وارن ۾ شامل ٿي ويو. ٤٤- ۽ چيو ويو تہ اي زمين پنهنجو پاڻي ڳهي وڃ ۽ اي آسمان بس ڪر. ۽ پاڻي سڪايو ويو ۽ معاملي جو فيصلو ٿي ويو ۽ ٻيڙي جودي جبل تي ٻيهي رهي ۽ چيو ويو تہ ظالمن جي قوم ناس ٿئي.

٤٥- نوح پنهنجي رب کي پڪاريو ۽ چيائين تہ اي منهنجا رب! منهنجو پٽ منهنجي گهر وارن مان آهي ۽ بيشڪ تنهنجو واعدو سچو آهي. ۽ تون سيني کان وڏو حاڪم آهين. ٤٦- خدا چيو اي نوح! هو تنهنجي گهر وارن مان نہ آهي. ان جا ڪم خراب آهن. تنهن ڪري تون مون کان اُن شيءِ جي لاءِ سوال نہ ڪر جنهن جو تو کي علم نہ آهي. آئون تو کي نصيحت ٿو ڪريان تہ تون جاهلن مان نہ ٽيءُ. ٤٧- نوح چيو اي منهنجا رب! آئون تنهنجي پناھ ٿو گهران تہ تو کان اُها شيءِ گهران جنهن جو مون کي علم نہ آهي. ۽ جيڪڏهن تو مون کي معاف نہ ڪيو ۽ مون تي رحم نہ ڪيو تہ آئون خساري وارن مان ٿي ويندس.

٤٨- چيو ويو تہ اي نوح! هيٺ لهہ اسان جي طرفان سلامتي سان ۽ برڪتن سان، تو تي ۽ انهن جماعتن تي جيڪي توسان گڏ آهن ۽ (انهن مان اڇا واري) امتن کي اسان فائدو ڏينداسون، پوءِ کين اسان جي طرفان هڪ دردناڪ عذاب پڪڙي وٺندو. ٤٩- اِهي غيب جون خبرون آهن جن کي اسان تو ڏانهن وحي ڪري رهيا آهيون. ان کان اڳ نہ تون انهن کي ڄاڻندو هئين ۽ نہ تنهنجي قوم. تنهن ڪري صبر ڪر. بيشڪ آخري انجام ڊڄڻ وارن جي لاءِ آهي.

٥٠- ۽ عاد ڏانهن اسان سندن ڀاءُ هود کي موڪليو. اُن چيو اي منهنجي قوم! اللہ جي عبادت ڪريو. ان کان سواءِ توهان جو ڪو معبود نہ آهي. توهان

رڳو ڪوڙ گھڙي رکيا آھن. ٥١- اي منھنجي قوم! آئون ھِن تي توھان کان ڪو اُجورو نہ ٿو گھران. منھنجو اجر تہ اُن تي آھي، جنھن مون کي پيدا ڪيو آھي. ڇا توھان نہ ٿا سمجھو. ٥٢- ۽ اي منھنجي قوم! پنھنجي رب کان معافي گھرو ۽ پوءِ ان ڏانھن رجوع ڪريو. ھو توھان تي خوب مينھن وسائيندو ۽ توھان جي قوت کي گھٽو وڌائيندو. ۽ توھان مجرم ٿي منھن نہ موڙيو.

٥٣- انھن چيو تہ اي ھود! تو اسان وٽ ڪا پڌري نشاني نہ آندي آھي ۽ اسان تنھنجي چوڻ سان پنھنجي معبودن کي ڇڏڻ وارا نہ آھيون. ۽ اسان ھرگز توکي مڃڻ وارا نہ آھيون. ٥٤- اسان تہ اِھو چونداسون تہ توکي اسان جي معبودن مان ڪنھن ايذايو آھي. ھود چيو آئون اللہ کي شاھد بڻايان ٿو ۽ توھان بہ گواھ رھجو تہ آئون بيزار آھيان انھن کان جن کي توھان شريڪ ڪندا آھيو. ٥٥- اُن (اللہ) کانسواءِ. تنھن ڪري توھان سڀ گڏجي منھنجي خلاف تدبير ڪريو، پوءِ مون کي مھلت نہ ڏيو. ٥٦- مون اللہ تي پروسو ڪيو آھي جيڪو منھنجو رب آھي ۽ توھان جو رب بہ. ڪو جاندار اھڙو نہ آھي، جنھن جي پيشاني ان جي ھٿ ۾ نہ ھجي. بيشڪ منھنجو رب سڌي رستي تي آھي.

٥٧- جيڪڏھن توھان منھن موڙيو ٿا، تہ مون توھان کي اھو پيغام پھچائي ڇڏيو، جنھن کي ڏئي مون کي توھان ڏانھن موڪليو ويو ھو. ۽ منھنجو رب توھان جي جاءِ تي توھان کانسواءِ ڪنھن ٻي قوم کي جانشين (خليفو) بڻائيندو. توھان ان جو ڪجھ بہ نہ بگاڙي سگھندؤ. بيشڪ منھنجو رب ھر شيءِ تي نگھبان آھي. ٥٨- ۽ جڏھن اسان جو حڪم اچي ويو، اسان پنھنجي رحمت سان بچائي ورتو ھود کي ۽ انھن ماڻھن کي جن ان سان گڏ ايمان آندو ھو. ۽ اسان کين ھڪ سخت عذاب کان بچائي ورتو. ٥٩- ۽ اِھي عاد ھئا جن پنھنجي رب جي نشانين جو انڪار ڪيو ۽ ان جي رسولن کي نہ

مجيو ۽ هر سرڪش ۽ مخالف جي ڳالھ جي تابعداري ڪئي. ٦٠- ۽ انھن جي پويان لعنت لڳائي وئي ھن دنيا ۾ ۽ قيامت جي ڏينھن، خبردار! عاد پنھنجي رب جو انڪار ڪيو. خبردار! لعنت آھي عاد جي لاءِ جيڪا ھود جي قوم ھئي.

٦١- ۽ ثمود ڏانھن اسان سندن ڀاءُ صالح کي موڪليو. ان چيو اي منھنجي قوم! الله جي عبادت ڪريو، ان کانسواءِ توھان جو ڪو معبود نہ آھي. اُن ئي توھان کي زمين مان بڻايو ۽ اُن ۾ توھان کي آباد ڪيو. تنھن ڪري معافي گھرو، پوءِ ان ڏانھن رجوع ڪريو. بيشڪ منھنجو رب ويجھو آھي، قبول ڪرڻ وارو آھي. ٦٢- انھن چيو تہ اي صالح! ھِن کان اڳ اسان کي تومان اميد ھئي. ڇا تون اسان کي انھن جي عبادت کان روڪين ٿو جن جي عبادت اسان جا ابا ڏاڏا ڪندا ھئا. ۽ جنھن شيءِ ڏانھن تون اسان کي سڏين ٿو، اُن جي باري ۾ اسان کي سخت شڪ آھي ۽ اسان ٻڌتر ۾ آھيون. ٦٣- ھن چيو اي منھنجي قوم! ٻڌايو جيڪڏھن آئون پنھنجي رب طرفان ھڪ پڌري دليل تي آھيان ۽ ھُن مون کي پنھنجي رحمت سان نوازيو آھي تہ مون کي خدا کان ڪير بچائيندو، جيڪڏھن آئون اُن جي نافرماني ڪريان. پوءِ اوھان تہ منھنجي لاءِ رڳو نقصان پيا وڌايو.

٦٤- ۽ اي منھنجي قوم! ھِي الله جي ڏاچي توھان جي لاءِ ھڪ نشاني آھي. تنھن ڪري اُن کي ڇڏي ڏيو تہ ھو الله جي زمين ۾ چَرِي. ۽ ان کي ڪا تڪليف نہ پھچايو نہ تہ تمام جلد توھان کي عذاب پڪڙي ونڊندو. ٦٥- پوءِ انھن اُن جا پير ڪٽي ڇڏيا. تڏھن صالح چيو تہ ڏينھن ٻيا پنھنجي گھرن ۾ مزا ماڻي وٺو. اِھو ھڪ وعدو آھي جيڪو ڪوڙو نہ ٿيندو. ٦٦- پوءِ جڏھن اسان جو حڪم اچي ويو، اسان پنھنجي رحمت سان صالح کي ۽ انھن ماڻھن کي جن ان سان گڏ ايمان آندو ھو بچائي ورتو ۽ ان ڏينھن جي رسوائي کان بہ (محفوظ)

رکيو. بيشڪ تنهنجو رب ئي قوت وارو ۽ زبردست آهي. ٦٧- ۽ جن ماڻهن ظلم ڪيو هو انهن کي هڪ هولناڪ آواز پڪڙي ورتو، پوءِ صبح جو اُهي پنهنجن گهرن ۾ اوندا پيل رهجي ويا. ٦٨- جڻ تہ اُهي ڪڏهن ب انهن ۾ رهيا ئي نہ هئا. خبردار! ثمود پنهنجي رب سان ڪفر ڪيو. خبردار! ڦٽڪار آهي ثمود جي لاءِ.

٦٩- ۽ ابراهيم وٽ اسان جا فرشتا خوشخبري کڻي آيا. چيائون توتي سلامتي هجي. ابراهيم چيو توهان تي ب سلامتي هجي، پوءِ دير نہ ٿي جو ابراهيم هڪ ڀُڳل گابو کڻي آيو. ٧٠- پوءِ جڏهن ڏٺائين تہ سندن هٿ کاڏي ڏانهن نہ پيا وڌن تہ ان کي کتڪو ٿيو ۽ دل ۾ انهن کان ڊنو. انهن چيو تہ ڊڄ نہ، اسان لوط جي قوم ڏانهن موڪليا ويا آهيون. ٧١- ۽ ابراهيم جي زال بيٺي هئي، هوءِ کلي پئي. پوءِ اسان اُن کي اسحاق جي خوشخبري ڏني ۽ اسحاق کانپوءِ يعقوب جي. ٧٢- اُن چيو هاءِ افسوس ڇا آئون ٻار ڄڻيندس، جڏهن تہ آئون پوڙهي آهيان ۽ منهنجو مڙس ب پوڙهو آهي. هِي تہ هڪ عجيب ڳالهہ آهي. ٧٣- فرشتن چيو ڇا تون اللہ جي حڪم تي تعجب ٿي ڪرين. ابراهيم جا گهر وارؤ! توهان تي اللہ جون رحمتون ۽ برڪتون آهن. بيشڪ اللہ نهايت ساراهيل ۽ وڏي شان وارو آهي.

٧٤- پوءِ جڏهن ابراهيم جو ڊپ لٿو ۽ ان کي خوشخبري ملي تہ هو اسان سان قوم لوط جي باري ۾ جهگڙو ڪرڻ لڳو. ٧٥- بيشڪ ابراهيم وڏو حليم ۽ نرم دل هو ۽ رجوع ڪرڻ وارو هو. ٧٦- اي ابراهيم! ان ڳالهہ کي ڇڏي ڏي. تنهنجي رب جو حڪم اچي چڪو آهي ۽ انهن تي هڪ اهڙو عذاب اچڻ وارو آهي جيڪو ٽرڻ وارو نہ آهي.

٧٧- ۽ جڏهن اسان جا فرشتا لوط وٽ پهتا تہ هو گهبرائجي ويو ۽ سندن

اچڻ تي ان جي دل تنگ ٿي. ان چيو تہ اڇوکو ڏينهن وڏو سخت آهي. ٧٨- ۽ سندس قوم جا ماڻهو ڊوڙندا ان وٽ آيا. ۽ اُهي اڳ ۾ ئي برا ڪم ڪري رهيا هئا. لوط چيو اي منهنجي قوم! منهنجون ڌيئرون آهن، اِهي توهان جي (نڪاح) لاءِ پاڪ آهن. تنهن ڪري توهان الله کان ڊڄو ۽ مون کي منهنجي مهمانن جي سامهون رسوا نہ ڪريو. ڇا توهان ۾ ڪو بہ پلارو مڙس نہ آهي. ٧٩- انهن چيو تون ڄاڻين ٿو تہ اسان کي تنهنجي ڌيئرن سان ڪجهہ غرض نہ آهي ۽ تون ڄاڻين ٿو تہ اسان ڇا چاهيون ٿا.

٨٠- لوط چيو ڪاش! مون وٽ توهان سان مقابلي جي قوت هجي ها يا ڪو مضبوط سهارو هجي ها جو اُن جي پناه وٺان ها. ٨١- فرشتن چيو اي لوط! اسان تنهنجي رب جا موڪليل آهيون. اُهي هرگز تو تائين نہ پهچي سگهندا. تنهن ڪري تون پنهنجي ماڻهن کي وڻي ڪجهہ رات ڈئي نڪري وڃ. ۽ توهان مان ڪوبہ مُڙي نہ ڏسي. پَر تنهنجي گهر واري کي اِهوئي عذاب رسڻ وارو آهي جيڪو انهن ماڻهن کي رسندو. سندن لاءِ صبح جو وقت مقرر آهي، ڇا صبح ويجهو نہ آهي. ٨٢- پوءِ جڏهن اسان جو حڪم آيو تہ اسان اُن بستي کي هيٺ مٿي ڪري ڇڏيو ۽ انهن مٿان پڪي مٽي جا لڳو لڳ پٿر وسايا. ٨٣- جيڪي تنهنجي رب جا نشان ٽيل هئا. ۽ اها بستي انهن ظالمن کان ڪجهہ پري نہ آهي.

٨٤- ۽ مدين ڏانهن سندن ڀاءُ شعيب کي موڪليوسون. اُن چيو اي منهنجي قوم! الله جي عبادت ڪريو، ان کانسواءِ توهان جو ڪوبہ معبود نہ آهي. ۽ ماپ تور ۾ ڪمي نہ ڪريو. آئون توهان کي سڻي حال ۾ ڏسان ٿو ۽ آئون توهان تي هڪ گهيريندڙ عذاب واري ڏينهن کان ڊيڄاريان ٿو. ٨٥- ۽ اي منهنجي قوم! ماپ ۽ تور کي انصاف سان پورو ڪريو. ۽ ماڻهن کي سندن

شيون گهٽائي نہ ڏيو. ۽ زمين تي فساد نہ مچائيندا وتو. ٨٦- الله جو ڏنل بچي پوي اُهو توهان جي لاءِ بهتر آهي جيڪڏهن توهان مؤمن آهيو. ۽ آئون توهان جي مٿان نگهبان نہ آهيان.

٨٧- انهن چيو تہ اي شعيب! ڇا تنهنجي نماز توکي اِهو سيکاري ٿي تہ اسان انهن شين کي ڇڏي ڏيون جن جي عبادت اسان جا ابا ڏاڏا کندا هئا. يا پنهنجي مال ۾ پنهنجي مرضي مطابق جيڪو ڪرڻ چاهيون سو ڇڏي ڏيون. بس تون ئي هڪ عقلمند ۽ سڌي رستي تي هلڻ وارو آهين.

٨٨- شعيب چيو اي منهنجي قوم! ٻڌايو جيڪڏهن آئون پنهنجي رب طرفان هڪ پڌري دليل تي آهيان ۽ ان پنهنجي طرفان مون کي سٺو رزق بہ عطا ڪيو آهي. ۽ آئون نہ ٿو چاهيان تہ آئون خود اُهو ڪم ڪريان جنهن کان آئون توهان کي روڪي رهيو آهيان. آئون تہ صرف اصلاح ڪرڻ چاهيان ٿو جيستائين ٿي سگهي. ۽ مون کي توفيق تہ الله کان ئي ملندي. ان تي ئي مون پروسو ڪيو آهي ۽ ان ئي ڏانهن آئون رجوع ڪريان ٿو. ٨٩- ۽ اي منهنجي قوم! ايئن نہ ٿئي جو مون سان ضد ڪرڻ سان توهان تي اُها آفت اچي وڃي جيڪا نوح جي قوم يا هود جي قوم يا صالح جي قوم تي آئي هئي ۽ لوط جي قوم تہ توهان کان پري بہ نہ آهي. ٩٠- ۽ پنهنجي رب کان معافي گهرو پوءِ ان ڏانهن موٽي اچو. بيشڪ منهنجو رب مهربان ۽ محبت وارو آهي.

٩١- انهن چيو اي شعيب! جيڪو تون چوين ٿو تنهن مان گهڻو حصو اسان جي سمجهہ ۾ نہ ٿو اچي. ۽ اسان تہ ڏسون ٿا تہ تون اسان ۾ ڪمزور آهين. ۽ جيڪڏهن تنهنجي برادري نہ هجي ها تہ اسان توکي سنگسار ڪريون ها. ۽ تون اسان کان ڏاڍو نہ آهين. ٩٢- شعيب چيو اي منهنجي قوم! ڇا منهنجي برادري توهان تي الله کان وڌيڪ ڳري آهي. ۽ الله کي توهان پٺي ڏئي ڇڏي

آهي. بيشڪ منهنجي رب جي قابو ۾ آهي جيڪو ڪجھ توهان ڪري رهيا آهيو. ٩٣- ۽ اي منهنجي قوم! توهان پنهنجي طريقي تي عمل ڪندا رهو ۽ آئون پنهنجي طريقي تي عمل ڪندو رهندس. جلد ئي توهان کي معلوم ٿي ويندو ته ڪنهن تي ذليل ڪرڻ وارو عذاب اچي ٿو ۽ ڪير ڪوڙو آهي. ۽ انتظار ڪريو، آئون به توهان سان گڏ انتظار ڪرڻ وارن مان آهيان.

٩٤- ۽ جڏهن اسان جو حڪم آيو اسان شعيب کي ۽ جن ان سان گڏ ايمان آندو هو پنهنجي رحمت سان بچائي ورتو. ۽ جن ماڻهن ظلم ڪيو هو انهن کي سخت ڪڙڪي اچي پڪڙيو. پوءِ هو پنهنجي گهرن ۾ اونڌا پئجي رهيا. ٩٥- جڙ ته ڪڏهن انهن ۾ رهيا ئي نه هئا. خبردار! مدين وارن تي ڦٽڪار هجي جهڙي ثمود جي قوم تي لعنت ٿي.

٩٦- ۽ اسان موسيٰ کي پنهنجن نشانين ۽ واضح سَنَدَ سان موڪليو. ٩٧- فرعون ۽ سندس سردارن ڏانهن. پوءِ اُهي فرعون جي حڪم تي هليا حالانڪ فرعون جو حڪم صحيح نه هو. ٩٨- قيامت جي ڏينهن هو پنهنجي قوم جي اڳيان هوندو ۽ انهن کي باھ تائين پهچائيندو ۽ ڪيڏو بيڙو ٺڪاڻو آهي جنهن تي اُهي پهچندا. ٩٩- ۽ هن دنيا ۾ انهن تي لعنت ڪئي وئي ۽ قيامت جي ڏينهن به. ڪهڙو برو انعام آهي جيڪو انهن کي مليو.

١٠٠- اِهي وسندين جون ڪجھ خبرون آهن جيڪي اسان توکي ٻڌائي رهيا آهيون. انهن مان ڪجھ اڃا تائين قائم آهن ۽ ڪجھ ناس ٿي چڪيون آهن. ١٠١- ۽ اسان انهن تي ظلم نه ڪيو، بلڪ انهن خود پاڻ تي ظلم ڪيو. پوءِ جڏهن تنهنجي رب جو حڪم اچي ويو ته سندن معبود سندن ڪجھ ڪم نه آيا جن کي هو اللّٰه کانسواءِ پڪاريندا هئا. ۽ انهن سندن حق ۾ بربادي کانسواءِ کو ٻيو ڪجھ واڌارو نه ڪيائون.

١٠٢- ۽ تنهنجي رب جي پڪڙ اِهڙي ئي آهي، جڏهن هو وسندين کي سندن ظلم تي پڪڑيندو آهي. بيشڪ اُن جي پڪڙ وڏي دردناڪ ۽ سخت آهي. ١٠٣- اُن ۾ اُنهن ماڻهن لاءِ نشاني آهي جيڪي آخرت جي عذاب کان ڈجن. اُهو هڪ اهڙو ڏينهن آهي، جنهن ۾ سڀ ماڻهو گڏ ٿيندا ۽ اُهو حاضري جو ڏينهن هوندو. ١٠٤- ۽ اسان اُن کي هڪ مدت جي لاءِ ٽاري رهيا آهيون جيڪو مقرر آهي. ١٠٥- جڏهن اُهو ڏينهن ايندو ته کو جيءُ ان جي اجازت کانسواءِ ڪلام نه ڪري سگهندو. پوءِ انهن ۾ ڪجهه بدبخت هوندا ۽ ڪجهه نيڪ بخت.

١٠٦- پوءِ جيڪي بدبخت آهن اُهي باهه ۾ هوندا. اُن ۾ سندن رڙيون ۽ دانهون هونديون. ١٠٧- اُهي ان ۾ رهندا جيستائين آسمان ۽ زمين قائم آهن، پر جيڪو تنهنجو رب چاهي. بيشڪ تنهنجو رب جيڪي چاهي ٿو سو ڪري ٿو ١٠٨- ۽ جيڪي ماڻهو نيڪ بخت آهن سي جنت ۾ هوندا، اُهي اُن ۾ رهندا جيستائين آسمان ۽ زمين قائم آهن، پر جيڪو تنهنجو رب چاهي، (اِها) بخشش اٽڪ آهي. ١٠٩- تنهن ڪري جن جي اِهي ماڻهو عبادت ڪري رهيا آهن انهن بابت تون شڪ نه ڪر. اِهي ته بس اِهڙي طرح عبادت ڪري رهيا آهن جهڙي طرح انهن کان اڳ ۾ سندن ابا ڏاڏا عبادت ڪندا رهيا هئا. ۽ اسان کين سندن حصو پورو پورو ڏينداسون بغير ڪنهن ڪمي جي.

١١٠- ۽ اسان موسيٰ کي ڪتاب ڏنو. پوءِ اُن ۾ اختلاف پيٺجي ويو. ۽ جيڪڏهن تنهنجي رب طرفان اڳ ۾ ئي هڪ ڳالهه مقرر ٿيل نه هجي ها، ته انهن جي وچ ۾ فيصلو ڪري چڏجي ها. ۽ انهن کي اُن بابت شڪ آهي جيڪو مطمئن ٿيڻ نه ٿو ڏي ١١١- ۽ يقيناً تنهنجو رب هر هڪ کي اُن جي عملن جو پورو بدلو ڏيندو. هو باخبر آهي ان کان جيڪو هو ڪري رهيا آهن.

١١٢- پوءِ تون ثابت قدم رهِ جيئن تہ توکي حڪم ڪيو ويو آهي ۽ اُهي به جن تو سان گڏ توبهہ ڪئي آهي ۽ حد کان نہ وڌو، بيشڪ هو ڏسي رهيو آهي جيڪو توهان ڪندا آهيو. ١١٣- ۽ انهن ڏانهن نہ جُهڪو جن ظلم ڪيو، نہ تہ توهان کي باهہ پڪڙي ونڊي ۽ اللّٰه کانسواءِ توهان جو ڪو مددگار نہ آهي، پوءِ توهان کي کٽان به مدد نہ ملندي ١١٤- ۽ نماز قائم ڪريو ڏينهن جي ٻنهي حصن ۾ ۽ رات جي ڪجهہ حصي ۾، بيشڪ نيڪيون براين کي پري ڪنديون آهن. اِها نصيحت آهي نصيحت حاصل ڪرڻ وارن جي لاءِ. ١١٥- ۽ صبر ڪريو، اللّٰه نيڪي ڪرڻ وارن جو اجر ضايع نہ ٿو ڪري.

١١٦- پوءِ چو نہ ايئن ٿيو جو توهان کان اڳ جي قومن ۾ اهڙا سمجهدار هجن ها جيڪي ماڻهن کي زمين ۾ فساد ڪرڻ کان روڪين ها. پر ڪي ٿورڙا اُٽيا جن کي اسان منجهائن بچائي ورتو. ۽ ظالم ماڻهو تہ ان ئي عيش ۾ پيل رهيا جيڪو انهن کي مليو هو ۽ اُهي مجرم هئا. ١١٧- ۽ تنهنجو رب اهڙو نہ آهي جو هو وسندين کي ناحق تباهہ ڪري ڇڏي جڏهن تہ اُتي جا رهاڪو اصلاح ڪرڻ وارا هجن.

١١٨- ۽ جيڪڏهن تنهنجو رب چاهي ها تہ ماڻهن کي هڪ ئي امت ڪري ڇڏي ها، پر اُهي هميشہ اختلاف ۾ رهندا ١١٩- سواءِ انهن جي جن تي تنهنجو رب رحم فرمائي. ۽ هُن اُن لاءِ ئي کين پيدا ڪيو آهي. ۽ تنهنجي رب جي ڳالهہ پوري ٿي تہ آئون جهنم کي جنن ۽ انسانن کي گڏي پرينداس.

١٢٠- ۽ اسان رسولن جي احوالن مان سڀ شيون توکي ٻڌائي رهيا آهيون. جنهن سان تنهنجي دل کي مضبوط ڪريون ۽ هِن ۾ تو وٽ حق آيو آهي ۽ مؤمنن جي لاءِ نصيحت ۽ يادگيري. ١٢١- ۽ جن ماڻهن ايمان نہ آندو آهي انهن کي چؤ تہ توهان پنهنجي طريقي تي عمل ڪندا رهو ۽ اسان پنهنجي

طريقي تي ڪري رهيا آهيون. ١٢٢- ۽ انتظار ڪريو اسان ۾ انتظار ڪري رهيا آهيون. ١٢٣- ۽ آسمانن ۽ زمين جو ڳجهه رڳو الله کي آهي ۽ سڀ ڪم اُن ڏانهن ئي موٽايا ويندا آهن. تنهن ڪري تون سندس عبادت ڪر ۽ اُن تي ئي پروسو رک ۽ تنهنجو رب ان کان بي خبر نه آهي جيڪو توهان ڪري رهيا آهيو.

سورة يوسف-١٢

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- الف-لام-را. هِي واضح ڪتاب جون آيتون آهن. ٢- اسان هِن کي عربي قرآن ٻڌائي نازل ڪيو آهي ته جيئن توهان سمجهو. ٣- اسان توکي بهترين قصّو ٻڌايون ٿا، هِن قرآن مان جيڪو اسان تو ڏانهن وحي ڪيو آهي. ان کان اڳ ۾ بيشڪ تون بيخبرن مان هئين.

٤- جڏهن يوسف پنهنجي پيءُ کي چيو ته بابا مون خواب ۾ يارهن تارا ۽ سج ۽ چند ڏٺا آهن، مون انهن کي ڏٺو ته هو مون کي سجدو ڪري رهيا آهن. ٥- هن جي پيءُ چيو ته اي منهنجا پٽڙا! تون پنهنجو اِهو خواب پنهنجي ڀائرن کي نه ٻڌائجانءِ. جو هو تنهنجي خلاف ڪا سازش ڪرڻ لڳن. بيشڪ شيطان ماڻهوءَ جو پڌرو دشمن آهي. ٦- ۽ اِهڙي طرح تنهنجو رب توکي چونڊيندو ۽ توکي ڳالهين جي حقيقت تائين پهچڻ سيکاريندو ۽ توتي ۽ يعقوب جي اولاد تي پنهنجي نعمت پوري ڪندو جهڙي طرح هُن ان کان اڳ ۾ تنهنجي ابن ڏاڏن ابراهيم ۽ اسحٰق تي پنهنجي نعمت پوري ڪيائين. يقيناً تنهنجو رب عليم ۽

حڪيم آهي.

٧- حقيقت اِها آهي ته يوسف ۽ ان جي پائرن ۾ پڇڙ وارن جي لاءِ وڏيون نشانيون آهن. ٨- جڏهن ان جي پائرن پاڻ ۾ چيو ته يوسف ۽ ان جو ڀاءُ اسان جي پيءُ کي اسان کان وڌيڪ محبوب آهن، حالانڪ اسين هڪ پورو جٿو آهيون. يقيناً اسان جو پيءُ هڪ پڌري غلطي ۾ مبتلا آهي. ٩- يوسف کي قتل ڪري ڇڏيو يا ان کي ڪنهن جڳهه ڏُتي ڪيو ته جيئن توهان جي پيءُ جو توجهه صرف توهان ڏانهن ٿي وڃي. ۽ ان کانپوءِ توهان بلڪل ٺيڪ ٿي رهجو. ١٠- انهن مان هڪ چوڙ واري چيو ته يوسف کي قتل نه ڪريو، جيڪڏهن توهان ڪجهه ڪرڻ وارا ئي آهيو ته ان کي ڪنهن ڏُتل کوهه ۾ اڇلائي ڇڏيو. ڪو راهه هلندڙ قافلو کيس ڪڍي ويندو.

١١- انهن پنهنجي پيءُ کي چيو اي اسان جا بابا! ڇا ڳالهه آهي ته توهان يوسف جي معاملي ۾ اسان تي ڀروسو نٿا ڪريو، حالانڪ اسان ته ان جا خير خواهه آهيون. ١٢- سڀاڻي ان کي اسان سان گڏ موڪلي ڇڏ ته کائي ۽ کيڏي ۽ اسان اُن جا نگهبان آهيون. ١٣- پيءُ چيو آئون اُن سان غمگين ٿيندو آهيان جو توهان اُن کي وٺي وڃو ۽ مون کي انديشو آهي ته ان کي ڪو بگهڙ کائي وڃي، جڏهن ته توهان اُن کان غافل هجو. ١٤- انهن چيو ته جيڪڏهن هُن کي بگهڙ کائي وڃي، جڏهن ته اسان هڪ پوري جماعت آهيون ته پوءِ اسان وڏي خساري وارا ثابت ٿيندا سون.

١٥- پوءِ جڏهن هو اُن کي وٺي ويا ۽ اِهو طي ڪري ورتائون ته اُن کي اونهي کوهه ۾ اڇلائيندا سون ۽ اسان يوسف کي وحي ڪيو ته تون انهن کي سندن اِهو ڪم جتائيندين ۽ هو توکي نه سڃاڻندا ١٦- ۽ هُو شام جو پنهنجي پيءُ وٽ روئيندا آيا. ١٧- انهن چيو ته اي اسان جا بابا اسان ڊوڙڻ جو مقابلي ۾

لڳي وياسون ۽ يوسف کي اسان پنهنجي سامان وٽ ڇڏي ڏنو هو. پوءِ اُن کي بگهڙ کائي ويو ۽ توهان اسان جي ڳالهه جو يقين نه ڪندؤ چاهي ڪٽي اسان سچا هجون ١٨- ۽ اهي يوسف جي قميص تي ڪوڙو رت لڳائي ڪٽي آيا پيءُ چيو نه، بلڪ توهان جي نفس توهان جي لاءِ هڪ ڳالهه ٺاهي ورتي آهي. هاڻي صبر ئي بهتر آهي ۽ جيڪا ڳالهه توهان ظاهر ڪري رهيا آهيو، اُن تي الله ڪان ئي مدد گهران ٿو.

١٩- ۽ هڪ قافلو آيو ته انهن پنهنجي پاڻي پرڻ واري کي موڪليو. ان پنهنجو ڏول وڌو. ان چيو خوشخبري هجي، اِهو ته هڪ نينگر آهي. ۽ ان کي تجارت جو مال سمجهي محفوظ ڪري ورتو. ۽ الله کي چڱي طرح خبر هئي جيڪو ڪجهه هو ڪري رهيا هئا. ٢٠- ۽ انهن اُن کي ٿورڙي قيمت تي ڪجهه درهمن جي بدلي وڪٽي ڇڏيو ۽ اُهي ان کان بيزاري ڪندڙ هئا.

٢١- ۽ اهل مصر مان جنهن ماڻهو اُن کي خريد ڪيو، اُن پنهنجي زال کي چيو ته هِن کي سڻي نموني رک. اُميد آهي ته هِي اسان جي لاءِ فائديمند هجي يا اسان کيس پنهنجو پٽ بڻائي ونون. ۽ اِهڙي طرح اسان يوسف کي اُن ملڪ ۾ جڳهه ڏني. ۽ ته جيئن اُن کي ڳالهين جي تاويل سيکاريون. ۽ الله پنهنجي ڪم تي غالب آهي پر اڪثر ماڻهو نه ٿا ڄاڻن. ٢٢- ۽ جڏهن هو پنهنجي پختگيءَ کي پهتو ته اسان کيس حڪمت ۽ علم عطا ڪيو ۽ نيڪي ڪرڻ وارن کي اسان اِهڙوئي بدلو ڏيندا آهيون.

٢٣- ۽ يوسف جنهن عورت جي گهر ۾ هو، هوءِ کيس ورغلائڻ لڳي ۽ هڪ ڏينهن دروازا بند ڪيائين ۽ چوڻ لڳي ته هليو اچ. يوسف چيو الله جي پناه. هو منهنجو نپائيندڙ آهي، هُن مون کي چڱي طرح رکيو آهي. بيشڪ ظالم ماڻهو ڪڏهن ڪامياب نه ٿيندا. ٢٤- ۽ عورت ان جو ارادو ڪري ورتو

۽ هُو بہ ان جو ارادو ڪري ها، جيڪڏهن هو پنهنجي رب جو دليل نہ ڏسي ها. ايئن ان ڪري ٿيو تہ جيئن اسان اُن کان برائي ۽ بي حيائي کي پري ڪري ڇڏيون. بيشڪ هو اسان جي چونڊيل ٻانهن مان هو.

٢٥- ۽ ٻئي دروازي ڏانهن ڀڳا. ۽ عورت يوسف جو ڪُڙتو پٺيان ڦاڙي ڇڏيو. ۽ ٻنهي اُن جي مڙس کي دروازي وٽ ڏٺو. عورت چيو تہ جيڪو تنهنجي گهرواريءَ سان برائيءَ جو ارادو ڪري ان جي سزا ان کان سواءِ ڇا آهي جو ان کي قيد ڪيو وڃي يا ان کي سخت عذاب ڏنو وڃي. ٢٦- يوسف چيو تہ هِن ئي مون کي ورغلائڻ جي ڪوشش ڪئي. ۽ عورت جي گهروارن مان هڪ ماڻهوءَ شاهدي ڏني تہ جيڪڏهن ان جو ڪُڙتو اڳيان ڦاٽل هجي تہ عورت سچي آهي ۽ هو ڪوڙو آهي. ٢٧- ۽ جيڪڏهن ان جو ڪُڙتو پٺيان ڦاٽل هجي تہ عورت ڪوڙي آهي ۽ هو سچو آهي. ٢٨- پوءِ جڏهن عزيز ڏٺو تہ ان جو ڪُڙتو پٺئين پاسي کان ڦاٽل آهي تہ اُن چيو تہ بيشڪ هي توهان عورتن جي چال آهي. ۽ توهان جون چالون تمام وڏيون هونديون آهن. ٢٩- يوسف اُن (ڳالهه) کان درگذر ڪر. ۽ اي عورت! تون پنهنجي غلطيءَ جي معافي گهر. بيشڪ تون ئي خطاڪار هئينءَ.

٣٠- ۽ شهر جون عورتون چوڻ لڳيون تہ عزيز جي زال پنهنجي نوجوان غلام جي پويان پئجي وئي آهي. اُن جي محبت سندس دل ۾ ويهي وئي آهي. اسان ڏسون ٿيون تہ هوءَ پڌري غلطيءَ تي آهي. ٣١- پوءِ جڏهن هُن انهن جو فريب ٻڌو تہ انهن کي سڏائي ورتو ۽ انهن جي لاءِ هڪ مجلس تيار ڪئي ۽ انهن ۾ هرهڪ کي هڪ ڇُري ڏني ۽ يوسف کي چيو تہ تون انهن جي سامهون اچ. پوءِ جڏهن عورتن ان کي ڏٺو تہ هو دنگ رهجي ويون. ۽ انهن پنهنجا هٿ ڪٽي ڇڏيا ۽ انهن چيو تہ الله جي پناهہ. اِهو ماڻهو نہ آهي، هِي تہ ڪو پلارو فرشتو

آهي. ٣٢- هُن چيو هِي اِهوئي آهي، جنهن جي باري ۾ توهان مون کي ملامت ڪري رهيون هيون ۽ مون ان کي ورغلائڻ جي ڪوشش ڪئي هئي، پر هو بچي ويو. ۽ جيڪڏهن هُن اِهو نه ڪيو جيڪو آئون هن کي چئي رهي آهيان تہ هو قيد ڪيو ويندو ۽ ضرور بي عزت ٿيندو. ٣٣- يوسف چيو اي منهنجا رب! قيد مون کي ان شيءِ کان وڌيڪ پسند آهي، جنهن ڏانهن هي مون کي سڏي رهيون آهن. ۽ جيڪڏهن تو انهن جي فريب کي مون کان پري نہ ڪيو تہ آئون انهن ڏانهن مائل ٿي پوندس ۽ جاهلن مان ٿي پوندس. ٣٤- پوءِ هن جي رب ان جي دعا قبول ڪئي ۽ انهن جي فريب کان هن کي پري ڪري ڇڏيو. بيشڪ هو ٻڌڻ وارو ۽ ڄاڻڻ وارو آهي.

٣٥- پوءِ نشانيون ڏسي وٺڻ کان بعد انهن ماڻهن جي سمجھ ۾ آيو تہ هڪ مدت جي لاءِ هُن کي قيد ڪري ڇڏين. ٣٦- ۽ قيدخاني ۾ ان سان گڏ ٻہ ٻيا جوان داخل ٿيا. انهن مان هڪ (هڪ ڏينهن) چيو تہ آئون خواب ۾ ڏسان ٿو تہ آئون شراب نپوڙي رهيو آهيان ۽ ٻئي چيو تہ آئون خواب ۾ ڏسان ٿو تہ پنهنجي مٿي تي ماني کنئي اٿم جنهن مان پکي کائي رهيا آهن. اسان کي ان جو تعبير ٻڌاءِ. اسان ڏسون ٿا تہ تون نيڪ ماڻهن مان آهين.

٣٧- يوسف چيو جيڪو طعام توهان کي ملندو آهي، ان جي اچڻ کان پهرين آئون توهان کي انهن خوابن جو تعبير ٻڌائي ڇڏيندس، اِهو اُن علم مان آهي جيڪو منهنجي رب مون کي سيکاريو آهي. مون انهن ماڻهن جي مذهب کي ڇڏي ڏنو جيڪي اللّٰه تي ايمان نہ ٿا آڻين ۽ اُهي ماڻهو آخرت جا منکر آهن. ٣٨- ۽ مون پنهنجن بزرگن ابراهيم ۽ اسحاق ۽ يعقوب جي مذهب جي پيروي ڪئي. اسان کي اِهو حق نہ آهي جو اسان ڪنهن شيءِ کي اللّٰه جو شريڪ ڪريون. اِهو اللّٰه جو فضل آهي اسان تي ۽ سيني ماڻهن تي، پر اڪثر

ماڻهو شڪر نه ٿا ڪن. ٣٩- اي منهنجي جيل جا ساٿيو! ڇا جدا جدا ڪيترا ئي معبود بهتر آهن يا اڪيلو هڪ زبردست الله. ٤٠- توهان ان کانسواءِ پوڄا نه ٿا ڪريو، پر ڪجهه نالن جي جيڪي توهان ۽ توهان جي ابن ڏاڏن رکي ورتا آهن. الله انهن جي لاءِ ڪا سندَ نازل نه ڪئي آهي. اقتدار رڳو الله جي لاءِ آهي. ان حڪم ڏنو آهي ته ان کان سواءِ ڪنهن جي عبادت نه ڪريو. اهوئي سڌو دين آهي، پر گهڻا ماڻهو نه ٿا ڄاڻن.

٤١- اي منهنجي قيدخاني جا ساٿيو! توهان مان هڪ پنهنجي آقا کي شراب پيئاريندو ۽ جيڪو ٻيو آهي، ان کي ڦاهي ڏني ويندي. پوءِ پکي اُن جي مٿي مان کائيندا. جنهن باري ۾ توهان پڇي رهيا هئا، ٤٢- ان معاملي جو فيصلو ٿي ويو آهي. ۽ يوسف اُن ماڻهوءَ کي چيو جنهن جي باري ۾ هن جو گمان هو ته بچي ويندو، ته پنهنجي آقا وٽ منهنجو ذڪر ڪجانءِ. پوءِ شيطان ان کي پنهنجي آقا سان ذڪر ڪرڻ وسارائي ڇڏيو .تنهن ڪري هو قيد ۾ ڪجهه سال پيو رهيو.

٤٣- ۽ بادشاهه چيو ته آئون خواب ۾ ڏسان ٿو ته ست متاريون ڍڳيون آهن، جن کي ست ڏُٻريون ڍڳيون کائي رهيون آهن ۽ سَت ساوا سنگ آهن ۽ ٻيا ست سُڪل. اي درٻار وارؤ! منهنجي خواب جو تعبير مون کي ٻڌايو. جيڪڏهن توهان خواب جو تعبير ٻڌائيندا آهيو. ٤٤- انهن چيو اِهي خيالي خواب آهن ۽ اسان کي اِهڙن خوابن جو تعبير معلوم نه آهي.

٤٥- انهن ۾ قيدين مان جيڪو ماڻهو بچي ويو هو، ان کي هڪ مدت کان پوءِ ياد آيو، هن چيو ته آئون توهان کي ان جو تعبير ٻڌائيندس، جيڪڏهن مون کي (يوسف وٽ) وڃڻ ڏيو.

٤٦- اي سچا يوسف! مون کي ان خواب جو مطلب ٻڌاءِ ته ست متاريون

ڏکيون آهن جن کي ست ڏُهريون ڏکيون کائي رهيون آهن ۽ ست ساوا سنگ آهن ۽ ٻيا ست سُڪل ته جيئن آڻون انهن ماڻهن وٽ وڃان ته جيئن اهي ڄاڻي وٺن. ٤٧- يوسف چيو ته توهان ستن سالن تائين لڳاتار پوک ڪندا رهو. پوءِ جيڪو فصل توهان لُٽو، تنهن مان سواءِ ٿوري جي جيڪي کائو ٻيو سڀ انهن سنگن ۾ رهڻ ڏيو. ٤٨- ان کان پوءِ وري ست سال سختي (ڏُڪار) جا ايندا جيڪي ڪجھ بچائي رکيو هوندو، تنهن کي کائي ويندا، سواءِ ٿوري جي جيڪو توهان حفاظت سان سانڍي رکيو هوندو. ٤٩- ان کان پوءِ هڪ سال ايندو، جنهن ۾ ماڻهن تي مينهن وسندو ۽ هو ان ۾ خوب رس نچوڙيندا.

٥٠- ۽ بادشاھ چيو ته هن کي مون وٽ وڃي اچو. پوءِ جڏهن قاصد هن وٽ آيو ته هن چيو ته تون پنهنجي آقا وٽ واپس وڃ ۽ هن کان پڇ ته انهن عورتن جو ڇا معاملو آهي، جن پنهنجا هٿ ڪَٽي وڌا هئا. منهنجو رب ته انهن جي فريب کان خوب واقف آهي. ٥١- بادشاھ پڇيو توهان جو ڇا معاملو آهي، جڏهن توهان يوسف کي ورغلائڻ جي ڪوشش ڪئي هئي. انهن چيو الله جي پناھ، اسان ان ۾ ڪابہ برائي نہ ڏٺي. عزيز جي زال چيو هاڻي حق پڌرو ٿي ويو. مون ئي ان کي ورغلائڻ جي ڪوشش ڪئي هئي ۽ بيشڪ هو سچو آهي.

٥٢- هِي اُن لاءِ ته (عزيز مصر) اِهو ڄاڻي وڃي ته مون سندس پٺ پويان ان جي خيانت نہ ڪئي هئي. ۽ بيشڪ الله خيانت ڪرڻ

وارن جي چال کي ڪامياب ٿيڻ نہ ٿو ڏي. ☆ ٥٣- ۽ آئون پنهنجي نفس کي پاڪ نہ ٿو ڀانيان. نفس ته برائي ئي سيکاري ٿو، سواءِ اُن جي جو منهنجو رب رحم فرمائي. بيشڪ منهنجو رب بخشڻ وارو مهربان آهي.

٥٤- ۽ بادشاھ چيو اُن کي مون وٽ وڃي اچو. آئون اُن کي خاص پنهنجي لاءِ رکندس. پوءِ جڏهن يوسف ان سان ڳالھ ڪئي ته بادشاھ چيو اڄ

كان تون اسان وٽ معزز ۽ امانتدار آهين. ٥٥- يوسف چيو ته مون کي ملڪ جي خزانن تي مقرر ڪري ڇڏ. آئون حفاظت ڪرڻ ۾ ڄاڻان ٿو ۽ علم وارو ۽ آهيان. ٥٦- ۽ اهڙي طرح اسان يوسف کي ملڪ ۾ بااختيار بڻائي ڇڏيو. هو ان ۾ جتي چاهي جاءِ ٺاهي. اسان جنهن کي چاهيون پنهنجي رحمت سان نوازيون ۽ اسان نيڪي ڪرڻ وارن جو اجر ضايع نه ٿا ڪريون. ٥٧- ۽ آخرت جو اجر ايڪا وڌيڪ گهٽو آهي ايمان ۽ تقويٰ وارن جي لاءِ.

٥٨- ۽ حضرت يوسف جا ڀائر مصر آيا پوءِ ان وٽ پهتا، پوءِ يوسف کين سڃاڻي ورتو. ٥٩- ۽ انهن يوسف کي نه سڃاتو. ۽ جڏهن هُن سندن سامان تيار ڪرائي ڇڏيو ته چيائين ته پنهنجي پيئتي ڀاءُ کي ۽ مون وٽ وڃي اچجو. توهان ڏسو نه ٿا ته آئون اَنُ ۽ پوري ماپ ڪري ڏيندو آهيان ۽ بهترين مهمان نوازي ڪرڻ وارو ۽ آهيان. ٦٠- ۽ جيڪڏهن توهان ان کي مون وٽ نه وڃي آيا ته نه مون وٽ توهان جي لاءِ اَنُ آهي ۽ نه توهان مون وٽ اچجو. ٦١- انهن چيو اسان ان جي باري ۾ ان جي پيءُ کي راضي ڪرڻ جي ڪوشش ڪندا سون ۽ اسان کي اهو ڪم ڪرڻو آهي.

٦٢- ۽ اُن پنهنجي ڪامورن کي چيو ته سندن مال (موڙي) سندن سامان ۾ رکي ڇڏيو ته جيئن جڏهن هو پنهنجي گهر پهچن ته ان کي سڃاڻي وڃن، شايد اُهي وري موٽي اچن. ٦٣- پوءِ جڏهن هو پنهنجي پيءُ وٽ موٽيا ته چيائون ته اي بابا! اسان کي اَنُ ڏيڻ کان روڪيو ويو آهي، تنهن ڪري اسان جي ڀاءُ (بنيامين) کي اسان سان گڏ وڃڻ ڏي ته اسان اَنُ آڻيون ۽ اسان ان جا نگهبان آهيون. ٦٤- يعقوب چيو ڇا آئون ان جي باري ۾ توهان جو اهڙو ئي اعتبار ڪريان جهڙو ان کان پهرين سندس ڀاءُ جي باري ۾ توهان جو اعتبار ڪري چڪو آهيان. بس الله ئي بهترين نگهبان آهي ۽ اهو سڀني مهربانن کان وڌيڪ

مهربان آهي.

٦٥- ۽ جڏهن انهن پنهنجو سامان کوليو تہ ڏنائون تہ سندن مُوڙي بہ کين موٽائي ڏني وئي آهي. انهن چيو اي اسان جا بابا! اسان کي ٻيو ڇا کپي، هِي اسان جي مُوڙي بہ اسان کي موٽائي ڏني وئي آهي. هاڻي اسان وينداسون ۽ پنهنجي گهر وارن لاءِ اَنُ وڻي اينداسون. ۽ پنهنجي ڀاءُ جي حفاظت ڪنداسون. ۽ هڪ اٺ جو بار وڌيڪ آڻيندا سون. اِهو اَنُ تہ ٿورو آهي. ٦٦- يعقوب چيو آئون هِن کي توهان سان گڏ هرگز نہ موڪلينديس، جيستائين توهان مون کي الله جي نالي تي اِهو پختو عهد نہ ڏيو تہ توهان ان کي ضرور مون وٽ موٽائي وڻي ايندؤ، سواءِ اَن جي جو توهان سپ گهيرجي وڃو. پوءِ جڏهن انهن اُن کي پنهنجو پڪو عهد ڏنو، ان چيو تہ جيڪو ڪجهہ اسان چئي رهيا آهيون، ان تي الله نگهبان آهي.

٦٧- ۽ يعقوب چيو تہ اي منهنجا پٽڑؤ! توهان سپ هڪ ئي دروازي مان داخل نہ ٿجو، بلڪ الڳ الڳ دروازن مان داخل ٿجو ۽ آئون توهان کي الله جي ڪنهن ڳالهہ کان نہ ٿو بچائي سگهان، حڪم تہ بس الله جو آهي. آئون ان ئي تي پروسو ڪريان ٿو ۽ پروسو ڪرڻ وارن کي ان ئي تي پروسو ڪرڻ کپي. ٦٨- ۽ جڏهن اُهي داخل ٿيا جتان انهن جي پيءُ انهن کي هدايت ڪئي هئي ۽ هو انهن کي الله جي ڪنهن بہ ڳالهہ کان نہ بچائي ٻيو سگهي. اُهو تہ صرف يعقوب جي دل ۾ هڪ خيال هو جيڪو اُن پورو ڪيو. بيشڪ هُو اسان جي ڏنل تعليم جي ڪري صاحبِ علم هو، پر اڪثر ماڻهو نہ ٿا ڄاڻن.

٦٩- ۽ جڏهن اُهي يوسف وٽ پهتا تہ اُن پنهنجي ڀاءُ کي پاڻ وٽ ترسايو. چيائين تہ آئون تنهنجو ڀاءُ (يوسف) آهيان. تنهن ڪري غم نہ ڪر اُن تي جيڪو هو ڪري رهيا آهن. ٧٠- پوءِ جڏهن سندن سامان تيار ڪرائي

ڇڏيو ته پيئڻ جو هڪ پيالو پنهنجي پاءُ جي سامان ۾ رکي ڇڏيو. پوءِ هڪ پڪارڻ واري پڪاريو ته اي قافلي وارؤ! توهان چور آهيو. ٧١- انهن ان ڏانهن متوجهه ٿي ڪري چيو توهان جي کهڙو شيءِ وڃائجي وئي آهي. ٧٢- انهن چيو اسان بادشاهه جو (ماپ) وارو پيالو وڃايو آهي. ۽ جيڪو ان کي آڻيندو ان جي لاءِ هڪ اٺ جو بار آهي ۽ آئون ان جو ضامن آهيان. ٧٣- انهن چيو الله جو قسم توهان کي معلوم آهي ته اسان هِن ملڪ ۾ فساد ڪرڻ جي لاءِ نه آيا آهيون ۽ نه اسان ڪڏهن به چور هئاسون. ٧٤- انهن چيو جيڪڏهن توهان کوڙا نڪتا ته اُن چوري ڪرڻ واري جي سزا ڇا آهي. ٧٥- انهن چيو ان جي سزا اِها آهي ته جنهن ماڻهو جي سامان ۾ ملي اهوئي ماڻهو ان جو بدلو آهي. اسان ظالمن کي اِهڙي ئي سزا ڏيندا آهيون. ٧٦- پوءِ اُن پنهنجي (ننديي) پاءُ کان پهرين انهن جي ٿيلهن جي تلاشي ونڻ شروع ڪئي. پوءِ ان جي پاءُ جي ٿيلهي مان ان کي ڪيبائين، اهڙي طرح اسان يوسف جي لاءِ تدبير ڪئي. هو بادشاهه جي قانون مطابق پنهنجي پاءُ کي وٺي نٿي سگهيو. سواءِ الله جي مرضي جي اسان جنهن جا درجا چاهيون بلند ڪري ڇڏيندا آهيون. ۽ هر علم واري جي مٿان هڪ وڌيڪ علم وارو آهي.

٧٧- انهن چيو جيڪڏهن هِي چوري ڪري ته اُن کان اڳ ۾ هِن جو هڪ پاءُ به چوري ڪري چڪو آهي. پوءِ يوسف ان ڳالهه کي پنهنجي دل ۾ رکيو ۽ ان کي مٿن ظاهر نه ڪيو. ان پنهنجي جيءَ ۾ چيو توهان خود ئي بُرا ماڻهو آهيو ۽ جيڪو ڪجهه توهان چئي رهيا آهيو، الله ان کي خوب ڄاڻي ٿو. ٧٨- انهن چيو اي عزيز! هِن جو پيءُ ڏاڍو پوڙهو آهي تنهن ڪري توهان هِن جي جاءِ تي اسان مان ڪنهن کي رکي وٺو. اسان توکي احسان ڪندڙن مان ڏسون ٿا. ٧٩- ان چيو الله جي پناهه جو اسان ان کانسواءِ ڪنهن ٻئي کي

پڪڙيون جنهن وٽ اسان پنهنجي شيءِ لڏي آهي. ان صورت ۾ اسان ضرور ظالم ٿينداسين.

٨٠- جڏهن هو ان مان نا اميد ٿي ويا تہ الڳ ٿي پاڻ ۾ مشورو ڪرڻ لڳا. سندن وڏي چيو تہ چا توهان کي معلوم نہ آهي تہ توهان جي پيءُ الله جي نالي تي پڪو عهد ورتو ۽ ان کان اڳ ۾ يوسف جي معاملي ۾ جيڪا زيادتي توهان ڪري چڪا آهيو اها بہ توهان کي معلوم آهي. تنهن ڪري آئون هِن زمين کي هرگز نہ ڇڏيندس جيستائين منهنجو پيءُ مون کي اجازت نہ ڏي يا الله منهنجي لاءِ ڪو فيصلو ڪري. ۽ هو سڀ کان بهتر فيصلو ڪرڻ وارو آهي. ٨١- توهان پنهنجي پيءُ وٽ ويجو ۽ چئو تہ اي اسان جا بابا! تنهنجي پٽ چوري ڪئي ۽ اسان اِهائي ڳالهہ چئي رهيا آهيون جيڪا اسان کي خبر آهي ۽ اسان غيب جا نگهبان نہ آهيون ٨٢- ۽ تون انهي بستي جي ماڻهن کان پڇي وٽ جتي اسين هئاسون ۽ ان قافلي وارن کان پُڇي وٽ جنهن سان گڏ اسان آيا آهيون. ۽ اسان بلڪل سچا آهيون.

٨٣- پيءُ چيو بلڪ توهان پنهنجي دل مان هڪ ڳالهہ ٺاهي ورتي آهي، تنهن ڪري آئون صبر ڪندس. اُميد آهي تہ الله انهن سڀني کي مون وٽ آڻيندو. هو ڄاڻڻ وارو، حڪمت وارو آهي. ٨٤- ۽ هُن کانئن منهن موڙي ورتو ۽ چيائين هاءِ يوسف! ۽ غم ۾ سندس اکيون اڇيون ٿي ويون. هو اندر ئي اندر غم کي پي رهيو هو. ٨٥- انهن چيو الله جو قسم تون يوسف کي سارينڈو رهندين ايستائين جو ڳري وڃين يا هلاڪ ٿي وڃين. ٨٦- هن چيو آئون پنهنجي پريشاني ۽ پنهنجي غم جي شڪايت صرف الله سان ڪريان ٿو. ۽ آئون الله طرفان اُهي ڳالهيون ڄاڻان ٿو جيڪي توهان نٿا ڄاڻو. ٨٧- اي منهنجا پٽڙؤ! وڃو يوسف ۽ ان جي پاءُ کي تلاش ڪريو ۽ الله جي رحمت کان

نا اميد نہ ٿيو. الله جي رحمت کان صرف منڪر ئي نا اميد ٿيندا آهن.

٨٨- پوءِ جڏهن اُهي (يوسف) وٽ پهتا، انهن چيو اي عزيز! اسان کي ۽ اسان جي گهر وارن کي ڏاڍي تڪليف پهتي آهي ۽ اسان ٿوري موڙي ڪٽي آيا آهيون، تون اسان کي پورو ان ڏي ۽ اسان کي صدقو بہ ڏي. بيشڪ الله صدقو ڪرڻ وارن کي اُن جو بدلو ڏيندو آهي. ٨٩- اُن چيو ڇا توهان کي خبر آهي تہ توهان يوسف ۽ اُن جي ياءُ سان ڇا ڪيو جڏهن توهان کي سمجهہ نہ هئي. ٩٠- انهن چيو ڇا سچ پچ تون ئي يوسف آهين. اُن چيو ها آئون يوسف آهيان ۽ هي منهنجو ياءُ آهي. الله اسان تي فضل فرمايو. جيڪو ماڻهو ڊڄندو آهي ۽ صبر ڪندو آهي تہ الله نيڪ ڪم ڪرڻ وارن جو اجر ضايع نہ ٿو ڪري.

٩١- پائرن چيو الله جو قسم، الله تو کي اسان تي فضيلت ڏني آهي ۽ بيشڪ اسان غلطي تي هئاسون. ٩٢- يوسف چيو اڄ توهان تي ڪو الزام نہ آهي، الله توهان کي معاف ڪري ۽ هو سڀني مهربانن کان وڌيڪ مهربان آهي. ٩٣- توهان منهنجو اِهو پهراڻ ڪٽي وڃو ۽ اُن کي منهنجي بابا جي منهن تي گهمايو، سندس نظر موٽي ايندي ۽ توهان پنهنجي گهر وارن سان گڏ مون وٽ اچي وڃو.

٩٤- ۽ جڏهن قافلو (مصر کان هليو تڏهن سندن پيءُ ڪنعان ۾) چيو تہ جيڪڏهن توهان مون کي پيريءَ ۾ ٽڙيل ڳالهيون ڪرڻ وارو نہ سمجهو تہ مون کي يوسف جي خوشبو اچي رهي آهي. ٩٥- ماڻهن چيو الله جو قسم تون تہ اڃا تائين پنهنجي پراڻي غلط خيال ۾ مبتلا آهين. ٩٦- پوءِ جڏهن خوشخبري ڏيڻ وارو آيو، هن پهراڻ يعقوب جي منهن تي گهمايو تہ سندس ٻيبنائي موٽي آئي. هُن چيو ڇا مون توهان کي نہ چيو هو تہ آئون الله جي طرفان اُهي ڳالهيون ڄاڻان ٿو جيڪي توهان نٿا ڄاڻو. ٩٧- يوسف جي پائرن چيو اي اسان جا بابا! اسان

جي گناهن جي معافي لاءِ دعا گهُر، بيشڪ اسان خطاڪار هئاسون. ٩٨- يعقوب چيو آئون پنهنجي رب کان توهان لاءِ بخشش جي دعا ڪندس. بيشڪ اُهو بخشڻ وارو، رحم ڪرڻ وارو آهي.

٩٩- پوءِ جڏهن اُهي سڀ يوسف وٽ پهتا تہ اُن پنهنجي والدين کي پاڻ وٽ ويهاريو. ۽ چيائين تہ مصر ۾ ان شاء الله امن ۽ سکون سان رهو ١٠٠- ۽ اُن پنهنجي والدين کي تخت تي ويهاريو ۽ سڀ ان جي لاءِ سجدي ۾ جهڪي ويا. ۽ يوسف چيو اي بابا! هي آهي منهنجي خواب جو تعبير جيڪو مون اڳ ۾ ڏٺو هو. منهنجي رب ان کي سچو ڪيو ۽ ان مون تي احسان ڪيو تہ ان مون کي قيد مان ڪڍيو ۽ توهان سيني کي پهراڙي مان هِتي آندو، ان کان اڳ شيطان منهنجي ۽ منهنجي پائرن جي وچ ۾ فساد وجهي ڇڏيو هو. بيشڪ منهنجو رب جيڪو ڪجهه چاهي ٿو ان جي بهترين تدبير ڪندو آهي، هو ڄاڻڻ وارو حڪمت وارو آهي.

١٠١- اي منهنجا رب! تو مون کي حڪومت ۾ حصو ڏنو ۽ مون کي ڳالهين جي تعبير ڪرڻ سيکاري. اي آسمانن ۽ زمين جا پيدا ڪرڻ وارا، تون منهنجو ڪارساز آهين دنيا ۾ ۽ به ۽ آخرت ۾ ۽. مون کي فرمانبرداري جي حالت ۾ وفات ڏي ۽ مون کي نيڪ ٻانهن ۾ شامل فرماءِ.

١٠٢- هي غيب جي خبرن مان آهي جيڪو اسان تو تي وحي ڪري رهيا آهيون ۽ تون ان وقت انهن وٽ موجود نہ هئين جڏهن يوسف جي پائرن پنهنجي ڪم جو پڪو ارادو ڪيو ۽ اُهي تدبيرون ڪري رهيا هئا ١٠٣- ۽ تون چاهي ڪيتروئي چاهين، اڪثر ماڻهو ايمان آڻڻ وارا نہ آهن. ١٠٤- ۽ تون انهن کان ان تي ڪو اجر نہ ٿو گهرين. اِها تہ صرف هڪ نصيحت آهي سيني جهان وارن جي لاءِ.

۱۰۵- ۽ آسمانن ۽ زمين ۾ ڪيتريون ئي نشانيون آهن جن وٽان سندن لنگهڻ ٽيندو آهي ۽ هو انهن تي ڌيان نه ٿا ڏين. ۱۰۶- ۽ اڪثر ماڻهو جيڪي خدا کي مڃيندا آهن، هو ان سان پين کي شريڪ ٻه ڪندا آهن. ۱۰۷- ڇا اِهي ماڻهو اُن ڳالهه مان مطمئن آهن ته انهن تي عذاب اِلٰهي جي ڪا آفت اچي ڪَڙَڪي يا اوچتو متن قيامت اچي وڃي ۽ اُهي ان کان بي خبر هجن. ۱۰۸- چؤ ته هِي منهنجو رستو آهي، آئون اللّٰه ڏانهن سڏيان ٿو بصيرت سان، آئون ٻه ۽ اُهي ماڻهو ٻه جن منهنجي پيروي ڪئي ۽ اللّٰه پاڪ آهي ۽ آئون مشرڪن مان نه آهيان.

۱۰۹- ۽ اسان توکان اڳ ۾ مختلف بستين وارن ۾ جيترا رسول موڪليا سي انسان ئي هئا. اسان انهن ڏانهن وحي ڪئي سون. ڇا اِهي ماڻهو زمين ۾ گهميا ڦريا نه آهن جو ڏسن ته انهن ماڻهن جو انجام ڇا ٿيو جيڪي انهن کان اڳ هئا ۽ آخرت جو گهر انهن ماڻهن جي لاءِ بهتر آهي جيڪي ڊجن ٿا، ڇا توهان سمجهو نه ٿا. ۱۱۰- ايستائين جڏهن پيغمبر مايوس ٿي ويا ۽ (سندن قوم وارا) هو خيال ڪرڻ لڳا ته انهن سان ڪوڙ ڳالهايو ويو هو ته انهن کي اسان جي مدد پهتي. پوءِ جنهن کي اسان چاهيو نجات ملي ۽ مجرم ماڻهن تان اسان جو عذاب ٽاري نه ٿو سگهجي.

۱۱۱- انهن جي قصن ۾ سمجهه وارن لاءِ وڏي عبرت آهي. هي (قرآن) ڪا گهڙيل ڳالهه نه آهي، بلڪ تصديق ڪندڙ آهي اُن شيءِ جي جيڪا اُن کان اڳ ۾ موجود آهي ۽ تفصيل آهي هر شيءِ جي. ۽ هدايت ۽ رحمت آهي ايمان وارن جي لاءِ.

سورة الرعد-١٣

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- الف-لام-مر-را، هي ڪتاب جون آيتون آهن. ۽ جيڪو ڪجھ تو تي تنهنجي رب طرفان نازل ٿيو آهي اُهو حق آهي. پر اڪثر ماڻهو نه ٿا مڃين.
٢- اللّٰه ئي آهي جنهن آسمان کي بلند ڪيو بغير اِهڙن ٿنڀن جي جيڪي توهان کي نظر اچن. پوءِ هو پنهنجي عرش تي قائم ٿيو ۽ ان سج ۽ چند کي هڪ قانون جي تابع ڪيو. هر هڪ مقرر وقت تي هلندو آهي. اللّٰه ئي هر ڪم جو انتظام ڪندو آهي. هُو نشانين کي کولي کولي بيان ڪندو آهي ته جيئن توهان پنهنجي رب سان ملڻ جو يقين ڪريو.
٣- ۽ اُهو ئي آهي جنهن زمين کي پکيڙيو. ۽ اُن ۾ جبل ۽ ندين ٻٽايائين ۽ هر قسم جي ميون جا جوڙا اُن ۾ پيدا ڪيا. اُهو رات سان ڏينهن کي ڍڪي ٿو. بيشڪ انهن شين ۾ نشانيون آهن، انهن ماڻهن جي لاءِ جيڪي غور ڪن.
٤- ۽ زمين ۾ لڳو لڳ مختلف ٽڪرا آهن ۽ انگورن جا باغ آهن ۽ پوکون آهن ۽ کجيون آهن، انهن ۾ ڪجھ هڪ ٿڙ وارا آهن ۽ ڪجھ بن ٿڙن وارا. سڀني کي هڪ ئي پاڻي ملي ٿو. ۽ اسان هڪ کي ٻئي تي پيداوار ۾ برتري ڏيندا آهيون. بيشڪ ان ۾ نشانيون آهن انهن ماڻهن لاءِ جيڪي غور ڪن.
٥- ۽ جيڪڏهن تون تعجب ڪرين ته تعجب جي قابل انهن جو اِهو قول آهي ته جڏهن اسان متي تي ويندا سون ته ڇا اسان وري نئين سِر پيدا ڪيا ويندا سون. هي اُهي ماڻهو آهن جن پنهنجي رب جو انڪار ڪيو ۽ هِي اُهي ماڻهو آهن جن جي ڳچين ۾ ڳٽ پيل آهن. اُهي باهه وارا ماڻهو آهن، هو اُن ۾ هميشه رهندا.

٦- اُهي پلائي کان اڳ ۾ برائي جي لاءِ جلدي ڪري رهيا آهن. حالانڪ انهن کان اڳ ۾ مثالَ گذري چڪا آهن ۽ تنهنجو رب ماڻهن جي ظلم جي باوجود انهن کي معاف ڪرڻ وارو آهي. ۽ بيشڪ تنهنجو رب سخت سزا ڏيڻ وارو آهي.

٧- ۽ جن ماڻهن انڪار ڪيو سي چوندا آهن تہ هِن شخص تي ان جي رب طرفان ڪا نشاني ڇو نٿي لهي. تون تہ صرف خبردار ڪرڻ وارو آهين. ۽ هر قوم لاءِ هڪ راهہ ٻڌائڻ وارو آهي.

٨- اللّٰه ڄاڻي ٿو هر مادي جي حمل کي. ۽ جيڪو ڪجهہ رحم ۾ گهٽجي ۽ وڌي ٿو ان کي بہ. ۽ هر شيءِ جو ان وٽ هڪ اندازو مقرر آهي. ٩- هو ڳجهي ۽ پڌري جو ڄاڻڻ وارو آهي، سيني کان وڏو آهي، سيني کان مٿانهون. ١٠- توهان مان ڪو ماڻهو هوريان ڳالهائي يا ڏاڍيان ڳالهائي ۽ جيڪو رات ۾ لڪل هجي. يا ڏينهن ۾ هلي رهيو هجي، اللّٰه جي لاءِ سڀ برابر آهن.

١١- هر ماڻهو جي اڳيان ۽ پويان اُن جا نگران آهن جيڪي اللّٰه جي حڪم سان اُن جي سنيال ڪري رهيا آهن. بيشڪ اللّٰه ڪنهن قوم جي حالت کي نہ ٿو بدلائي، جيستائين هو ان کي نہ بدلائين جيڪو سندن جيءَ ۾ آهي. ۽ جڏهن اللّٰه ڪنهن قوم تي ڪا آفت آڻڻ ٿو چاهي تہ پوءِ ان جي ٽرڻ جي ڪا صورت نہ آهي ۽ اللّٰه کانسواءِ ان جي مقابلي ۾ سندن کو مددگار نہ آهي.

١٢- اهوئي آهي جيڪو توهان کي وڇ ڏيکاريندو آهي جنهن مان ڊپ بہ پيدا ٿيندو آهي ۽ اميد بہ. ۽ اُهو ئي آهي جيڪو پاڻي سان پريل ڪرن کي کڻندو آهي. ١٣- ۽ وڇ جي گجگوڙ اُن جي حمد سان گڏ پاڪائي بيان ڪندي آهي. ۽ ملائڪ پڻ سندس خوف کان. ۽ هو وڇون موڪلينڊو آهي، پوءِ جنهن تي چاهي تنهن تي ڪيرائيندو آهي. ۽ اُهي ماڻهو اللّٰه جي باري ۾ جهگڙو

ڪندا آهن، حالانڪ هو زبردست آهي قوت وارو آهي.

١٤- صرف الله ڪي سڏڻ ئي حق آهي. ۽ ان ڪانسواءِ جن ڪي ماڻهو سڏيندا آهن سي انهن جي ان ڪان وڌيڪ فرياد رسي نه ٿا ڪري سگهن جيترو پاڻي ان ماڻهو جي ڪندو آهي جيڪو پنهنجا ٻئي هٿ پاڻي ڏانهن ڏگها ڪري، ته جيئن اُهو سندس وات تائين پهچي ويجي ۽ اُهو سندس وات تائين پهچڻ وارو نه آهي. ۽ منڪرن جو سڏڻ بي فائده آهي.

١٥- ۽ آسمانن ۽ زمين ۾ جيڪي به آهن سي الله ئي ڪي سجدو ڪندا آهن. خوشي مان يا مجبوري مان ۽ سندن پاڇا به صبح ۽ شام. ١٦- چؤ آسمانن ۽ زمين جو رب ڪير آهي، چؤ ته الله. چؤ ڇا پوءِ به توهان اُن ڪانسواءِ اهڙا مددگار بڻائي رکيا آهن جيڪي خود پنهنجي ذات جي نفعي ۽ نقصان جو به اختيار نه ٿا رکن. چئو، ڇا انڌو ۽ اکين وارو ٻئي برابر ٿي سگهن ٿا يا ڇا اونداهيون ۽ سوجهرو ٻئي برابر ٿي ويندا. ڇا انهن الله جا اِهڙا شريڪ ڪيا آهن جن به پيدا ڪيو آهي جيئن الله پيدا ڪيو آهي جو هنن وٽ تخليق (پيدائش) مشڪوڪ ٿي پئي آهي. چؤ الله هر شيءِ جو پيدا ڪرڻ وارو آهي ۽ اُهوئي اڪيلو، زبردست آهي.

١٧- الله آسمان مان پاڻي وسايو. پوءِ ندين پنهنجي پنهنجي مقدار موجب وهي نڪتيون. پوءِ سيلاب ايرندي گجي (جهاڳ) کي کنيو ۽ اهڙي طرح جو گجي (جهاڳ) انهن شين ۾ به ايري ايندي آهي جن ڪي ماڻهو زيور يا سامان ٺاهڻ جي لاءِ باهه ۾ پگهاريندا آهن. اهڙي طرح الله حق ۽ باطل جي مثال بيان ڪندو آهي. پوءِ گجي (جهاڳ) ته سڪي ويندي آهي ۽ جيڪا شيءِ انسانن کي نفعو پهچائڻ واري آهي سا زمين ۾ باقي رهجي ويندي آهي. الله اِهڙي طرح مثال بيان ڪندو آهي.

۱۸- جن ماڻهن پنهنجي رب جي پڪار تي لبيڪ چيو، انهن لاءِ پلائي آهي ۽ جن ماڻهن ان جي پڪار کي نه مڃيو، جيڪڏهن انهن وٽ اِهو سڀ ڪجهه هجي جيڪو زمين ۾ آهي ۽ ان جي برابر ٻيو به ته اُهو سڀ پنهنجي نجات جي عيوض ڏئي ڇڏين. انهن ماڻهن جو حساب سخت ٿيندو ۽ سندن ٺڪاڻو جهنم هوندو. ۽ اُهو ڪيڏو برو ٺڪاڻو آهي.

۱۹- جيڪو ماڻهو هِي ڄاڻي ٿو ته جيڪو ڪجهه تنهنجي رب طرفان نازل ٿيو آهي اُهو حق آهي، ڇا هُو اُن ماڻهو جهڙو ٿي سگهي ٿو جيڪو انڌو آهي. نصيحت ته عقل وارا ماڻهوئي قبول ڪندا آهن.

۲۰- اُهي ماڻهو جيڪي اللّٰه جي عهد کي پورو ڪندا آهن ۽ ان جي عهد کي نه ٽا ٽوڙين. ۲۱- ۽ جيڪي ان کي ڳنڍيندا آهن جنهن کي اللّٰه ڳنڍڻ جو حڪم ڏنو آهي ۽ هُو پنهنجي رب کان ڊڄندا آهن ۽ هو بُري حساب جو انديشو رکندا آهن ۲۲- ۽ جنهن پنهنجي رب جي رضا جي لاءِ صبر ڪيو ۽ نماز قائم ڪئي. ۽ اسان جي ڏنل مان ڳجهي ۽ پڌري طور خرچ ڪيو ۽ برائي کي پلائي سان ٽاريندا آهن. آخرت جو گهر اهڙن ئي ماڻهن جي لاءِ آهي. ۲۳- همیشه قائم رهڻ وارا باغ جن ۾ هو داخل ٿيندا. ۽ اُهي به جيڪي ان جا اهل بڻجن، سندن ابن ڏاڏن ۽ سندن زالن ۽ سندن اولاد مان. ۽ ملائڪ هر دروازي کان انهن وٽ ايندا، ۲٤- چوندا ته اوهان تي سلامتي هجي ان صبر جي ڪري جيڪو اوهان ڪيو. پوءِ ڪهڙو نه چڱو آهي هي آخرت جو گهر.

۲۵- ۽ جيڪي ماڻهو اللّٰه سان پڪو عهد ڪرڻ کانپوءِ ان کي ٽوڙين ٿا ۽ ان کي ڇنن ٿا جنهن کي اللّٰه ڳنڍڻ جو حڪم ڏنو آهي ۽ زمين ۾ فساد ڪن ٿا، اهڙن ماڻهن تي لعنت آهي ۽ سندن لاءِ بُرو گهر آهي. ۲٦- اللّٰه جنهن کي چاهي ٿو ڪشادي روزي ڏي ٿو ۽ جنهن جي لاءِ چاهي ٿو تنگ ڪري ڇڏيندو

آهي. ۽ اُهي دنيا جي زندگي تي خوش آهن. ۽ دنيا جي زندگي آخرت جي مقابلي ۾ هڪ قليل شيءِ کانسواءِ ٻي ڪجھ بہ نہ آهي.

٢٧- ۽ جن انڪار ڪيو سي چوندا آهن تہ هِن شخص تي اُن جي رب طرفان ڪا نشاني ڇو نہ لاٿي وئي. چؤ تہ الله جنهن کي چاهي ٿو گمراھ ڪري ٿو ۽ هُو پنهنجو رستو ان کي ڏيکاري ٿو جيڪو ان ڏانهن رجوع ڪري. ٢٨- اُهي ماڻهو جن ايمان آندو ۽ جن جي دلين کي الله جي ياد ۾ اطمينان ملي ٿو. ٢٩- ٻڌو! الله جي ياد سان ئي دلين کي اطمينان حاصل ٿيندو آهي. جن ماڻهن ايمان آندو ۽ جن چڱا ڪم ڪيا، انهن لاءِ خوشخبري آهي ۽ سڻ ڏکاٽو آهي.

٣٠- اهڙي طرح اسان توکي موڪليو هڪ امت ۾ جنهن کان اڳ ڪيتريون امتون گذري چڪيون آهن تہ جيئن تون ماڻهن کي اُهو پيغام ٻڌائي جڏ جيڪو اسان تو ڏانهن موڪليو آهي ۽ اُهي مهربان خدا جو انڪار ڪري رهيا آهن. چؤ تہ اُهوئي منهنجو رب آهي، اُن کان سواءِ ڪو معبود نہ آهي، اُن ئي تي مون پروسو ڪيو ۽ اُن ڏانهن ئي منهنجو موٽڻ آهي.

٣١- ۽ جيڪڏهن اهڙو قرآن نازل ٿئي ها جنهن سان جبل هلڻ لڳن ها، يا اُن سان زمين ٽڪرا ٽڪرا ٿي وڃي ها يا اُن سان مُئل ڳالهائڻ لڳن ها. بلڪ سڄو اختيار الله ئي جي لاءِ آهي. ڇا ايمان آڻڻ وارن اڃا نہ ڄاتو آهي تہ جيڪڏهن الله گهري ها تہ سڀني ماڻهن کي هدايت ڏئي ڇڏي ها. ۽ انڪار ڪرڻ وارن تي ڪا نہ ڪا آفت ايندي رهندي آهي، سندن عملن جي سبب يا سندن بستي جي قريب ڪٿي نازل ٿيندي رهندي. ايستائين جو الله جو وعدو پورو ٿئي. يقيناً الله وعدي جي خلاف نہ ٿو ڪري. ٣٢- ۽ توکان اڳ ۾ بہ رسولن جو مذاق اڏايو ويو، تہ مون انڪار ڪرڻ وارن کي ڍر ڏني، پوءِ مون

انهن کي پڪڙي ورتو. تہ ڏسو ڪهڙي هئي منهنجي سزا.

٣٣- پوءِ ڇا جيڪو هر شخص کان اُن جي عمل جو حساب ڪرڻ وارو آهي ۽ ماڻهن الله جا شريڪ بٹائي ورتا آهن. چؤ تہ انهن جو نالو ونو. ڇا توهان الله کي اهڙي شيءِ جي خبر ڏئي رهيا آهيو، جنهن کي هو زمين ۾ نہ ٿو ڄاڻي يا توهان ٹلهيون ڳالهيون ڪري رهيا آهيو، بلڪ انڪار ڪرڻ وارن کي سندن فريب خوشنما ڪري ڏيکاريو ويو آهي. ۽ کين رستي کان روڪيو ويو آهي. ۽ الله جنهن کي گمراهه ڪري، اُن کي ڪو راهه ٻڌائڻ وارو نہ آهي. ٣٤- انهن لاءِ دنيا جي زندگي ۾ بہ عذاب آهي ۽ آخرت جو عذاب تہ وڏو سخت آهي. ڪو انهن کي الله کان بچائڻ وارو نہ آهي.

٣٥- ۽ جنت جو مثال جنهن جو متقين سان وعدو ڪيو ويو آهي، اِهو آهي تہ اُن جي هيٺان نهرون وهنديون هونديون. ان جا ميوا ۽ ڇانوَ هميشہ لاءِ هوندا. اِهو انجام انهن ماڻهن جو آهي جيڪي خدا کان ڈجن ۽ منڪرن جو انجام باهہ آهي.

٣٦- ۽ جن ماڻهن کي اسان ڪتاب ڏنو هو، اُهي ان شيءِ تي خوش آهن جيڪو توتي نازل ڪيو ويو آهي. ۽ انهن جماعتن ۾ اهڙا بہ آهن جيڪي ان جي ڪجهہ حصي جو انڪار ڪندا آهن، چؤ تہ مون کي حڪم ڏنو ويو آهي تہ آئون الله جي عبادت ڪريان ۽ ڪنهن کي ان جو شريڪ نہ ڪريان. آئون اُن ڏانهن ئي سڏيان ٿو ۽ اُن ڏانهن ئي منهنجو موٽڻ آهي ٣٧- ۽ اهڙي طرح اسان ان کي هڪ حڪم جي حيثيت سان عربي ۾ نازل ڪيو آهي ۽ جيڪڏهن تو انهن جي خواهشن جي پيروي ڪئي ان ڪانپوءِ جو تو وٽ علم اچي چڪو آهي تہ خدا جي مقابلي ۾ تنهنجو نہ ڪو مددگار هوندو ۽ نہ ڪو بچائڻ وارو.

٣٨- ۽ اسان توکان اڳ ۾ ڪيترائي رسول موڪليا ۽ اسان انهن کي

زالون ۽ اولاد عطا ڪيو ۽ ڪنهن رسول جي لاءِ اِهو ممڪن نہ آهي تہ هو الله جي حڪم کان سواءِ ڪا نشاني آڻي. هر هڪ واعدو لکيل آهي. ٣٩- الله جنهن کي چاهي متائيندو آهي ۽ جنهن کي چاهي باقي رکندو آهي. ۽ ان ئي وٽ آهي اصل ڪتاب.

٤٠- ۽ جنهن جو اسان انهن سان واعدو ڪري رهيا آهيون ان جو ڪجهہ حصو اسان تو کي ڏيکاري ڇڏيون يا اسان تو کي وفات ڏئي ڇڏيون، بس تو تي صرف پهچائي ڇڏڻ آهي ۽ اسان تي حساب ونڻ آهي. ٤١- ڇا اُهي نہ ڏٺا ڏسن تہ اسان زمين کي سندس چوڌاري گهٽائيندا پيا اچون. ۽ الله فيصلو ڪندو آهي، پوءِ ان جي فيصلي کي ڪو روڪڻ وارو نہ آهي ۽ هُو جلد حساب ونڻ وارو آهي. ٤٢- جيڪي انهن کان اڳ ۾ هئا انهن بہ تدبيرون ڪيون، پر سيئي تدبيرون الله جي اختيار ۾ آهن. هو ڄاڻي ٿو تہ هر هڪ ڇا ڪري رهيو آهي ۽ انڪار ڪرڻ وارا جلد ڄاڻي وٺندا تہ آخرت جو گهر ڪنهن جي لاءِ آهي.

٤٣- ۽ منڪر چون ٿا تہ تون الله جو موڪليل نہ آهين، چؤ تہ منهنجي ۽ توهان جي وچ ۾ الله جي گواهي ڪافي آهي. ۽ ان جي گواهي جنهن وٽ ڪتاب جو علم آهي.

سورة ابراهيم-١٤

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- الف-لام-را. هي ڪتاب آهي جنهن کي اسان توڏانهن نازل ڪيو آهي تہ جيئن تون ماڻهن کي اونداهين مان ڪڍي روشني ڏانهن آڻين، سندن رب جي حڪم سان غالب ۽ واکاڻيل جي رستي ڏانهن، ٢- اُن الله ڏانهن جنهن جو اُهو سڀ آهي جيڪو آسمانن ۽ زمين ۾ آهي ۽ منڪرن جي لاءِ هڪ سخت

عذاب جي تباهي آهي ٣- جيڪي آخرت جي مقابلي ۾ دنيا جي زندگي کي پسند ڪن ٿا ۽ الله جي رستي کان روڪين ٿا ۽ ان ۾ ڏنگائي ڳولين ٿا. اِهي ماڻهو رستي کان پٽڪي پري وڃي پيا.

٤- ۽ اسان جيڪو به پيغمبر موڪليو سندس قوم جي ٻولي ۾ موڪليو ته جيئن هو انهن کي سمجهائي سگهي، پوءِ الله جنهن کي چاهي ٿو پٽڪائي ڇڏيندو آهي ۽ جنهن کي چاهي ٿو هدايت ڏي ٿو. اُهو زبردست آهي، حڪمت وارو آهي.

٥- ۽ اسان موسيٰ کي پنهنجن نشانين سان موڪليو ته پنهنجي قوم کي اونداهين مان ڪڍي روشني ۾ آڻ ۽ انهن کي الله وارا ڏينهن ياد ڏيار. بيشڪ ان جي اندر وڏيون نشانيون آهن هر اُن ماڻهو جي لاءِ جيڪو صبر ۽ شڪر ڪرڻ وارو هجي.

٦- ۽ جڏهن موسيٰ پنهنجي قوم کي چيو ته پاڻ تي الله جي ان انعام کي ياد ڪريو، جڏهن اُن توهان کي فرعون جي قوم کان نجات ڏياري جيڪي توهان کي سخت تڪليفون ڏيندا هئا ۽ هُو توهان جي پٽن کي ماري ڇڏيندا هئا ۽ توهان جي عورتن کي زندهه رکندا هئا ۽ ان ۾ توهان جي رب طرفان وڏي آزمائش هئي ٧- ۽ جڏهن توهان جي رب توهان کي آگاهه ڪيو ته جيڪڏهن توهان شڪر ڪندؤ ته آئون توهان کي وڌيڪ ڏيندس. ۽ جيڪڏهن توهان ناشڪري ڪندؤ ته منهنجو عذاب وڏو سخت آهي. ٨- ۽ موسيٰ چيو ته جيڪڏهن توهان انڪار ڪريو ۽ زمين جا سيئي ماڻهو به منڪر ٿي وڃن، ته الله بي پرواهه آهي، خوبين وارو آهي.

٩- ڇا توهان کي انهن ماڻهن جي خبر نه پهتي آهي جيڪي توهان کان اڳ ۾ گذري چڪا آهن. نوح جي قوم ۽ عاد ۽ ثمود ۽ جيڪي ماڻهو انهن کان

پوءِ هئا جن کي الله کانسواءِ کوبہ نہ ٿو ڇاڻي. سندن پيغمبر انهن وٽ دليل ڪٽي آيا تہ انهن پنهنجا هٿ پنهنجن واتن ۾ ورايا ۽ چيائون تہ جيڪو توهان کي ڏئي موڪليو ويو آهي، اسان ان کي نہ ٿا ميجون ۽ جنهن شيءِ ڏانهن توهان اسان کي سڏيو ٿا، اسان اُن جي باري ۾ سخت شڪ ۾ پيل آهيون.

١٠- انهن جي پيغمبرن چيو ڇا الله جي باري ۾ شڪ آهي جيڪو آسمانن ۽ زمين کي وجود ۾ آڻڻ وارو آهي. هُو توهان کي سڏي رهيو آهي تہ توهان جا گناهہ معاف ڪري ڇڏي ۽ توهان کي هڪ مقرر مدت تائين مهلت ڏي. انهن چيو تہ توهان ان کانسواءِ ڪجهہ نہ آهيو، پر اسان جهڙا هڪ ماڻهو آهيو. توهان چاهيو ٿا تہ اسان کي انهن شين جي عبادت کان روڪيو جن جي عبادت اسان جا ابا ڏاڏا ڪندا هئا. توهان اسان جي سامهون کا واضح سند آڻيو.

١١- انهن جي رسولن چيو اسان اُن کانسواءِ ڪجهہ نہ آهيون، پر توهان جهڙا ئي انسان آهيون، پر الله پنهنجن ٻانهن مان جنهن تي چاهي ٿو پنهنجو انعام فرمائي ٿو. ۽ هِي اسان جي اختيار ۾ نہ آهي جو اسان توهان کي ڪو معجزو ڏيکاريون بغير خدا جي حڪم جي. ۽ ايمان وارن کي الله ئي تي پروسو ڪرڻ گهرجي. ١٢- ۽ اسان چو نہ الله تي پروسو ڪريون، جڏهن تہ ان اسان کي اسان جي سڏن رستن جي هدايت ڪئي. ۽ جيڪا تڪليف توهان اسان کي ڏيندو، اسان اُن تي صبر ڪنداسون. ۽ پروسو ڪرڻ وارن کي الله ئي تي پروسو ڪرڻ گهرجي.

١٣- ۽ انڪار ڪرڻ وارن پنهنجن پيغمبرن کي چيو تہ يا اسان توهان کي پنهنجي زمين مان ڪڍي ڇڏينداسون يا توهان کي اسان جي مذهب ۾ موٽي اچڻو پوندو. تڏهن پيغمبرن جي رب انهن ڏانهن وحي ڪيو تہ اسان انهن ظالمن کي هلاڪ ڪري ڇڏينداسون. ١٤- ۽ ان کانپوءِ توهان کي زمين ۾ آباد

ڪنداسون. اِهو ان ماڻهو جي لاءِ آهي جيڪو منهنجي سامهون بيهڻ کان ڊنو ۽ جيڪو منهنجي دڙڪي کان خوفزده ٿيو.

١٥- ۽ انهن فيصلو طلب ڪيو ۽ هر سرڪش، ضدي نامراد ٿيو. ١٦- اُن جي اڳيان دوزخ آهي ۽ اُن کي پُونءَ جوپاڻي پيئڻ لاءِ ملندو. ١٧- هو ان کي ڏُڪ ڏِڪ ڪري پيئندو ۽ ان کي مشڪل سان گِيت ڏٽي سگهندو. موت هر طرف کان ان تي ڇانيل هوندي. پر هو ڪنهن طرح بہ مري نہ سگهندو ۽ ان جي پويان سخت عذاب هوندو.

١٨- جن ماڻهن پنهنجي رب جو انڪار ڪيو، انهن جا عمل ان خاڪ وانگر آهن جنهن کي هڪ طوفان واري ڏينهن جي واءُ اڏائي ڇڏيو هجي. انهن جيڪو بہ ڪيو تنهن مان ڪجهہ بہ حاصل نہ ڪري سگهندا. اِهائي وڏي گمراهي آهي. ١٩- ڇا تو نہ ڏٺو تہ اللّٰہ آسمانن ۽ زمين کي بلڪل ٺيڪ ٺيڪ پيدا ڪيو آهي. جيڪڏهن هو چاهي تہ توهان کي هٽائي ڇڏي ۽ هڪ نئين مخلوق آڻي ٢٠- ۽ اِهو اللّٰہ لاءِ ڪجهہ مشڪل نہ آهي.

٢١- ۽ خدا جي سامهون سڀ پيش ٿيندا. پوءِ ڪمزور ماڻهو انهن ماڻهن کي چوندا جيڪي وڏائي وارا هئا، اسان توهان جي ئي پويان هئاسون، تہ ڇا پوءِ توهان اللّٰہ جي عذاب مان ڪجهہ اسان کان ٽارڻ وارا آهيو. هو چوندا تہ جيڪڏهن اللّٰہ اسان کي ڪا راهہ ڏيکاري ها تہ اسان توهان کي ضرور اها راهہ ڏيکاريون ها. هاڻي اسان جي لاءِ روئڻ يا رڙڻ يا صبر ڪرڻ هڪ جهڙو آهي، اسان جي بچڻ جي ڪا صورت نہ آهي.

٢٢- ۽ جڏهن معاملي جو فيصلو ٿي ويندو تہ شيطان چوندو تہ اللّٰہ توهان سان سچو وعدو ڪيو هو ۽ مون توهان سان وعدو ڪيو تہ مون ان جي خلاف ورزي ڪئي. ۽ منهنجو توهان تي ڪو زور نہ هو. پر هِي تہ مون توهان

کي سڏيو ته توهان منهنجي ڳالهه کي مڃي ورتو، تنهن ڪري توهان مون کي الزام نه ڏيو ۽ توهان پنهنجي پاڻ کي الزام ڏيو. نه آئون توهان جو مددگار ٿي سگهان ٿو ۽ نه توهان منهنجا مددگار ٿي سگهو ٿا. آئون خود ان مان بيزار آهيان ته توهان هن کان اڳ مون کي شريڪ بڻايو هو. بيشڪ ظالمن جي لاءِ دردناڪ عذاب آهي.

٢٣- ۽ جن ماڻهن ايمان آندو ۽ جن نيڪ عمل ڪيا سي اهڙن باغن ۾ داخل ڪيا ويندا جن جي هيٺان نهرون وهنديون هونديون. انهن ۾ هو پنهنجي رب جي حڪم سان هميشه رهندا، ان ۾ سندن آڏر ياءُ هڪبئي تي سلام هوندو.

٢٤- ڇا تو نه ڏٺو ڪهڙي طرح مثال بيان فرمايو الله ڪلمي طيبه جو. اُهو هڪ پاڪيزه وڻ وانگر آهي، جنهن جي پاڙ زمين ۾ ڇميل آهي. ۽ جنهن جون ٽاريون آسمان تائين پهچنديون هجن. ٢٥- اُهو هر وقت پنهنجو ميوو ڏيندو آهي. پنهنجي رب جي حڪم سان ۽ الله ماڻهن جي لاءِ مثال بيان ڪري ٿو ته جيئن هو نصيحت حاصل ڪن. ٢٦- ۽ ڪلمي خبيث جو مثال هڪ خراب وڻ جي آهي جيڪو زمين جي مٿان کان پٽيو وڃي ۽ ان کي ٽڪاءُ نه هجي.

٢٧- الله ايمان وارن کي هڪ پڪي ڳالهه سان دنيا ۽ آخرت ۾ مضبوط ڪندو آهي. ۽ الله ظالمن کي پٽڪائي ڇڏيندو آهي. ۽ الله ڪندو آهي جيڪو هو چاهيندو آهي.

٢٨- ڇا تو انهن ماڻهن کي نه ڏٺو جن الله جي نعمت جي بدلي ڪفر ڪيو ۽ جنهن پنهنجي قوم کي هلاڪت جي گهر جهنم ۾ پهچائي ڇڏيو، ٢٩- هو ان ۾ داخل ٿيندا ۽ اِهو ڪهڙو برو ٺڪاڻو آهي. ٣٠- ۽ انهن الله جا شريڪ مقرر ڪيا ته جيئن هو ماڻهن کي الله جي رستي کان پٽڪائي ڇڏين. چؤ ته ڪجهه ڏينهن فائدو کٽي وٺو، آخرڪار توهان جو ٺڪاڻو دوزخ آهي.

٣١- منهنجي جن ٻانهن ايمان آندو آهي، انهن کي چئي ڇڏ ته هو نماز قائم ڪن ۽ جيڪو ڪجهه اسان انهن کي ڏنو آهي اُن مان پڌرو ۽ ڳجهو خرچ ڪن. ان کان پهرين جو اُهو ڏينهن اچي جنهن ۾ نه ڪو واپار هوندو ۽ نه ياري دوستي ڪم ايندي.

٣٢- اللّٰه اُهو آهي جنهن آسمان ۽ زمين ٻڌايا ۽ آسمان مان پاڻي وسايو. پوءِ اُن سان مختلف ميوا ڪڍيا توهان جي روزي جي لاءِ ۽ ٻيڙين کي توهان جي تابع ڪري ڇڏيو ته سمنڊ ۾ ان جي حڪم سان هلن ۽ اُن دريائن کي توهان جي تابع ڪيو. ٣٣- ۽ هُن سج ۽ چنڊ کي توهان جي تابع ڪري ڇڏيو جيڪي سدائين هلندڙ آهن ۽ اُن رات ۽ ڏينهن کي ٻه توهان لاءِ تابع ڪري ڇڏيو. ٣٤- ۽ ان توهان کي هر شيءِ مان ڏنو جيڪو توهان گهريو. جيڪڏهن توهان اللّٰه جي نعمتن کي ڳڻيندؤ ته توهان ڳڻي نه سگهندو. بيشڪ انسان وڏو بي انصاف ۽ وڏو ناشڪرو آهي.

٣٥- ۽ جڏهن ابراهيم چيو اي منهنجا رب! هِن شهر کي امن وارو ٻڌاءِ ۽ مون کي ۽ منهنجي اولاد کي اُن کان پري رک ته اسان بتن جي عبادت ڪريون. ٣٦- اي منهنجا رب انهن بتن گهڻن ماڻهن کي گمراهه ڪري ڇڏيو. پوءِ جنهن منهنجي پيروي ڪئي هو منهنجو آهي. ۽ جنهن منهنجو چيو نه مڃيو ته تون بخشڻ وارو مهربان آهين.

٣٧- اي اسان جا رب! مون پنهنجي اولاد کي هڪ غيرآباد وادي ۾ تنهنجي عزت واري گهر وٽ وسايو آهي. اي اسان جا رب ته جيئن هو نماز قائم ڪن. پوءِ تون ماڻهن جون دليون انهن ڏانهن مائل ڪري ڇڏ ۽ انهن کي ميون جي روزي عطا فرما، ته جيئن هو شڪر گذار ٿين.

٣٨- اي اسان جا رب! تون ڄاڻين ٿو جيڪو ڪجهه اسان لڪايون ٿا ۽

جيڪو ڪجھ اسان ظاهر ڪريون ٿا. ۽ الله کان ڪا شيءِ لڪيل نہ آهي نہ زمين ۾ ۽ نہ آسمان ۾. ٣٩- شڪر آهي اُن الله جو جنهن مون کي پيريءَ ۾ اسمٰعيل ۽ اسحٰق عطا ڪيا. بيشڪ منهنجو رب دعا جو ٻڌڻ وارڻ آهي. ٤٠- اي منهنجا رب! مون کي نماز قائم ڪرڻ وارو بڻاءِ. ۽ منهنجي اولاد ۾ ب. اي منهنجا رب! منهنجي دعا قبول فرماءِ. ٤١- اي اسان جا رب! مون کي معاف فرما ۽ منهنجي والدين کي ۽ مؤمنن کي اُن ڏينهن جڏهن تہ حساب قائم ٿيندو.

٤٢- ۽ هرگز خيال نہ ڪجو تہ الله ان کان بي خبر آهي جيڪو ظالم ماڻهو ڪري رهيا آهن. هو انهن کي ان ڏينهن تائين مهلت ڏئي رهيو آهي جنهن ڏينهن اکيون پٽرائجي ويندیون. ٤٣- اُهي پنهنجا ڳاٽ مٿي ڪيو پڇندا وتندا. پاڻ ڏانهن سندن نظر وري نہ سگهندي ۽ سندن دليون پيون ڏکندیون.

٤٤- ۽ ماڻهن کي ان ڏينهن کان ڊيڄار جنهن ڏينهن انهن تي عذاب ايندو. ان وقت ظالم ماڻهو چوندا تہ اي اسان جا رب! اسان کي ٿوري مهلت اجا ڏي تہ اسان تنهنجو سڏ قبول ڪري وٺون ۽ رسولن جي پيروي ڪريون. ڇا توهان ان کان اڳ ۾ قسم نہ کنيا هئا تہ توهان تي زوال اچڻو نہ آهي. ٤٥- ۽ توهان انهن ماڻهن جي بستين ۾ آباد هئا جن پنهنجن جانين تي ظلم ڪيو هو ۽ توهان تي صاف صاف ظاهر ٿي چڪو هو تہ اسان انهن سان ڇا ڪيو. ۽ اسان توهان لاءِ مثال بيان ڪيا. ٤٦- ۽ انهن پنهنجون سيئي تدبيرون ڪيون ۽ سندن تدبيرون الله جي سامهون هُيون. جيتوٽيڪ سندن تدبيرون اهڙيون هيون جو انهن سان جبل بہ هٽي وڃن.

٤٧- پوءِ تون الله کي پنهنجن پيغمبرن سان وعده خلافي ڪرڻ وارو نہ سمجھ. بيشڪ الله زبردست آهي، بدلو وٺڻ وارو آهي. ٤٨- جنهن ڏينهن هِي

زمين پي زمين ۾ بدلجي ويندي ۽ آسمان بہ. ۽ سڀ هڪ زبردست الله جي سامهون پيش ٿيندا. ٤٩- ۽ تون ان ڏينهن مجرمن کي زنجيرن ۾ جڪڙيل ڏسندين. ٥٠- سندن لباس گندرف جا هوندا ۽ سندن چهرن کي باهه وکوڙيندي. ٥١- تہ جيئن الله هر شخص کي ان جي ڪمائي جو بدلو ڏي. بيشڪ الله جلد حساب وٺڻ وارو آهي. ٥٢- اِهو ماڻهن جي لاءِ هڪ اعلان آهي ۽ تہ جيئن ان جي ذريعي اُهي ڊيڄاريا وڃن. ۽ تہ جيئن هو ڄاڻي وٺن تہ اُهو ئي هڪ معبود آهي ۽ تہ جيئن عقل وارا ماڻهو نصيحت حاصل ڪن.

سورة الحجر-١٥

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- الف-لام-را- هِي ڪتاب جون آيتون آهن ۽ هڪ واضح قرآن جون. ☆ ٢- اُهو وقت ايندو جڏهن انڪار ڪرڻ وارا ماڻهو خواهش ڪندا تہ ڪاش هو مڃڻ وارا هجن ها. ٣- انهن کي ڇڏي ڏي تہ هو ڪائين ۽ فائدو ڪٽي وٺن ۽ اجايون اميدون کين غافل ڪري ڇڏين. پوءِ جلد ئي کين خبر پئجي ويندي. ٤- ۽ اسان ان ڪان پهرين جنهن بستي کي بہ هلاڪ ڪيو آهي ان جو هڪ مقرر وقت لکيل هو. ٥- ڪا بہ قوم نہ پنهنجي مقرر وقت کان اڳيان وڌندي ۽ نہ وري پوئتي هٽندي.

٦- ۽ هِي ماڻهو چوندا آهن تہ اي شخص! جنهن تي نصيحت لٿي آهي تون بيشڪ ديوانو آهين. ٧- جيڪڏهن تون سچو آهين تہ اسان وٽ فرشتن کي چو نہ تو آڻين. ٨- اسان فرشتن کي رڳو فيصلي جي لاءِ موڪليندا آهيون ۽ ان وقت ماڻهن کي مهلت نہ ڏني ويندي.

٩- هِي نصيحت (ڪتاب) اسان ئي نازل ڪيو آهي ۽ اسان ئي ان جا محافظ آهيون.

١٠- ۽ اسان توکان اڳ ۾ گذري ويل قومن ۾ رسول موڪلي چڪا آهيون. ١١- ۽ جيڪو رسول به انهن وٽ آيو، هُو اُن تي ٺٹوليون ڪندا رهيا. ١٢- اهڙي طرح اسان هِي (ٺٹول) مجرمن جي دلين ۾ وجهي ڇڏيندا آهيون. ١٣- هو ان تي ايمان نہ آڻيندا ۽ اِها ريت اڳين کان هلندي پئي اچي. ١٤- ۽ جيڪڏهن اسان متن آسمان مان ڪو دروازو کوليون ها جو هو متي چڙهندا وڃن ها، ١٥- تڏهن به هو چون ها تہ اسان جي اکين کي ڏوکو ٿي رهيو آهي، بلڪ اسان تي جادو ڪيو ويو آهي.

١٦- ۽ اسان آسمان ۾ برج بڻايا ۽ ڏسڻ وارن لاءِ اُن کي سينگاريو سون. ١٧- ۽ اُن کي شيطان مردود کان محفوظ ڪيوسون. ١٨- جيڪڏهن ڪو چوريءَ ٻڌي تنهن جي پويان هڪ روشن شعلو پوندو آهي.

١٩- ۽ اسان زمين کي پکيڙيو ۽ ان ۾ اسان جبل رکي ڇڏيا ۽ ان ۾ هر شيءِ هڪ اندازي سان پيدا ڪئي. ٢٠- ۽ اسان توهان جي لاءِ اُن ۾ معيشت جا اسباب بڻايا ۽ اُهي شيون جن کي توهان روزي ڏيندڙ نہ آهيو.

٢١- ۽ ڪابہ اهڙي شيءِ نہ آهي جنهن جا خزانا اسان وٽ نہ هجن ۽ اسان ان کي هڪ مقرر اندازي سان ئي لاهيندا آهيون. ٢٢- ۽ اسان ئي ڪکر ڪٽندڙ هوائن کي هلائيندا آهيون. پوءِ اسان آسمان مان پاڻي وسائيندا آهيون، پوءِ اُهو اوهان کي پيئاريندا آهيون. ۽ توهان جي وس ۾ نہ هو جو توهان اُن کي گڏ ڪري رکي سگهو.

٢٣- ۽ بيشڪ اسان ئي جيئارينداآهيون ۽ اسان ئي ماريندا آهيون. ۽ اسان ئي باقي رهنداسون ٢٤- ۽ اسان توهان جي اڳين کي ۽ ڇاٽون ٿا ۽ توهان

كان پوءِ ايندڙن کي ب٘ ڄاڻون ٿا. ٢٥- ۽ بيشڪ تنهنجو رب انهن سڀني کي گڏ ڪندو. هو علم وارو آهي، حڪمت وارو آهي.

٢٦- ۽ اسان انسان کي سڙيل گاري جي وڃندڙ مٽيءَ مان پيدا ڪيو ٢٧- ۽ ان کان اڳ ۾ جنن کي اسان ڇر واري باھ مان پيدا ڪيو.

٢٨- ۽ جڏهن تنهنجي رب فرشتن کي چيو ته آئون سڙيل گاري جهڙي ڪڙڪندڙ مٽي مان هڪ بشر پيدا ڪرڻ وارو آهيان. ٢٩- جڏهن آئون اُن کي پورو ٺاهي ونان ۽ ان ۾ پنهنجي روح مان ڦوڪيان ته توهان ان جي لاءِ سجدي ۾ ڪري پئجو. ٣٠- پوءِ سڀني ملائڪن سجدو ڪيو، ٣١- سواءِ ابليس جي، جو هُن سجدو ڪرڻ وارن جو ساٿ ڏيڻ کان انڪار ڪري ڇڏيو. ٣٢- اللّٰه چيو ته اي ابليس! تو کي ڇا ٿيو جو تون سجدي ڪرڻ وارن ۾ شامل نه ٿئين. ٣٣- ابليس چيو ته آئون اهڙو نه آهيان جو بشر کي سجدو ڪريان جنهن کي تو سڙيل گاري جهڙي ڪڙڪندڙ مٽيءَ مان پيدا ڪيو آهي.

٣٤- چيائين تون هِتان نڪري وڃ ڇاڪاڻ ته تون مردود آهين ٣٥- ۽ بيشڪ توتي قيامت جي ڏينهن تائين لعنت آهي. ٣٦- ابليس چيو اي منهنجا رب! تون مون کي ان ڏينهن تائين مهلت ڏي جنهن ڏينهن ماڻهو اُٿاريا ويندا. ٣٧- اللّٰه چيو توکي مهلت آهي ٣٨- اُن مقرر وقت جي ڏينهن تائين.

٣٩- ابليس چيو اي منهنجا رب! جيئن تو مون کي گمراھ ڪيو آهي، تيئن آئون ب٘ زمين ۾ انهن لاءِ سينگاريندس ۽ سڀني کي گمراھ ڪري ڇڏيندس ٤٠- سواءِ انهن جي جيڪي تنهنجا چونڊيل ٻانها آهن.

٤١- اللّٰه فرمايو هي هڪ سڌو رستو آهي جيڪو مون تائين پهچندو آهي. ٤٢- بيشڪ جيڪي منهنجا ٻانها آهن، انهن تي تنهنجو زور نه هلندو. سواءِ انهن گمراهن جي جيڪي تنهنجي پيروي ڪن. ٤٣- ۽ انهن سڀني لاءِ

جهنم جو واعدو آهي. ٤٤- اُن جا ست دروازا آهن. هر دروازي لاءِ انهن ماڻهن مان الڳ الڳ حصا آهن.

٤٥- بيشڪ ڊڄڻ وارا باغن ۽ چشمن ۾ هوندا. ٤٦- داخل ٿي وڃو اُن ۾ سلامتي ۽ امن سان. ٤٧- ۽ سندن سيني ۾ جيڪو ڪينو هوندو سو اسان ڪڍي ڇڏينداسون، سيئي پائرن وانگر رهندا، تختن تي آمهون سامهون ويٺل هوندا. ٤٨- اُتي ڪين ڪا تڪليف نہ پهچندي ۽ نہ هو اُتان ڪڍيا ويندا. ٤٩- منهنجي ٻانهن کي خبر ڏئي ڇڏ تہ آئون بخشڻ وارو رحمت وارو آهيان ٥٠- ۽ منهنجي سزا دردناڪ آهي.

٥١- ۽ انهن کي ابراهيم جي مهمانن کان آگاهہ ڪر. ٥٢- جڏهن اُهي وٽس آيا پوءِ انهن سلام ڪيو. ابراهيم چيو تہ اسان کي توهان مان ڊپ ٿو لڳي. ٥٣- هنن چيو تہ ڊڄ نہ، اسان توکي هڪ پٽ جي خوشخبري ڏيون ٿا جيڪو وڏي علم وارو هوندو. ٥٤- ابراهيم چيو تہ ڇا توهان هن پيرسني ۾ مون کي اولاد جي خوشخبري ڏيو ٿا، پوءِ توهان ڪنهن شيءِ جي مون کي خوشخبري ڏيو ٿا. ٥٥- هنن چيو تہ اسان توکي سچي خوشخبري ڏئي رهيا آهيون، پوءِ تون ناميد ٿيڻ وارن مان نہ ٿيءُ. ٥٦- ابراهيم چيو تہ پنهنجي رب جي رحمت مان گمراهن کان سواءِ ٻيو ڪير ناميد ٿيندو.

٥٧- پوءِ چيائين اي موڪليل ملائڪو! اوهان جي مهم ڪهڙي آهي. ٥٨- انهن چيو تہ اسان هڪ مجرم قوم ڏانهن موڪليا ويا آهيون. ٥٩- پر لوط جي سيني گهر وارن کي اسين بچائي وٺنداسون ٦٠- سواءِ سندس زال جي، اُن لاءِ اسان مقرر ڪيو آهي تہ هو مجرم ماڻهن ۾ رهجي ويندي.

٦١- پوءِ جڏهن موڪليل ملائڪ لوط جي خاندان وٽ آيا. ٦٢- انهن چيو توهان اجنبي ماڻهو لڳو ٿا. ٦٣- انهن چيو تہ نہ بلڪ اسان تو وٽ اُها شيءِ

ڪٽي آيا آهيون جنهن ۾ هي ماڻهو شڪ ڪندا آهن. ٦٤- ۽ اسان تو وٽ حق سان آيا آهيون ۽ اسان بلڪل سچا آهيون. ٦٥- تنهن ڪري تون پنهنجي گهر وارن سان راتو واهه نڪر ۽ تون سندن پويان هل ۽ اوهان مان ڪو به پوئتي مڙي نه ڏسي ۽ اُتي هليا وڃو جتي اوهان کي وڃڻ جو حڪم آهي. ٦٦- ۽ اسان لوط وٽ هي حڪم موڪليو ته صبح ٽيندي ئي انهن ماڻهن جي پاڙ پٽي ويندي.

٦٧- ۽ شهر جا ماڻهو خوشيون ڪندا آيا. ٦٨- اُن چيو ته هي ماڻهو ته منهنجا مهمان آهن، توهان مون کي رُسوا نه ڪريو.

٦٩- ۽ توهان الله کان ڈڄو ۽ مون کي خوار نه ڪريو. ٧٠- انهن چيو ته ڇا اسان تو کي دنيا جهان جي ماڻهن کان منع نه ڪئي هئي. ٧١- اُن چيو ته هي منهنجون نياڻيون آهن جيڪڏهن توهان کي ڪرڻو ئي آهي.

٧٢- تنهنجي حياتي جو قسم، اُهي پنهنجي بدمستيءَ ۾ انڌا ٿي ويا هئا. ٧٣- پوءِ صبح ٽيندي ئي کين هڪ ڪڙڪي اچي پڪڑيو. ٧٤- پوءِ اسان اُن بستيءَ کي اونڌو ڪري ڇڏيو ۽ انهن ماڻهن تي پڪي مٽيءَ جا پٿر وسايا سون. ٧٥- بيشڪ انهيءَ ۾ نشانيون آهن ڏيان ڪرڻ وارن جي لاءِ. ٧٦- ۽ هي بستي هڪ سڌي رستي تي آهي. ٧٧- بيشڪ انهيءَ ۾ نشاني آهي ايمان وارن جي لاءِ.

٧٨- ۽ ايڪ وارا بيشڪ ظالم هئا. ٧٩- اُن ڪري اسان انهن کان انتقام ورتو. ۽ اهي ٻئي بستيون کلي رستي تي آهن. ٨٠- ۽ حجر وارن به رسولن کي ڪوڙو سمجهيو. ٨١- ۽ اسان انهن کي پنهنجون نشانيون ڏنيون، پر هو انهن کان منهن موڙيندا رهيا. ٨٢- ۽ هو جبل ٽُڪي انهن ۾ گهر ٺاهيندا هئا ته جيئن بي ڊپا ٿي رهن. ٨٣- پوءِ صبح جي وقت انهن کي سخت آواز اچي پڪڑيو. ٨٤- پوءِ انهن جي ڪيل ڪمائي کين ڪنهن ڪم نه آئي.

٨٥- ۽ اسان آسمانن ۽ زمين کي ۽ جيڪو ڪجھ انھن جي وچ ۾ آھي حڪمت کانسواءِ نہ بڻايو آھي ۽ بيشڪ قيامت اچڻ واري آھي. پوءِ تون سھڻي نموني سان درگذر ڪر. ٨٦- بيشڪ تنھنجو رب سيني جو خالق آھي، ڄاڻڻ وارو آھي.

٨٧- ۽ بيشڪ اسان توکي ست بار بار پڙھڻ واريون آيتون ۽ عظيم قرآن عطا ڪيو آھي. ٨٨- تون ان دنيا جي سامان ڏانھن اک کڻي نہ نھار جيڪو اسان اُن ۾ مختلف ماڻھن کي ڏنو آھي. ۽ انھن تي غم نہ ڪر ۽ ايمان وارن تي پنھنجون ٻانھون شفقت سان جھڪاءِ ٨٩- ۽ چؤ تہ آئون ھڪ ڈيڄارڻ وارو آھيان. ٩٠- اھڙي طرح اسان ورھائيندڙن تي نہ نازل ڪيو ھو ٩١- جن پنھنجي قرآن کي ٽڪرا ٽڪرا ڪري ڇڏيو. ٩٢- پوءِ تنھنجي رب جو قسم اسان انھن سيني کان ضرور پڇنداسون ٩٣- جيڪو ڪجھ ھو ڪندا ھئا.

٩٤- پوءِ جنھن شيءِ جو توکي حڪم مليو آھي، ان کي کولي ٻڌاءِ ڇڏ ۽ مشرکن کان اعراض ڪر. ٩٥- اسان تنھنجي ڀاران انھن ٺٽول ڪندڙن جي لاءِ ڪافي آھيون ٩٦- جيڪي الله سان ٻيا معبود شريڪ ڪندا آھن. پوءِ جلد ئي ھو ڄاڻي وڻندا. ٩٧- ۽ اسان کي خبر آھي تہ جيڪو ڪجھ ھو چوندا آھن ان سان تنھنجي دل تنگ ٿئي ٿي. ٩٨- پوءِ تون پنھنجي رب جي حمد سان گڏ سندس پاڪائي بيان ڪر. ۽ سجدي ڪندڙن مان ٿي ٩٩- ۽ پنھنجي رب جي عبادت ڪندو رھ جيستائين تو وٽ يقيني (موت) ڪَالھ اچي ويجي.

سورة النحل-١٦

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مھربان نھايت رحم وارو آھي.

١- الله جو فيصلو اچي ويو، پوءِ ان جي لاءِ تڪڙ نہ ڪريو. ھُو پاڪ آھي

۽ برتر آهي انهن کان جن کي هو شريڪ ٺا ڪن. ٢- هو ملائڪن کي پنهنجي حڪم جي روح سان گڏ نازل ڪندو آهي پنهنجي ٻانهن مان جنهن تي چاهي ٿو تہ ماڻهن کي خبردار ڪري ڇڏيو تہ مون کان سواءِ ڪو بہ عبادت جي لائق نہ آهي. تنهن ڪري مون کان ڊڄو. ٣- هُن آسمانن ۽ زمين کي حق سان پيدا ڪيو آهي. هو برتر آهي اُن شرڪ کان جيڪو هو ڪري رهيا آهن.

٤- هُن انسان کي هڪ نُطفي مان پيدا ڪيو. پوءِ هو يڪدم پڌرو جهڳڙالو ٿي پيو ٥- ۽ اُن ڍور خلقيا، انهن ۾ توهان جي لاءِ پوشاڪ بہ آهي ۽ خوراڪ بہ ۽ ٻيا فائدا بہ ۽ انهن مان کائو بہ ٿا. ٦- ۽ انهن ۾ توهان لاءِ سونهن آهي، جڏهن شام جي وقت انهن کي آڻيو ٿا ۽ جڏهن صبح جي وقت ڇڏيو ٿا ٧- ۽ اُهي توهان جو بار اهڙن هنڌن تائين پهچائيندا آهن جتي توهان سخت محنت کان سواءِ نہ ٿا پهچي سگهو. بيشڪ توهان جو رب وڏو شفيق مهربان آهي. ٨- ۽ اُن گهوڙا ۽ خچر ۽ گڏهہ پيدا ڪيا تہ توهان انهن تي سواري ڪريو ۽ زينت جي لاءِ بہ ۽ هو اهڙيون شيون پيدا ڪندو آهي جن کي توهان نٿا ڄاڻو.

٩- ۽ الله تائين پهچندي آهي سڌي راهہ. ۽ ڪجهہ رستا ٽيڙا بہ آهن ۽ جيڪڏهن الله چاهي ها تہ توهان سيني کي هدايت ڏئي ڇڏي ها.

١٠- اهوئي آهي جنهن آسمان مان پاڻي وسايو، توهان ان مان پيئندا آهيو ۽ ان ئي مان وڻ بہ ٽيندا آهن جن ۾ توهان چاريندا آهيو. ١١- هو ان مان توهان جي لاءِ پوک ۽ زيتون ۽ کجيون ۽ انگور ۽ هر قسم جا ميوا پيدا ڪندو آهي. بيشڪ ان جي اندر نشاني آهي انهن ماڻهن جي لاءِ جيڪي غور ڪندا آهن.

١٢- ۽ ان توهان جي ڪم ۾ لڳائي ڇڏيو رات کي ۽ ڏينهن کي ۽ سج کي ۽ چنڊ کي ۽ ستارا بہ ان جي حڪم جي تابع آهن. بيشڪ ان ۾ نشانيون آهن عقلمند ماڻهن جي لاءِ. ١٣- ۽ زمين ۾ مختلف قسمن جون شيون توهان

جي لاءِ ڦهلائي ڇڏيون، بيشڪ ان ۾ نشاني آهي. انهن ماڻهن لاءِ جيڪي سبق حاصل ڪن.

١٤- ۽ اُهوئي آهي جنهن سمنڊ کي توهان جي ڪم ۾ لڳائي ڇڏيو، تہ جيئن توهان ان مان تازو گوشت کائو ۽ ان مان زيور ڪڍو جنهن کي توهان پائيندا آهيو ۽ توهان ٻيڙين کي ڏسو ٿا تہ اُهي ان کي چيري هلندیون آهن ۽ تہ جيئن توهان ان جو فضل تلاش ڪريو ۽ تہ جيئن توهان شڪر ڪريو.

١٥- ۽ ان زمين ۾ جبل رکي ڇڏيا تہ جيئن هو توهان کي نہ لوڏي ۽ اُن نهرون ۽ رستا ٻڌايا تہ جيئن توهان کي راه ملي. ١٦- ۽ گهڻيون ٻيون نشانيون ۽ آهن ۽ ماڻهو تارن سان پڻ رستو معلوم ڪن ٿا.

١٧- پوءِ ڇا جيڪو پيدا ڪندڙ آهي، اُهو برابر آهي اُن جي جيڪو ڪجهہ ۽ پيدا نہ ٿو ڪري سگهي، ڇا توهان سوچيو نہ ٿا. ١٨- جيڪڏهن توهان الله جي نعمتن کي ڳڻيو تہ توهان انهن کي ڳڻي نہ سگهندو، بيشڪ الله بخشڻ وارو، مهربان آهي. ١٩- ۽ الله ڄاڻي ٿو جيڪي ڪجهہ توهان لڪايو ٿا ۽ جيڪو توهان ظاهر ڪريو ٿا.

٢٠- ۽ جن کي ماڻهو الله کانسواءِ سڏيندا آهن اُهي ڪنهن شيءِ کي پيدا نہ ٿا ڪري سگهن ۽ اُهي خود پيدا ڪيا ويا آهن. ٢١- اُهي مرده آهن جن ۾ جان نہ آهي ۽ اُهي نہ ٿا ڄاڻن تہ اُهي ڪڏهن اٿاريا ويندا. ٢٢- توهان جو معبود هڪ ئي معبود آهي، پر جيڪي ماڻهو آخرت تي ايمان نہ ٿا رکن، انهن جون دليون منڪر آهن ۽ اُهي تڪبر ڪندا آهن. ٢٣- الله بيشڪ ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجهہ اُهي لڪائيندا آهن ۽ جيڪو ڪجهہ اُهي ظاهر ڪندا آهن. بيشڪ هو تڪبر ڪرڻ وارن کي پسند نہ ٿو ڪري.

٢٤- ۽ جڏهن انهن کي چيو وڃي تہ توهان جي رب ڪهڙي شيءِ نازل

ڪئي آهي تہ چوندا آهن تہ اڳين ماڻهن جون آکاڻيون آهن ٢٥- تہ جيئن هو قيامت جي ڏينهن پنهنجا بار ب پورا کڻن ۽ انهن ماڻهن جي بار مان ب جن کي هو بغير ڪنهن علم جي گمراھ ڪري رهيا آهن. ياد رکو ڏاڍو برو آهي اُهو بار جنهن کي هو کڻي رهيا آهن.

٢٦- انهن کان اڳين ب تدبيرون ڪيون. پوءِ الله جي حڪم سندن عمارتن جي بنياد کي ئي پٽي ڇڏيو. پوءِ ڇت مٿن اچي پئي ۽ مٿن عذاب اُتان آيو جتان کين گمان ئي نہ هو. ٢٧- پوءِ قيامت جي ڏينهن الله انهن کي رسوا ڪندو ۽ چوندو تہ اُهي منهنجا شريڪ ڪٽي آهن جن لاءِ توهان جهگڙو ڪندا هئا. جن کي علم ڏنو ويو اُهي چوندا تہ اڄ رسوائي ۽ عذاب آهي ڪافرن لاءِ.

٢٨- جن ماڻهن کي فرشتا اِهڙي حال ۾ وفات ڏيندا جو هو پنهنجن جانين تي ظلم ڪري رهيا هوندا تہ ان وقت هو صلح پيش ڪندا، چوندا تہ اسان تہ ڪو برو ڪم نہ ڪندا هئاسون. ها بيشڪ الله ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجھ توهان ڪندا هئا. ٢٩- هاڻي جهنم جي دروازن ۾ داخل ٿي وجو. ان ۾ سدائين رهو. پوءِ ڪهڙو برو ٺڪاڻو آهي تڪبر ڪرڻ وارن جو.

٣٠- ۽ جيڪي تقويٰ وارا آهن، انهن کي چيو ويو تہ توهان جي رب ڪهڙي شيءِ نازل ڪئي آهي تہ انهن چيو تہ چڱائي. جن ماڻهن پلائي ڪئي سندن لاءِ هِن دنيا ۾ بہ پلائي آهي ۽ آخرت جو گهر بهتر آهي ۽ ڪهڙو نہ چڱو گهر آهي تقويٰ وارن جو. ٣١- هميشہ رهڻ وارا باغ آهن جن ۾ هو داخل ٿيندا، جن جي هيٺان نهرون وهنديون هونديون. سندن لاءِ اُتي سڀ ڪجھ هوندو جيڪو هو چاهين، الله پرهيزگارن کي اِهڙوئي بدلو ڏيندو. ٣٢- جن جو روح فرشتا اِهڙي حالت ۾ قبض ڪندا آهن جو اُهي پاڪ آهن. فرشتا چوندا آهن توهان تي سلامتي هجي، جنت ۾ داخل ٿي وجو پنهنجي عملن جي بدلي ۾.

٣٣- چا اِهي ماڻهو ان انتظار ۾ آهن جو انهن وٽ ملائڪ اچن يا تنهنجي رب جو حڪم اچي وڃي. انهن کان اڳين به ائين ئي ڪيو. ۽ الله انهن تي ظلم نہ ڪيو بلڪ هو پنهنجي پاڻ تي ظلم ڪري رهيا هئا. ٣٤- پوءِ انهن کي سندن برن ڪمن جون سزائون مليون. ۽ جنهن شيءِ جو هو مذاق اڏائيندا هئا، ان کين گهيري ورتو.

٣٥- ۽ جن ماڻهن شرڪ ڪيو هو چوندا آهن جيڪڏهن الله چاهي ها تہ اسان ان کانسواءِ ڪنهن شيءِ جي عبادت نہ ڪريون ها، نہ اسان ۽ نہ اسان جا ابا ڏاڏا ۽ نہ اسان ان کانسواءِ ڪنهن شيءِ کي حرام ڪريون ها. انهن کان اڳين به ائين ئي ڪيو هو، تنهن ڪري رسولن جي ذِمي تہ رڳو صاف صاف پهچائي ڇڏڻ آهي.

٣٦- ۽ اسان هر امت ۾ هڪ رسول موڪليو تہ الله جي عبادت ڪريو ۽ طاغوت کان بچو، پوءِ انهن مان ڪن کي الله هدايت ڏني ۽ ڪن تي گمراهي ثابت ٿي. پوءِ زمين ۾ هلي ڦري ڏسو تہ ڪوڙو پائيندڙن جو انجام چا ٿيو. ٣٧- جيڪڏهن تون انهن جي هدايت لاءِ حرص ڪندين تہ الله ان کي هدايت نہ ٿو ڏي جنهن کي هو گمراهہ ڪندو آهي ۽ انهن جو ڪوبہ مددگار نہ آهي.

٣٨- ۽ اِهي ماڻهو الله جو قَسم کڻندا آهن، پڪا قسم تہ جيڪو ماڻهو مري ويندو، الله ان کي نہ اٿاريندو، هائو اِهو ان تي هڪ پڪو واعدو آهي، پر اڪثر ماڻهو نہ ٿا ڄاڻن ٣٩- تہ جيئن انهن جي سامهون ان شيءِ کي واضح ڪري ڇڏي، جنهن ۾ هو اختلاف ڪري رهيا آهن ۽ انڪار ڪرڻ وارا ماڻهو ڄاڻي ونڻ تہ اُهي ڪوڙا هئا. ٤٠- اسان جڏهن ڪنهن شيءِ جو ارادو ڪندا آهيون تہ اُن کي ايتروئي چوندا آهيون تہ ٿي پؤ تہ هو ٿي پوندو آهي.

٤١- ۽ جن ماڻهن الله جي لاءِ پنهنجو وطن ڇڏيو، ان کانپوءِ جو انهن تي

ظلم ڪيو ويو، اسان انهن کي دنيا ۾ ضرور چڱو ٺڪاڻو ڏينداسون ۽ آخرت جو ثواب ته تمام وڏو آهي، ڪاش! اُهي ڄاڻن ها. ٤٢- هو اِهڙا آهن جو صبر ڪندا آهن ۽ پنهنجي رب تي پروسو رکندا آهن.

٤٣- ۽ اسان توکان اڳ ۾ ب ماڻهن کي ئي رسول ٻڌائي موڪليو جن ڏانهن اسان وحي ڪندا هئاسون، پوءِ علم وارن کان پڇي ونو جيڪڏهن توهان نٿا ڄاڻو. ٤٤- اسان انهن کي موڪليو هو دليلن ۽ ڪتابن سان گڏ. ۽ اسان توتي ب (قرآن) نازل ڪيو ته جيئن تون ماڻهن تي اِن شيءِ کي واضح ڪري ڇڏين جيڪا انهن ڏانهن نازل ڪئي وئي آهي ته جيئن اُهي غور ڪن.

٤٥- ڇا اُهي ماڻهو جيڪي بريون تدبيرون ڪري رهيا آهن سي اُن ڳالهه کان بي فڪر آهن ته الله انهن کي زمين ۾ ڳهائي ڇڏي يا انهن تي عذاب اُتان اچي وڃي جتان انهن کي گمان ب نه هو ٤٦- يا انهن کي گهمندي ڦرندي پڪڙي ونڌي ته اُهي ماڻهو الله کي عاجز نه ٿا ڪري سگهن ٤٧- يا کين ڊپ جي حالت ۾ پڪڙي ونڌي. بيشڪ تنهنجو رب شفيق ۽ مهربان آهي.

٤٨- ڇا نه ٿا ڏسن ته الله جيڪي شيون پيدا ڪيون آهن سندن پاڇا ساڄي ۽ کاٻي ڏانهن جهڪي الله کي سجدو ڪندا آهن ۽ اهي سڀ عاجز آهن.

٤٩- ۽ الله کي ئي سجدو ڪندیون آهن جيتريون شيون آسمانن ۽ زمين ۾ هلڻ واريون آهن ۽ فرشتا ب ۽ اهي تڪبر نه ٿا ڪن. ٥٠- ۽ اهي پنهنجي رب کان ڊڄن ٿا جيڪو سندن مٿان آهي ۽ اهوئي ڪندا آهن جنهن جو کين حڪم ملندو آهي.

٥١- ۽ الله فرمايو آهي ته ب معبود نه بٽايو. اُهو هڪ ئي معبود آهي، پوءِ مون کان ئي ڊڄو ٥٢- ۽ سندس ئي آهي جيڪو ڪجهه آسمانن ۽ زمين ۾ آهي ۽ هميشه ان جي ئي اطاعت آهي. پوءِ ڇا توهان الله کانسواءِ ٻين کان ڊڄو ٿا.

٥٣- ۽ توهان وٽ جيڪا ب نعمت آهي اُها الله جي طرفان ئي آهي. پوءِ جڏهن توهان کي تڪليف پهچي ٿي ته ان کان فرياد ڪندا آهيو. ٥٤- پوءِ جڏهن هو توهان کان تڪليف کي پري ڪري ڇڏي ٿو ته توهان مان هڪ گروهه پنهنجي رب سان شريڪ مقرر ڪرڻ لڳندو آهي، ٥٥- جيئن منڪر ٿي وڃن ان شيءِ کان جيڪا اسان کين ڏني آهي. پوءِ ڪجهه ڏينهن فائدو کٽي وڃو. جلد ئي توهان ڄاڻي وڻندؤ ٥٦- ۽ اهي ماڻهو اسان جي ڏنل شين مان انهن جو حصو مقرر ڪندا آهن جن بابت انهن کي ڪو علم نه آهي. الله جو قسم ته جيڪي ٺاهيندا آهيو تنهن بابت توهان کان ضرور پڇاڻو ٿيندو.

٥٧- ۽ هو الله جي لاءِ ڌيئرون مقرر ڪن ٿا. هو ان کان پاڪ آهي. ۽ اُهي پاڻ لاءِ جيڪي وٽندو اٽن ٥٨- ۽ جڏهن انهن مان ڪنهن کي ڌيءَ جي خوشخبري ڏني وڃي ته سندس منهن ڪارو ٿي ويندو آهي ٥٩- ۽ هو اندر ۾ ڪڙهندو آهي، جنهن شيءِ جي اُن کي خوشخبري ڏني وئي آهي اُن جي عار کان ماڻهن کان پيو لڪندو آهي ته ان کي ذلت سان رکي وٺي يا ان کي مٽي ۾ پُوري ڇڏي. ڏسڻو نه برو فيصلو آهي جيڪو هو ڪن ٿا. ٦٠- جيڪي آخرت تي ايمان نه ٿا رکن تن جو مثال برو آهي ۽ الله جو مثال مٿانهون آهي. ۽ هو غالب ۽ حڪيم آهي.

٦١- ۽ جيڪڏهن الله ماڻهن کي سندن ظلم تي پڪڑي ها ته زمين تي ڪنهن جاندار کي نه ڇڏي ها. پر هو هڪ مقرر وقت تائين ماڻهن کي مهلت ڏيندو آهي. پوءِ جڏهن سندن مقرر وقت اچي ويندو ته اُهي نه هڪ گهڙي پوئتي هٽي سگهندا ۽ نه اڳيان وڌي سگهندا.

٦٢- ۽ اُهي الله لاءِ اُها شيءِ مقرر ڪندا آهن جنهن کي پنهنجي لاءِ ناپسند ڪندا آهن ۽ سندن زبانون ڪوڙ بيان ڪنديون آهن ته سندن لاءِ ڀلائي

آهي. بيشڪ انهن لاءِ دوزخ آهي ۽ اُهي ضرور اُن ۾ پهچايا ويندا.

٦٣- الله جو قسم اسان توڪان اڳ مختلف قومن ڏانهن رسول موڪليا. پوءِ شيطان سندن ڪم انهن کي سڻا ڪري ڏيکاريا. پوءِ اڄ اُهوئي سندن ساٿي آهي ۽ انهن جي لاءِ هڪ ڏکوئيندڙ عذاب آهي. ٦٤- ۽ اسان توتي ڪتاب صرف ان ڪري نازل ڪيو آهي ته تون انهن کي اُها شيءِ کولي بيان ڪرين، جنهن ۾ هو اختلاف ڪري رهيا آهن ۽ اها هدايت ۽ رحمت آهي انهن ماڻهن لاءِ جيڪي ايمان آڻين.

٦٥- ۽ الله آسمان مان پاڻي وسايو. پوءِ ان سان زمين کي ان جي مئل هجڻ کانپوءِ جيئرو ڪري ڇڏيو. بيشڪ ان ۾ نشاني آهي انهن ماڻهن لاءِ جيڪي ٻڌندا آهن.

٦٦- ۽ بيشڪ توهان لاءِ چوپائي مال ۾ سبق آهي. اسان انهن جي پيٽن جي اندر ڇيڀي ۽ رت جي وچ مان توهان کي خالص کير پيئاريندا آهيون، خوشگوار پيئڻ وارن لاءِ. ٦٧- ۽ کجين ۽ انگور جي ميون مان ٻ. توهان انهن مان نشي جون شيون ٻ ٺاهيندا آهيو ۽ کائڻ جون سٺيون شيون ٻ. بيشڪ ان ۾ نشاني آهي انهن ماڻهن لاءِ جيڪي عقل رکندا آهن.

٦٨- ۽ تنهنجي رب ماکيءَ جي مک ڏانهن وحي ڪيو ته جبلن ۽ وڻن ۽ جن شين مان ماڻهو گهرن جون ڇتون جوڙيندا آهن تن ۾ گهر ٺاهه. ٦٩- پوءِ هر قسم جي ميون جو رس چوس ۽ پنهنجي رب جي هموار رستن تي هل. ان جي پيٽ مان پيئڻ جي شيءِ نڪرندي آهي، ان جا مختلف رنگ آهن، ان ۾ ماڻهن جي لاءِ شفا آهي، بيشڪ اُن ۾ نشاني آهي انهن ماڻهن جي لاءِ جيڪي غور ڪندا آهن.

٧٠- ۽ الله توهان کي پيدا ڪيو، پوءِ اُهوئي توهان کي وفات ڏيندو آهي. ۽ توهان مان ڪجهه اُهي آهن جيڪي ناڪاره عمر تائين پهچايا ويندا

آهن تہ ڇاڻڻ کان پوءِ هو ڪجھ نہ ڇاڻن. بيشڪ الله علم وارو آهي، قدرت وارو آهي.

٧١- ۽ الله توهان مان هڪڙن کي ٻين تي روزي ۾ وڌايو ويو آهي. پوءِ جن کي وڌايو ويو آهي سي پنهنجي روزي پنهنجن غلامن کي نٿا ڏين جو هو ان ۾ برابر ٿي وڃن. ڇا پوءِ هو الله جي نعمت جو انڪار ٿا ڪن.

٧٢- ۽ الله اوهان لاءِ اوهان مان ئي زالون ٻڌايون ۽ اوهان جي زالن مان اوهان لاءِ پٽ ۽ پوٽا پيدا ڪيا ۽ توهان کي سٺيون شيون کائڻ جي لاءِ ڏنيون. پوءِ ڇا اِهي باطل تي ايمان آڻين ٿا ۽ الله جي نعمت جو انڪار ڪن ٿا. ٧٣- ۽ هو الله ڪانسواءِ انهن شين جي عبادت ڪندا آهن جيڪي نہ سندن لاءِ آسمان مان ڪنهن روزي تي اختيار رکندا آهن ۽ نہ زمين ۾ ۽ نہ ئي اُهي طاقت رکندا آهن. ٧٤ تنهن ڪري توهان الله لاءِ مثال نہ گھڙيو. بيشڪ الله ڄاڻي ٿو ۽ توهان نٿا ڄاڻو.

٧٥- ۽ الله مثال بيان ڪري ٿو هڪ خريد ٿيل غلام جو جيڪو ڪنهن شيءِ تي اختيار نہ ٿو رکي ۽ هڪ شخص آهي جنهن کي اسان پاڻ وٽان سٺو رزق ڏنو آهي، هو اُن مان ڳجھو ۽ پڌرو خرچ ڪندو آهي. ڇا اِهي ٻئي برابر آهن. سڄي تعريف الله لاءِ آهي، پر انهن مان اڪثر ماڻھو نہ ٿا ڄاڻين.

٧٦- ۽ الله هڪ ٻيو مثال بيان ڪري ٿو تہ ٻہ ماڻھو آهن جن مان هڪ گونگو آهي، ڪو ڪم نہ ٿو ڪري سگھي ۽ هو پنهنجي مالڪ تي هڪ بار آهي. هو ان کي جيڏانهن موڪلي ٿو اُهو ڪو ڪم صحيح نہ ٿو ڪري اچي. ڇا هو ۽ اهڙو شخص برابر ٿي سگھن ٿا جيڪو انصاف جي تعليم ڏيندو آهي ۽ هو هڪ سڌي راھ تي آهي.

٧٧- ۽ آسمانن ۽ زمين جون لڪيل ڳالهيون الله لاءِ ئي آهن ۽ قيامت

جو معاملو بس اهڙو هوندو جيئن اک چنيڙ بلڪ ان کان بہ جلد، بيشڪ الله هر شيءِ تي قادر آهي.

٧٨- ۽ الله توهان کي توهان جي مائرن جي پيٽ مان ڪڍيو، جو توهان ڪنهن شيءِ کي نہ ڄاڻندا هئا. ۽ ان توهان جي لاءِ ڪن ۽ اکيون ۽ دل بڻايا تہ جيئن توهان شڪر ڪريو.

٧٩- ڇا ماڻهن پکين کي نہ ڏٺو تہ آسمان جي فضا ۾ تابع ڪيل آهن. انهن کي رڳو الله جهلي رکيو آهي. بيشڪ ان ۾ نشانيون آهن انهن ماڻهن لاءِ جيڪي ايمان آڻين. ٨٠- ۽ الله توهان جي لاءِ توهان جي گهرن کي سکون جو هنڌ بڻايو ۽ توهان لاءِ جانورن جي کل مان گهر بڻايا، جن کي توهان پنهنجي سفر جي ڏينهن ۽ قيام جي ڏينهن هلڪو سمجهندا آهيو ۽ سندن اُن ۽ سندن ڏاس ۽ سندن وارن مان گهر جو سامان ۽ فائدي جون شيون هڪ مدت جي لاءِ بڻايو ٿا.

٨١- ۽ الله توهان جي لاءِ پنهنجي پيدا ڪيل شين جا پاڇا بڻايا ۽ توهان لاءِ جبلن ۾ لڪڻ جي جاءِ بڻائي ۽ توهان لاءِ اهڙا لباس بڻايا جيڪي توهان کي گرمي کان بچائيندا آهن ۽ اهڙا لباس بڻايا جيڪي لڙائي ۾ توهان کي بچائين ٿا. اهڙي طرح الله توهان تي پنهنجون نعمتون پوريون ڪندو آهي تہ جيئن توهان فرمانبردار ٿيو.

٨٢- پوءِ جيڪڏهن اُهي منهن موڙين تہ تنهنجي مٿان صرف صاف صاف پهچائي ڇڏڻ جي ذميداري آهي. ٨٣- اُهي ماڻهو الله جي نعمت کي سڃاڻيندا آهن. پوءِ اُهي ان جا منکر ٿي ويندا آهن ۽ انهن ۾ اڪثر ناشڪر آهن.

٨٤- ۽ جنهن ڏينهن اسان هر امت مان هڪ شاهد ڪڙو ڪنداسون. پوءِ انڪار ڪرڻ وارن کي اِجازت نہ ڏني ويندي ۽ نہ انهن جي توبهہ قبول ڪئي

ويندي. ٨٥- ۽ جڏهن ظالم ماڻهو عذاب کي ڏسندا تہ اِهو عذاب نہ انهن تان هلکو ڪيو ويندو ۽ نہ کين مهلت ڏني ويندي.

٨٦- ۽ جڏهن مشرڪ پنهنجن شريڪن کي ڏسندا تہ چوندا اي اسان جا رب! اهي ئي اِسان جا شريڪ آهن جن کي اسان توکي ڇڏي پڪاريندا هئاسون. تڏهن اُهي انهن کي ورندي ڏينداتہ اوهين ڪوڙا آهيو. ٨٧- ۽ ان ڏينهن هو الله جي اڳيان جهڪي ويندا ۽ جيڪي ڪاھ ڪاهيندا هئا سي انهن کان وسري ويندا. ٨٨- جن انڪار ڪيو ۽ ماڻهن کي الله جي رستي کان روڪيو، اسان انهن کي عذاب مٿان عذاب وڌائينداسون، انهي سببان جو هو فساد ڪندا هئا.

٨٩- ۽ جنهن ڏينهن اسان هر امت مان منجهن ئي هڪ شاهد کڙوکنداسون ۽ توکي انهن تي شاهد بڻائي آڻيندا سون ۽ اسان توتي ڪتاب نازل ڪيو آهي، هر شيءِ کي واضح ڪرڻ جي لاءِ. اهو هدايت ۽ رحمت ۽ خوشخبري آهي فرمانبردارن جي لاءِ.

٩٠- بيشڪ الله حڪم ڏيندو آهي، عدل جو ۽ احسان جو ۽ مٽن مائٽن کي ڏيڻ جو ۽ الله روکي ٿو فحش کان ۽ مدائي کان ۽ سرڪشي کان. الله توهان کي نصيحت ڪندو آهي تہ جيئن توهان نصيحت وٺو.

٩١- ۽ توهان الله سان عهد کي پورو ڪريو، جڏهن توهان پاڻ ۾ عهد ڪري وٺو. ۽ قسمن کي پڪو ڪرڻ کانپوءِ نہ ٽوڙيو. ۽ توهان الله کي پاڻ تي ضامن بہ بڻائي چڪا هجو. بيشڪ الله ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجھ توهان ڪريو ٿا.

٩٢- ۽ توهان ان عورت وانگر نہ ٿيو جنهن پنهنجي محنت سان سُٽ ڪتڻ کان پوءِ ٽڪرا ٽڪرا ڪري ٽوڙي ڇڏيو. توهان پنهنجي قَسمن کي پاڻ ۾ فساد وجهڻ جو ذريعو بڻايو ٿا رڳو ان سبب جي ڪري تہ هڪ جماعت ٻيءَ جماعت ڪان وڌي وڃي. الله ان جي ذريعي توهان جي آزمائش ڪندو آهي ۽ هو قيامت

جي ڏينهن ان شيءِ کي چگڻيءَ طرح توهان تي ظاهر ڪري ڇڏيندو جنهن ۾ توهان اختلاف ڪري رهيا آهيو.

٩٣- ۽ جيڪڏهن الله چاهي ها ته توهان سڀني کي هڪ ئي امت بڻائي ڇڏي ها، پر هو بي راهه ڪندو آهي جنهن کي چاهي ٿو ۽ هدايت ڏئي ڇڏيندو آهي جنهن کي چاهيندو آهي ۽ ضرور توهان کان توهان جي عملن جي پڇا ٿيندي.

٩٤- ۽ توهان پنهنجن قسمن کي پاڻ ۾ فريب جو ذريعو نه بڻايو جو توهان جا پير جمڻ کان پوءِ ترڪي نه وڃن ۽ توهان ان ڪري جي سزا چکو جو توهان الله جي راهه کان روڪيو ۽ توهان تي هڪ وڏو عذاب اچي. ٩٥- ۽ الله جي عهد کي ٿوري فائدي لاءِ نه وڪٹو. جيڪو ڪجهه الله وٽ آهي اُهو توهان لاءِ بهتر آهي جيڪڏهن توهان ڄاڻو.

٩٦- جيڪو ڪجهه توهان وٽ آهي، اهو ختم ٿي ويندو ۽ جيڪو ڪجهه الله وٽ آهي اهو باقي رهڻ وارو آهي. ۽ جيڪي ماڻهو صبر ڪندا اسان انهن جي چگڻ ڪمن جو اجر انهن کي ضرور ڏينداسون. ٩٧- جيڪو ماڻهو ڪو نيڪ ڪم ڪندو، چاهي اُهو مرد هجي يا عورت، بشرطيه جو هو مؤمن هجي ته اسان ان کي زندگي ڏينداسون هڪ سٺي زندگي. ۽ جيڪو ڪجهه هو ڪندا رهيا اُن جو اسان انهن کي بهترين بدلو ڏينداسون.

٩٨- پوءِ جڏهن تون قرآن پڙهين ته شيطان مردود کان الله جي پناهه گهرندو ڪر. ٩٩- ان جو زور انهن ماڻهن تي نه ٿو هلي جيڪي ايمان وارا آهن. ۽ پنهنجي رب تي پروسو رکندا آهن. ١٠٠- ان جو زور صرف انهن ماڻهن تي هلندو آهي جيڪي ساٹس تعلق رکندا آهن ۽ جيڪي الله سان شرڪ ڪندا آهن.

١٠١- ۽ جڏهن اسان هڪ آيت جي جاءِ تي ٻي آيت متائيندا آهيون ۽ الله خوب ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجهه هو نازل ڪندو آهي ته هو چوندا آهن ته تو

گهڙي آندي آهي. بلڪ انهن ۾ اڪثر ماڻهو علم نه ٿا رکن. ١٠٢- چؤ ته ان کي روح القدس تنهنجي رب طرفان حق سان لاتو آهي ته جيئن هو ايمان وارن کي ثابت قدم رکي ۽ اُها هدايت ۽ خوشخبري هجي فرمانبردارن لاءِ.

١٠٣- ۽ اسان کي خبر آهي ته اهي ماڻهو چوندا آهن ته ان کي ته هڪ ماڻهو سيکاريندو آهي. جنهن ماڻهو بابت هو چوندا آهن ان جي زبان عجمي آهي ۽ هي قرآن صاف عربي زبان ۾ آهي. ١٠٤- بيشڪ جيڪي ماڻهو الله جي آيتن تي ايمان نه ٿا آڻين، الله انهن کي ڪڏهن راهه نه ڏيکاريندو ۽ سندن لاءِ ڏکوئيندڙ سزا آهي. ١٠٥- ڪوڙ ته اهي ماڻهو گهڙيندا آهن جيڪي الله جي آيتن تي ايمان نه ٿا رکن ۽ اِهي ئي ماڻهو ڪوڙا آهن.

١٠٦- جيڪو ماڻهو ايمان آڻڻ کانپوءِ الله جو منڪر ٿيندو، سواءِ ان جي جنهن تي زبردستي ڪئي وڃي، بشرطيڪ ان جي دل ايمان تي ڇميل هجي. پر جيڪو ماڻهو دل جي رضا سان منڪر ٿي وڃي ته اهڙن ماڻهن تي الله جو غضب ٿيندو ۽ انهن لاءِ وڏو عذاب آهي. ١٠٧- اِهو ان ڪري جو انهن آخرت جي مقابلي ۾ دنيا جي زندگيءَ کي پسند ڪيو ۽ الله منڪرن کي راهه نه ٿو ڏيکاري. ١٠٨- هي اُهي ماڻهو آهن جن جي دلين تي ۽ سندن ڪنن تي ۽ سندن اکين تي الله مُهر هٽي ڇڏي. ۽ اهي ماڻهو بلڪل غافل آهن. ١٠٩- لازمي ڳالهه آهي ته آخرت ۾ اهي ماڻهو خسارو ۾ رهندا.

١١٠- پوءِ تنهنجو رب انهن ماڻهن لاءِ جن آزمائش ۾ وڌي وڃڻ کان پوءِ هجرت ڪئي، پوءِ جهاد ڪيو ۽ قائم رهيا ته ان کانپوءِ بيشڪ تنهنجو رب بخشڻهار، مهربان آهي. ١١١- جنهن ڏينهن هر شخص پنهنجي ئي طرفان جهيڙو ڪندو ايندو ۽ هر شخص کي اُن جي ڪيل جو پورو بدلو ملندو ۽ انهن تي ظلم نه ڪيو ويندو.

١١٢- ۽ الله هڪ بستي وارن جو مثال بيان ڪري ٿو تہ اُهي امن ۽ اطمينان ۾ هئا. انهن کي سندن رزق ڪشادگي سان هر پاسي کان پهچي رهيو هو. پوءِ انهن خدا جي نعمتن جي ناشڪري ڪئي تہ الله انهن کي سندن عملن جي سبب ٻُک ۽ خوف جو مزو چکايو. ١١٣- ۽ انهن وٽ هڪ رسول انهن منجهان آيو تہ انهن کيس ڪوڙو ڄاتو پوءِ انهن کي عذاب اچي پڪڙيو ۽ اُهي ظالم هئا.

١١٤- پوءِ جيڪي شيون الله توهان کي حلال ۽ پاڪ ڏنيون آهن، انهن مان کائو ۽ الله جي نعمت جو شڪر ڪريو. جيڪڏهن توهان ان جي عبادت ڪريو ٿا. ١١٥- هن تہ اوهان تي رڳو مردار کي حرام ڪيو آهي ۽ رت کي ۽ سُوئر جي گوشت کي ۽ جنهن تي الله کان سواءِ ڪنهن ٻئي جو نالو ورتو ويو هجي. پوءِ جيڪو شخص مجبور ٿي وڃي، بشرطيڪ هو نافرماني ڪندڙ نہ هجي. ۽ نہ حد کان لنگهندڙ هجي تہ الله بخشڻ وارو مهربان آهي.

١١٦- ۽ پنهنجن زبانن سان گهڙيل ڪوڙ جي ڪري ائين نہ چئو تہ هي حلال آهي ۽ هِي حرام آهي تہ الله تي توهان بهتان مڙهيو. جيڪي ماڻهو الله تي ڪوڙ مڙهين ٿا سِي ڪامياب نہ ٿيندا. ١١٧- اُهي ٿورو فائدو ڪٽي وٺن ۽ سندن لاءِ دردناڪ عذاب آهي.

١١٨- ۽ يهودين تي اسان اُهي شيون حرام ڪري ڇڏيون هيون جيڪي اسان هن کان اڳ تو کي ٻڌائي چڪا آهيون ۽ اسان انهن تي ڪو ظلم نہ ڪيو، بلڪ هو خود پاڻ تي ظلم ڪندا رهيا.

١١٩- پوءِ تنهنجي رب انهن ماڻهن لاءِ جن جهالت جي ڪري برائي ڪئي، ان کانپوءِ توبھ ڪئي ۽ پنهنجي اصلاح ڪئي تہ تنهنجو رب ان کانپوءِ بخشڻ وارو مهربان آهي.

١٢٠- بيشڪ ابراهيم هڪ الڳ امت هو، الله جو فرمانبردار ۽ ان ڏانهن هڪ طرفو ۽ هو شرڪ ڪرڻ وارن مان نه هو. هو ان جي نعمتن جو شڪر ڪرڻ وارو هو. ١٢١- الله ان کي چونڊي ورتو. ۽ سڌي رستي ڏانهن ان جي رهنمائي ڪئي. ١٢٢- ۽ اسان ان کي دنيا ۾ ب پلائي ڏني ۽ آخرت ۾ ب هو پلارن مان هوندو. ١٢٣- پوءِ اسان توڏانهن وحي موڪليو ته ابراهيم جي طريقي جي پيروي ڪر جيڪو هڪ طرفو هو ۽ هو شرڪ ڪرڻ وارن مان نه هو.

١٢٤- سبت انهن ماڻهن تي لازم ڪيو ويو هو جن ان ۾ اختلاف ڪيو هو. ۽ بيشڪ تنهنجو رب قيامت جي ڏينهن سندن وچ ۾ فيصلو ڪري ڇڏيندو جنهن ڳالهه ۾ هو اختلاف ڪري رهيا هئا.

١٢٥- پنهنجي رب جي واٽ ڏانهن حڪمت ۽ سڻي نصيحت وسيلي سڏ ۽ انهن سان سڻي نموني بحث ڪر. بيشڪ تنهنجو رب خوب ڄاڻي ٿو ته ڪير ان جي راهه کان ڀٽڪي ويو آهي ۽ هو انهن کي ب خوب ڄاڻي ٿو جيڪي راهه تي هلڻ وارا آهن.

١٢٦- ۽ جيڪڏهن اوهان بدلو وٺو ته اوتروئي بدلو وٺو جيترو اوهان سان ڪيو ويو آهي ۽ جيڪڏهن اوهان صبر ڪريو ته اُهو صبر ڪرڻ وارن لاءِ تمام بهتر آهي ١٢٧- ۽ صبر ڪريو ۽ اوهان جو صبر خدا جي توفيق ئي سان آهي ۽ تون انهن تي غم نه ڪر ۽ جيڪي تدبيرون اُهي ڪري رهيا آهن انهن سان تنگ دل نه ٿيءُ. ١٢٨- بيشڪ الله انهن ماڻهن سان گڏ آهي جيڪي پرهيزگار آهن ۽ جيڪي نيڪي ڪرڻ وارا آهن.

سورة اسراءَ-١٧

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

☆ ١- پاڪ ذات آهي جيڪا وٺي ويئي هڪ رات پنهنجي ٻانهي کي مسجد الحرام کان پري جي ان مسجد تائين، جنهن جي چوڌاري برڪت رکي سون تہ جيئن اسان ان کي پنهنجون ڪجهہ نشانيون ڏيکاريون. بيشڪ هو ٻڌڻ وارو، ڏسڻ وارو آهي.

٢- ۽ اسان موسيٰ کي ڪتاب ڏنو ۽ ان کي بني اسرائيل لاءِ هدايت ٻڌايو تہ مون کانسواءِ ڪنهن کي پنهنجو ڪارساز نہ ٻڌايو. ٣- توهان انهن ماڻهن جي اولاد آهيو جن کي اسان نوح سان گڏ سوار ڪيو هو. بيشڪ هو هڪ شڪر گذار ٻانهو هو.

٤- ۽ اسان بني اسرائيل کي ڪتاب ۾ ٻڌائي ڇڏيو هو تہ توهان ٻہ دفعا زمين (شام) ۾ فساد ڪندو ۽ وڏي سرڪشي ڏيکاريندو. ٥- پوءِ جڏهن انهن مان پهريون وعدو آيو تہ اسان توهان تي پنهنجا ٻانها موڪليا نهايت زور وارا. اهي گهرن ۾ گهڙي پيا ۽ وعدو پورو ٿي رهيو. ٦- پوءِ اسان توهان کي وري انهن تي غلبو ڏنو ۽ مال ۽ اولاد سان توهان جي مدد ڪئي ۽ توهان کي گهٽي وڏي جماعت بٽائي ڇڏيو.

٧- جيڪڏهن توهان سٺا ڪم ڪندؤ تہ توهان پنهنجي لاءِ سٺو ڪندؤ ۽ جيڪڏهن توهان برا ڪم ڪندؤ تہ ب پنهنجي لاءِ برو ڪندؤ. پوءِ جڏهن ٻئي وعدي جو وقت آيو تہ اسان ٻيا ٻانها موڪليا جو هو توهان جي چهرن کي بگاڙي ڇڏين ۽ مسجد (بيت المقدس) ۾ داخل ٿي وڃن جهڙي طرح ان ۾ پهرين

پيري داخل ٿي ويا هئا ۽ جنهن شيءِ تي انهن جو زور هلي ان کي برباد ڪري ڇڏين. ۸- قريب آهي جو توهان جو رب توهان تي رحم ڪري ۽ جيڪڏهن توهان وري ڦرندؤ ته اسين به وري اهوئي ڪنداسون ۽ اسان جهنم کي منڪرن لاءِ قيدخانو بٽائي ڇڏيو آهي.

۹- بيشڪ هي قرآن اها راهه ڏيکاري ٿو، جيڪا بلڪل سڌي آهي ۽ هو خوشخبري ڏي ٿو ايمان وارن کي جيڪي چڱا عمل ڪندا آهن ته سندن لاءِ وڏو اجر آهي. ۱۰- ۽ اهو ته جيڪي ماڻهو آخرت کي نٿا مڃن، انهن لاءِ اسان هڪ دردناڪ عذاب تيار ڪري رکيو آهي.

۱۱- ۽ انسان برائي گهرندو آهي جهڙي طرح ان کي پلائي گهرڙ کپي ۽ انسان وڏو جلدباز آهي. ۱۲- ۽ اسان رات ۽ ڏينهن کي ٻه نشانيون بٽايو. پوءِ اسان رات جي نشانيءَ کي مٽايوسون ۽ ڏينهن جي نشانيءَ کي اسان روشن ڪري ڇڏيو ته جيئن توهان پنهنجي رب جو فضل تلاش ڪريو ۽ ته جيئن توهان سالن جي ڳڻپ ۽ حساب معلوم ڪريو ۽ اسان هر شيءِ کي خوب کولي بيان ڪيو آهي.

۱۳- ۽ اسان هر انسان جي قسمت (اعمالنامو) سندس ڳچيءَ سان ٻڌي ڇڏيو آهي. ۽ اسان قيامت جي ڏينهن ان لاءِ هڪ ڪتاب ڪيڏاسون، جنهن کي هو کليل ڏسندو. ۱٤- پڙهه پنهنجو ڪتاب. اڄ پنهنجو حساب ونڊ لاءِ تون پاڻ ئي ڪافي آهين. ۱۵- جيڪو ماڻهو هدايت جي راهه تي هلندو آهي ته هو پنهنجي لاءِ ئي هلندو آهي. ۽ جيڪو ماڻهو بي راهه ٿيو سو به پنهنجي نقصان لاءِ ئي بي راهه ٿيندو آهي. ۽ ڪو بار ڪٽندڙ ٻئي جو بار نه ڪٽندو ۽ اسان ڪڏهن سزا نه ڏيندا آهيون جيستائين اسان ڪنهن رسول کي نه موڪليون.

۱٦- ۽ جڏهن اسان ڪنهن وسنديءَ کي هلاڪ ڪرڻ چاهيون ٿا ته ان

جي خوشحال ماڻهن کي حڪم ڏيندا آهيون، پوءِ هو ان ۾ نافرماني ڪندا آهن. تڏهن انهن تي ڳالهه ثابت ٿي ويندي آهي، پوءِ اسان ان بستيءَ کي تباهه ۽ برباد ڪري ڇڏيندا آهيون. ١٧- ۽ نوح کانپوءِ اسان ڪيترين ئي قومون هلاڪ ڪري ڇڏيون. ۽ تنهنجو رب ڪافي آهي پنهنجي ٻانهن جي گناهن کي ڄاڻڻ ۽ ڏسڻ لاءِ.

١٨- جيڪو ماڻهو دنيا کي چاهيندو هجي، ان کي اسان ان مان ڏئي ڇڏيندا آهيون، جيترو به اسان جنهن کي ڏيڻ چاهيون. پوءِ اسان ان جي لاءِ جهنم مقرر ڪري ڇڏيو آهي، هو ان ۾ بدحال ۽ تڙيل ٿي داخل ٿيندو. ١٩- ۽ جنهن آخرت کي چاهيو ۽ ان لاءِ ڪوشش ڪئي، جيڪا ان جي ڪوشش آهي ۽ اُهو مؤمن هجي تہ اهڙن ماڻهن جي ڪوشش مقبول هوندي.

٢٠- اسان هرهڪ کي تنهنجي رب جي بخشش مان عطا ڪندا آهيون، هنن کي به ۽ هُنن کي به. ۽ تنهنجي رب جي بخشش ڪنهن تي بند نہ آهي. ٢١- ڏِس تہ اسان اُنهن مان هڪڙي کي ٻئي تي ڪهڙيءَ طرح فضيلت ڏني آهي. ۽ بيشڪ آخرت ايڏا به وڏي آهي درجي جي لحاظ کان ۽ فضيلت جي لحاظ کان.

٢٢- اللّٰه سان گڏ ڪنهن ٻئي کي معبود نہ بڻاءِ نہ تہ ملامت ڪيل ۽ بي يار و مددگار ٿي رهجي ويندين. ٢٣- ۽ تنهنجي رب فيصلو ڪري ڇڏيو آهي تہ اوهان ان کان سواءِ ڪنهن ٻئي جي عبادت نہ ڪريو ۽ مائُ پيءُ سان چڱو سلوڪ ڪريو، جيڪڏهن انهن مان هڪ يا ٻئي تنهنجي اڳيان پيري کي پهچي وڃن، تہ انهن کي اُف به نہ چؤ ۽ نہ ڪين جهڪڪج. ۽ انهن سان احترام سان ڳالهاءِ ٢٤- ۽ انهن جي سامهون نرميءَ ۽ عاجزيءَ سان ٻانهون جهڪائي رک. ۽ چؤ اي رب! انهن ٻنهي تي رحم فرماءِ، جيئن تہ انهن مون کي ننڍپڻ ۾ پاليو. ٢٥-

توهان جو رب چگيءَ طرح چاڻي ٿو ته توهان جي دلين ۾ ڇا آهي. جيڪڏهن توهان نيڪ رهندؤ ته هو توبهه ڪرڻ وارن کي معاف ڪرڻ وارو آهي.

٢٦- ۽ متن مائٽن کي انهن جو حق ڏيو ۽ مسڪين کي ۽ مسافر کي ۽ فضول خرچ نه ڪريو. ٢٧- بيشڪ فضول خرچ ڪرڻ وارا شيطان جا ڀائر آهن ۽ شيطان پنهنجي رب جو وڏو ناشڪرو آهي. ٢٨- ۽ جيڪڏهن تون پنهنجي رب جي فضل جي انتظار ۾ آهين جنهن جي توکي اميد آهي، انهن کان منهن موڙڻو پوي ته تون انهن سان نرميءَ سان ڳالهاءِ.

٢٩- ۽ نه ئي پنهنجي هٿ کي ڳچيءَ سان ٻڌي ڇڏ ۽ نه وري ان کي بلڪل کولي ڇڏ جو تون ملامت ڪيل ۽ عاجز ٻڌجي رهجي ويجين. ٣٠- بيشڪ تنهنجو رب جنهن کي چاهي ٿو وڌيڪ رزق ڏي ٿو. ۽ جنهن جي لاءِ چاهيندو آهي تنگ ڪري ڇڏيندو آهي. بيشڪ هو پنهنجن ٻانهن کي ڄاڻڻ وارو، ڏسڻ وارو آهي.

٣١- ۽ پنهنجي اولاد کي سڃائيءَ جي ڊپ کان قتل نه ڪريو، اسان انهن کي به رزق ڏيندا آهيون ۽ توهان کي به. بيشڪ انهن کي قتل ڪرڻ وڏو گناهه آهي. ٣٢- ۽ زنا جي ويجهو نه وجو، اها بي حيائي آهي ۽ برو رستو آهي.

٣٣- ۽ جنهن جان کي خدا محترم ڪيو آهي، ان کي قتل نه ڪريو پر حق کان سواءِ. ۽ جيڪو شخص ناحق قتل ڪيو وڃي ته اسان ان جي وارث کي اختيار ڏنو آهي، تنهنڪري اهو مارڻ ۾ زيادتي نه ڪري، ان جي مدد ڪئي ويندي.

٣٤- ۽ توهان يتيم جي مال جي ويجها نه وجو، پر اهڙي طرح جو بهتر هجي. ايستائين جو هو پنهنجي جواني جي عمر کي پهچي وڃي. ۽ عهد کي پورو ڪريو. بيشڪ عهد جي پڇا ٿيندي. ٣٥- ۽ جڏهن ماپي ڏيو ته پورو ماپيو ۽ صحيح طور سان توري ڏيو. اهو بهتر طريقو آهي ۽ ان جو انجام به

سنو آهي.

٣٦- ۽ اهڙي شيءِ جي پويان نہ لڳ جنهن جي توکي خبر نہ آهي. بيشڪ ڪن ۽ اک ۽ دل سيني جي ماڻهوءَ کان پڇا ٿيندي. ٣٧- ۽ زمين ۾ آڪڙجي نہ هل، تون زمين کي چيري نہ سگهندين ۽ نہ تون جبلن جي بلنديءَ کي پهچي سگهندين. ٣٨- اهي سيئي برا ڪم تنهنجي رب وٽ ناپسند آهن.

٣٩- هي اهي ڳالهيون آهن جيڪي تنهنجي رب حڪمت مان توڏانهن وحي ڪيون آهن. ۽ الله سان ٻيو ڪو معبود نہ بٽائجانءِ، نہ تہ تون ملامتي ۽ تڙيل ٿي جهنم ۾ وڌو ويندين.

٤٠- ڇا توهان جي رب توهان کي پٽ چوندي ڏنا ۽ پنهنجي لاءِ فرشتن مان ڏيئرون بٽايون. بيشڪ توهان وڏي سخت ڳالهه چئو ٿا. ٤١- ۽ اسان هن قرآن ۾ طرح طرح سان بيان ڪيو آهي تہ جيئن هونصيحت حاصل ڪن. پر انهن جي بيزاري وڌندي ئي وڃي ٿي. ٤٢- چؤ جيڪڏهن الله سان ٻيا ٻہ معبود هجن ها جيئن تہ اهي ماڻهو چوندا آهن تہ هو عرش واري ڏانهن ضرور رستو ڪڍن ها. ٤٣- الله پاڪ ۽ بلند آهي ان کان جيڪي اهي ماڻهو چوندا آهن. ٤٤- ستن آسمانن ۽ زمين ۽ جيڪو ڪجهہ انهن ۾ آهي، سڀ ان جي پاڪائي بيان ڪندا آهن ۽ ڪا شيءِ اهڙي نہ آهي جيڪا تعريف سان گڏ سندس پاڪائي بيان نہ ڪندي هجي، پر توهان سندن تسبيح کي نہ ٿا سمجهو. بيشڪ هو بردبار بخشڻ وارو آهي.

٤٥- ۽ جڏهن تون قرآن پڙهين ٿو تہ اسان تنهنجي ۽ انهن ماڻهن جي وچ ۾ هڪ لکيل پردو حائل ڪري ڇڏيندا آهيون جيڪي آخرت کي نہ ٿا مڃين. ٤٦- ۽ اسان سندن دلين تي پردو رکي ڇڏيندا آهيون تہ جيئن هو ان کي نہ سمجهن ۽ سندن ڪنن ۾ ٻوڑائپ پيدا ڪري ڇڏيندا آهيون ۽ جڏهن تون قرآن

۾ پنهنجي اکيلي رب جو ذڪر ڪندو آهين تہ هو نفرت سان پٺين پر ڦري وڃن ٿا.

٤٧- ۽ اسان ڄاڻون ٿا تہ جڏهن اهي توڏانهن ڪن ڏين ٿا تہ اُهي ڇالاءِ ٻڌن ٿا ۽ جڏهن تہ هو پاڻ ۾ ڳجهيون صلاحون ڪن ٿا. اهي ظالم چوندا آهن تہ توهان ماڻهو تہ رڳو هڪ جادو ڪيل شخص جي پويان هلي رهيا آهيو.
٤٨- ڏس تہ هو تولاءِ ڪهڙا ڪهڙا مثال ڏئي رهيا آهن. اهي ماڻهو گمراهہ ٿي ويا، اهي واٽ لهي نہ سگهندا.

٤٩- ۽ اهي چوندا آهن تہ ڇا جڏهن اسان هڏا ۽ ذرا ذرا ٿي ويندا سون تہ ڇا اسان نئين سر اٿاريا ويندا سون. ٥٠- چؤ تہ توهان پٿر يا لوهہ ٿي وجو.
٥١- يا ڪا بي شيءِ جيڪا توهان جي خيال ۾ ان کان بہ وڌيڪ مشڪل هجي. پوءِ هو چوندا تہ اهو ڪير آهي جيڪو اسان کي ٻيهر زندهہ ڪندو. تون چؤ تہ اهوئي جنهن توهان کي پهرين ڀيري پيدا ڪيو آهي. پوءِ هو تنهنجي اڳيان پنهنجو مٿو لوڏيندا ۽ چوندا تہ ائين ڪڏهن ٿيندو، چؤ تہ عجب نہ آهي تہ ان جو وقت قريب اچي ويو هجي، ٥٢- جنهن ڏينهن خدا توهان کي سڏيندو تہ توهان ان جي حمد ڪندي ان جي سڏ تي هليا ايندؤ ۽ توهان خيال ڪندؤ تہ توهان تمام ٿورو وقت ئي رهيا هئا.

٥٣- ۽ منهنجن ٻانهن کي چؤ تہ اُهائي ڳالهہ چون جيڪا بهتر هجي. شيطان انهن جي وچ ۾ فساد وجهندو آهي. بيشڪ شيطان انسان جو پڌرو دشمن آهي.

٥٤- توهان جو رب توهان کي چگيءَ طرح ڄاڻي ٿو، جيڪڏهن هو چاهي تہ توهان تي رحم ڪري يا جيڪڏهن هو چاهي تہ توهان کي عذاب ڏي ۽ اسان توکي انهن جو ذميدار بڻائي نہ موڪليو آهي. ٥٥- ۽ تنهنجو رب خوب

ڄاڻي ٿو انهن کي جيڪي آسمانن ۽ زمين ۾ آهن ۽ اسان نبين مان ڪن کي ڪن تي فضيلت ڏني آهي ۽ اسان داؤد کي زبور ڏنو.

٥٦- چؤ ته انهن کي سڏيو جن کي توهان خدا کان سواءِ معبود سمجهي رکيو آهي. اهي نه توهان کان ڪنهن مصيبت کي پري ڪرڻ جو اختيار رکندا آهن ۽ نه ان کي بدلائي سگهن ٿا. ٥٧- جن کي اهي ماٺهو سڏيندا آهن اهي پاڻ پنهنجي رب جو قرب ڳوليندا آهن ته انهن مان ڪير سڀني کان گهٽو ويجهو ٿي وڃي ۽ اهي پنهنجي رب جي رحمت جا اميدوار آهن ۽ اهي ان جي عذاب کان ڊڄندا آهن. بيشڪ تنهنجي رب جو عذاب ڊڄڻ واري شيءِ آهي.

٥٨- ۽ ڪابه اهڙي وسندي نه آهي، جنهن کي اسان قيامت کان پهرين هلاڪ نه ڪريون يا سخت عذاب نه ڏيون. اها ڳالهه ڪتاب ۾ لکيل آهي.

٥٩- ۽ اسان کي نشانيون موڪلڻ کان نه روڪيو پر ان شيءِ ته اڳين انهن کي ڪوڙو ڄاتو هو. ۽ اسان ثمود کي ڏاڇي ڏني هئي انهن کي سمجهائڻ لاءِ، پوءِ انهن ان تي ظلم ڪيو ۽ نشانيون اسان رڳو ڊيڄارڻ لاءِ موڪليندا آهيون.

٦٠- ۽ جڏهن اسان توکي چيو ته تنهنجي رب ماٺهن کي گهيري رکيو آهي ۽ اهو نظارو جيڪو اسان توکي ڏيکاريو، اهو رڳو ماٺهن جي آزمائش لاءِ هو . ۽ ان وڻ کي به جنهن جي قرآن ۾ مذمت ڪئي وئي آهي ۽ اسان انهن کي ڊيڄاريندا آهيون، پر سندن سرڪشي وڌندي پئي وڃي.

٦١- ۽ جڏهن اسان فرشتن کي چيو ته آدم کي سجدو ڪريو ته انهن سجدو ڪيو پر ابليس نه ڪيو. هن چيو ڇا آڻون اهڙي شخص کي سجدو ڪريان جنهن کي تو مٽيءَ مان بڻايو آهي. ٦٢- ان چيو ته ڏس اهو شخص جنهن کي تو مون تي عزت ڏني آهي، جيڪڏهن تون مون کي قيامت جي ڏينهن تائين مهلت ڏين ته آڻون ٿورن ماٺهن کان سواءِ ان جي سڄي اولاد جون

پاڙون پٽي ڇڏيندس.

٦٣- خدا چيو تہ وڃ، انهن مان جيڪو بہ تنهنجو ساٿي بڻيو تہ جهنم توهان سيني جو پورو پورو بدلو آهي ٦٤- ۽ انهن مان جنهن تي تنهنجو وس هلي، تون پنهنجي آواز سان انهن جا قدم اکيڙ ۽ انهن تي پنهنجي پيادن خواه سوارن کي چاڙهہ ۽ انهن جي مال ۽ اولاد ۾ انهن جو شريڪ بڻجي وڃ ۽ انهن سان وعدو ڪر ۽ شيطان جو وعدو هڪ دوکي کانسواءِ ڪجهہ نہ آهي. ٦٥- بيشڪ جيڪي منهنجا ٻانها آهن، انهن تي تنهنجو زور نہ هلندو ۽ تنهنجو رب ڪارسازيءَ لاءِ ڪافي آهي.

٦٦- توهان جو رب اهو آهي جيڪو توهان لاءِ سمنڊ ۾ ٻيڙي هلائي ٿو تہ جيئن توهان ان جو فضل تلاش ڪريو. بيشڪ هو توهان تي مهربان آهي. ٦٧- ۽ جڏهن سمنڊ ۾ توهان تي ڪا آفت ايندي آهي تہ توهان انهن معبودن کي وساري ٿا ڇڏيو جن کي توهان الله کانسواءِ پڪاريندا آهيو. پوءِ جڏهن هو توهان کي خشڪي ڏانهن بچائي آڻيندو آهي تہ توهان ٻيهر ڦري ويندا آهيو، ۽ انسان وڏو بي شڪرو آهي.

٦٨- ڇا توهان ان کان بي ڊپا ٿي ويا جو خدا توهان کي خشڪيءَ تي آٽي زمين ۾ ڳهائي ڇڏي يا توهان تي پٿر وسائڻ واري آندي موڪلي ڇڏي، پوءِ توهان ڪنهن کي پنهنجو مددگار نہ لهو. ٦٩- يا توهان ان کان بي ڊپا ٿي ويا آهيو جو هوتوهان کي ٻيهر سمنڊ ۾ ونڊي وڃي، پوءِ توهان تي هوا جوسخت طوفان موڪلي ڇڏي ۽توهان کي توهان جي انڪار سبب غرق ڪري ڇڏي. پوءِ توهان ان تي اسان جي پٺيان پوڻ وارو ڪونہ لهو.

٧٠- ۽ اسان آدم جي اولاد کي عزت ڏني ۽ اسان ان کي خشڪي ۽ پاڻيءَ ۾ سوار ڪيو ۽ ان کي پاڪ شين جو رزق ڏنو ۽ اسان پنهنجي مخلوق

مان گھٽن کان کين زياده مانَ وارو ڪيوسون.

٧١- جنهن ڏينهن اسان هر گروهه کي سندن اڳواڻ سان سڏينداسون، پوءِ جنهن جو اعمالنامو ان جي ساڄي هٿ ۾ ڏنو ويندو، اُهي ماڻهو پنهنجو اعمالنامو پڙهندا ۽ انهن سان ذرو به ناانصافي نه ڪئي ويندي. ٧٢- ۽ جيڪوماڻهو هن دنيا ۾ انڌو رهيو، اهو آخرت ۾ به انڌو رهندو۽ رستي کان گهٽو پري هوندو.

٧٣- ۽ قريب هو ته اُهي ماڻهو فتني ۾ وجهي توکي ان کان ڦيرائي ڇڏين جيڪو اسان توتي وحي ڪيو آهي ته جيئن تون ان کانسواءِ اسان ڏانهن غلط ڳالهه منسوب ڪرين ۽ تڏهن هوتوکي پنهنجو دوست ڪن ها. ٧٤- ۽ جيڪڏهن اسان توکي ثابت قدم نه رکون ها ته قريب هو جو تون انهن ڏانهن ڪجهه مائل ٿي وڃي ها. ٧٥- پوءِ اسان توکي زندگي ۽ موت پنهي جو ٻيٽو "عذاب" چکايون ها. ان کان پوءِ تون اسان جي مقابلي ۾ ڪوبه مددگار نه لهين ها.

٧٦- ۽ اهي ماڻهو هن سرزمين تان تنهنجا پير اکيڙڻ لڳا هئا ته جيئن توکي اُتان ڪڍي ڇڏين ۽ جيڪڏهن ائين ٿئي ها ته توکان پوءِ انهن کي به تمام ٿوري مهلت ملي ها. ٧٧- جيئن ته انهن رسولن جي باري ۾ اسان جو طريقو رهيو آهي جن کي اسان توکان اڳ ۾ موڪليو هو ۽ تون اسان جي طريقي ۾ تبديلي نه ڏسندين.

٧٨- نماز قائم ڪر سج لهڻ کان پوءِ رات جي اونداهيءَ تائين ۽ خاص ڪري فجر جو قرآن پڙهه، بيشڪ فجر جو قرآن پڙهڻ هوندو آهي روبرو.

٧٩- ۽ رات جو تهجد پڙهه، اهو نفل آهي تنهنجي لاءِ. اميد آهي ته تنهنجو رب توکي مقام محمود تي بيهاري.

٨٠- ۽ چؤ ته اي منهنجا رب! مون کي داخل ڪر سچائيءَ سان ۽ مون

کي سچائيءَ سان ٻاهر ڪيءِ مون کي پاڻ وٽان مددگار قوت عطا ڪر ٨١- ءِ چؤ ته حق آيو ءِ باطل مٽجي ويو، بيشڪ باطل مٽجي وڃڻ وارو ئي آهي.

٨٢- ءِ اسان قرآن مان اهو نازل ڪندا آهيون، جنهن ۾ شفا ءِ رحمت آهي ايمان وارن لاءِ ءِ ظالمن لاءِ ان مان نقصان کانسواءِ ٻيو ڪجھ به نہ ٿو وڌي.

٨٣- ماڻهوءَ تي جڏهن اسان انعام ڪندا آهيون ته هو منهن موڙي پاسو ڦيرائي وڃندو آهي. ءِ جڏهن ان کي تڪليف پهچندي آهي ته هو ناميد ٿي ويندو آهي. ٨٤- چؤ ته هرڪو پنهنجي طريقي تي عمل ڪري رهيو آهي. پوءِ تنهنجو رب ئي بهتر ڄاڻي ٿو ته ڪير وڌيڪ سڌي رستي تي آهي.

٨٥- ءِ اُهي توکان روح بابت پُڇن ٿا. چؤ ته روح منهنجي رب جي حڪم سان آهي ءِ توهان کي تمام ٿورو علم ڏنو ويو آهي

٨٦- ءِ جيڪڏهن اسان چاهيون ته اهو سڀ ڪجھ توکان کسي وڃون جيڪو اسان وحيءَ جي ذريعي توکي ڏنو آهي، پوءِ تون ان لاءِ اسان جي مقابلي ۾ ڪوبہ مددگار نہ لهندين. ٨٧- پر اها رڳو تنهنجي رب جي رحمت آهي، بيشڪ توتي ان جو وڏو فضل آهي. ٨٨- چؤ ته جيڪڏهن سيئي انسان ءِ جن گڏجي وجن ته اهڙو قرآن ناهي آڻين، تڏهن بہ اُهي هن جهڙو نہ آڻي سگهندا، پوءِ ڪٽي اُهي هڪٻئي جا مددگار بڻجي وڃن.

٨٩- ءِ اسان ماڻهن لاءِ هن قرآن ۾ هر قسم جا مضمون طرح طرح سان بيان ڪيا آهن، پوءِ بہ اڪثر ماڻهو انڪار تي ئي جميا رهيا ٩٠- ءِ اهي چوندا آهن ته اسان هرگز توتي ايمان نہ آڻينداسون، جيستائين تون اسان لاءِ زمين مان ڪو چشمو جاري نہ ڪرين ٩١- يا تو وٽ ڪجين ءِ انگورن جو ڪو باغ هجي، پوءِ تون ان باغ جي وچ ۾ ڪيتريون ئي نهرون جاري ڪرين. ٩٢- يا جيئن تون چوندو آهين، اسان جي مٿان آسمان جو ٽڪرو ڪيراءِ يا اللّٰه ءِ فرشتن کي آڻي

اسان جي سامهون بيهار ٩٣- يا تو وٽ سون جو ڪو گهر هجي يا تون آسمان تي چڙهي وڃين ۽ اسان تنهنجي چڙهڻ کي به نه مڃينداسون، جيستائين تون اُتان اسان تي ڪو ڪتاب نه لاهين، جنهن کي اسان پڙهون. چؤ ته منهنجو رب پاڪ آهي، آئون ته رڳو هڪ بشر آهيان الله جو رسول.

٩٤- ۽ جڏهن ماڻهن وٽ هدايت اچي وئي ته انهن کي ايمان آڻڻ کان ان ڪانسواءِ ٻي ڪنهن شيءِ نه روڪيو، جو انهن چيو ته ڇا الله بشر کي رسول ٻڌائي موڪليو آهي. ٩٥- چؤ ته جيڪڏهن زمين ۾ فرشتا هجن ها، ان ۾ هو اطمينان سان هلن ڦرن ها ته ضرور اسان انهن تي آسمان مان فرشتي کي رسول ٻڌائي موڪليون ها. ٩٦- چؤ ته الله منهنجي ۽توهان جي وچ ۾ گواهي لاءِ ڪافي آهي، بيشڪ هو پنهنجن ٻانهن کي ڄاڻڻ وارو، ڏسڻ وارو آهي.

٩٧- الله جنهن کي راهه ڏيکاري، اهوئي راهه پائڻ وارو آهي ۽ جنهن کي هو ٻي راهه ڪري ڇڏي ته تون ان لاءِ الله کانسواءِ ڪنهن کي مددگار نه لهندين. ۽ اسان قيامت جي ڏينهن انهن کي سندن منهن ڀر انڌا ۽ گونگا ۽ ٻوڑا ڪري گڏ ڪنداسون، سندن جاءِ جهنم آهي. جڏهن به ان جي باهه هلڪي ٿيندي ته اسان ان کي وڌيڪ ڀڙڪائي ڇڏينداسون. ٩٨- هي آهي انهن جو بدلو، ان ڪري جو انهن اسان جي نشانين جو انڪار ڪيو ۽ چيائون ته جڏهن اسان هڏا ۽ ذرڙا ٿي وينداسون ته ڇا اسان نئين سر پيدا ڪري اٿاريا وينداسون.

٩٩- ڇا انهن ماڻهن نه ڏٺو ته جنهن الله آسمانن ۽ زمين کي پيدا ڪيو، هو ان تي قادر آهي ته انهن جهڙا ٻيهر پيدا ڪري، هن انهن لاءِ هڪ وقت مقرر ڪري رکيو آهي. ان ۾ ڪو شڪ نه آهي، تڏهن به ظالم ماڻهو انڪار ڪرڻ کان نه مڙيا.

١٠٠- چؤ ته جيڪڏهن توهان منهنجي رب جي رحمت جي خزانن جا

مالڪ هجو ها تہ توهان خرچ ٿي وڃڻ جي ڊپ کان ضرور هٿ روڪي ڇڏيو ها ۽ انسان وڏو تنگ دل آهي.

١٠١- ۽ اسان موسيٰ کي نَوَ پڌريون نشانيون ڏنيون. پوءِ بني اسرائيل کان پڇي وٺ تہ جڏهن هو انهن وٽ آيو تہ فرعون ان کي چيو تہ اي موسيٰ! منهنجي خيال ۾ تہ ضرور توتي ڪنهن جادو ڪري ڇڏيو آهي. ١٠٢- موسيٰ چيو تہ تون چڱيءَ طرح ڄاڻين ٿو تہ انهن کي آسمانن ۽ زمين جي رب ئي نازل ڪيو آهي اکين کولڻ لاءِ ۽ منهنجو خيال آهي تہ اي فرعون! تون ضرور ناس ٿي ويندين. ١٠٣- پوءِ فرعون چاهيو تہ هن کي ان زمين مان لوڏي ڪڍي. تنهن ڪري اسان هن کي ۽ جيڪي هن سان گڏ هئا، سيني کي غرق ڪيو ١٠٤- ۽ اسان بني اسرائيل کي چيو تہ توهان زمين ۾ رهو. پوءِ جڏهن آخرت جو وعدو ايندو، تہ اسان توهان سيني کي گڏ آڻيندا سون.

١٠٥- ۽ اسان قرآن کي حق سان نازل ڪيو آهي ۽ اُهو حق سان ئي نازل ٿيو آهي. ۽ اسان توکي صرف خوشخبري ڏيڻ وارو ۽ ڊيڄارڻ وارو بڻائي موڪليو آهي ١٠٦- ۽ اسان قرآن کي ٿورو ٿورو ڪري نازل ڪيو تہ جيئن تون ان کي ماڻهن جي سامهون آهستي آهستي پڙهه. ۽ ان کي اسان آهستي آهستي نازل ڪيو آهي.

١٠٧- چؤ تہ توهان ان تي ايمان آڻيو يا ايمان نہ آڻيو، اُهي ماڻهو جن کي ان کان اڳ علم ڏنو ويو هو، جڏهن اهو (قرآن) انهن جي سامهون پڙهيو ويندو آهي تہ هو کاڌين پر سجدي ۾ ڪري پوندا آهن ١٠٨- ۽ اُهي چوندا آهن تہ اسان جو رب پاڪ آهي. بيشڪ اسان جي رب جو وعدو ضرور پورو ٿيڻو آهي ١٠٩- ۽ هو روئيندي کاڌين پر ڪِرندا آهن ۽ قرآن سندن عاجزي وڌائي ڇڏيندو آهي.

١١٠- چؤ تہ الله چئي پکاريو يا رحمٰن چئي پکاريو، جنهن بہ نالي سان پکاريو، ان لاءِ سپ سڻا نالا آهن. ۽ تون پنهنجي نماز نہ گهڻي زور سان پڙهہ ۽ نہ بلکل هوريان پڙهہ. ۽ بنهي جو وچٿرو طريقو اختيار کر ١١١-۽ چؤ تہ سيئي خوبيون ان الله لاءِ آهن جو نہ اولاد رکي ٿو ۽ نہ بادشاهيءَ ۾ کو سندس شريک آهي ۽ نہ کمزوريءَ جي ڪري ان جو کو مددگار آهي ۽ تون سندس خوب وڏائي بيان کر.

سورة الكهف-١٨

شروع الله جي نالي سان جيکو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- سپ تعريف الله جي لاءِ آهي جنهن پنهنجي بانهي تي ڪتاب نازل کيو ۽ ان ۾ کو ڏنگ (وروڪڙ) نہ رکيائين ٢- بلکل سڌو، تہ جيئن هو الله وٺان هڪ سخت عذاب کان آگاهہ ڪري ڇڏي ۽ ايمان وارن کي خوشخبري ڏئي ڇڏي. جيکي نيڪ عمل ڪندا آهن انهن لاءِ پلو اجر آهي، ٣- هو ان ۾ هميشہ رهندا ٤- ۽ انهن ماڻهن کي ڊيڄاري ڇڏ جيکي چوندا آهن تہ الله پٽ ورتو آهي. ٥- انهن کي هن ڳالهہ جو کو علم نہ آهي ۽ نہ سندن ابن ڏاڏن کي. اها وڏي ڳري ڳالهہ آهي جيکا سندن واتان نڪري ٿي اهي رڳو کوڙ ڳالهائين ٿا.

٦- شايد تون انهن جي غم ۾ پاڻ کي هلاڪ ڪري وجهين، جيکڏهن هو هن ڳالهہ تي ايمان نہ ٿا آڻين. ٧- جيکو ڪجهہ زمين ۾ آهي اسان ان کي زمين جي رونق بڻايو آهي، تہ جيئن اسان ماڻهن کي آزمايون تہ انهن مان ڪير چڱا عمل ڪرڻ وارو آهي ٨- ۽ اسان زمين جي سيني شين کي هڪ صاف ميدان بڻائي ڇڏينداسون.

٩- ڇا تون پانئين ٿو تہ کهف ۽ رقيم وارا اسان جي نشانين مان عجيب

نشانين مان هئا. ١٠- جڏهن انهن نوجوانن غار ۾ پناهه ورتي پوءِ انهن چيو ته اي اسان جا رب! اسان کي پاڻ وٽان رحمت ڏي ۽ اسان جي معاملي کي درست کري ڇڏ. ١١- پوءِ اسان غار ۾ سندن ڪنن تي کيترائي ورهيه (ننڊ جو پردو) وجهي ڇڏيو. ١٢- پوءِ اسان انهن کي اٿاريو. ته جيئن اسان معلوم کريون ته بنهي ٽولن مان ڪنهن کي قيام جي مدت ياد آهي.

١٣- اسان توکي سندن اصل قصو ٻڌايون ٿا. اهي ڪجهه نوجوان هئا جن پنهنجي رب تي ايمان آندو هو ۽ اسان کين هدايت ۾ وڌايو هو ١٤- ۽ اسان سندن دلين کي مضبوط ڪيو هو. جڏهن هو اٿيا ۽ چيائون ته اسان جو رب اهوئي آهي جيڪو آسمانن ۽ زمين جو رب آهي، اسان ان کان سواءِ ڪنهن ٻئي معبود کي نه پڪاريندا سون. جيڪڏهن اسان ايئن کريون ته اسان نهايت بيجا ڳالهه چوندا سون. ١٥- اسان جي هن قوم الله کان سواءِ ٻيا معبود ورتا آهن. اهي انهن جي حق ۾ ڪو واضح دليل چو نه ٿا آڻين. پوءِ ان شخص کان وڏو ظالم ٻيو ڪير هوندو جيڪو الله تي ڪوڙ گهڙي.

١٦- ۽ جڏهن اوهان انهن ماڻهن کان الڳ ٿي ويا آهيو ۽ سندن معبودن کان جن جي هو الله کان سواءِ عبادت ڪندا آهن ته هاڻي هلي غار ۾ پناهه وٺو. توهان جو رب توهان جي مٿان پنهنجي رحمت ڪشادي ڪندو ۽ توهان جي ڪم ۾ سولائي موجود ڪندو.

١٧- ۽ تون سج کي ايرندي ڏسين ته (اُس) سندن غار کان ساڄي پاسي لڙندي آهي ۽ جڏهن لهي ته سندن کابي پاسي مڙندي آهي ۽ اُهي غار جي اندر هڪ وسيع جاءِ ۾ آهن. اها الله جي نشانين مان آهي جنهن کي الله هدايت ڏي اُهو ئي هدايت پائڻ وارو آهي ۽ جنهن کي الله بي راهه ڪري ڇڏي ته تون ان لاءِ کو مددگار، راهه ڏيکاريندڙ نه لهندين. ١٧

١٨- ۽ تون انهن کي ڏسي اهو پائيندين تہ هو جاڳندڙ آهن، حالانڪ اُهي ستل آهن. اسان انهن کي ساڄي ۽ کاٻي پاسي ورائيندا هئاسون ۽ سندن ڪتو چانئٹ وٹ پير پکيڙي ويٹو هو. جيڪڏهن تون جهاتي پائي ڏسين ها تہ پُٹ ڏئي پڄي نڪرين ها ۽ توتي تنهنجي اندر انهن جي هيبت طاري ٹي وڃي ها.

١٩- ۽ اهڙي طرح اسان انهن کي جاڳايو، تہ جيئن هو پاڻ ۾ پڇاڳاڇا ڪن. انهن مان هڪ چوڻ واري چيو توهان کيتري دير هتي ترسيا آهيو. انهن چيو تہ اسان هڪ ڏينهن يا هڪ ڏينهن کان بہ گهٹ ترسيا هونداسون. انهن چيو تہ الله ئي بهتر ڄاڻي ٹو تہ توهان کيتري دير هتي رهيا آهيو. هاٹي پاڻ مان ڪنهن کي هي چاندي جو سڪو ڏئي شهر موڪليو. پوءِ هو ڏسي تہ سنو طعام ڪٹان ملندو آهي ۽ توهان لاءِ ان مان ڪجهہ کاڈو آڻي ۽ هو نرمي سان وڃي ۽ ڪنهن کي بہ توهان جي خبرنہ ٹيٹ ڏي. ٢٠- جيڪڏهن انهن کي توهان جي خبر پئجي وئي تہ توهان کي پٹرن سان ماري ڇڈيندا يا توهان کي پنهنجي دين ۾ موٹائيندا ۽ پوءِ توهان ڪڈهن بہ ڪامياب نہ ٹيندو.

٢١- ۽ اهڙي طرح اسان انهن بابت ماٹهن کي خبردار ڪري ڇڈيو، تہ جيئن ماٹهو ڄاڻي وٹن تہ الله جو واعدو سچو آهي. ۽ اهو تہ قيامت ۾ ڪو شڪ نہ آهي. جڈهن ماٹهو پاڻ ۾ ان معاملي ۾ جهڳڙو ڪري رهيا هئا پوءِ چوڻ لڳا تہ انهن جي غار تي هڪ عمارت بنائي ڇڈيو سندن رب انهن کي خوب ڄاڻي ٹو. جيڪي ماٹهو انهن جي معاملي ۾ غالب ٹيا، تن چيو تہ اسان انهن جي غار تي هڪ عبادت جي جاءِ بٹائيندا سون.

٢٢- ڪجهہ ماٹهو چوندا تہ اُهي ٹي هئا ۽ چوٹون سندن ڪتو هو ۽ ڪي ماٹهو چوندا تہ اهي پنج هئا ۽ ڇهون سندن ڪتو هو. اهي ماٹهو تحقيق کان سواءِ ڳالهيون ڪري رهيا آهن ۽ ڪي ماٹهو چوندا تہ اهي ست هئا ۽ اٹون

سندن کتو هو. چئو ته منهنجو رب ئي بهتر ڄاڻي ٿو ته اهي کيترا هئا، ٿورائي ماڻهو انهن کي ڄاڻندا آهن. تنهن ڪري تون سرسري ڳالهه کان وڌيڪ ان معاملي ۾ بحث نه ڪر ۽ نه انهن جي باري ۾ انهن مان ڪنهن کان پڇ.

٢٣- ۽ تون ڪنهن ڪم بابت ايئن نه چوندو ڪر ته آئون ان کي سياڻي ڪري ڇڏيندس، ٢٤- پر جيڪڏهن الله چاهيو ۽ جڏهن تو کي وسري وڃي ته پنهنجي رب کي ياد ڪر ۽ چئو ته اميد آهي ته منهنجو رب مون کي پلائي جي ان کان به وڌيڪ ويجهي راهه ڏيکاريندو.

٢٥- ۽ اهي ماڻهو پنهنجي غار ۾ ٽي سؤ سالن کان وڌيڪ نو سال رهيا.

٢٦- چئو ته الله سندن رهڻ جي مدت کي وڌيڪ ڄاڻي ٿو. آسمانن ۽ زمين جو غيب ان جي علم ۾ آهي. هو ڪهڙو نه خوب ڏسڻ وارو ۽ ٻڌڻ وارو آهي. الله کان سواءِ انهن جو ڪو مددگار نه آهي ۽ نه الله کنهن کي پنهنجي اختيار ۾ شريڪ ڪندو آهي.

٢٧- ۽ تنهنجي رب جو جيڪو ڪتاب توتي وحي ڪيو پيو وڃي ان کي ٻڌاءِ. الله جي ڳالهين کي ڪو بدلائڻ وارو نه آهي ۽ ان کان سواءِ تون ڪا پناهه نه لهندين ٢٨- ۽ پنهنجي پاڻ کي انهن ماڻهن سان گڏ رک جيڪي صبح ۽ شام پنهنجي رب کي پڪارينداآهن. هو ان جي رضا جا طالب آهن ۽ تنهنجون اکيون دنيا جي زندگي جي رونق جي ڪري انهن کان هٽي نه وڃن ۽ تون اهڙي ماڻهو جو چيو نه مڃ جنهن جي قلب کي اسان پنهنجي ياد کان غافل ڪري ڇڏيو آهي ۽ اهو پنهنجي خواهشن تي هلندو آهي ۽ ان جو معاملو حد کان لنگهيل آهي.

٢٩- ۽ چئو ته هي حق آهي تنهنجي رب طرفان پوءِ جيڪو ماڻهو چاهي ان کي مڃي ۽ جيڪو ماڻهو چاهي نه مڃي. اسان ظالمن لاءِ اهڙي باهه تيار

ڪري رکي آهي، جنهن جا شعلا انهن کي پنهنجي گهيري ۾ ويڑهي ونڊندا ۽ جيڪڏهن هو پاڻي جي لاءِ فرياد ڪندا تہ سندن فرياد رسي اهڙي پاڻي سان ڪئي ويندي جيڪو ٿهڪندڙ تيل جهڙو هوندو. اهو سندن منهن کي ڀُڄي ڇڏيندو، ڪهڙو نہ بيڻو پاڻي هوندو ۽ ڪهڙو نہ بيڻو ٺڪاڻو.

٣٠- بيشڪ جن ماڻهن ايمان آندو ۽ انهن چڱا ڪم ڪيا تہ اسان اهڙن ماڻهن جو اجر ضايع نہ ڪنداسون. ٣١- جن چڱي طرح ڪم ڪيو انهن لاءِ هميشہ رهڻ وارا باغ آهن، جن جي هيٺان نهرون وهنديون هونديون. اتي انهن کي سون جا ڪنگڻ پارايا ويندا ۽ اُهي سنهي ۽ ٿلهي ريشم جا ساوا ڪپڙا پائيندا، تختن تي ٽيڪ لڳائي ويٺا هوندا، ڪهڙو نہ سٺو بدلو آهي ۽ ڪهڙي نہ سٺي جاءِ.

٣٢- تون انهن جي سامهون هڪ مثال پيش ڪر ہ ماڻهو هئا انهن مان هڪ کي اسان انگورن جا ہ باغ ڏنا ۽ انهن جي چوڌاري کجين جا وڻ لڳايا ۽ ٻنهي جي وچ ۾ پوک پيدا ڪئي، ٣٣- ٻنهي باغن پنهنجو پورو ميوو پچايو، ان ۾ ڪجھ ہ گهٽتائي نہ ڪئي ۽ ٻنهي باغن جي وچ ۾ اسان نهر جاري ڪري ڇڏي ٣٤- ۽ ان کي گهڻو ڦر مليو تہ ان پنهنجي ساٿي سان ڳالھ ڪندي چيو تہ آئون توکان مال ۾ وڌيڪ آهيان ۽ تعداد ۾ ہ وڌيڪ طاقتور آهيان. ٣٥- هو پنهنجي باغ ۾ داخل ٿيو ۽ هو پاڻ تي ظلم ڪري رهيو هو، ان چيو تہ آئون نہ ٿو سمجهان تہ هي ڪڏهن برباد ٿيندو ٣٦- ۽ آئون نہ ٿو سمجهان تہ ڪڏهن قيامت ايندي ۽ جيڪڏهن آئون پنهنجي رب وٽ موٽايو ويس تہ ضرور هن کان ہ سٺي جاءِ مون کي ملندي.

٣٧- سندس ساٿي ڳالھ ڪندي چيو تہ ڇا تون ان ذات جو انڪار ڪري رهيو آهين جنهن توکي متي مان ٻڌايو، پوءِ پاڻي جي هڪ ڦڙي مان، پوءِ

توکي پورو مڙس ٻڌايو. ٣٨- پر منهنجو رب ته اهوئي الله آهي ۽ آئون پنهنجي رب سان ڪنهن کي شريڪ نه ٺو ڪريان ٣٩- ۽ جڏهن تون پنهنجي باغ ۾ داخل ٿي رهيو هئين ته تو چو نه چيو ته جيڪو الله چاهي ٿو اهوئي ٿيندو آهي، الله کان سواءِ ٻئي ڪنهن کي ڪا طاقت نه آهي، جيڪڏهن تون ڏسين ٿو ته آئون مال ۽ اولاد ۾ تو کان گهٽ آهيان ٤٠- ته اميد آهي ته منهنجو رب مون کي تنهنجي باغ کان بهتر باغ ڏئي ۽ تنهنجي باغ تي آسمان کان ڪا آفت موڪلي ڇڏي، جنهن سان اهو باغ صاف ميدان ٿي رهجي ويجي ٤١- يا ان جو پاڻي سڪي ويجي، پوءِ تون ان کي کهڙي به طرح حاصل نه ڪري سگهين.

٤٢- ۽ ان جي ميوي تي آفت آئي ته جيڪو ڪجهه هن ان تي خرچ ڪيو هو، ان تي هو هٿ ملينڊو رهجي ويو ۽ اهو باغ پنهنجي ڇتين سميت ڪريل هو ۽ هو چوڻ لڳو ته ڪاش آئون پنهنجي رب سان ڪنهن کي شريڪ نه ڪيان ها ٤٣- ۽ ان وٽ ڪا جماعت نه هئي جيڪا الله کان سواءِ ان جي مدد ڪري ۽ نه هو پاڻ بدلو وٺڻ وارو بڻجي سگهيو. ٤٤- هتي سڄو اختيار صرف الله جو آهي، اهو بهترين اجر ۽ بهترين بدلو ڏيڻ وارو آهي.

٤٥- ۽ انهن کي دنيا جي زندگي جو مثال ٻڌاءِ جيئن پاڻي جنهن کي اسان آسمان مان وسايو. پوءِ ان سان زمين جي پوک چگي طرح گهاڻي ٿي وئي، پوءِ اها ذره ذره ٿي وئي، جنهن کي هوا اڏائيندي رهي ۽ الله هر شيءِ تي قدرت رکڻ وارو آهي. ٤٦- مال ۽ اولاد دنيا جي حياتي جي رونق آهن ۽ باقي رهڻ واريون نيڪيون تنهنجي رب وٽ ثواب جي لحاظ کان بهتر آهن.

٤٧- ۽ جنهن ڏينهن اسان جبلن کي هلائينداسون ۽ تون زمين کي بلڪل صاف ميدان ڏسندين ۽ اسان انهن سيني کي جمع ڪنداسون ۽ اسان انهن مان ڪنهن کي به نه ڇڏينداسون ٤٨- ۽ سڀ ماڻهو تنهنجي رب اڳيان

صف ٻڌي پيش ڪيا ويندا. اوهين اسان وٽ اڇي ويا جهڙي طرح اسان اوهان کي پهرين پيري پيدا ڪيو هو، بلڪ اوهان اهو گمان ڪيو هو ته اسان اوهان لاءِ ڪو واعدي جو وقت مقرر نه ڪنداسون.

٤٩- ۽ اعمالنامو رکيو ويندو ته تون مجرمن کي ڏسندين ته ان ۾ جيڪو ڪجهه آهي، هو ان کان ڊڄندا هوندا ۽ چوندا ته اسان لاءِ ارمان آهي. هي ڪهڙو ڪتاب آهي جو ان نه ڪا ننديِ ڳالهه لکڻ کان ڇڏي آهي ۽ نه ڪا وڏي ڳالهه ۽ جيڪو ڪجهه انهن ڪيو آهي، اُهو سڀ پنهنجي سامهون ڏسندا ۽ تنهنجو رب ڪنهن تي به ظلم نه ڪندو.

٥٠- ۽ جڏهن اسان فرشتن کي چيو ته آدم کي سجدو ڪريو ته انهن سجدو ڪيو، پر ابليس نه ڪيو. هو جنن مان هو پوءِ ان پنهنجي رب جي حڪم جي نافرماني ڪئي. ڇا پوءِ توهان ان کي ۽ سندس اولاد کي مون کان سواءِ پنهنجو دوست بڻايو ٿا، حالانڪ اُهي توهان جا دشمن آهن. اهو ظالمن لاءِ وڏو بيڙو بدلو آهي.

٥١- مون انهن کي نه آسمانن ۽ زمين پيدا ڪرڻ جي وقت سڏيو ۽ نه خود انهن کي پيدا ڪرڻ وقت سڏيو ۽ آئون اهڙو نه آهيان جو گمراهه ڪرڻ وارن کي پنهنجو مددگار بڻايان.

٥٢- ۽ جنهن ڏينهن الله فرمائيندو ته جن کي توهان منهنجو شريڪ سمجهندا هئا، انهن کي سڏيو. پوءِ هو انهن کي سڏيندا، پر هو کين ڪو جواب نه ڏيندا ۽ اسان انهن جي وچ (عداوت جي) اوٽ ڪري ڇڏيندا سون ٥٣- ۽ مجرم ماڻهو باهه کي ڏسندا ۽ سمجهي وڃندا ته هو ان ۾ ڪرڻ وارا آهن ۽ هو ان کان بچڻ جي ڪا راهه نه لهندا.

٥٤- ۽ اسان هن قرآن ۾ ماڻهن جي هدايت لاءِ هر قسم جا مثال بيان

ڪياسون ۽ انسان سپني کان وڌيڪ جهگڙالو آهي ٥٥- ۽ ان کان پوءِ جڏهن ته ماڻهن وٽ هدايت پهچي وئي ايمان آڻڻ کان ۽ پنهنجي رب کان بخشش گهرڻ کان رڳو هن ڳالهه (روڪيو) ته انهن سان به اڳين قومن جهڙو معاملو پيش اچي يا عذاب سندن سامهون اچي ڪڙو ٿئي.

٥٦- ۽ رسولن کي اسان صرف خوشخبري ڏيڻ وارو ۽ ڊيڄارڻ وارو بڻائي موڪليندا آهيون ۽ منڪر ماڻهو ناحق ڳالهين ذريعي ڪوڙو جهڳڙو ڪندا آهن، ته جيئن ان جي ذريعي حق کي ٺيڪ ڏين ۽ انهن منهنجن نشانين کي ۽ جيڪا تنبيهه ڪئي وئي تن کي مذاق بڻائي چڏيو. ٥٧- ان کان وڌو ظالم ڪير هوندو جنهن کي سندس رب جي آيتن ذريعي نصيحت ڪئي وڃي ته هو ان کان منهن موڙي ۽ پنهنجن هٿن سان ڪيل عمل کي وساري چڏي، اسان سندن دلين تي پردا وجهي چڏيا آهن ته هو ان کي نه سمجهن ۽ سندن ڪنن ۾ ٻوڙائپ آهي ۽ جيڪڏهن تون انهن کي هدايت ڏانهن سڏين ته هو ڪڏهن به راهه تي اچڻ وارا نه آهن.

٥٨- ۽ تنهنجو رب بخشڻ وارو، رحمت وارو آهي. جيڪڏهن هو سندن عملن تي کين پڪڙي ته جلد ئي انهن تي عذاب موڪلي چڏي، پر انهن لاءِ هڪ مقرر وقت آهي ۽ هو ان جي مقابلي ۾ ڪابه پناهه جي جاءِ نه لهندا ٥٩- ۽ اهي بستيون آهن جن کي اسان ناس ڪري چڏيو، جڏهن ته اهي ظالم ٻڌجي ويا ۽ اسان انهن جي هلاڪت جو هڪ وقت مقرر ڪيو هو.

٦٠- ۽ جڏهن موسيٰ پنهنجي شاگرد کي چيو ته آئون هلندو رهندس جيستائين يا ته بن دريائن جي گڏجڻ جي جاءِ تي پهچي وڃان يا اهڙي طرح ورهين جا ورهين هلندو ئي رهان. ٦١- پوءِ جڏهن هو دريائن جي گڏ ٿيڻ واري هنڌ پهتا ته هنن پنهنجي مڇي کي وساريو ۽ مڇي دريا ۾ پنهنجي راهه

ورتي. ٦٢- پوءِ جڏهن هو اڳتي وڌيا تہ موسيٰ پنهنجي شاگرد کي چيو تہ اسان جو طعام آڻ. اسان کي هن سفر ڏاڍو ٽکائي وڌو آهي.

٦٣- شاگرد چيو چا تو ڏٺو تہ جڏهن اسان ان پٿر وٽ ترسياسون تہ مون مڇي کي وساري ڇڏيو ۽ مون کي شيطان ان جو ذکر کرڻ وساري ڇڏيو ۽ مڇي عجيب طريقي سان نڪري دريا ۾ هلي وئي. ٦٤- موسيٰ چيو اهائي آهي جنهن جي اسان کي تلاش هئي، پوءِ ٻئي پنهنجن پيرن جا نشان ڏسندي واپس موٽيا ٦٥- تہ انهن کي اتي اسان جي ٻانهن مان هڪ ٻانهو مليو، جنهن کي اسان پاڻ وٽان رحمت ڏني هئي ۽ جنهن کي پاڻ وٽان هڪ علم سيکاريو هو.

٦٦- موسيٰ کيس چيو چا آئون توسان رهي سگهان ٿو، تہ جيئن تون مون کي ان علم مان سيکارين جيکو تو کي سيکاريو ويو آهي. ٦٧- ان چيو تہ تون مون سان صبر نہ ڪري سگهندين ٦٨- ۽ تون ان شيءِ تي کيئن صبر ڪري سگهندين جنهن جي تو کي خبر ئي نہ آهي. ٦٩- موسيٰ چيو انشاءَاللّٰه تون مون کي صبر ڪرڻ وارن مان لهندين ۽ آئون کنهن ڳالهہ ۾ تنهنجي نافرماني نہ ڪندس. ٧٠- ان چيو تہ جيڪڏهن تون مون سان گڏ هلين ٿو تہ مون کان ڪا ڳالهہ نہ پڇجانءِ، جيستائين آئون پاڻ توسان ان جو ذکر نہ ڪريان.

٧١- پوءِ ٻئي هليا ايستائين جو هو ٻيڙي ۾ سوار ٿيا تہ ان شخص ٻيڙي ۾ سوراخ ڪري ڇڏيو، موسيٰ چيو تہ چا تون هن ٻيڙي ۾ ان لاءِ سوراخ ڪيو تہ ٻيڙي وارن کي ٻوڙين، اها تہ تو وڏي سخت شيءِ ڪري وڌي. ٧٢- ان چيو مون تو کي نہ چيو هو تہ تون مون سان صبر نہ ڪري سگهندين، ٧٣- موسيٰ چيو منهنجي ويسر تي مون کي نہ پڪڙ ۽ منهنجي معاملي ۾ سختي نہ ڪر. ٧٤- پوءِ هو ٻئي هليا ايستائين جو هڪ چوڪري سان مليا تہ ان شخص ان کي ماري ڇڏيو. موسيٰ چيو چا تو هڪ معصوم جان کي ماري وڌو، حالانڪہ ان

ڪنهن جو خون نه ڪيو هو. اهو ته تو هڪ خراب ڪم ڪيو.

☆ ٧٥- ان شخص چيو ڇا مون تو کي نه چيو هو ته تون مون سان صبر نه ڪري سگهندين. ٧٦- موسيٰ چيو ته هن کان پوءِ جيڪڏهن آئون توکان ڪنهن شيءِ جي متعلق پڇان ته تون مون کي پاڻ سان گڏ نه رکجانءِ. پوءِ تون منهنجي پاران عذر جي حد کي پهتين، ٧٧- پوءِ ٻئي هليا ايستائين جو هو بستي (وسندين) وارن وٽ پهتا ته اتي وارن کان کاڏو گهريائون، انهن سندن ميزباني کان انڪار ڪري ڇڏيو، پوءِ انهن کي اتي هڪ ڀت ملي جيڪا ڪرڻ تي هئي ته هن ان کي سڌو ڪري ڇڏيو. موسيٰ چيو ته جيڪڏهن تون چاهين ها ته ان تي ڪجهه مزدوري وٺين ها. ٧٨- ان چيو ته هاڻي اها تنهنجي ۽ منهنجي وچ ۾ جدائي آهي. آئون تو کي انهن ڳالهين جي حقيقت ٻڌائيندس جن تي تون صبر نه ڪري سگهين.

٧٩- ٻيڙي جو معاملو اهو آهي ته اُها ڪجهه مسڪينن جي هئي، جيڪي دريا ۾ محنت ڪندا هئا ته مون چاهيو ته ان کي عيب وارو بٽائي ڇڏيان ۽ اڳيان هڪ بادشاهه هو، جيڪو هر ٻيڙي کي زوري کسي وٺندو هو.

٨٠- ۽ ڇوڪري جو معاملو اهو آهي ته ان جا ماءُ پيءُ مؤمن هئا. اسان کي انديشو هو ته هو وڌو ٿي ڪري پنهنجي سرڪشي ۽ ڪفر سان انهن کي عاجز ڪري ها. ٨١- تنهن ڪري اسان چاهيو ته انهن جو رب انهن کي ان جي جاءِ تي اهڙي اولاد ڏي جيڪو پاڪيزگي ۾ ان کان بهتر هجي ۽ شفقت ڪندڙ هجي.

٨٢- ۽ ڀت جو معاملو اهو آهي ته اها شهر جي ٻن يتيم ڇوڪرن جي هئي ۽ ان ديوار هيٺان سندن هڪ خزانو دفن هو ۽ انهن جو پيءُ هڪ نيڪ ماڻهو هو، تنهن ڪري تنهنجي رب چاهيو ته هو ٻئي پنهنجي جواني جي عمر کي پهچن ۽ پنهنجو خزانو ڪڍن. اهو تنهنجي رب جي رحمت سان ٿيو ۽ مون ان کي

پنهنجي مرضي سان نہ ڪيو. اها آهي حقيقت انهن ڳالهين جي جن تي تون صبر نہ ڪري سگهين.

٨٣- ۽ اُهي توکان ذوالقرنين جو حال پڇندا آهن چئو تہ آئون ان جو ڪجهہ حال توهان جي سامهون بيان ڪندس. ٨٤- اسان ان کي زمين ۾ اقتدار ڏنو هو ۽ اسان ان کي هر شيءِ جو سامان ڏنوسون.

٨٥- پوءِ ذوالقرنين هڪ راهہ طرف هليو. ٨٦- ايستائين جو هو سج لهڻ جي مقام تي پهچي ويو. ان سج کي ڏٺو تہ هو هڪ ڪاري پاڻي ۾ لهي رهيو هو ۽ اتي ان کي هڪ قوم ملي. اسان چيو تہ اي ذوالقرنين تون چاهين تہ انهن کي سزا ڏين ۽ چاهين تہ انهن سان سٺو سلوڪ ڪرين. ٨٧- ان چيو تہ جيڪو انهن مان ظلم ڪندو، اسان ان کي سزا ڏينداسون. پوءِ هو پنهنجي رب وٽ پهچايو ويندو. پوءِ هو ان کي سخت سزا ڏيندو ٨٨- ۽ جيڪو ماڻهو ايمان آڻيندو ۽ نيڪ عمل ڪندو، ان لاءِ سٺو بدلو آهي ۽ اسان بہ ان سان آسان معاملو ڪنداسون.

٨٩- پوءِ هو هڪ راهہ طرف هليو. ٩٠- ايستائين جو هو سج نڪرڻ جي جاءِ تي پهتو تہ ان سج کي هڪ اهڙي قوم تي اپرندي ڏٺو جن لاءِ اسان سج کان سواءِ ڪا اوٽ نہ بڻائي هئي. ٩١- اهڙي طرح (سندس قصو آهي) ۽ اسان ذوالقرنين جي احوال کان باخبر آهيون.

٩٢- پوءِ هو هڪ راهہ طرف هليو. ٩٣- ايستائين جو هو ٻن جبلن جي وچ ۾ پهتو تہ اُتي ان هڪ قوم کي ڏٺو، جيڪا ڪا ڳالهہ سمجهي نہ ٿي سگهي. ٩٤- انهن چيو تہ اي ذوالقرنين يأجوج ۽ ماجوج ملڪ ۾ فساد مچائيندا آهن تہ پوءِ ڇا اسان توکي ڪجهہ خرچ ڏيون جو تون اسان جي ۽ انهن جي وچ ۾ ڪا ديوار بڻائين.

٩٥- ذوالقرنين جواب ڏنو ته جيڪو ڪجھ منهنجي رب مون کي ڏنو آهي سو گھٽو آهي. توهان محنت سان منهنجي مدد ڪريو. آئون توهان جي ۽ انهن جي وچ ۾ هڪ پت ناهيندس. ٩٦- توهان لوھ جا تختا آڻي مون کي ڏيو. ايستائين جڏهن ان ٻنهي جي وچ جي خالي هنڌ کي پري ڇڏيو ته ماڻهن کي چيو ته باھ ڦوڪيو. ايستائين جڏهن ان کي تپائي باھ ڪري ڇڏيو ته چيائين ته ڏيو ته آئون ان تي پگھريل تامو وجهي ڇڏيان. ٩٧- ته پوءِ (ياجوج ۽ ماجوج) نه ته مٿس چڙهي ٽپي سگھيا ۽ نه وري ان ۾ سوراخ ڪري ٽپي سگھيا. ٩٨- ذوالقرنين چيو ته هي منهنجي رب جي رحمت آهي، پوءِ جڏهن منهنجي رب جو واعدو ايندو ته هو کيس ڌاهي برابر ڪري ڇڏيندو ۽ منهنجي رب جو واعدو سچو آهي.

٩٩- ۽ ان ڏينهن اسان ماڻهن کي ڇڏي ڏينداسون جو هو موجن وانگر هڪ ٻئي سان ٻيا ٽڪرائيندا ۽ صور ڦوڪيو ويندو، پوءِ اسان سڀني کي هڪ هنڌ گڏ ڪنداسون ١٠٠- ۽ ان ڏينهن اسان جهنم کي منڪرن جي سامهون آڻيندا سون. ١٠١- جن جي اکين تي منهنجي يادگيري کان پردا پيل هئا ۽ اهي ڪجھ ٻڌڻ لاءِ تيار نه هئا.

١٠٢- ڇا انڪار ڪرڻ وارا اهو سمجهن ٿا ته هو مون کان سواءِ منهنجي ٻانهن کي پنهنجو مددگار بٽائيندا. اسان ڪافرن جي مهماني لاءِ جهنم تيار ڪري رکيو آهي.

١٠٣- چئو ڇا آئون توهان کي ٻڌايان ته پنهنجي عملن جي لحاظ کان سڀني کان وڌيڪ گھاٽي ۾ ڪهڙا ماڻهو آهن. ١٠٤- اهي ماڻهو جن جون ڪوششون دنيا جي زندگي ۾ اجايون ويون ۽ اهي سمجهندا رهيا ته هو سٺو ڪم ڪري رهيا آهن. ١٠٥- اهي ئي ماڻهو آهن جن پنهنجي رب جي نشانين

جو ۽ ان سان ملڻ جو انڪار ڪيو، پوءِ انهن جو ڪيل برباد ٿي ويو، ١٠٦- پوءِ قيامت جي ڏينهن اسان انهن کي ڪوبہ وزن نہ ڏينداسون، هي جهنم سندن بدلو آهي، ان ڪري جو انهن انڪار ڪيو ۽ منهنجي نشانين ۽ منهنجي رسولن کي مذاق ڪري ورتائون.

١٠٧- بيشڪ جن ماڻهن ايمان آندو ۽ انهن نيڪ عمل ڪيا، انهن لاءِ فردوس جي باغن جي مهماني آهي. ١٠٨- ان ۾ هو هميشہ رهندا. اتان ڪڏهن بہ نڪرڻ نہ چاهيندا.

١٠٩- چؤ تہ جيڪڏهن سمنڊ منهنجي رب جي نشانين کي لکڻ لاءِ مس ٿي وڃي تہ سمنڊ ختم ٿي ويندو، ان کان پهرين جو منهنجي رب جون ڳالهيون ختم ٿين، توڙي ڪٽي ان جي مدد لاءِ ٻيو بہ سمنڊ آڻيون.

١١٠- چؤ تہ آئون توهان وانگر ئي هڪ ماڻهو آهيان. مون تي وحي ايندي آهي تہ توهان جو معبود صرف هڪ ئي معبود آهي. تنهن ڪري جنهن کي پنهنجي رب سان ملڻ جي اميد هجي، ان کي گهرجي تہ نيڪ عمل ڪري ۽ پنهنجي رب جي عبادت ۾ ڪنهن کي بہ شريڪ نہ ڪري.

سورة مريم-١٩

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- ڪهيعص- ٢- هي ان رحمت جو ذڪر آهي جيڪا تنهنجي رب پنهنجي ٻانهي زڪريا تي ڪئي. ٣- جڏهن ان پنهنجي رب کي ڳجهي آواز سان پڪاريو.

٤- زڪريا چيو اي منهنجا رب! منهنجا هڏا ڪمزور ٿي ويا آهن ۽ مٿي ۾ وارن جي اڇاڻ ڦهلجي وئي آهي ۽ اي منهنجا رب! توکان گهري آئون ڪڏهن

بہ محرومر نہ رهيو آهيان ٥- ۽ آئون پاڻ کان پوءِ متن مائٽن طرفان انديشو رکان ٿو ۽ منهنجي زال سنڌ آهي، تنهن ڪري مون کي پاڻ وٽان هڪ وارث ڏي، ٦- جيڪو منهنجي جاءِ ونڊي ۽ آل يعقوب جي بہ ۽ اي منهنجا رب! ان کي پنهنجو پسنديده بڻاءِ.

٧- اي زڪريا! اسان توکي هڪ نينگر جي بشارت ڏيون ٿا. جنهن جو نالو يحيٰ هوندو. اسان هن کان اڳ ڪو ان نالي جو ڪو ماڻهو نہ خلقيو. ٨- ان چيو اي منهنجا رب! مون کي پٽ ڪيئن ٿيندو، جڏهن تہ منهنجي زال سنڌ آهي ۽ آئون جهور پيريءَ جي انتهائي درجي کي پهچي چڪو آهيان.

٩- جواب مليو تہ ايئن ئي ٿيندو، تنهنجو رب فرمائي ٿو تہ اِهو منهنجي لاءِ آسان آهي. مون ان کان اڳ ڪو توکي پيدا ڪيو. حالانڪ تون ڪجهہ بہ نہ هئين، ١٠- زڪريا چيو تہ اي منهنجا رب! منهنجي لاءِ ڪا نشاني مقرر فرما، فرمايو ويو تہ تنهنجي نشاني اها آهي تہ تون ٽي ڏينهن ۽ راتيون ڳالهائي نہ سگهندين، حالانڪ تون تندرست هوندين. ١١- پوءِ زڪريا محراب مان نڪري ماڻهن وٽ آيو ۽ کين اشاري سان چيو تہ توهان صبح ۽ شام (اللّٰه جي) پاڪائي بيان ڪريو.

١٢- اي يحيٰ! ڪتاب کي مضبوطي سان جهل ۽ اسان ان کي ننڍپڻ ۾ ئي دين جي سمجهہ عطا ڪئي ١٣- ۽ پنهنجي طرفان ان کي نرم دلي ۽ پاڪائي عطا ڪئي ١٤- ۽ هو پرهيزگار ۽ پنهنجي ماءُ پيءُ جو خدمت گذار هو ۽ هو سرڪش ۽ نافرمان نہ هو ١٥- ۽ ان تي سلامتي آهي، جنهن ڏينهن هو پيدا ٿيو ۽ جنهن ڏينهن هو وفات ڪندو ۽ جنهن ڏينهن هو وري زنده ڪري اٿاريو ويندو.

١٦- ۽ ڪتاب ۾ مريم جو ذڪر ڪر، جڏهن هو پنهنجي ماڻهن کان

الڳ ٿي ڪري ايرندي جاءِ ڏانهن هلي ويئي. ١٧- پوءِ ان پنهنجي پاڻ کي انهن
کان پردي ۾ ڪري ورتو، پوءِ اسان ان وٽ پنهنجو فرشتو موڪليو، جيڪو ان
جي سامهون هڪ پورو ماڻهو بڻجي ظاهر ٿيو. ١٨- مريم چيو آئون توکان
(الله) رحمان جي پناه گهران ٿي، جيڪڏهن تون الله کان ڊڄڻ وارو آهين.
١٩- ان چيو آئون تنهنجي رب جو موڪليل آهيان، تہ جيئن توکي هڪ پاڪ
نينگر ڏيان. ٢٠- مريم چيو مون کي نينگر ڪيئن ٿيندو، جڏهن تہ مون کي
ڪنهن ماڻهو هٿ نہ لاڻو آهي ۽ نہ ئي آئون بدڪار آهيان. ٢١- فرشتي چيو تہ
ايئن ئي ٿيندو. تنهنجو رب فرمائي ٿو تہ اهو منهنجي لاءِ آسان آهي ۽ تہ جيئن
اسان ان کي ماڻهن لاءِ نشاني بڻايون ۽ پنهنجي طرفان هڪ رحمت ۽ اهو هڪ
طي شده امر آهي.

٢٢- پوءِ ان سان حمل ٿيس ۽ هو ان سان هڪ پريري جاءِ ڏانهن هلي
وئي. ٢٣- پوءِ ويم جو سور ان کي ڪجي جي وڻ ڏانهن وٺي ويو. ان چيو
ڪاش آئون ان کان اڳ مري وڃان ها ۽ وسري ويل شيءِ هجان ها.

٢٤- پوءِ ڪيس (ملائڪ) هيٺين طرفان کان سڏيو تہ غم نہ ڪر، تنهنجي
رب تنهنجي هيٺان هڪ چشمو جاري ڪري ڇڏيو آهي ٢٥- ۽ تون ڪجي جي
ٽڹ کي پاڻ ڏانهن لوڏ، ان مان توتي پڪل ڪجيون ڪرنديون. ٢٦- پوءِ ڪاءُ ۽
پيءُ ۽ اکيون ٺڏيون ڪر. پوءِ جيڪڏهن تون ڪنهن ماڻهو کي ڏسين تہ ان کي
چؤ تہ مون رحمان لاءِ روزو رکيو آهي تہ اڄ ائون ڪنهن انسان سان نہ
ڳالهائيندس.

٢٧- پوءِ هو ان کي ڪڇ ۾ ڪٽي پنهنجي قوم وٽ آئي. ماڻهن چيو اي
مريم! تو بري شيءِ آندي آهي. ٢٨- اي هارون جي ڀيڻ نہ تنهنجو پيءُ بُرو
ماڻهو هو ۽ نہ تنهنجي ماءُ بدڪار هئي.

٢٩- پوءِ مريم ان ڏانهن اشارو ڪيو ماٺهن چيو اسان ان سان ڪيئن ڳالهايون جيڪو ايڏا هنج جو ٻار آهي ٣٠- ٻار ڳالهايو آئون الله جو ٻانهو آهيان ان مون کي ڪتاب ڏنو آهي ۽ مون کي نبي بڻايو ٣١- ۽ آئون جتي به هجان ان مون کي برڪت وارو بڻايو آهي ۽ ان مون کي نماز ۽ زڪوات جي تاڪيد ڪئي آهي جيستائين آئون زنده هجان ٣٢- ۽ مون کي منهنجي ماءُ جو خدمتگذار بڻايو آهي ۽ مون کي سرڪش بدبخت نه بڻايو آهي ٣٣- ۽ مون تي سلامتي آهي جنهن ڏينهن آئون پيدا ٿيس ۽ جنهن ڏينهن آئون مرندس ۽ جنهن ڏينهن آئون زنده ڪري اٿاريو ويندس.

٣٤- اهو آهي عيسيٰ پٽ مريم. سچي ڳالهه جنهن ۾ ماڻهو جهڳڙو ڪري رهيا آهن. ٣٥- الله اهڙو نه آهي جو هو (پاڻ لاءِ) ڪو اولاد بڻائي. هو پاڪ آهي. جڏهن هو ڪنهن ڪم جو فيصلو ڪندو آهي ته چوندو آهي ته ٿي پؤ ته هو ٿي پوندو آهي.

٣٦- ۽ بيشڪ الله منهنجو رب آهي ۽ توهان جو رب به، تنهن ڪري توهان ان جي ئي عبادت ڪريو. اهوئي سڌو رستو آهي، ٣٧- پوءِ انهن جي فرقن پاڻ ۾ اختلاف ڪيو، پوءِ انڪار ڪرڻ وارن لاءِ هڪ وڏي ڏينهن جي اچڻ سبب خرابي آهي، جنهن ڏينهن اُهي ماڻهو اسان وٽ ايندا. ٣٨- اهي خوب ٻڌندڙ ۽ خوب ڏسندڙ هوندا. پر اڄ اُهي ظالم پڌري گمراهي ۾ آهن.

٣٩- ۽ انهن ماڻهن کي ان حسرت واري ڏينهن کان ڊيڄار جڏهن معاملي جو فيصلو ڪيو ويندو ۽ اهي غفلت ۾ آهن ۽ اهي ايمان نه ٿا آڻين. ٤٠- بيشڪ اسان ئي زمين ۽ زمين تي رهڻ وارن جا وارث هونداسون ۽ ماڻهو اسان ڏانهن ئي موٽايا ويندا.

٤١- ۽ ڪتاب ۾ ابراهيم جو ذڪر ڪر، بيشڪ هو سچو هو ۽ نبي هو.

٤٢- جڏهن ان پنهنجي پيءُ کي چيو تہ اي منهنجا ابا اهڙي شيءِ جي عبادت
ڇو ٿو ڪرين جيڪا نہ ٻڌي ۽ نہ ڏسي ۽ نہ تنهنجي ڪم اچي سگهي. ٤٣- اي
منهنجا بابا مون وٽ اهڙو علم آيو آهي جيڪو تو وٽ نہ آهي تنهن ڪري تون
منهنجي چوڻ تي هل. آئون توکي سڌو رستو ڏيکاريندس. ٤٤- اي منهنجا
بابا شيطان جي عبادت نہ ڪر. بيشڪ شيطان (الله تعاليٰ) رحمان جي نافرماني
ڪرڻ وارو آهي. ٤٥- اي منهنجا بابا مون کي ڊپ آهي تہ توکي رحمٰن جو ڪو
عذاب اچي رسي ۽ تون شيطان جو ساٿي ٿي رهجي وڃين.

٤٦- پيءُ چيو تہ اي ابراهيم ڇا تون منهنجي معبودن کان قري ويو
آهين، جيڪڏهن تون باز نہ آئين تہ آئون توکي سنگسار ڪري ڇڏيندس ۽ تون
مون کان هميشہ لاءِ پري ٿي وڃ. ٤٧- ابراهيم چيو توتي سلامتي هجي آئون
پنهنجي رب کان تو لاءِ بخشش جي دعا ڪندس. بيشڪ هو مون تي مهربان
آهي ٤٨- ۽ آئون توهان ماڻهن کي ڇڏيان ٿو ۽ انهن کي بہ جن کي توهان الله
کان سواءِ پڪاريندا آهيو ۽ آئون پنهنجي رب کي ئي پڪاريندس، اميد آهي
تہ آئون پنهنجي رب کي پڪاري محروم نہ رهندس.

٤٩- پوءِ جڏهن هو ماڻهن کان جدا ٿي ويو ۽ انهن کان جن کي هو الله
کان سواءِ پوڄيندا هئا تہ اسان ان کي اسحاق ۽ يعقوب عطا ڪيا ۽ اسان انهن مان
هر هڪ کي نبي بڻايو ٥٠- ۽ انهن کي پنهنجي رحمت جو حصو ڏنو ۽ اسان
انهن جو نالو نيڪ ۽ بلند ڪيو.

٥١- ۽ ڪتاب ۾ موسيٰ جو ذڪر، بيشڪ هو چونڊيل هو ۽ رسول (۽)
نبي هو ٥٢- ۽ اسان ان کي طور جبل جي ساڄي پاسي کان سڏيو ۽ ان کي
اسان راز جون ڳالهيون ڪرڻ لاءِ ويجهو ڪيو ٥٣- ۽ پنهنجي رحمت سان اسان
ان جي ڀاءُ هارون کي بہ نبي بڻائي ڪيس ڏنوسون.

٥٤- ۽ ڪتاب ۾ اسماعيل جو ذڪر ڪر، هو وعدي جو سچو هو ۽ رسول (۽) نبي هو. ٥٥- هو پنهنجن ماڻهن کي نماز ۽ زڪوات جو حڪم ڏيندو هو ۽ پنهنجي رب وٽ پسنديده هو ٥٦- ۽ ڪتاب ۾ ادريس جو ذڪر ڪر، بيشڪ هو سچو هو ۽ نبي هو ٥٧- ۽ وڏي مرتبي جي ڪري سندس مان مڃانهون ڪيو سون.

٥٨- هي اهي ماڻهو آهن جن تي الله پيغمبرن منجهان پنهنجو فضل فرمايو. آدم جي اولاد منجهان ۽ انهن ماڻهن منجهان جن کي اسان نوح سان گڏ سوار ڪيو هو ۽ ابراهيم ۽ اسرائيل جي نسل مان ۽ انهن ماڻهن مان جن کي اسان هدايت بخشي ۽ انهن کي مقبول ٻڌايو. جڏهن انهن کي الرحمان جون آيتون پڙايون ويندیون هيون تہ هو روئندي سجدي ۾ ڪري پوندا هئا.

٥٩- پوءِ انهن کان بعد اهڙا ناهل سندن جانشين ٿيا جن نماز کي وڃائي ڇڏيو ۽ خواهشن جي پويان پئجي ويا، ٦٠- پوءِ جلد ئي اهي پنهنجي خرابي کي ڏسندا، البت جن توبهہ ڪئي ۽ ايمان آندو ۽ نيڪ ڪم ڪيا تہ اهي ئي ماڻهو جنت ۾ داخل ٿيندا ۽ سندن ذرو بہ حق تلفي نہ ڪئي ويندي.

٦١- انهن لاءِ هميشہ رهڻ وارا باغ آهن جن جو رحمان پنهنجن ٻانهن سان پرپٽ واعدو ڪيو آهي ۽ اِهو واعدو ضرور پورو ٿيڻو آهي. ٦٢- ان ۾ اهي ماڻهو ڪا فضول ڳالهہ نہ ٻڌندا سواءِ سلام جي ۽ ان ۾ سندن رزق صبح ۽ شام ملندو. ٦٣- هي اُها جنت آهي جنهن جو وارث اسان پنهنجن ٻانهن مان انهن کي بٹائيندسون جيڪي الله تعاليٰ کان ڊڄڻ وارا آهن.

٦٤- ۽ اسان نہ ٿا لهون پر تنهنجي رب جي حڪم سان، ان ئي جو آهي جيڪو اسان جي اڳيان آهي ۽ جيڪو اسان جي پٺيان آهي ۽ جيڪو ان جي وچ ۾ آهي ۽ تنهنجو رب وسارڻ وارو نہ آهي. ٦٥- اهو رب آهي آسمانن جو ۽ زمين

جو ۽ جيڪو انهن جي وچ ۾ آهي. پوءِ تون ان ئي جي عبادت ڪر ۽ ان جي عبادت تي قائم رهه. ڇا تون ان جهڙي نالي (واري بي هستي) کي ڄاڻين ٿو.

٦٦- ۽ انسان چوي ٿو ته ڇا آئون جڏهن مرندس تڏهن وري جيئرو ڪري ڪڍيو ويندس. ٦٧- ڇا انسان کي ياد نه ٿو اچي ته اسان هن کي ان کان اڳ به پيدا ڪيو ۽ هو ڪجهه به نه هو. ٦٨- پوءِ تنهنجي رب جو قسم اسان انهن کي جمع ڪنداسون ۽ شيطانن کي به، پوءِ کين جهنم جي چوڌاري گوڏن پر ڪريل حاضر ڪنداسون.

٦٩- پوءِ اسان هر ٽولي مان انهن ماڻهن کي جدا ڪنداسون جيڪي رحمان جي مقابلي ۾ سيني کان وڌيڪ سرڪش ٻڌيل هئا. ٧٠- پوءِ اسان اهڙن ماڻهن کي چڱي طرح ڄاڻندا آهيون جيڪي جهنم ۾ داخل ٿيڻ جا وڌيڪ مستحق آهن. ٧١- ۽ اوهان مان ڪير نه آهي جنهن جو ان تان گذر نه ٿئي. اهو تنهنجي رب تي لازم آهي جيڪو پورو ٿي رهندو. ٧٢- پوءِ اسان انهن ماڻهن کي بچائي ونڊنداسون جيڪي ڊڄڻ وارا آهن ۽ ظالمن کي ان ۾ ڪريل ڇڏي ڏينداسون.

٧٣- ۽ جڏهن انهن کي اسان جون پڌريون آيتون پڙايون ويندیون آهن ته انڪار ڪرڻ وارا ايمان آڻڻ وارن کي چوندا آهن ته ٻنهي جماعتن ۾ ڪير بهتر حالت ۾ آهي ۽ ڪنهن جي مجلس وڌيڪ سڻي آهي ٧٤- ۽ ان کان پهرين اسان ڪيترين ئي قومون ناس ڪري ڇڏيون، جيڪي انهن کان سامان ۾ ۽ شان ۾ وڌيڪ هيون.

٧٥- چؤ ته جيڪو ماڻهو گمراهي ۾ هوندو آهي ته رحمان ان کي ڍر ڏيندو آهي، ايستائين جو اهي ڏسي ونڊندا ان شيءِ کي جنهن جو انهن سان واعدو ڪيو پيو وڃي، عذاب يا قيامت، پوءِ انهن کي معلوم ٿي ويندو ته ڪنهن جو حال برو آهي ۽ ڪنهن جو جٿو ڪمزور آهي.

٧٦- ۽ الله هدايت وٺڻ وارن جي هدايت ۾ اضافو ڪندو آهي ۽ باقي رهڻ واريون نيڪيون تنهنجي رب وٽ اجر جي لحاظ کان بهتر آهن ۽ انجام جي لحاظ کان به بهتر.

٧٧- ڇا تو ان کي ڏٺو جنهن اسان جي آيتن جو انڪار ڪيو ۽ چيائين ته مون کي مال ۽ اولاد ملي رهندا. ٧٨- ڇا ان غيب ۾ جهاتي پائي ڏٺو آهي يا ان الله کان ڪو عهد ورتو آهي. ٧٩- هرگز نہ. جيڪو ڪجهه هو چئي ٿو اسان ان کي لکي وٺنداسون ۽ ان جي سزا ۾ اضافو ڪنداسون ٨٠- ۽ جن شين جي هو دعويٰ ڪري ٿو، انهن جا وارث اسان ٿينداسون ۽ هو اسان وٽ اڪيلو ايندو.

٨١- ۽ انهن الله کان سواءِ معبود بٽايا آهن ته جيئن اهي سندن پرجهلا ٿين.

٨٢- هرگز نہ، اهي سندن عبادت جو انڪار ڪندا ۽ سندن مخالف بڻجي ويندا.

٨٣- ڇا تو نہ ڏٺو ته اسان منڪرن تي شيطانن کي ڇڏي ڏنو آهي جو هو انهن کي خوب اڀاري رهيا آهن، ٨٤- پوءِ تون انهن لاءِ جلدي نہ ڪر اسان سندن ڳڻپ پوري ڪري رهيا آهيون. ٨٥- جنهن ڏينهن اسان ڊڄڻ وارن کي رحمان جي طرفان مهمان ڪري گڏ ڪنداسون ٨٦- ۽ مجرمن کي جهنم ڏانهن اُجو هڪلينداسون. ٨٧- کنهن کي شفاعت جو اختيار نہ هوندو، سواءِ ان جي جنهن رحمان وٽان اجازت ورتي هجي.

٨٨- ۽ اهي ماڻهو چون ٿا ته رحمان کنهن کي پٽ بٽايو آهي. ٨٩- اها توهان وڏي ڳري ڳالهه چؤ ٿا. ٩٠- قريب آهي جو ان جي ڪري آسمان ڦاٽي پون ۽ زمين ٽڪرا ٽي وڃي ۽ جبل ٽڪرا ٽڪرا ٽي ڪري پون. ٩١- ان تي جو ماڻهو رحمان لاءِ اولاد جي نسبت ڪندا آهن، ٩٢- حالانڪ رحمان جو اهو شان نہ آهي جو هو اولاد ڪري وٺي.

٩٣- آسمانن ۽ زمين ۾ ڪوبہ نہ آهي جيڪو رحمان جو ٻانهو ٿي ڪري

نہ اچي. ٩٤- ان وٽ سندن شمار آهي ۽ ان انهن کي چڱي طرح ڳڻي رکيو آهي ٩٥- ۽ انهن مان هر هڪ قيامت جي ڏينهن ان جي سامهون اڪيلو ايندو. ٩٦- البت جن ماڻهن ايمان آندو ۽ جن نيڪ عمل ڪيا، تن لاءِ الله تعاليٰ محبت پيدا ڪري ڇڏيندو.

٩٧- پوءِ اسان هن قرآن کي تنهنجي زبان ۾ ان ڪري آسان ڪري ڇڏيو جو تون متقين کي خوشخبري ٻڌائي ڇڏ ۽ جهيڑو ڪندڙ ماڻهن کي ڊيڄاري ڇڏ ٩٨- ۽ انهن کان اڳ ۾ اسان ڪيترين ئي قومن کي ناس ڪري ڇڪا آهيون. ڇا تون انهن مان ڪنهن کي ڏسين ٿو يا سندن کو آواز ٻڌين ٿو.

سورة طٰهٰ-٢٠

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- طٰهٰ- ٢- اسان قرآن توتي ان ڪري نازل نہ ڪيو آهي جو تون تڪليف ۾ پئجي وڃين، ٣- بلڪ هي اهڙي ماڻهو جي نصيحت لاءِ جيڪو ڊڄندو هجي، ٤- هي ان طرفان نازل ڪيو ويو آهي جنهن زمين کي ۽ بلند آسمانن کي پيدا ڪيو آهي. ٥- هو رحمت وارو آهي، عرش تي قائم آهي. ٦- ان ئي جو آهي جيڪو ڪجھ آسمانن ۾ آهي ۽ جيڪو ڪجھ زمين ۾ آهي ۽ جيڪو انهن بنهي جي وچ ۾ آهي ۽ جيڪو ڪجھ زمين جي هيٺ آهي.

٧- جيڪڏهن تون ڏاڍيان ڳالهائين تہ بيشڪ اهو ڳجھ ۽ پڌرو ڄاڻندڙ آهي، ٨- اهو الله آهي ان کان سواءِ ڪو معبود نہ آهي. سيئي سڻا نالا ان جا ئي آهن.

٩- ۽ ڇا توکي موسيٰ جي ڳالھ پهتي آهي. ١٠- جڏهن تہ ان هڪ باھ ڏٺي تہ پنهنجي گھروارن کي چيائين تہ ترسو، مون هڪ باھ ڏٺي آهي شايد آئون ان مان توهان لاءِ هڪ ٽانڊو آڻيان يا ان باھ وٽ مون کي رستي جو ڏس

ملي وڃي.

١١- پوءِ جڏهن هو ان وٽ پهتو تہ آواز ڏني وئي تہ اي موسيٰ ١٢- آئون ئي تنهنجو رب آهيان. تنهن ڪري تون پنهنجون جتيون لاهہ. ڇاڪاڻ تہ تون طويٰ جي مقدس وادي ۾ آهين ١٣- ۽ مون توکي چونڊي ورتو آهي، تنهن ڪري جيڪو وحي ڪيو پيو وڃي ان کي ٻڌ. ١٤- آئون ئي الله آهيان مون کان سواءِ ڪو معبود نہ آهي، تنهن ڪري تون منهنجي ئي عبادت ڪر ۽ منهنجي ياد لاءِ نماز قائم ڪر ١٥- بيشڪ قيامت اچڻ واري آهي. آئون ان کي ڳجهو رکڻ چاهيان ٿو تہ جيئن هر ماڻهو کي ان جي ڪيل جو بدلو ملي. ١٦- پوءِ ان کان توکي اهو شخص غافل نہ ڪري ڇڏي جيڪو ان تي ايمان نہ ٿو رکي ۽ پنهنجي خواهشن تي هلي ٿو، سو تون متان هلاڪ ٿي وڃين.

١٧- ۽ هي تنهنجي هٿ ۾ ڇا آهي اي موسيٰ! ١٨- ان چيو هي منهنجي لٺ آهي. آئون ان تي ٽيڪ ڏيندو آهيان ۽ ان سان پنهنجن ٻکرين لاءِ پن ڇاڻيندو آهيان. ان ۾ منهنجي لاءِ ٻيا بہ فائدا آهن. ١٩- فرمايائين تہ اي موسيٰ! ان کي زمين تي اڇلائي ڇڏ، ٢٠- هن ان کي اڇلائي ڇڏيو تہ يڪدم هو هڪ ڊوڙندڙ نانگ ٿي پئي، ٢١- چيائين تہ ان کي پکڙ ۽ نہ ڊڄ اسان وري ان کي ان جي پهرين حالت ۾ موٽائينداسون.

٢٢- ۽ تون پنهنجو هٿ پنهنجي بغل ۾ وجهہ، اهو روشن ٿي نڪرندو بنا ڪنهن عيب جي. اها ٻي نشاني آهي ٢٣- تہ جيئن اسان پنهنجن وڏين نشانين مان ڪجهہ نشانيون توکي ڏيکاريون. ٢٤- تون فرعون وٽ وڃ، هو حد کان لنگهي ويو آهي.

٢٥- موسيٰ چيو تہ اي منهنجا رب منهنجو سينو منهنجي لاءِ کولي ڇڏ ٢٦- ۽ منهنجي ڪم کي منهنجي لاءِ آسان ڪري ڇڏ. ٢٧- ۽ منهنجي زبان

جي ڳنڍ کولي ڇڏ ٢٨- ته جيئن ماڻهو منهنجي ڳالهه سمجهن ٢٩- ۽ منهنجي گهروارن مان منهنجي لاءِ هڪ مددگار مقرر ڪري ڇڏ. ٣٠- هارون کي جيڪو منهنجو ڀاءُ آهي ٣١- ان ذريعي منهنجي سگهه مضبوط ڪر ٣٢- ۽ ان کي منهنجي ڪم ۾ شريڪ ڪر. ٣٣- ته جيئن اسان ٻئي ڪثرت سان تنهنجي پاڪائي بيان ڪريون ٣٤- ۽ ڪثرت سان تنهنجو ذڪر ڪريون. ٣٥- بيشڪ تون اسان کي ڏسي رهيو آهين. ٣٦- فرمايائين اي موسيٰ تنهنجو سوال قبول ڪيو ويو.

٣٧- ۽ اسان توتي هڪ ڀيرو (ٻيو ڀ) احسان ڪيوسون. ٣٨- جڏهن اسان تنهنجي ماءُ ڏانهن وحي ڪيو جيڪو وحي ڪرٽو هو ٣٩- ته ان کي صندوق ۾ رک پوءِ ان کي دريا ۾ وجهي ڇڏ پوءِ دريا ان کي ڪپ تي آڻيندو. هن کي هڪ ماڻهو کڻي وڃندو جيڪو منهنجو ۽ دشمن آهي ۽ ان جو ۽ دشمن آهي ۽ مون پنهنجي طرفان توتي هڪ محبت وجهي ڇڏي ۽ ته جيئن تون منهنجي نگراني ۾ پلجين. ٤٠- جڏهن تنهنجي ڀيڻ هلندي آئي پوءِ هو چوڻ لڳي ڇا آئون توهان ماڻهن کي ان جو ڏس ڏيان جيڪو هن ٻار کي چگي طرح نپائي، پوءِ اسان توکي تنهنجي ماءُ ڏانهن موڪلائي ڇڏيو. ته جيئن ان جون اکيون ٺڏيون ٿين ۽ ان کي ڏک نه رهي ۽ تون هڪ ماڻهو کي قتل ڪري ڇڏيو. پوءِ اسان توکي ان غم مان نجات ڏني ۽ اسان توکي خوب پرکيوسون. پوءِ تون ڪيترائي سال مدين وارن ۾ رهين. پوءِ تون تقدير جي موافق هت آئين اي موسيٰ.

٤١- ۽ مون توکي پنهنجي لاءِ منتخب ڪيو. ٤٢- تون ۽ تنهنجو ڀاءُ منهنجي نشانين سان وڃو ۽ توهان ٻئي منهنجي ياد ۾ سستي نه ڪجو. ٤٣- توهان ٻئي فرعون وٽ وڃو جو هو سرڪش ٿي ويو آهي، ٤٤- پوءِ ان

سان نرمي سان ڳالهه ڪجو، شايد هو نصيحت قبول ڪري يا ڊڄي.

٤٥- پنهنجي چيو ته اي اسان جا رب! اسان کي انديشو آهي ته هو اسان تي زيادتي ڪري يا سرڪشي ڪرڻ لڳي. ٤٦- چيائين ته توهان انديشو نه ڪريو، آئون توهان پنهنجي سان گڏ آهيان ۽ ٻڌي رهيو آهيان ۽ ڏسي رهيو آهيان. ٤٧- تنهن ڪري توهان ان وٽ وڃو ۽ چئو ته اسان ٻئي تنهنجي رب جا موڪليل آهيون، تنهن ڪري تون بني اسرائيل کي اسان سان وڃڻ ڏي ۽ انهن کي نه ستاءِ. اسان تنهنجي رب وٽان هڪ نشاني سان آيا آهيون ۽ سلامتي ان ماڻهو جي لاءِ آهي جيڪو هدايت جي پيروي ڪري. ٤٨- اسان تي اهو وحي ڪيو ويو آهي ته ان شخص تي عذاب ٽيندو جيڪو ڪوڙ پائيندو ۽ منهن موڙيندو.

٤٩- فرعون چيو پوءِ توهان پنهنجي جو رب ڪير آهي، اي موسيٰ!

٥٠- موسيٰ چيو اسان جو رب اهو آهي جنهن هر شيءِ کي صورت عطا ڪئي. پوءِ هدايت ڪيائين. ٥١- فرعون چيو پوءِ اڳين قومن جو ڪهڙو حال آهي.

٥٢- موسيٰ چيو ان جو علم منهنجي رب وٽ هڪ ڪتاب ۾ آهي. منهنجو رب نه غلطي ڪندو آهي نه وري وساري ٿو.

٥٣- اهوئي آهي جنهن توهان لاءِ زمين کي فرش بڻايو ۽ ان ۾ توهان لاءِ رستا ڪيا ۽ آسمان مان پاڻي وسايو. پوءِ اسان ان ذريعي مختلف قسمن جا اوپڙ (نباتات) پيدا ڪيا. ٥٤- کائو ۽ پنهنجي ڍورن کي به چاريو، ان ۾ عقل وارن لاءِ نشانيون آهن. ٥٥- ان ئي مان اسان توهان کي پيدا ڪيو آهي ۽ ان ئي ۾ توهان کي موٽائيندا سون ۽ ان ئي مان اسان توهان کي ٻيهر ڪڍنداسون.

٥٦- ۽ اسان فرعون کي پنهنجون سڀ نشانيون ڏيکاريون ته ان کوڙو ڄاتو ۽ انڪار ڪيو. ٥٧- ان چيو ته اي موسيٰ! ڇا تون ان ڪري اسان وٽ آيو آهين جو پنهنجي جادو سان اسان کي اسان جي ملڪ مان ڪڍين. ٥٨- ته اسان

بہ تنهنجي مقابلي ۾ اهڙو ئي جادو آڻيندا سون، تنهن ڪري تون اسان جي ۽ پنهنجي وچ ۾ هڪ واعدو طي ڪري وٺ، نہ اسان ان جي خلاف ڪريون ۽ نہ تون. اهو مقابلو هڪ کليل ميدان ۾ هجي.

٥٩- موسيٰ چيو توهان لاءِ واعدي جو ڏينهن ميلي وارو ڏينهن آهي ۽ ماڻهو ڏينهن چڙهي تائين گڏ ڪيا وڃن. ٦٠- پوءِ فرعون موٽيو پوءِ پنهنجا ڦند جمع ڪيا. ان کان پوءِ هو مقابلي تي آيو. ٦١- موسيٰ چيو توهان جو برو ٿئي الله تي ڪوڙ نہ ٻڌو جو هو توهان کي ڪنهن آفت سان غارت ڪري ڇڏي ۽ جنهن الله تي ڪوڙ ٻڌو اهو ناڪام رهيو.

٦٢- پوءِ انهن پنهنجي معاملي ۾ اختلاف ڪيو ۽ انهن پاڻ ۾ ڳجهيون صلاحون ڪيون. ٦٣- انهن چيو هي ٻئي بيشڪ جادوگر آهن. اهي چاهين ٿا تہ پنهنجي جادو جي زور تي توهان کي توهان جي ملڪ مان ڪيي ڇڏين ۽ توهان جي چڱي طريقي کي ختم ڪن، ٦٤- تنهن ڪري توهان پنهنجون تدبيرون جمع ڪريو. پوءِ صفون ٻڌي اچو ۽ اهوئي ڪٽي ويو جيڪو اڄ غالب رهيو.

٦٥- انهن چيو تہ اي موسيٰ يا تہ تون اڇلاءِ يا اسان پهرين اڇلائڻ وارا ٿيون. ٦٦- موسيٰ چيو تہ توهان ئي پهرين اڇلايو تہ پوءِ اوچتو سندن رسيون ۽ سندن لٺيون سندن جادو جي زور سبب ان کي اهڙي طرح ڊسڻ ۾ پئي آيون جڻ تہ اهي ڊوڙي رهيون آهن، ٦٧- تنهن تي موسيٰ پنهنجي دل ۾ ڪجهہ ڊپ ڪيو ٦٨- اسان چيو تہ تون نہ ڊڄ. تون ئي غالب رهندين ٦٩- ۽ جيڪو تنهنجي سڄي هٿ ۾ آهي سو اڇلائي. اُهو انهن کي ڳهي ويندو جيڪو انهن ٺاهيو آهي. اهو جيڪو ڪجهہ انهن ٺاهيو آهي. هي جادوگرن جو فريب آهي ۽ جادوگر ڪڏهن ڪامياب نہ ٿو ٿئي. چاهي هو ڪيئن بہ اچي. ٧٠- پوءِ جادوگر سجدي ۾ ڪري پيا. انهن چيو تہ اسان هارون ۽ موسيٰ جي رب تي

ايمان آندو.

٧١- فرعون چيو تہ توهان ان کي مجي ورتو ان کان پهرين جو آئون توهان کي اجازت ڏيان ها. اهوئي توهان جو وڏو آهي، جنهن توهان کي جادو سيکاريو آهي، تنهن ڪري آئون توهان جا هٿ ۽ پير مخالف رخن کان وڍيندس ۽ آئون توهان کي کجي جي ٽڻن تي ڦاهي ڏيندس ۽ توهان ڄاڻي ونڊؤ تہ اسان مان ڪنهن جو عذاب وڌيڪ سخت آهي ۽ هميشہ رهڻ وارو آهي.

٧٢- جادوگرن چيو تہ اسان توکي هرگز انهن دليلن تي ترجيح نہ ڏينداسون، جيکي اسان وٽ آيا آهن ۽ ان ذات تي جنهن اسان کي پيدا ڪيو آهي، تنهن ڪري توکي جيڪو ڪجهہ ڪرڻو آهي سو ڪري وجهہ، تون هن ئي دنيا جي زندگي بابت ئي ڪرين سگهين ٿو. ٧٣- اسان پنهنجي رب تي ايمان آندو تہ جيئن هو اسان جي گناهن کي بخش ڪري ۽ ان جادو کي بہ جنهن تي تو اسان کي مجبور ڪيو ۽ اللّٰہ بهتر آهي ۽ باقي رهڻ وارو آهي.

٧٤- بيشڪ جيڪو ماڻهو مجرم ٻڌجي پنهنجي رب جي سامهون حاضر ٿيندو تہ ان جي لاءِ جهنم آهي. ان ۾ هو نہ مرندو ۽ نہ جيئندو ٧٥- ۽ جيڪو ماڻهو پنهنجي رب وٽ مؤمن ٿي ايندو، جنهن نيڪ عمل ڪيا هجن تہ اهڙن ماڻهن لاءِ وڏا اوچا درجا آهن. ٧٦- انهن لاءِ هميشہ رهڻ وارا باغ آهن، جن جي هيٺان نهرون وهندڙ هونديون. اهي انهن ۾ هميشہ رهندا ۽ اهو بدلو آهي ان ماڻهو جو جيڪو پاڪائي اختيار ڪري.

٧٧- ۽ اسان موسيٰ کي وحي ڪيو تہ رات جي وقت منهنجي ٻانهن کي وٺي نڪر. پوءِ انهن لاءِ سمنڊ ۾ سُڪو رستو ٻڌاءِ. تون نہ ڪيڏ لڳڻ کان ڊڄ ۽ نہ وري ڪنهن ٻي شيءِ جو ڊپ ڪر. ٧٨- پوءِ فرعون پنهنجن لشڪرن سان گڏ ان جو پيڇو ڪيو. پوءِ انهن کي سمنڊ جي پاڻي ڍڪي ورتو. پوءِ سمنڊ جو

پاڻي کين وري ويو جيڪو کين ورٽو هو ٧٩- ۽ فرعون پنهنجي قوم کي گمراهه ڪيو ۽ ان کي صحيح راهه نه ڏيکاري.

٨٠- اي بني اسرائيل! اسان توهان کي توهان جي دشمنن کان نجات ڏني ۽ توهان کي طور جي سڄي طرف جو واعدو ڏنو ۽ اسان توهان تي من ۽ سلويٰ لاٿو. ٨١- کائو اسان جي ڏنل پاڪ روزي ۽ ان ۾ حد کان نه لنگهو جو توهان مٿان منهنجو غضب نازل ٿئي ۽ جنهن تي منهنجو غضب نازل ٿيو، اهو تباهه ٿيو. ٨٢- البت جيڪو توبهه ڪري ۽ ايمان آڻي ۽ نيڪ عمل ڪري ۽ سڌي راهه هلي تہ ان لاءِ آئون تمام گهڻو بخشڻ وارو آهيان.

٨٣- ۽ اي موسيٰ! پنهنجي قوم کي ڇڏي اڳ ۾ اچڻ تي توکي ڪهڙي شيءِ تڪڙ ڪرائي؟ ٨٤- موسيٰ چيو اهي ماڻهو به منهنجي پويان ئي آهن ۽ آئون اي منهنجا رب! تونڊانهن جلدي اچي ويس تہ جيئن تون راضي ٿئين. ٨٥- فرمايائين تہ اسان تنهنجي قوم کي تنهنجي پويان هڪ آزمائش ۾ وجهي ڇڏيو ۽ سامري انهن کي گمراهه ڪري ڇڏيو.

٨٦- پوءِ موسيٰ پنهنجي قوم ڏانهن ڪاوڙ ۽ ڏک ۾ پريل موٽيو. ان چيو تہ اي منهنجي قوم! ڇا توهان سان توهان جي رب هڪ سٺو واعدو نہ ڪيو هو. ڇا توهان تي گهڻو زمانو گذري چڪو هو يا توهان چاهيو ٿئي تہ توهان تي توهان جي رب جو غضب نازل ٿئي، ان ڪري توهان مون سان واعدي خلافي ڪئي.

٨٧- انهن چيو تہ اسان پنهنجي اختيار سان توسان واعدي خلافي نہ ڪئي، بلڪ قوم جي زيورن جو بار اسان کان کٹايو ويو هو تہ اسان ان کي اڇلائي ڇڏيو، پوءِ اهڙي طرح سامري (باهه ۾) وڌا. ٨٨- پوءِ ان انهن لاءِ هڪ گابي جهڙو بوتو ڪڍيو (ٺاهيو) جنهن کي رنپ هئي، پوءِ انهن چيو تہ هي توهان جو معبود آهي ۽ موسيٰ جو معبود به ۽ (موسيٰ) پلجي ويو. ٨٩- ڇا اهي ڏسندا نہ هئا تہ

نہ هو ڪنهن ٻُالهه جو جواب ڏي ٿو ۽ نہ ڪو فائدو يا نقصان پهچائي سگهي ٿو.

٩٠- ۽ هارون ڪين پهرين ئي چيو هو تہ اي منهنجي قوم! توهان ان گابي جي ذريعي گمراهہ ٿي ويا آهيو ۽ توهان جو رب تہ رحمان آهي. تنهن ڪري منهنجي پيروي ڪريو ۽ منهنجي ٻُالهه مڃو. ٩١- انهن چيو تہ اسان تہ ان ئي جي پرستش ۾ لڳا رهنداسون، جيستائين موسيٰ اسان وٽ موٽي نہ اچي.

٩٢- موسيٰ چيو تہ اي هارون! جڏهن تو ڏٺو تہ اهي گمراہ ٿي ويا آهن تہ توڪي ڪنهن شيءِ ان ڪان روڪيو جو تون منهنجي پيروي ڪرين. ٩٣- ڇا تو منهنجي حڪم جي نافرماني ڪئي. ٩٤- هارون چيو تہ اي منهنجي ماءُ جا پٽ! تون مون ڪي ڏاڙهي ڪان نہ وٺ ۽ نہ منهنجي مٿي ڪان. مون ڪي اِهو ڊپ هو تہ تون چوندين تہ تو بني اسرائيل ۾ ڦوٽ وجهي ڇڏي ۽ منهنجي ٻُالهه جو لحاظ نہ ڪيو.

٩٥- موسيٰ چيو اي سامري! تنهنجو ڇا معاملو آهي. ٩٦- ان چيو مون ڪي اها شيءِ نظر آئي جيڪا ٻين ڪي نظر نہ آئي تہ مون رسول جي نقش قدم مان هڪ مُٺ ڪٽي ورتي ۽ اُها ان ۾ وجهي ڇڏي. منهنجي نفس مون ڪي اهڙي طرح سمجهايو. ٩٧- موسيٰ چيو پري ٿيءُ هاٿي تنهنجي لاءِ سڄي زندگي اهو آهي تہ تون چوندين تہ مون ڪي نہ ڇُهو ۽ تنهنجي لاءِ هڪ ٻيو واعدو آهي جيڪو توڪان نہ ٽرندو ۽ تون پنهنجي ان معبود ڏانهن نهار جنهن تي تون مجاور ٿي ويٺو هئين. اسان ان ڪي ساڙيندا سون، پوءِ ان ڪي وڪيري درياءَ ۾ وهائي ڇڏينداسون. ٩٨- توهان جو معبود تہ صرف اللّٰه آهي، ان کان سواءِ ڪو معبود نہ آهي، ان جو علم هر شيءِ تي حاوي آهي.

٩٩- اهڙي طرح اسان توڪي انهن جو احوال ٻڌائيندا آهيون جيڪي اڳ ۾ گذري چڪا ۽ اسان توڪي پاڻ وٽان هڪ نصيحت نامو ڏنو آهي، ١٠٠- جيڪو ان کان منهن موڙيندو، اهو قيامت جي ڏينهن هڪ ڳرو بار

ڪٽندو. ١٠١- اهي ان ۾ هميشہ رهندا ۽ اهو بار قيامت جي ڏينهن انهن لاءِ وڏو بڇڙو هوندو. ١٠٢- جنهن ڏينهن صور ۾ ڦوڪ هنئين ويندي ۽ مجرمن کي ان ڏينهن اسان ان حال ۾ گڏ ڪنداسون جو خوف سان سندن اکيون نيريون هونديون ١٠٣- پاڻ ۾ آهستي آهستي چوندا هوندا تہ توهان صرف ڏهہ ڏينهن رهيا هوندؤ. ١٠٤- اسان خوب ڄاڻون ٿا جيڪو ڪجهہ هو چوندا جڏهن تہ سندن سڀني کان وڌيڪ واقف کار چوندو تہ توهان فقط هڪ ڏينهن رهيا آهيو.

١٠٥- ۽ ماڻهو توکان جبلن بابت پڇندا آهن. چؤ تہ منهنجو رب انهن کي اڏائي ڪري پکيڙي ڇڏيندو. ١٠٦- پوءِ زمين کي پٽ ڪري ڇڏيندو. ١٠٧- تون ان ۾ نڪي هيٺاهين نڪي مٿانهين ڏسندين. ١٠٨- ان ڏينهن سڀ سڏ ڪرڻ واري جي پٺيان هلي پوندا. ڏري بہ ڪا ڏنگائي نہ هوندي، سيئي آواز رحمان جي اڳيان ڏبجي ويندا. تون هڪ پٽڪ کان سواءِ ڪجهہ نہ ٻڌندين.

١٠٩- ان ڏينهن سفارش ڪو فائدو نہ ڏيندي، سواءِ اهڙي ماڻهو جي جنهن کي رحمان اجازت ڏني هجي ۽ ان لاءِ ڳالهائڻ پسند ڪيو هجي. ١١٠- هو سڀني جا اڳيان ۽ پويان احوال ڄاڻي ٿو ۽ سندن علم هن جو گهيرو نہ ٿو ڪري سگهي ١١١- ۽ سيئي چهرا سدائين جيئري ۽ بيهڪ ڏيندڙ جي سامهون جهڪيل هوندا ۽ اهڙو ماڻهو ناڪام رهندو جيڪو ظلم ڪٽي آيو ١١٢- ۽ جنهن چڱا ڪم ڪيا هوندا ۽ اهو مؤمن بہ هوندو تہ ان کي نہ ڪنهن زيادتي جو انديشو هوندو ۽ نہ ڪنهن ڪمي جو.

١١٣- ۽ اهڙي طرح اسان عربي قرآن نازل ڪيو آهي ۽ ان ۾ عذاب جو انجام طرح طرح سان بيان ڪيوسون، تہ جيئن ماڻهو ڊڄن يا سندن دل ۾ ڪجهہ سوچ پيدا ڪري. ١١٤- پوءِ الله مٿانهون آهي، حقيقي بادشاہ ۽ تون قرآن کي وٺڻ ۾ تکڙ نہ ڪر، جيستائين ان جو وحي توتي پورو ٿئي ۽ چؤ تہ اي منهنجا

رب! منهنجو علم وڌاءِ.

١١٥- ۽ اسان آدم کي ان اڳ ۾ حڪم ڏنو هو ته هن وساريو ۽ اسان ان ۾ عزم نہ ڏٺو ١١٦- ۽ جڏهن اسان فرشتن کي چيو ته آدم کي سجدو ڪريو ته انهن سجدو ڪيو. پر ابليس انڪار ڪيو. ١١٧- پوءِ اسان چيو ته اي آدم! هي بيشڪ تنهنجو ۽ تنهنجي زال جو دشمن آهي. متان هو توهان ٻنهي کي جنت مان ڪيرائي نہ ڇڏي. پوءِ توهان محروم ٿي رهجي وڃو.

١١٨- هتي تنهنجي لاءِ اهو آهي ته تون نہ بکيو رهندين ۽ نہ اگهاڙو ٿيندين ١١٩- ۽ تون هتي نہ اُڃو ٿيندين ۽ نہ توکي اُس لڳندي، ١٢٠- پوءِ شيطان انهن کي ورغلايو. ان چيو ته ڇا آئون توکي سدائين رهڻ واري وڻ جو ڏس ڏيان ۽ اهڙي بادشاهي جنهن کي ڪڏهن بہ زوال نہ اچي. ١٢١- پوءِ انهن ٻنهي ان وڻ جو ميوو کاڌو ته ٻنهي جي سندن اوگهڙ هڪ ٻئي جي سامهون ظاهر ٿي پئي ۽ ٻئي پنهنجي پاڻ کي جنت جي پنن سان ڍڪڻ لڳا ۽ آدم پنهنجي رب جي حڪم جي خلاف ورزي ڪئي ته ٽپٽڪي ويو. ١٢٢- پوءِ ان جي رب کيس نوازيو ۽ ان جي توبہ قبول ڪئي ۽ ان کي هدايت ڏني.

١٢٣- (الله) چيو ته توهان ٻئي هتان لهو، توهان هڪ ٻئي جا دشمن ٿيندو. پوءِ جيڪڏهن توهان وٽ منهنجي طرفان هدايت اچي ته جيڪو شخص منهنجي هدايت جي پيروي ڪندو، اهو نہ گمراه ٿيندو ۽ نہ محروم رهندو ١٢٤- ۽ جيڪو شخص منهنجي نصيحت کان منهن موڙيندو ته ان لاءِ تنگي جو جيئڻ هوندو ۽ قيامت جي ڏينهن اسان ان کي انڌو اٿاريندا سون. ١٢٥- هو چوندو ته اي منهنجا رب! تو مون کي انڌو ڇو اٿاريو، آئون ته اکين وارو هئس. ١٢٦- ارشاد ٿيندو ته اهڙي طرح تو وٽ اسان جون نشانيون آيون ته تو انهن جو ڪجهہ خيال نہ ڪيو. ته اهڙي طرح اڄ تنهنجو ڪجهہ خيال نہ ڪيو ويندو.

١٢٧- ۽ اهڙي طرح اسان بدلو ڏينداسون ان کي جيڪو حد کان لنگهي ويو ۽ پنهنجي رب جي نشانين تي ايمان نہ آڻي ۽ آخرت جو عذاب وڏو سخت آهي ۽ باقي رهڻ وارو آهي.

١٢٨- ڇا ماڻهن کي ان ڳالهه مان سمجهه نہ آئي تہ انهن کان اڳ ۾ اسان کيترائي گروهه هلاڪ ڪري ڇڏيا. هي سندن بستين ۾ هلن ٿا، بيشڪ ان ۾ عقل وارن لاءِ وڏيون نشانيون آهن ١٢٩- ۽ جيڪڏهن تنهنجي رب طرفان هڪ ڳالهه پهرين طي ٿيل نہ هجي ها ۽ مهلت جو هڪ وقت مقرر نہ هجي ها تہ ضرور سندن فيصلو ڪري ڇڏجي ها. ١٣٠- تنهن ڪري جيڪو هي چون ٿا، ان تي صبر ڪر ۽ پنهنجي رب جي حمد سان ان جي تسبيح ڪر. سج اپرڻ کان اڳ ۾ ۽ ان جي لهڻ کان اڳ ۾ ۽ رات جي وقت ۾ ب تسبيح ڪر ۽ ڏينهن جي ڇيڙن تي ب، تہ جيئن تون راضي ٿي وڃين.

١٣١- ۽ هرگز انهن شين ڏانهن اک کٽي ب نہ نهار، جيڪي اسان انهن جي ڪن ٽولن کي سندن آزمائش لاءِ ڏنيون آهن ۽ تنهنجي رب جو رزق وڌيڪ بهتر آهي ۽ باقي رهڻ وارو آهي ١٣٢- ۽ پنهنجي ماڻهن کي نماز جو حڪم ڏي ۽ ان جو پابند رهہ. اسان توکان کو رزق نہ ٿا گهرون، رزق تہ توکي اسان ڏينداسون ۽ بهتر انجام تہ تقويٰ ئي جي لاءِ آهي.

١٣٣- ۽ ماڻهو چون ٿا تہ هي پنهنجي رب وٽان اسان لاءِ ڪا نشاني ڇو نہ ٿو آڻي. ڇا انهن کي اڳين ڪتابن جا دليل نہ پهتا ١٣٤- ۽ جيڪڏهن اسان انهن کي ان کان اڳ ڪنهن عذاب ۾ هلاڪ ڪري ڇڏيون ها تہ هو چون ها تہ اي اسان جا رب! تو اسان وٽ رسول ڇو نہ موڪليو جو اسان ذليل ۽ رسوا ٿيڻ کان اڳ تنهنجن نشانين جي پيروي ڪريون ها. ١٣٥- چؤ تہ سيئي پيا انتظار ڪن سو توهان ب انتظار ڪريو. جلد ئي توهان ڄاڻي ونندو تہ ڪير سڌي راهہ وارو آهي

۽ کير هدايت وارو ٿيو.

سورة الانبياءِ-٢١

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

☆ ١- ماڻهن لاءِ سندن حساب ويجهو اچي پهتو ۽ اهي غفلت ۾ منهن موڙي رهيا آهن. ٢- سندن رب طرفان جيڪا به نئين نصيحت انهن وٽ ايندي آهي، هو ان کي ٺٺوليون کندي ٻڌندا آهن. ٣- سندن دليون غفلت ۾ پيل آهن ۽ ظالم پاڻ ۾ ڳجهيون صلاحون کندا آهن ته هي شخص توهان جهڙو ئي هڪ ماڻهو آهي، پوءِ توهان ڇو ڏسي وائسي ان جي جادو ۾ ڦاسو ٿا. ٤- رسول چيو ته منهنجو رب هر ڳالهه کي ڄاڻي ٿو. چاهي اها آسمان ۾ هجي يا زمين ۾ ۽ هو ٻڌڻ وارو ڄاڻڻ وارو آهي.

٥- بلڪ هو چوندا آهن اهو (قرآن) اجاين خيالن جو مجموعو آهي. بلڪ هن انهن کي گهڙي ورتو آهي. بلڪ هو هڪ شاعر آهي. کيس گهرجي ته اسان وٽ کا اهڙي نشاني آڻي جهڙي نشانين سان ڳڙ اڳيان رسول موڪليا ويا هئا. ٦- انهن کان اڳين وسندين جي ماڻهن جن کي اسان هلاڪ ڪيو، ايمان نه آندو هو ته پوءِ ڇا اهي ماڻهو ايمان آڻيندا.

٧- ۽ توکان اڳ ۾ به جن کي اسان رسول ٻڌائي موڪليو. ماڻهن منجهان ئي موڪليو. اسان انهن ڏانهن وحي موڪليندا هئاسون، پوءِ توهان اهل ڪتاب کان پڇي وٺو جيڪڏهن توهان نٿا ڄاڻو ٨- ۽ اسان رسولن کي اهڙا جسم نه ڏنا جو هو طعام نه کائيندا هجن ۽ اُهي هميشه رهڻ وارا نه هئا. ٩- پوءِ اسان انهن سان واعدو پورو ڪيو. پوءِ انهن کي ۽ جنهن کي اسان چاهيو بچائي ورتو

۽ اسان حد کان لنگھڻ وارن کي هلاڪ ڪري ڇڏيو.

١٠- اسان اوهان ڏانهن هڪ ڪتاب نازل ڪيو آهي. جنهن ۾ اوهان لاءِ نصيحت آهي، پوءِ ڇا توهان سمجهو نہ ٿا ١١- ۽ ڪيترين ئي ظالم وسندين آهن، جن کي اسان ناس ڪيوسون ۽ انهن کان پوءِ ٻين قومن کي اٿاريو سون. ١٢- پوءِ جڏهن انهن اسان جي عذاب کي ايندي ڏٺو تہ هو ان کان ڀڄڻ لڳا. ١٣- نہ ڀڄو ۽ پنهنجي عيش جي سامان ڏانهن ۽ پنهنجن گهرن ڏانهن واپس موٽو، تہ جيئن توهان کان پڇيو وڃي، ١٤- انهن چيو هاءِ اسان جي بدبختي. بيشڪ اسان ظالم هئاسون. ١٥- پوءِ هو اهوئي پڪاريندا رهيا، ايستائين جو اسان انهن کي اهڙو ڪري ڇڏيو جيئن لٽيل کيتي ۽ وساميل باهه.

١٦- ۽ اسان آسمان ۽ زمين کي ۽ جيڪو ڪجهہ انهن جي وچ ۾ آهي راند طور نہ ٻڌايو آهي. ١٧- جيڪڏهن اسان کي ڪا راند ناهڻي هجي ها تہ ان کي اسان پاڻ وٽ ئي ناهي ونون ها. جيڪڏهن اسان کي اهو ڪرڻو هجي ها، ١٨- بلڪ اسان حق کي باطل تي هٽنداسون تہ هو ان جو مٿو پيچي ڇڏيندو ۽ باطل اتي جو اُتي چٽ ٿي ويندو ۽ توهان لاءِ انهن ڳالهين ۾ وڏي خرابي آهي جيڪي توهان بيان ڪندا آهيو.

١٩- ۽ ان ئي جو آهي جيڪي آسمانن ۽ زمين ۾ آهي ۽ جيڪي ان وٽ آهن. اهي ان جي عبادت کان نہ سرڪشي ڪندا آهن ۽ نہ سستي ڪندا آهن. ٢٠- اُهي رات ڏينهن ان کي ياد ڪندا آهن، ڪڏهن نہ ٽڪندا آهن.

٢١- ڇا انهن زمين ۾ معبود ڪري ورتا آهن، جيڪي ڪنهن کي زنده ڪندا هجن. ٢٢- جيڪڏهن انهن ٻنهي ۾ الله کان سواءِ معبود هجن ها تہ ٻنهي جو نظام درهم برهم ٿي وڃي ها. پوءِ الله، عرش جو مالڪ انهن ڳالهين کان پاڪ آهي، جيڪي اهي ماڻهو بيان ڪن ٿا. ٢٣- هو جيڪو ڪجهہ ڪندو

آهي، ان لاءِ کائنس پڇا نہ ڪئي ويندي ۽ انهن کان پڇاڻو ٿيندو.

٢٤- ڇا انهن الله کان سواءِ ٻيا معبود بڻايا آهن. کين چؤ ته توهان پنهنجا دليل آڻيو. اهائي ڳالهه انهن ماڻهن جي آهي، جيڪي مون سان گڏ آهن ۽ اهائي ڳالهه انهن ماڻهن جي به آهي، جيڪي مون کان اڳ هئا. بلڪ انهن مان اڪثر حق کي نه ٿا ڄاڻن. تنهن ڪري اهي منهن موڙي رهيا آهن ٢٥- ۽ اسان توکان اڳ هر ڪو اهڙو پيغمبر نہ موڪليو جنهن ڏانهن اسان وحي نہ ڪيو هجي ته مون کان سواءِ ڪو معبود نہ آهي. تنهن ڪري توهان منهنجي عبادت ڪريو.

٢٦- ۽ اهي چوندا آهن ته رحمان اولاد بڻايو آهي. هو ان کان پاڪ آهي. بلڪ (فرشتا) ته سڳورا ٻانها آهن. ٢٧- هو ڳالهائڻ ۾ هن کان اڳرائي نہ ڪندا آهن ۽ اهي هن ئي جي حڪم مطابق عمل ڪندا آهن. ٢٨- الله سندن اڳين پوئين احوالن کي ڄاڻي ٿو ۽ اهي سفارش نہ ٿا ڪري سگهن. پر ان جي لاءِ جنهن کي الله پسند ڪري ۽ اهي سندس هيبت کان ڏڄندا رهندا آهن ٢٩- ۽ انهن مان جيڪو چوندو ته الله کان سواءِ آئون معبود آهيان ته اسان ان کي جهنم جي سزا ڏيندا سون. اسان ظالمن کي اهڙي ئي سزا ڏيندا آهيون.

٣٠- ڇا انڪار ڪرڻ وارن نہ ڏٺو ته آسمان ۽ زمين ٻئي بند هئا، پوءِ اسان انهن کي کولي ڇڏيو ۽ اسان پاڻي مان هر جاندار شيءِ کي بڻايو. ڇا پوءِ به هو ايمان نہ ٿا آڻين.

٣١- ۽ اسان زمين ۾ جبل ٺاهيا، ته جيئن هو انهن کي متان ڏوڏي ۽ ان ۾ اسان ڪشادا رستا بڻايا، ته جيئن ماڻهو واٽ لهن ٣٢- ۽ اسان آسمان کي هڪ محفوظ ڇت بڻايو ۽ اهي ان جي نشانين کان منهن ٻيا موڙين ٣٣- ۽ اهو ئي آهي جنهن رات ۽ ڏينهن سج ۽ چند بڻايا. سڀ پنهنجي دائري ۾ تري رهيا آهن.

٣٤- ۽ اسان توکان اڳ به ڪنهن انسان کي هميشه جي زندگي نہ ڏني ته

چا جيڪڏهن توکي موت اچي وڃي تہ هو هميشہ رهڻ وارا آهن. ٣٥- هر جان کي موت جو مزو چکڻو آهي ۽ اسان اوهان کي خراب ۽ سڻي حالت سان آزمائيندا آهيون پر ڪڻ جي لاءِ ۽ اوهان سيڻي اسان ڏانهن موٽايا ويندو.

٣٦- ۽ منڪر ماڻهو جڏهن توکي ڏسندا آهن تہ اهي سپ توتي ٺٺوليون ڪندا آهن. چا اهو ئي آهي جيڪو توهان جي معبودن جو ذڪر ٿو ڪري ۽ خود اهي ماڻهو رحمان جي ذڪر جو انڪار ڪن ٿا.

٣٧- انسان عجلت جي خمير مان پيدا ٿيو آهي. آئون جلد ئي توهان کي پنهنجون نشانيون ڏيکاريندس. تنهن ڪري توهان مون سان تڪڙ نہ ڪريو ٣٨- ۽ ماڻهو چوندا آهن تہ اهو واعدو ڪڏهن ايندو؟ جيڪڏهن اوهان سچا آهيو. ٣٩- ڪاش! انهن منڪرن کي ان وقت جي خبر هجي ها، جڏهن تہ اهي باهہ کي نہ پنهنجي سامهون کان روڪي سگهندا ۽ نہ پنهنجي پٺيان کان ۽ نہ انهن کي ڪا مدد پهچندي. ٤٠- بلڪ هو اوچتو انهن تي اچي ويندي، پوءِ انهن کي بدحواس ڪري ڇڏيندي، پوءِ هو نہ ان کي ٽاري سگهندا ۽ نہ انهن کي مهلت ڏني ويندي ٤١- ۽ توکان اڳ ۾ به رسولن جو مذاق اڏايو ويو. پوءِ جن ماڻهن انهن مان مذاق اڏايو هو انهن کي ان شيءِ گهيري ورتو جنهن جو اُهي مذاق اڏائيندا هئا.

٤٢- چؤ تہ ڪير آهي جيڪو رات ۽ ڏينهن ۾ رحمان کان توهان جي حفاظت ڪري ٿو. بلڪ اهي ماڻهو پنهنجي رب جي يادگيري کان منهن موڙي رهيا آهن. ٤٣- چا انهن لاءِ اسان کان سواءِ ڪجهہ معبود آهن جيڪي کين بچائين ٿا. هو تہ خود پنهنجي حفاظت جي قدرت نٿا رکن ۽ نہ اسان جي مقابلي ۾ ڪو سندن ساٿ ڏئي سگهي ٿو.

٤٤- بلڪ اسان انهن کي ۽ سند ن ابن ڏاڏن کي دنيا جو سامان ڏنو.

ايستائين جو ان ئي حال ۾ انهن تي ڊگهي مدت گذري وئي. ڇا اُهي نه ٿا ڏسن
ته اسان زمين کي سندس چئني طرفن کان گهٽائيندا پيا اچون، پوءِ ڇا اهي
ماڻهو غالب رهڻ وارا آهن.

٤٥- چؤ ته آئون بس وحي جي ذريعي توهان کي ڊيڄاريان ٿو ۽ ٻوڑا سڌ
کي نه ٿا پڌن، جڏهن انهن کي ڊيڄاريو ويجي ٤٦- ۽ جيڪڏهن تنهنجي رب
جي عذاب مان ٿورو ئي کين پهچي ته هو چوڻ لڳندا ته هاءِ اسان جي بدبختي،
بيشڪ اسان ئي ظالم هئاسون.

٤٧- ۽ اسان قيامت جي ڏينهن انصاف جي ساهمي رکنداسون، پوءِ ڪنهن
جان تي ذرو به ظلم نه ٿيندو ۽ جيڪڏهن اهر جي داڻي برابر به ڪنهن جو عمل
هوندو ته اسان ان کي حاضر ڪنداسون ۽ اسان حساب وٺڻ لاءِ ڪافي آهيون.

٤٨- ۽ اسان موسيٰ ۽ هارون کي فرقان ۽ روشني ۽ نصيحت عطا ڪئي.
پرهيزگارن لاءِ ٤٩- جيڪي بنا ڏٺي پنهنجي رب کان ڊڄندا آهن ۽ اهي
قيامت جو خوف رکڻ وارا آهن ٥٠- ۽ هي هڪ بابرڪت نصيحت آهي،
جيڪا اسان نازل ڪئي آهي. ته ڇا پوءِ اوهان ان جا منڪر آهيو.

٥١- ۽ اسان ان کان اڳ ۾ ابراهيم کي سندس هدايت عطا ڪئي ۽ اسان
کيس چڱي طرح ڄاڻندا هئاسون. ٥٢- جڏهن ان پنهنجي پيءُ ۽ پنهنجي قوم
کي چيو اهي ڪهڙيون مورتيون آهن جن تي توهان جمي وينا آهيو. ٥٣- انهن
چيو اسان پنهنجن ابن ڏاڏن کي انهن جي عبادت ڪندي ڏٺو. ٥٤- ابراهيم
چيو ته بيشڪ توهان ۽ توهان جا ابا ڏاڏا هڪ پڌري گمراهي ۾ مبتلا آهيو.

٥٥- انهن چيو ڇا تو اسان وٽ سچي ڳالهه آندي آهي يا تون مذاق ڪري
رهيو آهين. ٥٦- ابراهيم چيو بلڪ توهان جو رب اهو آهي جيڪو آسمانن ۽
زمين جو رب آهي. جنهن انهن کي پيدا ڪيو ۽ آئون هن ڳالهه جي گواهي ڏيڻ

وارو آهيان ٥٧- ۽ الله تعاليٰ جو قسم آئون توهان جي بتن سان هڪ تدبير ڪندس جڏهن توهان پٺ ڦيرائي هليا ويندو. ٥٨- پوءِ هن انهن کي ٽڪڙا ٽڪڙا ڪري ڇڏيو سواءِ انهن جي هڪ وڏي جي، ته جيئن اُهي ان ڏانهن رجوع ڪن.

٥٩- انهن چيو ڪنهن اسان جي بتن سان ايئن ڪيو آهي. بيشڪ اُهو وڏو ظالم آهي. ٦٠- ماڻهن چيو ته اسان هڪ جوان کي انهن جو تذڪرو ڪندي ٻڌو هو جنهن کي ابراهيم چيو ويندو آهي. ٦١- انهن چيو ته ان کي سڀني ماڻهن جي سامهون حاضر ڪريو، ته جيئن هو ڏسن. ٦٢- انهن چيو اي ابراهيم! ڇا اسان جي معبودن سان تو ايئن ڪيو آهي؟ ٦٣- ابراهيم چيو بلڪ انهن جي هن وڏي ايئن ڪيو آهي ته پوءِ انهن کان پڇي ونو، جيڪڏهن اهي ڳالهائين ٿا.

٦٤- پوءِ انهن پنهنجي جيءَ ۾ سوچيو ۽ چوڻ لڳا ته حقيقت ۾ اوهين پاڻ ئي ناحق تي آهيون. ٦٥- پوءِ پنهنجا ڪنڌ جهڪايائون. اي ابراهيم! تون ڄاڻين ٿو ته هي ڳالهائيندا نه آهن. ٦٦- ابراهيم چيو ڇا توهان خدا کان سواءِ اهڙين شين جي عبادت ڪندا آهيو جيڪي توهان کي نه ڪو فائدو پهچائي سگهن ۽ نه ڪو نقصان. ٦٧- افسوس آهي توهان تي ۽ انهن شين تي ۽ جن جي توهان الله کان سواءِ عبادت ڪريو ٿا. ڇا توهان سمجهو نه ٿا.

٦٨- انهن چيو هن کي باهه ۾ ساڙي ڇڏيو ۽ پنهنجن معبودن جي مدد ڪريو. جيڪڏهن اوهان کي ڪجهه ڪرڻو آهي. ٦٩- اسان چيو ته اي باهه تون ابراهيم لاءِ ٺڏي ۽ سلامتي واري بڻجي وڃ ٧٠- ۽ انهن هن کي ايذائڻ چاهيو ته اسان انهن ماڻهن کي ناڪام بڻائي ڇڏيو.

٧١- ۽ اسان کيس ۽ لوط کي ان زمين ڏانهن نجات ڏني جنهن ۾ اسان دنيا وارن لاءِ برڪتون رکيون آهن ٧٢- ۽ اسان ان کي اسحاق ڏنو ۽ وڌيڪ

يعقوب بہ ۽ اسان انهن سپني کي نيڪ بڻايو ٧٣- ۽ اسان انهن کي امام بڻايو جيڪي اسان جي حڪم سان رهنمائي ڪندا هئا ۽ اسان انهن کي نيڪ عمل ۽ نماز جي اقامت ۽ زڪوات جي ادائيگي جو حڪم موڪليو ۽ اهي اسان جي عبادت ڪرڻ وارا هئا.

٧٤- ۽ لوط کي اسان حڪمت ۽ علم عطا ڪيو ۽ ان کي اهڙي وسندي وارن کان نجات ڏني، جيڪي بيڄڙا ڪم ڪندا هئا. بيشڪ اهي تمام برا، فاسق ماڻهو هئا ٧٥- ۽ اسان هن کي پنهنجي رحمت ۾ داخل ڪيو. بيشڪ هو نيڪ ٻانهن مان هو.

٧٦- ۽ نوح کي جڏهن هُن انهن کان اڳ پڪاريو تہ اسان ان جي دعا قبول ڪئي. پوءِ اسان ڪيس ۽ ان جي ماڻهن کي وڏي غم مان نجات ڏني ٧٧- ۽ انهن ماڻهن جي مقابلي ۾ ان جي مدد ڪئي، جن اسان جي نشانين کي ڪوڙو ڄاڻيو بيشڪ اُهي برا ماڻهو هئا. تنهن ڪري اسان انهن سپني کي غرق ڪري ڇڏيو.

٧٨- ۽ دائود ۽ سليمان کي جڏهن اهي ٻئي هڪ پوک جي باري ۾ فيصلو ڪري رهيا هئا. جڏهن ان ۾ ڪجھ ماڻهن جي ٻڪرين رات جي وقت ڇيل ڪئي ۽ اسان سندن ان فيصلي کي ڏسي رهيا هئاسون. ٧٩- پوءِ اسان سليمان کي ان جي سمجھ ڏني ۽ اسان ٻنهي کي حڪمت ۽ علم عطا ڪيو هو ۽ اسان دائود جي تابع ڪري ڇڏيو جبلن کي جو هو ان سان گڏ تسبيح ڪندا هئا ۽ پکين کي بہ ۽ اسان ئي ايئن ڪرڻ وارا هئاسون ٨٠- ۽ اسان ان کي توهان لاءِ هڪ جنگي لباس جي ڪاريگري سيکاري، تہ جيئن اها توهان کي لڙائي ۾ محفوظ رکي تہ ڇا توهان شڪر ڪرڻ وارا آهيو.

٨١- ۽ اسان تيز هوا کي سليمان جي تابع ڪيو، جيڪا هُن جي حڪم سان ان سر زمين ڏانهن هلندي هئي جنهن ۾ اسان برڪتون رکيون آهن ۽ اسان

هر شيءِ کي ڇاڻڻ وارا آهيون ٨٢- ۽ شيطان به اسان هُن جي تابع ڪري ڇڏيا هئا. جيڪي ان لاءِ تپيون هٽندا هئا ۽ ان کان سواءِ ٻيا ڪم ڪندا هئا ۽ اسان انهن کي سنيالڻ وارا هئاسون.

٨٣- ۽ ايوب کي جڏهن ته هُن پنهنجي رب کي پڪاريو ته مون کي بيماري لڳي وئي آهي ۽ تون سڀني رحم ڪرڻ وارن کان وڌيڪ رحم ڪرڻ وارو آهين. ٨٤- ته اسان هُن جي دعا قبول ڪئي ۽ ان کي جيڪا تڪليف هئي سا لاٿي ۽ اسان هن کي سندس گهر وارا عطا ڪيا ۽ ان ئي سان گڏ انهن جهڙا ٻيا به ۽ پنهنجي طرفان رحمت ۽ نصيحت عبادت ڪندڙن لاءِ.

٨٥- ۽ اسماعيل ۽ ادريس ۽ ذوالڪفل کي اهي سڀ صبر ڪرڻ وارن مان هئا ٨٦- ۽ اسان انهن کي پنهنجي رحمت ۾ داخل ڪيو. بيشڪ اُهي نيڪ عمل ڪرڻ وارن مان هئا.

٨٧- ۽ مڇي واري (يونس) کي جڏهن ته هو پنهنجي قوم کان ڪاوڙجي هليو ويو، پوءِ ان اهو سمجهو ته اسان سندس پڪڙ نه ڪنداسون. پوءِ هُن اوندهين ۾ پڪاريو ته تنهنجي سواءِ ڪو معبود نه آهي. تون پاڪ آهين. بيشڪ آئون قصوروار آهيان. ٨٨- پوءِ اسان هُن جي دعا قبول ڪئي ۽ ان کي غم مان نجات ڏني ۽ اهڙي طرح اسان ايمان وارن کي نجات ڏيندا آهيون.

٨٩- ۽ زڪريا کي جڏهن ته هُن پنهنجي رب کي پڪاريو ته اي منهنجا رب! تون مون کي اڪيلو نه ڇڏ ۽ تون بهترين وارث آهين. ٩٠- ته اسان هُن جي دعا قبول ڪئي ۽ هُن کي يحييٰ عطا ڪيو. هُن جي زال کي ان لاءِ درست ڪري ڇڏيو. اُهي ماڻهو نيڪ ڪمن ۾ اڳرائي ڪندا هئا ۽ اسان کي اميد ۽ خوف سان پڪاريندا هئا ۽ اسان جي اڳيان جهڪيل هئا.

٩١- ۽ ان عورت جنهن پنهنجي عصمت کي بچايو ته اسان ان جي اندر پنهنجو

روح قوڪي ڇڏيو ۽ ان کي ۽ ان جي پٺ کي دنيا وارن لاءِ هڪ نشاني بڻايو.

٩٢- ۽ هي توهان جي امت هڪ ئي امت آهي ۽ آئون ئي توهان جو رب آهيان، تنهن ڪري توهان منهنجي عبادت ڪريو ٩٣- ۽ انهن پنهنجو دين پاڻ ۾ ٽڪرا ٽڪرا ڪري ڇڏيو. سڀئي اسان وٽ اچڻ وارا آهن. ٩٤- پوءِ جيڪو شخص نيڪ عمل ڪندو ۽ اهو مؤمن به هوندو تہ ان جي محنت جي ناقدري نہ ٿيندي ۽ اسان ان کي لکي وٺندا آهيون.

٩٥- ۽ جنهن بستي وارن لاءِ اسان هلاڪت مقدر ڪري ڇڏي آهي. انهن لاءِ حرام آهي جو اُهي رجوع ڪن، ٩٦- ايستائين جو ياجوج ۽ ماجوج کوليا وڃن ۽ اُهي هر بلندي کان نڪري اچن ٩٧- ۽ سچو واعدو ويجهو اچي پهچندو تہ انهن ماٹهن جون اکيون ٽڙي ويندیون جن انڪار ڪيو هو. هاءِ اسان جي بدبختي اسان ان کان غفلت ۾ هئاسون، بلڪ اسان ظالم هئاسون.

٩٨- بيشڪ توهان پاڻ ۽ جن کي توهان الله تعاليٰ کان سواءِ پوڄيندا آهيو سڀئي جهنم جو ٻارڻ آهيو. اتي ئي توهان کي وڃڻو آهي. ٩٩- جيڪڏهن اهي واقعي معبود هجن ها تہ ان ۾ نہ پون ها ۽ سڀ ان ۾ هميشہ رهندا. ١٠٠- ان ۾ سندن لاءِ رڙيون ڪرڻ آهي ۽ اهي ان ۾ ڪجهہ نہ ٻڌندا! ١٠١- بيشڪ جن لاءِ اسان طرفان پلائي جو اڳ ۾ فيصلو ٿي چڪو آهي، اُهي ان کان پري رکيا ويندا. ١٠٢- هو ان جي پيٽڪ به نہ ٻڌندا ۽ اهي پنهنجن پسند جي شين ۾ هميشہ رهندا. ١٠٣- انهن کي وڏي گهبراهٽ غم ۾ نہ وجهندي ۽ فرشتا سندن استقبال ڪندا. اهو آهي توهان جو اهو ڏينهن جنهن جو توهان سان واعدو ڪيو ويو هو.

١٠٤- جنهن ڏينهن اسان آسمان کي ڪاغذ جي ويڙهي وانگر ويڙهينداسون، جهڙي طرح اڳ ۾ اسان تخليق جي ابتدا ڪئي هئي، اهڙي طرح

اسان ان کي ٻيهر ٻڌائيندا سون، اهو واعدو اسان جي ذمي آهي ۽ اسان ان کي ڪري رهنداسون ١٠٥- ۽ زبور ۾ اسان نصيحت کان پوءِ لکي چڪا آهيون ته زمين جا وارث اسان جا نيڪ ٻانها هوندا. ١٠٦- ان ۾ هڪ وڏي خبر آهي عبادت گذار ماڻهن جي لاءِ.

١٠٧- ۽ اسان توکي ته بس دنيا وارن لاءِ رحمت ٻڌائي موڪليو آهي. ١٠٨- چؤ ته مون وٽ جيڪا وحي اچي ٿي اِها هي آهي ته توهان جو معبود صرف هڪ معبود آهي. پوءِ ڇا توهان اطاعت گذار ٿيجو ٿا. ١٠٩- جيڪڏهن هو منهن موڙين ته چؤ ته آئون توهان کي صاف طور اطلاع ڪري چڪو آهيان ۽ آئون نه ٿو ڄاڻان ته اها شيءِ جنهن جو توهان سان واعدو ڪيو پيو وڃي ويجهي آهي يا پري. ١١٠- بيشڪ هو ظاهر ڳالهه کي به ڄاڻي ٿو ۽ ان ڳالهه کي به جنهن کي توهان لڪائيندا آهيو ١١١- ۽ مون کي خبر نه آهي شايد اهو توهان لاءِ امتحان هجي ۽ فائدو وٺڻ لاءِ هڪ مهلت هجي، ١١٢- پيغمبر چيو ته اي منهنجا رب! حق سان فيصلو ڪري ڇڏ ۽ اسان جو رب رحمان آهي. ان ئي کان اسان انهن ڳالهين تي مدد گهرون ٿا، جيڪي توهان بيان ڪندا آهيو.

سورة الحج-٢٢

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- اي انسانو! پنهنجي رب کا ڈجو. بيشڪ قيامت جو زلزلو وڏي ڳري شيءِ آهي. ٢- جنهن ڏينهن توهان ان کي ڏسندو هر کير پيارڻ واري پنهنجي کير پيئندڙ ٻار کي وساري ڇڏيندي ۽ هر حمل واري پنهنجو حمل ڪيرائي ڇڏيندي ۽ ماڻهو توکي مدهوش نظر ايندا، حالانڪ اُهي بيهوش نه هوندا.

بلڪ الله جو عذاب وڏو سخت آهي ٣- ۽ ماڻهن مان ڪو اهڙو به آهي جيڪو علم کان سواءِ الله جي باري ۾ تڪرار ڪندو آهي ٤- ۽ هر سرڪش شيطان جي پيروي ڪرڻ لڳندو آهي. جنهن بابت هي لکجي چڪو آهي ته جيڪو ماڻهو ان کي دوست بٽائيندو، هو ان کي گمراهه ڪري ڇڏيندو ۽ ان کي جهنم جي عذاب جو رستو ڏيکاريندو.

٥- اي انسانو! جيڪڏهن توهان ٻيهر جيئري ٿيڻ جي متعلق شڪ ۾ آهيو ته اسان توهان کي مٽي مان پيدا ڪيو آهي، پوءِ نطفي مان، پوءِ رت جي دڳ مان، پوءِ گوشت جي ٻوٽي مان، شڪل واري ۽ بنا شڪل واري ۾، ته جيئن اسان توهان تي واضح ڪريون ۽ اسان (ماءُ جي) رحم ۾ رکندا آهيون جيڪو چاهيندا آهيون هڪ مقرر مدت تائين. پوءِ اسان توهان کي ٻار بٽائي ٻاهر آڻيندا آهيون، ته جيئن پوءِ توهان پنهنجي پوري جواني تائين پهچي وڃو ۽ توهان مان ڪو ماڻهو پهرين مري ويندو آهي ۽ ڪو ماڻهو نڪمي ڄمار تائين پهچايو ويندو آهي، ته جيئن هو ڄاڻي واڻ کان پوءِ وري ڪجهه نه ڄاڻي، ۽ توهان زمين کي ڏسندا آهيو ته خشڪ پيل آهي، پوءِ جڏهن اسان ان تي پاڻي وسائيندا آهيون تہ اها تازي ٿيندي ۽ اُپامندي آهي ۽ هو طرح طرح جا سڻا اوپڙ اپاريندي آهي. ٦- اهو ان ڪري جو الله ئي حق آهي ۽ هو بي جان ۾ جان وجهندو آهي ۽ هو هر شيءِ تي قادر آهي ٧- ۽ هي ته قيامت اچڻ واري آهي، ان ۾ ڪو شڪ نہ آهي ۽ الله ضرور ماڻهن کي اٿاريندو جيڪي قبرن ۾ آهن.

٨- ۽ ماڻهن ۾ ڪو شخص آهي جيڪو الله تعاليٰ جي ٻگاهه ۾ تڪرار ڪندو آهي، علم ۽ هدايت ۽ روشن ڪتاب کان سواءِ ٩- تڪبر ڪندي، ته جيئن هو الله جي راهه کان گمراهه ڪري ڇڏي. ان جي لاءِ دنيا ۾ رسوائي آهي ۽ قيامت جي ڏينهن اسان ان کي ٻرندڙ باهه جو عذاب چکائينداسون. ١٠- اهو

تنهنجي هٿ جي ڪيل ڪمن جو بدلو آهي ۽ الله پنهنجن ٻانهن تي ظلم ڪرڻ وارو نه آهي.

١١- ۽ ماڻهن ۾ ڪو آهي جيڪو الله جي عبادت پاسيرو رهي ڪري ٿو. پوءِ جيڪڏهن ڪيس ڪو فائدو ٿو رسي ته هو ان عبادت تي قائم هوندو آهي ۽ جيڪڏهن کا آزمائش پيش اچي ته منهن ڦيرائي ڇڏيندو آهي. ان دنيا ۽ ويجائي ۽ آخرت ۾ اهوئي پڏرو خسارو آهي.

١٢- هو الله کان سواءِ اهڙي شيءِ کي پڪاري ٿو جيڪا نه ان کي نقصان پهچائي سگهي ٿي ۽ نه ان کي فائدو پهچائي سگهي ٿي. اها انتهائي درجي جي گمراهي آهي. ١٣- هو اهڙي شيءِ کي پڪاري ٿو جنهن جو نقصان ان جي فائدي کان قريب آهي. ڪهڙو برو ڪارساز آهي ۽ ڪهڙو برو رفيق.

١٤- بيشڪ الله انهن ماڻهن کي جن ايمان آندو ۽ نيڪ عمل ڪيا، اهڙين جنتن ۾ داخل ڪندو جن جي هيٺان نهرون وهنديون هونديون. الله ڪري ٿو جيڪو هو چاهي ٿو.

١٥- جيڪو ماڻهو اهو گمان رکندو هجي ته الله دنيا ۽ آخرت ۾ هن جي مدد نه ڪندو، ته ان کي گهرجي ته هڪ رسي آسمان تائين چڪي، پوءِ ان کي وڍي ڇڏي ۽ ڏسي ته ڇا ان جي تدبير ان جي ڪاوڙ کي پري ڪرڻ واري بڻجي ٿي ١٦- ۽ اهڙي طرح اسان قرآن کي واضح دليلن سان نازل ڪيو آهي ۽ بيشڪ الله جنهن کي چاهي ٿو هدايت ڏي ٿو.

١٧- ان ۾ ڪو شڪ نه آهي ته جن ماڻهن ايمان آندو ۽ جن يهوديت اختيار ڪئي ۽ صابئي ۽ نصارا ۽ مجوس ۽ جن شرڪ ڪيو، الله انهن سيني جي وچ ۾ قيامت جي ڏينهن فيصلو ڪندو. بيشڪ الله هر شيءِ کان واقف آهي.

١٨- ڇا تو نه ڏٺو ته الله تعاليٰ ئي جي اڳيان سجدو ڪندا آهن جيڪي

آسمانن ۾ آهن ۽ جيڪي زمين ۾ آهن ۽ سج ۽ چند ۽ ستارا ۽ جبل ۽ وڻ، ڊور ۽ گهڻا انسان ۽ گهڻا اهڙا آهن جن تي عذاب ثابت ٿي چڪو آهي ۽ جنهن کي الله ذليل ڪري ڇڏي تہ ان کي کو عزت ڏيڻ وارو نہ آهي. بيشڪ الله ڪري ٿو جيڪو هو چاهي ٿو.

١٩- اهي بہ فريق آهن جن پنهنجي رب جي باري ۾ جهڳڙو ڪيو. پوءِ جن انڪار ڪيو انهن لاءِ باهہ جا ڪپڑا ورڇيا ويندا. سندن مٿن تي ٿهڪندڙ پاڻي وڏو ويندو. ٢٠- ان سان سندن پيٽ جون شيون ڳري ويندیون ۽ ڪلون بہ ٢١- ۽ سندن لاءِ اتي لوهہ جا هٿوڑا هوندا. ٢٢- جڏهن بہ اهي گهبرائي اتان باهر نڪرڻ چاهيندا تہ وري ان ۾ ڏکي ڇڏبا ۽ چڪندا رهو سڙڻ جو عذاب.

٢٣- بيشڪ جن ماڻهن ايمان آندو ۽ نيڪ عمل ڪيا، الله انهن کي اهڙن باغن ۾ داخل ڪندو جن جي هيٺان نهرون جاري هوندیون. انهن کي اتي سون جا ڪنگڻ ۽ موتي پارايا ويندا ۽ اتي سندن پوشاڪ ريشم هوندي ٢٤- ۽ انهن کي پاڪيزه قول جي هدايت ڏني وئي هئي ۽ انهن کي ساراهيل (الله) جو رستو ڏيکاريو ويو هو.

٢٥- بيشڪ جن ماڻهن انڪار ڪيو ۽ اهي ماڻهن کي الله جي راهہ کان ۽ مسجد حرام کان روڪيندا آهن. جنهن کي اسان ماڻهن لاءِ بڻايو آهي. جنهن ۾ شهر وارا ۽ باهران اچڻ وارا برابر آهن ۽ جيڪو هن مسجد ۾ انصاف کان هٽي ظلم جو طريقو اختيار ڪندو ان کي اسان دردناڪ عذاب جو مزو چکائينداسون.

٢٦- ۽ جڏهن اسان ابراهيم کي بيت الله جي جاءِ ٻڌائي ڇڏي تہ مون سان ڪنهن شيءِ کي شريڪ نہ ڪجانءِ ۽ منهنجي گهر کي پاڪ رکجانءِ طواف ڪرڻ وارن لاءِ ۽ قيام ڪرڻ وارن لاءِ ۽ رکوع ۽ سجدو ڪرڻ وارن لاءِ.

٢٧- ۽ ماڻهن ۾ حج جو اعلان ڪر. اُهي توڏانهن ايندا پيرن تي هلي ۽ ڏُبرن اڻن تي سوار ٿي. جيڪي پري پري جي رستن کان ايندا، ٢٨- ته جيئن هو پنهنجي فائدي جي جڳهن تي پهچن ۽ ڪجهه معلوم ڏينهن ۾ انهن ڏورن تي الله جو نالو وٺن جيڪي ان انهن کي ڏنا آهن. پوءِ ان مان کائو ۽ عاجز محتاجن کي کارايو. ٢٩- پوءِ گهرجي ته هو پنهنجي مَر لاهين ۽ پنهنجون باسيل باسون پوريون ڪن ۽ ان قديم گهر جو طواف ڪن.

٣٠- اها ڳالهه ٿي چڪي ۽ جيڪو شخص الله جي حرمتن جي تعظيم ڪندو ته اهو ان جي حق ۾ ان جي رب وٽ بهتر آهي ۽ توهان لاءِ ڏور حلال ڪيا ويا آهن، سواءِ انهن جي جيڪي توهان کي پڙهي ٻڌايا ويا آهن. پوءِ توهان بتن جي پليتي کان بچو ۽ ڪوڙي ڳالهه کان پاسو ڪريو.

٣١- الله ڏانهن هڪ طرفو ٿيءُ ساٿس شريڪ مقرر نه ڪريو ۽ جيڪو شخص الله سان شرڪ ڪندو آهي ته جڻ هو آسمان تان ڪريو. پوءِ پکي ان کي جهٽي ويا يا واءُ ان کي ڪنهن پري جي هنڌ اڇليو.

٣٢- اها ڳالهه ٿي چڪي ۽ جيڪو شخص الله جي شعائر جو پورو لحاظ رکندو ته اها دل جي تقويٰ جي ڳالهه آهي. ٣٣- اوهان کي انهن مان هڪ مقرر وقت تائين فائدو ڪٽٽو آهي، پوءِ انهن کي قرباني جي قديم گهر ڏانهن وڃي وڃٽو آهي.

٣٤- ۽ اسان هر امت لاءِ قرباني ڪرڻ مقرر ڪئي، ته جيئن هو انهن ڏورن تي الله جو نالو وٺن جيڪي ان انهن کي عطا ڪيا آهن. پوءِ توهان جو اِلٰهُ هڪ ئي اِلٰهُ آهي ته توهان ان ئي جا ٿي رهو ۽ عاجزي ڪرڻ وارن کي خوشخبري ڏُئي ڇڏ، ٣٥- جن جو حال اهو آهي ته جڏهن الله جو ذڪر ڪيو ويندو آهي ته سندن دليون ڏُکي ويندیون آهن ۽ جيڪي مٿن آيو تنهن تي

صبر ڪرڻ وارا آهن ۽ نماز جي پابندي ڪرڻ وارا ۽ جيڪو ڪجھ اسان انهن کي ڏنو آهي، هو ان مان خرچ ڪندا آهن.

٣٦- ۽ قرباني جي اٺن کي اسان توهان لاءِ الله جي نشانين مان بڻايو آهي، انهن ۾ توهان لاءِ پلائي آهي. پوءِ انهن کي بيهاري انهن تي الله جو نالو وٺو، پوءِ جڏهن اهي پاسن پر ڪري پون تہ انهن مان ڪائو ۽ سوال نہ ڪندڙ محتاج ۽ سوال ڪندڙ کي کارايو. اهڙي طرح اسان انهن جانورن کي توهان جي تابع ڪري ڇڏيو، تہ جيئن توهان شڪر ادا ڪريو ٣٧- ۽ الله کي نہ انهن جو گوشت پهچي ٿو ۽ نہ انهن جو رت، بلڪ الله کي صرف توهان جي تقويٰ پهچندي آهي. اهڙي طرح الله انهن کي توهان جي تابع ڪري ڇڏيو آهي، تہ جيئن توهان الله جي وڏائي بيان ڪريو جو اوهان کي هدايت ڪيائين ۽ نيڪي ڪرڻ وارن کي خوشخبري ڏي.

٣٨- بيشڪ الله انهن ماڻهن تان ٽاريندو آهي جن ايمان آندو. بيشڪ الله خيانت ڪندڙن ۽ ناشڪرن کي پسند نہ ٿو ڪري. ٣٩- اجازت ڏني وئي انهن ماڻهن کي جن سان ويڙهہ وڙهي پئي وئي، ان ڪري جو انهن تي ظلم ڪيو ويو آهي ۽ بيشڪ الله انهن جي مدد تي قادر آهي. ٤٠- اهي ماڻهو جيڪي پنهنجن گهرن کان بي وجهہ ڪيا ويا صرف ان لاءِ جو هو چوندا آهن تہ اسان جو رب الله آهي ۽ جيڪڏهن الله ماڻهن کي هڪ ٻئي جي ذريعي نہ ٽاريندو رهي تہ خانقاهون ۽ گرجا ۽ عبادت جون جايون ۽ مسجدون جن ۾ الله جو نالو ڪثرت سان ورتو ويندو آهي ڊاڻيون ويون ۽ الله ضرور ان جي مدد ڪندو جيڪو الله جي مدد ڪري. بيشڪ الله زبردست آهي زور وارو آهي.

٤١- هي اُهي ماڻهو آهن جن کي جيڪڏهن اسان زمين ۾ غلبو ڏيون تہ اهي نماز جو اهتمام ڪندا ۽ زڪوات ادا ڪندا ۽ چڱائي جو حڪم ڏيندا ۽

برائي کان روڪيندا ۽ سيني ڪمن جي پڇاڻي الله تعاليٰ جي اختيار ۾ آهي.
٤٢- ۽ جيڪڏهن هو توکي ڪوڙو ڀائن ته ان کان اڳ نوح جي قوم ۽ عاد ۽ ثمود ڪوڙو ڄاتو ٤٣- ۽ ابراهيم جي قوم ۽ لوط جي قوم ٤٤- ۽ مدين جا ماڻهو به ۽ موسيٰ کي ڪوڙو ڄاتو ويو. پوءِ اسان منڪرن کي ڍر ڏني. پوءِ مون انهن کي پڪڙيو، پوءِ ڪهڙو هو منهنجو عذاب.
٤٥- پوءِ ڪيترين ئي وسندين آهن جن کي اسان هلاڪ ڪري ڇڏيو ۽ اهي ظالم هيون. پوءِ اڄ اهي پنهنجن ڇتين ۾ اونڌيون پيون آهن ۽ ڪيترائي ڪٻل کوهه ۽ ڪيترائي پختا محل جيڪي ويران پيل آهن. ٤٦- ڇا اهي ماڻهو زمين ۾ هليا ڦريا نه آهن جو سندن دليون اهڙيون ٿي وڃن ها جو اهي ان مان سمجهن ها يا سندن ڪن اهڙا ٿي وڃن ها جو اهي انهن کان ٻڌن ها، ڇاڪاڻ ته اکيون انڌيون نه ٿيون ٿين. بلڪ اهي دليون انڌيون ٿي ويندیون آهن جيڪي سينن ۾ آهن.
٤٧- ۽ اهي ماڻهو توکان عذاب جي لاءِ جلدي ڪري رهيا آهن ۽ الله هرگز پنهنجي واعدي جي خلاف ڪرڻ وارو نه آهي ۽ تنهنجي رب وٽ هڪ ڏينهن توهان جي ڳڻپ جي لحاظ کان هڪ هزار سال جي برابر هوندو آهي
٤٨- ۽ ڪيترين ئي وسندين آهن جن کي مون ڍر ڏني ۽ اهي ظالم هيون. پوءِ مون انهن کي پڪڙيو ۽ مون ڏانهن موٽي اچڻو آهي.
٤٩- چؤ ته اي انسانو! آئون توهان لاءِ هڪ پڌرو ڊيڄارڻ وارو آهيان.
٥٠- پوءِ جن ماڻهن ايمان آندو ۽ چڱا ڪم ڪيا، انهن لاءِ مغفرت ۽ عزت جي روزي آهي ٥١- ۽ جن ماڻهن اسان جي آيتن کي هيٺ ڪرڻ لاءِ ڪوشش ڪئي، اهي ئي دوزخ وارا آهن.
٥٢- ۽ اسان توکان اڳ ۾ جيڪو به رسول ۽ نبي موڪليو ته جڏهن کا

آرزو ڪئي تہ شيطان سندس آرزو ۾ (وسوسو) وجهڻ لڳو. پوءِ الله شيطان جي وڌل کي مٽائي ڇڏيندو آهي، پوءِ الله تعاليٰ پنهنجن آيتن کي پختو ڪري ڇڏيندو آهي ۽ الله علم وارو حڪمت وارو آهي، ٥٣- تہ جيئن جيڪو ڪجهه شيطان ملايو آهي ان سان هو انهن ماڻهن کي آزمائي جن ماڻهن جي دلين ۾ بيماري آهي ۽ جن جون دليون سخت آهن ۽ ظالم ماڻهو مخالفت ۾ گهڻو پري نڪري ويا آهن ٥٤- ۽ تہ جيئن اهي ماڻهو جن کي علم مليو آهي ڄاڻي وڃن. هي بيشڪ تنهنجي رب طرفان آهي. پوءِ اهي ان تي يقين آڻين ۽ سندن دليون ان جي اڳيان جهڪي وڃن ۽ الله ايمان آڻڻ وارن کي ضرور سڌو رستو ڏيکاريندو آهي.

٥٥- ۽ انڪار ڪرڻ وارا ماڻهو هميشہ ان بابت شڪ ۾ رهندا. ايستائين جو اوچتو انهن تي قيامت اچي وڃي يا هڪ منحوس ڏينهن جو عذاب اچي وڃي. ٥٦- ان ڏينهن سڄو اختيار صرف الله جو هوندو. هو انهن جي وچ ۾ فيصلو فرمائيندو. پوءِ جن ماڻهن ايمان آندو ۽ چڱا ڪم ڪيا، اهي نعمتن جي باغن ۾ هوندا ٥٧- ۽ جن انڪار ڪيو ۽ اسان جي آيتن کي ڪوڙو پاڻيو تہ انهن لاءِ ذلت جو عذاب آهي.

٥٨- ۽ جن ماڻهن الله جي راهہ ۾ پنهنجو وطن ڇڏيو، پوءِ هو قتل ڪيا ويا يا اُهي مري ويا، الله ضرور انهن کي سٺو رزق ڏيندو ۽ بيشڪ الله ئي سڀني کان بهتر رزق ڏيڻ وارو آهي. ٥٩- هو انهن کي اهڙي هنڌ تي پهچائيندو، جنهن کان اهي راضي هوندا ۽ بيشڪ الله ڄاڻڻ وارو حليم آهي.

٦٠- اها ڳالهہ ٽي چڪي ۽ جيڪو ماڻهو بدلو وٺي اهڙو ئي جهڙو ان سان ڪيو ويو هو ۽ پوءِ ان تي زيادتي ڪئي وڃي تہ الله ضرور ان جي مدد ڪندو. بيشڪ الله معاف ڪرڻ وارو درگذر ڪرڻ وارو آهي.

٦١- اهو ان ڪري جو الله رات کي ڏينهن ۾ داخل ڪندو آهي ۽ ڏينهن کي رات ۾ داخل ڪندو آهي ۽ الله ٻڌڻ وارو ڏسڻ وارو آهي. ٦٢- اهو ان لاءِ ته الله ئي جو حق آهي ۽ اهي سڀ باطل آهن جن کي الله کي ڇڏي ماٺهو پڪاريندا آهن ۽ بيشڪ الله ئي سڀني کان مٿانهون آهي سڀني کان وڏو.

٦٣- ڇا تو نہ ڏٺو ته الله آسمانن مان پاڻي وسايو، پوءِ زمين ساوڪ واري ٿي وئي. بيشڪ الله لطيف آهي ۽ خبر رکندڙ آهي ٦٤- ان ئي جو آهي جيڪو ڪجهہ آسمانن ۾ آهي ۽ جيڪو ڪجهہ زمين ۾ آهي. بيشڪ الله ئي آهي جيڪو بي نياز آهي، ساراهيل آهي.

٦٥- ڇا تو نہ ڏٺو ته الله زمين جي شين کي اوهان جي ڪم ۾ لڳائي رکيو آهي ۽ ٻيڙي کي بہ. اها ان جي حڪم سان سمنڊ ۾ هلندي آهي ۽ هو آسمان کي زمين تي ڪرڻ کان جهليندو آهي، پر سندس اختيار آهي بيشڪ الله ماڻهن تي نرمي ڪرڻ وارو مهربان آهي ٦٦- ۽ اهو ئي آهي جنهن اوهان کي زندگي ڏني. پوءِ هو اوهان کي موت ڏيندو آهي. پوءِ هو اوهان کي جيئاريندو. بيشڪ انسان وڏو ئي ناشڪرو آهي.

٦٧- ۽ اسان هر امت لاءِ هڪ طريقو مقرر ڪيو، جنهن جي اهي پيروي ڪندا هئا. پوءِ اهي ان معاملي ۾ توسان جهڳڙو نہ ڪن ۽ تون پنهنجي رب ڏانهن سڏ يقيناً تون سڌي رستي تي آهين. ٦٨- جيڪڏهن اُهي توسان جهڳڙو ڪن تہ چؤ تہ الله چڱي طرح ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجهہ توهان ڪري رهيا آهيو. ٦٩- الله قيامت جي ڏينهن توهان جي وچ ۾ ان شيءِ جو فيصلو ڪري ڇڏيندو جنهن ۾ توهان اختلاف ڪري رهيا آهيو. ٧٠- ڇا تون نہ ٿو ڄاڻين تہ آسمان ۽ زمين جي هر شيءِ الله جي علم ۾ آهي. سڀ ڪجهہ هڪ ڪتاب ۾ آهي. بيشڪ اهو الله لاءِ آسان آهي.

٧١- ۽ اهي الله کان سواءِ انهن جي عبادت ڪندا آهن جن جي حق ۾ الله ڪو دليل نازل نہ ڪيو ۽ نہ انهن جي باري ۾ انهن کي ڪو علم آهي ۽ ظالمن جو ڪو مددگار نہ آهي ٧٢- ۽ جڏهن انهن کي اسان جون واضح آيتون پڙهي ٻڌايون وڃن ٿيون تہ تون منڪرن جي چهرن تي ناراضپو ڏسندو آهين. ڇڙ تہ هو انهن ماڻهن تي حملو ڪري ڇڏيندا جيڪي کين اسان جون آيتون پڙهي ٻڌائي رهيا آهن. چؤ تہ ڇا آئون توهان کي ٻڌايان تہ ان کان وڌيڪ بري شيءِ ڪهڙي آهي. اها باھ آهي. ان جو الله انهن ماڻهن سان وعدو ڪيو آهي. جن انڪار ڪيو ۽ اهو وڏو بچڙو ٺڪاڻو آهي.

٧٣- اي انسانو! هڪ مثال بيان ڪيو ٿو وڃي تہ ان کي غور سان ٻڌو. توهان ماڻهو الله تعاليٰ کان سواءِ جنهن شيءِ کي پڪاريو ٿا، اهي هڪ مک بہ پيدا نہ ٿا ڪري سگهن. جيڪڏهن سڀ جا سڀ ان لاءِ جمع ٿي وڃن ۽ جيڪڏهن مک انهن کان ڪجھ کسي وڃي تہ اهي ان کان ان کي ڇڏائي نہ سگهندا. مدد گهرڻ وارا بہ ڪمزور ۽ جن کا مدد گهري وئي اهي بہ ڪمزور، ٧٤- انهن الله جو قدر نہ سڃاتو. جيئن ان کي سڃاڻڻ جو حق آهي. بيشڪ الله طاقتور آهي غالب آهي. ٧٥- الله فرشتن مان پنهنجو پيغام پهچائڻ وارو چونڊيندو آهي ۽ انسانن مان بہ. بيشڪ الله ٻڌڻ وارو ڏسڻ وارو آهي. ٧٦- هو ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجھ انهن جي اڳيان آهي ۽ جيڪو ڪجھ انهن جي پٺيان آهي ۽ الله ئي ڏانهن سڀ ڪم موٽايا وڃن ٿا.

٧٧- اي ايمان وارو! رڪوع ۽ سجدو ڪريو ۽ پنهنجي رب جي عبادت ڪريو ۽ پلائي جا ڪم ڪريو تہ جيئن توهان ڪامياب ٿيو ٧٨- ۽ الله جي راھ ۾ ڪوشش ڪريو، جهڙي ڪوشش ڪرڻ جو حق آهي. ان ئي توهان کي چونڊيو آهي ۽ ان دين جي معاملي ۾ توهان تي ڪا تنگي نہ ڪئي آهي. توهان

جي پيءُ ابراهيم جو دين، ان ئي توهان جو نالو مسلم رکيو. ان کان اڳ ۾ ۽ هن قرآن ۾ ب ته جيئن رسول توهان تي شاهد هجي ۽ توهان ماڻهن تي شاهد ٿيو. تنهن ڪري نماز قائم ڪريو ۽ زڪوات ادا ڪريو ۽ الله کي مضبوط جهليو. اهوئي توهان جو مالڪ آهي. پوءِ ڪهڙو نه سٺو مالڪ آهي ۽ ڪهڙو نه سٺو مددگار.

سورة المؤمنون-٢٣

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

☆ ١- بيشڪ ايمان وارن فلاح ماڻي. ٢- جيڪي پنهنجي نماز ۾ جهڪڻ وارا آهن ٣- ۽ جيڪي اجاين ڳالهين کان پاسو ڪندا آهن ٤- ۽ جيڪي زڪوات ادا ڪرڻ وارا آهن ٥- ۽ جيڪي پنهنجن شرم گاهن جي حفاظت ڪرڻ وارا آهن، ٦- سواءِ پنهنجن زالن جي ۽ انهن عورتن جي جيڪي سندن ٻانهين مان هجن ته انهن تي ملامت نه آهي. ٧- البته جيڪي ان کان سواءِ طلبين ته اهي ئي حد کان لنگهندڙ آهن. ٨- ۽ جيڪي پنهنجن امانتن ۽ پنهنجي عهد جو خيال رکڻ وارا آهن. ٩- ۽ جيڪي پنهنجن نمازن جي حفاظت ڪندا آهن. ١٠- اهي ئي ماڻهو وارث ٿيڻ وارا آهن فردوس جا، ١١- اهي ان ۾ هميشه رهندا.

١٢- ۽ اسان انسان کي مٽي جي ست مان پيدا ڪيو. ١٣- پوءِ نطفي جي شڪل ۾ ان کي هڪ محفوظ جاءِ ۾ رکيو. ١٤- پوءِ اسان نطفي کي رت جي ڍڳ جي شڪل ڏني. پوءِ رت جي ڍڳ کي ٻوٽي ٻڌايو. پوءِ ٻوٽي جي اندر هڏيون پيدا ڪيون. پوءِ اسان هڏين تي گوشت چاڙهيو. پوءِ اسان ان کي هڪ

نئي صورت ۾ بٽائي ڪڍو ڪيو. پوءِ الله وڏو ئي بابرڪت وارو آهي بهترين پيدا ڪرڻ وارو. ١٥- پوءِ ان کان بعد توهان کي ضرور مرڻو آهي. ١٦- پوءِ توهان قيامت جي ڏينهن اٿاريا ويندا.

١٧- ۽ اسان توهان جي مٿان ست رستا بٽايا ۽ اسان مخلوق کان بيخبر نہ هئاسون. ١٨- ۽ اسان آسمان کان پاڻي وسايو هڪ اندازي سان. پوءِ اسان ان کي زمين ۾ رهايو سون ۽ اسان ان کي واپس وٺڻ تي قادر آهيون. ١٩- پوءِ اسان ان سان توهان لاءِ کجين ۽ انگور جا باغ پيدا ڪيا. توهان لاءِ انهن ۾ گهڻا ميوا آهن ۽ توهان انهن مان کائيندا آهيو. ٢٠- ۽ اسان اهو وڻ پيدا ڪيو جيڪو طورسينا مان نڪرندو آهي ان ۾ تيل ۽ هوندو آهي ۽ کائڻ وارن لاءِ پوڙ ۽. ٢١- ۽ توهان لاءِ ڏورن ۾ ۽ سبق آهي. اسان توهان کي انهن جي پيٽ مان (ڪير) پيارياندا آهيون ۽ توهان لاءِ انهن ۾ گهڻا فائدا آهن ۽ توهان انهن کي کائيندا آهيو ٢٢- ۽ توهان انهن تي ۽ ٻيڙين تي سواري ڪندا آهيو.

٢٣- ۽ اسان نوح کي ان جي قوم ڏانهن موڪليو تہ ان چيو اي منهنجي قوم! توهان الله جي عبادت ڪريو. ان کان سواءِ توهان جو ڪو معبود نہ آهي. ٢٤- ڇا توهان ڊڄو نہ ٿا. تہ ان جي قوم جي سردارن جن انڪار ڪيو هو. انهن چيو هي تہ بس توهان جهڙو هڪ ماڻهو آهي. هو چاهي ٿو تہ توهان جي مٿان برتري حاصل ڪري ۽ جيڪڏهن الله چاهي ها تہ هو فرشتا موڪلي ها. اسان اها ڳالهہ پنهنجن ابن ڏاڏن ۾ نہ ٻڌي. ٢٥- هي تہ بس هڪ ماڻهو آهي جنهن کي جنون ٿي ويو آهي، پوءِ تنهن ڪري هڪ وقت تائين ان جو انتظار ڪريو.

٢٦- نوح چيو تہ اي منهنجا رب! تون منهنجي مدد فرما جو انهن مون کي ڪوڙو پاڻيو. ٢٧- تہ اسان ان کي وحي ڪيو تہ تون ٻيڙي تيار ڪر. اسان جي نگراني ۾ اسان جي هدايت جي مطابق، پوءِ جڏهن اسان جو حڪم اچي

وڃي ۽ تنور اُپامي تہ هر قسم جي جانورن مان هڪ هڪ جوڙو وٺي ان ۾ سوار ٿي وڃو ۽ پنهنجي گهروارن کي ۽ سواءِ انهن جي جن جي باري ۾ پهرين فيصلو ٿي چڪو آهي ۽ جن ظلم ڪيو آهي، انهن جي معاملي ۾ مون سان ڳالهہ نہ ڪجانءِ. بيشڪ انهن کي ٻڏڻو آهي.

٢٨- پوءِ جڏهن تون ۽ تنهنجا ساٿي ٻيڙي ۾ ويهي رهو، پوءِ چؤ تہ شڪر آهي الله جو جنهن اسان کي ظالم ماڻهن کان نجات ڏني ٢٩- ۽ چؤ تہ اي منهنجا رب! تون مون کي برڪت واري هنڌ لاهہ ۽ تون بهتر لاهيندڙ آهين. ٣٠- بيشڪ ان ۾ نشانيون آهن ۽ بيشڪ اسان ڀانهن کي آزمائيندا آهيون.

٣١- پوءِ اسان انهن کان بعد ٻي جماعت پيدا ڪئي. ٣٢- پوءِ انهن ۾ هڪ رسول انهن منجهان موڪليو تہ توهان الله جي عبادت ڪريو. ان کان سواءِ توهان جو ڪو معبود نہ آهي. ڇا توهان ڊڄو نہ ٿا ٣٣- ۽ ان جي قوم جي سردارن جن انڪار ڪيو ۽ آخرت جي ملاقات کي ڪوڙو ڄاڻيو ۽ انهن کي اسان دنيا جي زندگي ۾ خوشحالي ڏني هئي. چيائون هي توهان ئي جهڙو هڪ ماڻهو آهي، اهوئي کائي ٿو جيڪو توهان کائيندا آهيو ۽ اهوئي پئي ٿو جيڪو توهان پيئندا آهيو ٣٤- ۽ جيڪڏهن توهان پاڻ جهڙي هڪ ماڻهو جي ڳالهہ مڃي تہ توهان وڏي خساري ۾ رهندو.

٣٥- ڇا اهو شخص توهان کي چئي ٿو تہ جڏهن توهان مري ويندو ۽ مٽي ۽ هڏا ٿي ويندو تہ وري توهان ڪڍيا ويندو. ٣٦- جنهن جو انجام اوهان کي ڏنو پيو وڃي سو پري بلڪل پري آهي، ٣٧- زندگي تہ اهائي اسان جي دنيا جي زندگي آهي. هِتي ئي اسان مرون ٿا ۽ جيئون ٿا ۽ اسان ٻيهر جيئرا ٿيڻ وارا نہ آهيون. ٣٨- هي تہ رڳو بس هڪ اهڙو ماڻهو آهي، جنهن الله تي ڪوڙ ٻڌو آهي ۽ اسان ان کي مڃڻ وارا نہ آهيون.

٣٩- رسول چيو اي منهنجا رب! منهنجي مدد ڪر. انهن مون کي ڪوڙ
ڀانئيو. ٤٠- فرمايائين تہ اهي ماڻهو جلد ئي پشيمان ٿيندا. ٤١- پوءِ انهن کي
هڪ سخت آواز حق جي مطابق پڪڙي ورتو. پوءِ اسان کين ذرا ذرا ڪري
ڇڏيو. پوءِ ظالم قوم تي لعنت هجي.

٤٢- پوءِ اسان انهن کان بعد ٻيون قومون پيدا ڪيون. ٤٣- ڪا قوم نہ
پنهنجي واعدي کان اڳيان ويندي ۽ نہ ان کان پٺيان رهندي. ٤٤- پوءِ اسان
مسلسل پنهنجا رسول موڪليا. جڏهن بہ ڪنهن قوم وٽ ان جو رسول آيو تہ انهن
ان کي ڪوڙو پائيو. پوءِ انهن کي هڪ ٻئي پٺيان (ناس) ڪيو سون ۽ اسان کين
آکاڻيون بڻايو سون. پوءِ لعنت هجي انهن ماڻهن تي جن ايمان نہ آندو.

٤٥- پوءِ اسان موسيٰ ۽ ان جي ڀاءُ هارون کي موڪليو. پنهنجن نشانين
۽ پٽري دليل سان گڏ. ٤٦- فرعون ۽ ان جي سردارن وٽ، تہ انهن تڪبر ڪيو
۽ اهي مغرور ماڻهو هئا. ٤٧- پوءِ انهن چيو تہ ڇا اسان پاڻ جهڙن بن ماڻهن جي
ڳالهہ مڃي ونون، حالانڪ انهن جي قوم ڄا ماڻهو اسان جا غلام آهن.
٤٨- پوءِ انهن بہ انهن کي ڪوڙو پائيو. پوءِ اُهي هلاڪ ڪيا ويا ٤٩- ۽ اسان
موسيٰ کي ڪتاب ڏنو تہ جيئن اهي راهہ لهن.

٥٠- ۽ اسان مريم جي پٽ کي ۽ سندس ماءُ کي هڪ نشاني بڻايو ۽
اسان انهن کي هڪ مٿانهين زمين تي نِڪاڻو ڏنو. جيڪا سڪون جي جاءِ هئي
۽ اتي چشمو جاري هو.

٥١- اي پيغمبرو! پاڪ شيون کائو ۽ نيڪ ڪم ڪريو. آئون ڄاڻان تو
جيڪو ڪجهہ توهان ڪندا آهيو ٥٢- ۽ هي توهان جو دين هڪ ئي دين آهي ۽ آئون
توهان جو رب آهيان. پوءِ توهان مون کان ڊڄو.

٥٣- پوءِ ماڻهن پنهنجي دين کي پاڻ ۾ ٽڪرا ٽڪرا ڪري ورتو. هر

جماعت وٽ جيڪو ڪجھ آھي ان ئي تي ھو خوش آھي. ٥٤- پوءِ انھن کي سندن بيھوشي ۾ ڪجھ ڏينھن ڇڏي ڏي. ٥٥- ڇا اُھي سمجھن ٿا تہ اسان انھن کي جيڪو مال ۽ اولاد ڏينداپيا ويون ٥٦- تہ اسان انھن کي فائدي پھچائڻ ۾ جلدي ٿا ڪريو. بلڪ ھو ڳالھ کي نہ ٿا سمجھن.

٥٧- بيشڪ جيڪي ماڻھو پنھنجي رب جي خوف کان ڊڄندا آھن. ٥٨- ۽ جيڪي ماڻھو پنھنجي رب جي آيتن تي يقين رکندا آھن ٥٩- ۽ جيڪي ماڻھو پنھنجي رب سان ڪنھن کي شريڪ نہ ٿا ڪن ٦٠- ۽ جيڪي ماڻھو ڏيندا آھن، جيڪو ڪجھ ڏيندا آھن ۽ سندن دليون ڏڪنديون آھن تہ ھو پنھنجي رب ڏانھن موٽڻ وارا آھن. ٦١- اھي ماڻھو ياڻين جي راھ ۾ جلدي ڪري رھيا آھن ۽ اھي ان لاءِ اڳرائي ڪندڙ آھن ٦٢- ۽ اسان ڪنھن تي ان جي طاقت کان وڌيڪ وزن نہ ٿا وجھون ۽ اسان وٽ ھڪ ڪتاب آھي جيڪو بلڪل ٺيڪ ڳالھائيندو آھي ۽ انھن تي ظلم نہ ٿيندو.

٦٣- بلڪ سندن دليون انھي کان غفلت ۾ آھن ۽ انھن جا ڪجھ ڪم ان کان علاوہ آھن. ھو انھن کي ڪندا رھندا آھن. ٦٤- ايستائين جڏھن اسان انھن جي خوشحال ماڻھن کي عذاب ۾ پڪڙيندا سون تہ ھو فرياد ڪرڻ لڳندا. ٦٥- ھاڻي فرياد نہ ڪريو. ھاڻي اسان جي طرفان توھان جي ڪا مدد نہ ٿيندي، ٦٦- توھان کي منھنجون آيتون پڙايون ويندیون ھيون تہ توھان پٺي ڦيرائي ڇڏندا ھئا. ٦٧- انھن کان تڪبر ڪندي، ڇڙ تہ ڪنھن قصو پڙائڻ واري کي ڇڏي رھيا آھيو.

٦٨- پوءِ ڇا انھن ان ڪلام تي غور نہ ڪيو يا انھن وٽ اھڙي شيءِ آئي آھي جيڪا سندن اڳين ابن ڏاڏن وٽ نہ آئي ھئي ٦٩- يا انھن پنھنجي رسول کي سڃاتو نہ آھي، ان ڪري ھو ان کي نہ ٿا مڃين ٧٠- يا اھي چوندا آھن تہ ان

کي جنون آهي. بلڪ هو انهن وٽ حق ڪٽي آيو آهي ۽ انهن مان اڪثر کي حق ڳالهه بري لڳندي آهي ٧١- ۽ جيڪڏهن حق انهن جي خواهشن جي تابع هجي ها تہ آسمان ۽ زمين ۽ جيڪي انهن ۾ آهن سڀ تباهه ٿي وڃن ها. بلڪ اسان انهن وٽ سندن نصيحت موڪلي آهي تہ هو پنهنجي نصيحت کان منهن موڙي رهيا آهن.

٧٢- ڇا تون انهن کان ڪو اُجورو گهُري رهيو آهين تہ تنهنجي رب جو اجر تنهنجي لاءِ بهتر آهي ۽ اُهو بهترين روزي ڏيڻ وارو آهي ٧٣- ۽ بيشڪ تون انهن کي هڪ سڌي رستي ڈانهن سڏين ٿو ٤- ۽ جيڪي ماڻهو آخرت تي يقين نہ ٿا رکن اهي رستي کان هٽي ويا آهن.

٧٥- ۽ جيڪڏهن اسان انهن تي رحم ڪريون ۽ انهن تي جيڪا تڪليف آهي، اها پري ڪري ڇڏيون، تڏهن بہ هو پنهنجي سرڪشي ۾ ٻڏندا رهندا ٧٦- ۽ اسان انهن کي عذاب ۾ پڪڙيو، پر نہ اهي پنهنجي رب جي اڳيان جهڪيا ٧٧- ۽ نہ انهن عاجزي ڪئي، ايستائين جو اسان انهن تي سخت عذاب جو در کولي ڇڏيندا سون تہ ان وقت اهي انهيءَ ۾ ناميد ٿي رهجي ويندا.

٧٨- ۽ اهوئي آهي جنهن توهان لاءِ ڪن ۽ اکيون ۽ دل بڻايا. توهان تمام گهٽ شڪر ادا ڪندا آهيو ٧٩- ۽ اهوئي آهي جنهن توهان کي زمين ۾ پکيڙيو ۽ توهان ان ئي ڈانهن گڏ ڪيا ويندو ٨٠- ۽ اهوئي جيئاري ٿو ۽ ماري ٿو ۽ ان ئي جي اختيار ۾ آهي رات ۽ ڏينهن جو بدلجڻ، پوءِ ڇا توهان سمجهو نہ ٿا.

٨١- بلڪ انهن اهائي ڳالهه چئي جيڪا اڳين چئي هئي. ٨٢- انهن چيو تہ ڇا جڏهن اسان مري ويندا سون ۽ اسان مٽي ۽ هڏا ٿي ويندا سون تہ ڇا اسان ٻيهر اٿاريا ويندا سون. ٨٣- ان جو واعدو اسان کي ۽ ان کان اڳ ۾ اسان جي ابن ڏاڏن کي بہ ڏنو ويو هو. اهي رڳو اڳين جا قصا آهن.

٨٤- چؤ تہ زمين ۽ جيڪو ان ۾ آهي هي ڪنهن جو آهي، جيڪڏهن توهان ڄاڻو ٿا. ٨٥- هو چوندا تہ الله جو آهي. چؤ تہ پوءِ توهان سوچيو نہ ٿا. ٨٦- چؤ تہ ڪير مالڪ آهي ستن آسمانن جو ۽ ڪير مالڪ آهي عرش عظيم جو. ٨٧- هو چوندا تہ سڀ الله جو آهي. چؤ پوءِ ڇا توهان ڊڄو نہ ٿا. ٨٨- چؤ تہ ڪير آهي جنهن جي هٿ ۾ هر شيءِ جو اختيار آهي ۽ هو پناهہ ڏيندو آهي ۽ هن جي مقابلي ۾ ڪو پناهہ نہ ٿو ڏئي سگهي. جيڪڏهن توهان ڄاڻو ٿا. ٨٩- هو چوندا تہ هي الله جي لاءِ آهي، چؤ تہ پوءِ توهان ڪٿان ٿا دوکو کائو.

٩٠- بلڪ اسان انهن وٽ حق آندو آهي ۽ بيشڪ اُهي ڪوڙا آهن. ٩١- الله کو پٽ نہ بٹايو ۽ ان سان کو ٻيو معبود نہ آهي. ايئن هجي ها تہ هر معبود پنهنجي مخلوق کي ونڊي الڳ ٿي وڃي ها ۽ هڪ ٻئي تي چڙهائي ڪري ها. الله پاڪ آهي ان کان جيڪو هو بيان ڪندا آهن. ٩٢- هو ظاهر ۽ غيب جو ڄاڻڻ وارو آهي. هو تمام مٿانهون آهي ان کان جنهن کي (سندس) شريڪ بٹائيندا آهن.

٩٣- چؤ تہ اي منهنجا رب! جيڪڏهن تون مون کي اهو ڏيکارين جنهن جو انهن سان واعدو ڪيو پيو وڃي. ٩٤- تہ اي منهنجا رب! مون کي ظالم ماڻهن ۾ شامل نہ ڪجانءِ ٩٥- ۽ بيشڪ اسان قادر آهيون تہ اسان انهن سان جيڪو واعدو ڪري رهيا آهيون، اهو تو کي ڏيکاري ڇڏيون.

٩٦- تون برائي کي اهڙي طريقي سان ٽار جيڪو بهتر هجي. اسان چگي طرح ڄاڻندا آهيون جيڪو اُهي ماڻهو چوندا آهن ٩٧- ۽ چؤ تہ اي منهنجا رب! آئون پناهہ گهران ٿو شيطانن جي وسوسن کان ٩٨- ۽ اي منهنجا رب! آئون تو کان پناهہ گهران ٿو جو هو مون وٽ اچن.

٩٩- ايستائين جڏهن انهن مان ڪنهن تي موت ايندي آهي تہ هو چوندو

آهي تہ اي منهنجا رب! مون کي واپس موڪاءِ. ١٠٠- تہ جيئن جنهن کي آڻون ڇڏي آيو آهيان، ان ۾ ڪجھ نيڪي ڪمايان. هرگز نہ. اها هڪ ڳالھ آهي جيڪا هو چوي ٿو ۽ انهن جي اڳيان هڪ پردو آهي. ان ڏينهن تائين جڏهن اهي اٿاريا ويندا، ١٠١- پوءِ جڏهن صور ڦوڪيو ويندو تہ پوءِ سندن وچ ۾ نہ کو رشتو رهندو ۽ نہ کو ڪنهن کي پڇندو. ١٠٢- پوءِ جن جا پلڙا ڳرا هوندا، اهي ئي ماڻهو ڪامياب هوندا ١٠٣- ۽ جن جا پلڙا هلڪا هوندا، تہ اهي ئي ماڻهو آهن جن پنهنجي پاڻ کي گهاٽي ۾ وڌو. اهي جهنم ۾ هميشہ رهندا. ١٠٤- انهن جي چهرن کي باھ ساڙي ڇڏيندي ۽ اهي ان ۾ بدصورت هوندا.

١٠٥- ڇا اوهان کي منهنجون آيتون پڙهي نہ ٻڌايون ويندیون هيون جو اوهان انهن کي ڪوڙو پائيندا هئا. ١٠٦- هو چوندا تہ اي اسان جا رب! اسان جي بدبختي اسان کي گهيري ورتو هو ۽ اسان گمراھ ماڻهو هئاسون. ١٠٧- اي اسان جا رب! اسان کي هتان ڪڍ. پوءِ جيڪڏهن اسان ٻيهر ايئن ڪريون تہ بيشڪ اسان ظالم آهيون. ١٠٨- خدا چوندو تہ پري ٽيو، ان ئي ۾ پيا رهو ۽ مون سان نہ ڳالهايو.

١٠٩- منهنجن ٻانهن مان هڪ ٽولو هو جيڪو چوندو هو تہ اي اسان جا رب! اسان ايمان آندو پوءِ تون اسان کي بخش ڪر ۽ اسان تي رحم فرما ۽ تون سڀني کان وڌيڪ رحم ڪرڻ وارو آهين. ١١٠- پوءِ توهان انهن کي مذاق ٻڌائي ورتو، ايستائين جو انهن جي پويان توهان اسان جي ياد وساري ڇڏي ۽ توهان انهن تي کلندا رهيا. ١١١- مون انهن کي اڄ سندن صبر جو بدلو ڏنو، تہ اهي ئي آهن ڪامياب ٿيڻ وارا.

١١٢- ارشاد ٿيندو تہ ورهين جي شمار سان توهان کيتري دير زمين ۾ رهيا. ١١٣- هو چوندا تہ اسان هڪ ڏينهن رهياسون يا هڪ ڏينهن کان ب

گهٽ. پوءِ ڳٽيندڙن کان پڇي وٺو. ١١٤- ارشاد ٿيندو ته توهان ٿوري دير ئي رهيا. ڪاش جو توهين ڄاڻو ها.

١١٥- پوءِ ڇا توهان پاڻهئيو ٿا ته اسان توهان کي بي مقصد پيدا ڪيو آهي ۽ توهين اسان وٽ موٽايا نه ويندو. ١١٦- پوءِ تمام مٿانهون آهي الله حقيقي بادشاهه، ان کان سواءِ ڪو معبود نه آهي، هو مالڪ آهي عرش عظيم جو ١١٧- ۽ جيڪو شخص الله سان گڏ ڪنهن ٻئي معبود کي پڪاري، جنهن جي حق ۾ ان وٽ ڪو دليل نه آهي، ته ان جو حساب ان جي رب وٽ آهي، بيشڪ منڪر ڪاميابي نه ماڻيندا ١١٨- ۽ چؤ ته اي منهنجا رب! مون کي بخش ڪر ۽ مون تي رحم ڪر. تون بهترين رحم ڪندڙ آهين.

سورة النور-٢٤

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- هي هڪ سورت آهي جنهن کي اسان نازل ڪيو آهي ۽ ان کي اسان فرض ڪيو آهي ۽ ان ۾ اسان پڌريون آيتون نازل ڪيون آهن، ته جيئن اوهان نصيحت وٺو. ٢- زاني عورت ۽ زاني مرد ٻنهي مان هر هڪ کي سؤ ڪوڑا هڻو ۽ توهان کي انهن ٻنهي تي الله جي دين جي معاملي ۾ رحم نه اچڻ گهرجي. جيڪڏهن توهان الله تي ۽ آخرت جي ڏينهن تي ايمان رکو ٿا ۽ گهرجي ته ٻنهي جي سزا جي وقت مسلمانن جي هڪ جماعت موجود رهي. ٣- زنا ڪندڙ مرد نڪاح نه ڪري زنا ڪندڙ عورت سان يا مشرڪياڻي سان ۽ زنا ڪندڙ عورت سان نڪاح نه ڪري پر زاني مرد يا مشرڪ ۽ اهو حرام ڪيو ويو اهل ايمان تي.

٤- ۽ جيڪي ماڻهو پاڪ دامن عورتن تي تهمت لڳائن، پوءِ چار شاهد نہ آڻين تہ انهن کي اسي کوڙا هڻو ۽ سندن شاهدي ڪڏهن قبول نہ ڪريو. اهي ئي ماڻهو نافرمان آهن. ٥- پر جيڪي ماڻهو ان کان پوءِ توبھ ڪن ۽ اصلاح ڪري ونن تہ اللّٰه بخشڻ وارو مهربان آهي.

٦- ۽ جيڪي ماڻهو پنهنجن زالن تي تهمت لڳائين ۽ انهن وٽ ڪين پاڻ کان سواءِ ٻيا شاهد نہ هجن تہ اهڙي ماڻهو جي شاهدي جي صورت اها آهي تہ هو چار ڀيرا اللّٰه جو قسم کٽي چئي تہ بيشڪ هو سچو آهي ٧- ۽ پنجين دفعا اهو چئي تہ ان تي اللّٰه جي لعنت هجي، جيڪڏهن هو ڪوڙو هجي ٨- ۽ عورت کان سزا اهڙي طرح ٽري ويندي جو هو چار ڀيرا اللّٰه جو قسم کٽي چئي تہ هي ماڻهو ڪوڙو آهي ٩- ۽ پنجين دفعا هي چوي تہ مون تي اللّٰه جو غضب هجي، جيڪڏهن اهو ماڻهو سچو هجي ١٠- ۽ جيڪڏهن توهان تي اللّٰه جو فضل ۽ ان جي رحمت نہ هجي ها ۽ اهو تہ اللّٰه توبھ قبول ڪرڻ وارو حڪمت وارو آهي.

١١- جن ماڻهن ڪوڙو بهتان آندو، سا توهان مان هڪ جماعت آهي. توهان ان کي پنهنجي حق ۾ برو نہ سمجهو، بلڪ هي توهان لاءِ بهتر آهي. انهن مان هر ماڻهو لاءِ اهو آهي جيترو ان گناهہ ڪمايو ۽ جنهن ان ۾ سڀني کان وڏو حصو ورتو، ان لاءِ وڏو عذاب آهي.

١٢- جڏهن توهان اهو ٻڌو تہ مسلمان مردن ۽ مسلمان عورتن هڪ ٻئي جي بابت نيڪ گمان چو نہ ڪيو ۽ چو نہ چيائون تہ اهو پڌرو بهتان آهي.

١٣- اهي ماڻهو ان تي چار شاهد چو نہ ونني آيا، پوءِ جڏهن انهن شاهد نہ آندا تہ اللّٰه وٽ اهي ڪوڙا آهن.

١٤- ۽ جيڪڏهن توهان تي دنيا ۽ آخرت ۾ اللّٰه جو فضل ۽ ان جي رحمت نہ هجي ها تہ جن ڳالهين ۾ توهان پئجي ويا هئا، اُن جي ڪري توهان تي

كا وڏي آفت اچي وڃي ها. ١٥- جڏهن توهان ان کي پنهنجن زبانن سان پچاري رهيا هئا ۽ پنهنجي واتان اهڙي ڳالهه چئي رهيا هئا جنهن جو توهان کي کو علم نه هو ۽ توهان ان کي هڪ معمولي ڳالهه سمجهي رهيا هئا. حالانڪ اها الله وٽ تمام ڳري ڳالهه آهي ١٦- ۽ جڏهن توهان ان کي ٻڌو ته ايئن چو نه چيو ته اسان کي اهو چوڻ نه ٿو جڳائي جو اسان اهڙي ڳالهه پنهنجي واتان ڪيون. تنهنجي پاڪائي بيان ڪريون ٿا، هي وڏو بهتان آهي. ١٧- الله توهان کي نصيحت ڪري ٿو ته وري ڪڏهن ايئن نه ڪجو جيڪڏهن توهان مؤمن آهيو. ١٨- الله توهان لاءِ واضح حڪم بيان ڪري ٿو ۽ الله ڄاڻڻ وارو حڪمت وارو آهي.

١٩- بيشڪ جيڪي مسلمانن ۾ بيحيائي جي (تهمت) پکڙجڻ کي پسند ڪن ٿا، انهن لاءِ دنيا ۽ آخرت ۾ دردناڪ سزا آهي ۽ الله ڄاڻي ٿو ۽ توهان نٿا ڄاڻو ٢٠- ۽ جيڪڏهن توهان تي الله جو فضل ۽ ان جي رحمت نه هجي ها ۽ الله نرمي ڪرڻ وارو رحمت ڪرڻ وارو آهي.

٢١- اي ايمان وارو! توهان شيطان جي قدمن تي نه هلو ۽ جيڪو شخص شيطان جي قدمن تي هلندو ته هو ان کي بيحيائي ۽ بدي ئي جا ڪم ڪرڻ لاءِ چوندو ۽ جيڪڏهن توهان تي الله جو فضل ۽ ان جي رحمت نه هجي ها ته توهان مان ڪو شخص پاڪ نه ٿي سگهي ها. پر الله جنهن کي چاهي ٿو پاڪ ڪري ٿو ۽ الله ٻڌڻ وارو ڄاڻڻ وارو آهي.

٢٢- ۽ توهان مان جيڪي ماڻهو فضل وارا ۽ آسوده آهن، اُهي ان ڳالهه جو قسم نه کڻن جو هو پنهنجن مائٽن ۽ مسڪينن ۽ الله تعاليٰ جي راهه ۾ هجرت ڪرڻ وارن کي نه ڏيندا ۽ گهرجي ته هو معاف ڪري ڇڏين ۽ درگذر ڪن. ڇا توهان نه ٿا چاهيو ته الله توهان کي معاف ڪري ۽ الله بخشڻ وارو

مهربان آهي.

٢٣- بيشڪ جيڪي ماڻهو پاڪ دامن بي خبر ايمان وارين عورتن تي تهمت لڳائيندا آهن، انهن تي دنيا ۽ آخرت ۾ لعنت ڪئي وئي ۽ انهن لاءِ وڏو عذاب آهي. ٢٤- ان ڏينهن جڏهن ته سندن زبانون انهن جي خلاف گواهي ڏيندیون ۽ انهن جا هٿ ۽ انهن جا پير ٻ، انهن ڪمن تي جيڪي اُهي ماڻهو ڪندا هئا. ٢٥- ان ڏينهن الله انهن کي پورو پورو بدلو ڏيندو ۽ اهي ڄاڻي وٺندا ته الله ئي حق آهي ۽ پڌرو ڪندڙ آهي.

٢٦- پليت زالون پليت مردن لاءِ آهن ۽ پليت مرد پليت زالن لاءِ آهن ۽ پاڪ زالون پاڪ مردن لاءِ آهن ۽ پاڪ مرد پاڪ زالن جي لاءِ. اهي ماڻهو پاڪ آهن انهن ڳالهين کان جيڪي هي چوندا آهن، انهن لاءِ بخشش ۽ عزت جي روزي آهي.

٢٧- اي ايمان وارو! توهان پنهنجن گهرن کان سواءِ ٻين جي گهرن ۾ داخل نه ٿيو، جيستائين اجازت نه حاصل ڪري وٺو ۽ گهروارن کي سلام نه ڪري وٺو. اهو توهان لاءِ بهتر آهي ته جيئن توهان ياد رکو، ٢٨- پوءِ جيڪڏهن اتي ڪنهن کي نه لهو ته ان ۾ داخل نه ٿيو، جيستائين توهان کي اجازت نه ڏني وڃي ۽ جيڪڏهن توهان کي چيو وڃي موٽي وڃو ته توهان موٽي وڃو. اهو توهان لاءِ بهتر آهي ۽ الله ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجهه توهان ڪريو ٿا. ٢٩- توهان تي ان ۾ ڪجهه گناهه نه آهي ته توهان انهن گهرن ۾ داخل ٿيو جن ۾ ڪو به نه ٿو رهي، ان ۾ توهان جي فائدي جي ڪا شيءِ هجي ۽ الله ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجهه توهان ظاهر ڪندا آهيو ۽ جيڪو ڪجهه توهان لڪائيندا آهيو.

٣٠- مؤمن مردن کي چؤ ته هو پنهنجون نگاهون هيٺ رکن ۽ پنهنجن شرمگاهن جي حفاظت ڪن. اهو سندن لاءِ پاڪائي آهي. بيشڪ الله باخبر

آهي ان کان جيڪو هو ڪندا آهن.

٣١- ۽ مؤمن عورتن کي چؤ تہ هو پنهنجون نظرون هيٺ رکن ۽ پنهنجن اوگهڙن جي حفاظت ڪن ۽ پنهنجي زينت کي ظاهر نہ ڪن. پر انهن مان جيڪي ظاهر آهن ۽ پنهنجون چادرون پنهنجن سينن تي وجهي ڇڏين ۽ پنهنجي زينت کي ظاهر نہ ڪن، سواءِ پنهنجن مڙسن تي يا پنهنجي پيءُ تي يا پنهنجن سُهرن تي يا پٽن تي يا پنهنجي مڙس جي پٽن تي يا پنهنجن ڀائرن تي يا پنهنجي ڀائيٽن تي يا پنهنجن ڀاٽيجن تي يا پنهنجن عورتن تي يا پنهنجن ٻانهن تي يا خدمتگار مرد جيڪي ڪجھ خواهش نہ ٿا رکن يا اهڙن ٻارن تي جيڪي عورتن جي پردي جي ڳالهين کان ايڏا ناواقف هجن ۽ پنهنجا پير زور سان نہ هڻن جو انهن جي لڪيل سونهن ڄاتي وڃي ۽ اي ايمان وارو! توهان سڀ ملي ڪري الله ڏانهن رجوع ڪريو تہ جيئن توهان فلاح ماڻيو.

٣٢- ۽ توهان مان جيڪي پرٽيل نہ هجن انهن جو نڪاح ڪري ڇڏيو ۽ توهان جي ٻانهن ۽ ٻانهين مان جيڪي نڪاح جي لائق هجن، انهن جو بہ. جيڪڏهن اهي غريب هوندا تہ الله انهن کي پنهنجي فضل سان آسودو ڪري ڇڏيندو ۽ الله وسعت وارو ڄاڻڻ وارو آهي ٣٣- ۽ جيڪي نڪاح جو موقعو نہ لهن، انهن کي گهرجي تہ هو پاڻ کي روڪين. ايستائين جو الله پنهنجي فضل سان انهن کي آسودو ڪري ۽ توهان جي ٻانهن مان جيڪي لکيل انجام گهرن تن ۾ جيڪڏهن ڪا چڱائي ڄاڻو تہ کين لکيل انجام ڏيو ۽ انهن کي ان مال مان ڏيو جيڪو الله توهانکي ڏنو آهي. ۽ پنهنجن ٻانهين کي زنا تي مجبور نہ ڪريو. جڏهن تہ هو پاڪ دامن رهڻ چاهيندیون هجن، رڳو ان لاءِ تہ دنياوي زندگي جو ڪجھ فائدو توهان کي حاصل ٿي وڃي ۽ جيڪو شخص انهن کي مجبور ڪندو تہ الله ان جبر کان پوءِ بخشڻ وارو مهربان آهي ٣٤- ۽ بيشڪ

اسان اوهان ڏانهن روشن آيتون نازل ڪيون آهن ۽ انهن ماڻهن جا مثال ۽ جيڪي توهان کان پهرين گذري چڪا آهن ۽ ڊڄڻ وارن لاءِ نصيحت ۽.

٣٥- الله آسمانن ۽ زمين جي روشني آهي. سندس روشني جي مثال اهڙي آهي جيئن هڪ جارو، ان ۾ هڪ ڏيئو آهي. اهو هڪ شيشي جي اندر آهي. شيشو اهڙو آهي جيئن هڪ چمڪندڙ تارو. اُهو زيتون جي هڪ اهڙي مبارڪ وڻ جي تيل سان روشن ڪيو ويندو آهي جيڪو نه اوپر آهي نه اولهه. ان جو تيل اهڙو آهي جڙ ۽ ڇڻ باهه ڇهڻ کان سواءِ ئي خودبخود ٻري پوي. نور تي نور آهي. الله پنهنجي روشني جي راهه ڏيکاري ٿو. جنهن کي چاهي ٿو ۽ الله ماڻهن لاءِ مثال بيان ڪري ٿو ۽ الله هر شيءِ کي ڄاڻڻ وارو آهي.

٣٦- اهڙا گهر جن جي لاءِ الله حڪم ڏنو آهي ته اُهي بلند ڪيا وڃن ۽ انهن ۾ ان جي نالي جو ذڪر ڪيو وڃي. انهن ۾ صبح ۽ شام الله جي ياد ڪندا آهن. ٣٧- اُهي ماڻهو جن کي تجارت ۽ خريد ۽ فروخت الله جي ياد کان غافل نه ٿي ڪري ۽ نه نماز جي پڙهڻ کان ۽ زڪوات جي ادائيگي کان. اُهي ان ڏينهن کان ڊڄندا آهن جنهن ۾ دليون ۽ اکيون ابتيون ٿي ويندیون. ٣٨- ته الله انهن کي سندن عمل جو بهترين بدلو ڏي ۽ انهن کي وڌيڪ پنهنجي فضل سان نوازي ۽ الله جنهن کي چاهي ٿو بي حساب ڏي ٿو.

٣٩- جن ماڻهن انڪار ڪيو انهن جا عمل اهڙا آهن جڙ رڻ پٽ ۾ رُڄ اجايل ان کي پاڻي خيال ڪندو آهي، ايستائين جڏهن هو ان وٽ پهچي ته ان کي ڪا شيءِ نه لهي ۽ ان اُتي الله کي ئي موجود ڏنو، پوءِ الله سندس حساب پورو چُڪائي ڏي ۽ الله جلد حساب وٺندڙ آهي ٤٠- يا هڪ گهري سمنڊ ۾ اونداهي هجي، لهر جي مٿان لهر اٿي رهي هجي، مٿائنس ڪڪر ڇانيل هجن، هڪ ٻئي جي مٿان اوندهيون، جيڪڏهن کو پنهنجو هٿ ڪڍي ته ان کي به ڏسي نه سگهي ۽

جنهن کي الله روشني نہ ڏي تہ ان جي لاءِ کا روشني نہ آهي.

٤١- ڇا تو نہ ڏٺو تہ الله جي پاکائي بيان ڪندا آهن جيڪي آسمانن ۽ زمين ۾ آهن ۽ ڪليل پرن وارا پکي هر هڪ پنهنجي نماز کي ۽ پنهنجي تسبيح کي ڄاڻي ٿو ۽ الله کي معلوم آهي جيڪو ڪجهہ هو ڪندا آهن ٤٢- ۽ الله ئي جي حڪومت آهي آسمانن ۽ زمين ۾ ۽ الله ئي ڏانهن سڀني کي موٽڻو آهي.

٤٣- ڇا تو نہ ڏٺو تہ الله ڪڪرن کي هلائي ٿو پوءِ انهن کي پاڻ ۾ گڏائيندو آهي پوءِ وري کين تهن تي تهہ ڪندو آهي. پوءِ تون مينهن کي ڏسندو آهين تہ انهن جي وچ مان نڪرندو آهي ۽ هو آسمان مان اتي جي ڳڙن جبلن مان ڳڙا وسائيندو آهي. پوءِ انهن کي جنهن تي چاهيندو آهي کيرائيندو آهي ۽ جنهن تان چاهيندو آهي انهن کي هٽائي ڇڏيندو آهي. ان جي وڇ جي چمڪ اجهو ٿي اکين کي ڪيي. ٤٤- الله رات ۽ ڏينهن کي بدلائيندو رهي ٿو. بيشڪ ان ۾ سبق آهي اکين وارن لاءِ.

٤٥- ۽ الله هر جاندار کي پاڻي مان پيدا ڪيو. پوءِ انهن ۾ کو پيٽ ۾ هلي ٿو ۽ انهن مان کو ٻن پيرن تي هلي ٿو ۽ انهن مان کو چار پيرن تي هلندو آهي. الله پيدا ڪري ٿو جيڪو هو چاهي ٿو. بيشڪ الله هر شيءِ تي قادر آهي. ٤٦- اسان پڌريون آيتون نازل ڪيون آهن ۽ الله جنهن کي چاهي سڌو رستو ڏيکاري ٿو.

٤٧- ۽ اهي چوندا آهن تہ اسان الله ۽ رسول تي ايمان آندو ۽ اسان اطاعت ڪئي، پر انهن ۾ هڪ جماعت ان کان پوءِ ڦري ٿي وڃي ۽ اهي ماڻهو ايمان آڻڻ وارا نہ آهن ٤٨- ۽ جڏهن انهن کي الله ۽ رسول ڏانهن سڏيو ويندو آهي تہ جيئن الله جو رسول سندن وچ ۾ فيصلو ڪري تہ انهن مان هڪ جماعت منهن موڙي ٿي ٤٩- ۽ جيڪڏهن حق انهن کي ملڻ وارو هجي تہ ان ڏانهن فرمانبردار ٻڌجي

اچي ويندا آهن، ٥٠- ڇا انهن جي دلين ۾ بيماري آهي يا اهي شڪ ۾ پيل آهن يا انهن کي اهو انديشو آهي ته اللّٰه ۽ ان جو رسول انهن سان ظلم ڪندا، بلڪ اهي ئي ماڻهو ظالم آهن.

٥١- ايمان وارن جو قول ته اهو آهي ته جڏهن اهي اللّٰه ۽ ان جي رسول ڏانهن سڏيا وڃن ته جيئن رسول سندن وچ ۾ فيصلو ڪري ته هو چون ته اسان ٻڌوسون ۽ مڃيوسون ۽ اهي ئي ماڻهو فلاح پائڻ وارا آهن ٥٢- ۽ جيڪو شخص اللّٰه ۽ ان جي رسول جي اطاعت ڪري ۽ هو اللّٰه کان ڊڄي ۽ هو ان جي مخالفت کان بچي ته اهي ئي ماڻهو آهن جيڪي ڪامياب ٿيندا.

٥٣- ۽ اهي اللّٰه جا وڏا وڏا قسم پکي طرح کٽندا آهن ته جيڪڏهن تون انهن کي حڪم ڏين ته هو ضرور نڪرندا. چؤ ته قسمون نہ کٽو دستور جي مطابق اطاعت ڪريو. بيشڪ اللّٰه کي خبر آهي جيڪو توهان ڪريو ٿا. ٥٤- چؤ ته اللّٰه جي اطاعت ڪريو ۽ رسول جي اطاعت ڪريو. پوءِ جيڪڏهن توهان منهن موڙيندو ته رسول تي اهو بار آهي جيڪو ان تي وڏو ويو آهي ۽ توهان تي اهو بار آهي جيڪو توهان تي وڏو ويو آهي ۽ جيڪڏهن توهان ان جي اطاعت ڪندو ته هدايت لهندو ۽ رسول جي ذمي صرف واضح طور پهچائي ڇڏڻ آهي.

٥٥- اللّٰه وعدو فرمايو آهي توهان مان انهن ماڻهن سان جيڪي ايمان آڻين ۽ نيڪ عمل ڪن ته هو انهن کي زمين ۾ اقتدار ڏيندو، جيئن انهن کان اڳين ماڻهن کي اقتدار ڏنو هو ۽ انهن لاءِ سندن دين کي جمائي ڇڏيندو، جنهن کي انهن لاءِ پسند ڪيو آهي ۽ انهن جي خوف واري حالت کان پوءِ ان کي امن سان بدلي ڇڏيندو. اهي رڳو منهنجي عبادت ڪندا ۽ ڪنهن شيءِ کي منهنجو شريڪ نہ بٹائيندا ۽ جيڪو ان کان پوءِ انڪار ڪري ته اهڙائي ماڻهو

نافرمان آهن.

٥٦- ۽ نماز قائم ڪريو ۽ زڪوات ادا ڪريو ۽ رسول جي اطاعت ڪريو ته جيئن توهان تي رحم ڪيو وڃي. ٥٧- جيڪي ماڻهو انڪار ڪري رهيا آهن، سندن بابت اهو گمان نه ڪريو ته هو زمين ۾ الله کي عاجز ڪري ڇڏيندا ۽ انهن جو ٺڪاڻو باهه آهي ۽ اهو نهايت برو ٺڪاڻو آهي.

٥٨- اي ايمان وارو! توهان جي ٻانهن کي ۽ توهان مان جيڪي بلوغت کي نه پهتا آهن انهن کي ٽن وقتن ۾ اجازت وٺڻ گهرجي. فجر جي نماز کان اڳ ۾ ۽ ٻنپهرن تي جڏهن توهان پنهنجا ڪپڙا لاهيندا آهيو ۽ عشاء جي نماز کان پوءِ. اهي ٽي وقت توهان لاءِ پردي جا آهن. ان کان پوءِ نه توهان تي ڪو گناهه آهي ۽ نه انهن تي. توهان هڪ ٻئي وٽ ڪثرت سان ايندا ويندا رهو ٿا. اهڙي طرح الله توهان لاءِ پنهنجن آيتن جي وضاحت ڪري ٿو ۽ الله ڄاڻڻ وارو حڪمت وارو آهي ٥٩- ۽ جڏهن توهان جا ٻار بالغ ٿين ته اهي به اهڙي طرح اجازت وٺن، جهڙي ڪانئن اڳيان اجازت وٺندا رهيا آهن. اهڙي طرح الله توهان لاءِ پنهنجن آيتن جي وضاحت ڪري ٿو ۽ الله عليم ۽ حڪيم آهي ٦٠- ۽ ٻُڌيون عورتون جيڪي نڪاح جي اميد نه ٿيون رکن، انهن تي ڪو گناهه نه آهي، جيڪڏهن هو پنهنجون چادرون لاهي رکي ڇڏين. جيڪڏهن اهي زينت جي نمائش ڪرڻ واريون نه هجن ۽ جيڪڏهن اهي به احتياط ڪن ته انهن لاءِ بهتر آهي ۽ الله ٻڌڻ وارو ڄاڻڻ وارو آهي.

٦١- انڌي تي ڪا تنگي نه آهي ۽ منڊي تي ڪا تنگي نه آهي ۽ بيمار تي ڪا تنگي نه آهي ۽ نه توهان تي ڪا تنگي آهي جي توهان پنهنجن گهرن مان کائو يا پنهنجن ابن ڏاڏن جي گهرن مان يا پنهنجي مائرن جي گهرن مان يا پنهنجي پائرن جي گهرن مان يا پنهنجن پينرن يا پنهنجن چاچن جي گهرن مان

يا پنهنجن پڻين جي گهرن مان يا پنهنجن مامن جي گهرن مان يا پنهنجن ماسين جي گهرن مان يا جنهن گهر جي ڪنجين جا توهان مالڪ هجو يا پنهنجن دوستن جي گهرن مان. توهان تي ڪو گناهه نه آهي ته توهان گڏجي کائو يا الڳ الڳ. پوءِ جڏهن توهان گهرن ۾ داخل ٿيو ته پنهنجن ماڻهن کي سلام ڪريو. جيڪا بابرڪت دعا آهي الله جي طرفان. اهڙي طرح الله توهان لاءِ آيتن جي وضاحت ڪري ٿو ته جيئن توهان سمجهو.

٦٢- ايمان وارا اُهي آهن جيڪي الله ۽ ان جي رسول تي ايمان آڻين ۽ جڏهن ڪنهن اجتماعي ڪم جي موقعي تي رسول سان گڏ هجن ته جيستائين تو کان اجازت نه وٺن اتان نه وڃن. جيڪي ماڻهو توکان اجازت وٺندا آهن اُهي ئي الله ۽ ان جي رسول تي ايمان رکن ٿا. پوءِ جڏهن هو پنهنجي ڪنهن ڪم لاءِ توکان اجازت گهرن ته انهن کي اجازت ڏئي ڇڏ ۽ انهن لاءِ الله کان معافي گهر. بيشڪ الله معاف ڪرڻ وارو رحم ڪرڻ وارو آهي.

٦٣- توهان رسول جي سڏڻ کي اهڙي طرح نه پائنئيو جهڙي طرح توهان پاڻ ۾ هڪ ٻئي کي سڏيندا آهيو. الله توهان مان انهن ماڻهن کي ڄاڻي ٿو جيڪي هڪ ٻئي جي اوٽ ڪري کسڪي ويندا آهن. پوءِ جيڪي ماڻهو سندس حڪم جي خلاف ورزي ڪندا آهن. انهن کي ڊڄڻ گهرجي ته انهن تي ڪا آزمائش اچي وڃي يا انهن کي هڪ ڏکوئيندڙ عذاب پڪڙي وڃي.
٦٤- ياد رکو ته جيڪو ڪجهه آسمانن ۽ زمين ۾ آهي سڀ الله جو آهي. الله ان حالت کي ڄاڻي ٿو جنهن تي توهان آهيو ۽ جنهن ڏينهن ماڻهو ان ڏانهن موٽايا ويندا ته جيڪو ڪجهه انهن ڪيو هو کين ان جي خبر ڏيندو ۽ الله هر شيءِ کي ڄاڻڻ وارو آهي.

سورة الفرقان-٢٥

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- وڏي بابرڪت آهي اها ذات جنهن پنهنجي ٻانهي تي فرقان نازل ڪيو، تہ جيئن هو جهان وارن لاءِ ڊيڄارڻ وارو هجي. ٢- اهو جنهن لاءِ آسمانن ۽ زمين جي بادشاهي آهي ۽ ان کو پٽ نہ ٻڌايو ۽ بادشاهي ۾ ان جو کو شريڪ نہ آهي ۽ ان هر شيءِ کي پيدا ڪيو ۽ ان جو هڪ اندازو مقرر ڪيو. ٣- ۽ ماڻهن ان کان سواءِ اهڙا معبود ٻڌايا جيڪي ڪنهن شيءِ کي پيدا نہ ٿا ڪن. اهي خود پيدا ڪيل آهن ۽ اهي خود پنهنجي لاءِ نہ ڪنهن نقصان جو اختيار رکندا آهن ۽ نہ ڪنهن نفي جو ۽ نہ ڪي موت ۽ نہ ڪي حياتي ۽ نہ وري جيئري ٿيڻ جو اختيار اٿن.

٤- ۽ منڪر ماڻهو چوندا آهن تہ اِهو رڳو هڪ ڪوڙ آهي جنهن کي ان گهڙيو آهي ۽ ڪجهہ ٻين ماڻهن ان ۾ ان جي مدد ڪئي آهي. بيشڪ هنن ماڻهن ظلم ۽ ڪوڙ آندو آهي ٥- ۽ اهي چوندا آهن تہ اهي اڳين جا قصا آهن جن کي ان لکرايو آهي ۽ پوءِ اُهي ان کي صبح ۽ شام ٻڌايا ويڄن ٿا. ٦- چؤ تہ هن کي ان نازل ڪيو آهي جيڪو آسمانن ۽ زمين جا ڳجهہ ڄاڻي ٿو. بيشڪ هو بخشڻ وارو رحم ڪرڻ وارو آهي.

٧- ۽ اُهي چوندا آهن تہ اهو ڪهڙو رسول آهي جيڪو کاڌو کائي ٿو ۽ بازارن ۾ هلندو ڦرندو آهي. ڇو نہ ان وٽ ڪو فرشتو موڪليو ويو جو هو ان سان گڏ رهي ڊيڄاري ها ٨- يا ان لاءِ ڪو خزانو لاٿو وڃي ها يا ان لاءِ ڪو باغ هجي ها جنهن مان هو کائي ها ۽ ظالمن چيو تہ توهان هڪ جادو ٿيل ماڻهو جي پيروي ڪري رهيا آهيو. ٩- ڏسو اهي ڪهڙا ڪهڙا مثال تو لاءِ بيان ڪري

رهيا آهن. بس اُهي گمراهه ٿي ويا آهن، پوءِ اهي راهه نه ٿا لهي سگهن.

١٠- اُهو وڏو بابرڪت آهي. جيڪڏهن هو چاهي ته توکي ان کان به بهتر شيءِ ڏئي ڇڏي. اهڙا باغ جن جي هيٺان نهرون جاري هجن ۽ توکي گهٽا محل ڏئي ڇڏي. ١١- بلڪ انهن قيامت کي کوڙو پانئيو ۽ اسان اهڙي ماڻهو لاءِ جيڪو قيامت کي کوڙو پانئي، دوزخ تيار ڪري رکي آهي. ١٢- جڏهن هو انهن کي پري کان ڏسندو ته هو ان جو کاوڙ ۽ ڪاوڙ ٻڌندا ١٣- ۽ جڏهن اُهي ان جي ڪنهن تنگ جاءِ ۾ ٻڌي وڌا ويندا ته اُهي اتي موت کي پڪاريندا. ١٤- اڄ هڪ موت کي نه پڪاريو ۽ گهڻن موتن کي پڪاريو. ١٥- چؤ ڇا اهو بهتر آهي يا هميشه جي جنت جنهن جو وعدو الله تعاليٰ کان ڈڄڻ وارن سان ڪيو ويو آهي. اها سندن لاءِ بدلو ۽ ٺڪاڻو آهي. ١٦- ان ۾ انهن لاءِ اِهو سڀ ڪجهه هوندو جيڪو اُهي چاهيندا. اُهي ان ۾ هميشه رهندا. اُهو تنهنجي رب جي ذمي آهي هڪ گهريل وعدو آهي.

١٧- ۽ جنهن ڏينهن هو انهن کي جمع ڪندو ۽ انهن کي به جن جي هو الله کان سواءِ عبادت ڪندا آهن. پوءِ هو چوندو ڇا توهان منهنجي هنن ٻانهن کي گمراه ڪيو يا اهي خود رستي کان ڀٽڪي ويا. ١٨- اُهي چوندا ته پاڪ آهي تنهنجي ذات اسان جي ڪهڙي مجال ته اسان توکان سواءِ ٻين کي ڪارساز تجويز ڪريون ها، پر تو انهن کي ۽ سندن ابن ڏاڏن کي دنيا جو سامان ڏنو، ايستائين جو اهي نصيحت کي پلجي ويا ۽ برباد ٿيڻ وارا بڻجي ويا. ١٩- پوءِ انهن توهان کي توهان جي ڳالهين ۾ ڪوڙو ڪيو، هاڻي نه توهان خود ٽاري سگهو ٿا ۽ نه ڪا مدد وٺي سگهو ٿا ۽ توهان مان جيڪو ماڻهو ظلم ڪندو اسان ان کي هڪ وڏو عذاب چکائيندا سون.

٢٠- ۽ اسان توکان اڳ ۾ جيترا پيغمبر موڪليا سي کاڌو کائيندا هئا

۽ بازارن ۾ هلندا ڦرندا هئا ۽ اسان توهان کي هڪ ٻئي لاءِ آزمائش بڻايو آهي. ڇا توهان صبر ڪريو ٿا ۽ توهان جو رب سڀ ڪجهه ڏسندڙ آهي.

☆ ٢١- ۽ جيڪي ماڻهو اسان جي سامهون پيش ٿيڻ جو انديشو نه ٿا رکن، اُهي چوندا آهن ته اسان تي ملائڪ ڇو نه نازل ڪيا ويا يا اسان پنهنجي رب کي ڏسي ونون ها. انهن پنهنجي جيءَ ۾ پاڻ کي تمام وڏو سمجهيو ۽ اهي حد کان لنگهي ويا آهن سرڪشي ۾. ٢٢- جنهن ڏينهن اهي ملائڪن کي ڏسندا، ان ڏينهن مجرمن لاءِ ڪا خوشخبري نه هوندي ۽ اهي چوندا (الله ڪري اوهين شل) گهٽو پري هجو ٢٣- ۽ اسان انهن جي هرعمل ڏانهن وڌنداسون جيڪي انهن ڪيا هئا ۽ پوءِ ان کي خاڪ وانگر اڏائي ڇڏينداسون. ٢٤- جنت وارا ان ڏينهن بهترين جاءِ ۽ نهايت سڻي آرام گاهه ۾ هوندا.

٢٥- ۽ جنهن ڏينهن آسمان ڪرن سان ڦاٽي پوندو ۽ فرشتا لڳو لڳ لاٿا ويندا. ٢٦- ان ڏينهن حقيقي بادشاهي صرف رحمان جي هوندي ۽ اهو ڏينهن منڪرن تي وڏو سخت هوندو ٢٧- ۽ جنهن ڏينهن ظالم پنهنجن هٿن کي چٻائيندي چوندو ته ڪاش! آئون رسول سان گڏ رستو اختيار ڪريان ها. ٢٨- منهنجي بدبختي ڪاش! آئون فلاڻي ماڻهو کي دوست نه ڪيان ها. ٢٩- ان مون کي نصيحت کان گمراه ڪيو بعد ان جي جو اها مون وٽ اچي چڪي هئي ۽ شيطان ته آهي ئي انسان کي دغا ڏيڻ وارو ٣٠- ۽ رسول چوندو ته اي منهنجا رب! منهجي قوم ان قرآن کي بلڪل نظرانداز ڪري ڇڏيو. ٣١- ۽ اهڙي طرح اسان مجرمن ۾ هر نبي جا دشمن بڻايا ۽ تنهنجو رب ڪافي آهي رهنمائي لاءِ ۽ مدد لاءِ.

٣٢- ۽ انڪار ڪرڻ وارن چيو ته ان تي سمورو قرآن ڇو نه لاٿو ويو. ايئن ان لاءِ آهي ته جيئن ان جي ذريعي اسان تنهنجي دل کي مضبوط ڪريون ۽ اسان

ان کي آهستي آهستي نازل ڪيو آهي ٣٣- ۽ اُهي ماڻهو ڪهڙو به سوال تنهنجي سامهون آڻين، پر اسان ان جو ٺيڪ جواب ۽ بهترين وضاحت توکي ٻڌائيندا سون. ٣٤- جيڪي ماڻهو منهن پر جهنم ڏانهن گڏ ڪيا ويندا، سندن بچڻو ڏکاٽو آهي ۽ اُهي واٽ کان بلڪل ويڪيل آهن.

٣٥- ۽ اسان موسيٰ کي ڪتاب ڏنو ۽ ان سان گڏ ان جي ڀاءُ هارون کي مددگار بڻايو. ٣٦- پوءِ اسان انهن کي چيو ته توهان ٻئي انهن ماڻهن وٽ وڃو جن اسان جي آيتن کي ڪوڙو ڄاتو آهي، پوءِ اسان انهن کي بلڪل تباهه ڪري ڇڏيو ٣٧- ۽ نوح جي قوم کي به اسان غرق ڪري ڇڏيو. جڏهن انهن رسولن کي ڪوڙو ڄاتو ۽ اسان انهن کي ماڻهن لاءِ هڪ نشاني بڻائي ڇڏيو ۽ اسان ظالمن لاءِ ڏکوئيندڙ عذاب تيار ڪري رکيو آهي. ٣٨- ۽ عاد ۽ ثمود کي ۽ رس وارن کي ۽ انهن جي وچ ۾ گهڻن ئي قومن کي. ٣٩- ۽ اسان انهن مان هر هڪ کي مثال بيان ڪيا ۽ اسان هر هڪ کي بلڪل ناس ڪري ڇڏيو ٤٠- ۽ اهي ماڻهو ان وسندي وٽان گذرندا آهن جنهن تي پٿرن جي بچڙي بارش ڪئي وئي. ڇا هو ان کي نٿا ڏسن. بلڪ اُهي ماڻهو وري جيئري ٿيڻ جي اميد نه ٿا رکن.

٤١- ۽ جڏهن هو توکي ڏسندا آهن ته هو توتي ٺٺوليون ڪندا آهن. ڇا اِهوئي آهي جنهن کي الله رسول بنائي موڪليو آهي. ٤٢- هن ته اسان کي اسان جي معبودن کان هٽائي ڇڏيو هو، جيڪڏهن اسان انهن تي ثابت قدم نه رهون ها ۽ جلد ئي انهن کي معلوم ٿي ويندو. جڏهن هو عذاب کي ڏسندا ته سيني کان وڌيڪ بي راهه ڪير آهي.

٤٣- ڇا تو ان ماڻهو کي ڏٺو جنهن پنهنجي خواهش کي پنهنجو معبود بڻائي رکيو آهي. پوءِ ڇا تون ان جو ذمو کٽي ٿو سگهين ٤٤- يا تون خيال ڪرين ٿو ته انهن مان اڪثر ٻڌندا ۽ سمجهندا آهن. اُهي ته رڳو جانورن وانگر

آهن، بلڪ اهي انهن کان بہ وڌيڪ بي راهہ آهن.

٤٥- ڇا تو پنهنجي رب ڏانهن نہ ڏٺو تہ هو ڪهڙي طرح پاڇي کي ڊگهو ڪري ٿو ۽ جيڪڏهن هو چاهي ها تہ کيس بيهاري ڇڏي ها. پوءِ اسان سج کي ان تي دليل بڻايو. ٤٦- پوءِ اسان آهستي آهستي ان کي پاڻ ڏانهن سوڙهو ڪيوسون ٤٧- ۽ اهوئي آهي جنهن توهان لاءِ رات کي پردو ۽ ننڊ کي راحت بڻايو ۽ ڏينهن کي اٿڻ جو وقت بڻايو ٤٨- ۽ اهوئي آهي جيڪو پنهنجي رحمت کان اڳ ۾ هوائن کي خوشخبري بڻائي موڪليندو آهي ۽ اسان آسمان مان پاڪ پاڻي وسائيندا آهيون. ٤٩- تہ جيئن ان جي ذريعي مرده شهر کي آباد ڪريون ۽ ان مان پياريون پنهنجي مخلوق مان گهڻن ئي جانورن ۽ انسانن کي.

٥٠- ۽ اسان ان کي سندن وچ ۾ طرح طرح سان بيان ڪيو آهي تہ جيئن هو سوچين پوءِ بہ اڪثر ماڻهو ناشڪري کان سواءِ نڪا رهن ٥١- ۽ جيڪڏهن اسان چاهيون ها تہ هر وسندي ۾ هڪ ڊيڄارڻ وارو موڪليون ها. ٥٢- پوءِ تون منڪرن جي ڳالهہ نہ مڃ ۽ ان جي ذريعي انهن سان وڏو جهاد ڪر.

٥٣- ۽ اهوئي آهي جنهن بن سمندن کي ملايو. هي مٺو آهي اُڃ لاهيندڙ. هي لوٽيانو کارو آهي ۽ ان سندن وچ ۾ هڪ پردو رکي ڇڏيو ۽ هڪ مضبوط اوٽ ٥٤- ۽ اهو ئي آهي جنهن انسان کي پاڻي مان پيدا ڪيو. پوءِ ان کي خاندان وارو ۽ ساهراڻي مٽي مائٽي وارو ڪيائين ۽ تنهنجو رب وڏي قدرت وارو آهي.

٥٥- ۽ اهي الله کي ڇڏي انهن شين جي عبادت ڪندا آهن جيڪي انهن کي نہ نفعو پهچائي سگهن ٿيون ۽ نہ نقصان ۽ ڪافر تہ پنهنجي رب کي پٺي ڏيڻ وارو آهي ٥٦- ۽ اسان توکي صرف خوشخبري ڏيڻ وارو ۽ ڊيڄارڻ وارو بڻائي موڪليو آهي. ٥٧- تون چؤ تہ آئون توهان کان ان تي ڪو اجر نہ ٿو

گهران، پر جيڪو پنهنجي رب ڏانهن واٽ ونڊ گهري.

٥٨- ۽ زنده خدا تي، جيڪو ڪڏهن به مرڻ وارو نه آهي پروسو رکو ۽ ان جي حمد سان گڏ ان جي تسبيح ڪريو ۽ هو پنهنجن ٻانهن جي گناهن کان باخبر رهڻ لاءِ ڪافي آهي. ٥٩- جنهن پيدا ڪيو آسمانن ۽ زمين کي ۽ جيڪو ڪجهه سندن وچ ۾ آهي ڇهن ڏينهن ۾. پوءِ هو تخت تي قائم ٿيو رحمان. پوءِ ان بابت ڪنهن خبر رکندڙ کان پڇ ٦٠- ۽ جڏهن انهن کي چيو ويندو آهي ته رحمان کي سجدو ڪريو ته چوندا آهن ته رحمان ڇا آهي؟ ڇا اسان ان کي سجدو ڪريون جنهن لاءِ تون اسان کي چوين ۽ سندن نفرت اڃا وڌي وڃي ٿي.

٦١- وڏي بابرڪت آهي اها ذات جنهن آسمان ۾ بُرج ٻٽايا ۽ منجهس ڏيئو (سج) ۽ هڪ چمڪندڙ چنڊ رکيو ٦٢- ۽ اهوئي آهي جنهن رات ۽ ڏينهن کي هڪ ٻئي پٺيان ايندڙ ٻٽايو. ان ماڻهو لاءِ جيڪو سبق ونڊ چاهي ۽ شڪر گذار ٻڌجڻ چاهي.

٦٣- ۽ رحمان جا ٻانها اُهي آهن جيڪي زمين تي عاجزي سان هلندا آهن ۽ جڏهن جاهل ماڻهو انهن سان ڳالهائيندا آهن ته هو چوندا آهن ته توهان کي سلام. ٦٤- ۽ جيڪي پنهنجي رب اڳيان سجدي ۽ قيام ۾ راتون گذارينداآهن ٦٥- ۽ جيڪي چوندا آهن ته اي اسان جا رب! جهنم جي عذاب کي اسان کان پري رک. بيشڪ ان جو عذاب پوري تباهي آهي. ٦٦- بيشڪ اهو برو ٺڪاڻو آهي ۽ برو مقام آهي ٦٧- ۽ اهي ماڻهو جڏهن خرچ ڪندا آهن ته نه فضول خرچي ڪندا آهن ۽ نه تنگي ڪندا آهن ۽ انهن (ٻنهي جي وچ) ۾ اعتدال تي هوندا آهن.

٦٨- ۽ جيڪي الله کان سواءِ ڪنهن ٻئي معبود کي نه ٿا پڪارين ۽ اهي الله جي حرام ڪيل جان کي قتل نه ٿا ڪن، پر حق کان سواءِ ۽ اُهي زنا نه ٿا

ڪن ۽ جيڪو ماڻهو اهڙا ڪم ڪندو تہ هو سزا لهندو. ٦٩- قيامت جي ڏينهن ان جو عذاب وڌندو رهندو ۽ اهو ان ۾ هميشہ ذليل ٿي رهندو. ٧٠- پر جيڪو ماڻهو توبهہ ڪري ۽ ايمان آڻي ۽ نيڪ ڪم ڪري تہ الله اهڙن ماڻهن جي برائين کي پلائين سان بدلي ڇڏيندو ۽ الله بخشڻ وارو مهربان آهي ٧٢- ۽ جيڪو ماڻهو توبهہ ڪري ۽ نيڪ ڪم ڪري تہ اهو حقيقت ۾ الله ڏانهن وري موٽي ٿو.

٧٢- ۽ جيڪي ماڻهو ڪوڙي شاهدي نہ ڏيندا ۽ جڏهن ڪنهن بيهوده شيءِ وٽان سندن گذر ٿيندو تہ سنجيدگي سان گذري ويندا آهن ٧٣- ۽ هو اهڙا آهن تہ جڏهن انهن کي سندن رب جي آيتن ذريعي نصيحت ڪئي ويندي آهي تہ اُهي انهن تي ٻوڑا ۽ انڌا ٿي نہ ڪرندا آهن ٧٤- ۽ جيڪي چوندا آهن تہ اي اسان جا رب! اسان کي اسان جي زالن ۽ اسان جي اولاد طرفان اکين جو ٺار عطا فرما ۽ اسان کي پرهيزگارن جو امام بڻاءِ.

٧٥- اِهي ئي ماڻهو آهن جن کي وڏيون ماڙيون ملنديون، ان ڪري جو انهن صبر ڪيو ۽ انهن ۾ سندن استقبال دعا ۽ سلام سان ٿيندو. ٧٦- اهي ان ۾ هميشہ رهندا. اهو چڱو هنڌ آهي آرام جو ۽ چڱو هنڌ آهي رهڻ لاءِ. ٧٧- چؤ تہ منهنجي رب کي توهان جي پرواهہ نہ آهي، جيڪڏهن توهان ان کي نہ پڪاريو. بس توهان ڪوڙو ڇاتو آهي تہ اها شيءِ جلد ٿي رهندي.

سورة الشعراءِ- ٢٦

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- طا سين ميم . ٢- هي واضح ڪتاب جون آيتون آهن. ٣- شايد تون پاڻ کي هلاڪ ڪري وجهين. ان ڪري جو اُهي ايمان نہ ٿا آڻين. ٤- جيڪڏهن اسان چاهيون تہ انهن لاءِ آسمان مان نشاني نازل ڪريون، پوءِ سندن ڪنڌ ان

جي اڳيان جهڪي وڃن. ٥- انهن وٽ رحمان طرفان ڪا بہ نئين نصيحت نہ ٿي اچي، جنهن کان اهي بي رخي نہ ڪندا هجن. ٦- پوءِ انهن ڪوڙو ڄاتو. هاڻي جلد انهن کي ان شيءِ جي حقيقت معلوم ٿي ويندي، جنهن جو اُهي مذاق اڏائيندا هئا.

٧- ڇا انهن زمين کي نہ ڏٺو تہ اسان ان ۾ هر جنس جون عمده شيون پيدا ڪيون آهن. ٨- بيشڪ ان ۾ نشاني آهي ۽ انهن مان اڪثر ماڻهو ايمان نہ ٿا آڻين ٩- ۽ بيشڪ تنهنجو رب غالب آهي، رحم ڪرڻ وارو آهي.

١٠- ۽ جڏهن تنهنجي رب موسيٰ کي سڏيو تہ تون ظالم قوم ڏانهن وڃ. ١١- فرعون جي قوم ڏانهن. ڇا اهي ڊڄن نٿا. ١٢- موسيٰ چيو اي منهنجا رب! آئون ڊڄان ٿو تہ هو مون کي ڪوڙو سمجهندا. ١٣- ۽ منهنجو سينو تنگ ٿيندو آهي ۽ منهنجي زبان پوري نہ ٿي هلي، ان ڪري تون هارون ڏانهن (پيغام) موڪل ١٤- ۽ مون تي انهن جو هڪ ڏوهہ بہ آهي، تنهن ڪري آئون ڊڄان ٿو تہ هو مون کي قتل ڪري ڇڏيندا.

١٥- فرمايو تہ هرگز نہ، پوءِ توهان ٻئي اسان جي نشانين سان وڃو. اسان توهان سان گڏ ٻڌندڙ آهيون. ١٦- پوءِ توهان ٻئي فرعون وٽ وڃو ۽ چؤ تہ اسان جهانن جي رب جا رسول آهيون. ١٧- پوءِ تون بني اسرائيل کي اسان سان گڏ وڃڻ ڏي. ١٨- فرعون چيو ڇا اسان توکي ننڍپڻ ۾ نہ نپايو هو ۽ تو پنهنجي عمر جا ڪيترائي ورهيہ اسان وٽ گذاريا ١٩- ۽ تو پنهنجو اهو ڪم ڪيو جو ڪري چڪين ۽ تون ناشڪرن مان آهين.

٢٠- موسيٰ چيو ان وقت مون اُهو ڪيو هو (تنهن مهل) آئون بي سمجهن مان هئس. ٢١- پوءِ مون کي توهان کان ڊپ لڳو تہ آئون توهان کان ڀڄي ويس. پوءِ مون کي منهنجي رب دانائي عطا فرمائي ۽ مون کي رسولن مان ڪيائين ٢٢- ۽ اِهو اُهو احسان آهي ڇا جنهن جو مون تي ٿورو رکين ٿو تہ بني

اسرائيل کي غلام بٽائي ورتو اٿئي.

٢٣- فرعون چيو ته رب العالمين ڇا آهي. ٢٤- موسيٰ چيو آسمانن ۽ زمين جو رب ۽ جيڪي سندن وچ ۾ آهي، جيڪڏهن توهان يقين رکندڙ آهيو. ٢٥- فرعون پنهنجي آسپاس وارن کي چيو ڇا توهان ٻڌو نه ٿا. ٢٦- موسيٰ چيو ته اُهو توهان جو به رب آهي ۽ توهان جي اڳين ابن ڏاڏن جو به. ٢٧- فرعون چيو ته توهان جو اهو رسول جيڪو توهان ڏانهن موڪليو ويو آهي مجنون آهي. ٢٨- موسيٰ چيو اوپر ۽ اولهه جو رب ۽ جيڪو ڪجهه ان جي وچ ۾ آهي جيڪڏهن توهان عقل رکو ٿا. ٢٩- فرعون چيو جيڪڏهن توهان مون کان سواءِ ڪنهن کي معبود بٽايو ته آئون توهان کي قيد ڪري ڇڏيندس. ٣٠- موسيٰ چيو جيڪڏهن آئون ڪو واضح دليل پيش ڪريان تڏهن به. ٣١- فرعون چيو پوءِ ان کي پيش ڪر، جيڪڏهن تون سچو آهين. ٣٢- پوءِ موسيٰ پنهنجي لٺ اڇلائي ته اها يڪدم هڪ پڏرو اژدر نانگ ٿي پئي ٣٣- ۽ ان پنهنجو هٿ ڪڍيو ته اوچتو اهو ڏسڻ وارن لاءِ چمڪندڙ ٿي پيو. ٣٤- فرعون پنهنجي آسپاس جي سردارن کي چيو يقيناً اهو شخص هڪ ماهر جادوگر آهي. ٣٥- هو چاهي ٿو ته پنهنجي جادو سان توهان کي توهان جي ملڪ مان ڪڍي ڇڏي. پوءِ توهان ڪهڙي صلاح ڏيو ٿا.

٣٦- سردارن چيو ته ان کي ۽ ان جي ياءُ کي مهلت ڏي ۽ شهرن ۾ ڪوٺيندڙن کي موڪل ٣٧- ته هو تو وٽ سيني ماهر جادوگرن کي آڻين. ٣٨- پوءِ جادوگر هڪ ڏينهن مقرر وقت تي جمع ڪيا ويا، ٣٩- ۽ ماڻهن کي چيو ويو ته ڇا توهان جمع ٿيندو، ٤٠- ته جيئن اسان جادوگرن جو ساٿ ڏيون، جيڪڏهن اهي غالب رهڻ وارا هجن. ٤١- پوءِ جڏهن جادوگر آيا ته انهن فرعون کي چيو ڇا اسان لاءِ ڪو انعام آهي، جيڪڏهن اسان غالب رهون.

٤٢- ان چيو ها ۽ بيشڪ توهان انهيءَ مهل ويجهن مان ٿيندؤ.

٤٣- موسيٰ انهن کي چيو ته توهان کي جيڪو ڪجهه اڇلائڻو آهي اُڇلايو. ٤٤- پوءِ انهن پنهنجون رسيون ۽ لٺيون اڇلايون ۽ چيائون ته فرعون جي عزت جو قسم اسان ئي غالب رهنداسون. ٤٥- پوءِ موسيٰ پنهنجي لٺ اڇلائي ته اها اُتي جو اُتي جيڪو سانگ بٽائيندا ويا سو گهنديو ويو. ٤٦- پوءِ جادوگر سجدي ۾ ڪري پيا. ٤٧- انهن چيو ته اسان ايمان آندو رب العالمين تي، ٤٨- جيڪو موسيٰ ۽ هارون جو رب آهي.

٤٩- فرعون چيو توهان ان کي مڃي ورتو ان کان اڳ جو آئون توهان کي اجازت ڏيان. بيشڪ اهو توهان جو استاد آهي، جنهن توهان کي جادو سيکاريو آهي، تنهن ڪري هاڻي توهان کي خبر پئجي ويندي. آئون توهان جا هڪ پاسي جا هٿ ۽ ٻئي پاسي جا پير ڪٽنيدس ۽ توهان سڀني کي ڦاهي تي چاڙهيندس. ٥٠- انهن چيو ته ڪو حرج نہ آهي. اسان پنهنجي مالڪ وٽ پهچي ويندا سون. ٥١- اسان اميد رکون ٿا ته اسان جو رب اسان جي خطائن کي معاف ڪري ڇڏيندو، ان ڪري جو اسان پهريان ايمان آڻڻ وارا ٿيا سون.

٥٢- ۽ اسان موسيٰ کي وحي موڪليو ته منهنجي ٻانهن کي وڻي رات جو نڪر. بيشڪ توهان جو پيڇو ڪيو ويندو، ٥٣- پوءِ فرعون شهرن ۾ ڪونيندڙ موڪليا. ٥٤- اُهي ماڻهو ٿورڙي جماعت آهن ٥٥- ۽ انهن اسان کي ڪاوڙ ڏياري آهي ٥٦- ۽ اسان هڪ هٿيارن واري جماعت آهيون، ٥٧- پوءِ اسان انهن کي باغن ۽ چشمن مان ڪڍيو ٥٨- ۽ خزانن ۽ سٺن گهرن مان. ٥٩- اهڙي طرح اسان بني اسرائيل کي انهن شين جو وارث بٽائي ڇڏيو.

٦٠- پوءِ انهن سج اپرندي ئي انهن جو پيڇو ڪيو. ٦١- پوءِ جڏهن ٻئي جماعتون آمهون سامهون ٿيون ته موسيٰ جي ساٿين چيو ته اسان ته بس پڪڙيا

وياسون، ٦٢- موسيٰ چيو هرگز نہ، بيشڪ منهنجو رب مون سان گڏ آهي. هو مون کي راهہ ٻڌائيندو. ٦٣- پوءِ اسان موسيٰ کي وحي ڪيو تہ پنهنجي لٺ درياءَ کي هڻ، پوءِ هو ڦاٽي پيو ۽ هر حصو ايئن ٿي ويو جيئن وڏو جبل ٦٤- ۽ اسان ٻي ڌر کي ب ان جي ويجهو پهچائي ڇڏيو ٦٥- ۽ اسان موسيٰ کي ۽ انهن سڀني کي جيڪي ان سان گڏ هئا بچائي ورتو. ٦٦- پوءِ ٻين کي غرق ڪري ڇڏيو. ٦٧- بيشڪ ان ۾ نشاني آهي ۽ انهن مان اڪثر مڃڻ وارا نہ آهن ٦٨- ۽ بيشڪ تنهنجو رب زبردست آهي، رحمت وارو آهي.

٦٩- ۽ انهن کي ابراهيم جو قصو ٻڌاءِ. ٧٠- جڏهن ان پنهنجي پيءُ ۽ پنهنجي قوم کي چيو تہ توهان ڪنهن جي عبادت ڪريو ٿا. ٧١- انهن چيو تہ اسان بتن جي عبادت ڪندا آهيو ۽ سڄو ڏينهن انهن جا مجاور ٿي ويهندا آهيو. ٧٢- ابراهيم چيو ڇا اهي توهان جي ٻڌندا آهن. جڏهن توهان انهن کي سڏيندا آهيو ٧٣- يا اهي توهان کي نفعو ۽ نقصان پهچائيندا آهن. ٧٤- انهن چيو تہ نہ، بلڪ اسان پنهنجن ابن ڏاڏن کي ايئن ئي ڪندي ڏٺو.

٧٥- ابراهيم چيو ڇا توهان انهن شين کي ڏٺو ب آهي جن جي عبادت ڪريو ٿا، ٧٦- توهان ب ۽ توهان جا وڏا ب، ٧٧- اهي سڀ منهنجا دشمن آهن، سواءِ جهانن جي پالڻهار جي، ٧٨- جنهن مون کي پيدا ڪيو، پوءِ اهوئي منهنجي رهنمائي فرمائي ٿو ٧٩- ۽ جيڪو مون کي کارائي ٿو ۽ پيئاري ٿو ٨٠- ۽ جڏهن آئون بيمار ٿيندو آهي تہ اُهوئي مون کي شفا ڏي ٿو ٨١- ۽ جيڪو مون کي موت ڏيندو. پوءِ مون کي زنده ڪندو ٨٢- ۽ اُهو جنهن کان آئون اميد رکان ٿو تہ بدلي جي ڏينهن منهنجي خطا معاف ڪندو.

٨٣- اي منهنجا رب! مون کي حڪمت عطا فرما ۽ مون کي نيڪ ماڻهن ۾ شامل فرما ٨٤- ۽ پويان ايندڙن ۾ منهنجي چڱي يادگيري قائم رک.

٨٥- ۽ مون کي نعمتن واري بهشت جي وارثن مان بڻاءِ ٨٦- ۽ منهنجي پيءُ کي معاف فرماءِ. بيشڪ اُهو گمراهن مان آهي ٨٧- ۽ مون کي ان ڏينهن رسوا نہ ڪجانءِ، جڏهن ماڻهو اٿاريا ويندا ٨٨- جنهن ڏينهن نہ مال ڪم ايندو ۽ نہ اولاد. ٨٩- پر اُهو جيڪو الله وٽ قلب سليم ڪٽي ايندو.

٩٠- ۽ جنت ڊڇڻ وارن جي ويجهي آندي ويندي ٩١- ۽ جهنم گمراهن جي لاءِ ظاهر ڪئي ويندي ٩٢- ۽ کين چيو ويندو، ڪٿي آهن اهي جن جي توهان عبادت ڪندا هئا، ٩٣- الله کان سواءِ ڇا اُهي توهان جي مدد ڪندا يا بدلو وٺي سگهن ٿا، ٩٤- پوءِ ان ۾ اونڌو ڪري وڌا ويندا، ٩٥- اهي ۽ گمراه ماڻهو ۽ ابليس جو لشڪر سڀ جا سڀ، ٩٦- اهي ان ۾ پاڻ ۾ جهڳڙو ڪندي پيا چوندا ٩٧- الله جو قسم، اسان پڌري گمراهي ۾ هئاسون، ٩٨- جڏهن اسان توهان کي جهانن جي رب جي برابر ٺي ڪيوسون، ٩٩- ۽ اسان کي ڏوهارين رستي کان گمراه ڪيو. ١٠٠- پوءِ هاڻي اسان جو نہ ڪو سفارشي آهي ١٠١- ۽ نہ وري ڪو مخلص دوست.

١٠٢- پوءِ ڪاش! اسان کي ٻيهر واپس وڃڻ ملي تہ اسان ايمان وارن مان ٿيون. ١٠٣- بيشڪ ان ۾ نشاني آهي ۽ انهن مان اڪثر ماڻهو ايمان آڻڻ وارا نہ آهن ١٠٤- ۽ بيشڪ تنهنجو رب زبردست آهي، رحمت وارو آهي.

١٠٥- نوح جي قوم رسولن کي ڪوڙو پائيو. ١٠٦- جڏهن سندن ڀاءُ نوح انهن کي چيو ڇا توهان ڊڄو نہ ٿا؟ ١٠٧- آئون توهان لاءِ هڪ امانت دار رسول آهيان. ١٠٨- پوءِ توهان الله کان ڊڄو ۽ منهنجي ڳالهہ مڃو ١٠٩- ۽ آئون ان تي توهان کان ڪو اجر نہ ٿو گهران، منهنجو اجر تہ صرف الله رب العالمين جي ذمي آهي.

١١٠- پوءِ توهان الله کان ڊڄو ۽ منهنجي ڳالهہ مڃو. ١١١- انهن چيو

چا اسان توکي مجي ونون حالانڪ تنهنجي پيروي ڪندڙ حقير ماڻهو آهن.
١١٢- نوح چيو مون کي ڪهڙي خبر جيڪو هو ڪندا رهيا آهن.
١١٣- سندن حساب ته منهنجي رب جي ذمي آهي. جيڪڏهن توهان سمجهو
١١٤- ۽ آئون مؤمنن کي پري ڪرڻ وارو نه آهيان. ١١٥- آئون ته رڳو هڪ
پڌرو ڊيڄارڻ وارو آهيان.
١١٦- انهن چيو اي نوح! جيڪڏهن تون باز نه آئين ته ضرور سنگسار
ڪيو ويندين. ١١٧- نوح چيو ته اي منهنجا رب! منهنجي قوم مون کي
ڪوڙو ڄاتو. ١١٨- پوءِ تون منهنجي ۽ انهن جي وچ ۾ پڌرو فيصلو فرمائي
ڇڏ ۽ مون کي ۽ جيڪي مؤمن مون سان گڏ آهن، انهن کي نجات ڏي.
١١٩- پوءِ اسان ان کي ۽ سندس ساٿين کي هڪ پريل ٻيڙي ۾ بچائي ورتو.
١٢٠- پوءِ ان کان بعد اسان باقي ماڻهن کي غرق ڪري ڇڏيو. ١٢١- يقيناً ان
جي اندر نشاني آهي ۽ انهن مان اڪثر ماڻهو مڃڻ وارا نه آهن. ١٢٢- ۽
بيشڪ تنهنجو رب ئي زبردست آهي، رحمت وارو آهي.
١٢٣- عاد رسولن کي ڪوڙو ڄاتو. ١٢٤- جڏهن ته سندن ڀاءُ هود
انهن کي چيو ته چا توهان ڊڄو نه ٿا. ١٢٥- آئون توهان لاءِ هڪ امين رسول
آهيان. ١٢٦- پوءِ الله کان ڊڄو ۽ منهنجي ڳالهه مڃو ١٢٧- ۽ آئون ان تي
توهان کان ڪو بدلو نه ٿو گهران. منهنجو بدلو صرف رب العالمين جي ذمي
آهي. ١٢٨- چا توهان هر مٿانهين زمين تي اجائي هڪ يادگار عمارت ٻڌايو
ٿا ١٢٩- ۽ وڏا وڏا محل تعمير ڪندا آهيو، جڻ ته توهان کي هتي هميشه رهڻو
آهي ١٣٠- ۽ جڏهن ڪنهن تي دست درازي ڪندا آهيو زبردست ٿي ڪندا
آهيو. ١٣١- پوءِ توهان الله کان ڊڄو ۽ منهنجي ڳالهه مڃو ١٣٢- ۽ ان الله
کان ڊڄو جنهن انهن شين سان توهان جي مدد ڪئي جن کي توهان ڄاڻو ٿا

١٣٣- ان توهان جي مدد ڪئي چوپائي مال ۽ اولاد سان. ١٣٤- ۽ باغن ۽ چشمن سان، ١٣٥- آئون توهان تي هڪ وڏي ڏينهن جي عذاب کان ڊڄان ٿو.

١٣٦- انهن چيو اسان لاءِ برابر آهي چاهي تون نصيحت ڪرين يا نصيحت ڪرڻ وارن مان نہ ٿئين. ١٣٧- اها تہ بس اڳين ماڻهن جي هڪ عادت آهي ١٣٨- ۽ اسان تي هرگز عذاب اچڻ وارو نہ آهي، ١٣٩- پوءِ انهن ان کي ڪوڙو پائنئيو، پوءِ اسان انهن کي هلاڪ ڪري ڇڏيو. بيشڪ ان جي اندر نشاني آهي ۽ انهن ۾ اڪثر ماڻهو مڃڻ وارا نہ آهن ١٤٠- ۽ بيشڪ تنهنجو رب ئي غالب آهي رحمت وارو آهي.

١٤١- ثمود رسولن کي ڪوڙو ڇاتو. ١٤٢- جڏهن سندن ڀاءُ صالح انهن کي چيو ڇا توهان ڊڄو نہ ٿا. ١٤٣- آئون توهان لاءِ هڪ امين رسول آهيان، ١٤٤- پوءِ توهان الله کان ڊڄو ۽ منهنجي ڳالهہ مڃو ١٤٥- ۽ آئون توهان کان ان تي ڪو اجر نہ ٿو گهران. منهنجو اجر صرف رب العالمين جي ذمي آهي. ١٤٦- ڇا توهان کي انهن شين ۾ بي فڪري سان رهڻ ڏنو ويندو، جيڪي هتي آهن ١٤٧- باغن ۽ چشمن ۾ ١٤٨- ۽ کجين ۾، جن جا گوشا نرم ۽ نازڪ آهن ١٤٩- ۽ توهان جبل ٽُڪي گهر ٺاهيندا آهيو ١٥٠- ۽ فخر ڪندا آهيو، پوءِ الله کان ڊڄو ۽ منهنجي ڳالهہ مڃو ١٥١- ۽ حد کان لنگهي وڃڻ وارن جي ڳالهہ نہ مڃو، ١٥٢- جيڪي زمين ۾ فساد وجهندا آهن ۽ اصلاح نہ ڪندا آهن.

١٥٣- انهن چيو توتي ڪنهن جادو ڪري ڇڏيو آهي. ١٥٤- تون رڳو اسان جهڙو هڪ ماڻهو آهين، پوءِ تون ڪا نشاني آڻ. جيڪڏهن تون سچو آهين. ١٥٥- صالح چيو اها هڪ ڏاڇي آهي، ان جي لاءِ پاڻي پيئڻ جو هڪ وارو آهي ۽ هڪ مقرر ڏينهن جو وارو توهان لاءِ آهي ١٥٦- ۽ ڪيس کو ايذاءُ

نہ پھچائجو، نہ تہ هڪ وڏي ڏينهن جو عذاب توهان کي پڪڙي وٺندو، ١٥٧- پوءِ انهن ان ڏاڇي جون ڪچيون ڪپي وڌيون، پوءِ پشيمان ٿيا، ١٥٨- پوءِ انهن کي عذاب پڪڙي ورتو. بيشڪ ان ۾ نشاني آهي ۽ انهن مان اڪثر ماڻهو مڃڻ وارا نہ هئا، ١٥٩- ۽ بيشڪ تنهنجو رب زبردست آهي، رحمت وارو آهي.

١٦٠- لوط جي قوم رسولن کي ڪوڙو ڄاتو. ١٦١- جڏهن سندن ڀاءُ لوط انهن کي چيو ڇا توهان ڊڄو نہ ٿا. ١٦٢- آئون توهان لاءِ هڪ امين رسول آهيان. ١٦٣- پوءِ الله کان ڊڄو ۽ منهنجي ڳالهه مڃو. ١٦٤- آئون ان تي توهان کان ڪو اجر نہ ٿو گهران. منهنجو اجر تہ رب العالمين جي ذمي آهي. ١٦٥- ڇا توهان دنيا وارن مان مردن وٽ ويندا آهيو ١٦٦- ۽ توهان جي رب توهان لاءِ جيڪي زالون پيدا ڪيون آهن. انهن کي ڇڏيو ٿا. بلڪ توهان حد کان لنگهي وڃڻ وارا ماڻهو آهيو.

١٦٧- انهن چيو تہ اي لوط! جيڪڏهن تون باز نہ آئين تہ ضرور تون لوڏيو ويندين. ١٦٨- ان چيو تہ آئون توهان جي عمل کان سخت بيزار آهيان. ١٦٩- اي منهنجا رب! تون مون کي ۽ منهنجي گهروارن کي انهن جي عمل کان نجات ڏي. ١٧٠- پوءِ اسان ان کي ۽ سندس سيني گهروارن کي بچائي ورتو، ١٧١- پر هڪ پوڙهي اها رهڻ وارن ۾ رهجي وئي. ١٧٢- پوءِ اسان ٻين کي هلاڪ ڪري ڇڏيو ١٧٣- ۽ اسان انهن تي وسايو هڪ مينهن، پوءِ ڪهڙو برو مينهن هو جيڪو انهن تي وسيو، جن کي ڊيڄاريو ويو هو. ١٧٤- بيشڪ ان ۾ نشاني آهي ۽ انهن مان اڪثر مڃڻ وارا نہ آهن ١٧٥- ۽ بيشڪ تنهنجو رب زبردست آهي، رحمت وارو آهي.

١٧٦- اصحاب ايڪ رسولن کي ڪوڙو ڄاتو. ١٧٧- جڏهن شعيب

انهن کي چيو ڇا توهان ڊڄو نه ٿا. ١٧٨- آئون توهان لاءِ هڪ امين رسول آهيان. ١٧٩- پوءِ الله کان ڊڄو ۽ منهنجي ڳالهه مڃو ١٨٠- ۽ آئون ان تي توهان کان ڪو اجر نه ٿو گهران. منهنجو اجر رب العالمين جي ذمي آهي. ١٨١- توهان پورو پورو ماپيو ۽ نقصان ڏيڻ وارمان نه ٿيو ١٨٢- ۽ سڌي ساهمي سان توريو ١٨٣- ۽ ماڻهن کي سندن شيون گهٽائي نه ڏيو ۽ زمين ۾ فساد نه پکيڙيو ١٨٤- ۽ ان ذات کان ڊڄو جنهن توهان کي پيدا ڪيو ۽ اڳين نسلن کي به.

١٨٥- انهن چيو توتي ته ڪنهن جادو ڪري چڏيو آهي ١٨٦- ۽ تون اسان جهڙو ئي هڪ ماڻهو آهين ۽ اسان توکي ڪوڙن ماڻهن مان خيال ڪندا آهيون. ١٨٧- پوءِ اسان جي مٿان آسمان مان ڪو ٽڪرو ڪيرائي، جيڪڏهن تون سچو آهين. ١٨٨- شعيب چيو منهنجو رب چڱي طرح ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجهه توهان ڪري رهيا آهيو. ١٨٩- پوءِ انهن ان کي ڪوڙو ڄاتو پوءِ انهن کي ڪڙن واري ڏينهن جي عذاب پڪڙي ورتو. ١٩٠- بيشڪ اهو هڪ وڏي ڏينهن جو عذاب هو. بيشڪ ان ۾ نشاني آهي ۽ انهن مان اڪثر مڃڻ وارا نه آهن ١٩١- ۽ بيشڪ تنهنجو رب زبردست آهي رحمت وارو آهي.

١٩٢- بيشڪ اهو جهانن جي رب جو نازل ڪيل ڪلام آهي. ١٩٣- ان کي امانت دار فرشتي لاٿو ١٩٤- تنهنجي دل تي، ته جيئن تون ڊيڄارڻ وارن مان ٿئين. ١٩٥- صاف عربي زبان ۾ ١٩٦- ۽ ان جو ذکر اڳين ماڻهن جي ڪتابن ۾ آهي ١٩٧- ۽ ڇا انهن لاءِ اها نشاني نه آهي ته ان کي بني اسرائيل جا عالم ڄاڻن ٿا.

١٩٨- ۽ جيڪڏهن اسان ان کي ڪنهن عجمي تي نازل ڪيون ها. ١٩٩- پوءِ هو ان کي پڙهي ٻڌائي ها ته اهي ان تي ايمان آڻڻ وارا نه ٻڌن ها. ٢٠٠- اهڙي طرح گنهگارن جي دلين ۾ اهو (انڪار) وڌو سون. ٢٠١- اهي

ماڻهو ايمان نہ آڻيندا. جيستائين سخت عذاب ڏسي نہ وڃن. ٢٠٢- پوءِ اهو انهن تي اوچتو اچي ويندو ۽ انهن کي خبر بہ نہ هوندي. ٢٠٣- پوءِ هو چوندا تہ ڇا اسان کي ڪجھ مهلت ملي سگھي ٿي.

٢٠٤- ڇا اهي اسان جي عذاب کي جلد گھري رهيا آهن. ٢٠٥- ڀلا ڏس تہ جيڪڏهن اسان انهن کي ڪجھ سالن تائين فائدو پهچائيندا رهون، ٢٠٦- پوءِ انهن تي اها شيءِ اچي وڃي جنهن سان انهن کي ڏيڇاريو پيو وڃي ٢٠٧- تہ اهو فائدو سندن ڪهڙي ڪم ايندو ٢٠٨- ۽ اسان ڪنهن وسندي کي هلاڪ نہ ڪيو آهي، پر ان لاءِ ڊيڄارڻ وارا هئا. ٢٠٩- ياد ڏيارڻ جي لاءِ ۽ اسان ظالم نہ آهيون ٢١٠- ۽ ان کي شيطان کٽي نازل نہ ٿيندا آهن ٢١١- ۽ نڪي کين جڳائيندو آهي ۽ نہ اهي ايئن ڪري سگھن ٿا. ٢١٢- اهي ان کي ٻڌڻ کان روڪيا ويا آهن.

٢١٣- تنهن ڪري الله سان گڏ ڪنهن ٻئي معبود کي نہ سڏ، نہ تہ عذاب وارن مان ٿيندين ٢١٤- ۽ پنهنجن ويجهن مائٽن کي ڊيڄار ٢١٥- ۽ مؤمنن مان جيڪو تنهنجي تابعداري ڪري تنهن لاءِ پنهنجا بازو جهڪائي. ٢١٦- پوءِ جيڪڏهن اهي تنهنجي نافرماني ڪن تہ چؤ جيڪو ڪجھ توهان ڪري رهيا آهيو، ان کان آئون بري آهيان ٢١٧- ۽ زبردست ۽ مهربان (الله) تي پروسو رک، ٢١٨- جيڪو ڏسي ٿو توکي جڏهن تون اٺندو آهين ٢١٩- ۽ سجدو ڪندڙن ۾ تنهنجو ڦرڻ بہ. ٢٢٠- بيشڪ اُهو ٻڌڻ وارو ڄاڻڻ وارو آهي.

٢٢١- ڇا آئون توهان کي ٻڌايان تہ شيطان ڪنهن تي لهندا آهن. ٢٢٢- اهي هر ڪوڙي گنهگار تي لهندا آهن، ٢٢٣- جيڪي ٻڌل ڳالهہ ڪن ۾ وجهندا آهن ۽ انهن مان اڪثر ڪوڙا آهن ٢٢٤- ۽ شاعرن جي پويان بي راهہ ماڻهو هلندا آهن. ٢٢٥- ڇا تو نہ ڏٺو تہ هو هر وادي ۾ ٻڏندا وتندا آهن

٢٢٦- ۽ اهي اهو چوندا آهن جيڪو ڪندا نہ آهن، ٢٢٧- پر جن ماڻهن ايمان آندو ۽ چڱا ڪم ڪيا ۽ انهن الله کي گهڻو ياد ڪيو ۽ انهن بدلو ورتو، ان جي بعد جڏهن انهن تي ظلم ٿيو ۽ ظلم ڪرڻ وارن کي جلد معلوم ٿي ويندو تہ انهن کي ڪهڙي جاءِ تي موٽي وڃڻو آهي.

سورة النمل-٢٧

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- طا سين، هي آيتون آهن قرآن جون ۽ هڪ واضح ڪتاب جون.
٢- رهنمائي ۽ خوشخبري ايمان وارن لاءِ ٣- جيڪي نماز قائم ڪندا آهن ۽ زڪوات ڏيندا آهن ۽ اُهي آخرت تي يقين رکندا آهن. جيڪي ماڻهو آخرت تي ايمان نہ ٿا رکن، ٤- سندن ڪمن کي اِسان سندن لاءِ خوشنما بٹائي ڇڏيو آهي. پوءِ اُهي ڀٽڪي رهيا آهن. ٥- اهي اُهي آهن جن لاءِ بري سزا آهي ۽ اهي آخرت ۾ سخت خساري ۾ هوندا ٦- ۽ بيشڪ قرآن توکي هڪ حڪيم ۽ عليم طرفان ڏنو پيو وڃي.

٧- جڏهن موسيٰ پنهنجي گهروارن کي چيو تہ مون هڪ باهہ ڏٺي آهي، آئون اتان کا خبر آڻيان ٿو يا ٻاريل ٽاندو آڻيان ٿو، تہ جيئن توهان سيکيو.
٨- پوءِ جڏهن هو ان وٽ پهتو تہ آواز ڏنو ويو تہ مبارڪ آهي جيڪو باهہ ۾ آهي ۽ جيڪو سندس چوگرد آهي ۽ پاڪ آهي الله جيڪو رب آهي سيني جهانن جو.

٩- اي موسيٰ! آئون آهيان الله غالب حڪمت وارو ١٠- ۽ تون پنهنجي لٺ کي اڇل. پوءِ جڏهن هن ان کي اهڙي طرح حرڪت ڪندي ڏٺو جڻ اهو نانگ هجي تہ هو پٺي ڏيئي ڀڳو ۽ پوئتي مڙي نہ ڏٺائين. اي موسيٰ! نہ ڊڄ. مون

وٽ پيغمبر ڊڄندا نہ آهن. ١١- پر جنهن زيادتي ڪئي، پوءِ ان برائي کان پوءِ ان کي پلائي سان بدلائي ڇڏيو تہ آئون بخشڻ وارو مهربان آهيان. ١٢- ۽ تون پنهنجو هٿ پنهنجي گريبان ۾ وجهہ. اهو ڪنهن عيب جي بغير چمڪندڙ ٿي نڪرندو. اهي ٻئي ملائي نَوَ نشانين سان فرعون ۽ ان جي قوم وٽ وڃ. بيشڪ اهي نافرمان ماڻهو آهن. ١٣- پوءِ جڏهن انهن وٽ اُسان جون واضح نشانيون آيون، انهن چيو هي پڌرو جادو آهي ١٤- ۽ هنن اُنهن جو انڪار ڪيو، حالانڪ سندن دلين انهن جو يقين ڪري ورتو هو، ظلم ۽ وڏائي جي ڪري. پوءِ ڏس تہ ڪهڙو برو انجام ٿيو فسادين جو.

١٥- ۽ اسان دائود ۽ سليمان کي علم عطا ڪيو ۽ انهن ٻنهي چيو تہ شڪر آهي اللّٰه جو جنهن اسان کي پنهنجن گهڻن ئي ايمان وارن ٻانهن تي فضيلت عطا فرمائي ١٦- ۽ دائود جو وارث سليمان ٿيو ۽ چيائين اي انسانو! اسان کي پکين جي ٻولي سيکاري وئي آهي ۽ اسان کي هر قسم جي شيءِ ڏني وئي آهي. بيشڪ اهو پڌرو فضل آهي.

١٧- ۽ سليمان لاءِ جنن ۽ ماڻهن ۽ پکين مان سندس لشڪر جمع ڪيا ويا، پوءِ انهن جون جماعتون ناهيون ويون. ١٨- ايستائين جڏهن اهي ڪولين جي وادي پهتا، هڪ ڪول چيو اي ڪوليون! پنهنجي ٻرن ۾ گهڙي وڃو ڪٿي سليمان ۽ ان جو لشڪر توهان کي بيخبري ۾ لتاڙي نہ ڇڏي. ١٩- پوءِ سليمان ان جي ڳالهہ تي مرڪندي ڪلي ڏيو ۽ چيائين ۽ اي منهنجا رب! مون کي توفيق ڏي تہ آئون تنهنجي نعمت جو شڪر ادا ڪريان جيڪا تو مون تي ۽ منهنجي والدين تي ڪئي آهي ۽ اهو تہ آئون نيڪ ڪم ڪريان جيڪي تو کي پسند هجن ۽ پنهنجي رحمت سان تون مون کي پنهنجي نيڪ ٻانهن ۾ داخل ڪر.

٢٠- ۽ سليمان پکين جو جائزو ورتو تہ چيائين ڇا ڳالهہ آهي تہ آئون هُد

هُد کي نہ ڏسي رهيو آهيان. ٢١- يا هو کٹي غائب ٿي ويو آهي آئون ان کي سخت سزا ڏيندس يا ان کي ذبح کندس يا هو منهنجي سامهون کو پڌرو دليل آڻي، ٢٢- گهٹي دير نہ گذري جو ان اچي چيو تہ مون هک شيءِ جي خبر آندي آهي جنهن جي تو کي خبر نہ هئي ۽ مون سبا کان هک پکي خبر آندي آهي. ٢٣- مون ڏٺو تہ هک عورت انهن تي بادشاهي کندي آهي ۽ ان کي هر شيءِ ميسر آهي ۽ ان جو هک وڏو تخت آهي. ٢٤- مون ان کي ۽ ان جي قوم کي الله کان سواءِ سج کي سجدو کندي ڏٺو ۽ شيطان سندن عملن کي سندن لاءِ سينگاريو آهي. پوءِ انهن کي واٽ کان روکي ڇڏيو تنهن کري اهي راهہ نہ ٿا لهن، ٢٥- اهي الله کي چو نہ ٿا سجدو کن، جيکو آسمانن ۽ زمين جي ڳجهين شين کي پڌرو کندو آهي ۽ هو ڄاڻي ٿو جيکو کجهہ توهان لکائيندا آهيو ۽ جيکو کجهہ توهان ظاهر کندا آهيو. ٢٦- الله، ان کان سواءِ کو معبود نہ آهي مالک عرش عظيم جو.

٢٧- سليمان چيو اسان ڏسنداسون تہ تو سچ چيو يا تون کوڙن مان آهين. ٢٨- منهنجو هي خط کٹي وڃ. پوءِ ان کي انهن ڏانهن اڇلائي ڇڏ. پوءِ انهن کان هٹي ويجانءِ. پوءِ ڏسجانءِ تہ هو چا ردعمل ظاهر کن ٿا. ٢٩- سبا جي ملک چيو تہ اي دربار وارو! مون ڏانهن هک سڳورو خط اڇليو ويو آهي. ٣٠- اهو سليمان طرفان آهي ۽ بيشک اهو الله ٻاجهاري مهربان جي نالي سان آهي. ٣١- منهنجي مقابلي ۾ سرڪشي نہ کريو ۽ فرمانبردار ٿي کري مون وٽ اچو. ٣٢- ملک چيو تہ اي دربار وارو! منهنجي معاملي ۾ مون کي صلاح ڏيو. آئون کنهن معاملي جو فيصلو نہ کندي آهيان، جيستائين توهان حاضر نہ هجو. ٣٣- انهن چيو اسان زورآور ماڻهو آهيون ۽ سخت ويڙهاک آهيون ۽ فيصلو توهان جي اختيار ۾ آهي. پوءِ تون پاڻ ڏسي وٺ تہ کهڙو حکم ٿي

ڏئين. ٣٤- ملڪ چيو ته بادشاهه جڏهن ڪنهن وسندي ۾ داخل ٿيندا آهن ته ان
ڪي خراب ڪري ڇڏيندا آهن ۽ ان جي عزت وارن ڪي ذليل ڪندا آهن ۽ اهوئي
هي ماڻهو ڪندا ٣٥- ۽ آئون انهن ڏانهن هڪ سوڪڙي موڪليان ٿي. پوءِ ڏسان
ٿي ته سفير ڪهڙو جواب آڻين ٿا.

٣٦- پوءِ جڏهن سفير سليمان وٽ پهتو، ان چيو ڇا توهان مال سان
منهنجي مدد ڪرڻ چاهيو ٿا. پوءِ الله جيڪو ڪجهه مون کي ڏنو آهي، اهو ان
کان بهتر آهي جيڪو ان توهان کي ڏنو آهي، بلڪ توهان ئي پنهنجن تحفن
سان خوش ٿيو. ٣٧- انهن وٽ واپس موڪي ويو. اسان انهن تي اِهڙ لشکر
وٺي ايندا سون جن جو مقابلو اُهي نه ڪري سگهندا ۽ اسان انهن کي اُتان بيعزت
ڪري ڪڍي ڇڏيندا سون ۽ اهي خوار ٿيندا.

٣٨- سليمان چيو اي دربار وارو! توهان مان ڪير ان جو تخت مون وٽ
آڻي ٿو، ان کان پهرين جو اهي ماڻهو تابعدار ٿي مون وٽ اچن. ٣٩- جنن مان
هڪ وڏي جن چيو آئون ان کي توهان وٽ آڻيندس ان کان پهرين جو توهان
پنهنجي جاءِ تان اٿو ۽ آئون ان تي قدرت رکڻ وارو امانتدار آهيان. ٤٠- جنهن
وٽ ڪتاب جو هڪ علم هو، ان چيو آئون تنهنجي نگاهه جي توڙانهن موٽڻ
کان پهرين ان کي تو وٽ آڻيندس. پوءِ جڏهن ان تخت کي پاڻ وٽ رکيل ڏٺو ته
ان چيو اهو منهنجي رب جو فضل آهي، ته جيئن هو مون کي جانچي ته آئون
شڪر ڪريان ٿو يا ناشڪري ۽ جيڪو ماڻهو شڪر ڪندو، هو پنهنجي ئي لاءِ
شڪر ڪندو آهي ۽ جيڪو شخص ناشڪري ڪري ته منهنجو رب بي نياز
آهي ڪرم ڪرڻ وارو آهي.

٤١- سليمان چيو ته ان جي تخت جي (شڪل) مٽايو، ڏسون هو سمجهي
ٿي يا انهن ماڻهن مان ٿئي ٿي جن کي سمجهه نه آهي. ٤٢- پوءِ جڏهن هو آئي ته

چيو ويو چا تنهنجو تخت اهڙو ئي آهي. ان چيو جڙ تہ هي اهو ئي آهي ۽ اسان کي ان کان اڳ معلوم ٿي چڪو هو ۽ اسان فرمانبردارن مان آهيون ٤٣- ۽ ان کي روڪي رکيو هو انهن شين جن کي هو الله کان سواءِ پوڄيندي هئي. هو منڪر ماڻهن مان هئي. ٤٤- ان کي چيو ويو تہ محل ۾ داخل ٿي، پوءِ جڏهن هن ان کي ڏٺو تہ ان خيال ڪيو تہ اِهو اونهو پاڻي آهي ۽ پنهنجي ٻنهي پنڻين کي ظاهر ڪيائين، سليمان چيو هي تہ هڪ محل آهي جيڪو شيشن سان ٺاهيو ويو آهي. ان چيو تہ اي منهنجا رب! مون پنهنجي جان تي ظلم ڪيو ۽ مون سليمان سان گڏ الله رب العالمين تي ايمان آندو.

٤٥- ۽ اسان ثمود ڏانهن سندن ڀاءُ صالح کي موڪليو تہ الله جي عبادت ڪريو. پوءِ اهي ٻہ ڌريون ٻڄي پاڻ ۾ جهڳڙو ڪرڻ لڳا. ٤٦- ان چيو تہ اي منهنجي قوم! توهان پلائي کان اڳ برائي جي لاءِ ڇو جلدي ڪري رهيا آهيو. توهان الله کان معافي ڇو نہ ٿا گهرو، تہ جيئن توهان تي رحم ڪيو وڃي. ٤٧- انهن چيو اسان تہ توکي ۽ جيڪي توسان گڏ آهن انهن کي نياڳو سمجهون ٿا. ان چيو توهان جو نياڳ الله وٽ آهي، بلڪ توهان تہ آزمايا پيا وڃون.

٤٨- ۽ شهر ۾ نَوَ ماڻهو هئا جيڪي زمين ۾ فساد ڪندا هئا ۽ اصلاح جو ڪم نہ ڪندا هئا. ٤٩- انهن چيو توهان الله جو قسم کڻو تہ اسان ان کي ۽ ان جي گهروارن کي راتاهون هٽي هلاڪ ڪري ڇڏيون. پوءِ سندس وارث کي چونداسون تہ اسان ان جي گهروارن جي هلاڪ ٿيڻ وقت موجود نہ هئاسون ۽ بيشڪ اسان سچا آهيون ٥٠- ۽ انهن هڪ تدبير ڪئي ۽ اسان ٻہ هڪ تدبير ڪئي ۽ انهن کي خبر ٻہ نہ پئي. ٥١- پوءِ ڏسو ڪهڙو انجام ٿيو سندن تدبير جو. اسان انهن کي ۽ سندن سڄي قوم کي هلاڪ ڪري ڇڏيو. ٥٢- پوءِ هي آهن انهن جا گهر ويران پيل سندن ظلم جي ڪري، بيشڪ ان ۾ سبق آهي انهن

ماڻهن لاءِ جيڪي سمجهن ٥٣- ۽ اسان انهن ماڻهن کي بچائي ورتو جن ايمان آندو ۽ جيڪي ڊڄندا هئا.

٥٤- ۽ لوط کي جڏهن ان پنهنجي قوم کي چيو ڇا توهان بيحيائي ڪندا آهيو ۽ توهان ڏسو ٿا. ٥٥- ڇا توهان عورتن کي ڇڏي مردن ڏانهن شهوت سان ويندا آهيو. بلڪ توهان جاهل قوم آهيو. ٥٦- پوءِ ان جي قوم جو جواب ان کان سواءِ ٻيو ڪجهه نه هو ته انهن لوط جي گهروارن کي پنهنجي وسندي مان ڪيي ڇڏيو. اُهي ماڻهو پاڪ صاف بڻجن ٿا.

٥٧- پوءِ اسان ان کي ۽ ان جي ماڻهن کي نجات ڏني، سواءِ ان جي زال جي جنهن جو پوئتي رهجي وڃڻ اسان طي ڪري ڇڏيو هو ٥٨- ۽ اسان انهن تي مينهن وسايو سون. پوءِ ڪهڙو نه برو وسائڻ هو انهن تي جن کي ڊيڄاريو ويو هو. ٥٩- چؤ سپ ساراهه آهي الله جي لاءِ ۽ سلام هجي ان جي انهن ٻانهن تي جن کي ان چونڊيو. ڇا الله بهتر آهي يا اهي جن کي هو شريڪ ڪندا آهن.

☆ ٦٠- ٻلا اهو ڪير آهي جنهن آسمانن ۽ زمين کي پيدا ڪيو ۽ توهان لاءِ آسمان مان پاڻي وسايو. پوءِ اسان ان سان رونق وارا باغ ڄمايا سون، توهان جي وس ۾ نه هو جو توهان انهن وڻن کي ڄمائي سگهو ها. ڇا الله سان ڪو ٻيو معبود آهي، بلڪ اهي راهه کان هٽيل ماڻهو آهن. ٦١- ٻلا ڪنهن زمين کي ٽڪاءُ جي لائق بڻايو ۽ ان جي وچ ۾ نهرون جاري ڪيون ۽ ان لاءِ هن جبل بڻايا ۽ ٻن سمندن جي وچ ۾ اوٽ بڻائي، ڇا الله تعاليٰ سان ڪو ٻيو معبود آهي، بلڪ انهن مان اڪثر ماڻهو نٿا ڄاڻين.

٦٢- ڪير آهي جيڪو بيوس جي پڪار ٻڌي ٿو ۽ ان جي ڏک کي پري ڪري ٿو ۽ توهان کي زمين جو جانشين بڻائي ٿو. ڇا الله تعاليٰ کان سواءِ ڪو ٻيو معبود آهي. توهان تمام ٿوري نصيحت وٺو ٿا. ٦٣- ڪير آهي جيڪو

توهان کي بر ۾ بحر جي اونداهين ۾ رستو ڏيکاري ٿو ۽ کير پنهنجي رحمت کان اڳ هوا کي خوشخبري بٽائي موڪلي ٿو. ڇا الله سان کو ٻيو معبود آهي. الله تمام مٿانهون آهي انهن کان جن کي اُهي شريڪ ڪندا آهن. ٦٤- کير آهي جيڪو مخلوق جي ابتدا ڪري ٿو ۽ وري ان کي ٻيهر بٽائيندو ۽ کير توهان کي آسمانن ۽ زمين مان روزي ڏي ٿو. ڇا الله سان کو ٻيو معبود آهي. چؤ ته پنهنجو دليل آڻيو جيڪڏهن توهان سچا آهيو.

٦٥- چؤ ته الله کان سواءِ آسمانن ۽ زمين ۾ کو غيب جو علم نه ٿو رکي ۽ اُهي نه ٿا ڄاڻن ته هو ڪڏهن اٿاريا ويندا. ٦٦- بلڪ آخرت جي باري ۾ سندن علم الجهي ويو آهي. بلڪ اُهي ان کان شڪ ۾ آهن. بلڪ اهي ان کان انڌا آهن ٦٧- ۽ انڪار ڪرڻ وارن چيو ڇا جڏهن اسان متي ٿي ويندا سون ۽ اسان جا ابا ڏاڏا ٻه، ته ڇا اسان زمين مان ڪيڏيا ويندا سون. ٦٨- ان جو واعدو اسان کي ٻ ڏنو ويو ۽ اسان کان اڳ ۾ اسان جي ابن ڏاڏن کي ٻ، اهي رڳو اڳين جون آکاڻيون آهن. ٦٩- چؤ زمين ۾ گهمو ڦرو، پوءِ ڏسو ته مجرمن جو انجام ڇا ٿيو.

٧٠- ۽ انهن تي غم نه ڪر ۽ تنگ دل نه ٿي. انهن تدبيرن تي جيڪي اُهي ڪري رهيا آهن. ٧١- ۽ اهي چوندا آهن ته اهو واعدو ڪڏهن (پورو) ٿيندو جيڪڏهن تون سچو آهين. ٧٢- چؤ ته جنهن شيءِ جي توهان جلدي ڪري رهيا آهيو شايد ان مان ڪجھ توهان جي ويجهو ئي هجي ٧٣- ۽ بيشڪ توهان جو رب ماڻهن تي وڏو فضل ڪرڻ وارو آهي. پر انهن مان اڪثر شڪر نه ڪن ٧٤- ۽ بيشڪ تنهنجو رب خوب ڄاڻي ٿو جيڪي سندن سينا لڪائيندا آهن ۽ جيڪو ظاهر ڪندا آهن ٧٥- ۽ آسمانن ۽ زمين جي ڪا ڳجهي شيءِ نه آهي جيڪا هڪ واضح ڪتاب ۾ لکيل نه هجي.

٧٦- بيشڪ هي قرآن بني اسرائيل تي گهڻين شين ڪي واضح ڪي رهيو آهي جن ۾ اُهي اختلاف ڪندا آهن ٧٧- ۽ اهو هدايت ۽ رحمت آهي ايمان وارن جي لاءِ. ٧٨- بيشڪ تنهنجو رب پنهنجي حڪم جي ذريعي انهن جي وچ ۾ فيصلو ڪندو ۽ اهو زبردست آهي ڄاڻڻ وارو آهي. ٧٩- پوءِ اللّٰه تي پروسو ڪر. بيشڪ تون واضح حق تي آهين. ٨٠- تون مُردن کي نه ٻُڌائي سگهين ۽ نه تون ٻوڑن کي پنهنجو سڏ ٻڌائي سگهين ٿو. جڏهن ته اُهي پٺي ڏئي هليا وڃن ٨١- ۽ نه تون انڌن کي سندن گمراهي کان بچائي رستو ڏيکارڻ وارو آهين، تون ته صرف انهن کي ٻڌائي سگهين ٿو جيڪي اسان جي آيتن تي ايمان آڻين ٿا، پوءِ فرمانبردار بڻجي ويندا آهن.

٨٢- ۽ جڏهن متن ڳالهه (عذاب) پوري ٿيڻ واري هوندي ته اسان انهن لاءِ زمين مان هڪ جانور ڪيڏاسون جيڪو انهن سان ڳالهائيندو. انهيءَ ڪري جو ماڻهو اسان جي آيتن تي يقين نه رکندا هئا ٨٣- ۽ جنهن ڏينهن اسان هر امت مان هڪ ٽولو انهن ماڻهن جو گڏ ڪنداسون جن اسان جي آيتن کي ڪوڙو ڄاتو، پوءِ سندن صف بندي ڪئي ويندي ٨٤- ايستائين جڏهن اهي اچي ويندا ته اللّٰه تعاليٰ چوندو ته توهان منهنجن آيتن کي ڪوڙو ڄاتو، حالانڪ توهان انهن کي سمجهو ئي نه هو، پوءِ ٻڌايو ته توهان ڪهڙو ڪم ڪيو ٿي، ٨٥- ۽ انهن تي ڳالهه پوري ٿي ويندي ان سبب جي ڪري ته انهن ظلم ڪيو، پوءِ هو ڪجهه نه ڳالهائي سگهندا. ٨٦- ڇا انهن نه ڏٺو ته اسان رات ٻڌائي، ته جيئن ماڻهو ان ۾ آرام ڪن ۽ ڏينهن ته ان ۾ ڏسن. بيشڪ ان ۾ نشانيون آهن انهن ماڻهن لاءِ جيڪي يقين ڪندا آهن.

٨٧- ۽ جنهن ڏينهن صور ڦوڪيو ويندو ته گهٻرائجي ويندا جيڪي آسمانن ۾ آهن ۽ جيڪي زمين ۾ آهن، پر اهو جن لاءِ اللّٰه چاهي ۽ سيئي هليا

ايندا ان جي اڳيان عاجزي سان، ٨٨- ۽ تون جبلن کي ڏسي گمان ڪندو آهين ته هو جميل آهن ۽ اُهي هلندا جيئن ڪڪر هلن، هي الله جي ڪاريگري آهي، جنهن هر شيءِ کي محڪم ڪيو آهي، بيشڪ هو ڄاڻي ٿو جيڪو توهان ڪريو ٿا. ٨٩- جيڪو ماڻهو پلائي ڪٽي ايندو ته ان لاءِ ان کان بهتر آهي ۽ اُهو ان ڏينهن گهبراهٽ کان محفوظ هوندو ٩٠- ۽ جيڪو ماڻهو برائي ڪٽي آيو ته اهڙا ماڻهو اونڌي منهن باهه ۾ وڌا ويندا. توهان اهوئي بدلو پائي رهيا آهيو جيڪو توهان ڪندا هئا.

٩١- مون کي اهوئي حڪم ڏنو ويو آهي ته آئون هن شهر جي رب جي عبادت ڪريان جنهن ان کي تعظيم وارو ڪيو ۽ هر شيءِ ان ئي جي آهي ۽ مون کي حڪم ڏنو ويو آهي ته آئون فرمانبرداري ڪرڻ وارن مان ٿيان ٩٢- ۽ اهو ته قرآن کي پڙهايان، پوءِ جيڪو ماڻهو راهه تي ايندو ته هو پنهنجي لاءِ راهه تي ايندو ۽ جيڪو گمراهه ٿيو ته چئي ڇڏ ته آئون صرف ڊيڄارڻ وارن مان آهيان ٩٣- ۽ چؤ ته سڀ ساراهه الله لاءِ آهي. هو توهان کي پنهنجون نشانيون ڏيکاريندو. پوءِ توهان انهن کي سڃاڻي ونڊندؤ ۽ توهان جو رب ان کان بيخبر نه آهي جيڪو توهان ڪندا آهيو.

سورة القصص-٢٨

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- طا سين ميم. ٢- هي واضح ڪتاب جون آيتون آهن ٣- اسان موسيٰ ۽ فرعون جو ڪجهه حال توکي ٺيڪ ٺيڪ پڌايون ٿا انهن ماڻهن لاءِ جيڪي ايمان آڻين، ٤- بيشڪ فرعون زمين ۾ سرڪشي ڪئي ۽ هُن ان جي رهاڪن کي ٽولن ۾ تقسيم ڪري ڇڏيو. انهن مان هڪ ٽولي کي ان ڪمزور

ڪري رکيو هو. هو سندن چوڪرن کي ذبح ڪندو هو ۽ سندن عورتن کي زندهہ رکندو هو. بيشڪ هو فساد ڪرڻ وارن مان هو ٥- ۽ اسان چاهيو ٿي تہ انهن ماڻهن تي احسان ڪريون جيڪي زمين ۾ ڪمزور ڪيا ويا هئا ۽ کين سردار بڻايون ۽ کين وارث بڻايون ٦- ۽ کين زمين ۾ اقتدار عطا ڪريون ۽ فرعون ۽ هامان ۽ سندن فوجن کي اهو ڏيکاريون جنهن کان اهي ڊڄندا هئا.

٧- ۽ اسان موسيٰ جي ماءُ کي الهام ڪيو تہ ان کي کير پيار پوءِ جڏهن توکي ان بابت ڊپ ٿئي تہ ان کي دريا ۾ وجهي ڇڏ ۽ انديشو نہ ڪر ۽ نہ غمگين ٿي. اسان ان کي تو وٽ موٽائي آڻينداسون ۽ ان کي پيغمبرن مان بڻائينداسون. ٨- پوءِ ان کي فرعون جي گهروارن کٹي ورتو، تہ جيئن هو سندن لاءِ دشمن ٿئي ۽ غم جو سبب بڻجي. بيشڪ فرعون ۽ هامان ۽ ان جا لشڪر خطاڪار هئا. ٩- ۽ فرعون جي زال چيو هي منهنجي لاءِ ۽ تنهنجي لاءِ اکين جو نار آهي، ان کي قتل نہ ڪر، من هي اسان کي نفعو ڏي يا اسان ان کي پٽ ڪريون ۽ اُهي نہ ڇاڻندا هئا.

١٠- ۽ موسيٰ جي ماءُ جو دل بي چين ٿي ويو. قريب هو جو هو ان کي ظاهر ڪري ڇڏيا ها، جيڪڏهن اسان ان جي دل کي نہ سنياليون ها، تہ جيئن هو يقين ڪرڻ وارن مان رهي. ١١- ۽ ان هن جي پيٺ کي چيو تہ تون ان جي پويان وڃ، پوءِ هو ان کي اجنبي بڻجي ڏسندي رهي ۽ انهن ماڻهن کي خبر نہ پئي ١٢- ۽ اسان اڳ ۾ ئي موسيٰ تي دائين کي روڪي ڇڏيو هو، پوءِ چوڪري چيو، ڇا آئون توهان کي اهڙن گهروارن جو ڏس ڏيان جيڪي ان کي توهان لاءِ سنياليون ۽ اُهي ان جي خيرخواهي ڪن، ١٣- پوءِ اسان ان کي ان جي ماءُ ڏانهن موٽائي ڇڏيو، تہ جيئن ان جون اکيون ٺرن ۽ هو غمگين نہ ٿئي ۽ تہ جيئن هو ڄاڻي وڻي تہ الله جو واعدو سچو آهي، پر اڪثر ماڻهو نہ ٿا ڄاڻن.

١٤- ۽ جڏهن موسيٰ پنهنجي جواني کي پهتو ۽ پختو ٿيو تہ اسان ان کي حڪمت ۽ علم عطا ڪيو ۽ اسان اهڙي طرح بدلو ڏيندا آهيون نيڪي ڪرڻ وارن کي.

١٥- ۽ شهر ۾ هو اهڙي وقت داخل ٿيو جڏهن تہ شهر وارا غفلت ۾ هئا، تہ ان اتي بن ماڻهن کي وڙهندي ڏٺو. هڪ ان جي پنهنجي قوم جو هو ۽ ٻيو دشمنن مان هو، تہ جيڪو ان جي قوم مان هو ان هن جي خلاف مدد طلب ڪئي جيڪو ان جي دشمنن مان هو، پوءِ موسيٰ ان کي مُڪ هنئي پوءِ ان کي پورو ڪيائين، موسيٰ چيو تہ هي شيطان جي ڪمن مان آهي، بيشڪ هو دشمن آهي، پڌرو گمراه ڪرڻ وارو. ١٦- ان چيو تہ اي منهنجا رب! مون پنهنجي جان تي ظلم ڪيو آهي، پوءِ تون مون کي بخشش ڪر، تہ پوءِ ڪيس بخشيائين. بيشڪ هو بخشڻ وارو، رحم ڪرڻ وارو آهي. ١٧- ان چيو تہ اي منهنجا رب! جيئن تو مون تي فضل ڪيو تہ آئون ڪڏهن مجرمن جو مددگار نہ ٿيندس.

١٨- پوءِ صبح ڪيائين شهر ۾ ڏڃندي انتظار ڪندي، تہ ڏٺائين تہ ساڳيو شخص جنهن ڪالهه مدد گهري هئي. اهو اڄ وري ان کي مدد لاءِ سڏي رهيو هو. موسيٰ چيو بيشڪ تون پڌرو گمراه آهين. ١٩- پوءِ جڏهن ان چاهيو تہ ان کي جهلي جيڪو انهن ٻنهي جو دشمن هو تہ ان چيو تہ اي موسيٰ ڇا تون مون کي قتل ڪرڻ چاهين ٿو جهڙي طرح تو ڪالهه هڪ ماڻهو کي قتل ڪيو، تون تہ زمين ۾ سرڪش ٻڌجي رهڻ چاهين ٿو، تون صلح ڪرڻ وارن مان ٿيڻ نہ ٿو چاهين ٢٠- ۽ هڪ ماڻهو شهر جي پرين پاسي کان ڊوڙندو آيو، ان چيو اي موسيٰ! درٻار وارا مشورو ڪري رهيا آهن تہ توکي مارين، پوءِ تون نڪري وڃ، آئون تنهنجي خيرخواهن مان آهيان. ٢١- پوءِ هو اتان ڏڃندي خبر وٺندي نڪتو، ان چيو تہ اي منهنجا رب! مون کي ظالم ماڻهن کان نجات ڏي.

٢٢- ۽ جڏهن ان مدين جو رخ ڪيو تہ ان چيو اميد آهي تہ منهنجو رب مون کي سڌي راهہ ڏيکاري ٢٣- ۽ جڏهن هو مدين جي پاڻي تي پهتو تہ اُتي ماڻهن جي هڪ جماعت کي پاڻي پيارينديِ ڏٺائين ۽ انهن کان الڳ هڪ پاسي ٻن عورتن کي ڏٺو تہ اُهي پنهنجن ٻڪرين کي روڪي ٻيٺيون آهن. موسيٰ انهن کان پڇيو توهان جو ڪهڙو ڪم آهي. انهن چيو تہ اسان پاڻي نہ ڏيا پيارين جيستائين ڏنار پنهنجو مال موڪائين ۽ اسان جو پيءُ ٻيڍو آهي ٢٤- تہ ان انهن جي جانورن کي پاڻي پياريو. پوءِ ڇانو ڏانهن موڪي ويو. پوءِ چيائين تہ اي منهنجا رب! تون جيڪا شيءِ پلائي مان مون ڏانهن موڪلين آئون ان جو محتاج آهيان.

٢٥- پوءِ انهن ٻنهي مان هڪ حيا سان هلندي آئي، ان چيو منهنجو پيءُ توکي سڏي رهيو آهي تہ تو اسان لاءِ جيڪو پاڻي پياريو ان جو توکي بدلو ڏي، پوءِ جڏهن هو ان وٽ آيو ۽ ان سان سڄو قصو بيان ڪيائين تہ ان چيو ڊپ نہ ڪر، تو ظالمن کان نجات حاصل ڪئي. ٢٦- انهن مان هڪ چيو تہ اي بابا! ان کي ملازم ڪري رک. بهترين ماڻهو جنهن کي تون ملازم ڪري رکين اُهو آهي جيڪو مضبوط ۽ امانت دار هجي، ٢٧- ان چيو تہ آئون چاهيان ٿو تہ پنهنجي انهن ٻن چوڪرين مان هڪ سان تنهنجو نڪاح ڪريان ان شرط تي تہ تون اٺ سال منهنجي ملازمت ڪرين، پوءِ جيڪڏهن تون ڏهہ سال پورا ڪرين تہ اهو تنهنجي طرفان احسان هوندو، ۽ آئون توتي سختي ڪرڻ نہ ٿو چاهيان، انشاءَ الله تون مون کي پلارو شخص لهندين. ٢٨- موسيٰ چيو اها ڳالهہ منهنجي ۽ تنهنجي وچ ۾ طي آهي. انهن ٻنهي مدتن مان جيڪا ٻ آئون پوري ڪريان تہ مون تي ڪو زور نہ هوندو ۽ جيڪو چئون ٿا ان تي الله شاهد آهي.

٢٩- پوءِ جڏهن موسيٰ مدت پوري ڪري چڏي ۽ هو پنهنجي گهر وارن

سان روانو ٿيو تہ ان طور ڈانهن هڪ باهہ ڏني ان پنهنجي گهروارن کي چيو تہ توهان ترسو. مون هڪ باهہ ڏني آهي شايد آئون اُتان کا خبر وٺي اچان يا باهہ جو ڪو ٽانبو آڻيان. تہ جيئن توهان سيکيو. ٣٠- پوءِ جڏهن هو اُتي پهتو تہ وادي جي ساڄي ڪناري کان برڪت واري جاءِ وٽ وڻ مان سڏيو ويو تہ اي موسيٰ! آئون اللّٰه آهيان سڄي جهانن جو مالڪ ٣١- ۽ تون پنهنجي لٺ اُڇل. پوءِ جڏهن هن ان کي حرڪت ڪندي ڏٺو تہ ڇڙ نانگ هجي تہ هو پٺي ڏئي پڳو ۽ مڙي نہ ڏٺائين. اي موسيٰ! اڳيان اچ ۽ نہ ڊڄ. تون بلڪل محفوظ آهين. ٣٢- پنهنجو هٿ گريبان ۾ وجهہ. اهو چمڪندي نڪرندو بغير ڪنهن مرض جي ۽ خوف واسطي پنهنجون ٻانهون پاڙ ۾ ملائي. پوءِ اِهي تنهنجي رب طرفان ٻہ دليل آهن. فرعون ۽ ان جي درٻار وارن وٽ وڃڻ جي لاءِ. بيشڪ اهي نافرمان ماڻهو آهن.

٣٣- موسيٰ چيو اي منهنجا رب! مون انهن ۾ هڪ ماڻهو کي قتل ڪيو آهي، تہ آئون ڊڄان ٿو تہ هو مون کي ماري وجهندا ٣٤- ۽ منهنجو ڀاءُ هارون مون کان زبان جي ڪري وڌيڪ چٽو ڳالهائيندڙ آهي. تنهن ڪري تون ان کي مون سان مددگار جي حيثيت سان موڪل تہ هو منهنجي تصديق ڪري. آئون ڊڄان ٿو تہ اهي ماڻهو مون کي ڪوڙو پائيندا. ٣٥- فرمايو ويو تہ اسان تنهنجي ڀاءُ سان تنهنجا بازو مضبوط ڪنداسون ۽ اسان توهان کي غلبو ڏينداسون. پوءِ اهي اوهان تائين نہ پهچي سگهندا. اسان جي نشانين سان توهان ٻئي ۽ توهان جي پيروي ڪرڻ وارا ئي غالب رهندا.

٣٦- پوءِ جڏهن موسيٰ انهن ماڻهن وٽ اسان جي واضح نشانين سان پهتو. انهن چيو تہ اهو رڳو هٿرادو جادو آهي ۽ اها ڳالهہ اسان پنهنجن اڳين ابن ڏاڏن ۾ نہ ٻڌي آهي ٣٧- ۽ موسيٰ چيو منهنجو رب چڱي طرح ڄاڻي ٿو. ان

کي جيڪو ان وٽان هدايت ڪٽي آيو آهي ۽ جنهن کي آخرت جو گهر ملندو. بيشڪ ظالم ڪامياب نہ ٿيندا. ٣٨- ۽ فرعون چيو تہ اي دربار وارو! آئون توهان لاءِ پاڻ کان سواءِ ڪنهن معبود کي نہ ٿو ڄاڻان. تہ اي هامان! مون لاءِ مٽي کي باهہ ڏي. پوءِ مون لاءِ هڪ بلند عمارت ٺاهہ. تہ جيئن آئون موسيٰ جي رب کي ڏسان ۽ آئون تہ ان کي ڪوڙو سمجهان ٿو.

٣٩- ۽ هُن ۽ ان جي فوجن زمين ۾ ناحق تڪبر ڪيو ۽ انهن سمجهيو تہ انهن کي اسان ڏانهن موٽڻو نہ آهي. ٤٠- پوءِ ڪيس ۽ سندس فوجن کي پڪڑيو سون. پوءِ انهن کي سمنڊ ۾ اڇلائي ڇڏيو سون تہ ڏسو ڪهڙو انجام ٿيو ظالمن جو ٤١- ۽ اسان انهن کي اڳواڻ بڻايو تہ باهہ ڏانهن سڏيندا آهن ۽ قيامت جي ڏينهن انهن کي مدد نہ ملندي ٤٢- ۽ اسان دنيا ۾ سندن پٺيان لعنت لڳائي ڇڏي ۽ قيامت جي ڏينهن اهي بدحال ماڻهن مان هوندا ٤٣- ۽ اسان اڳين امتن کي هلاڪ ڪرڻ کان پوءِ موسيٰ کي ڪتاب ڏنو ماڻهن لاءِ بصيرت جو سامان ۽ هدايت ۽ رحمت، تہ جيئن اُهي نصيحت وٺن.

٤٤- ۽ تون جبل جي اولهندي پاسي موجود نہ هئين جڏهن اسان موسي ڏانهن وحي موڪليوسون ۽ نہ تون شاهدن ۾ شامل هئين. ٤٥- پر اسان ڪيتريون ئي نسلون پيدا ڪيون. پوءِ انهن تي گهٽو زمانو گذري ويو ۽ تون مدين وارن ۾ نہ رهندو هئين جو انهن کي اسان جون آيتون پڌائين ها. پر اسان آهيون پيغمبر موڪلڻ وارا ٤٦- ۽ تون طور جي پاسي نہ هيئن جڏهن اسان موسيٰ کي سڏيو. پر اهو تنهنجي رب جو انعام آهي، تہ جيئن تون هڪ اهڙي قوم کي ڊيڄارين جن وٽ توکان اڳ ۾ ڪو ڊيڄارڻ وارو نہ آيو، تہ جيئن هو نصيحت وٺن.

٤٧- ۽ جيڪڏهن ايئن نہ هجي ها تہ انهن تي سندن عملن سبب ڪا آفت

اچي تہ هو چون اي اسان جا رب! تو اسان ڏانهن ڪو رسول چو نہ موڪليو جو اسان تنهنجي آيتن جي پيروي ڪريون ها ۽ اسان ايمان وارن مان ٿيون ها.
٤٨- پوءِ جڏهن انهن وٽ اسان جي طرفان حق آيو تہ انهن چيو تہ چو نہ هن کي اهڙو مليو جهڙو موسيٰ کي مليو هو. ڇا ماڻهن ان جو انڪار نہ ڪيو جيڪو ان کان اڳ موسيٰ کي ڏنو ويو هو. انهن چيو تہ بئي جادو آهن هڪ جهڙا ۽ انهن چيو تہ اسان ٻنهي جو انڪار ڪريون ٿا.
٤٩- چؤ تہ توهان الله وٽان ڪو ڪتاب آڻيو جيڪو هدايت ڪرڻ ۾ انهن ٻنهي کان بهتر هجي. آئون ان جي پيروي ڪندس جيڪڏهن توهان سچا آهيو.
٥٠- پوءِ جيڪڏهن اهي ماڻهو تنهنجي ڳالهہ قبول نہ ڪن تہ ڄاڻي وٺ تہ اهي رڳو پنهنجن خواهش جي پيروي ڪري رهيا آهن ۽ ان کان وڌيڪ گمراہ ڪير هوندو جيڪو الله جي هدايت کان سواءِ پنهنجي خواهش جي پيروي ڪري. بيشڪ الله ظالم ماڻهن کي هدايت نہ ٿو ڏي ٥١- ۽ اسان انهن ماڻهن لاءِ لڳاتار پنهنجو ڪلام موڪليو. تہ جيئن اهي نصيحت وٺن.
٥٢- جن ماڻهن کي اسان هن (قرآن) کان اڳ ڪتاب ڏنو آهي. اهي هن (قرآن) تي ايمان آڻين ٿا ٥٣- ۽ جڏهن اهو انهن کي پڙايو ويندو آهي تہ هو چوندا آهن تہ اسان ان تي ايمان آندو. بيشڪ اهو حق آهي اسان جي رب طرفان. اسان تہ اڳ ئي ان کي مڃڻ وارا آهيون. ٥٤- اهي ماڻهو آهن جن کي ٻيٽو اجر ڏنو ويندو. ان ڪري جو انهن صبر ڪيو ۽ اهي برائي کي پلائي سان ٽاريندا آهن ۽ اسان انهن کي جيڪو ڪجهہ ڏنو آهي ان مان خرچ ڪندا آهن ٥٥- ۽ جڏهن هو بيهودي ڳالهہ ٻڌندا آهن تہ ان کان منهن موڙيندا آهن ۽ چوندا آهن اسان جي لاءِ اسان جا عمل آهن ۽ توهان لاءِ توهان جا عمل. اوهان تي سلام هجي. اسان بي سمجهہ ماڻهن سان اُلجهڻ نہ ٿا چاهيون. ٥٦- تون جنهن

کي چاهين هدايت نہ ٿو ڏئي سگهين، بلڪ الله جنهن کي چاهي ٿو هدايت ڏي ٿو ۽ اهوئي چڱي طرح ڄاڻي ٿو جيڪي هدايت قبول ڪرڻ وارا آهن.

٥٧- ۽ اُهي چوندا آهن ته جيڪڏهن اسان توسان گڏ ان هدايت تي هلڻ لڳون ته اسان پنهنجي زمين مان تڙجي ويندا سون. ڇا اسان انهن کي امن واري حرم ۾ جاءِ نہ ڏني. جتي سيني جنسن جا ميوا پهچايا وڃن ٿا اسان طرفان رزق طور ته پر انهن مان اڪثر ماڻهو نہ ٿا ڄاڻين.

٥٨- ۽ اسان ڪيتريون ئي وسنديون هلاڪ ڪري ڇڏيون جيڪي پنهنجي گذران (معيشت) تي آکڙ ڪنديون هيون. پوءِ اِهي آهن سندن وسنديون جيڪي انهن کان پوءِ آباد نہ ٿيون، پر تمام گهٽ ۽ اسان ئي سندن وارث ٿياسون ٥٩- ۽ تنهنجو رب وسندين کي هلاڪ ڪرڻ وارو نہ هو، جيستائين سندن وڏي وسندي ۾ ڪنهن پيغمبر کي نہ موڪلي جيڪو کين اسان جون آيتون پڙهي ٻڌائي ۽ اسان هرگز وسندين کي هلاڪ ڪرڻ وارا نہ آهيون، پر جڏهن ته اتي جا ماڻهو ظالم هجن.

٦٠- ۽ جيڪا شيءِ بہ توهان کي ڏني وئي آهي اها بس رڳو دنيا جي زندگي جو سامان ۽ ان جي رونق آهي ۽ جيڪو ڪجهه الله وٽ آهي اهو بهتر آهي ۽ باقي رهڻ وارو آهي. پوءِ ڇا توهان سمجهو نہ ٿا. ٦١- ڀلا اُهو ماڻهو جنهن سان اسان سنو واعدو ڪيو آهي پوءِ اُهو ان کي لهڻ وارو آهي ڇا ان ماڻهو جهڙو ٿي سگهي ٿو جنهن کي اسان صرف دنياوي زندگي جو فائدو ڏنو آهي، پوءِ قيامت جي ڏينهن اهو حاضر ڪيلن مان هجي.

٦٢- ۽ جنهن ڏينهن الله تعاليٰ انهن کي سڏيندو، پوءِ چوندو ته ڪٿي آهن منهنجا اُهي شريڪ جن کي اوهين (مون جهڙو) پائيندا هئا. ٦٣- جن تي ڳالهه ثابت ٿي چڪي هوندي اهي چوندا ته اي اسان جا رب! هي اهي ماڻهو آهن

جن اسان کي گمراھ ڪيو. اسان انھن کي اھڙي طرح گمراھ ڪيو جھڙي طرح اسان خود گمراھ ٿياسون. اسان تنھنجي اڳيان انھن کان بيزار ٿيون ٿا. اھي ماڻھو اسان جي عبادت نہ ڪندا ھئا.

٦٤- ۽ چيو ويندو تہ پنھنجي شريڪن کي سڏيو تہ ھو انھن کي سڏيندا، پوءِ اُھي کين ڪو جواب نہ ڏيندا ۽ اُھي عذاب کي ڏسندا. ڪاش! اُھي ھدايت اختيار ڪرڻ وارا ھجن ھا ٦٥- ۽ جنھن ڏينھن خدا کين سڏيندو ۽ فرمائيندو تہ توھان پيغامبر پھچائڻ وارن کي ڪھڙو جواب ڏنو ھو. ٦٦- پوءِ ان ڏينھن سيئي ڳالھيون کين پلجي ويندیون، پوءِ ھو پاڻ ۾ ب ڪجي نہ سگھندا، ٦٧- البتہ جنھن توبھ ڪئي ۽ ايمان آندو ۽ نيڪ عمل ڪيا تہ اميد آھي تہ ھو ڪامياب پائڻ وارن مان ٿيندو.

٦٨- ۽ تنھنجو رب جيڪو چاھي ٿو سو پيدا ڪندو آھي ۽ جنھن کي چاھي ٿو تنھن کي پسند ڪري ٿو. انھن جي ھٿ ۾ پسند ڪرڻ نہ آھي. اللہ پاڪ ۽ برتر آھي ان کان جنھن کي اھي (سندس) شريڪ مقرر ڪندا آھن. ٦٩- ۽ تنھنجو رب ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجھ سندن سينا لڪائيندا آھن ۽ جيڪو ڪجھ اُھي ظاھر ڪندا آھن ٧٠- ۽ اھو ئي اللہ آھي. ان کان سواءِ ڪو معبود نہ آھي. ان ئي جي لاءِ ساراھ آھي دنيا ۾ ۽ آخرت ۾ ۽ سندس لاءِ فيصلو آھي ۽ ان ئي ڏانھن توھان موٽايا ويندا.

٧١- چؤ تہ ٻڌايو جيڪڏھن اللہ قيامت جي ڏينھن تائين توھان تي ھميشہ لاءِ رات ڪري ڇڏي تہ اللہ کان سواءِ ڪھڙو معبود آھي جيڪو توھان لاءِ روشني آڻي، پوءِ ڇا توھان ٻڌو نہ ٿا. ٧٢- چؤ تہ ٻڌايو جيڪڏھن اللہ قيامت تائين توھان تي ھميشہ لاءِ ڏينھن ڪري ڇڏي تہ اللہ کان سواءِ ڪھڙو معبود آھي جيڪو توھان لاءِ رات کي آڻي، جنھن ۾ توھان سکون حاصل

ڪندا آهيو. ڇا توهان ڏسو نه ٿا ٧٣- ۽ ان پنهنجي رحمت سان توهان لاءِ رات ۽ ڏينهن ڪي ٻڌايو، ته جيئن توهان ان ۾ سڪون حاصل ڪريو ۽ ته جيئن توهان ان جو فضل تلاش ڪريو، ته جيئن توهان شڪر ڪريو.

٧٤- ۽ جنهن ڏينهن الله انهن کي سڏيندو، پوءِ چوندو ته ڪٿي آهن منهنجا شريڪ جن کي اوهين (مون جهڙو) پائيندا هئا، ٧٥- ۽ اسان هر امت مان هڪ شاهد آڻينداسون، پوءِ ماڻهن کي چونداسون ته پنهنجو دليل آڻيو. تڏهن هو ڄاڻي ونڊندا ته حق الله جي پاسي آهي ۽ جيڪي ٺاهيندا هئا سي کائنئ گم ٿي ويندا.

٧٦- قارون موسيٰ جي قوم مان هو. پوءِ اُهو انهن جي خلاف باغي ٿي ٻيٺو ۽ اسان ان کي ايترا خزانا ڏنا هئا جو سندس ڪنجيون ڪٽڻ سان ڪيترائي سگها مرد ٿڪي پوندا هئا. جڏهن سندس قوم کيس چيو ته ايترو فخر نه ڪر، الله فخر ڪندڙن کي پسند نه ٿو ڪري ٧٧- ۽ جيڪو ڪجهه الله توکي ڏنو آهي ان سان آخرت جو طالب ٿيءُ ۽ دنيا ۾ پنهنجي حصي کي نه وسار ۽ ماڻهن سان چڱائي ڪر جهڙي طرح الله توسان چڱائي ڪئي آهي ۽ زمين ۾ فساد جو طالب نه ٿي. الله فساد ڪرڻ وارن کي پسند نه ٿو ڪري.

٧٨- هن چيو اهو مال مون کي هڪ علم جي ڪري مليو آهي جيڪو مون وٽ آهي. ڇا ان نه ڄاتو ته الله ان کان اڳ ڪيترين جماعتن کي هلاڪ ڪري چڪو آهي جيڪي ان کان وڌيڪ قوت ۽ جمعيت واريون هيون ۽ ڏوهارين کان سندن ڏوهن بابت نه پڇيو ويندو.

٧٩- پوءِ هو پنهنجي قوم جي سامهون پنهنجي پوري سينگار سان نڪتو. جيڪي ماڻهو دنيا جي زندگي جا طالب هئا، انهن چيو ڪاش! اسان کي به اهوئي ملي ها جيڪي قارون کي ڏنو ويو. بيشڪ هو وڏي قسمت وارو

آهي ٨٠- ۽ جن ماڻهن کي علم مليو هو انهن چيو توهان لاءِ خرابي هجي الله جو ثواب بهتر آهي ان ماڻهو لاءِ جيڪو ايمان آڻي ۽ نيڪ عمل ڪري ۽ اهو انهن کي ملندو آهي جيڪي صبر ڪرڻ وارا آهن.

٨١- پوءِ اسان ان کي ۽ ان جي گهر کي زمين ۾ ڇهايوسون. پوءِ ان لاءِ کا جماعت نه هئي جيڪا الله جي مقابلي ۾ ان جي مدد ڪري ۽ نه هو خود ئي پاڻ کي بچائي سگهيو ٨٢- ۽ جيڪي ماڻهو ڪالهه ان جهڙو هئڻ جي تمنا ڪري رهيا هئا، اهي چوڻ لڳا ته افسوس بيشڪ الله پنهنجن ٻانهن مان جنهن لاءِ چاهي ٿو رزق ڪشادو ڪري ڇڏيندو آهي ۽ جنهن لاءِ چاهي ٿو تنگ ڪري ڇڏيندو آهي. جيڪڏهن الله اسان تي احسان نه ڪيو هجي ها ته اسان کي به زمين ۾ ڇهائي ڇڏي ها، افسوس! بيشڪ انڪار ڪرڻ وارا ڪامياب نه ٿيندا.

٨٣- اهو آخرت جو گهر اسان انهن ماڻهن کي ڏيندا سون جيڪي زمين ۾ نه وڌو ٻڌجڻ چاهين ٿا ۽ نه فساد ڪرڻ ۽ آخري انجام ڊڄڻ وارن لاءِ آهي. ٨٤- جيڪو ماڻهو نيڪي ڪٽي ايندو ان لاءِ ان کان بهتر آهي ۽ جيڪو ماڻهو برائي ڪٽي ايندو ته جيڪي ماڻهو برائي ڪندا آهن انهن کي اهوئي ملندو جيڪو انهن ڪيو.

٨٥- بيشڪ جنهن توتي قرآن کي فرض ڪيو آهي. اهو توکي هڪ سڻي انجام تائين پهچائي رهندو، چؤ ته منهنجو رب چڱي طرح ڄاڻي ٿو ته ڪير هدايت ڪٽي آيو آهي ۽ ڪير پٽري گمراهي ۾ آهي ٨٦- ۽ توکي اها اميد نه هئي ته توتي ڪتاب نازل ڪئي ويندي، پر تنهنجي رب جي مهرباني سان پوءِ تون منڪرن جو مددگار نه ٿيءُ ٨٧- ۽ اهي توکي الله جي آيتن کان روڪي نه ڇڏين. جڏهن ته اهي توڏانهن نازل ٿي چڪيون آهن، ۽ تون پنهنجي رب ڏانهن سڏ ۽ مشرڪن مان نه ٿجانءِ. ٨٨- ۽ الله سان گڏ ڪنهن ٻئي معبود

کي نہ سڏ. ان کان سواءِ کو معبود نہ آهي. هر شيءِ فنا ٿيڻ واري آهي، سواءِ ان جي ذات جي. فيصلو ان ئي لاءِ آهي ۽ توهان سڀ ان ئي ڏانهن موٽايا ويندو.

سورة العنكبوت-٢٩

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- الف لام ميم. ٢- ڇا ماڻهو اهو سمجهن ٿا تہ اُهي رڳو اهو چوڻ سان ڇڏي ڏبا تہ اسان ايمان آندوسون ۽ انهن کي آزمايو نہ ويندو ٣- ۽ اسان انهن ماڻهن کي آزمايو آهي جيکي انهن کان اڳ ۾ هئا. پوءِ الله انهن ماڻهن کي معلوم کري رهندو جيکي سچا آهن ۽ هو کوڙن کي بہ ضرور معلوم کري رهندو.

٤- ڇا جيکي ماڻهو برايون کري رهيا آهن، اُهي سمجهن ٿا تہ هو اسان کان بچي ويندا. تمام برو فيصلو آهي جيکو هو کري رهيا آهن. ٥- جيکو ماڻهو الله سان ملڻ جي اميد رکي ٿو تہ الله جو واعدو ضرور اچڻ وارو آهي ۽ اهو ٻڌڻ وارو آهي، ڄاڻڻ وارو آهي ٦- ۽ جيکو ماڻهو کوشش کري ٿو هو پنهنجي لاءِ ئي کوشش کري ٿو بيشڪ الله جهانن کان بي نياز آهي ٧- ۽ جن ماڻهن ايمان آندو ۽ انهن نيڪ کم کيا تہ اسان سندن براين کي انهن کان پري کري ڇڏينداسون ۽ انهن کي سندن عمل جو ڏاڍو چگو بدلو ڏينداسون.

٨- ۽ اسان انسان کي حکم کيو تہ هو پنهنجي ماءُ پيءُ سان نيڪ سلوک کري ۽ جيکڏهن اُهي توتي زور وجهن تہ تون اهڙي شيءِ کي منهنجو شريک ٻڌائي جنهن جو توکي کو علم نہ آهي تہ انهن جي اطاعت نہ کر. توهان سيني کي مون وٽ موٽي اچڻو آهي. پوءِ آئون توهان کي ٻڌائيندس جيکو توهان کندا هئا ٩- ۽ جن ماڻهن ايمان آندو ۽ انهن نيڪ کم کيا تہ

اسان انهن کي نيڪ ٻانهن ۾ داخل ڪنداسون.

١٠- ۽ ماڻهن مان ڪي اهڙا آهن جيڪي چون ٿا ته اسان الله تي ايمان آندو پوءِ جڏهن الله جي راهه ۾ ان کي ستايو ويو ٿو ته هو ماڻهن جي ستائڻ کي الله جي عذاب وانگر سمجهي وڻي ٿو ۽ جيڪڏهن تنهنجي رب طرفان کا مدد اچي ويو ته هو چوندا ته اسان ته توهان سان گڏ هئاسون ڇا الله ان کان چڱي طرح باخبر نه آهي جيڪو ماڻهن جي دلين ۾ آهي. ١١- ۽ الله ضرور معلوم ڪندو انهن ماڻهن کي جن ايمان آندو ۽ هو ضرور معلوم ڪندو منافقن کي.

١٢- ۽ منڪر ماڻهو ايمان وارن کي چوندا آهن ته توهان اسان جي رستي تي هلو ۽ اسان توهان جي گناهن کي کٽنداسون ۽ اهي انهن جي گناهن مان ڪجهه به کٽڻ وارا نه آهن. بيشڪ اهي ڪوڙا آهن ١٣- ۽ اُهي پنهنجا بار کٽندا ۽ پنهنجي بار سان گڏ ڪجهه ٻيا بار به ۽ اهي ماڻهو جيڪي ڪوڙيون ڳالهيون ٺاهيندا آهن، قيامت جي ڏينهن ان بابت انهن کان پڇا ٿيندي.

١٤- ۽ اسان نوح کي ان جي قوم ڏانهن موڪليو ته هو انهن ۾ پنجاهه سال گهٽ (هڪ) هزار سال رهيو، پوءِ انهن کي طوفان پڪڙي ورتو ۽ اهي ظالم هئا. ١٥- پوءِ اسان نوح کي ۽ ٻيڙي وارن کي بچائي ورتو ۽ اسان ان واقعي کي دنيا وارن لاءِ هڪ نشاني بٽائي ڇڏيو.

١٦- ۽ ابراهيم کي جڏهن ان پنهنجي قوم کي چيو ته الله جي عبادت ڪريو ۽ ان کان ڊڄو. اهو توهان لاءِ بهتر آهي جيڪڏهن توهان سمجهو.

١٧- توهان الله کي ڇڏي فقط بتن کي پوڄيندا آهيو ۽ توهان ڪوڙيون ڳالهيون گهڙيندا آهيو. الله کان سواءِ توهان جن جي عبادت ڪندا آهيو، اهي توهان کي رزق ڏيڻ جو اختيار نه ٿا رکن. تنهن ڪري توهان الله وٽ رزق تلاش ڪريو ۽ ان جي عبادت ڪريو ۽ ان جو شڪر ادا ڪريو. ان ئي ڏانهن

توهان موڪايا ويندؤ ١٨- ۽ جيڪڏهن توهان ڪوڙو پاڻئيو ته توهان کان اڳ ڪيترين ئي قومن ڪوڙو پاڻئيو هو ۽ رسول تي پڌرو پهچائڻ کان سواءِ ڪا ذميداري نه آهي.

١٩- ڇا ماڻهن نه ڏٺو ته الله ڪهڙي طرح خلق جي شروعات ڪري ٿو، پوءِ هو ان کي وري ٻيهر پيدا ڪندو. بيشڪ اهو الله لاءِ آسان آهي، ٢٠- چؤ ته زمين ۾ هلو ڦرو، پوءِ ڏسو ته الله ڪهڙي طرح خلق کي شروع ڪيو، پوءِ هو ان کي ٻيهر پيدا ڪندو. بيشڪ الله هر شيءِ تي قادر آهي. ٢١- هو جنهن کي چاهيندو عذاب ڏيندو ۽ جنهن تي چاهيندو رحم ڪندو ۽ ان ئي ڏانهن توهان موڪايا ويندو، ٢٢- ۽ توهان نه زمين ۾ عاجز ڪرڻ وارا آهيو ۽ نه آسمان ۾ ۽ توهان لاءِ الله کان سواءِ نه ڪو ڪارساز آهي ۽ نه ڪو مددگار ٢٣- ۽ جن ماڻهن الله جي آيتن جو ۽ ان سان ملڻ جو انڪار ڪيو ته اهي ئي منهنجي رحمت کان محروم ٿيا ۽ سندن لاءِ دردناڪ عذاب آهي.

٢٤- پوءِ ان جي قوم جو جواب ان کان سواءِ ڪجھ نه هو ته انهن چيو ته ان کي قتل ڪري ڇڏيو يا ان کي ساڙي ڇڏيو ته الله ان کي باھ کان بچائي ورتو. بيشڪ ان جي اندر نشانيون آهن انهن ماڻهن لاءِ جن ايمان آندو ٢٥- ۽ ان چيو ته توهان الله کان سواءِ جيڪي بت ٺاهيا آهن سي رڳو توهان جي دنياوي دوستي جي ڪري آهن. پوءِ قيامت جي ڏينهن توهان مان هرڪو ٻئي جو انڪار ڪندو ۽ هڪ ٻئي تي لعنت ڪندو ۽ باھ توهان جو ٺڪاڻو هوندي ۽ توهان جو ڪو مددگار نه هوندو. ٢٦- پوءِ لوط ان کي مڃيو ۽ (ابراهيم) چيو ته آئون پنهنجي رب ڏانهن هجرت ڪريان ٿو. بيشڪ اهو زبردست آهي حڪمت وارو آهي ٢٧- ۽ اسان عطا ڪيو ان کي اسحاق ۽ يعقوب ۽ ان جي نسل ۾ نبوت ۽ ڪتاب رکيوسون ۽ اسان دنيا ۾ ان کي اجر عطا ڪيو ۽ آخرت ۾ بيشڪ اهو

صالحين مان هوندو.

٢٨- ۽ لوط کي جڏهن ان پنهنجي قوم کي چيو ته توهان اهڙي بيحيائي جو ڪم ڪيو ٿا، جيڪو توهان کان اڳ دنيا وارن مان ڪنهن نہ ڪيو. ٢٩- ڇا توهان مردن وٽ وڃو ٿا ۽ واٽ تي ڦُر ڪندا آهيو ۽ پنهنجن مجلسن ۾ برا ڪم ڪندا آهيو. پوءِ ان جي قوم جو جواب ان کان سواءِ ڪجھ نہ هو ته انهن چيو ته جيڪڏهن تون سچو آهين ته اسان تي اللّٰه جو عذاب آڻ. ٣٠- لوط چيو ته اي منهنجا رب! فسادي ماڻهن جي مقابلي ۾ منهنجي مدد فرماءِ.

٣١- ۽ جڏهن اسان جا موڪليل ابراهيم وٽ خوشخبري ڪٽي پهتا. انهن چيو ته اسان ان وسندي جي ماڻهن کي هلاڪ ڪرڻ وارا آهيون. بيشڪ ان جا ماڻهو ظالم آهن. ٣٢- ابراهيم چيو ته ان ۾ ته لوط بہ آهي. انهن چيو ته اسان چڱي طرح ڄاڻون ٿا ته اتي ڪير آهي. اسان ان کي ۽ ان جي گهروارن کي بچائي ونڊنداسون. پر سندس زال پوئتي رهجي وڃڻ وارن مان هوندي. ٣٣- پوءِ جڏهن اسان جا موڪليل لوط وٽ آيا ته هو انهن جي ڪري پريشان ٿيو ۽ تنگدل ٿيو ۽ انهن چيو تون نہ ڊڄ ۽ نہ غم ڪر. اسان توکي ۽ تنهنجي گهروارن کي بچائي ونڊنداسون. پر تنهنجي زال جو اها پوئتي رهجي وڃڻ وارن مان هوندي، ٣٤- اسان ان وسندي جي ماڻهن تي هڪ آسماني عذاب سندن بدڪارين جي سزا ۾ نازل ڪرڻ وارا آهيون ٣٥- ۽ اسان ان وسندي جا ڪجھ نشان رهڻ ڏنا آهن، انهن ماڻهن جي عبرت لاءِ جيڪي عقل رکن ٿا.

٣٦- ۽ مدين ڏانهن سندن ڀاءُ شعيب کي (موڪليوسون). پوءِ ان چيو ته اي منهنجي قوم! اللّٰه جي عبادت ڪريو ۽ آخرت جي ڏينهن جي اميد رکو ۽ زمين ۾ فساد ڦهلائڻ وارا نہ بڻجو. ٣٧- ته انهن ان کي ڪوڙو ڄاتو. پوءِ زلزلي انهن کي اچي پڪڙيو. پوءِ اهي پنهنجن گهرن ۾ اونڌي منهن ڪريا پيا هئا.

٣٨- ۽ عاد ۽ ثمود کي (ناس ڪيو سون) توهان تي سندن حال واضح ٿي چڪو آهي سندن گهرن مان ۽ سندن عملن کي شيطان انهن لاءِ سينگاريو هو. پوءِ کين (سڌي) رستي کان روڪي ڇڏيو ۽ اهي سمجهدار ماڻهو هئا.

٣٩- ۽ قارون ۽ فرعون ۽ هامان کي (ناس ڪيوسون) ۽ موسيٰ انهن وٽ پڌريون نشانيون کڻي آيو تہ انهن زمين ۾ تڪبر ڪيو ۽ اهي اسان کان پڄي وڃڻ وارا نہ هئا. ٤٠- پوءِ اسان هر هڪ کي سندس گناهہ ۾ پڪڙيو. پوءِ انهن مان ڪِن تي اسان پٿرن واري هوا موڪلي سون ۽ انهن ۾ ڪن کي ڪڑڪي اچي ورتو ۽ انهن مان ڪن کي اسان زمين ۾ ڇُهايو سون ۽ انهن مان ڪن کي اسان غرق ڪري ڇڏيو ۽ اللّٰه انهن تي ظلم ڪرڻ وارو نہ هو، پر اهي خود پنهنجن جانين تي ظلم ڪري رهيا هئا.

٤١- جن ماڻهن اللّٰه کان سواءِ ٻيا کارساز بڻايا آهن، انهن جو مثال ڪوريئڙي وانگر آهي. ان هڪ گهر بڻايو ۽ بيشڪ سيني گهرن مان گهٽو ڪمزور گهر ڪوريئڙي جو گهر آهي، ڪاش ماڻهو ڄاڻڻ ها، ٤٢- بيشڪ اللّٰه ڄاڻي ٿو انهن شين کي جن کي اهي اللّٰه کان سواءِ پڪاريندا آهن ۽ اهو زبردست آهي، حڪمت وارو آهي ٤٣- ۽ اهي مثال آهن جن کي اسان ماڻهن لاءِ بيان ڪندا آهيون ۽ انهن کي اُهي ئي ماڻهو سمجهندا آهن جيڪي علم وارا آهن. ٤٤- اللّٰه آسمانن ۽ زمين کي برحق پيدا ڪيو آهي. بيشڪ ان ۾ نشاني آهي ايمان وارن لاءِ.

☆ ٤٥- تون ان ڪتاب کي پڙھ جيڪو توڏانهن وحي ڪيو ويو آهي ۽ نماز قائم ڪر. بيشڪ نماز بيحيائي کان ۽ برن ڪمن کان روڪيندي آهي ۽ اللّٰه جي ياد تمام وڏي شيءِ آهي ۽ اللّٰه ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجھ توهان ڪندا آهيو.

٤٦- ۽ تون اهل ڪتاب سان بحث نہ ڪر، پر ان طريقي سان جيڪو بهتر

آهي. سواءِ انهن جي جيڪي بي انصاف آهن ۽ (کين) چؤ تہ اسان ايمان آندو ان شيءِ تي جيڪا اسان ڏانهن موڪلي وئي آهي ۽ ان تي جيڪو توهان ڏانهن موڪليو ويو آهي. اسان جو معبود ۽ توهان جو معبود هڪ آهي ۽ اسان ان جي ئي فرمانبرداري ڪرڻ وارا آهيون.

٤٧- ۽ اهڙي طرح اسان توتي ڪتاب نازل ڪيو. تہ جن ماڻهن کي اسان ڪتاب ڏنو آهي اُهي ان تي ايمان آڻيندا آهن ۽ انهن (مڪي وارن) مان بہ ڪجهہ ايمان آڻيندا آهن ۽ اسان جي آيتن جو انڪار صرف ڪافر ئي ڪندا آهن. ٤٨- ۽ تون ان کان اڳ ۾ ڪو ڪتاب نہ پڙهندو هئين ۽ نہ ان کي پنهنجي ساڄي هٿ سان لکندو هئين. اهڙي حالت ۾ باطل پرست ماڻهو شڪ ڪري پئي سگهيا. ٤٩- بلڪ اهي پڌريون آيتون آهن. انهن ماڻهن جي سينن ۾ جن کي علم عطا ڪيو ويو آهي ۽ اسان جي آيتن جو انڪار نہ ٿا ڪن. پر اهي جيڪي ظالم آهن.

٥٠- ۽ اُهي چوندا آهن تہ ان تي ان جي رب طرفان نشانيون ڇو نہ لاٿيون ويون. چؤ تہ نشانيون تہ الله وٽ آهن ۽ آئون صرف پڌرو ڊيڄارڻ وارو آهيان. ٥١- ڇا انهن لاءِ اهو ڪافي نہ آهي تہ اسان توتي ڪتاب نازل ڪيو. جيڪو انهن کي پڙهي ٻڌايو ٿو وڃي. بيشڪ ان ۾ رحمت ۽ نصيحت آهي انهن ماڻهن لاءِ جن ايمان آندو آهي. ٥٢- چؤ تہ الله منهنجي ۽ توهان جي وچ ۾ گواهي لاءِ ڪافي آهي. هو ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجهہ آسمانن ۽ زمين ۾ آهي ۽ جن ماڻهن باطل تي ايمان آندو ۽ جن الله جو انڪار ڪيو اُهي ئي خسارو ۾ رهڻ وارا آهن.

٥٣- ۽ اهي ماڻهو توکان تڪڙو عذاب گهري رهيا آهن ۽ جيڪڏهن هڪ وقت مقرر نہ هجي ها تہ انهن تي عذاب اچي وڃي ها ۽ يقيناً اهو انهن تي اوچتو ايندو ۽ کين خبر بہ نہ پوندي. ٥٤- اُهي توکان تڪڙو عذاب گهري رهيا

آهن ۽ جهنم منڪرن کي گهيري رکيو آهي. ٥٥- جنهن ڏينهن عذاب انهن کي سندن مٿن کان ۽ سندن پيرن جي هيٺ کان وکوڙي ونندو ۽ (الله) چوندو ته جيڪي ڪندا هو تنهن جو (مزو) چکو.

٥٦- اي منهنجا ٻانهو! جن ايمان آندو آهي، بيشڪ منهنجي زمين وسيع آهي. تنهن ڪري توهان منهنجي ئي عبادت ڪريو. ٥٧- هر جيءُ کي موت جو مزو چکڻو آهي. پوءِ توهان مون ڏانهن موٽايا ويندؤ ۽ ٥٨- جن ماڻهن ايمان آندو ۽ انهن نيڪ عمل ڪيا. کين اسان جنت جي محلاتن ۾ جاءِ ڏينداسون، جن جي هيٺان نهرون جاري هونديون، اهي ان ۾ هميشہ رهندا. ٥٩- ڪهڙو نہ سٺو بدلو آهي عمل ڪرڻ وارن جو جن صبر ڪريو ۽ جيڪي پنهنجي رب تي پروسو ڪن ٿا ٦٠- ۽ ڪيترائي جانور آهن جيڪي پنهنجو رزق ساڻ نہ کڻندا آهن. الله انهن کي رزق ڏي ٿو ۽ توهان کي بہ ۽ اُهو ٻڌڻ وارو ڄاڻڻ وارو آهي.

٦١- ۽ جيڪڏهن تون انهن کان پُڇين تہ آسمانن ۽ زمين کي ڪنهن پيدا ڪيو ۽ سج کي ۽ چنڊ کي ڪنهن تابع ڪيو آهي تہ هو ضرور چوندا تہ الله. پوءِ هو ڪيڏانهن ڦيرايا ويندا آهن. ٦٢- الله ئي پنهنجن ٻانهن مان جنهن جو چاهي ٿو رزق ڪشادو ڪندو آهي ۽ جنهن جو چاهي ٿو تنگ ڪندو آهي. بيشڪ الله هر شيءِ جو ڄاڻڻ وارو آهي، ٦٣- ۽ جيڪڏهن توهان انهن کان پڇو تہ آسمان مان پاڻي ڪنهن وسايو، پوءِ ان سان زمين کي زنده ڪيائين ان جي مرڻ کان پوءِ، تہ ضرور اُهي چوندا تہ الله. چؤ تہ سڀ ساراهہ الله لاءِ آهي، بلڪ انهن مان اڪثر ماڻهو نہ ٿا سمجهن.

٦٤- ۽ هي دنيا جي حياتي تہ تماشي ۽ راند کان سواءِ (ٻيو ڪجهہ) نہ آهي ۽ آخرت جو گهر ئي اصل زندگي جي جاءِ آهي. ڪاش! جو اُهي ڄاڻن ها.

٦٥- پوءِ جڏهن اُهي ٻيڙي ۾ سوار ٿيندا آهن تہ الله کي سڏيندا آهن. هن لاءِ دين کي خالص ڪندي. پوءِ جڏهن هو انهن کي نجات ڏئي خشڪي تي پهچائيندو آهي تہ هو فوراً شرڪ ڪرڻ لڳندا آهن، ٦٦- تہ جيئن اسان جيڪا نعمت کين ڏني هئي، ان جي ناشڪري ڪن ۽ ڪجھ ڏينهن فائدو ڪٽي وٺن. پوءِ اُهي سگھوئي ڄاڻي ٻُڌندا.

٦٧- ڇا اُهي ڏسن نہ ٿا تہ اسان حرم کي امن جي جاءِ ٻڌايو آهي ۽ ان جي آسپاس کان ماڻهو امالڪ ڪڇي ويندا آهن تہ ڇا اهي باطل کي مڃن ٿا ۽ الله جي نعمت جي ناشڪري ڪندا آهن، ٦٨- ۽ ان ماڻهو کان وڏو ظالم ڪير هوندو جيڪو الله تي ڪوڙو ناهہ ٺاهي يا جڏهن وٽس حق اچي چڪو هجي تہ ان کي ڪوڙو سمجهي. ڇا منڪرن جو ٺڪاڻو جهنم نہ هوندو ٦٩- ۽ جن ماڻهن اسان لاءِ ڪوشش ڪئي، انهن کي اسان پنهنجون راهون ڏيکارينداسون ۽ بيشڪ الله نيڪي ڪرڻ وارن سان گڏ آهي.

سورة الروم-٣٠

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- الف لام ميم. ٢- رومين ويجهي سرزمين ۾ شڪست کاڌي ٣- ۽ اهي پنهنجي شڪست کان پوءِ سگھوئي غالب ٿيندا، ٤- ٿورن ورهين ۾. الله ئي جي هٿ ۾ سڀ ڪم آهن اڳي توڙي پوءِ ۽ ان ڏينهن ايمان وارا خوش ٿيندا، ٥- الله جي مدد سان. هو جنهن جي چاهي ٿو مدد ڪري ٿو ۽ اُهو زبردست آهي رحمت وارو آهي. ٦- الله جو واعدو آهي، الله پنهنجي واعدي جي خلاف نہ ٿو ڪري، پر اڪثر ماڻهو نہ ٿا ڄاڻن. ٧- اُهي صرف دنيا جي زندگي جي ظاهر کي ڄاڻندا آهن ۽ اهي آخرت کان بيخبر آهن.

٨- ڇا انهن پنهنجي جيءَ ۾ غور نه ڪيو. الله آسمانن ۽ زمين ڪي ۽ جيڪو ڪجهه انهن جي وچ ۾ آهي برحق پيدا ڪيو آهي ۽ صرف هڪ مقرر مدت لاءِ ۽ ماڻهن ۾ گهٽا آهن جيڪي پنهنجي رب سان ملاقات جا منڪر آهن. ٩- ڇا اهي زمين ۾ هليا ڦريا نه آهن جو اهي ڏسن ها ته ڇا انجام ٿيو انهن ماڻهن جو جيڪي انهن کان اڳ ۾ هئا. اهي انهن کان طاقت ۾ وڌيڪ هئا ۽ انهن زمين کي کيڙيو ۽ ان کي آباد ڪيو وڌيڪ تنهن کان جيڪا هنن آباد ڪئي آهي ۽ انهن وٽ سندن رسول پڌريون نشانيون ڪٽي آيا، پوءِ الله انهن تي ظلم ڪرڻ وارو نه هو. پر اهي خود ئي پنهنجي جانين تي ظلم ڪري رهيا هئا. ١٠- پوءِ جن ماڻهن برا ڪم ڪيا هئا، سندن انجام برو ٿيو، ان ڪري جو انهن الله جي آيتن کي ڪوڙو ڄاتو ۽ اهي انهن تي ٺٺوليون ڪندا هئا.

١١- الله تعاليٰ خلق کي پهريون پيرو پيدا ڪندو آهي. پوءِ اهوئي ٻيهر ان کي پيدا ڪندو. پوءِ توهان ان ئي ڏانهن موٽايا ويندو ١٢- ۽ جنهن ڏينهن قيامت قائم ٿيندي. ان ڏينهن گنهگار ماڻهو ناميد ٿي ويندا ١٣- ۽ سندن شريڪن مان ڪوبه سندن سفارشي نه هوندو ۽ اهي پنهنجن شريڪن جا منڪر ٿي ويندا ١٤- ۽ جنهن ڏينهن قيامت قائم ٿيندي، ان ڏينهن سيئي ماڻهو جدا جدا ٿي ويندا. ١٥- پوءِ جن ايمان آندو ۽ جن نيڪ عمل ڪيا، اهي هڪ باغ ۾ خوش هوندا ١٦- ۽ جن ماڻهن انڪار ڪيو ۽ اسان جي آيتن کي ۽ آخرت جي اچڻ کي ڪوڙو ڄاتو ته اُهي عذاب ۾ حاضر ڪيل هوندا. ١٧- پوءِ توهان الله جي پاڪائي بيان ڪريو. جنهن مهل توهان سانجهي ڪريو ۽ جنهن مهل صبح ڪريو ١٨- ۽ آسمانن ۽ زمين ۾ ان جي ئي ساراهه آهي ۽ پوئين پهر ۽ جنهن مهل منجهند ڪريو.

١٩- هو زنده کي مرده مان ڪڍندو آهي ۽ مرده کي زنده مان ڪڍندو

آهي ۽ هو زمين کي ان جي مرده ٿي وڃڻ کان پوءِ زنده ڪندو آهي ۽ اهڙي ئي طرح توهان ماڻهو (قبرن) مان ڪڍيا ويندو ٢٠- ۽ سندس نشانين مان اهو آهي ته هن توهان کي متي مان پيدا ڪيو آهي، پوءِ توهان انهيءَ مهل بشر بڻجي پکڙجي ويا آهيو ٢١- ۽ سندس نشاني مان اهو آهي جو ان توهان جي جنس مان توهان لاءِ جوڙا پيدا ڪيا، ته جيئن توهان انهن سان سکون حاصل ڪريو ۽ هن توهان ۾ محبت ۽ رحمت رکي ڇڏي. بيشڪ ان ۾ گهڻيون ئي نشانيون آهن انهن ماڻهن لاءِ جيڪي غور ڪندا آهن.

٢٢- ۽ ان جي نشانين مان آسمانن ۽ زمين جي پيدائش ۽ توهان جي ٻولين ۽ توهان جي رنگن جو مختلف هجڻ پڻ آهي. بيشڪ ان ۾ گهڻيون ئي نشانيون آهن علم وارن لاءِ ٢٣- ۽ هن جي نشانين مان توهان جو رات ۽ ڏينهن ۾ سمهڻ ۽ توهان جو هن جي فضل کي تلاش ڪرڻ آهي، بيشڪ ان ۾ گهڻيون ئي نشانيون آهن انهن ماڻهن لاءِ جيڪي ٻڌندا آهن ٢٤- ۽ سندس نشانين مان اهو آهي جو هو توهان کي کنوڻ ڏيکاري ٿو خوف سان ۽ اميد سان ۽ هو آسمان مان پاڻي وسائيندو آهي. پوءِ ان سان زمين کي زنده ڪندو آهي ان جي مرده ٿي وڃڻ کان پوءِ. بيشڪ ان ۾ نشانيون آهن انهن ماڻهن لاءِ جيڪي عقل کان ڪم وٺندا آهن.

٢٥- ۽ سندس نشانين مان اهو آهي ته آسمان ۽ زمين ان جي حڪم سان قائم آهن. پوءِ جڏهن هو توهان کي هڪ ڀيرو سڏيندو ته توهان اُن ئي وقت زمين مان نڪري پوندؤ ٢٦- ۽ آسمانن ۽ زمين ۾ جيڪو به آهي اُن ئي جو آهي. سيئي ان ئي جا تابع آهن ٢٧- ۽ اهوئي آهي جيڪو پهرين ڀيري پيدا ڪندو آهي، پوءِ اهوئي ٻيهر پيدا ڪندو ۽ اهو ان جي لاءِ تمام آسان آهي ۽ آسمانن ۽ زمين ۾ سندس ئي صفت تمام مٿانهين آهي ۽ اهو غالب آهي

حڪمت وارو آهي.

٢٨- هو توهان لاءِ توهان جي ذات مان هڪ مثال بيان ڪري ٿو. ڇا توهان جي غلامن مان ڪو توهان جي ان مال ۾ شريڪ آهي جيڪو اسان توهان کي ڏنو آهي جو توهان ۽ هو ان ۾ برابر هجو ۽ جهڙي طرح توهان پنهنجن جو لحاظ ڪندا آهيو، اهڙي طرح ان جو به لحاظ ڪريو ٿا. اهڙي طرح اسان آيتن کي واضح ڪري بيان ڪندا آهيون انهن ماڻهن لاءِ جيڪي عقل کان ڪم وٺندا آهن. ٢٩- پر پنهنجن جانين تي ظلم ڪرڻ وارا بغير ڪنهن دليل جي پنهنجن خيالن جي پيروي ڪن ٿا. پوءِ ان کي ڪير هدايت ڏئي سگهي ٿو جنهن کي الله گمراهه ڪيو ۽ انهن جو ڪو مددگار نه آهي.

٣٠- پنهنجي منهن کي دين لاءِ هڪ طرفو ڪري بيهار. الله جي دين جي (پيروي ڪر). جنهن تي ماڻهن کي پيدا ڪيائين. الله جي خلقڻ ۾ ڪا ڦيرڦار نه آهي. اهو سڌو دين آهي، پر اڪثر ماڻهو نٿا ڄاڻين. ٣١- ان ئي ڏانهن رجوع ڪريو ۽ ان ئي کان ڊڄو ۽ نماز قائم ڪريو ۽ مشرڪن مان نه ٿيو، ٣٢- جن پنهنجن دين کي ٽڪرا ٽڪرا ڪري ڇڏيو ۽ ٽولا ٽولا ٿي ويا. هر ٽولو پنهنجي طريقي تي خوش آهي جيڪو ان وٽ آهي.

٣٣- ۽ جڏهن ماڻهن کي ڪا تڪليف پهچندي آهي ته هو پنهنجي رب کي سڏيندا آهن. ان ئي ڏانهن رجوع ڪندي. پوءِ جڏهن هو پنهنجي طرفان انهن کي پنهنجي رحمت چکائيندو آهي ته انهن مان هڪ ٽولو پنهنجي رب سان شريڪ بڻائيندو آهي، ٣٤- ته جيئن اسان انهن کي جيڪو ڪجهه عطا ڪيو آهي تنهن جي ناشڪري ڪن. پوءِ ڪجهه ڏينهن فائدو ڪٽي وٺو. جلد ئي توهان ڄاڻي وٺندو. ٣٥- ڇا اسان انهن تي ڪو دليل لاٿو آهي جيڪو ڪين الله سان شرڪ ڪرڻ لاءِ چئي رهيو آهي.

٣٦- ۽ جڏهن اسان ماڻهن کي ٻاجهه جو مزو چکائيندا آهيون تہ اهي ان سان خوش ٿيندا آهن ۽ جيڪڏهن سندن عملن جي ڪري کين ڪا تڪليف پهچندي آهي تہ يڪدم اُهي مايوس ٿي ويندا آهن. ٣٧- ڇا اُهي ڏسن نہ ٿا تہ الله جنهن کي چاهي ٿو وڌيڪ روزي ڏي ٿو ۽ جنهن کي چاهي گهٽ. بيشڪ ان ۾ نشانيون آهن انهن ماڻهن لاءِ جيڪي ايمان رکن ٿا. ٣٨- پوءِ رشتيدارن کي ان جو حق ڏيو ۽ مسڪين کي ۽ مسافر کي. اهو بهتر آهي انهن ماڻهن لاءِ جيڪي الله جي رضا چاهين ٿا ۽ اهي ئي ماڻهو فلاح پائڻ وارا آهن ٣٩- ۽ جيڪو وياج توهان ڏيندا آهيو، تہ جيئن ماڻهن جي مال ۾ شامل ٿي اهو وڌي وڃي، تہ الله وٽ اهو نہ ٿو وڌي ۽ جيڪا زڪوات توهان ڏيندؤ الله جي رضا حاصل ڪرڻ لاءِ، تہ اُهي ئي ماڻهو آهن جيڪي الله وٽ پنهنجي مال کي وڌائڻ وارا آهن.

٤٠- الله ئي آهي جنهن توهان کي پيدا ڪيو، پوءِ ان توهان کي روزي ڏني، پوءِ هو توهان کي موت ڏي ٿو، پوءِ هو توهان کي زنده ڪندو. ڇا توهان جي شريڪن مان کو اهڙو آهي جيڪو انهن مان کو ڪم ڪندو هجي. هو پاڪ آهي ۽ مٿانهون آهي ان شرڪ کان جيڪو اهي ماڻهو ڪندا آهن. ٤١- بر ۽ بحر ۾ فساد ڦهلجي ويو ماڻهن جي پنهنجن هٿن جي ڪمائي سان، تہ جيئن الله مزو چکائي انهن کي سندن ڪجهه عملن جو، شايد اهي باز اچن. ٤٢- چؤ تہ زمين ۾ هلو ڦرو، پوءِ ڏسو تہ انهن ماڻهن جو انجام ڇا ٿيو جيڪي ان کان اڳ گذريا آهن. انهن مان اڪثر مشرڪ هئا.

٤٣- پوءِ پنهنجو رخ سڌي دين ڏانهن ڪر ان کان اڳ ۾ جو الله طرفان اهڙو ڏينهن اچي وڃي جنهن لاءِ واپسي نہ آهي. ان ڏينهن ماڻهو جدا جدا ٿي ويندا. ٤٤- جنهن انڪار ڪيو تہ ان جو انڪار ان ئي تي پوندو ۽ جنهن نيڪ

عمل ڪيا تہ اهي ماڻهو پنهنجي لاءِ ئي سامان ڪري رهيا آهن. ٤٥- تہ جيئن الله ايمان آڻڻ وارن کي ۽ نيڪ عمل ڪرڻ وارن کي پنهنجي فضل سان بدلو ڏي. بيشڪ الله منڪرن کي پسند نہ ٿو ڪري.

٤٦- ۽ ان جي نشانين مان اهو آهي جو هو هوائون موڪلي ٿو خوشخبري ڏيڻ لاءِ، تہ جيئن هو توهان کي پنهنجي رحمت سان نوازي ۽ تہ جيئن ٻيڙيون ان جي حڪم سان هلن ۽ تہ جيئن توهان ان جو فضل تلاش ڪريو ۽ تہ جيئن توهان ان جو شڪر ادا ڪريو ٤٧- ۽ اسان توڪان اڳ ۾ رسولن کي موڪليو سندن قوم ڏانهن. پوءِ اُهي انهن وٽ پڌرين نشانين سان آيا، پوءِ اسان انهن ماڻهن کان انتقام ورتو جن جرم ڪيو هو ۽ مؤمنن جي مدد ڪرڻ اسان تي حق آهي.

٤٨- الله ئي آهي جيڪو هوائن کي موڪلي ٿو، پوءِ اهي ڪڪرن کي کڻن ٿيون. پوءِ الله انهن کي آسمان ۾ پکيڙي ڇڏي ٿو، جهڙي طرح چاهي ٿو ۽ هو انهن کي تهہ بہ تهہ ڪندو آهي، پوءِ توهان مينهن کي ڏسو ٿا تہ ڪرن جي اندران نڪرندو آهي. پوءِ جڏهن پنهنجن ٻانهن مان جنهن تي چاهيندو آهي تنهن تي پهچائيندو آهي تہ ان ئي مهل اهي خوش ٿي ويندا آهن ٤٩- ۽ اهي ان جي نازل ڪئي وڃڻ کان اڳ ناميد هئا. ٥٠- پوءِ الله جي رحمت جي نشانين ڏانهن نهار هو ڪهڙي طرح زمين کي زنده ڪري ٿو سندس مرڻ کان پوءِ، بيشڪ اهوئي مئلن کي زنده ڪرڻ وارو آهي ۽ اهو هر شيءِ تي قادر آهي. ٥١- ۽ جيڪڏهن اسان هڪ هوا موڪلي ڇڏيون. پوءِ اُهي پوک کي هيڏو ٿيندي ڏسن تہ ان کان پوءِ اهي انڪار ڪرڻ لڳندا. ٥٢- پوءِ تون مُردن کي نہ ٿو ٻڌائي سگهين ۽ نہ تون ٻوڑن کي پنهنجو سڏ ٻڌائي سگهين ٿو، جڏهن تہ اهي پٺي ڏئي هليا وڃن ٥٣- ۽ نہ تون انڌن کي سندن گمراهي مان ڪڍي راهہ

تي آٽي سگهين ٿو. تون صرف ان کي ٻڌائي سگهين ٿو جنهن اسان جي آيتن تي ايمان آندو. پوءِ اهي ئي ماڻهو فرمانبردار آهن.

٥٤- الله ئي آهي جنهن توهان کي هيٽائي مان خلقيو وري هيٽائي کان پوءِ قوت ڏني وري قوت کان پوءِ ڪمزوري ۽ ٻڍاپو ڏنائين. هو جيڪو چاهي ٿو پيدا ڪري ٿو ۽ اهو علم وارو، قدرت وارو آهي ٥٥- ۽ جنهن ڏينهن قيامت قائم ٿيندي مجرم قسم کٽي چوندا ته اهي هڪ گهڙي کان وڌيڪ نه رهيا. اهڙي طرح اهي رستي کان ڦيرايا ويندا هئا ٥٦- ۽ جن ماڻهن کي علم ۽ ايمان ڏنو ويو هو، اهي چوندا ته الله جي ڪتاب ۾ ته توهان حشر جي ڏينهن تائين رهيا آهيو، پوءِ اهو حشر جو ڏينهن آهي. پر توهان نه ڄاڻندا هئا. ٥٧- پوءِ ان ڏينهن ظالمن کي سندن عذر ڪرڻ ڪجهه فائدو نه ڏيندو ۽ نه انهن کان توبهه طلب ڪئي ويندي.

٥٨- ۽ اسان هن قرآن ۾ ماڻهن لاءِ هر قسم جا مثال بيان ڪيا آهن ۽ جيڪڏهن تون انهن وٽ ڪا نشاني آڻين ته جن ماڻهن انڪار ڪيو آهي، اُهي اهوئي چوندا ته اوهين سڀ ڪوڙا آهيو. ٥٩- اهڙي طرح الله مُهر هڻندو آهي انهن ماڻهن جي دلين تي جيڪي نه ڏا ڄاڻن. ٦٠- پوءِ تون صبر ڪر. بيشڪ الله جو واعدو سچو آهي ۽ جيڪي ماڻهو يقين نه ڏا رکن، اهي توکي بي برداشت نه ڪن.

سورة لقمان-٣١

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- الف لام ميم. ٢- هي حڪمت واري ڪتاب جون آيتون آهن. ٣- هدايت ۽ رحمت نيڪي ڪرڻ وارن لاءِ ٤- جيڪي نماز قائم ڪندا آهن ۽

زڪوات ادا ڪندا آهن ۽ اُهي آخرت تي يقين رکندا آهن. ۵- اهي ماڻهو پنهنجي رب جي سڌي رستي تي آهن ۽ اهي ئي ماڻهو فلاح پائڻ وارا آهن.
٦- ۽ ماڻهن ۾ ڪو اهڙو آهي جيڪو انهن ڳالهين جو خريدار بڻجي ٿو جيڪي غافل ڪرڻ واريون آهن. ته جيئن الله جي راهه کان گمراهه ڪري بغير ڪنهن علم جي ۽ ان تي ٺٽولي ڪري. اهڙن ماڻهن لاءِ ذليل ڪرڻ وارو عذاب آهي. ٧- ۽ جڏهن ان کي اسان جون آيتون پڙايون ويندیون آهن ته هو تڪبر ڪندي منهن موڙي وٺندو آهي. جڙ ان ٻڌو ئي نہ. جڙ ان جي ڪنن ۾ ٻوڙائپ آهي. تنهن ڪري ان کي هڪ ڏکوئيندڙ عذاب جي خوشخبري ڏئي ڇڏ. ٨- بيشڪ جن ماڻهن ايمان آندو ۽ انهن نيڪ ڪم ڪيا. سندن لاءِ نعمتن جا باغ آهن. ٩- انهن ۾ اهي هميشہ رهندا. اهو الله جو پڪو واعدو آهي ۽ اهو زبردست آهي حڪمت وارو آهي.
١٠- الله آسمانن کي پيدا ڪيو اهڙن ٿنڀن جي بغير جيڪي توهان کي ڏسڻ ۾ اچن ۽ زمين ۾ جبل وڌايائين ته متان اوهان کي ڏوڏي ۽ ان ۾ هر قسم جا جاندار پکيڙيائين ۽ اسان آسمان تان پاڻي وسايو. پوءِ زمين ۾ هر قسم جي جنس جا سڻا اوپڙ ڄمايا سون. ١١- اها آهي الله جي تخليق. پوءِ مون کي ڏيکاريو ته جيڪي ان کان سواءِ آهن. انهن ڇا پيدا ڪيو آهي. بلڪ ظالم ماڻهو پڌري گمراهي ۾ آهن.
١٢- ۽ اسان لقمان کي حڪمت عطا فرمائي ته الله جو شڪر ڪر ۽ جيڪو ماڻهو شڪر ڪندو ته هو پنهنجي ئي لاءِ شڪر ڪندو ۽ جيڪو ناشڪري ڪندو ته الله بي نياز آهي، خوبين وارو آهي. ١٣- ۽ جڏهن توهان پنهنجي پٽ کي نصيحت ڪندي چيو ته اي منهنجا پٽڙا! الله سان شريڪ نہ ڪجانءِ. بيشڪ شرڪ تمام وڏو ظلم آهي.

١٤- ۽ اسان انسان کي ان جي ماءُ پيءُ جي معاملي ۾ تاکيد ڪئي. ان جي ماءُ ڏک تي ڏک کٽي ان کي پيٽ ۾ رکيو ۽ ٻن سالن ۾ ان جو کير ڇڏائڻ آهي، ته تون منهنجو ۽ پنهنجي والدين جو شڪر ڪر. مون ڏانهن ئي موٽڻو آهي. ١٥- ۽ جيڪڏهن اهي ٻئي توتي زور وجهن ته تون مون سان اهڙي شيءِ کي شريڪ ڪر، جنهن جي توکي ڄاڻ نه آهي ته انهن جي ڳالهه نه ميجانءِ ۽ دنيا ۾ انهن سان نيڪ سلوڪ ڪجانءِ ۽ تون ان شخص جي رستي جي پيروي ڪجانءِ جنهن مون ڏانهن رجوع ڪيو آهي. پوءِ توهان سڀني کي مون وٽ اچڻو آهي. پوءِ آئون توهان کي ٻڌائيندس جيڪو ڪجهه توهان ڪندا هئا.

١٦- اي منهنجا پٽڙا! ڪو عمل آهُر جي داڻي برابر هجي ۽ ڪنهن پٿر جي اندر هجي يا آسمانن ۾ هجي يا زمين ۾ هجي الله ان کي حاضر ڪندو. بيشڪ الله باريڪ بين خبر رکندڙ آهي. ١٧- اي منهنجا پٽڙا! نماز قائم ڪر، چڱن ڪمن جي نصيحت ڪر ۽ برائي کان روڪ ۽ جيڪا مصيبت توکي پهچي ان تي صبر ڪر. بيشڪ اهي همت وارا ڪم آهن ١٨- ۽ ماڻهن سان بي رخي نه ڪر ۽ زمين ۾ آکڙجي نه هل. بيشڪ الله ڪنهن هٿيلي ۽ وڏائي ڪندڙ کي پسند نه ٿو ڪري ١٩- ۽ پنهنجي هلڻ ۾ وچڑي چال اختيار ڪر ۽ پنهنجو آواز جهڪو ڪر. بيشڪ سڀني کان بيڻرو آواز گڏهه جو آهي.

٢٠- ڇا توهان نه ٿا ڏسو ته الله توهان جي ڪم ۾ لڳائي ڇڏيو آهي جيڪو ڪجهه آسمانن ۾ آهي ۽ جيڪو زمين ۾ آهي ۽ ان پنهنجون پڌريون ۽ ڳجهون نعمتون اوهان تي پوريون ڪيون ۽ ماڻهن ۾ اهڙا به آهن جيڪي الله جي باري ۾ جهڳڙو ڪندا آهن، ڪنهن علم ۽ ڪنهن هدايت ۽ ڪنهن روشن ڪتاب جي بغير. ٢١- ۽ جڏهن انهن کي چيو ويندو آهي ته توهان پيروي ڪريو ان شيءِ جي جيڪا الله نازل ڪئي آهي ته اهي چوندا آهن نه. اسان ان شيءِ جي پيروي

ڪنداسون جنهن تي اسان پنهنجن ابن ڏاڏن کي ڏنو. ڇا جيڪڏهن شيطان انهن کي باهه جي عذاب ڏانهن سڏي رهيو هجي تڏهن ب.

٢٢- ۽ جنهن ماڻهو پنهنجو رخ الله ڏانهن ڪيو ۽ اهو چڱن ڪمن ڪرڻ وارو ب آهي ته ان بيشڪ مضبوط رسي کي پڪڙيو ۽ الله ئي ڏانهن سڀني ڪمن جي پڇاڙي آهي ٢٣- ۽ جنهن انڪار ڪيو ته ان جو انڪار توکي غمگين نه ڪري. ڪين اسان ڏانهن ئي ورٽو آهي، پوءِ جيڪي ڪيائون تنهن جي ڪين سُڌ ڏينداسون. بيشڪ الله دلين جي ڳالهه کان ب واقف آهي. ٢٤- ڪين ٿورو وقت فائدو ڏينداسون، پوءِ ڪين سخت عذاب ڏانهن ڇڪي آڻينداسون.

٢٥- ۽ جيڪڏهن تون انهن کان پڇين ته آسمانن ۽ زمين کي ڪنهن پيدا ڪيو ته هو ضرور چوندا ته الله. چؤ ته سڀ تعريف الله جي لاءِ آهي، پر انهن مان اڪثر نه ٿا ڄاڻن. ٢٦- الله ئي جو آهي جيڪو ڪجهه آسمانن ۾ آهي ۽ زمين ۾. بيشڪ الله بي نياز آهي، خوبين وارو آهي ٢٧- ۽ جيڪڏهن زمين ۾ جيڪي وڻ آهن سي قلم بڻجي وڃن ۽ سمنڊ ان کان پوءِ ست سمنڊ (ٻيا ب) مس بڻجي وڃن، تڏهن ب الله جون ڳالهيون ختم نه ٿين. بيشڪ الله زبردست آهي. حڪمت وارو آهي.

٢٨- توهان سڀني جو پيدا ڪرڻ ۽ زنده ڪرڻ بس اهڙو ئي آهي جيئن هڪ ماڻهو جو. بيشڪ الله ٻڌڻ وارو، ڏسڻ وارو آهي. ٢٩- ڇا تو نه ڏٺو ته الله رات کي ڏينهن ۾ داخل ڪري ٿو ۽ ڏينهن کي رات ۾ داخل ڪري ٿو ۽ ان سج ۽ چنڊ کي ڪم ۾ لڳائي ڇڏيو آهي. هر هڪ هلي ٿو هڪ مقرر وقت تائين ۽ جيڪو ڪجهه توهان ڪريو ٿا الله ان کان باخبر آهي. ٣٠- اهو ان ڪري جو الله ئي حق آهي ۽ ان کان سواءِ جن شين کي اهي سڏيندا آهن، اهي باطل آهن ۽ بيشڪ الله تمام مٿانهون ۽ وڏو آهي.

٣١- چا تو نہ ڏنو تہ پيڙي سمنڊ ۾ الله جي فضل سان هلندي آهي، تہ جيئن هو توهان کي پنهنجون نشانيون ڏيکاري. بيشڪ ان ۾ نشانيون آهن هر صبر ڪرڻ واري، شڪر ڪرڻ واري جي لاءِ ٣٢- ۽ جڏهن (دريا جي) لهر سندن مٿن تي پاڇي وارن پهاڙن وانگر ويڙهيندي آهي تہ اهي الله کي سڏيندا آهن، ان لاءِ دين کي خالص ڪندي. پوءِ جڏهن هو انهن کي نجات ڏئي خشڪي ڏانهن آڻيندو آهي تہ انهن مان ڪجهه وچڑو رهندا آهن ۽ اسان جي نشانين جو انڪار اهي ماڻهو ڪندا آهن جيڪي انجام پيچيندڙ ۽ بي شڪرا هوندا آهن.

٣٣- اي انسانو! پنهنجي رب کان ڊڄو ۽ ان ڏينهن کان ڊڄو جڏهن ڪو پيءُ پنهنجي پٽ طرفان بدلو نہ ڏيندو ۽ نہ ڪو پٽ پنهنجي پيءُ طرفان ڪجهه بدلو ڏيڻ وارو هوندو. بيشڪ الله جو واعدو سچو آهي تہ دنيا جي زندگي توهان کي دوکي ۾ نہ وجهي ۽ نہ دوکو ڏيندڙ توهان کي الله بابت دوکو ڏي. ٣٤- بيشڪ الله ئي کي قيامت جو علم آهي ۽ اهوئي مينهن وسائي ٿو ۽ اهوئي ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجهه رحم (پيٽن) ۾ آهي ۽ ڪو ماڻهو نہ ٿو ڄاڻي تہ سياڻي هو ڪهڙي ڪمائي ڪندو ۽ ڪو ماڻهو نہ ٿو ڄاڻي جو هو ڪهڙي زمين تي مرندو. بيشڪ الله ڄاڻندڙ خبر رکندڙ آهي.

سورة السجدة-٣٢

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- الف لام ميم. ٢- هي نازل ٿيل ڪتاب آهي ان ۾ ڪو شڪ نہ آهي رب العالمين جي طرفان آهي. ٣- چا اهي چون ٿا تہ هن شخص ان کي خود گهڙي ورتو آهي. بلڪ اهو حق آهي تنهنجي رب طرفان، تہ جيئن تون انهن

ماڻهن کي ڏيڃارين جن وٽ توکان اڳ ۾ کو ڏيڃارڙ وارو نہ آيو، تہ جيئن اهي راهہ لهن.

٤- الله ئي آهي جنهن پيدا ڪيو آسمانن ۽ زمين کي ۽ جيڪو انهن جي وچ ۾ آهي ڇهن ڏينهن ۾ پوءِ هو عرش تي قائم ٿيو. ان کان سواءِ نہ توهان جو کو مددگار آهي ۽ نہ کو سفارش ڪرڙ وارو. پوءِ ڇا توهان نصيحت نہ ٿا وٺو.
٥- هو آسمان کان زمين ڏانهن سيني معاملن جي تبدير ڪندو آهي، پوءِ اهي ان ڏانهن موٽندا آهن، هڪ اهڙي ڏينهن ۾ جنهن جو مقدار توهان جي ڳڻپ سان هزار سال جي برابر آهي. ٦- اهوئي ڳجهہ ۽ ظاهر کي ڄاڻڻ وارو آهي. غالب آهي، رحمت وارو آهي. ٧- ان جيڪا بہ شيءِ پيدا ڪئي سا سپ کان ڇڪي طرح بڻائي ۽ ان انسان جي تخليق جي ابتدا مٽي سان ڪئي، ٨- پوءِ ان جي نسل حقير پاڻي جي نچوڙ مان بڻائي. ٩- پوءِ ان جا عضوا درست ڪيائين ۽ ان ۾ پنهنجو روح ڦوڪيائين. توهان لاءِ ڪن اکيون ۽ دل بڻايائين. توهان تمام گهٽ شڪر ڪندا آهيو.

١٠- ۽ انهن چيو تہ ڇا جڏهن اسان زمين ۾ رلي ملي وينداسون تہ (ڇا) وري اسان نئين سر پيدا ڪيا وينداسون، بلڪ اهي پنهنجي رب سان ملاقات جا منڪر آهن. ١١- چؤ تہ موت جو فرشتو توهان جي جان قبض ڪندو آهي جيڪو توهان تي مقرر ڪيو ويو آهي. پوءِ توهان پنهنجي رب ڏانهن موٽايا ويندو ١٢- ۽ ڪاش تون ڏسين جڏهن تہ اهي مجرم ماٿو پنهنجي رب جي اڳيان سرجهڪائي (بينڊ) هوندا. اي اسان جا رب! اسان ڏسي ورتو ۽ اسان ٻڌي ورتو. تون اسان کي واپس موڪل تہ اسان نيڪ ڪم ڪريون. اسان يقين ڪرڙ وارا ٻڃي ويا آهيون ١٣- ۽ جيڪڏهن اسان چاهيون ها تہ هر ماٿهو کي هدايت ڪريون ها، پر منهنجي ڳالهہ ثابت ٿي چڪي آهي تہ آئون جهنم کي

جنن ۾ انسانن سان پري ڇڏيندس. ١٤- پوءِ هاڻي مزو چکو ان ڳالهه جو توهان هن ڏينهن جي ملاقات کي وساري ڇڏيو، اسان به توهان کي وساري ڇڏيو آهي ۽ جيڪي ڪندا هيو تنهن سببان هميشه جو عذاب چکيو.

١٥- اسان جي آيتن تي اُهي ماڻهو ايمان آڻيندا آهن جن کي انهن آيتن سان جڏهن نصيحت ڪئي ويندي آهي ته اهي سجدي ۾ ڪري پوندا آهن ۽ پنهنجي رب جي حمد سان گڏ ان جي تسبيح ڪندا آهن ۽ اُهي تڪبر نه ٿا ڪن. ١٦- سندن پاسا سمهڻ جي هنڌ کان الڳ رهندا آهن. اهي پنهنجي رب کي خوف ۽ اميد سان سڏيندا آهن ۽ جيڪو ڪجهه اسان انهن کي ڏنو آهي، ان مان خرچ ڪندا آهن. ١٧- پوءِ ڪنهن جيءَ کي خبر نه آهي ته انهن ماڻهن لاءِ سندن عملن جي بدلي ۾ اکين جو ڪهڙو نار لڪايو ويو آهي.

١٨- ته ڇا جيڪو مؤمن آهي اهو ان ماڻهو وانگر هوندو جيڪو نافرمان آهي. ٻئي برابر نه ٿا ٿي سگهن. ١٩- جن ماڻهن ايمان آندو ۽ انهن چڱا ڪم ڪيا ته تن لاءِ جنت ۾ جايون آهن. انهن ڪمن جي سبب جيڪي اهي ڪندا هئا ٢٠- ۽ جن ماڻهن نافرماني ڪئي ته سندن ٺڪاڻو باهه آهي، اهي جڏهن ان مان نڪرڻ چاهيندا ته وري ان ۾ ڌڪيا ويندا ۽ انهن کي چيو ويندو ته باهه جو عذاب چکو جنهن کي توهان کوڙو پائيندا هئا ٢١- ۽ اسان انهن کي وڏي عذاب کان پهرين هلڪو عذاب چکائيندا سون ته من اهي رجوع ڪن ٢٢- ۽ ان ماڻهو کان وڌيڪ ظالم ڪير هوندو جنهن کي ان جي رب جي آيتن ذريعي نصيحت ڪئي وڃي، پوءِ هو انهن کان منهن موڙي، اسان اهڙن مجرمن کان ضرور بدلو وٺنداسون.

٢٣- ۽ اسان موسيٰ کي ڪتاب ڏنو، پوءِ تون ان جي ملڻ ۾ ڪجهه شڪ نه ڪر ۽ ان کي بني اسرائيل لاءِ هدايت بڻايو ٢٤- ۽ اسان منجهائن پيشوا

بٹايا، جيڪي اسان جي حڪم سان ماڻهن جي رهنمائي ڪندا هئا. جڏهن ته انهن صبر ڪيو ۽ اهي اسان جي آيتن تي يقين رکندا هئا. ٢٥- بيشڪ تنهنجو رب قيامت جي ڏينهن سندن وچ ۾ انهي (ڳالهه) جو فيصلو ڪندو جنهن ۾ اهي پاڻ ۾ اختلاف ڪندا هئا. ٢٦- ڇا انهن لاءِ اها شيءِ هدايت ڏيڻ واري نه ٿي جو انهن کان اڳ ۾ اسان ڪيترين ئي قومن کي ناس ڪري ڇڏيو. جن جي بستين ۾ اهي ماڻهو گهمن ڦرن ٿا. بيشڪ ان ۾ نشانيون آهن. ڇا اهي ماڻهو ٻڌن نه ٿا.

٢٧- ڇا انهن نه ڏٺو ته اسان پاڻي کي اُپڙ (ويران) زمين ڏانهن وهائيندا آهيون. پوءِ اسان اُن سان پوک ڄمائيندا آهيون، جنهن مان سندن ڍور ۽ اهي پاڻ به کائيندا آهن. پوءِ ڇا اهي ڏسن نه ٿا ٢٨- ۽ اهي چوندا آهن ته اهو فيصلو ڪڏهن ٿيندو، جيڪڏهن تون سچو آهين. ٢٩- چؤ ته فيصلي جي ڏينهن انهن ماڻهن جو ايمان نفعو نه ڏيندو جن انڪار ڪيو ۽ نه انهن کي مهلت ڏني ويندي. ٣٠- پوءِ ڪائنڪ منهن موڙ ۽ انتظار ڪر. بيشڪ اهي به انتظار ڪندڙ آهن.

سورة الاحزاب-٣٣

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- اي نبي! الله کان ڊڄ ۽ ڪافرن ۽ منافقن جو چيو نه مڃ. بيشڪ الله ڄاڻڻ وارو حڪمت وارو آهي ٢- ۽ پيروي ڪر ان شيءِ جي جيڪو تنهنجي رب طرفان توڏانهن وحي ڪيو پيو وڃي. بيشڪ الله کي خبر آهي جيڪو توهان ڪندا آهيو ٣- ۽ الله تي پروسو ڪر ۽ الله ئي ڪارساز ڪافي آهي.

٤- ۽ الله ڪنهن ماڻهو جي سيني ۾ ٻه دليون نه رکيون آهن ۽ نه توهان جي زالن کي جن کي اوهين ماءُ چئي ويٺا آهيو. توهان جون مائرون ڪيون اٿس ۽ نه اوهان جي پٽيلن کي اوهان جا پٽ ڪيائين. اهي سڀ اوهان جي

پنهنجي منهن جون ڳالهيون آهن ۽ الله حق ڳالهه چوندو آهي ۽ اهو سڌو رستو ڏيکاريندو آهي. ٥ - ڪين سندن پيئرن جا پٽ سڏيو. اها الله وٽ وڌيڪ انصاف جي ڳالهه آهي. پوءِ جيڪڏهن اوهان سندن پيئرن کي نه ڄاڻندا هجو تہ اهي اوهان جا ديني ڀائر آهن ۽ اوهان جا دوست آهن ۽ جنهن شيءِ ۾ اوهان کان ڀل چُڪ ٿي وڃي تہ ان جو اوهان تي ڪو گناهه نہ آهي، پر جيڪو اوهان دل جي ارادي سان ڪيو (تنهن ۾ گناهه آهي) ۽ الله معاف ڪرڻ وارو رحم ڪرڻ وارو آهي.

٦ - ۽ نبي جو مؤمنن تي، سندن جانين کان بہ وڌيڪ حق آهي ۽ نبي جون زالون سندن مائرون آهن ۽ مٽ مائٽ الله جي ڪتاب ۾ (پين) مؤمنن ۽ مهاجرن کان وڌيڪ ويجها آهن، پر جيڪڏهن توهان پنهنجن دوستن سان احسان ڪريو. اهو ڪتاب ۾ لکيل آهي.

٧ - ۽ جڏهن اسان پيغمبرن کان سندن عهد ورتو ۽ توکان ۽ نوح کان ۽ ابراهيم ۽ موسيٰ ۽ عيسيٰ پٽ مريم کان ۽ اسان انهن کان پڪو انجام ورتو.
٨ - تہ جيئن الله سچن کان سندن سچائي جي باري ۾ سوال ڪري ۽ منڪرن لاءِ هن دردناڪ عذاب تيار ڪري رکيو آهي.

٩ - اي ايمان وارو! پاڻ تي الله جو احسان ياد ڪريو. جڏهن توهان تي لشڪر چڙهائي ڪري آيا تہ اسان انهن تي هڪ طوفان موڪليوسون ۽ اهڙا لشڪر جن کي توهان نٿي ڏٺو ۽ الله ڏسڻ وارو آهي جيڪو ڪجهه توهان ڪريو ٿا. ١٠ - جڏهن اهي اوهان جي مٿان ۽ اوهان جي هيٺان اچي ٽٽا ۽ جڏهن اکيون ٽڙي ويون ۽ دليون نڙ گهٽن کي پهتيون ۽ توهان الله بابت طرح طرح جا گمان ڪرڻ لڳا. ١١ - ان وقت ايمان وارا امتحان ۾ وڌا ويا ۽ ڪين سخت لوڏيو ويو.

١٢ - ۽ جڏهن منافقن ۽ انهن ماڻهن جن جي دلين ۾ بيماري آهي چيو تہ الله ۽ سندس رسول جيڪو واعدو اسان سان ڪيو هو، اهو رڳو دوکو

هو ١٣- ۽ جڏهن انهن مان هڪ ٽولي چيو تہ اي يثرب وارو توهان لاءِ ڪا جاءِ ڪانهي تنهن ڪري موٽو ۽ انهن ما هڪ ٽولي پيغمبر کان اجازت گهري ٿي. اُهي چوڻ لڳا تہ اسان جا گهر اڪيلا آهن. حالانڪ اُهي اڪيلا نہ هئا. اهي رڳو پڄڻ چاهيندا هئا ١٤- ۽ جيڪڏهن مديني جي آسپاس کان ڪو انهن تي اچي ڪڙڪي ها ۽ کين فتني جي دعوت ڏي ها تہ اهي ميجي وڃن ها ۽ ان لاءِ ٿوري دير کان سواءِ ترسن ئي نہ ها ١٥- ۽ انهن ان کان اڳ ۾ اللہ سان عهد ڪيو هو تہ هو پٺ نہ ڦيرائيندا ۽ اللہ سان ڪيل عهد جي پڇا ٿيندي. ١٦- چؤ تہ جيڪڏهن توهان موت يا قتل کان پڄندو تہ اهو پڄڻ توهان جي ڪجھ ڪم نہ ايندو ۽ ان حالت ۾ توهان کي صرف ٿورا ڏينهن فائدو کٹڻ جو موقعو ملندو. ١٧- چؤ ڪير آهي جيڪو توهان کي اللہ کان بچائي جيڪڏهن هو توهان کي نقصان پهچائڻ چاهي يا هو توهان تي رحمت ڪرڻ چاهي ۽ اهي پاڻ لاءِ اللہ جي مقابلي ۾ ڪو حمايتي ۽ مددگار نہ لهندا.

١٨- اللہ توهان مان انهن ماڻهن کي چاڻي ٿو جيڪي توهان مان (جهاد) کان روڪڻ وارا آهن ۽ جيڪي پنهنجن پائرن کي چوندا آهن تہ اسان وٽ اچي وڃو ۽ اهي لڙائي ۾ گهٽ ئي ايندا آهن. ١٩- اهي اوهان تي بخيلي ڪندڙ آهن. پوءِ خوف جي مهل تون کين ڏسين تہ اهي تو ڏانهن اهڙي طرح نهارينداآهن جو سندن اکيون ان (ماڻهو) وانگر ٽڙندیون آهن جنهن تي موت جي بيهوشي طاري هجي، پوءِ جنهن مهل (جنگ) جو خطرو لهندو آهي تہ اُهي مال جي حرص ۾ اوهان کي تکين زبانن سان ايذائيندا آهن، انهن ايمان نہ آندو تہ اللہ سندن عمل چٽ ڪري ڇڏيا ۽ اِهو اللہ جي لاءِ آسان آهي. ٢٠- اهي پائن ٿا تہ لشڪر اڃا ويا نہ آهن ۽ جيڪڏهن لشڪر اچي وڃن تہ اهي ماڻهو پسند ڪندا تہ ڪاش! اسان بدوين سان پهراڙي ۾ هجون ها. اوهان جون خبرون پڇندا رهن

ها ۽ جيڪڏهن اهي توهان سان گڏ هجن ها تہ لڙائي ۾ ٿورو ئي حصو وٺن ها.

٢١- بيشڪ توهان لاءِ الله جي رسول ۾ بهترين نمونو آهي. ان ماڻهو لاءِ جيڪو الله ۽ آخرت جي ڏينهن جي اميد رکندڙ هجي ۽ الله کي گهڻو ياد کندو هجي ٢٢- ۽ جڏهن ايمان وارن لشکرن کي ڏٺو تہ چوڻ لڳا هي اهو ئي آهي جنهن جو الله ۽ سندس رسول اسان سان واعدو ڪيو هو ۽ الله ۽ ان جي رسول سچ فرمايو ۽ ان سندن ايمان ۽ اطاعت ۾ اضافو ڪري ڇڏيو. ٢٣- ايمان وارن ۾ اهڙا بہ ماڻهو آهن جن الله سان ڪيل عهد کي پورو ڪري ڏيکاريو. پوءِ منجهائن ڪن پنهنجو ذمو پورو ڪيو ۽ منجهائن ڪو انتظار ۾ آهي ۽ انهن ذرو بہ تبديلي نہ ڪئي، ٢٤- تہ جيئن الله سچن کي سندن سچائي جو بدلو ڏي ۽ منافقن کي عذاب ڏي. جيڪڏهن چاهي يا سندن توبهہ قبول ڪري. بيشڪ الله بخشڻ وارو مهربان آهي.

٢٥- ۽ الله منڪرن کي سندن ڪاوڙ سان گڏ ڦيري ڇڏيو جو سندن ڪا بہ مراد پوري نہ ٿي ۽ الله مؤمنن طرفان ويڙهہ لاءِ ڪافي ٿيو. الله قوت وارو غالب آهي ٢٦- ۽ الله انهن ڪتاب وارن کي جن حملو ڪندڙن جو ساٿ ڏنو تن کي سندن قلعن مان لاٿو ۽ سند دلين ۾ ان رعب وجهي ڇڏيو. توهان انهن جي هڪ ٽولي کي قتل ڪري رهيا هئا ۽ هڪ ٽولي کي قيد ڪيو ٿئي ٢٧- ۽ ان سندن زمين ۽ سندن گهرن ۽ سندن ملڪيت جو توهان کي وارث بٽائي ڇڏيو ۽ اهڙي زمين جو بہ جنهن تي توهان قدم بہ نہ رکيا هئا ۽ الله هر شيءِ تي قدرت رکڻ وارو آهي.

٢٨- اي نبي پنهنجن گهروارين کي چؤ تہ جيڪڏهن توهان دنيا جي زندگي ۽ ان جي زينت گهرنديون آهيو تہ اچو آئون توهان کي ڪجهہ مال ڏئي سڻي نموني سان رخصت ڪريان ٢٩- ۽ جيڪڏهن توهان الله ۽ ان جي رسول

۾ آخرت جي گھر کي گھرو ٿيون تہ الله توهان مان نيڪ بختن لاءِ وڏو اجر تيار ڪري رکيو آهي، ٣٠- اي نبي جون گھرواريون! توهان مان جيڪا پڌري بيحيائي ڪندي ان کي ٻيٽو عذاب ڏنو ويندو ۾ اهو الله لاءِ آسان آهي.

☆ ٣١- ۾ توهان مان جيڪا الله ۾ سندس رسول جي فرمانبرداري ڪندي ۾ نيڪ عمل ڪندي تہ اسان ان کي ان جو ٻيٽو اجر ڏينداسون ۾ اسان ان لاءِ عزت واري روزي تيار ڪري رکي آهي، ٣٢- اي نبي جون گھرواريون توهان عام عورتن جھڙيون نہ آهيو. جيڪڏهن توهان الله کان ڊجندیون آهيو تہ ڳالهائڻ ۾ نرمي اختيار نہ ڪريو جو تہ جنهن جي دل ۾ بيماري آهي سو (متان) طمع ڪري ۾ چڱي ڳالھ ڪريو.

٣٣- ۾ توهان پنهنجن گھرن ۾ رهو ۾ پهرين جهالت جي دور وانگر ڏيکاءُ نہ ڪريو ۾ نماز قائم ڪريو ۾ زڪوات ادا ڪريو ۾ الله ۾ سندس رسول جي اطاعت ڪريو. الله چاهي ٿو تہ توهان اهل بيت کان ناپاڪي دور ڪري ۾ توهان کي چڱي طرح پاڪ ڪري ٣٤- ۾ توهان جي گھرن ۾ الله جي آيتن ۾ حڪمت جي ڳالهين مان جيڪو پڙهيو وڃي ٿو ان کي ياد رکو. بيشڪ الله باريڪ بين آهي خبر رکندڙ آهي.

٣٥- بيشڪ اطاعت ڪرڻ وارا مرد ۾ اطاعت ڪرڻ واريون عورتون ۾ ايمان آڻڻ وارا مرد ۾ ايمان آڻڻ واريون عورتون ۾ فرمانبرداري ڪرڻ وارا مرد ۾ فرمانبرداري ڪرڻ واريون عورتون ۾ سچا مرد ۾ سچون عورتون ۾ صبر ڪرڻ وارا مرد ۾ صبر ڪرڻ واريون عورتون ۾ (الله کان) ڊجڻ وارا مرد ۾ ڊجڻ واريون عورتون ۾ صدقو ڏيڻ وارا مرد ۾ صدقو ڏيڻ واريون عورتون ۾ روزو رکڻ وارا مرد ۾ روزو رکڻ واريون عورتون ۾ پنهنجن اگھڙن جي حفاظت ڪرڻ وارا مرد ۾ حفاظت ڪرڻ واريون عورتون ۾ الله کي گھڻو ياد ڪرڻ وارا مرد ۾

ياد ڪرڻ واريون عورتون انهن (سينيءَ) لاءِ الله بخشش ۽ وڏو اجر تيار ڪري رکيو آهي.

٣٦- ڪنهن مؤمن مرد يا ڪنهن مؤمن عورت جي لاءِ گنجائش نہ آهي ته جڏهن الله ۽ سندس رسول ڪنهن معاملي جو فيصلو ڪري ڇڏين ته پوءِ انهن لاءِ ان ۾ ڪو اختيار باقي رهي ۽ جيڪو ماڻهو الله ۽ سندس رسول جي نافرماني ڪندو ته هو پڌري گمراهي ۾ پئجي ويو.

٣٧- ۽ جڏهن تون ان ماڻهو کي چئي رهيو هئين جنهن تي الله فضل ڪيو ۽ تو ان تي احسان ڪيو ته پنهنجي زال کي پاڻ وٽ جهل (۽ طلاق نہ ڏي) ۽ الله کان ڊڄ ۽ تو پنهنجي دل ۾ اها ڳالهه لڪائي ٿي جنهن کي الله ظاهر ڪرڻ وارو هو ۽ تون ماڻهن کان ڊڄي رهيو هئين ۽ الله وڌيڪ حقدار آهي ته تون ان کان ڊڄين. پوءِ جڏهن زيد ان کان پنهنجي حاجت پوري ڪئي يعني (طلاق ڏنائين) اسان توسان ان جو نڪاح ڪيوسون، ته جيئن مسلمانن تي پنهنجي پٽيلن جي زالن جي باري ۾ ڪجهه تنگي نہ رهي. جڏهن ته هو ان سان پنهنجي حاجت پوري ڪن (يعني طلاق ڏين) ۽ جيڪو الله جو حڪم آهي سو ٿي رهڻو آهي.

٣٨- نبي جي لاءِ اُن (نڪاح) ۾ ڪو حرج نہ آهي. جيڪو الله هن لاءِ مقرر ڪري ڇڏيو آهي. اها ئي الله جي سنت انهن پيغمبرن جي معاملي ۾ رهي آهي جيڪي اڳ ۾ گذري چڪا آهن ۽ الله جو حڪم هڪ قطعي فيصلو هوندو آهي. ٣٩- اُهي الله جي پيغامن کي پهچائيندا هئا ۽ کانئس ڊڄندا هئا ۽ الله کان سواءِ ڪنهن کان نہ ڊڄندا هئا ۽ الله حساب وٺڻ لاءِ ڪافي آهي،

٤٠- محمد اوهان جي مردن مان ڪنهن جو پيءُ نہ آهي، پر هو الله جو رسول ۽ خاتم النبيين آهي. ۽ الله هر شيءِ جو علم رکندڙ آهي.

٤١- اي ايمان وارو! الله کي تمام گهڻو ياد ڪريو ٤٢- ۽ ان جي تسبيح

ڪريو صبح ۽ شام. ٤٣- اهوئي آهي جيڪو توهان تي رحمت موڪلي ٿو ۽ ان جا فرشتا ب، ته جيئن توهان کي اونداهين مان ڪڍي سوجهري ۾ آڻي ۽ هو مؤمنن تي وڏو مهربان آهي. ٤٤- جنهن ڏينهن اُهي (مؤمن) هن سان ملندا، سندن استقبال سلام سان ٿيندو ۽ هن انهن جي لاءِ عزت وارو اجر تيار ڪيو آهي.

٤٥- اي نبي! اسان توکي شاهدي ڏيندڙ ۽ خوشخبري ڏيندڙ ۽ ڊيڄاريندڙ ڪري موڪليو آهي ٤٦- ۽ اللّٰه ڏانهن ان جي حڪم سان دعوت ڏيڻ وارو ۽ هڪ روشن ڏيئو ٤٧- ۽ مؤمنن کي خوشخبري ڏي ته انهن لاءِ اللّٰه طرفان وڏو فضل آهي ٤٨- ۽ تون ڪافرن ۽ منافقن جي ڳالهه نه مڃ ۽ سندن ايذائڻ کي نظرانداز ڪر ۽ اللّٰه تي پروسو ڪر ۽ اللّٰه پروسي لاءِ ڪافي آهي.

٤٩- اي ايمان وارو! جڏهن توهان مؤمن عورتن سان نڪاح ڪريو، پوءِ انهن کي هٿ لڳائڻ کان پهرين طلاق ڏيو. تڏهن متن کا عدت اوهان لاءِ ڪانهي، جنهن کي اوهين ڇڪيو. پوءِ کين ڪجهه مال ڏيو ۽ سڻي نموني سان کين رخصت ڪريو.

٥٠- اي نبي! اسان تولاءِ حلال ڪري ڇڏيون تنهنجون اهي زالون جن کي تو مهر ادا ڪيو ۽ جيڪي ڀانهيون اللّٰه توتي عنايت ڪيون تن مان جن تي تنهنجو هٿ مالڪ ٿيو سي ۽ تنهنجي چاچي جون ڏيئرون ۽ تنهنجي ڦٻين جون ڏيئرون ۽ تنهنجي مامن جون ڏيئرون ۽ تنهنجي ماسين جون ڏيئرون جن توسان هجرت ڪئي هجي ۽ اها مسلمان عورت ب جيڪا پنهنجي پاڻ کي پيغمبر کي ڏني ڇڏي. بشرطيڪ پيغمبر ان کي نڪاح ۾ آڻڻ چاهي، اهو خاص تولاءِ آهي ۽ مسلمانن لاءِ نه آهي. اسان کي معلوم آهي جيڪو ڪجهه اسان انهن تي سندن زالن تيءِ سندن ڀانهين تي فرض ڪيو آهي، ته جيئن توتي ڪا تنگي نه رهي. اللّٰه بخشڻهار، مهربان آهي.

٥١- تون انهن مان جنهن کي گهرين تنهن کي ڇڏي ڏين ۽ جنهن کي گهرين تنهن کي پاڻ وٽ جاءِ ڏين ۽ جن کي تو پاسي کيو تن مان وري جنهن کي طلب کرين تہ توتي کو گناھ نہ آهي. هن (ڳالھ) کي تمام ويجهو آهي تہ سندن اکيون ٺرن ۽ اهي غمگين نہ ٿين ۽ جيکي تون کين ڏين تنهن کان اهي سڀ خوش ٿين ۽ الله ڄاڻي ٿو جيکو توهان جي دلين ۾ آهي ۽ الله ڄاڻندڙ بردبار آهي. ٥٢- ان کان علاوه ٻيون عورتون تولاءِ حلال نہ آهن ۽ نہ اهو درست آهي جو تون انهن جي جاءِ تي ٻين زالن سان (نڪاح) کرين، جيتوڻيڪ سندن سونهن تو کي پسند اچي. پر تنهنجو هٿ جنهن جو مالڪ ٿيو آهي ۽ الله هر شيءِ تي نگهبان آهي.

٥٣- اي ايمان وارو! نبي جي گهرن ۾ نہ ويندا کريو مگر جنهن وقت توهان کي طعام جي لاءِ اجازت ڏني وڃي. (ڀ) ان جي تيار ٿيڻ جو انتظار کندڙ نہ هجو، پر جڏهن اوهان کي سڏيو وڃي تڏهن اندر وڃو. پوءِ جڏهن کائي ونو تڏهن اٿي هليا وڃو ۽ ڳالهين ۾ لڳي ويهي نہ رهو. ان ڳالھ سان نبي کي ايذاءُ پهچي ٿو، پر هو توهان جو لحاظ کندو آهي ۽ الله حق ڳالھ چوڻ ۾ کنهن جو لحاظ نہ ٿو کري ۽ جڏهن توهان (پيغمبر جي گهروارين) کان کا شيءِ گهرو تہ پردي جي اوٽ ۾ کائن گهرو. اهو طريقو توهان جي دلين لاءِ گهڻو پاڪ آهي ۽ انهن جي دلين لاءِ ۽ تو توهان لاءِ جائز نہ آهي جو توهان الله جي رسول کي تکليف ڏيو ۽ نہ اهو جائز آهي تہ توهان ان کان پوءِ سندس زالن سان کڏهن نڪاح کريو. اها الله وٽ وڏي سنگين ڳالھ آهي. ٥٤- توهان کنهن شيءِ کي ظاهر کريو يا ان کي لکايو، بيشڪ الله هر شيءِ کي ڄاڻڻ وارو آهي.

٥٥- پيغمبر جي گهروارين تي پنهنجي پيئرن جي باري ۾ کو گناھ نہ

آهي ۽ نہ پنهنجن پٽن جي باري ۾ ۽ نہ پنهنجن پائرن جي باري ۾ ۽ نہ پنهنجن پائٽين جي باري ۾ ۽ نہ پنهنجن پاٽيجن جي باري ۾ ۽ نہ پنهنجن عورتن جي باري ۾ ۽ نہ پنهنجن ٻانهين جي باري ۾ ۽ توهان الله کان ڊڄندیون رهو. بيشڪ الله هر شيءِ تي شاهد آهي.

٥٦- الله ۽ سندس ملائڪ نبي تي رحمت موڪلیندا آهن. اي ايمان وارؤ! توهان بہ مٿس درود ۽ سلام موڪليو. ٥٧- جيڪي ماڻهو الله ۽ سندس رسول کي ايذائيندا آهن، الله انهن تي دنيا ۽ آخرت ۾ لعنت ڪئي ۽ انهن لاءِ ذليل ڪرڻ وارو عذاب تيار ڪري رکيو آهي ٥٨- ۽ جيڪي ماڻهو مؤمن مردن ۽ مؤمن عورتن کي ايذائيندا آهن ان تي جيڪو انهن نہ ڪيو هجي تہ انهن کوڙي ناهہ ۽ پڌري گناهہ جو بار کنيو.

٥٩- اي نبي! پنهنجن گهروارين کي چؤ ۽ پنهنجن ڌيئرن کي ۽ مسلمانن جي عورتن کي تہ پنهنجون چادرون پاڻ تي هيٺ ڪري وجهن. ان سان هو سڃاتيون وڃن تہ جيئن هو ستايون نہ وڃن ۽ الله بخشڻهار مهربان آهي. ٦٠- منافق ۽ جن جي دلين ۾ بيماري آهي ۽ جيڪي مديني ۾ ڪوڙيون خبرون پکيڙڻ وارا آهن، جيڪڏهن اهي باز نہ آيا تہ اسان توکي انهن تي مسلط ڪرڻ لاءِ اٽاريندا سون. پوءِ ٿورن (ڏينهن) کان سواءِ مديني ۾ اهي تنهنجا پاڙيسري نہ ٽيندا. ٦١- لعنت ڪيل آهن، جتي ليندا اُتي پکڙبا ۽ چڱي طرح ماربا. ٦٢- اڳين ۾ بہ الله جو اهڙو ئي دستور رهيو آهي ۽ تون الله جي دستور ۾ ڪڏهن بہ تبديلي نہ ڏسندين.

٦٣- ماڻهو توکان قيامت جي باري ۾ پڇن ٿا. چؤ تہ ان جو علم صرف الله وٽ آهي ۽ توکي ڪهڙي خبر شايد قيامت ويجهي اچي ٿي هجي. ٦٤- بيشڪ الله منڪرن کي رحمت کان پري ڪري ڇڏيو آهي ۽ سندن لاءِ

پڑکندڙ باھ تيار ڪئي آھي. ٦٥- ان ۾ اھي هميشہ رهندا. نڪي ڪو سڃڻ ۾ نڪي ڪو مددگار لهندا. ٦٦- جنهن ڏينهن سندن منهن باھ ۾ اونڌا ڪيا ويندا. اھي چوندا ڪاش! اسان اللّٰه جي اطاعت ڪئي هجي ها ٦٧- ۽ اسان رسول جي اطاعت ڪئي هجي ها ۽ اُھي چوندا تہ اي اسان جا رب! اسان پنهنجن سردارن ۽ پنهنجن وڏن جو چيو ورتو تہ انهن اسان کي رستي کان ڀٽڪائي ڇڏيو. ٦٨- اي اسان جا رب! انهن کي ٻيڻو عذاب ڏي ۽ مٽن تمام وڏي لعنت ڪر.

٦٩- اي ايمان وارو! توهان انهن ماڻهن وانگر نہ ٿجو جن موسيٰ کي ايذايو. پوءِ جيڪي چيائون تنهن کان اللّٰه کيس پاڪ ڪيو ۽ هو اللّٰه وٽ عزت وارو هو. ٧٠- اي ايمان وارو! اللّٰه کان ڊجو ۽ سڌي ڳالھ چؤ. ٧١- هو توهان جا عمل سڌارينڊو ۽ توهان جا گناھ معاف ڪندو ۽ جيڪو ماڻهو اللّٰه ۽ سندس رسول جي اطاعت ڪندو. ان وڏي مراد ماڻي.

٧٢- بيشڪ اسان امانت کي آسمانن ۽ زمين ۽ جبلن جي سامهون پيش ڪيو تہ انهن ان کي کڻڻ کان انڪار ڪيو ۽ اھي کانئس ڊنا ۽ انسان ان کي کنيو. بيشڪ هو وڏو ظالم ۽ جاهل آهي. ٧٣- تہ جيئن اللّٰه منافق مردن ۽ منافق عورتن کي ۽ مشرڪ مردن ۽ مشرڪ عورتن کي سزا ڏي ۽ مؤمن مردن ۽ مؤمن عورتن تي ٻاجھ سان موٽي. اللّٰه بخشڻهار مهربان آهي.

سورة سبا-٣٤

شروع اللّٰه جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- سڀ ساراھ اللّٰه لاءِ آهي جنهن جو اهو سڀ آهي جيڪو آسمانن ۾ آهي ۽ جيڪو زمين ۾ آهي ۽ ان ئي جي ساراھ آخرت ۾ آهي ۽ اهوئي حڪمت وارو خبر رکندڙ آهي. ٢- هو ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجھ زمين ۾ داخل

ٽئي ٿو ۽ جيڪو ڪجھ ان مان نڪري ٿو ۽ جيڪو آسمان مان لھندو آھي ۽ جيڪو منجھس چڙھندو آھي ۽ اھو بخشٹھار مھربان آھي.

٣- ۽ جن انڪار ڪيو، اُھي چوندا آھن تہ اسان تي قيامت نہ ايندي. چؤ تہ چو نہ. قسم آھي غيب کي ڄاڻندڙ منھنجي رب جو اھا ضرور توھان تي ايندي. ان کان ذرو برابر ڪا شيءِ لڪيل نہ آھي، نہ آسمانن ۾ ۽ نہ زمين ۾ ۽ نہ ڪا شيءِ ان کان ننڍي ۽ نہ وڏي، پر اُھا ھڪ پڌري ڪتاب ۾ لکيل آھي، ٤- تہ جيئن ھو انھن ماڻھن کي بدلو ڏي جن ايمان آندو ۽ نيڪ ڪم ڪيا. اھي ئي ماڻھو آھن جن لاءِ معافي آھي ۽ عزت جي روزي ٥- ۽ جيڪي ماڻھو اسان جي آيتن ۾ مقابلو ڪندڙ ٿي ڊوڙيا، سندن لاءِ سخت ڏکوئيندڙ عذاب آھي ٦- ۽ جن کي علم ڏنو ويو آھي، اھي ان شيءِ کي جيڪا تنھنجي رب طرفان توڏانھن نازل ڪيو ويو آھي ڄاڻندا آھن تہ اھو حق آھي ۽ اھو غالب ساراھيل (الله) جي واٽ ڏيکاريندڙ آھي.

٧- ۽ جن انڪار ڪيو اھي چون ٿا ڇا اسان توھان کي اھڙو ماڻھو ڏسيون جيڪو توھان کي خبر ڏي ٿو تہ جڏھن توھان بلڪل ذرہ ذرہ ٿي ويندو تہ وري توھان کي نئين سر بٹايو ويندو، ٨- ڇا ان الله تي ڪوڙو ناھ ناھيو آھي يا ان کي ڪنھن قسم جو جنون آھي. بلڪ جيڪي ماڻھو آخرت تي يقين نہ ٿا رکن سي عذاب ۾ ھوندا ۽ اھي وڏي ڀل ۾ آھن. ٩- ڇا انھن آسمان ۽ زمين منجھان جيڪي سندن اڳيان ۽ پٹيان آھي سو نہ ڏٺائون، جيڪڏھن اسان گھرون تہ کين زمين ۾ ڪُھائي ڇڏيون يا آسمان کان ٽڪرا ڪيرايون. بيشڪ ان ۾ نشاني آھي ھر ان ٻانھي لاءِ جيڪو رجوع ڪندڙ آھي.

١٠- ۽ اسان دائود کي پاڻ وٹان وڏي نعمت ڏني. اي جبلو! ساٹس تسبيح ۾ شريڪ ٿيو ۽ اھڙي طرح پکين کي بہ حڪم ڏنو ۽ اسان لوھ کي ان

لاءِ نرم ڪري ڇڏيو ١١- ته ويڪريون زرهون بٽائي ۽ اندازي سان ڪڙيون ٺاهي ۽ (دائود جا گهر وارؤ) نيڪ عمل ڪريو. جيڪو ڪجهه توهان ڪريو تا ان کي آءٌ ڏسي رهيو آهيان.

١٢- ۽ سليمان لاءِ اسان هوا کي تابع ڪيو. ان جي صبح جي منزل هڪ مهيني جي هئي ۽ ان جي شام جي منزل به هڪ مهيني جي ۽ اسان ان لاءِ ٽامي جو چشمو وهايو ۽ جنن مان اهڙا هئا جيڪي ان جي رب جي حڪم سان هن جي سامهون ڪم ڪندا هئا ۽ انهن مان جيڪو به اسان جي حڪم کان ڦرندو تنهن کي باهه جو عذاب چکائينداسون. ١٣- اُهي هن لاءِ بٽائيندا هئا جيڪو هو چاهيندو هو. عمارتون ۽ تصويرون ۽ حوضن جيڏا پيالا ۽ وڏيون ديگون جي نه ڇُرنديون هيون. اي دائود جا اولاد شڪرگذاري سان عمل ڪريو ۽ منهنجن ٻانهن مان ٿورائي شڪرگذار آهن.

١٤- پوءِ جڏهن اسان مٿس موت جو فيصلو نافذ ڪيوسون ته ڪنهن شيءِ انهن کي ان جي مرڻ جي خبر نه ڏني، سواءِ زمين جي ڪيڙي (اڏوهي) جنهن سندس لٺ ٽي کاڌي. پوءِ جنهن مهل هو ڪِريو، تڏهن جنن کي معلوم ٿيو. جيڪڏهن اهي غيب ڄاڻن ها ته خواري واري عذاب ۾ نه رهن ها.

١٥- بيشڪ سبا جي لاءِ سندن وسندي ۾ هڪ نشاني هئي. ٻه باغ ساڄي ۽ کاٻي پاسي کان هئا. پنهنجي رب جو رزق کائو ۽ سندس شڪر ڪريو (اوهان لاءِ هي) شهر سٺو آهي ۽ بخشڻهار رب آهي. ١٦- پوءِ انهن منهن موڙيو اسان مٿن بند (ٻجي ڇڏيندڙ) ٻوڏ موڪلي ۽ سندن باغن کي بن اهڙن باغن سان بدلائي ڇڏيو جنهن ۾ ڪسارن ميون ۽ لئن وارا ۽ ڪجهه ٿورن ٻيرن وارا ڏناسون. ١٧- هي اسان کين سندن ناشڪري جو بدلو ڏنو ۽ اهڙو ئي بدلو اسان ان کي ڏيندا آهيون جيڪو بي شڪر هجي.

١٨- ۽ اسان انهن جي وچ ۾ ۽ انهن آبادين جي وچ ۾ جن ۾ برڪت رکي هئي. اهڙا ڳوٺ قائم ڪيا هئا جيڪي نمايان نظر ايندا هئا ۽ اسان انهن جي وچ ۾ سفر جون منزلون مقرر ڪيون. انهن ۾ ڏينهن رات امن سان هلو. ١٩- پوءِ انهن چيو ته اي اسان جا رب! اسان جي مسافرين ۾ ڏورانهي ڪر ۽ انهن پنهنجن جانين تي ظلم ڪيو. تنهن ڪري انهن کي (ٻين لاءِ) آکاڻيون ڪيوسون ۽ اسان کين بلڪل ڦاڙي ذرا پرزا ڪري ڇڏيو سون. بيشڪ ان ۾ نشاني آهي هر صبر ڪرڻ واري شڪر ڪرڻ واري جي لاءِ.

٢٠- ۽ بيشڪ ابليس مٿن پنهنجو گمان سچ ڪري ڏيکاريو. پوءِ انهن سندس پيروي ڪئي. سواءِ ايمان وارن جي هڪ جماعت جي ٢١- ۽ ابليس کي مٿن ڪو اختيار نه هو (ته جيئن) اسان معلوم ڪريون انهن ماڻهن کي جيڪي آخرت تي ايمان رکندا آهن، انهن ماڻهن مان جيڪي ان ۾ شڪ ۾ پيل آهن ۽ تنهنجو رب هر شيءِ تي نگهبان آهي.

٢٢- چؤ انهن کي سڏيو جن کي توهان الله کان سواءِ معبود گمان ڪندا آهيو، اهي نه آسمانن ۽ نه زمين ۾ ذري جيترو اختيار رکندا آهن ۽ نه انهن ۾ سندن ڪا پائيواري آهي ۽ نه وري انهن مان ڪو ان (الله) جو مددگار آهي ٢٣- ۽ ان وٽ ڪا سفارش ڪم نه ٿي اچي. پر ان جي لاءِ جنهن جي لاءِ هو اجازت ڏي ۽ جڏهن انهن جي دلين تان گهبراهٽ دور ٿيندي، تڏهن اهي (ملائڪ) پڇندا ته توهان جي رب ڇا فرمايو. اهي چوندا ته حق ڳالهه جو حڪم فرمايو. اهو (سڀ ڪان) مٿانهون ۽ وڏو آهي.

٢٤- چؤ ته ڪير توهان کي آسمانن ۽ زمين مان روزي ڏيندو آهي، چؤ ته الله ۽ اسان مان ۽ توهان مان ڪو ۽ هڪڙو ئي هدايت تي آهي يا پڌري گمراهي ۾. ٢٥- چؤ ته جيڪو ڏوهه اسان ڪيو، ان جي پڇا توهان کان نه

ٽيندي ۽ جيڪو ڪجھ اوھان ڪري رھيا آھيو، ان بابت اسان کان پڇيو نہ ويندو. ٢٦- چؤ تہ اسان جو رب اسان کي گڏ ڪندو. پوءِ اسان جي وچ ۾ حق جي مطابق فيصلو ڪندو ۽ اھو فيصلو ڪندڙ، علم وارو آھي. ٢٧- چؤ تہ جن کي اوھان ساڻس شريڪ بٹاءِ ملايو آھي سي مون کي ڏيکاريو. ھرگز ايئن نہ آھي. بلڪ اھو الله زبردست حڪمت وارو آھي.

٢٨- ۽ اسان توکي سيني انسانن لاءِ خوشخبري ڏيندڙ ۽ ڊيڄاريندڙ ٻٹائي موڪليو آھي. پر اڪثر ماڻھو نہ ٿا ڄاڻن ٢٩- ۽ اھي چوندا آھن تہ اھو واعدو ڪڏھن پورو ٿيندو جيڪڏھن تون سچو آھين. ٣٠- چؤ تہ توھان لاءِ ھڪ خاص ڏينھن جو واعدو آھي. جنھن کان نہ ھڪ گھڙي پوئتي ھٽي سگھندو ۽ نہ اڳتي ويندؤ.

٣١- ۽ جن ماڻھن انڪار ڪيو سي چوندا آھن تہ اسان ھرگز ھن قرآن کي نہ مڃينداسون ۽ نہ ان کي جيڪو کائنس اڳ آھي ۽ جيڪڏھن تون ان وقت ڏسين جڏھن تہ اھي ظالم پنھنجي رب جي سامھون بيھاريا ويندا. انھن مان ھڪڙا ٻين ڏي ڳالھ ورائيندا، جيڪي ماڻھو ڪمزور سمجھا ويندا ھئا، اھي ھنيلن کي چوندا جيڪڏھن اوھين نہ ھجو ھا تہ اسين ايمان وارا ھجون ھا. ٣٢- ھنيلا ڪمزور ماڻھن کي جواب ڏيندا تہ ڇا اسان توھان کي ھدايت کان روڪيو ھو. جڏھن تہ اُھا توھان وٽ آئي ھئي، بلڪ توھان خود پاڻ مجرم ھئا ٣٣- ۽ ڪمزور ماڻھو ھنيلن کي چوندا تہ نہ بلڪ توھان جي رات ڏينھن جي تدبيرن جي ڪري جڏھن توھان اسان کي حڪم ڪندا ھئا تہ الله سان ڪفر ڪريو ۽ ساڻس شريڪ ٺھرايو ۽ جڏھن عذاب کي ڏسندا تہ پنھنجي پشيماني کي لڪائيندا ۽ اسان منڪرن جي ڳچين ۾ ڳٽ وجھنداسون. اھي جيڪي ڪندا ھئا تنھن کان سواءِ ٻي سزا نہ ڏني ويندن.

٣٤- ۽ اسان جنهن وسندي ۾ ب ڪو ڊيڄارڻ وارو موڪليو تہ ان جي آسودن (ماڻهن) اهوئي چيو تہ اسان ان جا منڪر آهيون. جيڪو ڏئي ڪري اوهين موڪليا ويا آهيو ٣٥- ۽ انهن چيو تہ اسان مال ۽ اولاد ۾ وڌيڪ آهيون ۽ اسان کڏهن ب عذاب يوڳڻ وارا نہ آهيون. ٣٦- چؤ تہ منهنجو رب جنهن کي چاهي ٿو ڪشادي روزي ڏي ٿو ۽ جنهن لاءِ چاهي ٿو تنگ ڪندو آهي، پر اڪثر ماڻهو نہ ٿا ڄاڻن ٣٧- ۽ توهان جو مال ۽ توهان جو اولاد اهڙي شيءِ نہ آهن جو توهان کي اسان وٽ مرتبي ۾ ويجهو ڪن، پر (ويجها اهي آهن) جن ايمان آندو ۽ چڱا ڪم ڪيا. تن جيڪي ڪمايو تنهن سببان انهن لاءِ ٻيڻو بدلو آهي ۽ اُهي ماڙين ۾ امن سان رهندا ٣٨- ۽ جيڪي اسان جي آيتن ۾ مقابلو ڪندڙ ٿي ڪوشش ڪندا آهن، اهي عذاب ۾ داخل ڪيا ويندا. ٣٩- چؤ تہ منهنجو رب پنهنجن ٻانهن مان جنهن لاءِ چاهيندو آهي روزي ڪشادي ڪندو آهي ۽ جنهن لاءِ چاهيندو آهي تنگ ڪندو آهي ۽ جيڪا شيءِ ب توهان خرچ ڪندو تہ هو ان جو بدلو ڏيندو ۽ اهو چڱو روزي ڏيندڙ آهي.

٤٠- ۽ جنهن ڏينهن هو انهن سيني کي گڏ ڪندو، پوءِ هو ملائڪن کان پڇندو ڇا اهي ماڻهو توهان جي عبادت ڪندا هئا. ٤١- اهي چوندا تنهنجي ذات پاڪ آهي. اسان جو لاڳاپو تو سان آهي نہ وري انهن ماڻهن سان. بلڪ اهي جنن جي عبادت ڪندا هئا. انهن مان گهڻا کين مڃيندڙ هئا. ٤٢- پوءِ اڄ توهان مان ڪو ب هڪ ٻئي کي نہ فائدو پهچائي سگهي ٿو ۽ نہ نقصان ۽ اسان ظالمن کي چوندا سون تہ باھ جو عذاب چکو جنهن کي توهان ڪوڙو پائيندا هئا.

٤٣- ۽ جڏهن انهن کي اسان جون پڌريون آيتون پڙايون ويندیون آهن تہ اُهي چوندا آهن تہ اهو تہ بس هڪ شخص آهي جيڪو چاهي ٿو تہ توهان کي انهن کان روڪي جن جي توهان جا ابا ڏاڏا عبادت ڪندا هئا ۽ انهن چيو اهو

(قرآن) رڳو هڪ گهڙيل ڪوڙ آهي ۽ انهن منڪرن جي سامهون جڏهن حق آيو ته انهن چيو ته اهو ته رڳو پڌرو جادو آهي ٤٤- ۽ اسان انهن (مشرڪن) کي نه ڪي ڪتاب ڏناسون جن کي اهي پڙهن ۽ نه اسان توکان اڳ ۾ انهن وٽ ڪو ڊيڄارڻ وارو موڪليو ٤٥- ۽ انهن کان اڳ وارن به ڪوڙو ڄاتو هو. حالانڪ جيڪو انهن کي ڏنوسون تنهن جي ڏهين پتي کي به اهي مشرڪ نه پهتا آهن. پوءِ انهن منهنجي رسولن کي ڪوڙو ڄاتو ته ڪهڙو هو انهن تي منهنجو عذاب.

٤٦- چؤ آئون توهان کي هڪ ڳالهه جي نصيحت ڪريان ٿو ته به ۽ هڪ هڪ ٿي الله لاءِ ڪڙا ٿيو. پوءِ سوچو ته توهان جي ساٿي کي جنون نه آهي. اهو ته صرف هڪ سخت عذاب کان اڳ توهان کي ڊيڄارڻ وارو آهي. ٤٧- چؤ ته مون توهان کان جيڪو اجورو گهريو هجي سو توهان کي ئي هجي، منهنجو اجورو الله کان سواءِ ٻئي ڪنهن تي نه آهي ۽ اهو هر شيءِ تي شاهد آهي.

٤٨- چؤ بيشڪ منهنجو رب حق کي (منهنجي دل ۾) وجهندو آهي. اهو ڳجهن جو ڄاڻندڙ آهي. ٤٩- چؤ ته حق آيو ۽ باطل نڪي نئين سر پيدا ڪري ٿو ۽ نڪي ٻيهر پيدا ڪندو. ٥٠- چؤ جيڪڏهن آئون گمراه ٿيس ته منهنجي گمراهي جو وبال مون تي آهي ۽ جيڪڏهن آءٌ هدايت تي آهيان ته اها هن وحي جي ڪري آهي جيڪو منهنجو رب مون ڏانهن موڪلي رهيو آهي. بيشڪ اهو ٻڌندڙ ويجهو آهي.

٥١- ۽ جيڪڏهن تون ڏسين جڏهن اهي گهبرائجي ويندا. پوءِ اهي ڀڄي نه سگهندا ۽ ويجهي هنڌان پڪڙبا ٥٢- ۽ چوندا ته اسان (قرآن) تي ايمان آندو سون، پر ايتري پرانهين هنڌ کان کين (ايمان) هٿ ڪيئن ايندو. ٥٣- حالانڪ اڳي انهن اُن (قرآن) جو انڪار ڪيو هو ۽ پرانهين هنڌ کان اٽ ڏُنو (گمان جا تير) اڇلائيندا رهيا ٥٤- ۽ انهن جي ۽ سندن خواهشن جي وچ ۾ هڪ پردو

حائل ڪيو ويندو، جيئن ڪائنڪ اڳ انهن جهڙن سان ڪيو ويو. بيشڪ اهي وڏي الجهائيندڙ شڪ ۾ پيل هئا.

سورة فاطر-٣٥

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- سڀ ساراهه الله جي لاءِ آهي. آسمانن ۽ زمين جو پيدا ڪرڻ وارو ۽ ملائڪن کي قاصد ڪري موڪلينڈڙ. جن جا پر آهن ٻه ٻه ۽ ٽي ٽي ۽ چار چار هو پنهنجي خلقت ۾ جيڪي چاهي سو وڌائي ٿو. بيشڪ الله هر شيءِ تي قادر آهي. ٢- الله ماڻهن لاءِ (پنهنجي) ٻاجهه مان جيڪي ڪولينڈو آهي. تنهن کي ڪو بند ڪرڻ وارو نه آهي ۽ جيڪي بند ڪندو تنهن کي ڪو ڪولڻ وارو نه آهي ۽ اهو زبردست حڪمت وارو آهي.

٣- اي انسانو! پاڻ تي الله جا احسان ياد ڪريو، ڇا الله کان سواءِ ڪو ٻيو خالق آهي جيڪو توهان کي آسمان ۽ زمين مان روزي ڏي ٿو. ان کان سواءِ ڪو معبود نه آهي، پوءِ ڪيڏانهن ڦيرايا ويندا آهيو ٤- ۽ جيڪڏهن اهي ماڻهو توکي ڪوڙو پانئين ته توکان اڳ ۾ به ڪيترا ئي پيغمبر ڪوڙا پانئيا ويا آهن ۽ سڀ ڪم الله ڏانهن ئي موٽايا وڃن ٿا.

٥- اي انسانو! بيشڪ الله جو واعدو سچو آهي. پوءِ دنيا جي زندگي توهان کي دوکي ۾ نه وجهي ۽ نه اهو وڏو دوکيباز توهان کي الله بابت دوکو ڏئي وجهي. ٦- بيشڪ شيطان توهان جو دشمن آهي. پوءِ توهان ان کي دشمن ئي سمجهو. هو پنهنجي ٽولي کي ان ڪري سڏي ٿو ته اهي دوزخين مان ٿين. ٧- جن ماڻهن انڪار ڪيو سندن لاءِ سخت عذاب آهي ۽ جن ايمان آندو ۽ نيڪ عمل ڪيا سندن لاءِ معافي آهي ۽ وڏو اجر آهي.

٨- ۽ا اهڙو ماڻهو جنهن کي سندس برو عمل چڱو ڪري ڏيکاريو ويو. پوءِ هو ان کي سنو سمجهڻ لڳو. بيشڪ الله جنهن کي چاهي ٿو گمراه ڪندو آهي ۽ جنهن کي چاهي ٿو هدايت ڏيندو آهي. تنهن ڪري انهن تي افسوس ڪندي تون پاڻ کي هلاڪ نه ڪر. بيشڪ الله ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجهه هو ڪندا آهن.

٩- ۽ الله اهو آهي جيڪو هوائن کي موڪليندو آهي، پوءِ اهي ڪڪرن کي کڻنديون آهن، پوءِ اسان انهن کي هڪ ويران ڳوٺ ڏانهن روانو ڪندا آهيون، پوءِ انهيءَ (مينهن) سان زمين کي ان جي مرڻ کان پوءِ جيئاريندا آهيون. ١٠- اهڙي طرح (قبرن مان) مئن جو اٿڻ آهي. جيڪو ماڻهو عزت چاهي ٿو ته سڀ عزت الله لاءِ آهي. ان ڏانهن پاڪ ڪلام چڙهندو آهي ۽ چڱو عمل ان کي مٿي چاڙهيندو آهي ۽ جيڪي ماڻهو بيڄڙاين جي رٽ ڪندا آهن تن لاءِ سخت عذاب آهي ۽ سندن تدبيرون تباهه ۽ برباد ٿي ويندیون.

١١- ۽ الله توهان کي مٽي مان پيدا ڪيو پوءِ نطفي مان، پوءِ توهان کي جوڙو جوڙو ڪيائين ۽ ڪا عورت نه حاملا ٿيندي ۽ نه ڄڻيندي آهي پر ان (الله) جي علم سان ۽ نه ڪنهن وڌي عمر واري کي عمر ڏبي آهي ۽ نه سندس (ڪجهه) عمر گهٽجندي آهي، پر اهو هڪ ڪتاب ۾ لکيل آهي. بيشڪ اهو الله کي آسان آهي.

١٢- ۽ ۽ درياه هڪ جهڙا نه آهن (جن مان) هي هڪ مٺو اڇ لاهيندڙ آهي. سندس پاڻي وٽندڙ آهي ۽ هي (ٻيو) کارو کوڙو آهي ۽ (توهان) ٻنهي مان تازو گوشت کائيندا آهيو ۽ زيور ڪيندا آهيو، جيڪي پائيندا آهيو ۽ منجهس چيريندڙن ٻيڙيون ڏسندو آهين ته جيئن توهان سندس فضل مان (روزي) تلاش ڪريو ۽ ته جيئن توهان شڪر ادا ڪريو. ١٣- هو داخل ڪري ٿو رات کي ڏينهن ۾ ۽ هو داخل ڪري ٿو ڏينهن کي رات ۾ ۽ هن سج ۽ چنڊ

كي تابع كيو آهي. هر هڪ هلندو آهي ڦرايل مدت تي. اهو الله ئي توهان جو رب آهي. بادشاهي ان ئي جي لاءِ آهي ۽ ان کان سواءِ توهان جن کي سڏيندا آهيو سي کارڪ جي ککڙي جي کل جا ب مالڪ نہ آهن. ١٤- جيڪڏهن کين سڏيو تہ توهان جو سڏ نہ ٻڌندا ۽ جيڪڏهن (کڻي) ٻڌن (ب) تہ توهان کي ورندي نہ ڏيندا ۽ اهي قيامت جي ڏينهن توهان جي شرڪ جو انڪار ڪندا ۽ توکي خبر رکندڙ (الله) جهڙي ڪوب خبر نہ ڏيندو.

١٥- اي انسانو! توهان الله جا محتاج آهيو ۽ الله بي پرواهہ ساراهيل آهي. ١٦- جيڪڏهن هو چاهي توهان کي ناس ڪري ۽ هڪ نئين خلق پيدا ڪري ١٧- ۽ اهو الله لاءِ ڪجهہ مشڪل نہ آهي ١٨- ۽ ڪو ب بار ڪٽندڙ ٻئي جو بار نہ ڪٽندو ۽ جيڪڏهن ڪو ڳري بار وارو سندس بار ڪٽڻ لاءِ سڏيندو تہ ان منجهان ذرو ب نہ ڪنيو ويندو. توڙي اهو سندس ويجهو عزيز ڇو نہ هجي. تون تہ صرف انهن کي ڊيڄاري سگهندين جيڪي پنهنجي رب کان پرپٽ ڊڄندا آهن ۽ نماز قائم ڪندا آهن ۽ جيڪو پاڪ ٿيو سو رڳو پاڻ لاءِ پاڪ ٿئي ٿو ۽ الله ڏانهن ئي موٽڻ آهي.

١٩- ۽ انڌو ۽ اکين وارو برابر نہ آهن ٢٠- ۽ نہ اونداهي ۽ نہ سوجهرو ٢١- ۽ نہ ڇانوَ ۽ نہ اُس ٢٢- ۽ زنده ۽ مرده برابر نٿا ٿي سگهن. بيشڪ الله ٻڌائيندو آهي جنهن کي چاهيندو آهي ۽ تون انهن کي ٻڌائيندڙ نہ ٿو ٿي سگهين جيڪي قبرن ۾ آهن. ٢٣- تون تہ رڳو ڊيڄاريندڙ آهين. ٢٤- بيشڪ اسان توکي حق سان موڪليو آهي خوشخبري ڏيندڙ ۽ ڊيڄاريندڙ ۽ ڪا امت اهڙي نہ آهي جنهن ۾ ڪو ڊيڄاريندڙ نہ آيو هجي ٢٥- ۽ جيڪڏهن اهي ماٺهو توکي ڪوڙو پائين ٿا تہ کائن اڳين ب ڪوڙو پائنيو هو جن وٽ سندن پيغمبر پڌرن دليلن ۽ صحيفن ۽ پڌرن ڪتابن سان آيا هئا. ٢٦- پوءِ جن ماٺهن نہ مڃيو کين مون

پڪڙيو. پوءِ (ڏسو) منهنجي سزا ڪيئن هئي.

٢٧- ڇا تو نہ ڏٺو تہ الله آسمان مان پاڻي وسايو. پوءِ ان سان مختلف رنگن جا ميوا پيدا ڪياسون ۽ جبلن ۾ بہ ايڇا ۽ ڳاڙهَا مختلف رنگن جا ٽڪرا آهن ۽ نهايت ڪارا بہ ٢٨- ۽ اهڙيءَ طرح انسانن ۽ جانورن ۽ ڏورن ۾ بہ مختلف رنگ جا آهن. الله کان سندس ٻانهن مان رڳو علم وارا ئي ڊڄندا آهن. بيشڪ الله غالب بخشڻهار آهي.

٢٩- جيڪي ماڻهو الله جو ڪتاب پڙهندا آهن ۽ نماز قائم ڪندا آهن ۽ جيڪو ڪجهہ اسان انهن کي عطا ڪيو آهي، تنهن مان ڳجهو ۽ پڌرو خرچ ڪندا آهن. سي اهڙي تجارت جا اميدوار آهن جيڪا ڪڏهن بہ برباد نہ ٿيندي، ٣٠- تہ جيئن الله کين سندن پورو اجر ڏي ۽ پنهنجي فضل سان کين وڌيڪ بہ ڏي، بيشڪ اهو بخشڻهار، قدردان آهي ٣١- ۽ اسان توڏانهن جيڪو ڪتاب وحي ڪيو آهي، اهو حق آهي. جيڪي ڪائنس اڳ آهن تن کي بہ سچو ڪندڙ آهي، بيشڪ الله پنهنجن ٻانهن جي خبر رکندڙ ڏسندڙ آهي.

٣٢- پوءِ اسان ڪتاب جو انهن ماڻهن کي وارث ڪيوسون جن کي پنهنجن ٻانهن مان چونڊيوسون. پوءِ انهن ۾ ڪجهہ پنهنجن جانين تي ظلم ڪرڻ وارا آهن ۽ منجهان کي وچٿرا آهن ۽ انهن ۾ ڪجهہ الله جي توفيق سان چڱائين ۾ اڳرائي ڪرڻ وارا آهن. اهوئي سيني کان وڏو فضل آهي. ٣٣- هميشہ رهڻ وارا باغ آهن جن ۾ اهي ماڻهو داخل ٿيندا. اتي انهن کي سون جا ڪنگڻ ۽ موتي پارايا ويندا ۽ اتي سندن لباس ريشم جو هوندو ٣٤- ۽ اهي چوندا تہ سڀ ساراهہ ان الله جي جنهن اسان کان ڏُکن کي پري ڪيو. بيشڪ اسان جو رب معاف ڪندڙ قدر ڄاڻندڙ آهي. ٣٥- جنهن اسان کي پنهنجي فضل سان سدائين رهڻ واري گهر ۾ لاٿو. ان ۾ اسان کي نہ ڪا تڪليف

پهچندي ۽ نہ ڪڍهن ٽڪ ٽيندو.

٣٦- ۽ جن انڪار ڪيو تن لاءِ جهنم جي باهه آهي نہ انهن تي قضا ايندي جو اهي مري وڃن ۽ نہ عذاب انهن تان هلڪو ڪيو ويندو. اسان هر ڪافر کي اهڙي ئي سزا ڏيندا آهيون ٣٧- ۽ اهي ماڻهو ان ۾ دانهون ڪندا تہ اي اسان جا رب! اسان کي ٻاهر ڪڍ. اسان نيڪ عمل ڪنداسون ان کان مختلف جيڪي اسان ڪندا هئاسون. ڇا اسان توهان کي ايتري ڄمار نہ ڏني هئي. جيڪو نصيحت پرائڻ چاهي ها تہ پرائي سگهي ها ۽ توهان وٽ ڈيڄارڻ وارو آيو. تنهن ڪري (پنهنجي ڪمائي جو مزو) چکو. ڇو تہ ظالمن جو ڪو مددگار نہ آهي.

٣٨- بيشڪ الله آسمانن ۽ زمين جو ڳجهہ ڄاڻندڙ آهي. بيشڪ اهو دل جي ڳالهين کان باخبر آهي. ٣٩- اهوئي آهي جنهن توهان کي زمين ۾ جانشين بڻايو آهي. پوءِ جيڪو ماڻهو انڪار ڪندو تہ سندس انڪار ان تي ئي پوندو ۽ منڪرن لاءِ سندن انڪار سندن رب وٽ ڏمر (ناراضگي) وڌڻ جو سبب هوندو آهي ۽ منڪرن جو انڪار سندن خسارين ۾ واڌارو ڪندو.

٤٠- چؤ الله کان سواءِ جن پنهنجن شريڪن کي سڏيندا آهيو سي ڏٺا اٿو. مون کي ڏيکاريو تہ انهن زمين ۾ ڇا ٻڌايو آهي يا آسمانن ۾ سندن ڪا پائيواري آهي يا اسان انهن کي ڪو ڪتاب ڏنو آهي جو اهي ان جي ڪنهن پڌري دليل تي آهن. بلڪ اهي ظالم هڪ ٻئي سان رڳو ڪُڄي جا وعدا ڪندا آهن. ٤١- بيشڪ الله ئي آسمانن ۽ زمين کي جهلي رکيو آهي جو اهي (پنهنجي جاءِ تان) هٽي نہ وڃن ۽ جيڪڏهن ڏهن تہ ان کان سواءِ کو ٻيو انهن کي جهلي نہ ٿو سگهي. بيشڪ اهو بردبار بخشڻهار آهي.

٤٢- ۽ انهن پنهنجن پڪن قسمن سان الله جو قسم کنيو هو تہ

جيڪڏهن انهن وٽ ڪو ڊيڄارڻ وارو آيو تہ اهي هر هڪ امت کان وڌيڪ هدايت قبول ڪرڻ وارا ٿيندا. پوءِ جڏهن انهن وٽ هڪ ڊيڄارڻ وارو آيو تہ رڳو سندن نفرت ۾ ئي واڌارو ٿيو. ٤٣- ملڪ ۾ پنهنجو پاڻ کي وڏو سمجهڻ ۽ ڇڪتاڻ رٿڻ سبب ۽ ڇڪتاڻ رٿ رٿڻ جو وبال ان جي رٿڻ وارن تي ئي پوندو آهي، تہ پوءِ ڇا اِهي اڳين جي (عذاب جي) دستور جا منتظر آهن، پوءِ (تون) ڪڏهن الله جي دستور ۾ تبديلي نہ ڏسندين ۽ نہ الله جي دستور ۾ ڪا ڦير گهير ڏسندين. ٤٤- ڇا اهي ماڻهو زمين ۾ هليا ڦريا نہ آهن جو ڏسن تہ جيڪي ڪائنڪ اڳ هئا تن جي پڇاڙي ڪهڙي ٿي، اُهي قوت ۾ ڪائنڪ وڌيڪ هئا ۽ الله اهڙو نہ آهي جو ڪا شيءِ آسمانن ۾ ۽ زمين ۾ ان کي عاجز ڪري ڇڏي، بيشڪ اهو علم وارو قدرت وارو آهي.

٤٥- ۽ جيڪڏهن الله ماڻهن کي سندن ڪرتوتن تي پڪڙي ها تہ هو زمين تي هڪ بہ جاندار کي نہ ڇڏي ها. پر هو انهن کي هڪ مقرر مدت تائين مهلت ڏي ٿو. پوءِ جڏهن سندن مدت پوري ٿي ويندي تہ بيشڪ الله پنهنجن بانهن کي ڏسندڙ آهي.

سورة يٰسٓ- ٣٦

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- يٰسٓ. ٢- قسم آهي حڪمت واري قرآن جو ٣- بيشڪ تون رسولن مان آهين. ٤- نهايت سڌي واٽ تي. ٥- اهو (الله) غالب ۽ مهربان طرفان نازل ڪيل آهي، ٦- تہ جيئن تون ماڻهن کي ڊيڄارين جن جي ابن ڏاڏن کي نہ ڊيڄاريو ويو هو. تنهن ڪري اُهي بيخبر آهن.

٧- بيشڪ انهن مان اڪثر ماڻهن تي ڳالهہ ثابت ٿي چڪي آهي تہ اهي

ايمان نہ آڻيندا. ٨- اسان سندن ڳچين ۾ ڳٽ وڌا آهن، سو اهي ڪاڌين تائين (پيل) آهن، تنهن ڪري سندن ڳاٽا مٿي تنگيل آهن ٩- ۽ اسان هڪ اوٽ سندن اڳيان ڪئي آهي ۽ هڪ اوٽ سندن پٺيان ڪئي آهي، پوءِ ڪين ڏيکيوسون تنهن ڪري ڪين ڏسڻ ۾ نہ ٿو اچي ١٠- ۽ انهن لاءِ برابر آهي تون ڪين ڊيڄارين يا نہ ڊيڄارين، اهي ايمان نہ آڻيندا. ١١- تون رڳو ان ماڻهو کي ڊيڄاري ٿو سگهين جيڪو نصيحت تي هلي ۽ ٻاجهاري (اللّٰه) کان پرپٽ ڊڄي. پوءِ ان ماڻهو کي بخشش ۽ سڳوري اجر جي خوشخبري ڏئي ڇڏ.

١٢- بيشڪ اسان مئلن کي زنده ڪنداسون ۽ اسان لکي رهيا آهيون جيڪو انهن اڳي موڪليو ۽ جيڪو انهن پوئتي ڇڏيو ۽ هر شيءِ اسان هڪ پڌري ڪتاب ۾ درج ڪئي آهي.

١٣- ۽ انهن کي ڳوٺ وارن جو قصو بيان ڪر، جڏهن وٽن رسول آيا. ١٤- جڏهن اسان انهن وٽ ٻہ رسول موڪليا تہ انهن ٻنهي کي ڪوڙو پائيو. پوءِ اسان ٽئين سان (سندن) پٺيرائي ڪئي. انهن چيو تہ اسان توهان وٽ موڪليل آهيون، ١٥- ماڻهن چيو اوهان تہ اسان ئي جهڙا بشر آهيو ۽ رحمان ڪا شيءِ نازل نہ ڪئي آهي. توهان رڳو ڪوڙ ٿا ڳالهايو. ١٦- انهن چيو تہ اسان جو رب ڄاڻي ٿو تہ بيشڪ اسان توهان ڏانهن موڪليل آهيون ١٧- ۽ اسان تي پڌري پيغام پهچائڻ کان سواءِ ڪا ذميواري نہ آهي. ١٨- ماڻهن چيو تہ بيشڪ اسان اوهان (جي اڇڻ) کي بدبختي سمجهون ٿا. جيڪڏهن اوهان باز نہ آيا تہ اسان اوهان کي سنگسار ڪنداسون ۽ اوهان کي اسان وٽان ڏکوئيندڙ عذاب پهچندو. ١٩- انهن چيو توهان جي بدبختي توهان سان آهي. ڇا ايتري ڳالهہ جو توهان کي نصيحت ڪئي وئي بلڪ توهان حد کان لنگهيل قوم آهيو.

٢٠- ۽ شهر جي پرين پاسي کان هڪ شخص ڊوڙندو آيو. هن چيو اي

منهنجي قوم رسولن جي تابعداري ڪريو. ٢١- انهن ماڻهن جي تابعداري ڪيو جيڪي توهان کان ڪو بدلو نٿا گهرن ۽ اهي سڌي واٽ تي آهن.

☆ ٢٢- ۽ آئون ڇو نه عبادت ڪريان ان ذات جي جنهن مون کي پيدا ڪيو ۽ ان ئي ڏانهن توهان موٽايا ويندو. ٢٣- ڇا آئون ان کان سواءِ ٻيا معبود ٺاهيان. جيڪڏهن رحمان مون کي ڪا تڪليف پهچائڻ چاهي ته انهن جي سفارش منهنجي ڪجھ ڪم نه ايندي ۽ نه اُهي مون کي ڇڏرائي سگهندا، ٢٤- بيشڪ آئون تنهن مهل پڌري گمراهي ۾ هوندس. ٢٥- مون توهان جي رب تي ايمان آندو، پوءِ توهان به منهنجي ڳالهه ٻڌي ونو. ٢٦- چيو ويس ته جنت ۾ داخل ٿي وڃ. اُن چيو ڪاش منهنجي قوم ڄاڻي ها ٢٧- ته منهنجي رب مون کي بخشي ڇڏيو ۽ مون کي عزت وارن ۾ شامل ڪري ڇڏيو.

٢٨- ۽ ان کان پوءِ سندس قوم تي اسان آسمان تان ڪو لشڪر نه لاٿو سون ۽ نه اسان (لشڪر) لاهيندڙ آهيون. ٢٩- رڳو هڪ رڙ هئي. پوءِ انهيءَ دم اُهي وسامي (مري) ويا. ٣٠- افسوس آهي ٻانهن تي جيڪو رسول به انهن وٽ آيو اهي ان جو مذاق ئي اڏائيندا رهيا. ٣١- ڇا انهن نه ڏٺو ته اسان انهن کان اڳ ڪيترن ئي قومن کي ناس ڪيوسون (جو) اهي انهن ڏانهن موٽي نه ٿا اچن ٣٢- ۽ جيڪي به آهن سي سڀ اسان وٽ حاضر ڪبا.

٣٣- ۽ هڪ نشاني انهن لاءِ مئل زمين آهي. ان کي اسان زنده ڪيو ۽ ان مان اسان (اَن جا) داڻا ڪڍياسون. پوءِ اهي ان مان کائيندا آهن ٣٤- ۽ ان ۾ اسان کجين جا ۽ انگورن جا باغ پيدا ڪيا ۽ انهن ۾ چشما جاري ڪيا، ٣٥- ته جيئن ماڻهو ان جا ميوا کائن ۽ انهن کي سندن هٿن نه ٻڌايو آهي. پوءِ ڇا اُهي شڪر نٿا ڪن. ٣٦- پاڪ آهي اها ذات جنهن سڀني شين جا جوڙا ٻڌايا. انهن جا به جيڪي زمين جي پيداوار آهن ۽ خود سندن (انسانن) ۾ به ۽ انهن ۾ به جن

کي اهي نہ ٿا ڄاڻن.

٣٧- ۽ هڪ نشاني انهن لاءِ رات آهي. اسان ان مان ڏينهن کي ڇڪي ڪڍندا آهيون تہ اهي اوندهاهي ۾ رهجي ويندا آهن ٣٨- ۽ سج اهو پنهنجي مقرر کيل رستي تي هلندو رهي ٿو. اهو غالب ۽ عليم جو اندازو ڏهرايل آهي ٣٩- ۽ چند جي لاءِ اسان منزلون مقرر ڪري ڇڏيون، تان جو اهو ڪجي جي پراڻي ٽاريءَ وانگر ٿي پوي ٿو. ٤٠- نہ سج جي وس ۾ آهي جو هو چند کي پهچي ۽ نہ رات ڏينهن کان اڳ ۾ اچي سگهي ٿي ۽ سڀ آسمان ۾ هڪ هڪ دائري ۾ تري رهيا آهن.

٤١- ۽ هڪ نشاني انهن لاءِ اها آهي تہ اسان سندن نسل کي پريل ٻيڙي ۾ سوار ڪيو ٤٢- ۽ اسان انهن لاءِ (ٻيڙي) جهڙيون ٻيون شيون پيدا ڪيون، جن تي اهي سواري ڪندا آهن ٤٣- ۽ جيڪڏهن اسان چاهيون تہ کين ٻوڙي ڇڏيون، پوءِ نہ سندن لاءِ کو فرياد ٻڌڻ وارو هوندو ۽ نہ اهي ڇڏايا ويندا. ٤٤- پر اها اسان جي رحمت آهي ۽ (انهن کي) هڪ مقرر وقت تائين فائدو پهچائڻ آهي.

٤٥- ۽ جڏهن انهن کي چيو ويندو آهي تہ ان کان ڈجو جيڪو توهان جي اڳيان آهي ۽ جيڪو توهان جي پٺيان آهي تہ جيئن توهان تي رحم ڪجي. ٤٦- ۽ سندن رب جي نشانين مان کا نشاني بہ انهن وٽ اهڙي نہ ٿي اچي جنهن کان اهي منهن نہ موڙين. ٤٧- ۽ جڏهن انهن کي چيو ويندو آهي تہ الله جيڪو رزق توهان کي ڏنو آهي ان مان خرچ ڪريو تہ جن ماڻهن انڪار ڪيو اهي مؤمنن کي چوندا آهن ڇا اسان اهڙن ماڻهن کي کارايون جن کي جيڪڏهن الله چاهي ها تہ هو انهن کي کارائي ها توهان رڳو پڌري گمراهي ۾ آهيو.

٤٨- ۽ اهي چوندا آهن تہ اهو وعدو کڏهن (پورو) ٿيندو جيڪڏهن اوهين سچا آهيو. ٤٩- اهي ماڻهو رڳو هڪ سخت آواز جو انتظار ڪري رهيا

آهن جيڪو کين اڇي پکڙيندو ۽ اهي جهڪڙو ڪري رهيا هوندا. ٥٠- پوءِ اهي نہ ڪا وصيت ڪري سگهندا ۽ نہ پنهنجن ماڻهن ڏانهن موٽي سگهندا. ٥١- ۽ صور ۾ ڦوڪبو تہ يڪدم اهي قبرن مان پنهنجي رب ڏانهن ڊوڙندا. ٥٢- هو چوندا تہ اسان لاءِ ويل آهي، اسان کي اسان جي قبرن مان ڪنهن اٿاريو. اِهو اُهو ئي آهي جنهن جو رحمان واعدو ڪيو هو ۽ پيغمبرن سچ چيو هو. ٥٣- اها رڳو هڪ سخت رڙ هوندي، پوءِ يڪدم سڀ گڏجي اسان وٽ حاضر ڪيا ويندا.

٥٤- پوءِ اڄ ڪنهن ماڻهو تي ڪو ظلم نہ ٿيندو ۽ توهان کي اُهو ئي بدلو ملندو جيڪو توهان ڪندا هئا. ٥٥- بيشڪ جنت وارا اڄ پنهنجن شغلن ۾ خوش هوندا. ٥٦- اهي ۽ سندن زالون ڇانو ۾ تخت تي ٽيڪ ڏئي وينا هوندا. ٥٧- سندن لاءِ اتي ميوا ۽ انهن لاءِ اهو سڀ ڪجهہ هوندو جيڪو هو گهرندا ٥٨- ۽ کين مهربان رب طرفان سلام چيو ويندو.

٥٩- اي مجرمو! اڄ توهان الڳ ٿي وڃو. ٦٠- اي آدم جا اولاد ڇا مون توهان کي تاکيد نہ ڪئي هئي تہ توهان شيطان جي عبادت نہ ڪجو. بيشڪ اهو توهان جو پڌرو دشمن آهي ٦١- ۽ اهو تہ توهان منهنجي ئي عبادت ڪجو. اهوئي سڌو رستو آهي ٦٢- ۽ بيشڪ (شيطان) توهان مان گهڻي خلق کي گمراهہ ڪيو. پوءِ ڇا توهان سمجهندا نہ هئا. ٦٣- هي جهنم آهي جنهن جو توهان سان و عدو ڪيو ويو هو. ٦٤- اڄ پنهنجي ڪفر جي بدلي ان ۾ داخل ٿي وڃو. ٦٥- اڄ اسان سندن واتن تي مهر هٽنداسون ۽ سندن هٿ اسان سان ڳالهائيندا ۽ سندن پير گواهي ڏيندا، جيڪو ڪجهہ اهي ماڻهو ڪندا هئا.

٦٦- ۽ جيڪڏهن اسان چاهيون ها تہ سندن اکين کي ناس ڪريون ها، پوءِ اهي واٽ ڏانهن ڊوڙن ها تہ ڪٿان ڏسن ها ٦٧- ۽ جيڪڏهن چاهيون ها تہ

سندن جاين تي ئي سندن صورتون بدلجي ڇڏيون ها. پوءِ نہ اهي اڳتي هلي سگهن ۽ نہ پوئتي موٽي سگهن ٦٨- ۽ اسان جنهن جي ڄمار ڊگهي ڪندا آهيون، تنهن کي بناوٽ ۾ پوئتي موٽائيندا آهيون تہ ڇا اهي سمجهن نہ ٿا.

٦٩- ۽ اسان ان (پيغمبر) کي نہ شعر سيکاريو ۽ نہ اهو ان جي (شعر) لائق آهي. اها تہ صرف هڪ نصيحت آهي ۽ واضح قرآن آهي، ٧٠- تہ جيئن هو ان شخص کي خبردار ڪري جيڪو زنده (سمجهه وارو) هجي ۽ انڪار ڪرڻ وارن تي حجت قائم ٿي وڃي.

٧١- ڇا انهن نہ ڏٺو تہ اسان جن شين کي پنهنجن هٿن سان بٽايو آهي، انهن مان سندن لاءِ ڏور پيدا ڪيا. پوءِ اهي انهن جا مالڪ آهن ٧٢- ۽ اسان انهن (ڏورن) کي سندن تابع ڪيو. پوءِ انهن مان ڪو سندن سواري آهي ۽ ڪنهن کي اهي کائيندا آهن ٧٣- ۽ انهن ۾ سندن لاءِ فائدا آهن ۽ پيئڻ جون شيون (ڪير) بہ. پوءِ اهي ڇو نہ شڪر ڪندا آهن ٧٤- ۽ انهن الله کان سواءِ ٻيا معبود ڪري ورتا آهن تہ شايد سندن مدد ڪئي وڃي. ٧٥- اهي سندن مدد نہ ڪري سگهندا ۽ اُهي (بت) سندن لشڪر بٹائي حاضر ڪيا ويندا. ٧٦- پوءِ سندن ڳالهيون تو کي غمگين نہ ڪن، اسان ڄاڻون ٿا جيڪو ڪجهه هو لڪائين ٿا ۽ جيڪو ڪجهه اهي ظاهر ڪن ٿا.

٧٧- ڇا انسان نہ ڏٺو تہ اسان ان کي هڪ نطفي مان پيدا ڪيو. پوءِ هو پڌرو جهگڙالو بٹجي ويو ٧٨- ۽ هو اسان لاءِ مثال بيان ڪرڻ لڳو ۽ پنهنجي پيدائش کي وساري وينو. هو چئي ٿو تہ هڏن کي ڪير جيئاريندو جڏهن تہ اهي ڳري سڙي ويا. ٧٩- چؤ انهن کي اهو ئي زنده ڪندو جنهن انهن کي پهريون ڀيرو پيدا ڪيو ۽ اهو سڀ ڪنهن پيدائش کي ڄاڻندڙ آهي. ٨٠- اهوئي آهي جنهن توهان لاءِ سائي وڻ مان باهه پيدا ڪئي، پوءِ توهان ان سان

باھ ٻاريندا آھيو. ٨١- ڇا جنھن آسمان ۽ زمين کي پيدا ڪيو اھو ان تي قادر نہ آھي جو انھن جھڙن کي پيدا ڪري. ھا اھو قادر آھي ۽ اھو ئي اصل پيدا ڪندڙ ڄاڻندڙ آھي. ٨٢- اھو سندس امر آھي جو جڏھن ھو ڪنھن شيءِ جو ارادو ڪندو آھي تہ چوندو آھي ٿي پؤ تہ اھا ٿي پوندي آھي. ٨٣- پاڪ آھي اھا ذات جنھن جي ھٿ ۾ ھر شيءِ جو اختيار آھي ۽ ان ئي ڏانھن توھان موٽايا ويندو.

سورة الصٰفّٰت-٣٧

شروع اللّٰہ جي نالي سان جيڪو وڏو مھربان نھايت رحم وارو آھي.

١- قطار ڪري صف ٻڌڻ وارن (ملائڪن) جو قسم آھي. ٢- پوءِ جھٽڪ ڏئي ڏمڪائڻ وارن جو قسم آھي. ٣- پوءِ (قرآن) پڙھڻ واري جماعت جو قسم آھي ٤- تہ توھان جو معبود ھڪڙو ئي آھي. ٥- آسمانن ۽ زمين جو رب ۽ جيڪو ڪجھ انھن جي وچ ۾ آھي ۽ سيني اويرن جو رب.

٦- اسان دنيا جي آسمان کي ستارن جي سونھن سان سينگاريو آھي.

٧- ۽ ھر سرڪش شيطان کان ان کي محفوظ ڪيو آھي.

٨- اھي ملاءِ اعليٰ ڏانھن ڪن نہ ٽا لڳائي سگھن ۽ اھي ھر طرف کان ماريا وڃن ٽا ٩- ڇڪائڻ لاءِ، ۽ انھن لاءِ ھميشہ جو عذاب آھي، ١٠- پر جنھن شيطان ڪا ڳالھ جھٽي تہ تنھن جي پويان ٻرندڙ اُماڙي آھي.

١١- پوءِ انھن کان پڇ تہ سندن پيدائش وڌيڪ مشڪل آھي يا انھن شين جي جن کي اسان پيدا ڪيو آھي، اسان کين چيڪي مٽي مان پيدا ڪيو آھي، ١٢- بلڪ تون عجب ٿو ڪائين ۽ اھي ٺٺوليون ڪندا آھن ١٣- ۽ جڏھن کين سمجھايو وڃي ٿو تہ نہ ٽا سمجھن ١٤- ۽ جڏھن ھو ڪا نشاني ڏسن ٽا تہ ٺٺوليون ڪندا آھن ١٥- ۽ چوندا آھن تہ ھي رڳو ٻڌرو جادو آھي. ١٦- ڇا

جڏهن اسان مري ويندا سون ۽ متي ۽ هڏا ٿيندا سون، ته وري (جيئرا ڪري) اٿاريا ويندا سون ١٧- ۽ چا اسان جا اڳيان ابا ڏاڏا به. ١٨- چؤ ته ها ۽ توهان ذليل به ٿيندو.

١٩- پوءِ اها هڪ سخت رڙ هوندي. پوءِ اهي اتي جو اتي ڏسڻ لڳندا ٢٠- ۽ چوندا ته هاءِ اسان جي بدبختي، هي ته بدلي جو ڏينهن آهي. ٢١- هي اهوئي فيصلي جو ڏينهن جنهن کي توهان کوڙو پائيندا هئا. ٢٢- گڏ ڪريو انهن کي جن ظلم ڪيو ۽ سندن ساٿين کي ۽ سندن معبودن کي ٢٣- جن جي اهي الله کان سواءِ عبادت ڪندا هئا. پوءِ انهن سيني کي دوزخ جي واٽ ڏانهن ڏس ڏيو ٢٤- ۽ کين ترسايو. بيشڪ کانئن پڇبو ٢٥- ته توهان کي چا ٿيو جو هڪ ٻئي جي مدد نٿا ڪريو. ٢٦- بلڪ اهي اڄ ڪنڌ نوائيندڙ آهن.

٢٧- ۽ اهي هڪ ٻئي ڏانهن متوجه ٿي سوال ۽ جواب ڪندا. ٢٨- چوندا ته توهان اسا وٽ ساڄي پاسي کان ايندا هئا. ٢٩- اهي جواب ڏيندا بلڪ توهان خود ايمان آڻڻ اورا نه هئا ٣٠- ۽ اسان جو توهان تي ڪو زور نه هو. بلڪ توهان پاڻ حد کان لنگهندڙ ماڻهو هئا. ٣١- پوءِ اسان سيني تي اسان جي رب جي ڳالهه پوري ٿي. اسان کي ان (عذاب) جو مزو چکڻو ئي آهي، ٣٢- اسان توهان کي گمراهه ڪيو. اسان خود به گمراهه هئاسون. ٣٣- پوءِ اهي سيئي ان ڏينهن عذاب ۾ هڪ ٻئي سان گڏ شريڪ هوندا.

٣٤- بيشڪ اسان ڏوهارين سان اهڙي طرح ڪندا آهيون. ٣٥- هي اُهي ماڻهو هئا جڏهن کين چيو ويندو هو ته الله کان سواءِ ڪو معبود نه آهي ته اهي تڪبر ڪندا هئا ٣٦- ۽ اهي چوندا هئا ته چا اسان هڪ شاعر ۽ مجنون جي چوڻ تي پنهنجي معبودن کي ڇڏي ڏيون. ٣٧- بلڪ هو حق ڪٽي آيو آهي ۽ اهو رسولن جي تصديق ڪندڙ آهي. ٣٨- بيشڪ توهان کي ڏکوئيندڙ عذاب

چڪٽو پوندو ٣٩- ۽ توهان کي ان ئي جو بدلو ڏنو پيو وڃي جيڪو توهان ڪندا هئا.

٤٠- پر الله جا مخلص ٻانها آهن. ٤١- انهن لاءِ مقرر روزي آهي. ٤٢- ميوا ۽ اهي نهايت عزت سان هوندا. ٤٣- نعمت وارن باغن ۾ ٤٤- تختن تي هڪ ٻئي جي آمهون سامهون ويٺل هوندا.

٤٥- وهندڙ شراب جو پيالو متن پيو ڦيرائبو ٤٦- صاف شفاف پيئڻ وارن جي لاءِ لذت ٤٧- نہ ان ۾ متي جي ڦيري هوندي نہ ان سان نشو ٿيندو ٤٨- ۽ انهن وٽ وڏين اکين واريون ۽ جهڪيل نظرن واريون عورتون هونديون. ٤٩- جڻ اهي ڍڪيل آنا آهن.

٥٠- پوءِ هو هڪ ٻئي ڏانهن متوجھ ٿي ڳالھ ڪندا. ٥١- انهن مان هڪ چوڻ وارو چوندو تہ منهنجو هڪ سنگتي هو. ٥٢- هو چوندو هو تہ ڇا تون بہ تصديق ڪندڙن مان آهين. ٥٣- ڇا جڏهن اسان مري ويناسون ۽ متي ۽ هڏا ٿيناسون تہ ڇا اسان کي بدلو ڏنو ويندو. ٥٤- چوندو ڇا اوهين جهاتي پائي ڏسندو تہ هو جهاتي پائيندو ٥٥- ۽ ان (سنگتي) کي جهنم جي وچ ۾ ڏسندو. ٥٦- چوندو تہ الله جو قسم تو تہ مون کي ذري گھٽ هلاڪ ٿي ڪيو ٥٧- ۽ جيڪڏهن منهنجي رب جو فضل نہ هجي ها تہ آئون بہ انهن ماڻهن مان هجان ها جيڪي (پڪڑجي) حاضر ڪيا ويا آهن. ٥٨- اسين نہ ڪي (هاڻي وري) مرڻ وارا آهيون ٥٩- (اهو) رڳو اسان جو پهريون مرڻ هو ۽ نہ وري اسان کي عذاب ٿيندو. ٦٠- بيشڪ اهائي وڏي ڪاميابي آهي. ٦١- اهڙي ڪاميابي لاءِ عمل ڪرڻ وارن کي عمل ڪرڻ گھرجي.

٦٢- پلا اها مهماني پلي آهي يا ٿوهر جو وڻ. ٦٣- اسان ان کي ظالمن لاءِ (عذاب) بٽايو آهي. ٦٤- اهو هڪ وڻ آهي جيڪو دوزخ جي تري مان

نڪرندو آهي. ٦٥- ان جا گوشا اهڙا آهن جهڙا شيطانن جا مٿا. ٦٦- پوءِ اُهي ماڻهو ان مان کائيندا، پوءِ منجهائن پيٽ پرينداَ ٦٧- پوءِ کين ٿهڪندڙ پاڻي ملائي ڏنو ويندو. ٦٨- پوءِ سندن موٽڻ دوزخ ڏانهن هوندو. ٦٩- انهن پنهنجن ابن ڏاڏن کي گمراهي ۾ ڏٺو. ٧٠- پوءِ اهي به انهن جي نقش قدم تي ڊوڙيا ٧١- ۽ ڪائنڪ اڳين مان گهڻا گمراهه ٿيا ٧٢- ۽ اسان انهن ۾ ڊيڄارڻ وارا موڪليا. ٧٣- پوءِ ڏس انهن ماڻهن جو انجام ڇا ٿيو جن کي ڊيڄاريو ويو هو. ٧٤- سواءِ انهن جي جيڪي الله جا مخلص ٻانها هئا.

٧٥- ۽ اسان کي نوح سڏيو ته اسان (ڪهڙا نه سٺا) سڏ ٻڌڻ وارا آهيون ٧٦- ۽ اسان ان کي ۽ سندس ماڻهن کي وڏي غم کان بچايو ٧٧- ۽ اسان سندس اولاد کي باقي رهندڙ ڪيوسون ٧٨- ۽ پوئين ۾ ان لاءِ (چڱي يادگيري) ڇڏي سون. ٧٩- سلام آهي نوح تي سڄي جهان وارن ۾. ٨٠- اسان نيڪي ڪرڻ وارن کي اهڙو ئي بدلو ڏيندا آهيون. ٨١- بيشڪ اهو اسان جي مؤمن ٻانهن مان هو. ٨٢- پوءِ اسان ٻين کي غرق ڪيو.

٨٣- ۽ ان (نوح) جي پيروي ڪندڙن مان ابراهيم به هو. ٨٤- جڏهن هو آيو پنهنجي رب وٽ قلب سليم سان. ٨٥- جڏهن ان پنهنجي پيءُ ۽ پنهنجي قوم کي چيو ته توهان ڪنهن جي عبادت ڪريو ٿا. ٨٦- ڇا توهان الله کان سواءِ هٿراڏو ٺهيل معبودن کي گهرو ٿا. ٨٧- پوءِ جهانن جي پالڻهار بابت اوهان جو ڪهڙو گمان آهي.

٨٨- پوءِ ابراهيم تارن تي هڪ نظر وڌي ٨٩- پوءِ چيائين آءٌ بيمار ٿيندس، ٩٠- پوءِ اهي ماڻهو ان کي ڇڏي هليا ويا. ٩١- پوءِ هن سندن معبودن ڏانهن رخ ڪيو. چيائين اوهين ڇو نه ٿا کائو. ٩٢- اوهان کي ڇا ٿيو آهي جو توهان نه ٿا ڳالهايو. ٩٣- پوءِ انهن کي زور سان ڏڪ هنيائين،

٩٤- پوءِ ماڻهو ان ڏانهن ڊوڙندا آيا.

٩٥- ابراهيم چيو ڇا توها انهن شين کي پوڄيندا آهيو جن کي پاڻ گهڙيو تا ٩٦- ۽ الله ئي پيدا ڪيو آهي اوهان کي ۽ انهن شين کي ۽ جن کي توهان ناهيو تا. ٩٧- انهن چيو ان (ابراهيم) لاءِ هڪ جڳهه ناهيو. پوءِ ان کي (باهه) جي آڙاهه ۾ اڇلايو. ٩٨- پوءِ انهن سندس خلاف هڪ تدبير ڪرڻ چاهي، پوءِ اسان کين زير ڪيوسون ٩٩- ۽ (ابراهيم) چيو آئون پنهنجي رب ڏانهن وڃي رهيو آهيان. هو منهنجي رهنمائي فرمائيندو. ١٠٠- اي منهنجا رب! مون کي صالح اولاد عطا فرما. ١٠١- تہ اسان ان کي هڪ بردبار ڇوڪري جي بشارت ڏني.

١٠٢- پوءِ جڏهن هو اُن سان هلڻ ڦرڻ جي عمر کي پهتو. ان چيو تہ اي منهنجا پٽڙا! آئون خواب ۾ ڏسان ٿو تہ تو کي ذبح ڪري رهيو آهيان. پوءِ تون سوچ تہ تنهنجي ڪهڙي راءِ آهي؟ ان چيو تہ اي منهنجا بابا! جنهن جو حڪم توکي ڏنو پيو وڃي سو ڪر، انشاءَ الله تون مون کي صبر ڪرڻ وارن ۾ لهندين. ١٠٣- پوءِ جڏهن ٻنهي حڪم مڃيو ۽ ابراهيم ان کي پيشاني ڀر ليٽايو ١٠٤- ۽ اسان کيس آواز ڏنو تہ اي ابراهيم! ١٠٥- تو خواب کي سچ ڪري ڏيکاريو. بيشڪ اسان نيڪي ڪرڻ وارن کي اهڙو ئي بدلو ڏيندا آهيون ١٠٦- بيشڪ اها هڪ پڌري آزمائش هئي ١٠٧- ۽ اسان هڪ وڏي قرباني جي عيوض ان کي ڇڏائي ورتو ١٠٨- ۽ اسان پوئين ۾ (چگي ساراهه) ان لاءِ ڇڏي. ١٠٩- ابراهيم تي شال سلام هجي. ١١٠- اسان نيڪي ڪرڻ وارن کي اهڙي طرح بدلو ڏيندا آهيون. ١١١- بيشڪ هو اسان جي مؤمن ٻانهن مان هو ١١٢- ۽ اسان ان کي اسحاق جي خوشخبري ڏني جو هڪ نبي هو صالحين مان ١١٣- ۽ اسان ان کي ۽ اسحاق کي برڪت ڏني ۽ انهن ٻنهي جي نسل مان چگا ٻه آهن ۽ اهڙا

بہ جيڪي پنهنجي نفس تي پڏرو ظلم ڪندڙ آهن.

١١٤- ۽ اسان موسيٰ ۽ هارون تي احسان ڪيو ١١٥- ۽ انهن کي ۽ سندن قوم کي هڪ وڏي مصيبت مان نجات ڏني ١١٦- ۽ اسان انهن جي مدد ڪئي. پوءِ اهي ئي غالب رهيا ١١٧- ۽ اسان انهن ٻنهي کي واضح ڪتاب ڏنو ١١٨- ۽ اسان انهن ٻنهي کي سڌي واٽ ڏيکاري ١١٩- ۽ پوئين ۾ (چگّي ساراهه) انهن لاءِ ڇڏي، ١٢٠- سلامتي هجي موسيٰ ۽ هارون تي. ١٢١- اسان نيڪي ڪرڻ وارن کي اهڙو ئي بدلو ڏيندا آهيون. ١٢٢- بيشڪ اُهي (ٻئي) اسان جي مؤمن ٻانهن مان هئا.

١٢٣- بيشڪ الياس بہ پيغمبرن مان هو. ١٢٤- جڏهن هن پنهنجي قوم کي چيو ١٢٥- ڇا توهان ڊڄو نہ ٿا. ڇا توهان بعل کي سڏيو ٿا ۽ بهترين خالق کي ڇڏي ٿا ڏيو. ١٢٦- الله کي جيڪو توهان جو بہ رب آهي ۽ توهان جي اڳين ابن ڏاڏن جو بہ. ١٢٧- پوءِ انهن کيس ڪوڙو پاڻيو. تنهن ڪري اهي ضرور (دوزخ ۾) حاضر ڪيل وارن مان هوندا، ١٢٨- پر جيڪي الله جا خاص ٻانها هئا ١٢٩- ۽ اسان پوئين ۾ (چگّي ساراهه) ان لاءِ ڇڏي سون. ١٣٠- سلامتي هجي الياس تي. ١٣١- اسان نيڪي ڪرڻ وارن کي اهڙو ئي بدلو ڏيندا آهيون. ١٣٢- بيشڪ اُهو اسان جي مؤمن ٻانهن مان هو.

١٣٣- ۽ بيشڪ لوط بہ پيغمبرن مان هو ١٣٤- جڏهن اسان ان کي ۽ سندس سمورن گهروارن کي نجات ڏني ١٣٥- سواءِ هڪ ڪاڙي (زال) جي جيڪا پٺ تي رهجي وڃڻ وارن مان هئي ١٣٦- پوءِ اسان ٻين کي هلاڪ ڪيوسون ١٣٧- ۽ بيشڪ اوهين انهن (جي ڳوٺن) وٽان صبح جو لنگهندا آهيو ١٣٨- ۽ رات جو بہ، پوءِ ڇا اوهين سمجهو نہ ٿا.

١٣٩- ۽ بيشڪ يونس بہ رسولن مان هو. ١٤٠- جڏهن هو پريل ٻيڙي

ڏانهن پڳو. ١٤١- پوءِ (پيڙي وارن سان) پکو وڏائين ٿہ (پاڻ) پکي پيلن مان ٿيو. ١٤٢- پوءِ کيس مڇي ڳهي وئي ۽ هو پاڻ کي ملامت ڪري رهيو هو. ١٤٣- پوءِ جيڪڏهن هو تسبيح ڪرڻ وارن مان نہ هجي ها ١٤٤- ٿہ ماڻهن جي اٺارڙ واري ڏينهن تائين ان جي پيٽ ۾ رهي ها. ١٤٥- پوءِ اسان ان کي هڪ صاف ميدان ۾ اڇليو سون ۽ هو بيمار هو ١٤٦- ۽ اسان مٿس هڪ (ول) جهڙو وڻ پيدا ڪيو سون ١٤٧- ۽ اسان کيس هڪ لک يا (ان کان) وڌيڪ ماڻهن ڏانهن موڪليوسون. ١٤٨- پوءِ انهن ايمان آندو. پوءِ هڪ وقت تائين کين فائدو ڏنو سون.

١٤٩- پوءِ انهن کان پڇ ڇا توهان جي رب لاءِ ڌيئرون آهن ۽ انهن لاءِ پٽ! ١٥٠- ڇا اسان ملائڪن کي عورت بڻايو ۽ اهي ڏسي رهيا هئا. ١٥١- خبردار! اهي (هٿرادو ٺهيل) ڪوڙ طور ايئن چوندا آهن ١٥٢- تہ الله اولاد رکي ٿو ۽ بيشڪ اُهي ڪوڙا آهن. ١٥٣- ڇا الله پٽن جي مقابلي ۾ ڌيئرون پسند ڪيون آهن. ١٥٤- توهان کي ڇا ٿيو آهي توهان ڪهڙا فيصلا ڪندا آهيو. ١٥٥- ڇا توهان غور نہ ٿا ڪريو. ١٥٦- ڇا توهان وٽ ڪو پڌرو دليل آهي. ١٥٧- جيڪڏهن اوهين سچا آهيو تہ پنهنجو ڪتاب آڻيو.

١٥٨- ۽ انهن الله ۽ جنن ۾ ب مائٽي مقرر ڪئي آهي ۽ بيشڪ جنن کي معلوم آهي تہ اهي (قيامت ۾ حساب لاءِ) حاضر ڪيا ويندا. ١٥٩- الله پاڪ آهي انهن ڳالهين کان جيڪي اُهي ڪندا آهن. ١٦٠- پر جيڪي الله جا چونڊيل ٻانها آهن. ١٦١- پوءِ توهان ۽ جن جي توهان عبادت ڪريو ٿا، ١٦٢- الله کان ڪنهن کي گمراهہ نہ ٿا ڪري سگهو. ١٦٣- پر انهيءَ کي جيڪو پاڻ دوزخ ۾ گهڙڻ وارو آهي ١٦٤- ۽ اسان مان هر هڪ جو مقام مقرر آهي. ١٦٥- ۽ اسان (الله جي حضور) صف ٻڌڻ وارا آهيون ١٦٦- ۽ اسان ان

جي تسبيح ڪرڻ وارا آهيون.

١٦٧- ۽ اهي چوندا آهن ١٦٨- ته جيڪڏهن اسان وٽ اڳين جي ڪا تعليم (نصيحت) هجي ها ١٦٩- ته اسان ضرور الله جا خالص ٻانها ٿيون ها. ١٧٠- پوءِ انهن ان (قرآن) جو انڪار ڪيو، پوءِ جلد ئي اهي ڇاٽي وڃندا ١٧١- ۽ بيشڪ پنهنجي موڪليل ٻانهن لاءِ اسان جو واعدو اڳي ئي ٿي چڪو آهي ١٧٢- ته بيشڪ اهي ئي فتح مند آهن ١٧٣- ۽ بيشڪ اسان جو لشکر ئي غالب آهي. ١٧٤- پوءِ ڪانئن هڪ وقت تائين منهن موڙ ١٧٥- ۽ ڪين ڏسندو رهه. پوءِ اهي به سگهوئي ڏسندا.

١٧٦- ڇا اهي اسان جي عذاب لاءِ جلدي ڪري رهيا آهن. ١٧٧- پوءِ جڏهن اهو سندن اڱڻ ۾ لهندو ته اُهو صبح ان لاءِ ڏاڍو برو هوندو، جن کي ڊيڄاريو ويو هو ١٧٨- ۽ ڪانئن هڪ وقت تائين منهن موڙ ١٧٩- ۽ ڏسندو رهه. پوءِ اُهي به سگهوئي ڏسندا، ١٨٠- پاڪ آهي تنهنجو رب، عزت جو مالڪ انهن ڳالهين کان جيڪي اهي ماڻهو بيان ڪندا آهن ١٨١- ۽ سلام هجي پيغمبرن تي ١٨٢- ۽ سڀ ساراهه الله لاءِ آهي جيڪو رب آهي سڀني جهانن جو.

سورة صٓ-٣٨

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- ص. قسم آهي نصيحت واري قرآن جو. ٢- بلڪ جن ماڻهن انڪار ڪيو سي تڪبر ۽ ضد ۾ آهن. ٣- انهن کان اڳ اسان ڪيترين ئي قومون هلاڪ ڪري ڇڏيون. پوءِ اهي دانهون ڪرڻ لڳا ۽ اهو ڇوٽڪاري جو وقت نه هو. ٤- ۽ منجهائن هڪ ڊيڄاريندڙ وٽن آيو ته اُهي تعجب ڪرڻ لڳا ۽

انڪار ڪرڻ وارن چيو تہ هي جادوگر آهي، ڪوڙو آهي. ٥- ڇا هُن سمورن معبودن جي جاءِ تي هڪ معبود ڪيو آهي، هي تہ ڏاڍي عجيب ڳالهہ آهي. ٦- ۽ سندن سردار اٿيا ۽ (چيو) هلو ۽ پنهنجن معبودن تي محڪم رهو، بيشڪ هي (دين) اهڙو آهي جو (ان ۾) ڪو غرض رکيو ويو آهي. ٧- اسان اهڙي ڳالهہ پوئين مذهب ۾ نہ ٻڌي، هي تہ رڳو هڪ ٺاهہ آهي. ٨- ڇا اسان سڀني مان ان ماڻهو تي ئي الله جو ڪلام نازل ڪيو ويو. بلڪ اهي ماڻهو منهنجي نصيحت کان شڪ ۾ آهن بلڪ انهن اڃا تائين منهنجي عذاب جو مزو نہ چکيو آهي.

٩- ڇا تنهنجي رب جي رحمت جا خزانا انهن وٽ آهن، جيڪو غالب آهي، فياض آهي. ١٠- ڇا آسمانن ۽ زمين ۽ انهن جي وچ ۾ جيڪي شيون آهن. انهن جي بادشاهي سندن اختيار ۾ آهي. پوءِ هو ڏاڪٽون لڳائي (متي) چڙهي وڃن. ١١- شڪست کاڌل لشڪرن مان اهي (ڪافر) هتي هڪ (ڳڏ ٽيل) لشڪر آهي. ١٢- انهن کان اڳ ۾ نوح جي قوم ۽ عاد ۽ ميخن واري فرعون ١٣- ۽ ثمود ۽ لوط جي قوم ۽ اصحاب ايڪ ڪوڙو ڄاتو. اهي وڏيون جماعتون هيون ١٤- تن سڀني پيغمبرن کي ڪوڙو پاڻيو. تنهن ڪري منهنجو عذاب نازل ٿي رهيو ١٥- ۽ اهي ماڻهو رڳو هڪ رڙ (آواز) جا منتظر آهن جنهن کي ڪا ساهي نہ هوندي ١٦- ۽ چوندا آهن تہ اي اسان جا رب! اسان جو حصو (عذاب) اسان کي حساب جي ڏينهن کان اڳ ۾ ڏئي ڇڏ.

١٧- جيڪو ڪجهہ اهي چوندا آهن ان تي صبر ڪر ۽ اسان جي ٻانهي دائود کي ياد ڪر. جيڪو قوت وارو ۽ رجوع ڪرڻ وارو هو. ١٨- اسان جبلن کي سندس تابع ڪيو هو جو اهي ساڻس صبح ۽ شام تسبيح ڪندا هئا. ١٩- ۽ ڳڏ ڪيل پکين کي بہ، سڀ الله ڏانهن رجوع ڪرڻ وارا هئا ٢٠- ۽ اسان

سندس بادشاهي محڪم ڪئي ۽ ان کي دانائي عطا ڪئي ۽ معاملن جو فيصلو ڪرڻ جي صلاحيت ڏني.

٢١- ۽ ڇا توکي خبر پهتي آهي، جهڳڙو ڪندڙن جي جڏهن اهي پت ٽپي عبادت خاني ۾ آيا. ٢٢- جڏهن اهي دائود وٽ پهتا. تڏهن هو ڪانئن گهبرائجي ويو، انهن چيو ته نہ ڊڄ اسان ۾ جهڳڙو ڪندڙ آهيون. اسان مان هڪڙي ٻئي تي زيادتي ڪئي آهي. تنهن ڪري اسان جي وچ ۾ انصاف سان فيصلو ڪر. بي انصافي نہ ڪر ۽ اسان جي سڏي واٽ ڏانهن رهنمائي ڪر.

٢٣- هي منهنجو پاءُ آهي. هن وٽ نوانوي رڍون آهن ۽ مون وٽ صرف هڪ رڍ آهي. پوءِ هو چوي ٿو ته اها ۾ منهنجي حوالي ڪر ۽ ڳالهائڻ ۾ مون کي دٻائي ٿو. ٢٤- دائود چيو ته هن تنهنجي رڍ کي پنهنجن رڍن سان ملائڻ جو مطالبو ڪري بيشڪ توتي ظلم ڪيو آهي. بيشڪ اڪثر پائيوار هڪ ٻئي تي زيادتي ڪندا آهن، سواءِ انهن جي جن ايمان آندو ۽ چڱا ڪم ڪيا ۽ اهڙا ماڻهو تمام گهٽ آهن ۽ دائود ڄاتو ته اسان ان جو امتحان ورتو آهي، پوءِ ان پنهنجي رب کان معافي گهري ۽ سجدي ۾ ڪري پيو ۽ رجوع ڪيائين.
٢٥- پوءِ ڪيس اِهو معاف ڪيو سون. بيشڪ ان ڪي اسان وٽ مرتبو آهي ۽ موٽڻ جو چڱو هنڌ آهي.

٢٦- اي دائود! بيشڪ اسان توکي زمين ۾ خليفو (حاڪم) مقرر ڪيو، تنهن ڪري ماڻهن جي وچ ۾ انصاف سان فيصلو ڪر ۽ خواهش جي پيروي نہ ڪر، اها توکي الله جي واٽ کان پلائيندي. جيڪي ماڻهو الله جي واٽ کان پلجن ٿا تن لاءِ سخت عذاب آهي. ان ڪري جو انهن حساب جي ڏينهن کي وساري ڇڏيو.

٢٧- ۽ اسان زمين ۽ آسمان ۽ جيڪو انهن جي وچ ۾ آهي اجايو نہ بٽايو

آهي. اهو انهن ماڻهن جو گمان آهي جن انڪار ڪيو. پوءِ جن ماڻهن انڪار ڪيو تن لاءِ باهه جي بربادي آهي. ٢٨- ڇا اسان انهن ماڻهن جن ايمان آندو ۽ چڱا ڪم ڪيا. انهن جي برابر ڪنداسون جيڪي زمين ۾ فساد ڪرڻ وارا آهن يا اسان پرهيزگارن کي بچڻن وانگر ڪنداسون ڇا. ٢٩- هي هڪ برڪت وارو ڪتاب آهي، جيڪو اسان توڏانهن نازل ڪيو آهي، ته جيئن ماڻهو ان جي آيتن تي غور ڪن ۽ ته جيئن عقل وارا ان مان نصيحت حاصل ڪن.

٣٠- ۽ اسان داؤد کي سليمان عطا ڪيو. بهترين ٻانهو پنهنجي رب ڏانهن گهڻو رجوع ڪرڻ وارو. ٣١- جڏهن شام جي وقت ان جي سامهون تڪا (ڊوڙندڙ) عمده گهوڙا پيش ڪيا ويا ٣٢- تہ ان چيو تہ مون مال جي محبت کي دوست رکيو پنهنجي رب جي ياد کان. ايستائين جو (سج) اوٽ جي پٺيان لڪو. ٣٣- انهن کي مون وٽ موٽائي آڻيو. پوءِ ڇنگهن ڪنڌن تي هٿ گهمائڻ لڳو.

٣٤- ۽ اسان سليمان کي آزمايو ۽ اسان سندس تخت تي هڪ ڏڙ اڇلايو سون. پوءِ ان رجوع ڪيو. ٣٥- ان چيو تہ اي منهنجا رب! مون کي معاف ڪر ۽ مون کي اهڙي بادشاهي عطا ڪر جيڪا مون کان پوءِ ڪنهن کي به نہ جڳائي. بيشڪ تون بهترين عطا ڪندڙ آهين. ٣٦- پوءِ اسان هوا کي سندس تابع ڪيو. اها ان جي حڪم سان جتي گهرندو هو اوڏانهن آرام سان هلندي هئي ٣٧- ۽ جنن کي به سندس تابع ڪيو. هر طرح جون عمارتون اڏيندڙ ۽ (درياءَ) ٽٻي ڏيندڙ ٣٨- ۽ ٻيا زنجيرن ۾ جڪڙيل. ٣٩- هي اسان جي عطا آهي پوءِ احسان ڪر يا روڪي ڇڏ تہ توتي حساب نہ آهي ٤٠- ۽ ان کي اسان وٽ مرتبو آهي ۽ چڱو موٽڻ جو هنڌ آهي.

٤١- ۽ اسان جي ٻانهي ايوب کي ياد ڪر جڏهن ان پنهنجي رب کي

پڪاريو تہ شيطان مون کي ايذايو ۽ ڏک پهچايو آهي. ٤٢- زمين تي پنهنجي لت هڻ. هي تڏو پاڻي آهي وهنجڻ لاءِ ۽ پيئڻ لاءِ ٤٣- ۽ کيس سندس گهر وارا ۽ ساڻ اوترا (پيا ٻ) عطا ڪياسون. اسان جي طرفان رحمت ۽ عقل وارن لاءِ نصيحت طور ٤٤- ۽ پنهنجي هٿ ۾ ٻهارو ڪڻ، پوءِ ان سان (پنهنجي زال) کي ڏڪ هڻ ۽ قسم نہ ڀڃ. بيشڪ اسان کيس صابر لڌو، بهترين ٻانهو پنهنجي رب ڏانهن گهڻو رجوع ڪرڻ وارو.

٤٥- ۽ اسان جي ٻانهن ابراهيم ۽ اسحاق ۽ يعقوب کي ياد ڪر جيڪي هٿن ۽ اکين (علم ۽ عمل وارا) هئا. ٤٦- بيشڪ اسان کين هڪ پاڪ عادت لاءِ خاص ڪيو، جيڪا آخرت جو ياد ڪرڻ آهي ٤٧- ۽ بيشڪ اهي اسان وٽ چونڊيل نيڪ ماڻهن مان هئا ٤٨- ۽ اسماعيل ۽ اليسع ۽ ذوالڪفل کي ياد ڪر ۽ اهي سڀئي نيڪن مان هئا.

٤٩- هي نصيحت آهي ۽ بيشڪ الله کان ڊڄڻ وارن لاءِ چڱو ٺڪاڻو آهي. ٥٠- هميشہ جا باغ جن جا دروازا سندن لاءِ کليل هوندا. ٥١- اهي ان ۾ وهاڻن تي ٽيڪ لڳائي وينا هوندا ۽ گهڻا ميوا ۽ پيئڻ جون شيون پيا گهرائيندا ٥٢- ۽ وٽن هيٺ نگاهه ڪرڻ واريون ۽ عمر ۾ هڪ جيڏيون زالون هونديون. ٥٣- هي اهو آهي جنهن جو حساب جي ڏينهن لاءِ واعدو ڏنو وڃي ٿو. ٥٤- اهو اسان جو رزق آهي جيڪو ڪڏهن ختم ٿيڻ وارو نہ آهي.

٥٥- اهو (بدلو پلارن لاءِ) آهي ۽ بيشڪ حد کان لنگهندڙن لاءِ ڀڃڙو ٺڪاڻو آهي ٥٦- جهنم، ان ۾ اهي داخل ٿيندا، پوءِ ڪهڙي نہ بيڃڙي جاءِ آهي. ٥٧- هي ٿهڪندڙ پاڻي ۽ پڙن آهي، پوءِ پلي ان کي چکين ٥٨- ۽ اهڙي قسم جون ٻيون ٻہ شيون هونديون. ٥٩- هي هڪ فوج آهي اوهان سان گڏ گهڙندي پئي اچي، انهن لاءِ ٻہ ڪو ڀڃڙو آڏرياءُ ڪونهي. اهي باهہ ۾ داخل ٿيڻ وارا آهن

٦٠- (تابع) چوندا تہ (نہ) بلڪ اوهان لاءِ بہ ڪو آڏرپاءُ ڪونهي. توهان ئي اسان لاءِ هي (عذاب) آندو آهي، پوءِ ڪهڙو بچڙو ٽڪاٽو آهي. ٦١- اهي چوندا تہ اي اسان جا رب! جنهن اسان لاءِ هي (ڪفر) جي پراڻي رسم ڌاهي هئي، ان کي تون ٻيٽو عذاب ڏي جهنم ۾ ٦٢- ۽ اهي چوندا تہ ڇا ڳالهہ آهي جو اسان انهن ماڻهن کي هتي نہ ڏٺا ڏسون جن کي اسان برن ماڻهن ۾ شمار ڪندا هئاسون. ٦٣- ساڻن ٺٽوليون ڪندا هئاسون يا ڪائنئ اسان جي نظر ٽڙي تہ نہ وئي آهي. ٦٤- بيشڪ دوزخين جو پاڻ ۾ جهيڙو ڪرڻ اها سچي (ڳالهہ) آهي.

٦٥- چؤ تہ آئون صرف هڪ ڊيڄارڻ وارو آهيان ۽ ڪو معبود نہ آهي الله کان سواءِ اڪيلو ۽ غالب. ٦٦- اهو رب آهي آسمانن ۽ زمين جو ۽ انهن شين جو جيڪي انهن جي وچ ۾ آهن. اهو غالب آهي، بخشٽهار آهي. ٦٧- چؤ تہ اها هڪ وڏي خبر آهي ٦٨- جنهن کان اوهين منهن موڙيندڙ آهيو. ٦٩- مون کي مٿانهين عالم جي ڪجهہ خبر نہ آهي. جڏهن اُهي پاڻ ۾ تڪرار ڪندا آهن. ٧٠- مون وٽ تہ وحي رڳو ان لاءِ ايندي آهي جو آئون هڪ پڌرو ڊيڄاريندڙ آهيان.

٧١- جڏهن تنهنجي رب فرشتن کي چيو تہ آئون مٽي مان هڪ بشر بٽائڻ وارو آهيان، ٧٢- پوءِ جڏهن آئون کيس درست ڪري وڻان ۽ ان ۾ پنهنجو روح ڦوڪيان، تڏهن توهان ان جي آڏو سجدي ۾ ڪِري پئجو. ٧٣- پوءِ فرشتن سجدو ڪيو ٧٤- پر ابليس تڪبر ڪيو ۽ اهو انڪار ڪرڻ وارن مان ٿيو. ٧٥- فرمايو ويو تہ اي ابليس! تو کي ڪهڙي ڳالهہ ان کي سجدو ڪرڻ کان روڪيو. جنهن کي مون پنهنجي هٿن سان بٽايو. تو تڪبر ڪيو يا تون وڏي مرتبي وارن مان آهين. ٧٦- ان چيو تہ آئون آدم کان بهتر آهيان. تو مون کي باهہ مان پيدا ڪيو ۽ ان کي مٽي مان. ٧٧- فرمايو ويو تہ

تون هتان نڪري وڃ، ڇاڪاڻ تہ تون تڙيل آهين ٧٨- ۽ توتي منهنجي لعنت آهي بدلي جي ڏينهن تائين.

٧٩- (ابليس چيو) اي منهنجا رب! مون کي مهلت ڏي، ان ڏينهن تائين جڏهن ماڻهو ٻيهر اٿاريا ويندا. ٨٠- فرمايو ويو تہ تون مهلت ڏنلن مان آهين، ٨١- انهيءَ ڏهرايل وقت جي ڏينهن تائين. ٨٢- ان چيو تنهنجي عزت جو قسم آئون انهن سڀني کي گمراهہ ڪري رهندس. ٨٣- سواءِ تنهنجي انهن ٻانهن جي جن کي تو خالص ڪري ورتو. ٨٤- فرمايو ويو حق اهو آهي ۽ آئون حق ئي چوندو آهيان ٨٥- تہ آئون جهنم کي توسان ۽ انهن سڀني ماڻهن سان پري ڇڏيندس جيکي تنهنجي پيروي ڪندا.

٨٦- چؤ تہ آئون توهان کان ڪو اجورو نہ ٿو گهران ۽ نہ وري آئون (ڪوڙ) ٺاهڻ وارن مان آهيان، ٨٧- هي تہ هڪ نصيحت آهي سڄي جهان وارن لاءِ ٨٨- ۽ ڪجهہ وقت کان پوءِ ان جي خبر توهان کي پئجي ويندي.

سورة الزمر-٣٩

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- هي ڪتاب الله جي طرفان نازل ڪيو ويو آهي، جيڪو غالب آهي، حڪمت وارو آهي. ٢- بيشڪ اسان هي ڪتاب توڏانهن حق سان نازل ڪيو آهي. تنهن ڪري تون دين کي ان لاءِ خالص ڪري الله جي عبادت ڪر. ٣- خبردار! خالص دين صرف الله لاءِ آهي ۽ جن ماڻهن الله کان سواءِ ٻيا دوست ڪري ورتا آهن، (اُهي چوندا آهن تہ) اسان انهن جي عبادت صرف ان ڪري ڪندا آهيون، جو هو اسان کي الله جي ويجهو ڪن. بيشڪ الله انهن جي وچ ۾ ان ڳالهہ جو فيصلو ڪندو، جنهن ۾ اهي اختلاف ڪري رهيا آهن. الله

اهڙي ماڻهو کي هدايت نه ٿو ڏي، جيڪو ڪوڙو، حق کي نه مڃڻ وارو آهي.

٤- جيڪڏهن الله (اولاد) پٽ گهري ها ته پنهنجي مخلوق مان جيڪو وٽي سو چونڊي ها. هو پاڪ آهي. اُهو الله آهي اڪيلو، سيني تي غالب. ٥- ان آسمانن ۽ زمين کي حق سان پيدا ڪيو. هو رات کي ڏينهن تي ويڑهي ٿو ۽ ڏينهن کي رات تي ويڑهي ٿو ۽ ان سج ۽ چنڊ کي تابع ڪيو آهي، هر هڪ ٺهرايل مدت تي هلندو آهي. خبردار اهوئي غالب بخشڻهار آهي.

٦- الله توهان کي هڪ جيءَ مان پيدا ڪيو. پوءِ هن منجهائنس سندس جوڙو بڻايو ۽ ان ئي توهان لاءِ ڏورن مان نر ۽ مادي جا اٺ قسم لاٿا. هو توهان کي توهان جي مائرن جي پيٽ ۾ بڻائي ٿو، هڪ بناوٽ کان پوءِ ٻي بناوٽ ٽن اوندهين ۾. اهو الله توهان جو رب آهي. سندس ئي بادشاهي آهي. ان کان سواءِ ڪو معبود نه آهي، پوءِ ڪيڏانهن ڦيرايا ويندا آهيو.

٧- پوءِ جيڪڏهن توهان انڪار ڪندؤ ته الله توهان کان بي نياز آهي ۽ هو پنهنجن ٻانهن لاءِ انڪار کي پسند نه ٿو ڪري ۽ جيڪڏهن توهان شڪر ڪندو ته هو توهان لاءِ ان کي پسند ڪندو آهي ۽ ڪو بار کڻندڙ ڪنهن ٻئي جو بار نه کڻندو. پوءِ توهان جي رب ڏانهن ئي توهان جو موٽڻ آهي پوءِ هو توهان کي سُڌ ڏيندو جيڪي توهان ڪندا هئا. بيشڪ هو سينن وارا ڳجهه ڄاڻندڙ آهي.

٨- ۽ جڏهن انسان کي ڪا تڪليف پهچي ٿي ته هو پنهنجي رب کي پڪاري ٿو ان ڏانهن رجوع ڪندي. پوءِ جڏهن هو ان کي پاڻ وٽان نعمت ڏي ٿو ته هو ان شيءِ کي وساري ٿو جڏي جنهن لاءِ هو اڳ ۾ پڪاري رهيو هو ۽ هو الله جا شريڪ مقرر ڪندو آهي ته جيئن هو سندس واٽ کان (ماڻهن کي) گمراه ڪري. چؤ ته پنهنجي ڪفر مان ٿورا ڏينهن فائدو کٽي وٺ، بيشڪ تون

باھ وارن مان آھين. ٩- پلا جيڪو رات جي وقتن ۾ سجدي ۽ قيام جي حالت ۾ عاجزي ڪري رھيو ھجي، آخرت کان ڊڄندو ھجي ۽ پنھنجي رب جي رحمت جو اميدوار ھجي. چؤ ڇا سمجھ وارا ۽ بي سمجھ برابر ٿي سگھن ٿا. نصيحت تہ اُھي ئي ماڻھو ونندا آھن جيڪي عقل وارا آھن.

١٠- چؤ تہ اي منھنجا ٻانھو! جن ايمان آندو آھي پنھنجي رب کان ڊڄو. جن ماڻھن ھن دنيا ۾ چڱائي ڪئي، تن لاءِ ٻلائي آھي ۽ اللہ جي زمين وسيع آھي. بيشڪ صبر ڪرڻ وارن کي سندن اجر بي حساب ڏنو ويندو.

١١- چؤ مون کي حڪم ڏنو ويو آھي تہ آئون اللہ جي ئي عبادت ڪريان، ان ئي لاءِ دين کي خالص ڪندي ١٢- ۽ مون کي حڪم ڏنو ويو آھي تہ آئون سڀ کان پھرين خود مسلمان (فرمانبردار) ٿيان. ١٣- چؤ تہ جيڪڏھن آئون پنھنجي رب جي نافرماني ڪريان تہ آئون ھڪ وڏي ڏينھن جي عذاب کان ڊڄان ٿو. ١٤- چؤ تہ آئون اللہ جي عبادت ڪريان ٿو ان ئي لاءِ دين کي خالص ڪندي. ١٥- پوءِ توھان اللہ کان سواءِ جنھن جي چاھي عبادت ڪريو. چؤ خساري وارا تہ اھي آھن جن پاڻ کي ۽ پنھنجن گھروارن کي قيامت جي ڏينھن تڙي ۾ وڌو، خبردار اھو ئي پڌرو خسارو آھي. ١٦- سندن مٿان باھ جون ڇتيون ھوندیون ۽ سندن ھيٺان بہ. اھا شيءِ آھي جنھن کان اللہ پنھنجن ٻانھن کي ڊيڄاري ٿو، تنھن ڪري اي منھنجا ٻانھو! مون کان ڊڄو.

١٧- ۽ جن ماڻھن شيطان جي عبادت کان پاسو ڪيو ۽ انھن اللہ ڏانھن رجوع ڪيو، انھن لاءِ خوشخبري آھي، پوءِ (منھنجن) انھن ٻانھن کي خوشخبري ڏي. ١٨- جيڪي ڳالھ کي غور سان ٻڌندا آھن. پوءِ ان مان تمام چڱي تي ھلندا آھن. اِھي ئي اُھي ماڻھو آھن جن کي اللہ ھدايت ڪئي آھي ۽ اھي ئي عقل وارا آھن.

١٩- پلا جنهن تي عذاب جو حڪم ثابت ٿيو. پوءِ تون باهه ۾ پيل کي ڇڏائي سگهندين ڇا. ٢٠- پر جيڪي پنهنجي رب کان ڊنا تن لاءِ ماڙيون آهن. انهن جي مٿان (ٻيون) ماڙيون آهن. انهن جي هيٺان نهرون وهن ٿيون. اهو الله جو وعدو آهي. الله پنهنجي وعدي جي خلاف نه ٿو ڪري.

٢١- ڇا تو نه ڏٺو ته الله آسمان مان پاڻي وسايو. پوءِ ان کي زمين جي چشمن ۾ وهايائين. پوءِ ان سان مختلف قسم جي پوک ڄمائيندو آهي. پوءِ اُها سڪي ويندي آهي تون ان کي زرد ٿيل ڏسندو آهين، وري ان کي ذرو ذرو ڪندو آهي. بيشڪ ان ۾ نصيحت آهي عقل وارن جي لاءِ. ٢٢- ڇا اهو شخص جنهن جو سينو الله اسلام لاءِ کولي ڇڏيو ۽ اهو پنهنجي رب طرفان هڪ روشني تي آهي. پوءِ ويل آهي انهن لاءِ جن جون دليون الله جي نصيحت جي معاملي ۾ سخت ٿي ويون. اهي ماڻهو پڌري گمراهي ۾ آهن.

٢٣- الله بهترين ڪلام نازل ڪيو آهي، هڪ اهڙو ڪتاب (جنهن جا مضمون) پاڻ ۾ ملندڙ جلندڙ، بار بار دهرايل آهن. ان سان انهن ماڻهن جا جا لڳ ڪانڌارجن ٿا جيڪي پنهنجي رب کان ڊڄڻ وارا آهن. پوءِ سندن لنگ ۽ سندن دليون نرم ٿي ڪري الله جي ياد ڏانهن متوجه ٿي ويندیون آهن. هي الله جي هدايت آهي هو ان سان هدايت ڏيندو آهي جنهن کي چاهيندو آهي ۽ جنهن کي الله گمراهه ڪري تنهن کي ڪو هدايت ڏيڻ وارو نه آهي.

٢٤- ڇا اهو شخص جيڪو قيامت جي ڏينهن پنهنجي منهن سان بيڙيءِ عذاب کي روڪيندو ۽ ظالمن کي چيو ويندو ته مزو چکو ان ڪمائي جو جيڪي توهان ڪندا هئا. ٢٥- جيڪي ڪانئن اڳ هئا تن به ڪوڙ پاڻئيو. پوءِ انهن تي عذاب اتان پهتو جتان سندن خيال به نه هو. ٢٦- پوءِ الله کين دنيا جي زندگي ۾ رسوائي جو مزو چکايو ۽ آخرت جو عذاب تمام وڏو آهي، ڪاش! اهي

ماڻهو ڇاڻن ها.

٢٧- ۽ اسان ماڻهن لاءِ هن قرآن ۾ هر قسم جا مثال بيان ڪياسون، ته جيئن اهي نصيحت حاصل ڪن. ٢٨- هي عربي قرآن آهي. ان ۾ ڪابه ڏنگائي نه آهي، ته جيئن ماڻهو ڊڄن. ٢٩- الله مثال بيان ڪري ٿو ته هڪ شخص جي جنهن جا ڪيترائي ضدي مالڪ آهن ۽ ٻيو شخص خالص هڪ ئي مالڪ جو غلام آهي. ڇا اِهي ٻئي برابر ٿي سگهن ٿا. سڀ ساراه الله جي لاءِ آهي. پر اڪثر ماڻهو نٿا ڄاڻن. ٣٠- بيشڪ توکي به مرڻو آهي ۽ اهي به مرندا. ٣١- پوءِ اوهين قيامت جي ڏينهن پنهنجي رب جي سامهون پنهنجو مقدمو پيش ڪندؤ.

☆ ٣٢- ان شخص کان وڌيڪ ظالم ڪير آهي جنهن الله تي ڪوڙ ٺاهيو ۽ جڏهن ان وٽ سچائي آئي ته ان کي ڪوڙ ڄاتائين. ڇا اهڙن ڪافرن جو ٺڪاڻو جهنم ۾ نه هوندو ٣٣- ۽ جيڪو سچائي ڪٽي آيو ۽ جنهن ان جي تصديق ڪئي اهي ئي ماڻهو الله کان ڊڄڻ وارا آهن، ٣٤- انهن لاءِ سندن رب وٽ اهو سڀ ڪجهه آهي جيڪو هو چاهيندا. هي بدلو آهي نيڪي ڪرڻ وارن جو، ٣٥- ته جيئن الله انهن کان سندن برن عملن کي ميٽي ڇڏي ۽ سندن نيڪ ڪمن جي بدلي کين سندن ثواب ڏي.

٣٦- ڇا الله پنهنجي ٻانهي لاءِ ڪافي نه آهي ۽ الله کان سواءِ ٻين کان توکي ڊيڄارينداآهن ۽ الله جنهن کي گمراهه ڪري ڇڏي تنهن کي ڪو رستو ڏيکارڻ وارو نه آهي ٣٧- ۽ الله جنهن کي هدايت ڏي ان کي ڪو گمراهه ڪرڻ وارو نه آهي. ڇا الله غالب انتقام وٺڻ وارو نه آهي.

٣٨- ۽ جيڪڏهن تون انهن کان پڇين ته آسمانن کي ۽ زمين کي ڪنهن پيدا ڪيو ته هو چوندا ته الله. چؤ توهان جو ڇا خيال آهي الله کان سواءِ توهان

جن کي سڏيندا آهيو، جيڪڏهن الله مون کي ڪا تڪليف ڏيڻ گهري تہ ڇا اهي ان جي ڏنل تڪليف کي ٽاري سگهن ٿا يا الله مون تي ڪا مهرباني ڪرڻ چاهي تہ ڇا اهي ان مهرباني کي روڪڻ وارا ٿي سگهن ٿا. چؤ تہ الله منهنجي لاءِ ڪافي آهي. پروسو ڪرڻ وارا ان ئي تي پروسو ڪندا آهن. ٣٩- چؤ تہ اي منهنجي قوم! اوهين پنهنجي جاءِ عمل ڪريو. آئون بہ عمل ڪري رهيو آهيان. پوءِ اوهان جلد ئي ڄاڻي وٺندو ٤٠- تہ ڪنهن تي رسوا ڪندڙ عذاب اچي ٿو ۽ ڪنهن تي اهو عذاب اچي ٿو جيڪو ڪڏهن ٽرڻ وارو نہ آهي. ٤١- اسان ماڻهن جي هدايت لاءِ هي ڪتاب توتي حق سان نازل ڪيو آهي. پوءِ جيڪو شخص هدايت حاصل ڪندو هو پنهنجي ئي لاءِ ڪندو ۽ جيڪو شخص گمراهہ ٿيندو تہ ان جو گمراهہ ٿيڻ ان تي ئي پوندو ۽ تون مٿن کو ذميوار نہ آهين.

٤٢- الله ماڻهن جا روح سندن مرڻ جي مهل ڪيندو آهي ۽ جيڪو نہ مئو آهي (تنهن جو روح) سندن ننڊ ۾ (ڪيندو آهي) پوءِ جنهن تي موت جو حڪم ڪيو اٽس تنهن کي جهليندو آهي ۽ ٻين کي هڪ مقرر مدت تائين ڇڏيندو آهي. بيشڪ هن ۾ انهن ماڻهن لاءِ نشانيون آهن جيڪي غور ڪندا آهن.

٤٣- ڇا انهن الله کي ڇڏي ٻين کي سفارشي بٹائي رکيو آهي. ٤٤- چؤ جيڪڏهن اهي نہ ڪجهہ اختيار رکندا هجن ۽ نہ ڪجهہ سمجهندا هجن. چؤ سفارش سڄي جي سڄي الله جي اختيار ۾ آهي. آسمانن ۽ زمين جي بادشاهي ان جي آهي، پوءِ اوهين ان ڏانهن موٽايا ويندؤ ٤٥- ۽ جڏهن اڪيلي الله جو ذڪر ڪيو ويندو آهي تہ انهن ماڻهن جون دليون ڪڑهنديون آهن. جيڪي آخرت تي ايمان نٿا رکن ۽ جڏهن ان کان سواءِ ٻين جو ذڪر ٿيندو آهي تہ ان وقت اهي خوش ٿي ويندا آهن. ٤٦- چؤ تہ اي الله آسمانن ۽ زمين کي پيدا ڪرڻ وارا، غائب ۽ حاضر کي ڄاڻڻ وارا، تون ئي پنهنجي ٻانهن جي وچ ۾ ان

ڳالھ جو فيصلو ڪندين جنھن ۾ اھي اختلاف ڪري رھيا آھن ٤٧- ۽ جيڪڏھن ظلم ڪرڻ وارن وٽ اھو سڀ ڪجھ ھجي جيڪو زمين ۾ آھي ۽ ان جيترو ٻيو ٻه ٽا اُھي قيامت جي ڏينھن سخت عذاب کان بچڻ لاءِ ان کي فديي ۾ ڏئي ڇڏين ۽ اللّٰه طرفان کين اھو معاملو پيش ايندو جنھن جو کين گمان ٻه نه ھو ٤٨- ۽ سندن سامھون اچي ويندا سندن برا عمل ۽ اھا شيءِ کين گھيري ونندي جنھن جو اھي مذاق اڏائيندا ھئا.

٤٩- پوءِ جڏھن انسان کي ڪا تڪليف پھچي ٿي ٽه ھو اسان کي سڏيندو آھي. پوءِ جڏھن اسان پنھنجي طرفان ان کي ڪا نعمت ڏيندا آھيون ٽه ھو چوندو آھي ٽه ھي ٽه مون کي (پنھنجي) علم جي ڪري ڏنو ويو آھي. بلڪ ھي آزمائش آھي. پر انھن مان اڪثر ماڻھو نه ڄاڻن. ٥٠- ڪائنڪ اڳين ٻه اھا ڳالھ چئي. پوءِ جيڪو ڪجھ ھو ڪمائيندا ھئا اُھو انھن جي ڪجھ ڪم نه آيو ٥١- پوءِ جيڪي ڪمايائون تنھن جون بيڄڙايون کين پھتيون ۽ انھن مان جيڪي ظالم آھن تن جيڪي ڪمايو تنھن جون بيڄڙايون کين سگھوئي پھچنديون. اُھي اسان کي عاجز ڪرڻ وارا نه آھن. ٥٢- ڇا انھن کي معلوم نه آھي ٽه اللّٰه جنھن لاءِ گھرندو آھي رزق ڪشاد ڪندو آھي ۽ اھوئي گھٽ ڪندو آھي. بيشڪ ان ۾ نشانيون آھن انھن ماڻھن لاءِ جيڪي ايمان آڻڻ وارا آھن.

٥٣- چؤ ٽه اي منھنجا ٻانھو جن پنھنجي جانين تي زيادتي ڪئي آھي، اللّٰه جي رحمت کان مايوس نه ٿيو. بيشڪ اللّٰه سڀ گناھ معاف ڪندڙ آھي. ھو بخشڻھار مھربان آھي ٥٤- ۽ پنھنجي رب ڏانھن رجوع ڪريو ۽ سندس فرمانبردار ٿيو. ان کان اڳ جو توھان تي عذاب اچي. پوءِ توھان جي ڪا مدد نه ڪئي ويجي.

٥٥- ۽ توھان پيروي ڪريو پنھنجي رب طرفان نازل ڪيل بھترين شيءِ

(قرآن) جي. انهيءَ کان اڳ جو توهان تي اوچتو عذاب اچي ۽ توهان بيخبر هجو. ٥٦- متان کو شخص چوي تہ افسوس جو الله جي حق ۾ کوتاهي ڪيم ۽ آءٌ ٺٹوليون ڪرڻ وارن مان هُئس ٥٧- يا کو چئي تہ جيڪڏهن الله مون کي هدايت ڪري ها تہ ضرور پرهيزگارن مان ٿيان ها ٥٨- يا عذاب ڏسي کو شخص چوي تہ ڪاش! مون کي (دنيا ۾) موٽايو وڃي تہ آءٌ نيڪ پانهن مان ٿيان. ٥٩- هائو تو وٽ منهنجون آيتون آيون پوءِ تو انهن کي کوڙو ڄاتو ۽ تڪبر ڪيو ۽ ڪافرن مان ٿئين ٦٠- ۽ تون قيامت جي ڏينهن انهن ماٹهن جا منهن ڪارا ڏسندين جن الله تي کوڙ ٻڌو هو. ڇا وڏائي ڪندڙن جي جاءِ دوزخ نہ آهي ٦١- ۽ جيڪي ماٹهو ڊڄندا رهيا، انهن کي الله ڪاميابي سان نجات ڏيندو ۽ انهن کي ڪا تڪليف نہ پهچندي ۽ نہ اُهي غمگين ٿيندا.

٦٢- الله هر شيءِ جو خالق آهي ۽ اُهوئي هر شيءِ تي نگهبان آهي. ٦٣- آسمانن ۽ زمين جون ڪنجيون انهيءَ ئي وٽ آهن ۽ جن ماٹهن الله جي آيتن جو انڪار ڪيو، اُهي ئي خساري وارا آهن. ٦٤- چؤ تہ اي بي عقلؤ! ڇا توهان مون کي غيرالله جي عبادت ڪرڻ لاءِ چؤ ٿا ٦٥- ۽ تو ڏانهن ۽ توکان اڳين ڏانهن وحي ڪيو ويو تہ جيڪڏهن تو (بالفرض) شرڪ ڪيو تہ تنهنجا عمل ناس ٿي ويندا ۽ تون خساري وارن مان ٿيندين. ٦٦- بلڪ صرف الله جي عبادت ڪر ۽ شڪر ڪرڻ وارن مان هج.

٦٧- ۽ ماٹهن الله جو قدر نہ ڪيو. جيئن ان جي قدر ڪرڻ جو حق هو ۽ سڄي زمين سندس مٹ ۾ هوندي قيامت جي ڏينهن ۽ آسمان سندس ساڄي هٿ ۾ ويڙهيل هوندا. هو پاڪ ۽ مٿانهون آهي ان شرڪ کان جيڪو هي ماٹهو ڪندا آهن ٦٨- ۽ جڏهن صور ڦوڪيو ويندو تہ آسمانن ۽ زمين ۾ جيڪو بہ آهي سڀ بيهوش ٿي ڪري پوندا. پر جنهن لاءِ الله چاهي. پوءِ ٻيهر ان ۾

ڦوڪيو ويندو ته سڀ امالڪ اٿي ڏسڻ لڳندا ٦٩- ۽ زمين پنهنجي رب جي نور سان روشن ٿيندي ۽ ڪتاب رکيو ويندو ۽ پيغمبر ۽ شاهد حاضر ڪيا ويندا ۽ ماڻهن جي وچ ۾ حق سان فيصلو ڪيو ويندو ۽ انهن تي ڪو ظلم نه ٿيندو ٧٠- ۽ هر ماڻهو کي ان جي عمل جو پورو بدلو ڏنو ويندو ۽ هو چڱي طرح ڄاڻي ٿو جيڪي هو ڪندا آهن.

٧١- ۽ جن ماڻهن انڪار ڪيو انهن کي ٽوليون ٽوليون ڪري جهنم ڏانهن هڪلبو. تان جو جڏهن ان وٽ پهچندا ان جا در کوليا ويندا ۽ ان جا داروغا کين چوندا ڇا اوهان مان اوهان ڏانهن پيغمبر نه آيا هئا جو اوهان کي اوهان جي رب جون آيتون پڙهي ٻڌائين ها ۽ اوهان کي هن ڏينهن جي پيش اچڻ کان ڊيڄارين ها. اهي چوندا ته هائو پر عذاب جو وعدو منڪرن تي پورو ٿي رهيو. ٧٢- چيو ويندو ته جهنم جي درن ۾ داخل ٿي وڃو ان ۾ سدائين رهڻ لاءِ. پوءِ وڏائي ڪندڙن لاءِ بيڇڙي جاءِ آهي.

٧٣- ۽ جيڪي ماڻهو پنهنجي رب کان ڊنا سي ٽوليون ٽوليون جنت ڏانهن روانا ڪيا ويندا. تان جو جڏهن اتي پهچندا ۽ ان جا دروازا کوليا ويندا ۽ ان جا محافظ کين چوندا ته اوهان تي سلام هجي. خوش رهو ۽ منجهس هميشه لاءِ داخل ٿي وڃو ٧٤- ۽ اُهي چوندا شڪر آهي ان الله جو جنهن اسان سان پنهنجو واعدو سچ ڪري ڏيکاريو ۽ اسان کي ان زمين جو وارث ڪيائين. اسان جنت ۾ جتي وٽي ٿو جاءِ ونون ٿا. پوءِ عمل ڪندڙن جو اجر ڪهڙو نه سٺو آهي ٧٥- ۽ تون ملائڪن کي عرش جي چوڌاري وکوڙيندڙ ڏسندين. پنهنجي رب جي ساراهه سان گڏ پاڪائي بيان ڪندا رهندا ۽ ماڻهن جي وچ ۾ انصاف سان فيصلو ڪيو ويندو ۽ چيو ويندو ته سڀ ساراهه جهانن جي پالڻهار الله لاءِ آهي.

سورة المؤمن-٤٠

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- حٰمٓ. ٢- هن ڪتاب جو نازل ڪرڻ الله طرفان آهي جيڪو غالب ڄاڻندڙ آهي. ٣- جو گناهه بخشيندڙ ۽ توبهه قبول ڪندڙ، سخت سزا ڏيندڙ، وڏي سگهه وارو آهي. ان کان سواءِ ڪو معبود نه آهي. انهيءَ ڏانهن ئي موٽڻو آهي.

٤- الله جي آيتن ۾ اُهي ئي ماڻهو جهڳڙو ڪندا آهن جيڪي منڪر آهن، پوءِ شهرن ۾ سندن اچ وڃ تو کي دوکي ۾ نه وجهي. ٥- کانئن اڳ نوح جي قوم ڪوڙ ڄاتو ۽ انهن کان بعد وارن ٽولين به ۽ هر امت ارادو ڪيو ته پنهنجي رسول کي پڪڑيون ۽ اُهي ناحق جهيڙو ڪندا رهيا، ته ان سان حق کي ٽيڙين. پوءِ مون کين پڪڑيو. پوءِ ڪيئن هئي منهنجي سزا ٦- ۽ اهڙي طرح تنهنجي رب جي ڳالهه انهن تي ثابت ٿي جن انڪار ڪيو ته اُهي دوزخي آهن.

٧- جيڪي عرش کي کڻي بيٺا آهن ۽ جيڪي ان جي چوڌاري آهن سي پنهنجي رب جي پاڪائي ساراهه سان گڏ بيان ڪندا آهن ۽ مٿس ايمان رکندا آهن ۽ ايمان وارن لاءِ بخشش گهرندا آهن. اي اسان جا رب! تنهنجي رحمت ۽ تنهنجو علم هر شيءِ تي ڇانيل آهي، تنهن ڪري جن توبهه ڪئي ۽ تنهنجي واٽ جي تابعداري ڪئي تن کي معاف فرما ۽ کين دوزخ جي عذاب کان بچاءِ.

٨- اي اسان جا رب ۽ تون کين هميشه رهڻ وارن باغن ۾ داخل ڪر جن جو تو انهن سان واعدو ڪيو آهي ۽ سندن والدين ۽ سندن زالن مان ۽ سندن اولاد مان به جيڪي صالح هجن تن کي به. بيشڪ تون ئي غالب حڪمت وارو آهين ٩- ۽ کين گناهن کان بچاءِ ۽ جنهن کي تو ان ڏينهن گناهن کان بچايو ته ان تي تو رحم ڪيو ۽ اها ئي وڏي ڪاميابي آهي.

١٠- جن ماڻهن انڪار ڪيو تن کي سڏي چئبو ته الله جو اوهان تي ڏمرجڻ اوهان جي پاڻ تي ڏمرجڻ کان تمام وڏو آهي. جڏهن توهان کي ايمان ڏانهن سڏيو ويندو هو ته توهان انڪار ڪندا هئا. ١١- هو چوندا ته اي اسان جا رب! تو اسان کي ٻه ڀيرا موت ڏني ۽ ٻه ڀيرا اسان کي زندگي ڏني، تنهن ڪري اسان پنهنجن گناهن جو اقرار ڪيو. پوءِ ڇا نڪرڻ جي ڪا واهه آهي. ١٢- اهو عذاب توهان تي ان ڪري آهي جو جڏهن اڪيلي الله ڏانهن سڏيو ويندو هو ته توهين انڪار ڪندا هئا ۽ جيڪڏهن ساڻس شريڪ ٺهرايو ويندو هو ته توهان مڃيندا هئا. پوءِ فيصلو الله جي اختيار ۾ آهي جيڪو عظيم آهي، وڏي مرتبي وارو آهي.

١٣- اهو ئي آهي جيڪو توهان کي پنهنجون نشانيون ڏيکاريندو آهي ۽ آسمان مان اوهان لاءِ رزق نازل ڪندو آهي ۽ نصيحت صرف اهوئي شخص قبول ڪري ٿو جيڪو الله ڏانهن رجوع ڪرڻ وارو آهي. ١٤- پوءِ الله کي ئي سڏيو دين کي ان لاءِ خالص ڪندي چاهي ڪافرن کي برو ڇو نه لڳي. ١٥- اهو بلند درجن وارو عرش جو مالڪ آهي، هو پنهنجن ٻانهن مان جنهن تي چاهي ٿو وحي موڪلي ٿو ته جيئن هو ملاقات جي ڏينهن کان ڊيڄاري، ١٦- جنهن ڏينهن اهي (قبرن مان) ظاهر ٿيندا انهن جي ڪابه شيءِ الله کان لڪيل نه هوندي. اڄ بادشاهي ڪنهن جي آهي الله واحدالقهار جي. ١٧- اڄ هر ماڻهو کي ان جي ڪمائي جو بدلو ملندو. اڄ ڪو به ظلم نه ٿيندو. بيشڪ الله جلد حساب وٺڻ وارو آهي.

١٨- ۽ ڪين ويجهو اچڻ واري مصيبت جي ڏينهن کان ڊيڄار جنهن مهل دليون نڙ گهٽن کي ويجهو ٿيندیون. اهي ڏڪ سان پريل هوندا. ظالمن جو نه ڪو دوست هوندو ۽ نه ڪو سفارشي جنهن جي ڳالهه مڃي ويجي. ١٩- هو

اکين جي خيانت کي ڄاڻي ٿو ۽ انهن ڳالهين کي به جيکي سينا لکائيندا آهن ٢٠- ۽ الله حق سان فيصلو ڪندو ۽ جن کي اهي الله کان سواءِ سڏيندا آهن سي ڪنهن شيءِ جو فيصلو نه ٿا ڪن. بيشڪ الله ٻڌندڙ وارو ڏسڻ وارو آهي.

٢١- ڇا هو زمين ۾ گهميا ڦريا نه آهن ته ڏسن ته انهن جي پڇاڙي ڪهڙي طرح ٿي. جيکي کانئن اڳ هئا اهي کانئن سگهه ۾ ۽ زمين تي آثار (محل ماڙيون) جوڙڻ ۾ تمام ڏاڍا هئا. پوءِ الله سندن گناهن سبب کين پڪڙيو ۽ کين الله کان بچائڻ وارو ڪوبه نه هو. ٢٢- هي ان ڪري ٿيو جو انهن وٽ سندن رسول پڌريون نشانيون کڻي آيا ته انهن انڪار ڪيو. تنهن ڪري الله کين پڪڙيو. بيشڪ هو طاقتور آهي، سخت سزا ڏيڻ وارو آهي.

٢٣- ۽ اسان موسيٰ کي پنهنجن نشانين ۽ پڌري دليل سان ٢٤- فرعون ۽ هامان ۽ قارون وٽ موڪليو ته انهن چيو ته هي هڪ ڪوڙو جادوگر آهي. ٢٥- پوءِ جڏهن هو اسان وٽان هنن وٽ حق کڻي آيو ته انهن چيو ته جن مٿس ايمان آندو آهي تن جا پٽ ڪهو ۽ سندن عورتن کي زندهه ڇڏيو ۽ ڪافرن جي تدبير بلڪل بي اثر رهي.

٢٦- ۽ فرعون چيو مون کي ڇڏيو آءٌ موسيٰ کي قتل ڪريان ۽ هو پلي پنهنجي رب کي سڏي. مون کي ڊپ آهي ته متان هو توهان جو دين متائي يا ملڪ ۾ فساد پکيڙي ٢٧- ۽ موسيٰ چيو مون پنهنجي ۽ توهان جي رب جي پناهه ورتي. هر ان متڪبر کان جيڪو حساب جي ڏينهن تي ايمان نه ٿو رکي.

٢٨- ۽ فرعون جي قوم مان هڪ مؤمن شخص جيکو پنهنجو ايمان لکائيندو هو (اُن) چيو ڇا توهان هڪ شخص کي صرف ان ڳالهه تي قتل ڪندو جو هو چئي ٿو ته منهنجو رب الله آهي. حالانڪ هو توهان جي رب وٽان پڌرا دليل به کڻي آيو آهي ۽ جيڪڏهن هو ڪوڙو آهي ته سندس ڪوڙ

(جو وبال) متس آهي ۽ جيڪڏهن هو سچو آهي تہ جيڪو وعدو توهان سان ڪري ٿو تنهن مان ڪجھ توهان کي ضرور پهچندو. بيشڪ الله اهڙي شخص کي هدايت نہ ٿو ڏي جيڪو حد کان لنگهندڙ ۽ ڪوڙو هجي. ٢٩- اي منهنجي قوم! اڄ توهان جي بادشاهي آهي ۽ زمين ۾ توهان غالب آهيو. پوءِ جيڪڏهن الله جو (عذاب) اسان تي آيو تہ ڪير اسان جي مدد ڪندو. فرعون چيو جيڪا (چگي مصلحت) ڏسان ٿو تنهن کان سواءِ توهان کي (پي) نہ ٿو ڏيکاريان ۽ آئون توهان جي رهنمائي پلائي جي رستي ڏانهن ڪري رهيو آهيان.

٣٠- ۽ جنهن ماڻهو ايمان آندو هو ان چيو تہ اي منهنجي قوم آئون ڊڄان ٿو تہ اوهان تي اڳين قومن جهڙو ڏينهن نہ اچي وڃي ٣١- جهڙو ڏينهن نوح جي قوم ۽ عاد ۽ ثمود ۽ انهن کان جيڪي پوءِ هئا تن تي آيو ۽ الله پنهنجن ٻانهن تي ڪو ظلم ڪرڻ نہ ٿو چاهي ٣٢- ۽ اي منهنجي قوم آئون ڊڄان ٿو اوهان تي هڪ ٻئي کي سڏڻ جي ڏينهن (قيامت) اچڻ کان ٣٣- جنهن ڏينهن اوهان پٺ ڏيئي ڀڄندا ۽ اوهان کي الله کان بچائڻ وارو ڪوبہ نہ هوندو ۽ جنهن کي الله گمراھ ڪري ان کي ڪو هدايت ڏيڻ وارو نہ آهي.

٣٤- ۽ ان کان اڳ يوسف توهان وٽ پڌرن دليلن سان آيو هو، پوءِ جيڪي توهان وٽ آندائين تنهن کان توهين شڪ ۾ هئا، ايستائين جو جڏهن هو وفات ڪري ويو. تڏهن توهان چيو تہ هن کان پوءِ الله هرگز ڪو رسول نہ موڪليندو. اهڙي طرح الله انهن ماڻهن کي گمراھ ڪري ٿو جيڪي حد کان لنگهندڙ ۽ شڪ ڪندڙ آهن. ٣٥- جيڪي الله جي آيتن ۾ جهڳڙو ڪندا آهن، بغير ڪنهن دليل جي جيڪو انهن وٽ آيو هجي. الله ۽ ايمان وارن وٽ اها وڏي غضب جهڙي ڳالھ آهي، اهڙي طرح الله مهر هڻي ڇڏيندو آهي هر وڏائي ڪندڙ سرڪش جي دل تي.

٣٦- ۽ فرعون چيو تہ اي هامان! مون لاءِ هڪ اوچي ماڙي بڌاءِ تہ آئون (انهن) رستن تي پهچان. ٣٧- آسمان جي رستن تائين پوءِ موسيٰ جي معبود کي جهاتي پائي ڏسان ۽ آئون تہ ان کي ڪوڙو پايان ٿو ۽ اهڙي طرح فرعون کي سندس بڇڙو ڪم چڱو ڪري ڏيکاريو ويو ۽ هو سڌي واٽ کان روڪيو ويو ۽ فرعون جي تدبير برباد ٿي.

٣٨- ۽ جنهن شخص ايمان آندو هو ان چيو تہ اي منهنجي قوم! منهنجي تابعداري ڪريو. آئون توهان کي صحيح رستو ٻڌائي رهيو آهيان. ٣٩- اي منهنجي قوم! هي دنيا جي زندگي ٿوري وٽ کان سواءِ (پيو) کجهہ نہ آهي ۽ آخرت سدائين رهڻ جو هنڌ آهي. ٤٠- جيڪو برائي ڪندو تنهن کي ان جيترو بدلو ملندو ۽ جيڪو چڱو ڪم ڪندو چاهي اُهو مرد هجي يا عورت ۽ مؤمن بہ هجي تہ اهي جنت ۾ داخل ٿيندا. منجهس بي حساب رزق عطا ڪيو ويندو ٤١- ۽ اي منهنجي قوم! مون کي چا ٿيو آهي جو آئون توهان کي نجات ڏانهن سڏيان ٿو ۽ توهان مون کي باهہ ڏانهن سڏيو ٿا. ٤٢- توهان مون کي سڏيو ٿا تہ الله جو انڪار ڪريان ۽ ساٽس اهڙي شيءِ کي شريڪ ڪريان جنهن جو مون کي علم نہ آهي ۽ آئون توهان کي غالب بخشٽهار ڏانهن سڏيان ٿو. ٤٣- بيشڪ توهان مون کي ان ڏانهن سڏيو ٿا جنهن کي دنيا ۽ آخرت ۾ سڏڻ جو ڪو حق نہ آهي ۽ بيشڪ اسان جو موٽڻ الله ڏانهن آهي ۽ بيشڪ حد کان لنگهندڙ ئي باهہ ۾ وڃڻ وارا آهن. ٤٤- پوءِ جيڪو توهان کي چوان ٿو سو سگهو ياد ڪندو ۽ آئون پنهنجو معاملو الله جي حوالي ڪريان ٿو بيشڪ الله پاڻهن (جي حال) کي ڏسي رهيو آهي.

٤٥- پوءِ الله ان کي سندن بُرين تدبيرن کان بچائي ورتو ۽ فرعون وارن کي بري عذاب گهيري ورتو. ٤٦- باهہ جنهن تي اُهي صبح ۽ شام حاضر ڪيا

وجن ٽا ۾ جنهن ڏينهن قيامت قائم ٿيندي (حڪم ٿيندو) فرعون وارن کي سخت عذاب ۾ داخل ڪريو.

٤٧- ۽ جڏهن باهه ۾ هو هڪ ٻئي سان جهڳڙو ڪندا ۽ هيٺا ماڻهو هنيلن کي چوندا تہ بيشڪ اسين اوهان جا تعبيدار هئاسون، پوءِ ڇا باهه مان ڪو حصو اوهين اسان کان ٽارڻ وارا آهيو. ٤٨- هنيلا چوندا تہ اسين سڀ منجهس پيل آهيون. بيشڪ الله ٻانهن جي وچ ۾ فيصلو ڪري چڪو آهي ٤٩- ۽ جيڪي ماڻهو باهه ۾ هوندا اُهي جهنم جي دارغون کي چوندا اوهين پنهنجي رب کي عرض ڪريو تہ اسان کان هڪڙو ڏينهن عذاب هلڪو ڪري. ٥٠- هو چوندا ڇا اوهان وٽ اوهان جا پيغمبر واضح دليل ڪٽي نہ آيا. اُهي چوندا تہ هائو. (داروغا) چوندا تہ پوءِ اوهين پاڻ پڪاريو ۽ ڪافرن جو پڪارڻ رڳو گمراهي آهي (بيڪار آهي).

٥١- بيشڪ اسان مدد ڪندا آهيون پنهنجن رسولن جي ۽ ايمان وارن جي دنيا جي زندگي ۾ ۽ ان ڏينهن بہ جڏهن شاهد ڪڙا ٿيندا. ٥٢- جنهن ڏينهن ظالمن کي سندن معذرت فائدو نہ ڏيندي ۽ سندن لاءِ لعنت هوندي ۽ سندن لاءِ بڇڙي جاءِ هوندي ٥٣- ۽ بيشڪ اسان موسيٰ کي هدايت عطا ڪئي ۽ بني اسرائيل کي ڪتاب جو وارث بڻايو. ٥٤- رهنمائي ۽ نصيحت عقل وارن جي لاءِ آهي. ٥٥- پوءِ تون صبر ڪر بيشڪ الله جو واعدو برحق آهي ۽ پنهنجي ڪوتاهي جي بخشش گهر ۽ صبح ۽ شام پنهنجي رب جي ساراهه سان گڏ پاڪائي بيان ڪر.

٥٦- بيشڪ جيڪي ماڻهو بنا ڪنهن سند جي جيڪا وٽن آئي هجي الله جي آيتن ۾ جهڳڙو ڪن ٿا، تن جي دلين ۾ صرف وڏائي آهي جنهن کي اُهي پهچڻ وارا نہ آهن. تنهن ڪري تون الله جي پناهه گهر. بيشڪ هو ٻڌڻ وارو ڏسڻ

وارو آهي.

٥٧- بيشڪ آسمانن ۽ زمين کي پيدا ڪرڻ انسانن جي پيدا ڪرڻ کان وڏو ڪم آهي، پر اڪثر ماڻهو نٿا ڄاڻن ٥٨- ۽ انڌو ۽ اکين وارو برابر نہ آهن ۽ نہ جن ايمان آندو ۽ چڱا ڪم ڪيا ۽ برائي ڪرڻ وارا (برابر آهن). ٥٩- اوهين ٿوري نصيحت وٺندا آهيون. بيشڪ قيامت اچڻي آهي، ان ۾ ڪو شڪ نہ آهي، پر اڪثر ماڻهو نٿا مڃن.

٦٠- ۽ توهان جو رب فرمائي ٿو تہ مون کي سڏيو. آئون توهان جي درخواست قبول ڪندس. جيڪي منهنجي عبادت کان وڏائي ڪندا آهن سي ذليل ٿي سگهو ئي جهنم ۾ داخل ٿيندا. ٦١- اللہ اُهو آهي جنهن توهان لاءِ رات کي پيدا ڪيو، تہ جيئن توهان ان ۾ آرام وٺو ۽ ڏينهن کي روشن ڪيو. بيشڪ اللہ ماڻهن تي وڏو فضل ڪرڻ وارو آهي، پر اڪثر ماڻهو شڪر نٿا ڪن. ٦٢- اهو اللہ توهان جو رب آهي هر شيءِ جو پيدا ڪرڻ وارو. ان کان سواءِ ڪو معبود نہ آهي، پوءِ توهان ڪيڏانهن ڦيرايا ويندا آهيو. ٦٣- اهڙي طرح اُهي ماڻهو پلائبا آهن جيڪي اللہ جي آيتن جو انڪار ڪندا هئا.

٦٤- اللہ اُهو آهي جنهن زمين کي توهان لاءِ ٽڪاڻ (آرام) جو هنڌ بڻايو ۽ آسمان کي ڇت بڻايو ۽ توهان جي صورت بڻائي تہ سهڻيون بڻايائين ۽ توهان کي سٹين شين مان روزي ڏنائين. اهو اللہ توهان جو رب آهي وڏي برڪت وارو آهي. ٦٥- اللہ جهانن جو پالڻهار اُهو زنده آهي ان کان سواءِ ڪو معبود نہ آهي. تنهن ڪري توهان ان ئي کي سڏيو، دين کي ان لاءِ خالص ڪندي. سڀ تعريف اللہ لاءِ آهي جيڪو رب آهي سيني جهانن جو.

٦٦- چؤ تہ مون کي منع ڪئي وئي آهي تہ آئون انهن جي عبادت ڪريان جن کي توهان اللہ کان سواءِ سڏيندا آهيو. جڏهن تہ مون وٽ پنهنجي

رب طرفان پڌرا دليل اڇي چڪا ۽ مون کي حڪم ڪيو ويو آهي تہ آئون پاڻ کي جهانن جي پالڻهار جي حوالي ڪريان. ٦٧- اهو ئي آهي جنهن توهان کي متي مان پيدا ڪيو، پوءِ نطفي مان، پوءِ رت جي دڳ مان، پوءِ هو توهان کي ٻار جي شڪل ۾ ڪڍي ٿو تہ جيئن (توهان) پنهنجي پوري سگهہ کي پهچو. ٦٨- وري تہ ٻڍڙا ٿيو ۽ توهان مان ڪو اڳ مري ٿو جو توهان مقرر مدت کي پهچو ۽ تہ جيئن توهان سوچو، اُهو ئي آهي جيڪو جياريندو آهي ۽ ماريندو آهي، پوءِ جڏهن هو ڪنهن امر جو فيصلو ڪندو آهي تہ ان کي رڳو چوندو آهي تہ ٿي تہ ٿيُ پوندو آهي.

٦٩- ڇا تو انهن ماڻهن کي نہ ڏٺو جيڪي الله جي آيتن ۾ جهڳڙو ڪندا آهن. اهي ڪيڏانهن ڦيرايا ويندا آهن ٧٠- جن ڪتاب کي ڪوڙ ڄاتو ۽ ان شيءِ کي ٻہ جنهن سان گڏ اسان پنهنجن رسولن کي موڪليو تہ سگهو اُهي ڄاڻي ونڊندا، ٧١- جڏهن سندن ڳچين ۾ ڳٽ هوندا ۽ زنجيرون. اهي گهلبا. ٧٢- ٽهڪندڙ پاڻي ۾ پوءِ باهہ ۾ ساڙيا ويندا، ٧٣- پوءِ کين چئبو تہ ڪٿي آهن. اُهي جن کي توهان شريڪ ٺهرائيندا هئا. ٧٤- الله کان سواءِ. اهي چوندا تہ اهي اسان کان گم ٿي ويا. بلڪ اسان ڪنهن شيءِ کي اڳ ۾ نہ سڏيندا هئاسون. اهڙي طرح الله گمراهہ ڪري ٿو منڪرن کي. ٧٥- اهو ان سبب جي ڪري جو توهان زمين ۾ ناحق خوشي (آڪڙ) ڪندا هئا ۽ ان سبب جي ڪري جو توهان تڪبر ڪندا هئا. ٧٦- جهنم جي دروازن ۾ داخل ٿي وڃو. ان ۾ هميشہ رهڻ جي لاءِ. پوءِ ڪيڏي بيڇڙي جاءِ آهي تڪبر ڪرڻ وارن لاءِ.

٧٧- پوءِ صبر ڪر بيشڪ الله جو وعدو سچو آهي. پوءِ جنهن جو وعدو اسان انهن سان ڪري رهيا آهيون، ان جو ڪجهہ حصو اسان تو کي ڏيکاريون يا تو کي وفات ڏيون. پوءِ کين اسان ڏانهن ئي موٽڻو آهي.

٧٨- ۽ بيشڪ اسان توکان اڳ ۾ ڪيترائي رسول موڪليا. انهن مان ڪجھ جو احوال توکي بيان ڪيوسون ۽ انهن ۾ ڪجھ اھڙا ب آھن جن جو احوال اسان توکي بيان نہ ڪيوسون ۽ ڪنھن ب پيغمبر کي اھا طاقت نہ ھئي جو ھو الله جي حڪم کان سواءِ ڪو معجزو آڻي سگھي. پوءِ جڏھن الله جو حڪم آيو تہ حق جي مطابق فيصلو ڪيو ويو ۽ اتي ڪوڙا خساري ۾ پيا.

٧٩- الله اھو آھي جنھن اوھان لاءِ ڏور پيدا ڪيا تہ جيئن توھان انھن مان ڪن تي سواري ڪريو ۽ انھن مان ڪن کي کائيندا آھيو ٨٠- ۽ منجھن اوھان لاءِ (پيا ب) فائدا آھن ۽ مٿن چڙھي انھيءَ مطلب کي پھچو جيڪو اوھان جي دلين ۾ آھي ۽ مٿن ۽ ٻيڙين تي اوھان سوار ڪيا وڃو ٿا ٨١- ۽ الله اوھان کي پنھنجون ٻيون نشانيون ب ڏيکاريندو آھي. پوءِ الله جي ڪھڑين ڪھڑين نشانين جو انڪار ڪندؤ.

٨٢- ڇا اھي زمين ۾ گھميا ڦريا نہ آھن جو ڏسن ھا تہ ڇا انجام ٿيو انھن ماڻھن جو جيڪي کانئن اڳ گذري چڪا آھن. جيڪي کانئن گھٽا ھئا ۽ سگھ ۾ ۽ زمين تي جيڪي نشانيون (ڇڏي ويا) تمام ڏاڍا ھئا. پوءِ سندن ڪمائي سندن ڪجھ ڪم نہ آئي. ٨٣- پوءِ جڏھن سندن پيغمبر وٽن واضح دليل ڪٽي آيا تہ اُھي پنھنجي علم تي ناز ڪرڻ لڳا ۽ انھن تي اھو عذاب اچي پيو جنھن جو اُھي مذاق اڏائيندا ھئا. ٨٤- پوءِ جنھن مھل انھن اسان جو عذاب ڏٺو چوڻ لڳا تہ اسان اڪيلي الله تي ايمان آندو ۽ اسان انڪار ڪيون جن کي اسان (الله) سان شريڪ ڪندا ھئاسون. ٨٥- جڏھن اسان جو عذاب ڏسي ورتو تہ کين سندن ايمان آٽڻ ڪم نہ آيو. اِھو ئي الله جو دستور آھي جيڪو سندس بانھن ۾ ھلندو ٿو اچي ۽ ان وقت انڪار ڪرڻ وارا خساري ۾ رھجي ويا.

سورة حٰمٓ السجدة-٤١

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- حا- مر. ٢- هي وڏي مهربان نهايت رحم واري طرفان نازل ٿيل ڪلام آهي. ٣- هي هڪ ڪتاب آهي جنهن جون آيتون ڪولي ڪولي بيان ڪيون ويون آهن عربي زبان ۾. قرآن انهن ماڻهن لاءِ جيڪي سمجهه رکن ٿا ٤- خوشخبري ڏيندڙ ۽ ڊيڄاريندڙ. پوءِ اڪثر ماڻهن ان کان منهن موڙيو، تنهن ڪري اهي ٻڌندا ئي نه آهن ٥- ۽ انهن چيو جنهن ڏانهن اسان کي سڏيندو آهين تنهن کان اسان جون دليون پردي ۾ آهن ۽ اسان جي ڪنن ۾ ٻوڙائپ آهي ۽ اسان جي ۽ تنهنجي وچ ۾ اوٽ آهي. تنهن ڪري تون پنهنجو ڪم ڪر. بيشڪ اسين پنهنجو ڪم ڪري رهيا آهيون.

٦- چؤ آئون ته هڪ بشر آهيان اوهان جهڙو (پر) مون ڏانهن وحي ڪيو ويندو آهي ته اوهان جو معبود بس هڪ ئي معبود آهي، تنهن ڪري اوهان ان ڏانهن سڌا متوجه ٿيو ۽ انهيءَ کان بخشش گهرو ۽ ويل آهي مشرڪن لاءِ. ٧- جيڪي زڪوات نٿا ڏين ۽ آخرت جا منڪر آهن. ٨- بيشڪ جن ايمان آندو ۽ چڱا ڪم ڪيا تن لاءِ اڻ ڪٽ اجر آهي.

٩- چؤ ته ڇا توهان اُن (الله) جو انڪار ڪندا آهيو جنهن زمين کي ٻن ڏينهن ۾ ٺاهيو ۽ توهان ان لاءِ شريڪ ٺاهيندا آهيو. اُهو (الله) ته جهانن جو رب آهي ١٠- ۽ اُن زمين ۾ مٿس جبل ٺاهيا ۽ اُن (زمين) ۾ فائدي جون شيون رکيون ۽ چئن ڏينهن ۾ منجهس اُن (جي رهاڪن لاءِ) غذائون مقرر ڪيائين. پڇندڙن لاءِ برابر (ڪولي بيان ڪيو ويو) آهي. پوءِ هو آسمان ڏانهن متوجه ٿيو ۽ اُهو دونهون هو. ١١- پوءِ ان آسمان ۽ زمين کي چيو توهان ٻئي خوشي سان

اچو يا ناخوشي سان، ٻنهي چيو تہ خوشي سان حاضر آهيون. ١٢- پوءِ ان ٻن ڏينهن ۾ انهن کي ست آسمان بٽايائين ۽ هر آسمان ۾ ان جو حڪم موڪليائين ۽ اسان دنيا جي آسمان کي (تارن) ڏيئن سان سينگاريو ۽ ان کي محفوظ ڪيو سون. اها غالب ۽ ڄاڻندڙ جي رڃابندي آهي.

١٣- پوءِ جيڪڏهن اُهي منهن موڙين تہ چؤ آئون اوهان کي اهڙي عذاب کان ڊيڄاريان ٿو جهڙو عذاب عاد ۽ ثمود تي آيو. ١٤- جڏهن پيغمبر سندن اڳيان ۽ سندن پويان انهن وٽ آيا تہ الله کان سواءِ اوهان ڪنهن جي عبادت نہ ڪريو، انهن چيو تہ جيڪڏهن اسان جو رب چاهي ها تہ هو ملائڪن کي موڪلي ها. تنهن ڪري اسان اُن شيءِ کي مڃڻ وارا نہ آهيون جنهن سان اوهين موڪليا ويا آهيو.

١٥- پوءِ عاد وارن زمين ۾ ناحق وڏائي ڪئي ۽ انهن چيو تہ سگهہ ۾ اسان کان وڌيڪ ڪير آهي. ڇا انهن نہ ڏٺو تہ اهو الله جنهن کين پيدا ڪيو آهي، اُهو سگهہ ۾ ڪائن وڌيڪ آهي ۽ اُهي اسان جي نشانين جو انڪار ڪندا رهيا. ١٦- تنهن ڪري اسان ڪن منحوس ڏينهن ۾ متن سخت واءُ موڪليو تہ کين دنيا جي زندگي ۾ خواري وارو عذاب چکايون ۽ آخرت جو عذاب تہ وڌيڪ رسوا ڪندڙ آهي ۽ انهن کي ڪا مدد نہ پهچندي ١٧- ۽ جيڪي ثمود هئا، انهن کي اسان هدايت جو رستو ڏيکاريو. پر انهن هدايت جي بدران انڌائپ کي پسند ڪيو. پوءِ کين ذلت جي عذاب جي ڪڑڪي اچي پڪڑيو. انهيءَ ڪري جو (بيڙا ڪم) ڪمائيندا هئا ١٨- ۽ اسان انهن ماڻهن کي بچائي ورتو جن ايمان آندو ۽ ڊڄڻ وارا هئا.

١٩- ۽ جنهن ڏينهن الله جا دشمن باهہ ڏانهن گڏ ڪيا ويندا، پوءِ اُهي جدا جدا ڪيا ويندا، ٢٠- ايستائين جڏهن اُهي (دوزخ) ويجهو ايندا. سندن

ڪن ۽ سندن اکيون ۽ سندن ڪلون (سندن عملن بابت) شاهدي ڏيندیون ٢١- ۽ هو پنهنجن ڪلن کي چوندا تہ اسان جي (خلاف) شاهدي ڇو ڏنيءِ. اُهي چوندیون تہ اسان کي انهيءَ اللّٰه ڳالهايو جنهن هر شيءِ کي ڳالهاريو ۽ انهيءَ اوهان کي پهريون ڀيرو پيدا ڪيو ۽ ان ڏانهن ئي اوهان کي موٽايو ويو آهي ٢٢- ۽ اوهان پردو نہ ڪندا هئا تہ اوهان جا ڪن، اوهان جون اکيون ۽ اوهان جون ڪلون اوهان جي خلاف شاهدي ڏيندیون. پر اوهان پائنئيو هو تہ جيڪي ڪندا هئو تنهن مان گهڻو اللّٰه نہ ڄاڻندو آهي ٢٣- ۽ اوهان جي ان (غلط) گمان جيڪو اوهان پنهنجي رب بابت ڪيو، ان اوهان کي برباد ڪيو. تنهن ڪري اوهان خساري وارن مان ٿي ويا. ٢٤- پوءِ جيڪڏهن اهي صبر ڪن تہ (ب) باهہ سندن جاءِ آهي ۽ جيڪڏهن معافي گهرندا تہ کين معافي نہ ملندي.

٢٥- ۽ اسان انهن لاءِ (شيطان) سنگتي مقرر ڪيا تہ انهن جيڪي سندن اڳيان ۽ جيڪي سندن پويان آهي تنهن کي انهن لاءِ سينگاريو ۽ انهن تي اها عذاب جي ڳالهہ ثابت ٿي، جيڪا جنن ۽ انسانن جي انهن ٽولين تي پوري ٿي. جيڪي ڪائن اڳ گذري چڪا هئا. بيشڪ اهي خساري وارا هئا.

٢٦- ۽ ڪفر ڪرڻ وارن چيو تہ هن قرآن کي نہ ٻُڌو ۽ ان (جي پڙهڻ دوران) گوڙ ڪريو، تہ جيئن اوهان غالب ٿيو. ٢٧- پوءِ اسان انڪار ڪرڻ وارن کي سخت عذاب چکائينداسون ۽ جيڪو بچڙو ڪم ڪندا هئا تنهن جو بدلو ڪين ڏينداسون. ٢٨- اهو اللّٰه جي دشمنن جو بدلو آهي. يعني باهہ انهن لاءِ اُتي هميشہ جو گهر هوندو. ان ڳالهہ جو بدلو جو اهي اسان جي آيتن جو انڪار ڪندا هئا.

٢٩- ۽ ڪفر ڪرڻ وارا چوندا تہ اي اسان جا رب! جنن ۽ ماڻهن مان جن اسان کي گمراهہ ڪيو سي اسان کي ڏيکار تہ اسان کين پنهنجن پيرن جي هيٺان

ڪري لتاڙيون، ته جيئن اهي ذليل ٿين. ٣٠- جن ماڻهن چيو ته الله اسان جو رب آهي، پوءِ اهي ثابت قدم رهيا. يقيناً انهن تي فرشتا لهندا آهن ۽ چوندا آهن توهان نه ڊپ ڪيو ۽ نه رنج ڪيو ۽ ان جنت جي خوشخبري سان خوش ٿيو جنهن جو توهان سان واعدو ڪيو ويو آهي. ٣١- اسان دنيا جي زندگي ۾ اوهان جا ساٿي آهيون ۽ آخرت ۾ به، ۽ توهان لاءِ اُتي هر شيءِ آهي جنهن کي توهان جو دل گهري ٣٢- ۽ توهان لاءِ ان ۾ هر اها شيءِ آهي جيڪي توهان گُهرندؤ. مهماني بخشڻهار مهربان الله وٽان آهي.

٣٣- ۽ ان کان وڌيڪ بهتر ڳالهه ڪنهن جي ٿي سگهي ٿي جنهن الله ڏانهن سڏيو ۽ نيڪ عمل ڪيا ۽ چوي ته آئون فرمانبردارن مان آهيان ٣٤- ۽ پلائي ۽ برائي ٻئي برابر نه آهن. جواب ۾ اهو ڇؤ جيڪو ان کان بهتر هجي. پوءِ تون ڏسندين ته تو ۾ ۽ جنهن ۾ دشمني هئي، اهو ايئن ٿي ويو جڻ ڪو دوست مائٽي وارو ٣٥- ۽ اها ڳالهه ان ئي کي حاصل ٿيندي آهي، جيڪي صبر ڪرڻ وارا آهن ۽ اها ڳالهه ان ئي کي حاصل ٿيندي آهي جيڪي وڏي نصيب وارو آهي ٣٦- ۽ جيڪڏهن شيطان تنهنجي دل ۾ ڪو وسوسو وجهي ته الله جي پناهه گهر. بيشڪ هو ٻڌڻ وارو، ڄاڻڻ وارو آهي.

٣٧- ۽ ان جي نشانين مان رات ۽ ڏينهن ۽ سج ۽ چنڊ آهن. توهان سج ۽ چنڊ کي سجدو نه ڪريو، بلڪ ان الله کي سجدو ڪريو جنهن انهن سڀني کي پيدا ڪيو آهي. جيڪڏهن توهان ان جي ئي عبادت ڪرڻ وارا آهيو، ٣٨- پوءِ جيڪڏهن وڏائي ڪن ته جيڪي تنهنجي رب وٽ آهن سي رات ۽ ڏينهن سندس تسبيح ڪندا آهن ۽ اهي ٿڪبا نه آهن.

٣٩- ۽ ان جي نشانين مان هي به آهي ته توهان زمين کي وساڻل (غيرآباد) ڏسندا آهيو، پوءِ جڏهن اسان ان تي پاڻي وسائيندا آهيون ته هو

سرسبز ۽ اياميِ پوندي آهي. بيشڪ جنهن انهيءَ کي جيئاريو آهي، اُهو مئلن کي به جيئارڻ وارو آهي، بيشڪ هو هر شيءِ تي قادر آهي، ٤٠- جيڪي ماڻهو اسان جي آيتن ۾ ڪنگائي ڪندا آهن سي اسان کان ڳجها نہ آهن. ڇا اهو جيڪو باهہ ۾ وڌو ويندو سو پلو آهي يا اُهو شخص جيڪو قيامت جي ڏينهن امن سان ٽيندو، جيڪو وٽي سو ڪريو. بيشڪ جيڪي ڪندا آهيو سو الله ڏسندڙ آهي.

٤١- جن ماڻهن الله جي نصيحت جو انڪار ڪيو، جڏهن اها انهن وٽ آئي ۽ بيشڪ اهو هڪ زبردست ڪتاب آهي ٤٢- جو نہ ان جي اڳيان ۽ نہ ان جي پويان باطل داخل ٿي سگهي ٿو، هي حڪمت واري ۽ ساراهيل طرفان نازل ٿيل آهي. ٤٣- توکي ان کان سواءِ ٻيو ڪجهہ نہ چئبو آهي، جيڪي توکان اڳ ۾ رسولن کي چيو ويو هو. بيشڪ تنهنجو رب بخشش وارو آهي ۽ ڏکوئيندڙ سزا ڏيڻ وارو به آهي.

٤٤- ۽ جيڪڏهن اسان ان کي عجمي قرآن ٻڌايون ها تہ اهي چون ها تہ سندس آيتون ڇو نہ ڪولي بيان ڪيون ويون آهن. ڇا عجمي ڪتاب ۽ ماڻهو عربي، ڇؤ تہ اُهو ايمان آڻڻ وارن لاءِ هدايت ۽ شفا آهي ۽ جيڪي ايمان نٿا آڻن تن جي ڪنن ۾ ٻوڙائپ آهي ۽ اُهو انهن جي حق ۾ (قرآن) انڌائپ آهي. اهي ماڻهو ڄڻ ڏورانهين هنڌ کان سڏيا ويندا آهن.

٤٥- بيشڪ اسان موسيٰ کي ڪتاب ڏنو، پوءِ ان ۾ اختلاف ڪيو ويو ۽ جيڪڏهن تنهنجي رب طرفان هڪ ڳالهہ پهريائين طي ٽيل نہ هجي ها تہ سندن وچ ۾ فيصلو ڪيو وڃي ها، ۽ اُهي ان (قرآن) بابت اڻڄي پريشان ڪندڙ شڪ ۾ پيل آهن. ٤٦- جيڪو چڱا ڪم ڪندو سو پاڻ لاءِ ڪندو ۽ جيڪو بُرا ڪم ڪندو تنهن جو وبال مٿس ئي آهي ۽ تنهنجو رب ٻانهن تي ظلم ڪرڻ وارو نہ آهي.

☆ ٤٧- قيامت جي خبر الله ئي جي حوالي آهي ۽ کي ميوا پنهنجن ڦيڻين مان نہ نڪرندا آهن ۽ نڪي مادي پيٽ سان ٿيندي آهي ۽ نڪي ڇٽيندي آهي، پر اهو سڀ سندس علم سان ٿيندو آهي ۽ جنهن ڏينهن الله کين سڏيندو ته منهنجا شريڪ ڪٿي آهن ته اُهي چوندا ته توکي خبر ڏني سون ته اسان مان ڪوبہ ان جو اقرار ڪرڻ وارو نہ آهي ٤٨- ۽ جن کي هو اڳ ۾ سڏيندا هئا سي سڀ کائن پلجي ويندا ۽ هو سمجهي ويندا ته انهن لاءِ کابہ ڇوٽڪاري جي صورت نہ آهي.

٤٩- ۽ ماڻهو پلائي گهرڻ کان نہ ٿڪبو آهي ۽ جيڪڏهن کيس کا تڪليف پهچندي آهي ته مايوس ۽ ناميد ٿي ويندو آهي ٥٠- ۽ جيڪڏهن اسان ان کي تڪليف کان پوءِ جيڪا کيس پهتي هئي جڏهن پنهنجي رحمت جو مزو چکائيندا آهيون ته هو چوندو آهي ته هي ته منهنجو حق آهي ۽ آئون نہ ٿو سمجهان ته قيامت قائم ٿيڻٽي آهي ۽ جيڪڏهن آئون پنهنجي رب ڏانهن موٽايو ويس ته ان وٽ بہ مون لاءِ چگائي ئي هوندي. پوءِ اسان انهن منڪرن کي سندن عملن کان ضرور آگاهہ ڪنداسون ۽ کين سخت عذاب جو مزو چکائينداسون.

٥١- ۽ جڏهن اسان انسان تي فضل ڪندا آهيون ته هو منهن موڙيندو آهي ۽ پنهنجو پاسو ڦيرائي ڇڏيندو آهي ۽ جڏهن ان کي تڪليف پهچندي آهي ته هو ڊگهيون ڊگهيون دعائون گهرڻ وارو بڻجي پوندو آهي. ٥٢- چؤ ته ٻڌايو جيڪڏهن اهو قران الله وٽان آيو هجي، پوءِ اوهان ان جو انڪار ڪريو ته ان ماڻهو کان وڌيڪ گمراهہ ڪير ٿي سگهي ٿو جيڪو مخالفت ۾ تمام پري وڃي پيو.

٥٣- اسان انهن کي پنهنجون نشانيون ڏيکارينداسون آفاق (دنيا) ۾ بہ ۽ خود سندن وجود ۾ بہ، ايستائين جو انهن تي ظاهر ٿي وڃي ته هي قرآن سچو

آهي ۽ ڇا اها ڳالهه ڪافي نه آهي ته تنهنجو رب هر شيءِ تي شاهد آهي.
٥٤- خبردار! بيشڪ اهي ماڻهو پنهنجي رب سان ملاقات بابت شڪ ۾ آهن.
خبردار! هو هر شيءِ کي گهيريندڙ آهي.

سورة الشوريٰ-٤٢

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- حٰمٓ- ٢- عسق. ٣- الله غالب ۽ حڪيم توڏانهن اهڙي طرح ئي وحي ڪري ٿو جهڙي طرح توکان اڳين تي وحي موڪليندو رهيو. ٤- ان ئي جو آهي جيڪو ڪجهه آسمانن ۾ آهي ۽ جيڪو ڪجهه زمين ۾ آهي. اهو سڀ کان مٿانهون آهي سڀ کان وڏو آهي. ٥- قريب آهي ته آسمان پنهنجي مٿان کان ڦاٽي ۽ ملائڪ پنهنجي رب جي ساراهه سان گڏ پاڪائي بيان ڪندا آهن ۽ زمين وارن لاءِ بخشش گهرندا آهن. خبردار! بيشڪ الله ئي بخشڻهار مهربان آهي. ٦- ۽ جن ماڻهن ان کان سواءِ ٻيا دوست ورتا آهن تن تي الله نگهبان آهي ۽ تون مٿن ڪو ذميوار نه آهين.

٧- ۽ اسان اهڙي طرح توڏانهن عربي قرآن وحي ڪيوسون، ته جيئن تون مڪي وارن کي ۽ ان جي آسپاس وارن کي ڊيڄارين ۽ کين گڏ ٿيڻ واري ڏينهن کان ڊيڄارين، جنهن جي اچڻ ۾ ڪو شڪ نه آهي. هڪ ٽولو جنت ۾ هوندو ۽ هڪ ٽولو باهه ۾.

٨- ۽ جيڪڏهن الله چاهي ها ته انهن سڀني کي هڪ ئي امت بڻائي ڇڏي ها، پر هو جنهن کي چاهي ٿو پنهنجي رحمت ۾ داخل ڪري ٿو ۽ ظالمن جو نه ڪو دوست آهي ۽ نه مددگار. ٩- ڇا انهن الله کان سواءِ ٻيا ڪارساز ڪري ورتا آهن، حالانڪ الله ئي ڪارساز آهي ۽ اهوئي مئلن کي جيئاريندو

آهي ۽ اهو هر شيءِ تي قادر آهي ١٠- ۽ جنهن بہ ڳالھ ۾ توهان اختلاف ڪيو تہ ان جو فيصلو اللّٰہ ئي جي حوالي آهي. اهوئي اللّٰہ منهنجو رب آهي، ان ئي تي مون پروسو ڪيو ۽ ان ئي ڏانهن رجوع ڪريان ٿو.

١١- هو آسمانن ۽ زمين جو پيدا ڪرڻ وارو آهي. ان اوهان جي جنس مان اوهان لاءِ جوڙا پيدا ڪيا ۽ ڏورن مان بہ جوڙا بٹايا. انهيءَ طرح سان اوهان جي (نسل) کي پکيڙي ٿو. ان جهڙي ڪا بہ شيءِ نہ آهي ۽ اُهو ٻڌندڙ ڏسندڙ آهي. ١٢- ان جي ئي اختيار ۾ آهن آسمانن ۽ زمين جون ڪنجون، هو جنهن لاءِ چاهي ٿو روزي ڪشادي ڪندو آهي ۽ جنهن لاءِ چاهي تو تنگ ڪندو آهي. بيشڪ هو هر شيءِ کي ڄاڻندڙ آهي.

١٣- اللّٰہ اوهان لاءِ اهو ئي دين مقرر ڪيو آهي جنهن جو هن نوح کي حڪم ڪيو هو ۽ جنهن جي وحي اسان توڏانهن ڪئي آهي ۽ جنهن جو حڪم اسان ابراهيم کي موسيٰ کي ۽ عيسيٰ کي ڏنو هو تہ دين کي قائم ڪيو ۽ ان ۾ ڌار ڌار فرقا نہ ٿيو. مشرڪن کي اها ڳالھ ڏکي لڳي ٿي جنهن ڏانهن ڪين سڏيندو آهين. اللّٰہ جنهن کي چاهي ٿو پاڻ لاءِ چونڊي ٿو ۽ جيڪو هن ڏانهن رجوع ڪري ٿو ان جي پاڻ ڏانهن رهنمائي ڪري ٿو.

١٤- ۽ جن ماڻهن تفرقو وڌو بعد ان جي جو آيو انهن وٽ علم پاڻ ۾ ضد جي ڪري ۽ جيڪڏهن تنهنجي رب طرفان هڪ مقرر وقت تائين ڳالھ طي نہ هجي ها تہ سندن وچ ۾ فيصلو ڪري چڏجي ها ۽ جن ماڻهن کي انهن کان بعد ڪتاب ڏنو ويو اُهي ان بابت وڏي شڪ ۾ پيل آهن.

١٥- پوءِ تون ان ئي ڏانهن سڏ ۽ ان تي ثابت قدم رهہ جهڙي طرح تو کي حڪم ڪيو ويو آهي ۽ سندن خواهشن جي پيروي نہ ڪر ۽ چؤ جيڪو ڪتاب اللّٰہ نازل ڪيو آهي آئون ان تي ايمان آڻيان ٿو ۽ مون کي اهو حڪم ٿيل آهي

ته آئون توهان جي وچ ۾ انصاف ڪريان. الله اسان جو رب آهي ۽ توهان جو رب به. اسان جو عمل اسان لاءِ ۽ توهان جو عمل توهان لاءِ. اسان جي ۽ توهان جي وچ ۾ ڪو تڪرار نه آهي. الله اسان سيني کي گڏ ڪندو ۽ ان ئي وٽ موٽڻ آهي ١٦- ۽ الله (جي دين) بابت سندن فرمان قبول ٿيڻ کان پوءِ جيڪي تڪرار ڪندا آهن تن جي حجت سندن رب وٽ باطل آهي ۽ انهن تي غضب آهي ۽ انهن لاءِ سخت عذاب آهي.

١٧- الله اهو آهي جنهن حق سان ڪتاب ۽ ساهمي لاٿي. توکي ڪهڙي خبر شايد اها گهڙي ويجهي هجي. ١٨- جيڪي ماڻهو ان جو يقين نه ٿا ڪن، اُهي ان کي تڪڙو گهرندا آهن ۽ جيڪي ماڻهو يقين ڪرڻ وارا آهن، اهي ان کان ڊڄندا آهن ۽ ڄاڻندا آهن ته اُها برحق آهي. خبردار! جيڪي ماڻهو ان گهڙي جي باري ۾ جهڳڙو ڪندا آهن سي گمراهي ۾ پري وڃي نڪتا.

١٩- الله پنهنجن ٻانهن تي مهربان آهي. هو جنهن کي چاهي ٿو روزي ڏي ٿو ۽ اُهو قوت وارو زبردست آهي. ٢٠- جيڪو شخص آخرت جي پوک گهرندو آهي تنهن لاءِ سندس پوک ۾ واڌارو ڪندا آهيون ۽ جيڪو شخص دنيا جي پوک گهري تنهن کي منجهائنس ڪجهه ڏيندا آهيون ۽ آخرت ۾ ان جو ڪو حصو نه آهي.

٢١- ڇا انهن جا ڪجهه شريڪ آهن جن انهن لاءِ اهڙو دين مقرر ڪيو آهي جنهن جي اجازت الله نه ڏني آهي ۽ جيڪڏهن فيصلي جي ڳالهه طي ٿيل نه هجي ها ته انهن جو فيصلو ڪري ڇڏجي ها ۽ بيشڪ ظالمن لاءِ ڏکوئيندڙ عذاب آهي. ٢٢- تون ظالمن کي ڏسندين ته اُهي ڊڄي رهيا آهن ان کان جيڪو انهن ڪمايو آهي ۽ اهو مٿن پئجي رهندو ۽ جن ماڻهن ايمان آندو ۽ چڱا ڪم ڪيا، اهي جنت جي باغن ۾ هوندا. انهن لاءِ انهن جي رب وٽ اهو

سپ کجھ هوندو جيڪي هو گهرندا، اهوئي وڏو انعام آهي. ٢٣- هي اها شيءِ آهي جنهن جي خوشخبري الله پنهنجي ٻانهن کي ڏي ٿو جن ايمان آندو ۽ جن نيڪ عمل ڪيا. چؤ ته آئون توهان کان ان تي ڪو اجر نه ٿو گهران، پر مٽي مائٽي جي محبت ۽ جيڪو شخص ڪا چگائي ڪندو تنهن لاءِ اسان ان ۾ چگائي وڌائينداسون. بيشڪ الله معاف ڪرڻ وارو قدردان آهي.

٢٤- ڇا هو چوندا آهن ته ان الله تي ڪوڙ ٺاهيو آهي، پوءِ جيڪڏهن الله چاهي ته هو تنهنجي دل تي مهر هٽي ڇڏي ۽ الله باطل کي ناس ڪري ٿو ۽ حق کي ثابت ڪري ٿو. پنهنجي ڪلام سان. بيشڪ هو سينن وارا ڳجھ ڄاڻندڙ آهي ٢٥- ۽ اهوئي آهي جيڪو پنهنجن ٻانهن جي توبھ قبول ڪندو آهي ۽ براين کي معاف ڪندو آهي ۽ هو ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجھ توهان ڪندا آهيو ٢٦- ۽ انهن ماڻهن جون دعائون قبول ڪندو آهي جن ايمان آندو ۽ جن نيڪ عمل ڪيا ۽ پنهنجي فضل سان کين وڌيڪ ڏيندو آهي ۽ جيڪي انڪار ڪرڻ وارا آهن انهن لاءِ سخت عذاب آهي.

٢٧- ۽ جيڪڏهن الله پنهنجن ٻانهن جي روزي ڪشادي ڪري ها ته اهي زمين ۾ فساد ڪن ها، پر هو اندازي سان نازل ڪري ٿو جيترو چاهي ٿو. بيشڪ اهو پنهنجن ٻانهن کي ڄاڻندڙ، ڏسندڙ آهي ٢٨- ۽ اهو ئي آهي جيڪو ماڻهن جي نااميد ٿيڻ کان پوءِ مينهن وسائي ٿو ۽ پنهنجي رحمت پکيڙيندو آهي ۽ اهو ڪم ڏاهڻ وارو آهي، سراهيل آهي ٢٩- ۽ ان جي نشانين مان آسمانن ۽ زمين جو پيدا ڪرڻ آهي ۽ اهي جاندار جيڪي انهن جي وچ ۾ ان پکيڙيا آهن ۽ هو انهن کي گڏ ڪرڻ تي قادر آهي، جڏهن هو انهن کي گڏ ڪرڻ چاهي.

٣٠- ۽ جيڪا مصيبت توهان کي پهچي ٿي سا توهان جي هٿن جي

ڪمائي سببان آهي ۽ گهڻن گناهن کي هو معاف ڪري ڇڏيندو آهي ٣١- ۽ توهان زمين ۾ (خدا کي) عاجز ڪرڻ وارا نہ آهيو ۽ الله کان سواءِ نہ توهان جو ڪو ڪارساز آهي ۽ نہ ڪو مددگار.

٣٢- ۽ ان جي نشانين مان سمنڊ ۾ جبلن وانگر جهاز هلندا آهن. ٣٣- جيڪڏهن هو چاهي تہ هوائن کي روڪي ڇڏي، پوءِ اهي ٻيڙا سمنڊ جي سطح تي بيهي رهن. بيشڪ ان ۾ نشانيون آهن هر ان ماڻهو لاءِ جيڪو صبر ڪرڻ وارو آهي. شڪر ڪرڻ وارو آهي ٣٤- يا هو انهن کي تباهہ ڪري ڇڏي سندن عملن جي ڪري ۽ گهڻن ماڻهن کي معاف ڪري ڇڏي ٣٥- ۽ تہ جيئن اُهي ماڻهو ڄاڻي وٺن جيڪي اسان جي آيتن ۾ جهڳڙو ڪندا آهن تہ سندن لاءِ پناهہ جي جاءِ نہ آهي.

٣٦- پوءِ توهان کي جيڪو ڪجهہ ڏنو ويو آهي سو فقط دنيا جي زندگي جو (ٿورو) سامان آهي ۽ جيڪو ڪجهہ الله وٽ آهي سو وڌيڪ بهتر ۽ هميشہ رهڻ وارو آهي. انهن ماڻهن لاءِ جن ايمان آندو ۽ اهي پنهنجي رب تي پروسو ڪندا آهن.

٣٧- ۽ اُهي ماڻهو جيڪي وڏن گناهن ۽ بيحيائي کان بچندا آهن ۽ جڏهن انهن کي ڪاوڙ ايندي آهي تہ اهي معاف ڪري ڇڏيندا آهن ٣٨- ۽ اهي جن پنهنجي رب جو حڪم مڃيو ۽ نماز قائم ڪئي ۽ اهي پنهنجو ڪم پاڻ ۾ مشوري سان ڪندا آهن ۽ اسان کين جيڪو ڪجهہ ڏنو آهي ان مان خرچ ڪندا آهن ٣٩- ۽ اهي ماڻهو جڏهن انهن تي ظلم ڪيو ويندو آهي تہ هو (مناسب) بدلو وٺندا آهن ٤٠- ۽ برائي جو بدلو اهڙي ئي برائي آهي ۽ جنهن معاف ڪيو ۽ صلح ڪيائين تہ ان جو اجر الله جي ذمي آهي. بيشڪ هو ظالمن کي پسند نہ ٿو ڪري ٤١- ۽ جيڪو ماڻهو پاڻ تي ظلم کان پوءِ بدلو وٺي تہ اهڙن

ماڻهن تي ڪو الزام نہ آهي، ٤٢- الزام رڳو انهن تي آهي جيڪي ماڻهن تي ظلم ڪندا آهن ۽ زمين ۾ ناحق سرڪشي ڪندا آهن، اهي ئي ماڻهو آهن جن لاءِ ڏکوئيندڙ عذاب آهي ٤٣- ۽ جنهن ماڻهو صبر ڪيو ۽ معاف ڪيائين تہ بيشڪ اهو همت جي ڪمن مان آهي.

٤٤- ۽ جنهن ماڻهو کي الله گمراهہ ڪري تہ ان کان پوءِ ان جو ڪو ڪارساز نہ آهي ۽ تون ظالمن کي ڏسندين تہ جڏهن اهي عذاب کي ڏسندا تہ چوندا تہ ڇا واپس وڃڻ جي ڪا صورت آهي ۽ تون ڏسندين تہ اهي دوزخ جي سامهون پيش ڪيا ويندا. ٤٥- تڏهن ذلت سان جهڪيل هوندا، ٽيڏي اک سان ڏسندا هوندا ۽ ايمان وارا چوندا تہ خساري وارا اهي آهن جن پاڻ کي ۽ پنهنجن گهروارن کي قيامت جي ڏينهن خساري ۾ وڌو. خبردار! ظالم ماڻهو هميشہ جي عذاب ۾ هوندا ٤٦- ۽ انهن لاءِ ڪي بہ مددگار نہ هوندا. جيڪي الله جي مقابلي ۾ سندن مدد ڪن ۽ الله جنهن کي گمراهہ ڪري تنهن لاءِ ڪا واٽ نہ آهي.

٤٧- توهان پنهنجي رب جو حڪم قبول ڪريو ان کان اڳ جو اهڙو ڏينهن اچي وڃي جنهن کي الله طرفان ڪڏهن بہ ٽرٽو نہ آهي. ان ڏينهن توهان لاءِ نہ ڪا پناهہ هوندي ۽ نہ توهان لاءِ ڪو انڪار (جي گنجائش). ٤٨- پوءِ جيڪڏهن اهي منهن موڙين تہ اسان تو کي مٿن نگهبان ڪري نہ موڪليو آهي. تنهنجي ذمي صرف (پيغام) پهچائڻ آهي ۽ انسان کي جڏهن اسان پنهنجي رحمت سان نوازيندا آهيون تہ هو ان تي خوش ٿيندو آهي ۽ جيڪڏهن سندس عملن جي بدلي ۾ ان تي ڪا مصيبت ايندي آهي تہ ماڻهو ناشڪري ڪرڻ لڳندو آهي.

٤٩- آسمانن ۽ زمين جي بادشاهي الله لاءِ آهي، جيڪو چاهي ٿو پيدا ڪري ٿو. هو جنهن کي چاهي ٿو ڏيئرون عطا ڪري ٿو ۽ جنهن کي چاهي ٿو

پُٹ عطا ڪري ٿو ٥٠- يا ڪين پٽ ۽ ڏيئرون ڪڏ ڏيندو آهي ۽ جنهن کي چاهي ٿو بي اولاد رکي ٿو بيشڪ اهو ڄاڻندڙ وس وارو آهي.

٥١- ۽ ڪنهن ماڻهو لاءِ ٿيئٹو ئي نہ آهي تہ الله ان سان ڪلام ڪري، پر وحي جي ذريعي يا پردي جي پويان يا هو ڪنهن فرشتي کي موڪلي جو هو وحي ڪري ان جي حڪم سان جيڪو هو چاهي. بيشڪ اهو سيني کان مٿانهون آهي حڪمت وارو آهي ٥٢- ۽ اهڙي طرح اسان تو ڏانهن به وحي ڪئي آهي، هڪ روح پنهنجي حڪم سان تون نہ ڄاڻندو هئين تہ ڪتاب ڇا آهي ۽ نہ ڄاڻندو هئين تہ ايمان ڇا آهي، پر اسان ان کي هڪ نور بڻايو. ان سان اسان هدايت ڏيندا آهيون پنهنجن ٻانهن مان جنهن کي چاهيندا آهيون ۽ بيشڪ تون هڪ سڌي واٽ ڏانهن رهنمائي ڪري رهيو آهين. ٥٣- ان الله جي واٽ ڏانهن جنهن جو اهو سڀ ڪجهہ آهي جيڪو آسمانن ۽ زمين ۾ آهي. خبردار! سڀئي ڪم الله ڏانهن ئي موٽڻ وارا آهن.

سورة الزخرف-٤٣

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- حٰم. ٢- قسم آهي هن واضح ڪتاب جو. ٣- اسان هن کي عربي زبان جو قرآن ڪيو آهي تہ جيئن توهان سمجهو ٤- ۽ بيشڪ اهو اصل ڪتاب ۾ اسان وٽ آهي، وڏي مرتبي وارو حڪمت وارو آهي.

٥- ڇا اسان توهان کان نصيحت ان ڪري روڪي ڇڏيناسون جو توهان حد کان لنگهندڙ قوم آهيو ٦- ۽ اسان اڳين (قومن) ۾ گهٹائي نبي موڪليا. ٧- ۽ انهن ماڻهن وٽ ڪو نبي نہ آيو جنهن جو انهن مذاق نہ اڏايو هجي، ٨- پوءِ جيڪي ماڻهو انهن (قريش) کان سگهہ ۾ وڌيڪ هئا کين ناس ڪيوسون ۽ اڳين

جا مثال گذري چڪا آهن.

٩- ۽ جيڪڏهن تون انهن کان پڇين تہ آسمانن ۽ زمين کي ڪنهن پيدا ڪيو تہ هو چوندا تہ انهن کي زبردست ڄاڻندڙ پيدا ڪيو. ١٠- جنهن توهان لاءِ زمين کي وڇاڻو بڻايو ۽ توهان لاءِ ان ۾ رستا بڻايا، تہ جيئن توهان راهہ لهو ١١- ۽ جنهن آسمان مان اندازي سان پاڻي وسايو، پوءِ ان سان مئل زمين کي زندهہ ڪيو، اهڙي طرح توهان ڪيڊا ويندو ١٢- ۽ جنهن هر قسم جا جوڙا بڻايا ۽ توهان لاءِ ٻيڙيون ۽ اهي جانور بڻايا جن تي توهان سواري ڪريو ٿا، ١٣- تہ جيئن انهن جي پٺين تي سڌا ٿي ويهو پوءِ جڏهن مٿن ويهو تہ پنهنجي رب جي نعمت کي ياد ڪريو ۽ چؤ تہ پاڪ آهي اهو جنهن انهن شين کي اسان جي وس ۾ ڪري ڇڏيو ۽ اسان اهڙا نہ هئاسون جو انهن کي قابو ڪري سگهون ١٤- ۽ بيشڪ اسان پنهنجي رب ڏانهن موٽڻ وارا آهيون.

١٥- ۽ انهن ماڻهن الله لاءِ سندن ڀانهن مان اولاد مقرر ڪيو. بيشڪ انسان پڌرو بي شڪر آهي. ١٦- ڇا الله پنهنجي مخلوق مان ڌيئرون پسند ڪيون ۽ توهان کي پٽن سان نوازيو ١٧- ۽ جڏهن انهن مان ڪنهن کي انهيءَ شيءِ (ڌيءَ) جي خبر ڏني وڃي ٿي جنهن کي هو رحمان ڏانهن منسوب ڪري ٿو، تڏهن سندس منهن ڪارو ٿي ويندو آهي ۽ هو ڏک ۾ پرجي ويندو آهي، ١٨- ڇا اها جيڪا آرائش ۾ پلجي ۽ جهڳڙي ۾ ڳالهہ بہ نہ ڪري سگهي ١٩- ۽ ملائڪ جيڪي رحمان جا ٻانها آهن، انهن کي عورت مقرر ڪيو اٿن. ڇا اهي سندن پيدائش جي وقت موجود هئا. سندن اها شاهدي لکي ويندي ۽ انهن کان پڇا ٿيندي.

٢٠- ۽ هو چوندا آهن تہ جيڪڏهن رحمان چاهي ها تہ اسان انهن جي عبادت نہ ڪريون ها. کين ان ڳالهہ جو ڪو علم نہ آهي اهي رڳو اٽڪلون

ڪندا آهن. ٢١- ڇا اسان کين ان (قرآن) کان اڳ ڪو ڪتاب ڏنو هو جو انهن ان کي مضبوطي سان جهلي رکيو آهي. ٢٢- بلڪ اهي چوندا آهن ته اسان پنهنجن ابن ڏاڏن کي هڪ طريقي تي ڏٺو ۽ اسان سندن نقش قدم تي هلي رهيا آهيون ٢٣- ۽ اهڙي طرح اسان توکان اڳ ڪنهن وسندي ۾ ڪو ڊيڄاريندڙ موڪليو ته ان جي آسوده ماڻهن چيو ته اسان پنهنجن ابن ڏاڏن کي هڪ طريقي تي ڏٺو آهي ۽ اسان سندن نقش قدم تي هلي رهيا آهيون. ٢٤- ڊيڄاريندڙ چيو جيتوڻيڪ آئون ان کان وڌيڪ صحيح رستو توهان کي ٻڌايان جنهن تي توهان پنهنجن ابن ڏاڏن کي ڏٺو. انهن چيو اسان ان جا منڪر آهيون جيڪو ڏٺي توکي موڪليو ويو آهي، ٢٥- پوءِ اسان انهن کان انتقام ورتو، پوءِ ڏس ته ڪوڙن جي پڇاڙي ڪيئن ٿي.

٢٦- ۽ جڏهن ابراهيم پنهنجي پيءُ ۽ پنهنجي قوم کي چيو ته آئون انهن شين کان بيزار آهيان جن جي توهان عبادت ڪريو ٿا. ٢٧- پر اهو جنهن مون کي پيدا ڪيو ۽ بيشڪ هو منهنجي رهنمائي ڪندو ٢٨- ۽ ابراهيم اهو ڪلمو پنهنجي پٽيان پنهنجي اولاد ۾ ڇڏيو، ته جيئن اُهي ان ڏانهن رجوع ڪن، ٢٩- بلڪ مون انهن کي ۽ سندن ابن ڏاڏن کي آسودو ڪيو ايستائين جو انهن وٽ حق آيو ۽ رسول کولي ٻڌائڻ وارو ٣٠- ۽ جڏهن انهن وٽ حق اچي ويو ته انهن چيو ته هي جادو آهي ۽ بيشڪ اسان ان جا منڪر آهيون.

٣١- ۽ انهن چيو ته هي قرآن ٻنهي وسندين مان ڪنهن وڏي ماڻهو تي ڇو نه نازل ڪيو ويو. ٣٢- ڇا اهي تنهنجي رب جي رحمت کي تقسيم ڪندا آهن. دنيا جي زندگي ۾ سندن روزي کي ته اسان تقسيم ڪيو آهي ۽ اسان هڪڙن کي ٻين تي فوقيت ڏني آهي، ته جيئن اُهي هڪ ٻئي کان ڪم وٺن ۽ تنهنجي رب جي رحمت ان کان بهتر آهي جيڪو هي جمع ڪري رهيا آهن

٣٣- ۽ جيڪڏهن ايئن نه هجي ها جو سيئي ماڻهو هڪ ئي طريقي جا ٿي وڃن ته جيڪي ماڻهو رحمان جو انڪار ڪن ٿا انهن لاءِ اسان سندن گهرن جون چتيون ۽ ڏاڪڻيون جن تي اهي چڙهن ٿا سي چاندي جون ڪريون ها ٣٤- ۽ سندن گهرن جا دروازا ۽ تخت جن تي ٽيڪ ڏئي ويهن سي به چاندي جا ڪريون ها ٣٥- ۽ ڪي سون جا به ۽ اهي شيون ته صرف دنيا جي زندگي جو سامان آهن ۽ آخرت تنهنجي رب وٽ پرهيزگارن لاءِ آهي.

٣٦- ۽ جيڪو ماڻهو رحمان جي نصيحت کان غافل رهي ٿو ته اسان ان تي هڪ شيطان مقرر ڪندا آهيون، پوءِ هو ان جو سنگتي بڻجي ويندو آهي ٣٧- ۽ اهي ان کي سڌي واٽ کان جهليندا آهن ۽ اهي ماڻهو سمجهندا آهن ته اهي هدايت تي آهن. ٣٨- ايستائين جڏهن هو اسان وٽ ايندو ته هو چوندو ڪاش منهنجي ۽ تنهنجي وچ ۾ اوير ۽ اولهه جيترو فاصلو هجي ها. پوءِ ڪيڏو نه بڇڙو سنگتي هو ٣٩- ۽ جڏهن ته توهان ظلم ڪري چڪا ته اڄ اها ڳالهه توهان کي ڪجهه فائدو نه ڏيندي جيئن ته توهان عذاب ۾ هڪ ٻئي جا شريڪ آهيو.

٤٠- ڇا تون ٻوڙن کي ٻڌائيندين يا تون انڌن کي راهه ڏيکاريندين ۽ انهن کي جيڪي پڌري گمراهي ۾ آهن. ٤١- پوءِ جيڪڏهن اسان توکي (دنيا مان) کڻي وڃون ته اسان انهن کان بدلو وٺڻ وارا آهيون ٤٢- يا توکي ڏيکاري ڇڏيون اها شيءِ جنهن جو اسان انهن سان وعدو ڪيو آهي. ٤٣- بيشڪ اسان ان تي پوري طرح قادر آهيون. تنهن ڪري تون ان کي مضبوطيءَ سان پڪڙ، جيڪو تو ڏانهن وحي ڪيو ويو آهي. بيشڪ تون سڌي واٽ تي آهين ٤٤- ۽ بيشڪ اهو (قرآن) تو لاءِ ۽ تنهنجي قوم لاءِ نصيحت آهي ۽ سگهوئي توهان کان پڇا ٿيندي ٤٥- ۽ جن کي اسان توکان اڳ موڪليو تن کان پُڇ ته ڇا اسان رحمان کان سواءِ کي ٻيا معبود مقرر ڪيا هئا ته انهن جي عبادت ڪئي وڃي.

٤٦- ۽ بيشڪ اسان موسيٰ کي پنهنجن نشانين سان فرعون ۽ سندس سردارن ڏانهن موڪليو تہ ان چيو تہ آئون جهانن جي پالڻهار جو رسول آهيان.
٤٧- پوءِ جڏهن هو انهن وٽ اسان جي نشانين سان آيو تہ هو ان تي کلڻ لڳا
٤٨- ۽ اسان کين جيڪا بہ نشاني ڏيکاري، اها ان جي اڳين کان تمام وڏي هئي ۽ اسان کين عذاب ۾ پکڙيو، تہ جيئن اهي رجوع ڪن ٤٩- ۽ انهن چيو اي جادوگر! اسان لاءِ پنهنجي رب کان دعا گهر ان عهد جي وسيلي جيڪو ان تو سان ڪيو آهي تہ اسان ضرور راهہ تي اچي ويندا سون. ٥٠- پوءِ جڏهن اسان اُهو عذاب انهن تان هٽايو تہ انهن عهد ٽوڙي ڇڏيو.
٥١- ۽ فرعون پنهنجي قوم کي پڪاريو ۽ چيائين تہ اي منهنجي قوم! ڇا مصر جي بادشاهي منهنجي نہ آهي ۽ اهي نهرون منهنجي (محل) جي هيٺان وهي رهيون آهن. ڇا توهان نٿا ڏسو ٥٢- بلڪ آئون بهتر آهيا ان شخص کان جنهن کي ڪا عزت نہ آهي ۽ چٽو ڳالهائي بہ نہ ٿو سگهي. ٥٣- پوءِ مٿس سون جا ڪنگڻ ڇو نہ لاٽا ويا يا ان سان گڏ ملائڪ ڇو نہ آيا. ٥٤- پوءِ هن پنهنجي قوم کي بي عقل ڪيو، پوءِ انهن سندس ڳالهہ مڃي ورتي. بيشڪ اُهي نافرمان ماڻهو هئا. ٥٥- پوءِ جڏهن انهن اسان کي ڪاوڙ ڏياري تہ اسان کائن بدلو ورتو ۽ اسان انهن سڀني کي ٻوڙي ڇڏيو. ٥٦- پوءِ اسان انهن کي گذريل زماني جو داستان بڻايو ۽ پين لاءِ عبرت جو مثال.
٥٧- ۽ جڏهن مريم جي پٽ جو مثال ڏنو ويو تہ تنهنجي قوم جا ماڻهو ان تي گوڙ ڪرڻ لڳا ٥٨- ۽ انهن چيو تہ اسان جا معبود ٻلا آهن يا هو (عيسيٰ). اهو مثال توسان رڳو جهيڙي لاءِ بيان ڪندا آهن، ٥٩- بلڪ اهي جهيڙاڪ قوم آهن. عيسيٰ تہ رڳو اسان جو هڪ ٻانهو هو، جنهن تي اسان فضل ڪيو ۽ ان کي بني اسرائيل لاءِ هڪ مثال بڻايو ٦٠- ۽ جيڪڏهن اسان چاهيون ها

تہ توهان مان فرشتا بٹايون ها، جيڪي زمين تي اوهان جا جانشين ٿين ها. ٦١- ۽ بيشڪ عيسيٰ قيامت جي هڪ نشاني آهي. پوءِ اوهين ان ۾ شڪ نہ ڪريو ۽ منهنجي تابعداري ڪريو. اهوئي سڌو رستو آهي ٦٢- ۽ شيطان توهان کي ان کان نہ جهلي. بيشڪ هو توهان جو پڌرو دشمن آهي.

٦٣- ۽ جڏهن عيسيٰ پڌرين نشانين سان آيو، ان چيو تہ مون توهان وٽ حڪمت آندي آهي، تہ جيئن آئون توهان تي واضح ڪريان تہ جن ڳالهين ۾ توهان اختلاف ڪري رهيا آهيو. اهي توهان تي واضح ڪريان تنهن ڪري توهان الله کان ڈجو ۽ منهنجي اطاعت ڪريو. ٦٤- بيشڪ الله ئي منهنجو رب آهي ۽ توهان جو رب آ. پوءِ توهان سندس ئي عبادت ڪريو. اهائي سڌي واٽ آهي. ٦٥- پوءِ ٽولين پاڻ ۾ اختلاف ڪيو. تنهن ڪري تباهي آهي انهن ماڻهن لاءِ جن ظلم ڪيو، هڪ ڏکوئيندڙ ڏينهن جي عذاب کان.

٦٦- اهي ماڻهو رڳو قيامت جو انتظار ڪري رهيا آهن جو اُها اوچتو مٿن اچي ۽ اُهي بي خبر هجن. ٦٧- انهيءَ ڏينهن سيئي دوست هڪ ٻئي جا دشمن هوندا سواءِ پرهيزگارن جي. ٦٨- اي منهنجا ٻانهو! اڄ توهان لاءِ نہ ڪو خوف آهي ۽ نہ توهان غمگين ٿيندا. ٦٩- جن ماڻهن اسان جي آيتن تي ايمان آندو ۽ فرمانبردار ٿي رهيا ٧٠- جنت ۾ داخل ٿي وڃو توهان ۽ توهان جون زالون، توهان کي خوش ڪيو ويندو، ٧١- انهن جي سامهون سون جون ٿالهيون ۽ پيالا ڦيرايا ويندا ۽ اتي اهي شيون هونديون جن کي دل گهري ۽ جن سان اکيون ٺرنديون ۽ توهان هتي هميشہ رهندو ٧٢- ۽ هي اها جنت آهي جنهن جا توهان وارث ڪيا ويا آهيو، انهن (چڱن) ڪمن جي ڪري جيڪي توهان ڪندا هئا. ٧٣- توهان لاءِ ان ۾ گهڻا ميوا آهن جن مان کائيندا رهو.

٧٤- بيشڪ مجرم ماڻهو هميشہ دوزخ جي عذاب ۾ رهندا. ٧٥- کانئن

عذاب هلكو نہ ڪيو ۽ اهي ان ۾ ناااميد پيا هوندا ٧٦- ۽ اسان انهن تي ظلم نہ ڪيو. بلڪ اُهي خود ظالم هئا ٧٧- ۽ اُهي سڏيندا اي مالڪ! تنهنجو رب اسان جو خاتمو ئي ڪري ڇڏي. فرشتو چوندو تہ توهان هميشہ هتي رهڻ وارا آهيو. ٧٨- اسان توهان وٽ حق آندو. پر توهان مان اڪثر حق کان بيزار هئا. ٧٩- ڇا انهن ڪا رٽ رٽي آهي، پوءِ اسان بہ هڪ رٽ رٽيندا آهيون. ٨٠- ڇا سندن گمان آهي تہ اسان سندن ڳجهين ڳالهين ۽ سندن صلاحون نہ ٻڌندا آهيون هائو ۽ اسان جا موڪليل انهن وٽ لکندا رهندا آهن.

٨١- چؤ جيڪڏهن رحمان کي ڪو اولاد هجي ها تہ آئون سڀ کان پهرين ان جي عبادت ڪندڙ هجان ها. ٨٢- آسمانن ۽ زمين جو رب عرش جو مالڪ، اهو انهن ڳالهين کان پاڪ آهي جن کي اُهي ماڻهو بيان ڪندا آهن. ٨٣- پوءِ کين ڇڏي ڏي تہ اُهي بحث ڪن ۽ راند ڪن، ايستائين جو هو ان ڏينهن کي پهچن، جنهنجو کين واعدو ڏجي ٿو.

٨٤- ۽ اهوئي آهي جيڪو آسمان ۾ معبود آهي ۽ اهو ئي زمين ۾ معبود آهي ۽ اهو حڪمت وارو، علم وارو آهي ٨٥- ۽ اهو وڏي برڪت وارو آهي. جنهن جي بادشاهت آهي آسمانن ۽ زمين ۾ ۽ جيڪي ڪجهہ انهن جي وچ ۾ آهي ۽ انهيءَ وٽ قيامت جي خبر آهي ۽ ان ڏانهن ئي توهان موٽايا ويندو.

٨٦- ۽ الله کان سواءِ جن کي اهي ماڻهو سڏيندا آهن اهي سفارش جو اختيار نٿا رکن، پر اُهي جن سچي شاهدي ڏني ۽ اُهي ڄاڻندا آهن ٨٧- ۽ جيڪڏهن تون انهن کان پڇين تہ کين ڪنهن پيدا ڪيو آهي تہ هو ضرور چوندا تہ الله. پوءِ اُهي کيڏانهن ڦيرايا ويندا آهن ٨٨- ۽ (قسم آهي) رسول جي انهيءَ چوڻ جو اي منهنجا رب! هي اهڙي قوم آهن جو ايمان نٿا آڻين. ٨٩- پوءِ کائن منهن موڙ ۽ (موڪلاڻي جو) سلام چؤ. پوءِ سگهوئي کين معلوم ٿي ويندو.

سورة الدخان-٤٤

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- حٰمٓ. ٢- قسم آهي هن واضح ڪتاب جو. ٣- اسان ان کي هڪ برڪت واري رات ۾ لاٿو. بيشڪ اسان خبردار ڪرڻ وارا آهيون. ٤- ان (رات) ۾ هر ڪم (جو) حڪمت وارو فيصلو ڪيو آهي.

٥- اسان جي حڪم سان بيشڪ اسان ئي موڪلينڊڙ آهيون. ٦- تنهنجي رب جي رحمت سان اُهو ئي ٻڌڻ وارو ڄاڻندڙ آهي. ٧- آسمانن ۽ زمين جو رب ۽ جيڪو ڪجھ انهن جي وچ ۾ آهي، جيڪڏهن توهان يقين ڪرڻ وارا آهيو. ٨- ان کان سواءِ ڪو معبود نہ آهي. اُهو ئي زنده ڪري ٿو ۽ ماري ٿو. توهان جو ۽ رب آهي ۽ توهان جي اڳين ابن ڏاڏن جو رب ۽.

٩- بلڪ اهي (قيامت) کان شڪ ۾ آهن ۽ کيڏي رهيا آهن. ١٠- پوءِ انتظار ڪر ان ڏينهن جو جڏهن آسمان پڌرو دونهون آڻيندو، ١١- جيڪو ماڻهن کي ويڑهي وٺندو. اهو هڪ ڏکوئيندڙ عذاب آهي. ١٢- اي اسان جا رب! اسان کان اهو عذاب ٽار اسان ايمان آڻيون ٿا. ١٣- (هاڻي) انهن لاءِ نصيحت ڪٿان اچي ۽ انهن وٽ رسول آيو هو کولي ٻڌائڻ وارو، ١٤- پوءِ انهن ان کان منهن موڙيو ۽ چيائون ته هي ماڻهو سيکاريل (۽) ديوانو آهي. ١٥- اسان ٿورو وقت عذاب ٽارڻ وارا آهيون، بيشڪ توهان وري ساڳئي حالت تي اچي ويندو. ١٦- جنهن ڏينهن اسان پڪڙينداسون تمام وڏي پڪڙ (سان) ان ڏينهن اسان پورو بدلو وٺنداسون.

١٧- ۽ ان کان اڳ ۾ اسان فرعون جي قوم کي آزمايو ۽ انهن وٽ هڪ

سڳورو رسول آيو ١٨- ته الله جي ٻانهن کي منهنجي حوالي ڪريو. آئون توهان لاءِ هڪ امانتدار رسول آهيان ١٩- ۽ اهو ته الله جي مقابلي ۾ سرڪشي نه ڪريو. آئون توهان جي سامهون هڪ واضح دليل پيش ڪريان ٿو ٢٠- ۽ مون پنهنجي ۽ توهان جي رب جي پناهه ورتي آهي ان ڳالهه کان جو توهان مون کي سنگسار ڪريو ٢١- ۽ جيڪڏهن توهان مون تي ايمان نه ٿا آڻيو ته مون کان پاسو ڪريو.

٢٢- پوءِ موسيٰ پنهنجي رب کي پڪاريو ته هي ڏوهاري قوم آهي. ٢٣- پوءِ تون منهنجي ٻانهن کي راتو رات وٺي نڪر. توهان جو پيڇو ڪيو ويندو ٢٤- ۽ تون سمنڊ کي سڪل ڇڏ. بيشڪ انهن جو لشکر ٻڏڻ وارو آهي. ٢٥- انهن ڪيترائي باغ ۽ چشما ٢٦- ۽ پوکون ۽ عمده جايون ٢٧- ۽ آرام جو سامان جنهن ۾ اهي خوش رهندا هئا سي سڀ ڇڏيا. ٢٨- اهڙي طرح ٿيو ۽ اسان ٻي قوم کي انهن جو وارث ڪيو. ٢٩- پوءِ نه انهن تي آسمان رُنو ۽ نه زمين ۽ نه وري انهن کي مهلت ڏني وئي.

٣٠- ۽ اسان بني اسرائيل کي ذلت واري عذاب کان نجات ڏني. ٣١- يعني فرعون کان. بيشڪ اهو سرڪش ۽ لنگهندڙن مان هو ٣٢- ۽ اسان انهن (بني اسرائيل) کي پنهنجي علم مطابق دنيا وارن تي ترجيح ڏني ٣٣- ۽ کين اهڙيون نشانيون ڏنيون جن ۾ پڌري آزمائش هئي.

٣٤- هي ماڻهو چوندا آهن ٣٥- ته (هي) رڳو اسان جو پهريون موت آهي ۽ اسان وري نه اٿاريا ويندا سون. ٣٦- جيڪڏهن اوهين سچا آهيو ته اسان جي ابن ڏاڏن کي آڻيو. ٣٧- ڇا اُهي بهتر آهن يا تبع جي قوم ۽ جيڪي انهن کان اڳ هئا. اسان انهن کي ناس ڪيوسون. بيشڪ اهي ڏوهاري هئا.

٣٨- ۽ اسان آسمانن ۽ زمين کي ۽ جيڪو ڪجهه انهن جي وچ ۾ آهي

سو راند طور نہ بڌايو آهي. ٣٩- انهن کي اسان حق سان بڌايو آهي، پر انهن مان گهڻا ماڻهو نٿا ڄاڻن. ٤٠- بيشڪ فيصلي جو ڏينهن سڀني لاءِ هڪ مقرر وقت آهي، ٤١- جنهن ڏينهن کو دوست (مٽ مائٽ) کنهن دوست جي ڪجهہ ڪم نہ ايندو ۽ نہ وري انهن کي مدد ڏجي، ٤٢- سواءِ انهيءَ جي جنهن تي الله رحم فرمائي. بيشڪ هو غالب مهربان آهي.

٤٣- بيشڪ زقوم (ٿوهر) جو وڻ ٤٤- گنهگارن جو کاڌو هوندو. ٤٥- پگهريل ٽامي وانگر پيٽ ۾ ٽهڪندو، ٤٦- جهڙي طرح گرم پاڻي ٽهڪندو آهي. ٤٧- هن کي پڪڙيو ۽ جهنم جي وچ تائين گهليندا وڃو. ٤٨- پوءِ ان جي مٿي تي ٽهڪندڙ پاڻي جو عذاب وجهو. ٤٩- چڪ ان کي تون وڏو عزت وارو سگهارو هئين، ٥٠- هي اها ئي شيءِ آهي جنهن ۾ توهان شڪ کندا هئا.

٥١- بيشڪ الله ڊڄڻ وارا امن واري جاءِ ۾ هوندا. ٥٢- باغن ۽ چشمن ۾ ٥٣- سنهي ريشم ۽ ٿلهي ريشم جا لباس پائي آمهون سامهون ويٺل هوندا ٥٤- ۽ اسان انهن کي پرٽائيندا سون وڏين اکين واريون حورن سان. ٥٥- اُهي اُتي گُهرندا هر قسم جا ميوا اطمينان سان. ٥٦- اُهي اُتي موت کي نہ چکندا، پر اها موت جيڪا اڳ (دنيا) ۾ اچي چڪو ۽ الله انهن کي جهنم جي عذاب کان بچايو. ٥٧- اهو تنهنجي رب جي فضل سان هوندو اهائي وڏي ڪاميابي آهي.

٥٨- پوءِ اسان قرآن کي آسان ڪيو تنهنجي ٻولي ۾ تہ جيئن اُهي نصيحت وٺن. ٥٩- پوءِ تون انتظار ڪر. بيشڪ اُهي ب انتظار ڪرڻ وارا آهن.

سورة الجاثية-٤٥

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- حٰمٓ. ٢- هي نازل ٿيل ڪتاب آهي الله غالب حڪمت واري طرفان. ٣- بيشڪ آسمانن ۾ زمين ۾ نشانيون آهن ايمان وارن لاءِ ٤- ۽ توهان جي بٽائڻ ۾ ۽ انهن جانورن ۾ جن کي هن زمين ۾ پکيڙيو آهي نشانيون آهن انهن ماڻهن لاءِ جيڪي يقين رکندا آهن ٥- ۽ رات ۽ ڏينهن جي ڦيرگهير ۾ ۽ ان روزي ۾ جيڪا ان (الله) آسمان کان نازل ڪئي، پوءِ ان سان زمين کي زنده ڪيائين ان جي مرڻ کان پوءِ. هوائن جي گردش ۾ به نشانيون آهن انهن ماڻهن لاءِ جيڪي عقل رکندا آهن. ٦- هي الله جون آيتون آهن جن کي حق سان توکي پڌائي رهيا آهيون، پوءِ الله ۽ سندس آيتن کان پوءِ ڪهڙي ڳالهه آهي جنهن تي هو ايمان آڻيندا.

٧- خرابي آهي هر ان ماڻهو لاءِ جيڪو ڪوڙو گنهگار آهي، ٨- جيڪو الله جي آيتن کي پڌندو آهي جڏهن اهي ان جي سامهون پڙهيون وڃن ٿيون، پوءِ هو آڪڙجي ضد ڪندو آهي جڙ هن اهي پڌيون ئي نه هيون. پوءِ تون هن کي هڪ ڏکوئيندڙ عذاب جي خوشخبري ڏئي ڇڏ ٩- ۽ جڏهن هو اسان جي آيتن مان ڪنهن ڳالهه کان واقف ٿيندو آهي ته ان کي ٺٺول ڪري وٺندو آهي. اهڙن ماڻهن لاءِ ذلت جو عذاب آهي، ١٠- سندن اڳيان جهنم آهي ۽ جيڪو ڪجهه انهن ڪمايو اهو سندن ڪجهه ڪم اچڻ وارو نه آهي ۽ نه اهي جن کي انهن الله کان سواءِ ڪارساز بٽايو ۽ انهن لاءِ وڏو عذاب آهي. ١١- هي هدايت آهي ۽ جن پنهنجي رب جي آيتن جو انڪار ڪيو انهن لاءِ سخت سزا جو ڏکوئيندڙ عذاب آهي.

١٢- الله اُهو آهي جنهن توهان لاءِ سمنڊ کي تابع ڪيو تہ جيئن ان جي حڪم سان ان ۾ ٻيڙيون هلن ۽ تہ جيئن توهان سندس فضل تلاش ڪريو ۽ تہ جيئن توهان شڪر ڪريو ١٣- ۽ هن آسمانن ۽ زمين جي سڀني شين کي پنهنجي طرفان توهان جي تابع ڪري ڇڏيو. بيشڪ ان ۾ نشانيون آهن انهن ماڻهن لاءِ جيڪي غور ڪندا آهن.

١٤- ايمان وارن کي چؤ تہ انهن ماڻهن کان درگذر ڪن جيڪي الله جي ڏينهن جي اميد نٿا رکن تہ جيئن الله هڪ قوم کي سندس ڪمائي جو بدلو ڏي. ١٥- جيڪو ماڻهو نيڪ عمل ڪندو سو پاڻ لاءِ ۽ جنهن ماڻهو برو ڪيو تنهن جو وبال مٿس ئي آهي. پوءِ توهان پنهنجي رب ڏانهن موٽايا ويندؤ.

١٦- ۽ اسان بني اسرائيل کي ڪتاب ۽ حڪم ۽ نبوت ڏني ۽ انهن کي پاڪ رزق عطا ڪيو ۽ اسان کين دنيا وارن تي فضيلت ڏني ١٧- ۽ اسان کين دين بابت پڌرا دليل ڏنا، پوءِ انهن اختلاف نہ ڪيو پر ان کان بعد جو انهن وٽ علم اچي چڪو هو پاڻ ۾ ضد جي ڪري. بيشڪ تنهنجو رب قيامت جي ڏينهن سندن وچ ۾ فيصلو ڪندو انهن شين بابت جن ۾ اهي پاڻ ۾ اختلاف ڪندا هئا. ١٨- پوءِ اسان توکي دين جي پڌري واٽ تي قائم ڪيو. پوءِ تون ان دين جي تابعداري ڪر ۽ انهن ماڻهن جي خواهشن جي پيروي نہ ڪر جيڪي علم نہ ٿا رکن. ١٩- اهي ماڻهو الله جي مقابلي ۾ تنهنجي ڪجھ ڪم نہ ٿا اچي سگھن ۽ ظالم ماڻهو هڪ ٻئي جا ساٿي آهن ۽ ڊڄڻ وارن جو دوست الله آهي. ٢٠- هي ماڻهن لاءِ بصيرت جون ڳالهيون آهن ۽ هدايت ۽ رحمت انهن ماڻهن لاءِ جيڪي يقين رکندا آهن.

٢١- ڇا اهي ماڻهو جن برايون ڪيون اهو خيال ڪندا آهن تہ اسان انهن کي انهن ماڻهن وانگر ڪنداسون جن ايمان آندو ۽ نيڪ عمل ڪيا تہ سندن

جيئڻ ۽ مرڻ هڪ جهڙو ٿي وڃي. تمام بيڃڙو فيصلو آهي جيڪو هو ڪري رهيا آهن ٢٢- ۽ الله آسمانن ۽ زمين کي حڪمت سان پيدا ڪيو، ته جيئن هر شخص کي سندس ڪيل ڪمائي جو بدلو ڏنو وڃي ۽ انهن تي ڪو ظلم نه ڪيو ويندو.

٢٣- ڇا تو ان شخص کي ڏٺو جنهن پنهنجي خواهش کي پنهنجو معبود بٽائي رکيو آهي ۽ ڄاڻ هوندي به الله کيس گمراهه ڪيو ۽ سندس ڪنن تي ۽ سندس دل تي مهر هنيائين ۽ سندس اکين تي پردو وڌائين، پوءِ اهڙي ماڻهو کي ڪير هدايت ڏئي سگهي ٿو ان کان پوءِ جو الله کيس گمراهه ڪيو هجي ڇا توهان نصيحت نه ٿا وٺو.

٢٤- ۽ اهي چوندا آهن ته اسان جي هن دنيا جي زندگي کان سواءِ ٻي کا زندگي نه آهي، اسان مرندا آهيون ۽ جيئندا آهيون ۽ اسان کي رڳو زمانو ماريندو آهي. انهن کي هن ڳالهه جي کا ڄاڻ نه آهي اهي رڳو اٽڪل هٽندا آهن ٢٥- ۽ جڏهن کين اسان جون پڌريون آيتون پڙايون وڃن ٿيون ته انهن وٽ کا حجت ان کان سواءِ نه هوندي آهي ته اسان جي ابن ڏاڏن کي زنده ڪري آڻيو، جيڪڏهن توهان سچا آهيو. ٢٦- چؤ ته الله ئي توهان کي زنده ڪري ٿو پوءِ هو توهان کي ماريندو آهي، پوءِ هو قيامت جي ڏينهن توهان کي گڏ ڪندو. ان ۾ ڪو شڪ نه آهي. پر اڪثر ماڻهو نه ٿا ڄاڻن.

٢٧- ۽ الله ئي جي بادشاهي آهي آسمانن ۽ زمين ۾ ۽ جنهن ڏينهن قيامت قائم ٿيندي ان ڏينهن ڪوڙا خساري ۾ پئجي ويندا ٢٨- ۽ تون هر ڪنهن ٽولي کي گوڏن پر ڪريل ڏسندين. هر ٽولي پنهنجي اعمال نامي ڏانهن سڏبي. اڄ توهان کي ان عمل جو بدلو ڏنو ويندو جيڪو توهان ڪندا هئا. ٢٩- هي اسان جو دفتر آهي جيڪو توهان تي ٺيڪ ٺيڪ شاهدي ڏئي رهيو

آهي. اسان لکرائيندا ويندا هئاسون جيکو کجهہ توهان کندا هئا.

٣٠- پوءِ جن ايمان آندو ۽ چڱا ڪم ڪيا تہ سندن رب کين پنهنجي رحمت ۾ داخل ڪندو. اها پڌري ڪاميابي آهي ٣١- ۽ جن انڪار ڪيو ۽ جا توهان کي منهنجون آيتون پڙهي نہ ٻڌايون ويندیون هيون. پوءِ توهان تڪبر ڪيو ۽ توهان ڏوهاري قوم هئا ٣٢- ۽ جڏهن چئبو هو تہ الله جو وعدو سچو آهي ۽ قيامت ۾ ڪو شڪ نہ آهي تہ توهان چوندا هئا اسين نٿا ڄاڻون تہ قيامت ڇا آهي. اسان تہ رڳو هڪ گمان رکندا آهيون ۽ اسان ان تي يقين ڪرڻ وارا نہ آهيون.

٣٣- ۽ انهن تي سندن عملن جون برايون واضح ٿي ويندیون ۽ اها شيءِ انهن کي گهيري ونندي جنهن جو هو مذاق اڏائيندا هئا ٣٤- ۽ چيو ويندو تہ اڄ اسان توهان کي وساري ڇڏيندا سون. جهڙي طرح توهان پنهنجي هن ڏينهن جي اچڻ کي وساري ڇڏيو هو ۽ توهان جو ٺڪاڻو باهہ آهي ۽ توهان جو ڪو مددگار نہ آهي. ٣٥- اهو ان ڪري جو توهان الله جي آيتن کي مذاق بڻايو ۽ دنيا جي زندگي توهان کي ڏوکي ۾ رکيو. تنهن ڪري اڄ ان منجهان نہ اهي ڪڍيا ويندا ۽ نہ سندن عذر قبول ڪيو ويندو.

٣٦- پوءِ سپ ساراهہ الله لاءِ آهي جيکو رب آهي آسمانن جو ۽ رب آهي زمين جو ۽ سڀني جهانن جو پالڻهار آهي ٣٧- ۽ ان جي لاءِ وڏائي آهي آسمانن ۽ زمين ۾ ۽ اهو غالب حڪمت وارو آهي.

سورة الاحقاف٤٦

شروع الله جي نالي سان جيکو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

☆ ١- حٰمٓ. ٢- هن ڪتاب جو نازل ٿيڻ غالب حڪمت واري الله وٽان

آهي. ٣- اسان نہ پيدا ڪيو آسمانن ۽ زمين کي ۽ جيڪو انهن جي وچ ۾ آهي، پر حق سان ۽ هڪ مقرر وقت لاءِ ۽ جيڪي ماڻهو منڪر آهن، هو ان کان منهن موڙيندا آهن جنهن کان انهن کي ڊيڄاريو ويو آهي.

٤- چؤ تہ توهان غور ڪيو آهي انهن شين تي جن کي توهان الله کان سواءِ سڏيو ٿا. مون کي ڏيکاريو تہ انهن زمين ۾ ڇا پيدا ڪيو آهي يا انهن جي آسمان ۾ ڪا پائيواري آهي. جيڪڏهن توهان سچا آهيو ٥- تہ هن کان اڳ آيل ڪو ڪتاب يا ڪو علمي دليل مون وٽ آڻيو ۽ ان شخصن کان وڌيڪ گمراھ ڪير آهي جو الله کي ڇڏي انهن کي سڏي جيڪي قيامت تائين ان جو جواب نٿا ڏئي سگهن ۽ انهن کي سندن سڏڻ جي خبر بہ نہ آهي. ٦- ۽ جڏهن ماڻهو گڏ ڪيا ويندا تہ اُهي (معبود) انهن جا دشمن هوندا ۽ انهن جي عبادت جا منڪر ٿي ويندا.

٧- ۽ جڏهن اسان جون پڌريون آيتون کين پڙهي ٻڌايون ويندیون آهن تہ منڪر ماڻهو ان حق جي بابت جڏهن اهو انهن وٽ پهچي ٿو تہ چوندا آهن اِهو پڌرو جادو آهي. ٨- ڇا اهي ماڻهو چوندا آهن تہ هن ان کي پاڻ ٺاهيو آهي. چؤ جيڪڏهن مون ان کي پاڻ ٺاهيو آهي تہ توهان مون کي الله کان ذرو بہ بچائي نٿا سگهو. جيڪي ڳالهيون توهان ٺاهيندا آهيو الله انهن کي چڱي طرح ڄاڻي ٿو. هو منهنجي ۽ توهان جي وچ ۾ شاهدي لاءِ ڪافي آهي ۽ اهو بخشڻهار مهربان آهي.

٩- چؤ تہ آئون ڪو نئون آيل رسول نہ آهيان ۽ آئون نہ ٿو ڄاڻان تہ مون سان ڇا ڪيو ويندو ۽ توهان سان ڇا ڪيو ويندو. آئون تہ صرف ان جي تابعداري ڪندو آهيان جيڪو مون ڏانهن وحي ڪيو ويندو آهي ۽ آئون تہ رڳو پڌرو ڊيڄاريندڙ آهيان. ١٠- چؤ توهان ڪڏهن سوچيو آهي تہ جيڪڏهن هي

قرآن الله طرفان آيل هجي ۽ توهان ان کي نہ مجو ۽ بني اسرائيل مان هڪ شاهد اهڙي ڪتاب تي شاهدي ڏني هجي، پوءَ انهيءَ ايمان آندو ۽ توهان تڪبر ڪيو. بيشڪ الله ظالمن کي هدايت نہ ٿو ڏي .

١١- ۽ انڪار ڪرڻ وارا ايمان آڻڻ وارن جي نسبت چوندا آهن تہ جيڪڏهن هي (اسلام) ڪا چڱي شيءِ هجي ها تہ اهي (مؤمن) ان تي اسان کان اڳ ۾ اڳرائي نہ ڪن ها ۽ جڏهن انهن (ڪافرن) ان سان واٽ نہ لڌي تڏهن چوندا تہ هي (قرآن) هڪ پراڻو ڪوڙ آهي.

١٢- ۽ هن (قرآن) کان اڳ موسيٰ جو ڪتاب رهنما ۽ رحمت هو ۽ هي هڪ ڪتاب آهي جيڪو ان کي سچو ڪندڙ آهي، عربي ٻولي ۾ تہ جيئن انهن ماڻهن کي ڊيڄاري جن ظلم ڪيو ۽ اهو خوشخبري آهي نيڪ ماڻهن لاءِ.

١٣- بيشڪ جن ماڻهن چيو تہ اسان جو رب الله آهي، پوءِ ان چوڻ تي ثابت قدم رهيا تہ انهن ماڻهن لاءِ نہ ڪو خوف آهي ۽ نہ اهي غمگين ٿيندا. ١٤- اهي ئي ماڻهو جنت وارا آهن، جيڪي ان ۾ سدائين رهندا، انهن عملن جي بدلي ۾ جيڪي هو دنيا ۾ ڪندا هئا.

١٥- ۽ اسان انسان کي حڪم ڏنو تہ هو پنهنجي ماءُ پيءُ سان چڱائي ڪري. ان جي ماءُ تڪليف سان ان کي پيٽ ۾ رکيو ۽ تڪليف سان ان کي ڄڻيو ۽ ان جو حمل ۾ رهڻ ۽ کير ڇڏائڻ ٽيهه مهينن ۾ ٿيو، ايستائين جو جڏهن هو جوان ٿيو ۽ چاليهه ورهين کي پهتو تہ چوڻ لڳو تہ اي منهنجا رب! مون کي توفيق ڏي تہ آئون تنهنجي احسان جو شڪر ڪريان جيڪو تو مون تي ڪيو ۽ منهنجي ماءُ پيءُ تي ڪيو ۽ آئون اهڙا نيڪ عمل ڪريان جنهن سان تون راضي رهين ۽ منهنجي اولاد ۾ بہ مون کي نيڪ اولاد ڏي. مون توڏانهن رجوع ڪيو ۽ آئون فرمانبردارن منجهان آهيان. ١٦- اهي ماڻهو آهن جن جي چڱن عملن

کي اسان قبول کنداسون ۽ انهن جي براين کان درگذر کنداسون، اهي جنت وارن مان هوندا، ان سچي واعدي مطابق جيڪو انهن سان ڪيو ويو هو.

١٧- ۽ جنهن پنهنجي ماءُ پيءُ کي چيو تہ آئون بيزار آهيان توهان کان ڇا توهان مون کي انجام ڏيو ٿا تہ آئون قبرن مان ڪڍيو ويندس، حالانڪ مون کان اڳ ۾ ڪيترين ئي قومون گذري چڪيون آهن ۽ اهي ٻئي الله کان فرياد ڪندا آهن تہ ويل آهي تنهنجي لاءِ تون ايمان آڻ، بيشڪ الله جو وعدو سچو آهي، پوءِ چوندو آهي تہ اهي رڳو اڳين جون آکاڻيون آهن. ١٨- هي اهي ماڻهو آهن جن تي الله جي ڳالهہ (عذاب) لازم ٿي جهڙي انهن ٽولين ۾ ٿئي جنن ۽ ماڻهن مان جيڪي کانئن اڳي گذري ويا. بيشڪ اهي خساري ۾ رهيا.

١٩- هر هڪ جي لاءِ سندن عملن جي لحاظ کان درجا هوندا ۽ تہ جيئن الله سيني کي سندن عملن جو پورو پورو بدلو ڏي ۽ انهن تي ظلم نہ ٿيندو ٢٠- ۽ جنهن ڏينهن انکار ڪرڻ وارن کي باهہ جي سامهون آندو ويندو، توهان پنهنجون نعمتون دنيا جي حياتي ۾ وڃي چڪا ۽ ان سان آسوده رهيا، تنهن ڪري اڄ توهان کي ذلت جي سزا ڏني ويندي، ان ڪري جو توهان دنيا ۾ ناحق وڏائي ڪندا هئا ۽ ان ڪري جو توهان نافرماني ڪندا هئا.

٢١- ۽ عاد جي ڀاءُ (هود) کي ياد ڪر. جڏهن ان پنهنجي قوم کي (وادي) احقاف ۾ ڊيڄاريو ۽ سندس اڳيان ۽ سندس پويان بہ ڊيڄارينڊڙ گذريا تہ الله کان سواءِ ڪنهن جي عبادت نہ ڪريو. آئون توهان تي هڪ وڏي ڏينهن جي عذاب کان ڊڄان ٿو. ٢٢- انهن چيو تہ ڇا تون اسان وٽ ان لاءِ آيو آهين تہ اسان کي پنهنجن معبودن کان ڦيرائين، پوءِ جيڪڏهن تون سچو آهين تہ اها شيءِ اسان تي آڻ جنهن جو تون اسان سان واعدو ڪري رهيو آهين. ٢٣- هن چيو تہ ان جو علم الله کي آهي ۽ آئون تہ توهان کي پيغام پهچائي رهيو

آهيان، جنهن سان مون کي موڪليو ويو آهي، پر آئون ڏسان ٿو تہ توهان جاهل قوم آهيو.

٢٤- پوءِ جڏهن انهن اُن کي ڪڪر جي شڪل ۾ پنهنجي وادي ڏانهن ايندي ڏٺو تہ انهن چيو تہ هي ڪڪر آهي، جيڪو اسان تي وسندو نہ بلڪ هي اها شيءِ آهي جنهن جي توهان تڪڙ ڪري رهيا هئا. هڪ آندي آهي جنهن ۾ ڏکوئيندڙ عذاب آهي. ٢٥- اُها هر شيءِ کي پنهنجي رب جي حڪم سان ناس ڪندي. پوءِ هو اهڙا ٿيا جو سندن گهرن کان سواءِ ٻيو ڪجهہ نظر نٿي آيو. مجرمن کي اسان اهڙي طرح سزا ڏيندا آهيون.

٢٦- ۽ اسان کين انهن ڳالهين ۾ قدرت ڏني هئي جيڪا توهان کي نہ ڏني اٿئون ۽ اسان انهن کي ڪن ۽ اکيون ۽ دليون ڏنيون هيون، پر اهي ڪن سندن ڪجهہ ڪم نہ آيا ۽ نہ اکيون ۽ نہ دليون، ڇاڪاڻ تہ اُهي الله جي آيتن جو انڪار ڪندا هئا ۽ کين انهيءَ شيءِ گهيري ورتو جنهن جو هو مذاق اڏائيندا هئا. ٢٧- ۽ اسان توهان جي آسپاس جي وسندين کي ناس ڪيو ۽ اسان بار بار پنهنجون نشانيون بيان ڪيون تہ من اُهي موٽن. ٢٨- پوءِ ڇو نہ سندن مدد ڪئي انهن جن کي الله کان سواءِ ويجهائي لاءِ معبود ڪري ورتو هو بلڪ اُهي سڀ ڪائن گم ٿي ويا ۽ اهو سندن ڪوڙ هو ۽ سندن ناهہ جيڪو ناهيندا هئا.

٢٩- ۽ جڏهن اسان جنن جي هڪ ٽولي کي توڏانهن متوجهہ ڪيو جو قرآن ٻُڌائون، پوءِ جنهن مهل اُتي پهتا تہ چوڻ لڳا ماڻ ڪريو، پوءِ جنهن مهل (قرآن) پورو ٿيو تہ اُهي ڊيڄارڻ وارا ٻڌجي پنهنجي قوم ڏانهن موٽيا.

٣٠- انهن چيو اي اسان جي قوم بيشڪ اسان هڪ ڪتاب ٻڌو آهي، جيڪو موسيٰ کان پوءِ نازل ڪيو ويو آهي ۽ جيڪي ان کان اڳ (نازل ٿيل) هو، ان جي تصديق ڪندڙ آهي. سچي دين ڏانهن ۽ سڌي واٽ ڏانهن رستو

ڏيڪاري ٿو.

٣١- اي اسان جي قوم الله ڏانهن سڏڻ واري جي دعوت قبول ڪريو ۽ ان تي ايمان آڻيو. الله توهان جي گناهن کي معاف ڪندو ۽ توهان کي ڏکوئيندڙ عذاب کان بچائيندو.

٣٢- ۽ جيڪو الله ڏانهن سڏيندڙ کي سڏ نه ڏيندو سو زمين ۾ (الله کي) عاجز ڪرڻ وارو نه آهي ۽ الله کان سواءِ ان جو ڪو مددگار نه هوندو. اهڙا ماڻهو پڌري گمراهي ۾ آهن.

٣٣- ڇا انهن نه ڏٺو ته جنهن الله آسمانن ۽ زمين کي پيدا ڪيو ۽ هو انهن جي پيدا ڪرڻ ۾ نه ٿڪو سو ان تي قدرت رکي ٿو ته هو مئلن کي زنده ڪري. هائو! بيشڪ اهو هر شيءِ تي قادر آهي.

٣٤- ۽ جنهن ڏينهن انڪار ڪرڻ وارا باهه جي سامهون آڻبا، ڇا اها حقيقت نه آهي اُهي چوندا ته هائو! اسان جي رب جو قسم. (الله) چوندو پوءِ چکو عذاب ان انڪار جي بدلي جيڪو توهان ڪندا هئا.

٣٥- پوءِ تون صبر ڪر جيئن وڏي همت وارن پيغمبرن صبر ڪيو ۽ انهن (جي معاملي) ۾ جلدي نه ڪر. جنهن ڏينهن اهي ماڻهو ان شيءِ کي ڏسندا جنهن جو وعدو ڏجي ٿو (نه پائيندا) جڙ اُهي ڏينهن جي هڪ گهڙي کان سواءِ رهيا ئي نه هئا. اهو (پيغام) پهچائڻو آهي. پوءِ اُهي ئي ماڻهو هلاڪ ٿيندا جيڪي نافرماني ڪرڻ وارا آهن.

سورة محمد-٤٧

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- جن ماڻهن انڪار ڪيو ۽ الله جي واٽ کان جهليو الله انهن جي عملن

کي چٹ ڪري ڇڏيو ٢- ۽ جن ماڻهن ايمان آندو ۽ انهن نيڪ عمل ڪيا ۽ جيڪو محمد تي نازل ڪيو ويو آهي ان کي مجائون ۽ اُهو حق آهي سندن رب وٹان. الله انهن جون برايون کانئن ميٹيون ۽ سندن حال سڌاريو. ٣- اهو اُن ڪري جو انڪار ڪرڻ وارن باطل جي پيروي ڪئي ۽ جن ايمان آندو انهن حق جي پيروي ڪئي، جيڪو سندن رب طرفان آهي. اهڙي طرح الله ماڻهن لاءِ سندن مثال بيان ڪري ٿو.

٤- پوءِ جڏهن منڪرن سان توهان جو مقابلو ٿئي تہ انهن جا ڪنڈ ڪپيو، ايستائين جڏهن گهٹو رتوچاڻ ڪيو. تڏهن کين مضبوطي سان ٻڌو، پوءِ يا تہ احسان ڪري ڇڏڻ آهي يا معاوضو وٺي. ايستائين جو جنگ پنهنجا هٿيار رکي اهو (حڪم) آهي ۽ جيڪڏهن الله چاهي ها تہ هو انهن کان بدلو وٺي ها، پر (ان چاهيو) تہ توهان مان ڪن کي ڪن سان آزمائي ۽ جيڪي ماڻهو الله جي راهہ ۾ قتل ٿيا، الله انهن جا عمل هرگز ضايع نہ ڪندو. ٥- هو انهن جي رهنمائي فرمائيندو ۽ سندن حال سڌارينڈو ٦- ۽ کين جنت ۾ داخل ڪندو جنهن جي کين ڄاڻ ڪرائي اٿس .

٧- اي ايمان وارو! جيڪڏهن توهان الله جي مدد ڪندو تہ هو توهان جي مدد ڪندو ۽ توهان جي قدمن کي جمائي ڇڏيندو ٨- ۽ جن ماڻهن انڪار ڪيو انهن لاءِ تباهي آهي ۽ الله سندن عملن کي چٹ ڪري ڇڏيندو. ٩- اهو ان ڪري جو انهن ان شيءِ کي ناپسند ڪيو جيڪا الله نازل ڪئي آهي، تنهن ڪري الله سندن عملن کي چٹ ڪري ڇڏيو. ١٠- ڇا اهي زمين ۾ گهميا ڦريا نہ آهن جو هو انهن ماڻهن جو انجام ڏسن جيڪي کانئن اڳ ۾ گذري چڪا آهن. الله انهن تي تباهي آندي ۽ منڪرن لاءِ اهڙيون ئي سزائون آهن. ١١- اهو ان ڪري آهي جو الله ايمان وارن جو ڪارساز آهي ۽ منڪرن جو

کوبہ کارساز نہ آھي.

١٢- بيشڪ اللّٰہ انھن ماڻھن کي جن ايمان آندو ۽ جن نيڪ عمل ڪيا اھڙن باغن ۾ داخل ڪندو جن جي ھيٺان نھرون وھنديون ھونديون ۽ جن ماڻھن انڪار ڪيو سي دنيا جو نفعو وٺي رھيا آھن ۽ ڪائي رھيا آھن، جيئن ڍور ڪائيندا آھن ۽ باھ سندن جاءِ آھي. ١٣- ۽ ڪيتريون ئي وسنديون آھن جيڪي قوت ۾ تنھنجي ھن وسندي کان وڌيڪ ھيون جنھن مان تو کي ڪڍيو آھي. اسان انھن کي ناس ڪيوسون، پوءِ سندن ڪو مددگار نہ ٿيو.

١٤- ڇا اھو جيڪو پنھنجي رب طرفان ھڪ پڌري دليل تي آھي اھو ان جھڙو ٿي ويندو جنھن جا بيڇڙا عمل ان لاءِ خوشنما بڻايا ويا آھن ۽ اھو پنھنجي خواھشن تي ھلي رھيو آھي. ١٥- جنت جو مثال جنھن جو واعدو ڏجڻ وارن سان ڪيو ويو آھي، ان جي وصف اھا آھي تہ ان ۾ نھرون آھن اھڙي پاڻي جون جيڪو ڪڌھن بہ نہ سينواربو ۽ نھرون ھونديون کير جون جنھن جو مزو نہ بدلبو ۽ نھرون ھونديون شراب جون جنھن ۾ پيئڻ وارن لاءِ لذت ھوندي ۽ صاف ماکي جون نھرون ھونديون ۽ انھن لاءِ اتي ھر قسم جا ميوا ھوندا ۽ سندن رب وٽان بخشش ھوندي. ڇا اھي ماڻھو انھن جھڙا آھن جيڪي ھميشہ باھ ۾ رھندا ۽ کين ٽھکندڙ پاڻي پيئڻ لاءِ ڏنو ويندو، جيڪو سندن آنڊن کي ٽڪڙا ٽڪڙا ڪري ڇڏيندو.

١٦- ۽ انھن ۾ ڪجھ ماڻھو اھڙا آھن جيڪي توڏانھن ڪن ڏيندا آھن، جنھن مھل ھو تو وٽان نڪرندا آھن تہ جن کي علم ڏنو ويو تن کي چوندا آھن تہ ھاڻي (پيغمبر) ڇا چيو. ھي اُھي آھن جن جي دلين تي اللّٰہ مھر ھنئي آھي ۽ اُھي پنھنجن خواھشن تي ھلندا آھن. ١٧- ۽ جن ماڻھن ھدايت جي راھ اختيار ڪئي تہ اللّٰہ انھن کي ھدايت ۾ وڌائيندو ۽ کين سندن پرھيزگاري عطا ڪندو آھي.

١٨- اهي ماڻهو ته رڳو ان جا منتظر آهن ته قيامت انهن تي اوچتو اچي وڃي، (جڏهن ته) ان جون علامتون ظاهر ٿي چڪيون آهن. پوءِ جڏهن اها اچي ويندي ته انهن لاءِ نصيحت حاصل ڪرڻ جو موقعو ڪٿان رهندو. ١٩- پوءِ ڄاڻي وٺ ته الله کان سواءِ ڪو معبود نہ آهي ۽ معافي گهر پنهنجي قصور لاءِ ۽ مؤمن مردن ۽ مؤمن عورتن لاءِ ۽ الله اوهان جي اڇ وڇ جو هنڌ ۽ اوهان جي رهڻ جي جڳهه ڄاڻندو آهي.

٢٠- ۽ جن ماڻهن ايمان آندو آهي اهي چوندا آهن ته ڪا سورت ڇو نہ نازل ڪئي وئي، پوءِ جڏهن هڪ واضح سورة نازل ڪئي وئي ۽ ان ۾ جنگ جو ذڪر ٻه هو ته تو ڏٺو جن جي دلين ۾ بيماري آهي، اهي توڏانهن اهڙي طرح نهاري رهيا آهن جيئن ڪنهن تي موت (جي سڪرات) پهتي هجي. پوءِ انهن لاءِ خرابي آهي. ٢١- چيو وڃي ۽ چڱي ڳالهه چوڻ آهي، پوءِ جڏهن معاملي جو قطعي فيصلو ٿي وڃي ته جيڪڏهن اهي الله سان سچا رهن ها ته انهن لاءِ بهتر هو. ٢٢- پوءِ جيڪڏهن توهان (اسلام) کان ڦري ويا ته توهين ان ڳالهه کي ويجها آهيو ته زمين ۾ فساد ڪندو ۽ پاڻ ۾ مائٽيون چنيندؤ. ٢٣- هي اهي ماڻهو آهن جن تي الله لعنت ڪئي پوءِ کين ٻوڑو ڪيائين ۽ سندن اکين کي انڌو ڪيائين.

٢٤- ڇا هي ماڻهو قرآن ۾ غور نٿا ڪن يا سندن دلين تي تالا لڳل آهن. ٢٥- جيڪي ماڻهو ان کان پوءِ جو انهن تي هدايت واضح ٿي پنهنجن پٺين پر ڦريا، شيطان کين دوکو ڏنو ۽ الله انهن کي مهلت ڏني. ٢٦- اهو هن ڪري آهي ته جيڪي الله نازل ڪيو آهي، تنهن کي جن ماڻهن ناپسند ڪيو تن کي انهن منافقن چيو ته ڪن ڪمن ۾ اوهان جو چيو مڃيندا سون ۽ الله سندن ڳجهين ڳالهين کي ڄاڻندو آهي. ٢٧- پوءِ ان وقت ڇا ٿيندو جڏهن فرشتا سندن روح

كيندا ۽ سندن منهن ۽ سندن پٹيون ڪٽيندا. ٢٨- هي ان ڪري جو انهن اُن شيءِ جي پيروي ڪئي جيڪا الله کي ڪاوڙ ڏيارڻ واري هئي ۽ انهن ان جي رضا کي ناپسند ڪيو. تنهن ڪري الله سندن عملن کي چٽ ڪري ڇڏيو.

٢٩- جن ماڻهن جي دل ۾ بيماري آهي، چا اُهي خيال ڪن ٿا ته الله سندن ڪينهي (ويڑ) کي ڪڍن ظاهر نه ڪندو ٣٠- ۽ جيڪڏهن اسان چاهيون ها ته اسان اُهي توکي ڏيکاري ڇڏيون ها، پوءِ تون سندن چهرن مان کين سجاڻين ها ۽ تون سندن ڳالهائڻ جي انداز مان ضرور کين سجاڻي ونڊين ۽ الله توهان جي عملن کي ڄاڻي ٿو.

٣١- اسان ضرور توهان کي آزمائينداسون ته جيئن اسان انهن ماڻهن کي ڄاڻي ونون جيڪي توهان ۾ جهاد ڪرڻ وارا آهن ۽ ثابت قدم رهڻ وارا آهن ۽ توهان جا احوال جانچون. ٣٢- بيشڪ جن ماڻهن انڪار ڪيو ۽ الله جي رستي کان روڪيو ۽ رسول جي مخالفت ڪئي، جڏهن ته هدايت انهن تي واضح ٿي چڪي هئي. اُهي الله کي ڪجهه نقصان نه پهچائي سگهندا ۽ الله سندن عمل سگهوئي چٽ ڪندؤ.

٣٣- اي ايمان وارؤ! الله جي اطاعت ڪريو ۽ رسول جي اطاعت ڪريو ۽ پنهنجن عملن کي برباد نه ڪريو. ٣٤- بيشڪ جن ماڻهن انڪار ڪيو ۽ الله جي راهه کان روڪيو، پوءِ اُهي منڪر ٿي مري ويا. الله انهن کي ڪڍهن نه بخشيندو. ٣٥- پوءِ توهان همت نه هاريو ۽ صلح ڏانهن نه سڏيو ۽ توهان ئي غالب رهندو ۽ الله توهان سان گڏ آهي ۽ هو توهان جي عملن کي ضايع نه ڪندو.

٣٦- دنيا جي زندگي ته رڳو راند ۽ تماشو آهي ۽ جيڪڏهن توهان ايمان آڻيندو ۽ تقويٰ اختيار ڪندؤ ته الله توهان جو اجر توهان کي ڏيندو ۽ هو توهان جا مال توهان کان نه گهرندو. ٣٧- جيڪڏهن هو توهان کا توهان جا

مال گهري ۽ پوءِ گهرندو ئي رهي تہ توهان بخل ڪندؤ ۽ الله توهان جو ڪينو ظاهر ڪندو. ٣٨- خبردار! توهان اُهي ماڻهو آهيو جو توهان کي الله جي راهہ ۾ خرچ ڪرڻ لاءِ سڏيو ويجي ٿو. پوءِ توهان مان ڪجهہ آهن جيڪي بخل ڪن ٿا ۽ جيڪو ماڻهو بخل ڪري تہ سو رڳو پاڻ سان بخل ڪري ٿو ۽ الله بي نياز آهي توهان محتاج آهيو ۽ جيڪڏهن توهان منهن موڙيندو تہ الله توهان جي جاءِ تي ٻئي قوم آڻيندو، پوءِ اُهي توهان جهڙا نہ هوندا.

سورة الفتح-٤٨

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- بيشڪ اسان توکي پڌري فتح ڏني، ٢- تہ جيئن الله تنهنجا اڳيان ۽ پويان قصور معاف ڪري ۽ توتي پنهنجي نعمت پوري ڪري ۽ توکي سڌي واٽ ڏيکاري ٣- ۽ توکي زبردست مدد عطا ڪري.

٤- (الله) اُهو آهي جنهن مؤمنن جي دلين ۾ اطمينان لاٿو تہ جيئن سندن ايمان اڳئين ايمان سان (ملي) وڌي ويجي ۽ آسمانن ۽ زمين جا لشڪر الله جا ئي آهن ۽ الله ڄاڻڻ وارو حڪمت وارو آهي، ٥- تہ جيئن الله مؤمن مردن ۽ مؤمن عورتن کي اهڙن باغن ۾ داخل ڪري جن جي هيٺان نهرون وهن ٿيون. اُهي ان ۾ سدائين رهندا ۽ سندن برايون کانئن پري ڪري ڇڏي ۽ اها الله وٽ وڏي ڪاميابي آهي ٦- ۽ تہ جيئن الله منافق مردن ۽ منافقن عورتن ۽ مشرڪ مردن ۽ مشرڪ عورتن کي عذاب ڏي. جيڪي الله لاءِ بروگمان رکندا آهن، مصيبت جو ڦيرو مٿن هجي ۽ مٿن الله جو غضب آهي ۽ انهن تي الله لعنت ڪئي ۽ انهن لاءِ دوزخ تيار ڪئي اٿس ۽ اهو وڏو ڇڪاڻو ٺڪاٽو آهي ٧- ۽ آسمانن ۽ زمين جا لشڪر الله جا آهن ۽ الله غالب حڪمت وارو آهي.

٨- بيشڪ اسان توکي شاهدي ڏيندڙ ۽ خوشخبري ڏيندڙ ۽ ڊيڄاريندڙ ڪري موڪليو آهي، ٩- ته جيئن توهان الله تي ۽ ان جي رسول تي ايمان آڻيو ۽ ان جي مدد ڪريو ۽ سندس تعظيم ڪريو ۽ صبح ۽ شام. ١٠- الله جي پاڪائي بيان ڪريو. جيڪي ماڻهو توسان بيعت ڪندا آهن، اهي درحقيقت الله سان بيعت ڪندا آهن. الله جو هٿ سندن هٿن مٿان آهي، پوءِ جيڪو شخص ان کي ٽوڙيندو، ان جي ٽوڙڻ جو وبال ان ئي تي آهي ۽ جيڪو شخص ان عهد کي پورو ڪندو جيڪو ان الله سان ڪيو آهي ته الله ان کي وڏو اجر عطا فرمائيندو.

١١- جيڪي ٻهراڙي وارا پوئتي رهجي ويا اهي هاڻي توکي چوندا اسان کي پنهنجي مال ۽ اهل عيال مشغول رکيو، تنهن ڪري اسان لاءِ بخشش گهر. اهي پنهنجن زبانن سان اها ڳالهه چوندا آهن جيڪا سندن دلين ۾ نه آهي. تون چؤ ته ڪير آهي جيڪو الله جي سامهون توهان لاءِ ڪجهه اختيار رکندو هجي، جيڪڏهن هو توهان کي ڪو نقصان يا ڪو نفعو پهچائڻ چاهي، بلڪ الله ان کان باخبر آهي جيڪو توهان ڪري رهيا آهيو. ١٢- بلڪ توهان اهو گمان ڪيو هو ته رسول ۽ مؤمن ڪڏهن پنهنجي گهر وارن ڏانهن موٽي نه ايندا ۽ اهو گمان توهان جي دلين کي تمام چڱو نظر آيو ۽ توهان تمام بيڃڙا گمان ڪيا ۽ توهان برباد ٿيڻ واري قوم آهيو ١٣- ۽ جنهن الله تي ۽ ان جي رسول تي ايمان نه آندو ته اسان اهڙن منڪرن لاءِ ٻرندڙ باهه تيار ڪئي آهي ١٤- ۽ آسمانن ۽ زمين جي بادشاهي الله ئي جي آهي. هو جنهن کي چاهي بخشي ۽ جنهن کي چاهي عذاب ڏي ۽ الله بخشڻهار مهربان آهي.

١٥- جڏهن اوهان غنيمت جو مال هٿ ڪرڻ لاءِ ويندو تڏهن پوئتي رهجي وڃڻ وارا ماڻهو چوندا ته اسان کي به پاڻ سان گڏ هلڻ ڏيو. اهي چاهين

ٿا تہ الله جي ڳالھ کي بدلي ڇڏين. چؤ تہ توهان هرگز اسان سان گڏ نہ ٿا هلي سگهو، الله اڳ ۾ ئي فرمائي چڪو آهي، پوءِ اُهي چوندا بلڪ اوهين اسان سان حسد ڪريو ٿا. بلڪ اهي ماڻهو تمام گهٽ سمجهن ٿا.

١٦- پوئتي رهجي ويل ٻهراڙي وارن کي چؤ تہ عنقريب توهان اهڙن ماڻهن ڏانهن سڏيا ويندؤ، جيڪي وڏي زور وارا آهن. توهان انهن سان وڙهندو يا اهي اسلام آڻيندا، پوءِ جيڪڏهن توهان حڪم مڃيو تہ الله توهان کي چڱو اجر ڏيندو ۽ جيڪڏهن توهان ڦرندو جيئن ان کان اڳ ڦريا هئا تہ (الله) توهان کي ڏکوئيندڙ عذاب ڏيندو. ١٧- نہ انڌي تي ڪو گناھ آهي ۽ نہ منڊي تي ڪو گناھ آهي ۽ نہ بيمار تي ڪو گناھ آهي ۽ جيڪو ماڻهو الله ۽ ان جي رسول جي اطاعت ڪندو ان کي الله اهڙن باغن ۾ داخل ڪندو جن جي هيٺان نهرون وهنديون هونديون ۽ جيڪو ماڻهو ڦري ويندو ان کي هو ڏکوئيندڙ عذاب ڏيندو.

١٨- الله ايمان وارن کان راضي ٿيو جڏهن اهي توسان وڻ جي هيٺ بيعت ڪري رهيا هئا. الله ڄاڻي ورتو جيڪو ڪجھ انهن جي دلين ۾ هو، پوءِ ان مٿن اطمينان نازل ڪيو ۽ کين انعام ۾ هڪ ويجهي فتح ڏنائين ١٩- ۽ گهڻيون غنيمتون ب جن کي اهي حاصل ڪندا ۽ الله غالب آهي حڪمت وارو آهي ٢٠- ۽ الله توهان سان گهڻن غنيمتن جو وعدو ڪيو آهي جن کي توهان حاصل ڪندو، پوءِ اهي جلد ئي اوهان کي ڏئي ڇڏيائين ۽ ماڻهن جا هٿ توهان کان روڪي ڇڏيا ۽ تہ جيئن ايمان وارن لاءِ اها هڪ نشاني بڻجي وڃي ۽ تہ جيئن هو توهان کي سڌي واٽ تي هلاءِ ٢١- ۽ هڪ فتح ٻي ب آهي جنهن تي توهان اڃا قادر نہ آهيو. اُها الله جي وس ۾ آهي ۽ الله هر شيءِ تي قادر آهي.

٢٢- ۽ جيڪڏهن اهي منڪر توهان سان جنگ ڪن ها تہ ضرور پٺيون

ڦيرائي پڃن ها، پوءِ هو نہ کو حمايتي لهن ها ۽ نہ مددگار. ٢٣- اها الله جي سنت آهي جيڪا اڳ کان ئي هلندي پئي اچي ۽ تون الله جي سنت ۾ ڪا ڦيرڦار نہ ڏسندين ٢٤- ۽ اهوئي آهي جنهن مکي جي وادي ۾ انهن جا هٿ توهان کان ۽ توهان جا هٿ انهن کان روکي ڇڏيا، پوءِ هن انهن کي توهان جي قابو ۾ ڏئي ڇڏيو هو ۽ الله توهان جي ڪمن کي ڏسي رهيو هو.

٢٥- هي اهي ماڻهو آهن جن ڪفر ڪيو ۽ توهان کي مسجدحرام کان روڪيو ۽ قرباني جي جانورن کي به روڪي رکيو جو اهي پنهنجي جاءِ تي نہ پهچن ۽ جيڪڏهن "مکي ۾" گهٽا مسلمان مرد ۽ مسلمان عورتون نہ هجن ها جن کي توهان نہ ڄاڻندي لتاڙي ڇڏيو ها، پوءِ بيخبري ۾ انهن جو توهان کي گناهه پهچي ها تہ جيئن الله جنهن کي چاهي پنهنجي رحمت ۾ داخل ڪري ۽ جيڪڏهن اهي ماڻهو (پئي ٽوليون) ڌار ٿي ويون هجن ها تہ انهن ۾ جيڪي منڪر هئا، انهن کي اسان ڏکوئيندڙ عذاب ڏيون ها.

٢٦- جڏهن انڪار ڪرڻ وارن پنهنجن دلين ۾ ضد پيدا ڪيو، جاهليت جو ضد. پوءِ الله پنهنجي طرفان اطمينان نازل ڪيو پنهنجي رسول تي ۽ ايمان وارن تي ۽ الله انهن کي تقويٰ جي ڳالهه تي ثابت قدم رکيو ۽ اهي ان جا وڌيڪ حقدار ۽ ان جا اهل هئا ۽ الله هر شيءِ کي ڄاڻندڙ آهي.

٢٧- بيشڪ الله پنهنجي رسول کي سچو خواب ڏيکاريو. بيشڪ الله چاهيو تہ توهان مسجدحرام ۾ ضرور داخل ٿيندؤ امن سان پنهنجا مٿا ڪوڙائي ۽ وار ڪترائي. توهان کي ڪو خوف نہ هوندو. پوءِ جيڪو توهان نہ ڄاڻندا آهيو، سو الله ڄاتو. پوءِ ان کان اڳ هن هڪ ويجهي فتح عنايت فرمائي.

٢٨- ۽ (الله) اهو آهي جنهن پنهنجي رسول کي هدايت ۽ سچي دين سان موڪليو تہ ان کي سڀني دينن تي غالب ڪري ۽ الله شاهد ڪافي آهي.

٢٩- محمد الله جو رسول آهي ۽ جيڪي ماڻهو ان سان گڏ آهن سي منڪرن تي سخت آهن ۽ پاڻ ۾ مهربان آهن. تون انهن کي رڪوع ۽ سجدي ۾ ڏسندين. اهي الله جي فضل ۽ رضامندي جا طلبگار آهن. انهن جي نشاني سندن منهن تي سجدي جي اثر کان نمايان آهي. سندن اها وصف توريت ۾ آهي ۽ سندن وصف انجيل ۾ هي آهي ته اهي انهيءَ پوک وانگر آهن جنهن پنهنجو سلو ڪڍيو، پوءِ ان کي مضبوط ڪيائين، پوءِ ٿلهو ٿيو، پوءِ پنهنجي سلي تي سڌي بيٺي جو ڪاڙمين کي پئي وٺي ته جيئن ڪافرن کي ڪاوڙائي. انهن مان جن ماڻهن ايمان آندو ۽ نيڪ عمل ڪيا، الله انهن سان بخشش ۽ وڏي اجر جو وعدو ڪيو آهي.

سورة الحجرات-٤٩

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- اي ايمان وارو! توهان الله ۽ ان جي رسول جي آڏو اڳرائي نه ڪريو ۽ الله کان ڊڄو، بيشڪ الله ٻڌڻ وارو، ڄاڻڻ وارو آهي.

٢- اي ايمان وارو! توهان پنهنجو آواز پيغمبر جي آواز کان مٿي نه ڪريو ۽ نه ان کي اهڙي طرح ڏاڍيان سڏيو جهڙي طرح توهان پاڻ ۾ هڪ ٻئي کي ڏاڍيان سڏيندا آهيو. ڪٿي ايئن نه ٿئي جو توهان جا عمل چٽ ٿي وڃن ۽ توهان کي خبر به نه پوي. ٣- جيڪي ماڻهو الله جي رسول جي آڏو پنهنجن آوازن کي جهڪو رکندا آهن. هي اهي ماڻهو آهن جن جي دلين کي الله پرهيزگاري لاءِ آزمايو آهي. انهن لاءِ بخشش آهي ۽ وڏو اجر آهي. ٤- جيڪي ماڻهو حجرن جي ٻاهران توکي سڏيندا آهن انهن مان اڪثر سمجهه نه ٿا رکن. ٥- ۽ جيڪڏهن اهي صبر ڪن ها، جيستائين جو تون پاڻ انهن ڏانهن نڪري

اچين ها تہ اهو سندن لاءِ بهتر هو ۽ الله بخشڻهار مهربان آهي.

٦- اي ايمان وارو! جيڪڏهن ڪو فاسق توهان وٽ خبر آڻي تہ توهان چڱي طرح تحقيق ڪري وٺو، ڪٿي ايئن نہ ٿئي جو توهان ڪنهن قوم کي ناداني ۾ نقصان پهچائي ويهڻيو، پوءِ پنهنجي ڪيل تي پشيمان ٿيو ٧- ۽ ڄاڻي وٺو تہ توهان جي وچ ۾ الله جو رسول آهي، جيڪڏهن هو گهڻن معاملن ۾ توهان جي ڳالهه ميڃي وڃي تہ توهان وڏي مشڪل ۾ پئجي ويجو، پر الله توهان کي ايمان جي محبت ڏني ۽ ان کي توهان جي دلين ۾ وٺندڙ بڻايو آهي ۽ ڪفر ۽ گناهه ۽ نافرماني کان توهان کي بيزار ڪيو آهي. ٨- اهڙا ئي ماڻهو الله جي فضل ۽ انعام سان سڏي واٽ تي آهن ۽ الله ڄاڻڻ وارو حڪمت وارو آهي.

٩- ۽ جيڪڏهن مسلمانن جون ٻہ ٽوليون پاڻ ۾ وڙهن تہ سندن وچ ۾ صلح ڪرايو. پوءِ جيڪڏهن انهن مان هڪ ٽولي ٻئي ٽولي تي زيادتي ڪري تہ ان ٽولي سان وڙهو جيڪا زيادتي ڪري ٿي، ايستائين جو هو الله جي حڪم ڏانهن موٽي اچي. پوءِ جيڪڏهن هو موٽي اچي تہ سندن وچ ۾ انصاف سان صلح ڪرايو ۽ انصاف سان هلو. بيشڪ الله انصاف ڪرڻ وارن کي پسند ڪري ٿو. ١٠- مسلمان سڀ ڀائر آهن، تنهن ڪري پنهنجن ڀائرن ۾ صلح ڪرايو ۽ الله کان ڊڄو تہ جيئن توهان تي رحم ڪيو وڃي.

١١- اي ايمان وارو! نہ مرد ٻين مردن جو مذاق اڏائين ٿي سگهي ٿو اُهي انهن کان بهتر هجن ۽ نہ عورتون ٻين عورتن جو مذاق اڏائين ٿي سگهي ٿو جو اهي انهن کان بهتر هجن ۽ نہ هڪ ٻئي تي عيب لڳايو ۽ نہ هڪ ٻئي کي بيڄڻن نالن سان سڏيو. ايمان آڻڻ کان پوءِ (ڪنهن کي) گناهه جو نالو ڏيڻ برو آهي ۽ جن توبهه نہ ڪئي سي ئي ظالم آهن.

١٢- اي ايمان وارو! گهڻي گمان کان بچو، ڇاڪاڻ ڪجهه گمان گناهه

آهن ۽ نہ جاسوسي ڪريو ۽ توهان مان ڪو ڪنهن جي غيبت نہ ڪري، ڇا توهان ۾ ڪو ان ڳالهه کي پسند ڪندو جو هو پنهنجي مئل پاءُ جو گوشت کائي، جنهن کي توهان خود ناگوار سمجهو ٿا ۽ الله کان ڊجو. بيشڪ الله توبهه قبول ڪندڙ مهربان آهي.

١٣- اي انسان! اسان توهان کي هڪ مرد ۽ هڪ عورت مان پيدا ڪيو آهي ۽ توهان کي ذاتيون ۽ قبيلا ڪيوسون تہ جيئن هڪ ٻئي کي سڃاڻو. بيشڪ الله وٽ توهان مان عزت وارو اُهو آهي جيڪو سيني کان وڌيڪ پرهيزگار آهي. بيشڪ الله ڄاڻڻ وارو خبر رکندڙ آهي.

١٤- ڳوٺاڻا چوندا آهن تہ اسان ايمان آندو آهي. چؤ تہ توهان ايمان نہ آندو آهي، بلڪ ايئن چؤ تہ اسان اسلام قبول ڪيو ۽ ايجا ايمان توهان جي دلين ۾ داخل نہ ٿيو آهي ۽ جيڪڏهن توهان الله ۽ ان جي رسول جي اطاعت ڪندو تہ الله توهان جي عملن مان ڪجهه بہ نہ گهٽائيندو. بيشڪ الله بخشڻهار مهربان آهي. ١٥- مؤمن تہ رڳو اُهي آهن جن الله ۽ ان جي رسول تي ايمان آندو وري انهن شڪ نہ ڪيو ۽ پنهنجي مال ۽ پنهنجي جان سان الله جي راهه ۾ جهاد ڪيو. اهي ئي سچا ماڻهو آهن.

١٦- چؤ تہ ڇا توهان الله کي پنهنجو دين ڄاڻايو ٿا، حالانڪ الله ڄاڻي ٿو تہ جيڪو ڪجهه آسمانن ۾ آهي ۽ جيڪو ڪجهه زمين ۾ آهي ۽ الله هر شيءِ کان باخبر آهي. ١٧- اهي ماڻهو توتي احسان رکندا آهن تہ انهن اسلام قبول ڪيو آهي. چؤ تہ پنهنجي اسلام جو احسان مون تي نہ رکو، بلڪ الله جو توهان تي احسان آهي جو هن توهان کي ايمان جي هدايت ڏني جيڪڏهن توهان سچا آهيو. ١٨- بيشڪ الله آسمانن ۽ زمين جو ڳجهه ڄاڻندو آهي ۽ جيڪي ڪندا آهيو سو الله ڏسندڙ آهي.

سورة قٓ-٥٠

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- ق-قسم آهي عظمت واري قرآن جو ٢- بلڪ انهن کي تعجب ٿيو ته انهن وٽ انهن منجهان هڪ ڊيڄارڻ وارو آيو، پوءِ منڪرن چيو ته هي عجب ڳالهه آهي. ٣- ڇا جڏهن اسان مري ويناسون ۽ مٽي ٿي ويناسون، اهو پيهر جيئرو ٿيڻ تمام پري آهي ٤- اسان کي خبر آهي ته جيترو زمين انهن مان گهٽائيندي آهي ۽ اسان وٽ ڪتاب آهي جنهن ۾ سڀ ڪجهه محفوظ آهي، ٥- بلڪ انهن حق کي ڪوڙو ڄاتو، جڏهن اهو وٽن آيو. تنهن ڪري اهي مونجهاري ۾ آهن.

٦- ڇا انهن ماٺهن پنهنجي مٿان آسمان کي نه ڏٺو، اسان ڪيئن ان کي بڻايو ۽ ان کي سينگاريو ۽ ان ۾ ڪا به قوت نه آهي ٧- ۽ زمين کي اسان وڇايو ۽ ان ۾ جبل وڌاسون ۽ ان ۾ هر قسم جون وٽندڙ شيون پيدا ڪيون ٨- سمجهائڻ لاءِ ۽ ياد ڏيارڻ لاءِ هر ان بانهي کي جيڪو رجوع ڪري ٩- ۽ اسان آسمان کان برڪت وارو پاڻي لاٿو. پوءِ ان سان اسان باغ پيدا ڪيا ۽ لٽڻ واري پوک ١٠- ۽ ڪجين جا ڊگها وڻ جن جا گوشا تهه به تهه ٿيل آهن ١١- بانهن جي روزي لاءِ ۽ اسان ان جي ذريعي مرده زمين کي زنده ڪيو. اهڙي طرح (قبرن مان) نڪرڻ آهي.

١٢- ان کان اڳ ۾ نوح جي قوم ۽ اصحاب الرس ۽ ثمود ١٣- ۽ عاد ۽ فرعون ۽ لوط جي پائرن ١٤- ۽ ايڪ وارن ۽ تبع جي قوم. هر هڪ پيغمبرن کي ڪوڙو ڄاتو، پوءِ مٿن منهنجو ڊيڄارڻ (عذاب) لازم ٿيو. ١٥- ڇا اسان پهرين پيري پيدا ڪرڻ ۾ تڪا آهيون (نه) بلڪ اهي ماٺهو نئين سر پيدا ٿيڻ

كان شڪ ۾ آهن.

١٦- ۽ اسان انسان کي پيدا ڪيو ۽ اسان جاڻون ٿا انهن ڳالهين کي جيڪي ان جي دل ۾ ايندڙيون آهن ۽ اسان سندس ساهه جي رڳ کان وڌيڪ ويجها آهيون. ١٧- جڏهن (تہ) ٻہ لکندڙ (هڪ) ساڄي پاسي کان ۽ (هڪ) کاٻي پاسي کان ويهندڙ آهن. ١٨- کابہ ڳالهہ نہ ڳالهائيندو آهي، پر ان وٽ هڪ نگهبان موجود آهي.

١٩- ۽ موت جي سختي برحق اچي وئي، هي اهائي شيءِ آهي جنهن کان تون ڀڄندو هئين ٢٠- ۽ صور ڦوڪيو ويندو. اهو ڊيڄارڻ جو ڏينهن هوندو. ٢١- هر شخص اهڙي طرح ايندو جو ان سان گڏ هڪ هڪلیندڙ هوندو ۽ هڪ شاهدي ڏيڻ وارو. ٢٢- تون ان ڏينهن کان غفلت ۾ هئين. هاڻي اسان توکان تنهنجو پردو هٽايو آهي، تنهن ڪري اڄ تنهنجي نگاهہ تيز آهي ٢٣- ۽ سندس سنگتي فرشتو چوندو تہ جيڪو مون وٽ (لکيل) آهي سو حاضر آهي. ٢٤- جهنم ۾ وجهو ناشڪر مخالف کي، ٢٥- نيڪي کان جهلڻ وارو، حد کان لنگهندڙ ۽ شڪ ۾ وجهڻ وارو. ٢٦- جنهن الله سان گڏ ٻيا معبود بڻايا، سو ان کي وجهو سخت عذاب ۾. ٢٧- سندس سنگتي شيطان چوندو اي اسان جا رب! مون ان کي سرڪش نہ بڻايو هو. بلڪ هو خود گمراهيءَ ۾ پري وڃي پيو هو. ٢٨- ارشاد ٿيندو مون وٽ جهڳڙو نہ ڪريو. مون اڳ ۾ ئي توهان کي عذاب کان ڊيڄاريو هو. ٢٩- مون وٽ ڳالهہ نہ بدلائبي آهي ۽ نہ آئون ٻانهن تي ظلم ڪرڻ وارو آهي.

٣٠- جنهن ڏينهن اسان جهنم کي چونداسون چا تون پرجي وئين ۽ اها چوندي چا ڪجهہ وڌيڪ آهي ٣١- ۽ جنت ڊڇڻ وارن لاءِ ويجهي ڪئي ويندي. ڪجهہ پري نہ هوندي. ٣٢- اها آهي اُها شيءِ جنهن جو توهان سان واعدو ڪيو

ويو هو هر رجوع ڪرڻ واري ۽ ياد رکڻ واري لاءِ. ٣٣- جيڪو شخص رحمان کان پرپٽ ڏنو ۽ رجوع ڪندڙ دل سان آيو ٣٤- داخل ٿي وڃ ان ۾ سلامتي سان اهو سدائين رهڻ جو ڏينهن آهي. ٣٥- اتي انهن لاءِ اهو سڀ ڪجهه هوندو جيڪي اُهي چاهين ۽ اسان وٽ وڌيڪ به آهي.

٣٦- ۽ اسان انهن کان اڳ ڪيترين ئي قومن کي هلاڪ ڪيو. اهي قوت ۾ انهن کان وڌيڪ هئا. پوءِ انهن شهرن ۾ گهٽي ڳولا ڪئي ته ڪا بچڻ جي واهه آهي، ٣٧- انهيءَ ڳالهه ۾ نصيحت آهي ان ماڻهو لاءِ جنهن وٽ دل هجي يا هو ڪن ڏئي توجهه ڪري.

٣٨- ۽ اسان آسمانن ۽ زمين کي ۽ جيڪو ڪجهه انهن جي وچ ۾ آهي، ڇهن ڏينهن ۾ بڻايو ۽ اسان کي ڪو ٽڪ نه ٿيو. ٣٩- پوءِ جيڪي ڪجهه اهي چوندا آهن، ان تي صبر ڪر ۽ پنهنجي رب جي ساراهه سان پاڪائي بيان ڪر سج اپرڻ کان اڳ ۽ ان جي لهڻ کان اڳ ٤٠- ۽ رات جو به سندس پاڪائي بيان ڪر سجدن کان پوءِ.

٤١- ۽ (ڪن) ڏئي ٻڌ ته جنهن ڏينهن سڏڻ وارو تمام ويجهي هنڌ کان سڏيندو، ٤٢- جنهن ڏينهن ماڻهو سچ پچ سخت هڪل کي ٻڌندا، اهو (قبرن مان) نڪرڻ جو ڏينهن آهي. ٤٣- بيشڪ اسان ئي جيئارينداآهيون ۽ اسان ئي مارينداآهيون ۽ اسان ڏانهن ئي موٽڻ آهي. ٤٤- جنهن ڏينهن زمين ڦاٽي پوندي ماڻهو نڪري ڀڄڻ لڳندا. اهو گڏ ڪرڻ اسان لاءِ آسان آهي.

٤٥- اسان ڄاڻون ٿا جيڪو ڪجهه اهي ماڻهو چئي رهيا آهن ۽ تون مٿن ڏاڍ ڪرڻ وارو نه آهين. پوءِ تون قرآن ذريعي ان ماڻهو کي نصيحت ڪر جيڪو منهنجي ڊيڄارڻ کان ڊڄي.

سورة الذاريات-٥١

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- قسم آهي هوائن جو جيڪي متي کي اڏائڻ واريون آهن. ٢- پوءِ اهي بار (ڪڪر) کڻنديون آهن. ٣- پوءِ اهي آهستي هلنديون آهن. ٤- پوءِ ورهائڻ واريون حڪم سان. ٥- بيشڪ اوهان سان جيڪو وعدو ڪجي تو اهو سچ آهي. ٦- بيشڪ انصاف ضرور ٿيڻو آهي. ٧- قسم آهي ڇار واري آسمان جو. ٨- بيشڪ توهان هڪ اختلاف ۾ پيل آهيو. ٩- هن (قرآن) کان اهوئي ڦرندو آهي جيڪو ڦيرايل آهي.

١٠- اٽڪل سان ڳالهيون ڪرڻ وارا مارجي ويا. ١١- جيڪي غلفت ۾ وساري وينا آهن. ١٢- اهي پڇندا آهن ته بدلي جو ڏينهن ڪڏهن ٿيندو. ١٣- جنهن ڏينهن اهي باهه تي رکيا ويندا. ١٤- چڪو مزو پنهنجي شرارت جو هي آهي اها شيءِ جنهن کي اوهين جلد گهرندا هئا. ١٥- بيشڪ ڊڄڻ وارا باغن ۽ چشمن ۾ هوندا، ١٦- وٺي رهيا هوندا جيڪو ڪجهه سندن رب کين ڏنو. اهي ان کان اڳ ۾ چڱائي ڪرڻ وارا هئا. ١٧- اهي راتين جو ٿورو سمهندا هئا ١٨- ۽ صبح جي وقتن ۾ بخشش گهرندا هئا ١٩- ۽ سندن مال ۾ سوال ڪندڙ ۽ محتاج جو حصو هو.

٢٠- ۽ زمين ۾ نشانيون آهن يقين ڪرڻ وارن لاءِ ٢١- ۽ خود توهان جي اندر ۾. ڇا توهان ڏسو نه ٿا ٢٢- ۽ آسمان ۾ توهان جي روزي آهي ۽ اها شيءِ ۽ جنهن جو توهان کي واعدو ڏجي ٿو. ٢٣- پوءِ آسمان ۽ زمين جي رب جو قسم اها خبر سچي آهي. جهڙي طرح توهان ڳالهائيندا آهيو.

٢٤- ڇا توکي ابراهيم جي سڳورن مهمانن جي خبر پهتي. ٢٥- جڏهن

اُهي هن وٽ آيا. پوءِ کيس سلام ڪيائون. هن چيو توهان کي ٻه سلام آهي. هي ڪي اوپرا ماڻهو آهن. ٢٦- پوءِ هو پنهنجن گهروارن ڏانهن ويو ۽ هڪ ٿلهو گابو (پچائي) آندائين. ٢٧- پوءِ اُهو انهن کي ويجهو ڪيائين. هن چيو توهان چو نه ٿاکائو. ٢٨- پوءِ دل ۾ انهن کان ڊپ ڪيائين. انهن چيو ته نه ڊڄ ۽ ان کي هڪ داناءُ نينگر جي بشارت ڏنائون. ٢٩- پوءِ سندس زال ڪالهائيندي آئي پوءِ پنهنجو هٿ پيشاني تي هنيائين ۽ چوڻ لڳي ته ڪاڙي ٻيو سنڌ. ٣٠- انهن چيو تنهنجي رب ايئن ئي فرمايو آهي. بيشڪ اُهو حڪمت وارو ڄاڻيندڙ آهي.

☆ ٣١- ابراهيم چيو ته اي فرشتو! توهان جو کهڙو غرض آهي. ٣٢- انهن چيو اسان هڪ مجرم قوم (قوم لوط) ڏانهن موڪليا ويا آهيون. ٣٣- ته جيئن مٽن پکي متي جا پٿر وسايون. ٣٤- جيڪي نشان ڪيل آهن تنهنجي رب وٽ انهن ماڻهن لاءِ جيڪي حد کان لنگهي وڃڻ وارا آهن. ٣٥- پوءِ اُتي جيترا ايمان وارا هئا، انهن کي اسان ڪڍي ورتو. ٣٦- پوءِ اتي هڪ گهر کان سواءِ ٻيو ڪو مسلم گهر نه ڏٺوسون ٣٧- ۽ اسان ان ۾ هڪ نشاني ڇڏي آهي انهن ماڻهن لاءِ جيڪي ڏکوئيندڙ عذاب کان ڊڄندا آهن.

٣٨- ۽ موسيٰ جي (قصي) ۾ ٻه نشاني آهي جڏهن اسان هن کي فرعون وٽ پڏري دليل سان موڪليو هو. ٣٩- پوءِ هُن پنهنجي طاقت جي ڪري منهن موڙيو ۽ چيائين ته هي جادوگر آهي يا مجنون. ٤٠- تنهن ڪري اسان هن کي ۽ هن جي فوج کي پڪڙيو. پوءِ انهن کي سمنڊ ۾ اڇلايو ۽ اهو ملامت ڪيل ٿي ويو. ٤١- ۽ عاد ۾ ٻه نشاني آهي. جڏهن اسان انهن تي بي برڪتو واءُ موڪليو ٤٢- جو جنهن شيءِ تان ٻه گذري ان کي ذرو ذرو ڪري ڇڏي ٤٣- ۽ ثمود ۾ ٻه نشاني آهي، جڏهن انهن کي چيو ته ٿوري وقت لاءِ فائدو کٹي وٺو ٤٤- پوءِ

انهن پنهنجي رب جي حڪم کان سرڪشي ڪئي، تنهن ڪري انهن کي سخت ڪڙڪي اچي پڪڙيو ۽ اهي ڏسي رهيا هئا، ٤٥- پر اهي اٿي نه سگهيا ۽ نه پنهنجو بچاءُ ڪري سگهيا ٤٦- ۽ نوح جي قوم کي به انهن کان اڳ. بيشڪ اهي نافرمان ماڻهو هئا.

٤٧- ۽ اسان آسمان کي پنهنجي قدرت سان بڻايو ۽ اسان ڪشادو ڪندڙ آهيون ٤٨- ۽ زمين کي اسان وڇايو. پوءِ اسان ڇڱا وڇائيندڙ آهيون ٤٩- ۽ اسان هر شيءِ کي جوڙو جوڙو بڻايو، ته جيئن توهان غور ڪريو. ٥٠- پوءِ الله ڏانهن ڊوڙو. آئون سندس طرفان اوهان لاءِ پڌرو ڊيڄارينڊڙ آهيان ٥١- ۽ الله سان ڪو ٻيو معبود نه بڻايو. آئون سندس پاران اوهان لاءِ پڌرو ڊيڄارينڊڙ آهيان.

٥٢- اهڙي طرح جيڪي انهن کان اڳ هئا تن وٽ ڪو پيغمبر نه آيو جنهن کي انهن جادوگر يا مجنون نه چيو هجي. ٥٣- ڇا اهي هڪ ٻئي کي ان جي وصيت ڪندا آيا آهن، بلڪ اهي سرڪش ماڻهو آهن ٥٤- تنهن ڪري تون ڪائنس منهن موڙ توتي ڪو الزام نه آهي ٥٥- ۽ سمجهائيندو رهه، ڇاڪاڻ ته سمجهائڻ ايمان وارن کي نفعو ڏيندو آهي.

٥٦- ۽ مون جنن ۽ انسانن کي صرف پنهنجي عبادت ڪرڻ لاءِ پيدا ڪيو آهي. ٥٧- آئون انهن کان روزي نه ٿو گهران ۽ نه هي گهران ٿو ته هو مون کي کارائين. ٥٨- بيشڪ الله ئي روزي ڏيڻ وارو زورآور زبردست آهي. ٥٩- پوءِ جن ماڻهن ظلم ڪيو تن لاءِ سندن يارن جي سزا جهڙو عذاب آهي. پوءِ اهي جلدي نه ڪن، ٦٠- پوءِ منڪرن لاءِ خرابي آهي. سندن ان ڏينهن کان جنهن جو ڪين واعدو ڏنو ويجي ٿو.

سورة الطور-٥٢

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- قسم آهي طور جو ٢- ۽ قسم آهي لکيل ڪتاب جو ٣- ڪشادن ورقن ۾ ٤- ۽ آباد گهر جو ٥- ۽ مٿانهين ڇت جو ٦- ۽ اياماندڙ سمنڊ جو. ٧- بيشڪ تنهنجي رب جو عذاب ضرور ٽيٽو آهي. ٨- ان کي ڪوبہ ٽارڻ وارو نہ آهي. ٩- جنهن ڏينهن آسمان موج هٽي ڇُرندو ١٠- ۽ جبل هلڻ لڳندا، ١١- پوءِ خرابي آهي ان ڏينهن ڪوڙ پائيندڙن لاءِ ١٢- جيڪي اجاين ڳالهين ۾ راند ڪندا آهن. ١٣- جنهن ڏينهن اهي جهنم جي باھ ڏانهن ڌڪيا ويندا. ١٤- هي آهي اها باھ جنهن کي توهان ڪوڙو پائيندا هئا. ١٥- ڇا هي جادو آهي يا توهان کي نظر نہ ٿو اچي. ١٦- ان ۾ داخل ٿي وڃو. پوءِ توهان صبر ڪريو يا صبر نہ ڪريو. توهان لاءِ برابر آهي. توهان کي اهڙو ئي بدلو ڏنو پيو وڃي جيڪي توهان ڪندا هئا.

١٧- بيشڪ پرهيزگار ماڻهو باغن ۽ نعمتن ۾ هوندا. ١٨- جيڪي شيون کين سندن رب ڏنيون آهن انهن تي خوش هوندا ۽ انهن جي رب کين دوزخ جي عذاب کان بچائي ورتو. ١٩- کائو ۽ پيئو مزي سان پنهنجن عملن جي بدلي ۾. ٢٠- هڪ ٻئي جي برابر وڇايل تختن تي ٽيڪ ڏئي وينا هوندا ۽ اسان وڏين اکين وارين حورن سان کين پرٽائيندا سون.

٢١- ۽ جن ماڻهن ايمان آندو ۽ سندن اولاد بہ انهن جي راھ تي ايمان سان گڏ هليو تن سان سندن اولاد کي بہ اسان ملائيندا سون ۽ سندن عملن مان ڪجھ بہ نہ گهٽائيندا سون. هر ماڻهو پنهنجي ڪمائي ۾ قائل آهي ٢٢- ۽ اسان انهن جي پسند جا ميوا ۽ گوشت کين پيا ڏيندا سون. ٢٣- اُتي شراب جا پيالا هڪ

ٻئي کان پيا وٺندا جنهن ۾ نڪي اجائي ٻڪ ٻڪ ۽ نہ گناھ ۾ پوڻ ھوندو. ٢٤- ۽ سندن خدمت ۾ نينگر پيا ايندا ويندا، جڙ اُھي حفاظت سان رکيل موتي آھن. ٢٥- اھي ھڪ ٻئي ڏانھن متوجھ ٿي ڳالھيون ڪندا. ٢٦- اُھي چوندا تہ اسان ان کان اڳ پنھنجن گھرن ۾ ڊڄندا رھندا ھئاسون. ٢٧- پوءِ اللّٰہ اسان تي فضل ڪيو ۽ اسان کي دوزخ جي عذاب کان بچايو. ٢٨- اسان ھن کان اڳ ڪيس (اللّٰہ کي) سڏيندا ھئاسون. بيشڪ ھو احسان ڪندڙ مھربان آھي.

٢٩- پوءِ تون نصيحت ڪندو رھ پنھنجي رب جي فضل سان، نہ تون ڪاھن آھين ۽ نہ مجنون. ٣٠- ڇا اھي چوندا آھن تہ ھي ھڪ شاعر آھي. اسان ان تي زماني جي ڦيرگھير جا منتظر آھيون. ٣١- چؤ تہ انتظار ڪريو، آئون بہ توھان سان گڏ انتظار ڪندڙ آھيان. ٣٢- ڇا کين سندن عقل اھو سيکاري ٿو يا اھي سرڪش ماڻھو آھن. ٣٣- ڇا اھي چون ٿا تہ ھن قرآن کي پاڻ ٻڌايو آھي، بلڪ اھي ايمان نہ ٿا آڻڻ چاھين. ٣٤- پوءِ ھو ان جھڙو ڪو ڪلام آڻين جيڪڏھن اھي سچا آھن.

٣٥- ڇا اھي ڪنھن خالق جي بغير پيدا ٿي ويا آھن يا ھو خود ئي خالق آھن. ٣٦- ڇا زمين ۽ آسمان کي انھن پيدا ڪيو آھي. بلڪ اھي يقين نہ ٿا رکن. ٣٧- ڇا انھن وٽ تنھنجي رب جا خزانا آھن يا اھي داروغا آھن. ٣٨- ڇا انھن وٽ ڪا ڏاڪڻ آھي جنھن تي اھي (چڙھي) ڳالھايون ٻڌي وٺندا آھن، پوءِ انھن مان ٻڌندڙ ڪو پڌرو دليل آڻي، ٣٩- ڇا اللّٰہ جي لاءِ ڌيئرون آھن ۽ توھان لاءِ پٽ.

٤٠- ڇا تون انھن کان اجورو گھرين ٿو جو اھي چٽي جي بار ھيٺ ڊٻجي رھيا آھن. ٤١- ڇا انھن وٽ غيب جو (علم) آھي جو اھي لکندا آھن. ٤٢- ڇا اُھي ڪا تدبير ڪرڻ چاھين ٿا. پوءِ انڪار ڪرڻ وارا پاڻ ئي ان تدبير

۾ گرفتار ٿيندا. ڇا ٤٣- الله کان سواءِ انهن جو کو ٻيو معبود آهي الله پاڪ آهي ان کان جن کي هو ساٽس شريڪ ڪندا آهن.

٤٤- ۽ جيڪڏهن اهي آسمان ما کو ٽڪرو ڪرندي ڏسندا تہ هو چوندا تہ هي گهاٽو ڪڪر آهي. ٤٥- پوءِ انهن کي ڇڏي ڏي ايستائين جو هو پنهنجو اهو ڏينهن ڏسن جنهن ۾ سندن هوش خطا ٿي ويندا. ٤٦- جنهن ڏينهن سندن تبديرون کين ڪجهہ ڪم نہ ايندیون ۽ نہ کين کا مدد ملندي ٤٧- ۽ ظالمن لاءِ ان کان سواءِ بہ عذاب آهي، پر انهن مان اڪثر نہ ٿا ڄاڻن.

٤٨- ۽ تون صبر سان پنهنجي رب جي فيصلي جو انتظار ڪر. بيشڪ تون اسان جي نگاهہ ۾ آهين ۽ پنهنجي رب جي حمد سان گڏ سندس تسبيح ڪر جنهن مهل تون اٿين ٿو ٤٩- ۽ رات جو بہ ان جي تسبيح ڪر ۽ ستارن جي لهڻ جي وقت بہ.

سورة النجم-٥٣

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- ستاري جو قسم آهي جڏهن هو لهي ٿو. ٢- توهان جو سنگتي نہ پليو آهي ۽ نہ بي راهہ ٿيو آهي ٣- ۽ هو پنهنجي جيءَ سان نہ ٿو ڳالهائي. ٤- هي هڪ وحي آهي جيڪا ان تي موڪلي ويندي آهي. ٥- ان کي زبردست قوت واري سيکاريو آهي، ٦- جيڪو زور وارو آهي. ٧- پوءِ اهو سڌو ٻيٺو ۽ هو آسمان جي مٿانهين ڪناري تي هو، ٨- پوءِ هو ويجهو ٿيو، ٩- پوءِ هيٺ لٿو، پوءِ ٻن ڪمانن جيترو يا ان کان بہ گهٽ فاصلو رهجي ويو، ١٠- پوءِ الله وحي ڪيو پنهنجي ٻانهي ڏانهن جيڪو وحي ڪيو. ١١- رسول ڪوڙ نہ ڄاتو جيڪو رسول جي دل ڏٺو. ١٢- جيڪي پيغمبر ڏسندو آهي تنهن ۾ ان سان

جهڪڙو ڇو ڪندا آهيو ١٣- ۽ ان ٻيو ٻيرو ٻه ان کي لهندي ڏٺو هو ١٤- سدرة المنتهيٰ وٽ. ١٥- ان وٽ ئي آرام سان رهڻ جو بهشت آهي. ١٦- جنهن مهل سدرت تي ڇائنجي رهيو هو، جيڪو ڪجهه ڇائنجي رهيو هو. ١٧- (پيغمبر جي) نه ڪي اک لڙي ۽ نه ڪي حد کان لنگهي. ١٨- هن پنهنجي رب جون وڏيون نشانيون ڏٺيون.

١٩- ٻلا توهان لات ۽ عزيٰ کي ڏٺو اٽو ڇا ٢٠- ۽ ٽئين منات کي ٻه. ٢١- ڇا توهان لاءِ پٽ آهن ۽ الله لاءِ ڏيئرون ٢٢- هي تمام ٻي ڍنگي تقسيم آهي. ٢٣- اهي رڳو نالا آهن جيڪي توهان ۽ توهان جي ابن ڏاڏن رکيا آهن. الله انهن جي حق ۾ ڪو دليل نازل نه ڪيو آهي. اهي رڳو گمان جي پيروي ڪري رهيا آهن ۽ جيڪو سندن نفس چاهي. حالانڪ انهن وٽ سندن رب طرفان هدايت آئي آهي. ٢٤- ڇا انسان کي اهو سڀ ڪجهه ملي ٿو جيڪو هو چاهي، ٢٥- پوءِ الله جي اختيار ۾ آهي آخرت ۽ دنيا.

٢٦- ۽ آسمانن ۾ ڪيترائي فرشتا آهن جن جي سفارش ڪجهه ٻه ڪم نه ٿي اچي سگهي، پر ان کان پوءِ جو الله اجازت ڏي جنهن کي هو چاهي ۽ پسند ڪري. ٢٧- بيشڪ جيڪي ماڻهو آخرت تي ايمان نه ٿا رکن، اهي فرشتن کي عورتن جا نالا ڏيندا آهن. ٢٨- حالانڪ انهن وٽ ان جو ڪو دليل نه آهي اُهي رڳو گمان تي هلي رهيا آهن ۽ گمان حقيقت کي سجاڻڻ ۾ ڪنهن ٻه ڪم جو نه آهي. ٢٩- پوءِ تون اهڙي ماڻهو کان منهن موڙ جنهن اسان جي نصيحت کان منهن ڦيرايو ۽ جيڪو دنيا جي حياتي کان سواءِ ٻيو ڪجهه نه چاهي سندن سمجهه جي پڄاڻي بس ايستائين آهي، ٣٠- تنهنجو رب چڱي طرح ڄاڻي ٿو ته ڪير ان جي واٽ کان ڀٽڪيل آهي ۽ هو ان کي ٻه ڄاڻي ٿو جيڪو سڌي واٽ تي آهي.

٣١- ۽ الله ئي جو آهي جيڪو ڪجھ آسمانن ۾ آهي ۽ جيڪو ڪجھ زمين ۾ آهي، تہ جيئن هو بدلو ڏي بچڑا ڪم ڪرڻ وارن کي سندن عملن جو ۽ بدلو ڏي چڱائي وارن کي سندن چڱاين جو، ٣٢- جيڪي وڏن گناهن کان ۽ بي حيائي کان بچندا آهن، سواءِ ڪجھ ننڍين خطائن جي. بيشڪ تنهنجي رب جي بخشش تمام وسيع آهي. هو توهان کي چڱي طرح ڄاڻي ٿو، جڏهن هن توهان کي زمين مان پيدا ڪيو ۽ جڏهن توهان پنهنجي مائرن جي پيٽ ۾ جنين (ڪچڑا ٻار) جي شڪل ۾ هئا. تنهن ڪري توهان پاڻ کي مقدس نہ سمجھو. هو پرهيزگارن کي چڱي طرح ڄاڻي ٿو.

٣٣- ڇا تو ان ماڻهو کي ڏٺو جنهن منهن موڑيو. ٣٤- ٿورو مال ڏنائين ۽ سخت دل ٿيو. ٣٥- ڇا ان وٽ غيب جو علم آهي، پوءِ هو (سپ ڪجھ) ڏسي رهيو آهي، ٣٦- ڇا هن کي خبر نہ پهتي ان ڳالھ جي جيڪا موسيٰ جي صحيفن ۾ آهي ٣٧- ۽ ابراهيم جي جنهن پنهنجو قول پورو ڪيو، ٣٨- ڪو بار کڻندڙ ڪنهن ٻئي جو بار نہ کڻندو ٣٩- ۽ انسان لاءِ اهوئي آهي جيڪو هن ڪمايو ٤٠- ۽ سندس ڪمائي جلد ڏٺي ويندي، ٤١- پوءِ کيس پورو بدلو ڏنو ويندو ٤٢- ۽ تنهنجي رب ڏانهن ئي موٽڻ آهي.

٤٣- بيشڪ اهو ئي کلائي ۽ روئاري ٿو ٤٤- ۽ اهو ئي ماري ٿو ۽ جيئاري ٿو ٤٥- ۽ ان ئي نر ۽ مادي جوڙو جوڙو پيدا ڪيو. ٤٦- هڪ ڦڙي مان جڏهن ٽپڪايو وڃي ٤٧- ۽ ان تي لازم آهي ٻيو پيرو پيدا ڪرڻ ٤٨- ۽ ان ئي دولت ڏني ۽ آسودو ڪيو ٤٩- ۽ اهوئي شعريٰ جو رب آهي.

٥٠- ۽ الله ئي پهرين عاد کي ناس ڪيو ٥١- ۽ ثمود کي. پوءِ ڪنهن کي باقي نہ ڇڏيائين ٥٢- ۽ نوح جي قوم کي ان کان اڳ. بيشڪ اهي نهايت ظالم ۽ حد کان لنگهيل هئا ٥٣- ۽ اونڌين ٽيل وسندين کي بہ اڇلايائين،

٥٤- پوءِ ان کي ڏکيو جنهن ڏکيو. ٥٥- پوءِ تون (اي انسان) پنهنجي رب جي نعمتن مان کهڙي ڀر شڪ ڪندين.

٥٦- هي ڊيڄارڻ وارو آهي، اڳين ڊيڄارڻ وارن وانگر. ٥٧- ويجهي اچڻ واري ويجهي اچي وئي. ٥٨- الله کان سواءِ ان کي ڪو هٽائڻ وارو ڪونهي. ٥٩- ڇا توهان ان ڳالهه کان تعجب ڪندا آهيو ٦٠- ۽ توهان کلندا آهيو ۽ روئندا نه آهيو ٦١- ۽ توهان راند ڪندڙ آهيو. ٦٢- پوءِ الله کي سجدو ڪريو ۽ (ان جي ئي) عبادت ڪريو.

سورة القمر-٥٤

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- قيامت ويجهي اچي وئي ۽ چند چيرجي پيو ٢- ۽ اهي ڪا به نشاني ڏسندا ته منهن موڙيندا ۽ چوندا ته هي جادو آهي، جيڪو اڳين کان هلندو پيو اچي ٣- ۽ انهن ڪوڙو ڇاتو ۽ پنهنجن خواهشن جي پيروي ڪئي ۽ هر ڪم جو وقت مقرر آهي ٤- ۽ کين اُهي خبرون پهچي چڪيون آهن جن ۾ گهٽي عبرت آهي، ٥- وڏي حڪمت به آهي، پر ڊيڄارڻ کين فائدو نه ٿو ڏي. ٦- تنهن ڪري انهن کان منهن موڙ. جنهن ڏينهن سڏيندڙ هڪ ناگوار شيءِ ڏانهن سڏيندو، ٧- پنهنجن جهڪيل اکين سان قبرن مان ايئن نڪرندا ڄڻ اهي پکڙيل مڪڙ آهن، ٨- سڏيندڙ ڏانهن ڊوڙندا ويندا، منڪر چوندا هي ڏينهن وڏو سخت آهي.

٩- انهن کان اڳ ۾ نوح جي قوم ڪوڙو پائيو. انهن اسان جي ٻانهي کي ڪوڙو ڇاتو ۽ چيائون ته ديوانو آهي ۽ کيس جهڪيو ويو. ١٠- پوءِ هن پنهنجي رب کي سڏيو ته آئون هيٺو آهيان تنهن ڪري تون بدلو وٺ. ١١- پوءِ

اسان آسمان جا دروازا گھٽي وهندڙ پاڻي سان ڪولي ڇڏيا ١٢- ۽ زمين جا چشما جاري ڪيا. پوءِ سمورو پاڻي گڏ ٿيو جنهن ڪم لاءِ (اُهو) مقرر هو. ١٣- ۽ اسان ڪيس هڪ تختن ۽ ميخن واري تي سوار ڪيو. ١٤- اها اسان جي اکين آڏو هلندي رهي ان شخص جو بدلو ونڊ لاءِ جنهن جي ناقدري ڪئي وئي ١٥- ۽ ان کي اسان نشاني طور ڇڏي ڏنو. پوءِ ڪير آهي سوچڻ وارو، ١٦- پوءِ ڪهڙو هو منهنجو عذاب ۽ منهنجو ڊيڄارڻ ١٧- ۽ اسان قرآن کي نصيحت لاءِ آسان ڪيو آهي، پوءِ آهي ڪو نصيحت حاصل ڪرڻ وارو.

١٨- ۽ عاد ڪوڙو پائنيو، پوءِ ڪهڙو هو منهنجو عذاب ۽ منهنجو ڊيڄارڻ. ١٩- اسان انهن تي هڪ سخت هوا نياڳي ڏينهن ۾ متن موڪلي، ٢٠- جنهن ماڻهن کي پٽي اڇلايو جڙ ٽ اهي پاڙان پٽيل ڪجي جا ٽڙ آهن، ٢١- پوءِ ڪهڙو هو منهنجو عذاب ۽ منهنجو ڊيڄارڻ ٢٢- ۽ اسان قرآن کي نصيحت لاءِ آسان ڪيو، ٽ ڪير آهي نصيحت حاصل ڪرڻ وارو.

٢٣- ثمود ڊيڄاريندڙن کي ڪوڙو پائنيو. ٢٤- پوءِ انهن چيو ڇا اسان پنهنجي ئي قوم جي هڪ ماڻهو جي چوڻ تي هلون. اسين انهيءَ مهل ضرور گمراهي ۽ چريائي ۾ هونداسون. ٢٥- ڇا اسان سيني مان ان تي نصيحت نازل ٿي آهي، بلڪ هو ڪوڙو آهي، پاڻ کي پڏائيندڙ آهي، ٢٦- سياڻي اهي ڄاڻي ونڊندا ٽ ڪوڙو ڪير آهي ۽ پڏائيندڙ ڪير. ٢٧- اسان ڏاڇي کي موڪلڻ وارا آهيون سندس آزمائش لاءِ. پوءِ تون انهن جو انتظار ڪر ۽ صبر ڪر ٢٨- ۽ کين خبردار ڪر ٽ پاڻي سندن وچ ۾ ورهايل آهي، هرڪو واري تي حاضر ٿئي. ٢٩- پوءِ انهن پنهنجي ماڻهو کي سڏيو، پوءِ ان وار ڪيو ۽ ڏاڇي کي ڪٽي ڇڏيائين. ٣٠- پوءِ ڪهڙو هو منهنجو عذاب ۽ منهنجو ڊيڄارڻ. ٣١- پوءِ اسان انهن تي هڪ ڏهڪاءُ (رڙ) موڪليو. پوءِ اهي لتاڙيل لوڙهي وانگر

ٽي رهجي ويا ٣٢- ۽ اسان قرآن کي نصيحت لاءِ آسان ڪيو. پوءِ آهي ڪو نصيحت حاصل ڪرڻ وارو.

٣٣- لوط جي قوم ڊيڄاريندڙ کي ڪوڙو ڄاتو. ٣٤- اسان انهن تي پٿر وسائڻ واري هوا موڪلي رڳو لوط جي گهر وارا ان کان بچيا. اسان انهن کي بچائي ورتو اسر جي وقت پنهنجي فضل سان. ٣٥- اسان اهڙي طرح بدلو ڏيندا آهيون ان کي جيڪو شڪر ڪري ٣٦- ۽ لوط کين اسان جي پڪڙ کان ڊيڄاريو. پوءِ انهن ڊيڄارڻ جي ڪري تڪرار ڪيو ٣٧- ۽ انهن سندس مهمانن کي ان کان ونڊ لاءِ چڪتاٽ ڪئي. پوءِ اسان سندن اکين کي وڃايوسون تہ چکو منهنجو عذاب ۽ منهنجو ڊيڄارڻ ٣٨- ۽ صبح سوير انهن تي عذاب پهتو جيڪو مقرر هو. ٣٩- هاڻي چکو منهنجو عذاب ۽ منهنجو ڊيڄارڻ ٤٠- ۽ اسان قرآن کي نصيحت لاءِ آسان ڪيو پوءِ ڪو آهي نصيحت حاصل ڪرڻ وارو.

٤١- ۽ فرعون جي قوم وٽ ڊيڄارڻ وارا آيا. ٤٢- انهن اسان جي سيني نشانين کي ڪوڙو ڄاتو، تنهن ڪري اسان انهن کي هڪ غالب ۽ قوت واري جي پڪڙ وانگر پڪڙيو.

٤٣- ڇا توهان جا منڪر انهن ماٺهن کان بهتر آهن يا توهان لاءِ آسماني ڪتابن ۾ معافي لکي وئي آهي. ٤٤- ڇا اهي چوندا آهن تہ اسان اهڙي جماعت آهيون جيڪا غالب رهڻ واري آهي. ٤٥- جلد ئي هي جماعت شڪست کائيندي ۽ پٺي ڦيرائي ڀڄندي ٤٦- بلڪ قيامت سندن وعدي جو وقت آهي ۽ قيامت ڏاڍي سخت ۽ تمام ڪڙِي شيءِ آهي. ٤٧- بيشڪ ڏوهاري ماٺهو گمراهي ۽ چريائپ ۾ آهن. ٤٨- جنهن ڏينهن اُهي منهن پر باهه ۾ گهليا ويندا. (چئبو) چکو مزو باهه جو.

٤٩- اسان هر شيءِ کي هڪ مقرر اندازي سان بٽايو آهي ٥٠- ۽ اسان

جي حڪم جي بجا آوري رڳو اڪ ڇنڀ وانگر آهي ٥١- ۽ توهان جهڙيون ڪيتريون ئي ٽوليون هلاڪ ڪري ڇڏيون سين، پوءِ آهي ڪو نصيحت وٺڻ وارو ٥٢- ۽ جيڪو ڪجھ انهن ڪيو سڀ ڪتاب ۾ لکيل آهي ٥٣- ۽ هر ننڍي وڏي ڳالھ لکيل آهي. ٥٤- بيشڪ ڊڄڻ وارا باغن ۽ نهرن ۾ هوندا. ٥٥- اُهي سچي مجلس ۾ قدرت واري بادشاھ وٽ رهندا.

سورة الرحمٰن-٥٥

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- رحمان- ٢- قرآن سيکاريو. ٣- ان انسان کي پيدا ڪيو. ٤- ان کي ڳالهائڻ سيکاريو. ٥- سج ۽ چند لاءِ هڪ حساب آهي ٦- ۽ ستارا ۽ وڻ سجدو ڪندا آهن ٧- ۽ هن آسمان کي بلند ڪيو ۽ ان ساهمي رکي، ٨- تہ جيئن توهان تور ۾ زيادتي نہ ڪريو ٩- ۽ انصاف سان ساهمي سڌي رکو ۽ تور ۾ نہ گھٽايو.

١٠- ۽ هن ماڻھن لاءِ زمين کي پکيڙيو. ١١- ان ۾ ميوا آهن ۽ کجين جا گوشا ٿهن ۾ بند آهن ١٢- ۽ بُھ وارا ان ۾ آهن ۽ خوشبو وارا گل ۾. ١٣- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ. ١٤- ان انسان کي پيدا ڪيو ٺڪر جهڙي وڃندڙ مٽي مان ١٥- ۽ ان جنن کي باھ جي ڄيي (شعلي) مان پيدا ڪيو. ١٦- پوءِ توهين پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ. ١٧- هو مالڪ آهي ٻنهي اوپرن جو ۽ ٻنهي اولهن جو. ١٨ پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ. ١٩- هن ۾ دريا وهايا جيڪي پاڻ ۾ گڏجي وهن، ٢٠- ٻنهي جي وچ ۾ اوٽ آهي جو هڪ ٻئي جي حد نٽا ٽپن. ٢١- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ. ٢٢- انهن ٻنهي مان موتي ۽

مرجان نڪرندا آهن ٢٣- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ. ٢٤- ۽ ان ئي جا آهن جهاز سمنڊ ۾ بيٺل جبلن وانگر اوچا. ٢٥- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ.

٢٦- جيڪو به زمين تي آهي سو فنا ٿيڻ وارو آهي ٢٧- ۽ تنهنجي رب جي ذات باقي رهندي، عظمت واري ۽ عزت واري. ٢٧- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ. ٢٨- ان ئي ڪان گهرندا آهن جيڪي آسمانن ۽ زمين ۾ آهن. ٢٩- سڀ ڪنهن ڏينهن اُهو ڪم ۾ آهي. ٣٠- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ. ٢٦-٣٠

٣١- اسان جلد ئي فارغ ٿيڻ وارا آهيون توهان جي (حساب) لاءِ، اي ٻئي ڳرا قافلا! ٣٢- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ. ٣٣- اي جنن ۽ انسانن جا گروهه جيڪڏهن توهان کان ٽي سگهي ته توهان آسمانن ۽ زمين جي حدن مان نڪري ويجو ته نڪري ويجو. توهان نه ٽا نڪري سگهو بغير وڏي زور جي. ٣٤- پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ. ٣٥- توهان تي باهه جا شعلا ۽ دونهون موڪليو ويندو، پوءِ توهان پنهنجو بچا نه ڪري سگهندو. ٣٦- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ.

٣٧- پوءِ جڏهن آسمان ڦاٽندو ته چمڙي وانگر سرخ ٽي پوندو. ٣٨- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ. ٣٩- پوءِ ان ڏينهن ڪنهن انسان يا جن کان سندس گناهه بابت نه پڇيو ويندو. ٤٠- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ. ٤١- ڏوهاري پنهنجن شڪلين مان سڃاتا ويندا، پوءِ ڪين پيشاني جي وارن ۽

پيرن کان پڪڙيو ويندو. ٤٢- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ. ٤٣- هي جهنم آهي جنهن کي گنهگارن ڪوڙ پائنيو. ٤٤- هو ان جي وچ ۾ ٺهڪندر پاڻي ۾ پيا ڦرندا. ٤٥- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ.

٤٦- جيڪو شخص پنهنجي رب آڏو بيهڻ کان ڊنو ان لاءِ ٻہ باغ آهن. ٤٧- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ. ٤٨- ٻئي باغ گهاٽا ٽارين وارا آهن. ٤٩- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ. ٥٠- انهن ۾ ٻہ چشما وهن ٿا. ٥١- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ. ٥٢- ٻنهي باغن ۾ هر ميوي جون ٻہ جنسون آهن. ٥٣- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ. ٥٤- اهڙن وڇاڻن تي وهاڻن تي ٽيڪ ڏئي ويٺا هوندا جن جا استر پٽ (ريشم) جا هوندا ۽ ٻنهي باغن جو ميوو جهڪيل هوندو. ٥٥- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ. ٥٦- انهن ۾ هيٺ نگاهہ ڪرڻ واريون عورتون هونديون جن کي انهن کان اڳ نہ کي ڪنهن ماڻهو ۽ نہ کي جن ڇُهيو آهي. ٥٧- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ. ٥٨- اهي اهڙيون هونديون جڻ ياقوت ۽ مرجان. ٥٩- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ. ٦٠- پلائي جو بدلو پلائي ڪان سواءِ ٻيو ڇا آهي. ٦١- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ.

٦٢- ۽ انهن ٻن باغن ڪان سواءِ ٻيا ٻہ باغ آهن. ٦٣- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ. ٦٤- ٻئي ڏاڍا ڇهڪ ساوا آهن. ٦٥- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار

ڪندؤ. ٦٦- انهن ۾ ٻه چشما آهن جيڪي ڦوهارن وانگر (وهندڙ) هوندا. ٦٧- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ. ٦٨- انهن ۾ ميوا ۽ ڪجون ۽ ڏاڙهون هوندا. ٦٩- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ. ٧٠- انهن ۾ تمام سهڻيون ۽ سڳوريون عورتون هونديون. ٧١- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ. ٧٢- حورون خيمن ۾ رهڻ واريون، ٧٣- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ. ٧٤- انهن کي انهن (بهشتين) کان اڳ نہ ڪي ماڻهو ۽ نہ ڪي ڪنهن جن ڇهيو آهي. ٧٥- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ. ٧٦- سبز وهاڻن ۽ نهايت نادر ۽ نفيس غالیچن تي ٽيڪ ڏئي وينل هوندا. ٧٧- پوءِ توهان پنهنجي رب جي ڪهڙين ڪهڙين نعمتن جو انڪار ڪندؤ. ٧٨- وڏو بابرڪت آهي تنهنجي رب جو نالو وڏائي وارو ۽ عظمت وارو.

سورة الواقعة٥٦

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- جڏهن ٽيڙ واري ٽي پوندي. ٢- جنهن جي اچڻ ۾ ڪوبہ ڪوڙ نہ آهي. ٣- اها جهڪي ڪرڻ واري آهي، بلند ڪرڻ واري آهي. ٤- جڏهن زمين سخت ڏوڏبي ٥- ۽ جبل ٽٽي ذرا ذرا ٽي ويندا. ٦- پوءِ اُهي اڏاريل دز وانگر ٽيندا. ٧- ۽ توهان ٽي ٽوليون ٽي ويندؤ.

٨- پوءِ ساڄي پاسي وارا، ڪهڙا نہ چگا هوندا. ساڄي پاسي وارا. ٩- ۽ کاٻي پاسي وارا ڪهڙا تہ بدحال هوندا. کاٻي پاسي وارا. ١٠- ۽ اڳتي وڌي وڃڻ وارا تہ اڳتي ئي وڌي وڃڻ وارا آهن. ١١- اهي مقرب آهن. ١٢- نعمتن

وارن باغن ۾ هوندا ١٣- گهٽا پهرين مان هوندا ١٤- ۽ ٿورا پوئين مان. ١٥- (سون سان) اُٽيل تختن تي ١٦- هڪ ٻئي جي آمهون سامهون ٽيڪ ڏئي وينل هوندا. ١٧- هميشہ رهڻ وارا نينگر انهن وٽ پيا ايندا ويندا. ١٨- آب خورن ۽ ڪوزن سان ۽ صاف شراب مان (پريل) پيالا ١٩- ڪٽي ان سان نہ متي ۾ سور پوندو ۽ نہ عقل ۾ فتور ايندو ٢٠- ۽ ميوا جيڪي پسند ڪن ٢١- ۽ پکين جو گوشت جنهن قسم مان گهرن ٢٢- ۽ وڏين اکين واريون حورون ٢٣- ڇڻ ڏکيل موتين جا داڻا. ٢٤- جيڪي عمل ڪيائون تنهن جي بدلي ۾ ٢٥- اُتي هو نہ ڪا اجائي بڪ ۽ نہ گناهہ جي ڳالهہ ٻڌندا. ٢٦- پر هرڪو سلام سلام پيو چوندو.

٢٧- ۽ ساڄي پاسي وارا، ڪهڙي (چڱي) حال ۾ هوندا. ٢٨- بنا ڪنڊن وارين ٻيرن ۾ ٢٩- ۽ ڦر سان ڀريل ڪيلن ۾ ٣٠- ۽ ڊگهن پاڇن ۾ ٣١- ۽ (هيٺ) وهندڙ پاڻي ۾ ٣٢- ۽ گهٽن ميون ۾ ٣٣- جيڪي نہ ڪٽندا ۽ نہ ڪا (ڪين) روڪ ٽوڪ هوندي ٣٤- ۽ اوچا وڇاڻا. ٣٥- اسان انهن عورتن کي هڪ خاص نمونو تي پيدا ڪيو آهي. ٣٦- پوءِ ڪين ڪنواريون ٻڻايوسون، ٣٧- من موهيندڙ ۽ هم عمر ٣٨- ساڄي پاسي وارن لاءِ ٣٩- گهٽي جماعت پهرين مان آهي ٤٠- ۽ گهٽي جماعت پوئين مان آهي.

٤١- ۽ کاٻي پاسي وارا ڪهڙا بُرا آهن. ٤٢- کاٻي پاسي وارا باهہ ۾ ۽ ٿهڪندڙ پاڻي ۾ هوندا ٤٣- ۽ ڪاري دونهين جي پاڇي ۾ هوندا. ٤٤- نہ ٺڏو ۽ نہ عزت وارو. ٤٥- بيشڪ اهي ان کان اڳ ۾ آسوده هئا ٤٦- ۽ وڏي گناهہ تي اصرار ڪندا هئا ٤٧- ۽ چوندا هئا جڏهن اسان مري ويندا سون ۽ اسان متي ۽ هڏا ٿي ويندا سون تہ ڇا اسان وري اٿاريا ويندا سون ٤٨- ۽ ڇا اسان جا اڳيان ابا ڏاڏا ب. ٤٩- چؤ اڳيان ۽ پويان وارا ٥٠- سيئي هڪ مقرر ڏينهن جي وقت

گڏ ڪيا ويندا. ٥١- پوءِ اوهين اي گمراهو (۽) ڪوڙ ڀائيندڙو! ٥٢- اوهين ٿوهر جي وڻ مان کائيندو. ٥٣- پوءِ ان سان پنهنجو پيٽ پريندو. ٥٤- پوءِ مٽان ٺهڪندڙ پاڻي پيئندو. ٥٥- پوءِ ايجايل اڻن وانگر پيئندو. ٥٦- اها سندن مهماني هوندي انصاف جي ڏينهن.

٥٧- اسان توهان کي پيدا ڪيو آهي، پوءِ (وري جيارڻ کي) ڇو نه سچ ڀائيندا آهيو. ٥٨- ڇا توهان غور ڪيو ان شيءِ تي جيڪا (مني) ٽپڪائيندا آهيون. ٥٩- ڇا توهان ان (ٻار) کي خلقيو ٿا يا اسان خلقڻ وارا آهيون. ٦٠- اسان توهان ۾ موت مقرر ڪيو آهي ۽ اسان ان کان عاجز نه آهيون. ٦١- جو توهان جي جاءِ تي توهان جهڙا پيدا ڪريون ۽ توهان کي اهڙي (صورت) ۾ پيدا ڪريون، جنهن کي توهان ڄاڻندا ئي نه هجو ٦٢- ۽ توهان پهرين پيدائش کي ڄاڻو ٿا. پوءِ ڇو نصيحت نه ٿا وٺو. ٦٣- ڇا توهان غور ڪيو ان شيءِ تي جيڪا توهان پوکيندا آهيو. ٦٤- ڇا توهان ان کي ڦٽائيندا آهيو يا اسين ڦٽائڻ وارا آهيون. ٦٥- جيڪڏهن اسان گهرون ته ان کي ذرو ذرو ڪري ڇڏيون. پوءِ توهان ڪالهيون ڪندا رهجي ويو ٦٦- ۽ چؤ ته اسان ٽوٽي ۾ پئجي ويا سون، ٦٧- بلڪ اسان بلڪل محروم ٿي ويا سون. ٦٨- ڇا توهان غور ڪيو ان پاڻي تي جيڪو توهان پيئندا آهيو. ٦٩- ڇا توهان ان کي ڪڪرن مان لاهيندا آهيو ٧٠- يا اسان هيٺ لاهڻ وارا آهيون. جيڪڏهن اسان گهرون ته ان کي سخت کارو ڪري ڇڏيون، پوءِ توهان شڪر ڇو نه ٿا ڪريو. ٧١- ڇا توهان غور ڪريو ٿا. ان باهه تي جيڪا توهان ٻاريندا آهيو، ٧٢- ڇا توهان پيدا ڪيو آهي ان جي وڻ کي يا اسان پيدا ڪرڻ وارا آهيون، ٧٣- اسان ان (وڻ) کي نصيحت بٽايو آهي ۽ مسافرن جي فائدي جي هڪ شيءِ، ٧٤- تنهن ڪري تون پنهنجي عظيم رب جي نالي جي تسبيح ڪر.

٧٥- پوءِ آئون قسم کٹان ٿو تارن جي ڪرڻ جي جاءِ جو ٧٦- ۽ جيڪڏهن توهان غور ڪريو تہ اُهو تمام وڏو قسم آهي. ٧٧- بيشڪ هي هڪ عزت وارو قرآن آهي. ٧٨- هڪ محفوظ ڪتاب ۾ ٧٩- ان کي اُهي ڇهندا آهن جيڪي پاڪ بٹايا ويا آهن. ٨٠- نازل ڪيل آهي رب العالمين طرفان. ٨١- پوءِ ڇا توهان ان ڪلام سان بي پرواهي ٹا ڪريو ٨٢- ۽ توهان پنهنجو حصو اهوئي رکو ٹا جو ان کي ڪوڙو ٹا سمجهو.

٨٣- پوءِ ڇو نہ جنهن مهل ساهہ نڙگهٹ وٽ پهچي ٿو ٨٤- ۽ توهان انهي مهل ڏسي رهيا هوندا آهيو ٨٥- ۽ اسان توهان جي نسبت ان ماٹهو جي ويجها هوندا آهيون، پر توهان نہ ٹا ڏسو. ٨٦- پوءِ ڇو نہ، جيڪڏهن توهان لاچار نہ آهيو ٨٧- تہ روح کي ڇو نہ ٹا واپس موٹايو، جيڪڏهن توهان سچا آهيو. ٨٨- پوءِ جيڪڏهن اهو مقرب ٻانهن مان هوندو.

٨٩- تہ راحت آهي ۽ چڱي روزي آهي ۽ نعمتن جا باغ آهن ٩٠- ۽ جيڪڏهن اُهو ساڃي پاسي وارن مان هوندو ٩١- تہ تنهنجي لاءِ سلامتي آهي. جو تون ساڃي پاسي وارن مان آهين ٩٢- ۽ جيڪڏهن اهو ڪوڙ پائيندڙن گمراهن مان هوندو ٩٣- تہ ٹهڪندڙ پاڻي سان مهماني آهي ٩٤- ۽ جهنم ۾ داخل ٹيڻ آهي. ٩٥- بيشڪ هي برحق خبر آهي. ٩٦- تنهن ڪري تون پنهنجي عظيم رب جي نالي جي تسبيح ڪر.

سورة الحديد-٥٧

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- الله جي تسبيح ڪندي آهي هر شيءِ جيڪا آسمانن ۽ زمين ۾ آهي ۽ اُهو غالب حڪمت وارو آهي. ٢- آسمانن ۽ زمين جي بادشاهي ان ئي جي

آهي. هو جيئاريندو آهي ۽ ماريندو آهي ۽ هو هر شيءِ تي قادر آهي. ٣- اُهو ئي اول ۽ آهي ۽ آخر ۽ ۽ ظاهر ۽ آهي ۽ ڳجهو ۽ ۽ اهو هر شيءِ کي ڄاڻندڙ آهي. ٤- اهوئي آهي جنهن آسمانن ۽ زمين کي ڇهن ڏينهن ۾ پيدا ڪيو. پوءِ هو عرش تي متوجهه ٿيو. هو ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجهه زمين جي اندر داخل ٿئي ٿو ۽ جيڪو ان مان نڪري ٿو ۽ جيڪو ڪجهه آسمان مان لهندو آهي ۽ جيڪو منجهس چڙهي ويندو آهي ۽ هو توهان سان گڏ آهي جتي ۽ توهان هجو ۽ الله ڏسي ٿو جيڪو ڪجهه توهان ڪندا آهيو. ٥- آسمانن ۽ زمين جي بادشاهي ان ئي جي آهي ۽ الله ڏانهن سڀ ڪم ورايا وڃن ٿا. ٦- هو رات کي ڏينهن ۾ داخل ڪندو آهي ۽ ڏينهن کي رات ۾ داخل ڪندو آهي ۽ هو سينن وارو ڳجهه ڄاڻي ٿو.

٧- ايمان آڻيو الله ۽ سندس رسول تي ۽ خرچ ڪريو ان مان جنهن ۾ هن توهان کي امين (نائب) مقرر ڪيو آهي. پوءِ جن توهان مان ايمان آندو ۽ خرچ ڪيو تن لاءِ وڏو اجر آهي ٨- ۽ توهان کي ڇا ٿيو آهي جو توهان الله تي ايمان نٿا آڻيو. حالانڪ رسول توهان کي سڏي ٿو ته توهين پنهنجي رب تي ايمان آڻيو ۽ هو (الله) توهان کان عهد ونڊي چڪو آهي، جيڪڏهن توهان مؤمن آهيو. ٩- اُهو ئي آهي جيڪو پنهنجي ٻانهي تي پڌريون آيتون نازل ڪندو آهي، ته جيئن توهان کي اونداهين مان روشني ڏانهن وٺي اچي ۽ الله توهان تي شفقت ڪرڻ وارو مهربان آهي ١٠- ۽ توهان کي ڇا ٿيو آهي جو توهان الله جي راهه ۾ خرچ نٿا ڪريو، حالانڪ آسمانن ۽ زمين جي ميراث الله جي ئي آهي. توهان مان جيڪي ماڻهو فتح کان بعد خرچ ڪن ۽ جهاد ڪن، اُهي انهن ماڻهن جي برابر نٿا ٿي سگهن جن فتح کان اڳ خرچ ڪيو ۽ جهاد ڪيو ۽ الله سڀني سان ڇڳائي جو وعدو ڪيو آهي. الله باخبر آهي جيڪو ڪجهه توهان ڪريو ٿا.

١١- ڪير آهي جيڪو الله کي قرض ڏي چڱو قرض تہ (الله) اُهو (قرض) ان کي وڌائي ڏي ۽ هن لاءِ باعزت اجر آهي. ١٢- جنهن ڏينهن تون مؤمن مردن ۽ مؤمن عورتن کي ڏسندين جو سندن نور انهن جي اڳيان ۽ انهن جي ساڄي پاسن کان پيو ڊوڙندو. اڄوڪي ڏينهن توهان کي خوشخبري هجي باغن جي جن جي هيٺان نهرون وهنديون هونديون. توهان انهن ۾ سدائين رهندؤ. اها وڏي ڪاميابي آهي. ١٣- جنهن ڏينهن منافق مرد ۽ منافق عورتون ايمان وارن کي چوندا تہ ترسو توهان جي نور مان روشني وٺون. چيو ويندو تہ توهين پنهنجي پٺ تي موٽي وجو ۽ پوءِ ڪا روشني ڳوليو. پوءِ سندن وچ ۾ هڪ ڀت کڙي ڪئي ويندي، جنهن کي دروازو هوندو. انهيءَ جي اندرين پاسي رحمت هوندي ۽ ان جي ٻاهرين پاسي عذاب. ١٤- اُهي (منافق) مؤمنن کي سڏيندا تہ ڇا اسان توهان سان گڏ نہ هئاسون، هو چوندا تہ هائو، پر توهان پاڻ کي فتني ۾ وڌو ۽ انتظار ۾ رهيا ۽ شڪ ۾ پيل هئا ۽ ڪوڙين اميدن توهان کي ڏوکي ۾ رکيو، ايستائين جو الله جو فيصلو اچي ويو ۽ توهان کي دوکيباز (شيطان) توهان کي الله جي معاملي ۾ دوکو ڏنو. ١٥- پوءِ اڄ نہ توهان کان ڪو فديو قبول ڪيو ويندو ۽ نہ انهن ماڻهن کان جن ڪفر ڪيو. توهان جو ٺڪاڻو باهہ آهي. اهائي توهان جي رفيق آهي ۽ اها موٽڻ جي بيڄڙي جاءِ آهي.

١٦- ڇا ايمان وارن لاءِ اهو وقت نہ آيو آهي جو انهن جا دل الله جي نصيحت جي اڳيان جهڪي وڃن ۽ ان حق جي اڳيان جيڪو نازل ٿي چڪو آهي ۽ اهي انهن ماڻهن وانگر نہ ٿي وڃن جن کي اڳ ۾ ڪتاب ڏنو ويو هو. پوءِ مٿن ڊگهي مدت گذري تہ انهن جا دل سخت ٿي ويا ۽ انهن ۾ اڪثر نافرمان آهن. ١٧- ڄاڻي وٺو تہ الله زمين کي زندگي ڏي ٿو، ان جي موت کان بعد.

اسان توهان لاءِ نشانيون بيان ڪري ڇڏيون آهن ته جيئن توهان سمجهو.

١٨- بيشڪ صدقو ڏيڻ وارا مرد ۽ صدقو ڏيڻ واريون عورتون ۽ جن ماڻهن الله کي قرض ڏنو چڱو قرض اهو انهن کي وڌائي ڏنو ۽ انهن لاءِ سڳورو اجر آهي ١٩- ۽ جن ماڻهن ايمان آندو الله تي ۽ ان جي رسول تي، اهي ئي ماڻهو پنهنجي رب وٽ صديق ۽ شهيد آهن. انهن لاءِ سندن اجر ۽ سندن نور آهي ۽ جن ماڻهن انڪار ڪيو ۽ اسان جي آيتن کي ڪوڙو پاڻئيو اهي دوزخي آهن.

٢٠- ڄاڻي وٺو ته دنيا جي زندگي رڳو هڪ راند ۽ تماشو آهي ۽ زيب ۽ زينت ۽ پاڻ ۾ فخر ڪرڻ ۽ مال ۽ اولاد ۾ هڪ ٻئي کان وڌڻ جي ڪوشش ڪرڻ آهي، ان مينهن وانگر آهي جنهن جو فصل ڪڍمين کي سٺو لڳي ٿو، پوءِ اهو سُڪي وڃي ٿو، پوءِ تون ان کي پيلو ٿيل ڏسين ٿو، پوءِ اهو پُري وڃي ٿو ۽ آخرت ۾ سخت عذاب آهي ۽ الله کان بخشش ۽ رضامندي ۽. ۽ دنيا جي زندگي رڳو ڌڪي جو سامان آهي، ان کان سواءِ ٻيو ڪجھ نه آهي. ٢١- ڊوڙو پنهنجي رب جي بخشش ڏانهن ۽ اهڙي جنت ڏانهن جنهن جي ويڪر آسمان ۽ زمين جي ويڪر برابر آهي. اُها انهن ماڻهن لاءِ تيار ڪئي وئي آهي جيڪي الله ۽ سندس رسول تي ايمان آڻين. اهو الله جو فضل آهي. هو ان کي ڏي ٿو جنهن کي چاهي ٿو ۽ الله وڏي فضل وارو آهي.

٢٢- ڪا مصيبت نه زمين ۾ ايندي آهي ۽ نه توهان جي جانن ۾ پر اُها هڪ ڪتاب ۾ لکيل آهي ان کان اڳ ۾ جو اسان ان (مصيبت) کي پيدا ڪريون بيشڪ اُهو الله جي لاءِ آسان آهي ٢٣- ته جيئن توهان غم نه ڪريو ان تي جيڪو توهان جي هٿن مان ويو ۽ نه ان شيءِ تي فخر ڪريو جيڪو هن توهان کي عطا ڪيو ۽ الله کنهن هٿيلي ۽ فخر ڪرڻ واري کي پسند نه ٿو ڪري، ٢٤- جيڪي بخل ڪندا آهن ۽ ٻين کي بہ بخل جي تعليم ڏيندا آهن ۽ جيڪو

شخص منهن موڙيندو ته الله بي پرواهه ساراهيل آهي.

٢٥- اسان پنهنجن رسولن کي نشانين سان موڪليو ۽ انهن سان نازل ڪيو ڪتاب ۽ ترازي ته جيئن ماڻهو انصاف تي قائم ٿين ۽ اسان لوهه لاٿو جنهن ۾ وڏي قوت آهي ۽ ماڻهن لاءِ فائدا آهن ۽ ته جيئن الله ڄاڻي ونئي ته ڪير ان جي ۽ سندس رسولن جي مدد ڪري ٿو اڻ ڏٺي، بيشڪ الله سگهه وارو غالب آهي.

٢٦- ۽ اسان نوح کي ۽ ابراهيم کي موڪليو ۽ سندن اولاد ۾ اسان پيغمبري ۽ ڪتاب رکيوسون. پوءِ انهن منجهان کي هدايت تي آهن ۽ منجهائن گهڻا نافرمان آهن. ٢٧- پوءِ انهن پٺيان اسان پنهنجا رسول موڪليا ۽ انهن جي نقش قدم تي عيسيٰ پٽ مريم کي موڪليو ۽ اسان کيس انجيل ڏنو ۽ جن ماڻهن سندس تابعداري ڪئي اسان انهن جي دلين ۾ نرمي ۽ پاڃه رکي چڏي ۽ رهبانيت (گوشه نشيني) کي انهن خود ايجاد ڪيو، اسان متن فرض نه ڪئي هئي، پر انهن الله جي رضامندي لاءِ ان کي اختيار ڪيو. پوءِ اُهي ان جو پورو حق ادا نه ڪري سگهيا، پوءِ انهن مان جن ماڻهن ايمان آندو کين اسان سندن اجر ڏنو ۽ انهن منجهان اڪثر نافرمان آهن.

٢٨- اي ايمان وارو! الله کان ڊجو ۽ سندس رسول تي ايمان آڻيو، الله توهان کي پنهنجي رحمت مان به حصا عطا ڪندو ۽ توهان کي اهڙي روشني عطا ڪندو جنهن سان توهان (هدايت) تي هلو ۽ توهان کي معاف ڪندو ۽ الله بخشڻهار مهربان آهي، ٢٩- ته جيئن اهل ڪتاب ڄاڻي ونن ته اُهي الله جي فضل مان ڪنهن شيءِ تي اختيار نه ٿا رکن ۽ اهو ته فضل الله جي هٿ ۾ آهي جنهن کي چاهي ٿو عطا فرمائي ۽ الله وڏي فضل وارو آهي.

سورة المجادلة-٥٨

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

☆ ١- الله ٻڌي ورتي ان عورت جي ڳالهه جنهن پنهنجي مڙس بابت توسان جهڳڙو ٿي ڪيو ۽ الله سان ڏڪ جو احوال ٿي ڪيو ۽ الله توهان ٻنهي جي ڳالهه ٻولهه ٻڌي رهيو هو، بيشڪ الله ٻڌندڙ ۽ ڏسندڙ آهي.

٢- توهان مان جيڪي ماڻهو پنهنجن زالن کي ماءُ ڪوٺيندا آهن اهي انهن جون مائرون نه آهن، سندن مائرون ته اهي آهن جن کين جڻيو آهي ۽ اُهي ماڻهو بيشڪ نامعقول ڳالهه ۽ ڪوڙ چوندا آهن ۽ الله معاف ڪرڻ وارو بخشڻهار آهي. ٣- جيڪي ماڻهو پنهنجن زالن کي ماءُ ڪوٺين، پوءِ انهن سان رجوع ڪن، جيڪو انهن چيو هو ته هڪ غلام آزاد ڪن ان کان اڳ ۾ جو هڪ ٻئي کي هٿ لائين، ان سان توهان کي نصيحت ڪئي وڃي ٿي ۽ الله ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجهه توهان ڪندا آهيو. ٤- پوءِ جيڪو ماڻهو نه لهي ته روزا آهن ٻن مهينن جا لڳاتار ان کان اڳ ۾ جو پاڻ ۾ هٿ لائين، پوءِ جيڪو ماڻهو نه ڪري سگهي ته سٺ مسڪينن کي کاڌو کارائي. اهو ان لاءِ آهي ته توهان الله ۽ ان جي رسول تي ايمان آڻيو ۽ اهي الله جون حدون آهن ۽ منڪرن لاءِ ڏکوئيندڙ عذاب آهي.

٥- جيڪي ماڻهو الله ۽ سندس رسول جي مخالفت ڪندا آهن، اهي ذليل ٿيندا جهڙي طرح اهي ماڻهو ذليل ٿيا جيڪي کانئن اڳ هئا ۽ اسان واضح آيتون نازل ڪيون آهن ۽ منڪرن لاءِ ذلت جو عذاب آهي. ٦- جنهن ڏينهن الله انهن سڀني کي اٿارينڊو ۽ سندن ڪيل ڪمايون کين ٻڌائيندو. الله ان کي ڳڻي

رکيو آهي ۽ اهي ماڻهو ان کي وساري وينا ۽ الله جي سامهون آهي هر شيءِ .

٧- چا تو نہ ڏٺو تہ الله ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجھ آسمانن ۾ آهي ۽ جيڪو ڪجھ زمين ۾ آهي. ڪٽي بہ ٽن ڇٽن جي ڳجهي صلاح ڪرڻ نہ هوندي آهي، پر انهن مان چوٿون الله نہ هجي ۽ نہ وري پنجن ڇٽن جي، پرانهن ۾ ڇهون (الله) نہ هجي ۽ نہ وري ان کان گهٽ نہ وڌ آهن، پر الله ساڻن آهي جتي بہ اهي هجن، پوءِ هو کين سندن ڪيل کان آگاهہ ڪندو قيامت جي ڏينهن. بيشڪ الله هر ڳالهہ جو علم رکڻ وارو آهي. ٨- چا تو نہ ڏٺو جن کي ڳجهين صلاحن ڪرڻ کان جهليو ويو هو ۽ پوءِ بہ هو اهوئي ڪري رهيا آهن جنهن کان اُهي روکيا ويا هئا ۽ اهي گناهہ ۽ زيادتي ۽ پيغمبر جي نافرماني ڪرڻ بابت پاڻ ۾ ڳجهون صلاحون ڪندا آهن ۽ جڏهن تو وٽ ايندا آهن تہ توکي اهڙي طريقي سان سلام ڪندا آهن، جنهن سان الله توکي سلام نہ ڪيو ۽ پنهنجن دلين ۾ چوندا آهن تہ اسان جي انهن ڳالهين تي الله اسان کي عذاب ڇو نہ ڏي. انهن لاءِ جهنم ئي ڪافي آهي، اهي ان ۾ پوندا پوءِ اها بيڄڻي جاءِ آهي.

٩- اي ايمان وارؤ! جڏهن توهان ڳجهي صلاح ڪريو تہ گناهہ ۽ زيادتي ۽ رسول جي نافرماني بابت صلاح نہ ڪريو ۽ توهان چڱائي ۽ پرهيزگاري بابت صلاح ڪريو ۽ الله کان ڊجو جنهن وٽ توهان گڏ ڪيا ويندؤ. ١٠- هي (بيڄڻي صلاح ڪرڻ) شيطان طرفان هوندي آهي، تہ جيئن هو ايمان وارن کي غمگين ڪري ۽ هو الله جي حڪم کان سواءِ کين ڪجھ بہ نقصان پهچائي نہ ٿو سگهي ۽ ايمان وارن کي الله ئي تي پروسو ڪرڻ گهرجي.

١١- اي ايمان وارؤ! جڏهن توهان کي چيو وڃي تہ مجلس ۾ جاءِ ڪشادي ڪريو تہ ڪشادي ڪندا ڪريو تہ الله بہ توهان جي لاءِ ڪشادگي ڪري ۽ جڏهن چيو وڃي تہ اٿي وجو تہ توهان اُٿي وجو. توهان ۾ جيڪي ماڻهو ايمان

وارا آهن ۽ جن کي علم ڏنو ويو آهي، الله انهن جا درجا بلند ڪندو ۽ جيڪي ڪجھ توهان ڪندا آهيو، الله ان کان باخبر آهي.

١٢- اي ايمان وارؤ! جڏهن توهان رسول سان ڪا ڳجهي ڳالھ ڪريو تڏهن پنهنجي ڳجهي ڳالھ ڪرڻ کان اڳ ڪجھ صدقو ڏيو. هي توهان لاءِ بهتر آهي ۽ وڌيڪ پاڪائي واري آهي. پوءِ جيڪڏهن ڪجھ نہ لهو تہ الله بخشڻهار مهربان آهي. ١٣- ڇا توهان ڊڄي ويا ان ڳالھ کان تہ پنهنجي ڳجهي ڳالھ چوڻ کان اڳ صدقو ڏيو، پوءِ جڏهن توهان ايئن نہ ڪيو ۽ الله توهان کي معاف ڪري ڇڏيو. تنهن ڪري توهان نماز قائم ڪريو ۽ زڪوات ادا ڪريو ۽ الله ۽ سندس رسول جي اطاعت ڪريو ۽ جيڪو ڪجھ توهان ڪريو تا الله ان کان باخبر آهي. ١٤- ڇا تو انهن ماڻهن کي نہ ڏٺو جيڪي اهڙن ماڻهن سان دوستي ڪندا آهن جن تي الله جو غضب ٿيو آهي. اهي نہ توهان مان آهن ۽ نہ انهن مان آهن ۽ اهي ڄاڻي واڻي ڪوڙي ڳالھ تي قسم کڻندا آهن. ١٥- الله انهن لاءِ سخت عذاب تيار ڪري رکيو آهي. بيشڪ اهي جيڪي ڪندا آهن سو بيڙو آهي. ١٦- انهن پنهنجن قسمن کي ڍال ڪري ورتو آهي ۽ هو الله جي واٽ کان روڪيندا آهن ۽ تنهن ڪري انهن لاءِ ذلت جو عذاب آهي.

١٧- سندن مال ۽ سندن اولاد کين ذرو بہ الله کان بچائي نہ سگهندا. اهي ماڻهو دوزخ وارا آهن. اهي ان ۾ هميشہ رهندا. ١٨- جنهن ڏينهن الله انهن سڀني کي اٿاريندو تہ اهي سندس آڏو بہ ايئن ئي قسم کڻندا، جهڙي طرح توهان جي آڏو قسم کڻندا آهن ۽ اُهي سمجهندا آهن تہ اُهي ڪنهن ڇڪي ڳالھ تي آهن. خبردار! اِهي ئي ماڻهو ڪوڙا آهن. ١٩- شيطان متن غالب ٿي ويو آهي، پوءِ انهن کان الله جي يادگيري وسارائي ڇڏي. اهي ماڻهو شيطان جي جماعت آهن. خبردار! شيطان جي جماعت ضرور برباد ٿيڻ واري آهي. ٢٠- جيڪي ماڻهو الله ۽

سندس رسول جي مخالفت ڪندا آهن، اهي ذليل ماڻهن منجهان آهن. ٢١- الله لکي ڇڏيو آهي ته آئون ۽ منهنجا رسول ئي غالب رهندا. بيشڪ الله سگهارو ۽ غالب آهي.

٢٢- تون اهڙي قوم نه ڏسندين جيڪا الله تي ۽ آخرت جي ڏينهن تي ايمان رکندي هجي ۽ هو اهڙن ماڻهن سان دوستي رکي جيڪي الله ۽ ان جي رسول جا مخالف آهن، توڙي جو اهي سندن پيءُ هجن يا سندن پٽ يا سندن ڀاءُ يا سندن مائٽ ڇو نه هجن. اهي ئي ماڻهو آهن جن جي دلين ۾ الله ايمان لکي ڇڏيو آهي ۽ جن کي پنهنجي فيض سان قوت ڏني اٿس ۽ هو انهن کي اهڙن باغن ۾ داخل ڪندو جن جي هيٺان نهرون وهنديون هونديون. انهن ۾ اهي سدائين رهندا. الله انهن کان راضي ٿيو ۽ اهي الله کان راضي ٿيا. اهي الله جي جماعت آهن. خبردار! بيشڪ الله جي جماعت ئي فلاح پائڻ واري آهي.

سورة الحشر-٥٩

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- الله جي پاڪائي بيان ڪندي آهي هر شيءِ جيڪا آسمانن ۽ زمين ۾ آهي ۽ اهو غالب ۽ حڪمت وارو آهي. ٢- اهوئي آهي جنهن ڪتاب وارن ڪافرن کي سندن گهرن مان پهرين ئي ويڙهه ۾ ٻاهر ڪڍي ڇڏيو. انهن جي نڪرڻ جو توهان کي گمان نه هو ۽ اهي خيال ڪندا هئا ته سندن قلعا کين الله کان بچائي وٺندا. پوءِ الله انهن وٽ اُتان آيوجتان کين گمان ئي نه هو ۽ سندن دلين ۾ اهڙي دهشت وڌائين جو هو پنهنجن هٿن سان ۽ مسلمانن جي هٿن سان پنهنجن گهرن کي ڍاهڻ لڳا، پوءِ اي اکين وارو عبرت وٺو.

٣- ۽ جيڪڏهن الله مٿن ڏيهه نيڪالي نه لکي هجي ها ته کين دنيا ۾ ئي

عذاب ڏي ها ۽ آخرت ۾ انهن لاءِ باهه جو عذاب آهي. ٤- اهو ان ڪري جو انهن الله ۽ سندس رسول جي مخالفت ڪئي ۽ جيڪو شخص الله جي مخالفت ڪندو تہ الله سخت عذاب ڏيندڙ وارو آهي. ٥- جيڪي ڪجين جا وڻ توهان وڍيا يا انهن کي پاڙن تي بيٺل ڇڏيو تہ اهو الله جي حڪم سان هو ۽ تہ جيئن هو نافرمانن کي رسوا ڪري.

٦- ۽ انهن (بني نضير جي مال) مان جيڪو الله پنهنجي رسول کي هٿ ۾ ڏنو، تنهن تي توهان نہ گهوڙا ڊوڙايا ۽ نہ اُٺ، پر الله پنهنجي رسولن کي جنهن تي چاهي ٿو غالب ڪندو آهي ۽ الله هر شيءِ تي قادر آهي. ٧- وسندين جي (مال) مان جيڪي الله پنهنجي رسول کي هٿ ۾ ڏنو سو خاص الله لاءِ ۽ رسول لاءِ ۽ مائٽن لاءِ، يتيمن ۽ مسڪينن ۽ مسافرن لاءِ آهي، تہ جيئن اُهو توهان مان مالدارن جي وچ ۾ گردش ڪندو نہ رهي ۽ رسول جيڪو توهان کي ڏي سو وٺو ۽ جنهن شيءِ کان توهان کي روڪي تنهن کي ڇڏي ڏيو ۽ الله کان ڊجو الله سخت سزا ڏيندڙ وارو آهي ٨- ۽ مال انهن مسڪينن مهاجرن لاءِ آهي جيڪي پنهنجن گهرن ۽ مالن مان ڪڍيا ويا. اهي الله جو فضل ۽ سندس رضامندي طلبيندا آهن ۽ اهي الله ۽ سندس رسول جي مدد ڪندا آهن. اهي ئي سچا آهن.

٩- ۽ جيڪي ماڻهو اڳ ۾ ئي دارالاسلام (مديني ۾) رهندا هئا ۽ ايمان آندو هو، جيڪو وٽن لڏي اچي تنهن سان محبت ڪندا آهن ۽ اهي پنهنجن دلين ۾ ڪابہ تنگي نہ لهندا آهن، ان کان جيڪو مهاجرن کي ڏنو ويو ۽ هو انهن کي پاڻ تي ترجيح ڏيندا آهن. جيتوڻيڪ کين ضرورت بہ هوندي آهي ۽ جن کي پنهنجي نفس جي حرص کان بچايو ويو تہ اُهي ئي ڪاميابي حاصل ڪرڻ وارا آهن ١٠- ۽ جيڪي انهن کان پوءِ آيا چوندا آهن تہ اي اسان جا رب! اسان

کي بخش ۽ اسان جي انهن پائرن کي به جن ايمان آڻڻ ۾ اسان کان اڳرائي ڪئي ۽ مؤمنن جي نسبت اسان جي دلين ۾ ڪو ڪينو نه وجهه. اي اسان جا رب! تون ڏاڍو شفقت ڪندڙ مهربان آهين.

١١- ڇا تو انهن ماڻهن کي نه ڏٺو جيڪي منافق ٿيا آهن. اهي پنهنجي پائرن کي چوندا آهن جيڪي ڪتاب وارن مان منڪر آهن ته جيڪڏهن توهان کي ڪيبو ويو ته اسان به توهان سان گڏ نڪري وينداسون ۽ توهان جي معاملي ۾ اسان ڪنهن جي ڳالهه نه مجينداسون ۽ جيڪڏهن توهان سان وڙهه ڪئي وئي ته اسان توهان جي مدد ڪنداسون ۽ الله گواهي ڏي ٿو ته اهي ڪوڙا آهن.

١٢- جيڪڏهن اهي ڪيبا ويا ته هي (منافق) انهن سان گڏ نه نڪرندا ۽ جيڪڏهن انهن سان جنگ ٿئي ته اهي انهن جي مدد نه ڪندا ۽ جيڪڏهن انهن جي مدد ڪندا ته ضرور پٺي ڦيرائي پڇندا ۽ کين مدد نه ملندي.

١٣- بيشڪ توهان جو ڊپ انهن (ماڻهن) جي دلين ۾ الله کان به وڌيڪ آهي. اهو ان ڪري جو اهي ماڻهو سمجهه نه ٿا رکن. ١٤- اهي سڀ ملي به توهان سان ڪڏهن به وڙهه نه ڪندا، پر قلعن وارين محفوظ وسندين ۾ يا پٽين جي آڙ ۾. پاڻ ۾ انهن جي وڙهه تمام سخت آهي. تون کين متحد خيال ڪندو آهين ۽ انهن جون دليون ڌار ڌار آهن. اهو ان ڪري جو اهي عقل نه ٿا رکن.

١٥- اهي انهن ماڻهن وانگر آهن جيڪي ڪائنڪ ٿورو اڳ پنهنجي ڪيل (ڪمن) جو مزو چکي چڪا آهن ۽ انهن لاءِ ڏکوئيندڙ عذاب آهي. ١٦- جيئن شيطان انسان کي چوندو آهي ته منڪر ٿي پؤ، پوءِ جڏهن هو منڪر ٿي ويندو آهي ته هو چوندو آهي ته آئون توکان بيزار آهيان. آئون الله کان ڊڄان ٿو جيڪو سڀني جهانن جو رب آهي. ١٧- پوءِ ٻنهي جو انجام اهو ٿيو جو ٻئي باهه ۾ ويا، جتي اهي هميشه رهندا ۽ اها ئي ظالمن جي سزا آهي.

١٨- اي ايمان وارو! الله کان ڊڄو ۽ هر ماڻهو ڏسي ته هن سپاڻي لاءِ ڇا موکليو آهي ۽ الله کان ڊڄو. بيشڪ الله باخبر آهي جيڪي توهان ڪندا آهيو ١٩- ۽ توهان انهن جهڙا نه ٿي ويجو جن الله کي وساريو ته پوءِ الله انهن کان خود سندن جيئن کي وسارائي ڇڏيو. اهي ئي ماڻهو نافرمان آهن. ٢٠- دوزخ وارا ۽ جنت وارا برابر نه آهن. جنت وارا ئي اصل ۾ ڪامياب آهن.

٢١- جيڪڏهن اسان هن قرآن کي ڪنهن جبل تي نازل ڪريون ها ته تون ڏسين ها ته اهو الله جي خوف کان دٻجي ويجي ها ۽ پرزا پرزا ٿي ويجي ها ۽ اهي مثال اسان ماڻهن لاءِ بيان ڪندا آهيون ته جيئن اهي سوچين. الله اهو آهي جنهن کان سواءِ ڪو معبود نه آهي، ڳجهه ۽ ظاهر جو ڄاڻندڙ آهي، اهو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي. ٢٣- الله اهو آهي جنهن کان سواءِ ڪو معبود نه آهي، بادشاهه سڀني عيبن کان پاڪ، سراسر سلامتي، امن ڏيڻ وارو، نگهبان، غالب، زورآور، عظمت وارو، الله ان شرڪ کان پاڪ آهي جيڪي ماڻهو ڪري رهيا آهن، ٢٤- اهوئي الله آهي پيدا ڪرڻ وارو، وجود ۾ آڻڻ وارو، شڪلون ٺاهيندڙ، ان جا سيئي سُٺا نالا آهن. هر شيءِ جيڪا آسمانن ۽ زمين ۾ آهي سندس پاڪائي بيان ڪري رهي آهي ۽ اهو غالب حڪمت وارو آهي.

سورة الممتحنة-٦٠

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- اي ايمان وارؤ! توهان منهنجي دشمنن ۽ پنهنجن دشمنن کي دوست نه ٻڌايو. توهان انهن ڏانهن دوستي جو پيغام موکليو ٿا، حالانڪ انهن حق جو انڪار ڪيو جيڪو توهان وٽ آيو. اهي رسول کي ۽ توهان کي ان ڪري (وطن مان) لوڏي ڪڍن ٿا جو توهان پنهنجي رب الله تي ايمان آندو. جيڪڏهن

توهان منهنجي راهه ۾ جهاد ڪرڻ لاءِ ۽ منهنجي رضامندي حاصل ڪرڻ لاءِ نڪتا آهيو تہ (پوءِ چو) انهن ڏانهن دوستي جا ڳجها پيغام موڪليو ٿا. حالانڪ جيڪي ڳجهو ڪريو ٿا ۽ جيڪو پڌرو ڪريو ٿا سو آئون چڱي طرح ڄاڻندو آهيان ۽ جيڪو توهان مان ايئن ڪندو اهو سڌو رستو پلجي ويو. ٢- جيڪڏهن هو توهان تي قابو پائن تہ اهي توهان جا دشمن بڻجي ويندا ۽ توهان ڏانهن پنهنجا هٿ ۽ پنهنجون زبانون ايذائڻ لاءِ ڊگهيون ڪندا ۽ چاهيندا تہ توهان ٻہ ڪنهن طرح منڪر ٿي وڃو. ٣- توهان جا مائٽ ۽ توهان جي اولاد قيامت جي ڏينهن توهان جي ڪم نہ ايندا. هو اوهان جي وچ ۾ فيصلو ڪندو ۽ الله ڏسندڙ آهي جيڪو توهان ڪندا آهيو.

٤- توهان لاءِ ابراهيم ۽ سندس ساٿين ۾ سٺو نمونو آهي. جڏهن ان پنهنجي قوم کي چيو تہ اسان توهان کان الڳ آهيو ۽ انهن شين کان جن جي توهان الله کان سواءِ عبادت ڪريو ٿا. اسان توهان جا منڪر آهيون ۽ اسان ۽ توهان جي وچ ۾ هميشہ لاءِ دشمني ۽ بيزاري پڌري ٿي چڪي، جيستائين توهان هڪ الله تي ايمان آڻيو. پر ابراهيم جو پنهنجي پيءُ کي اهو چوڻ تہ آئون تنهنجي لاءِ بخشش گهرندس ۽ آئون تولاءِ الله جي آڏو ڪنهن ڳالهہ جو اختيار نہ ٿو رکان. اي اسان جا رب! اسان تو تي پروسو ڪيو ۽ توڏانهن رجوع ڪيو ۽ توڏانهن ئي موٽڻ آهي. ٥- اي اسان جا رب! اسان کي ڪافرن لاءِ فتنو نہ بڻاءِ، اي اسان جا رب! اسان کي بخش ڪر. بيشڪ تون غالب حڪمت وارو آهين. ٦- بيشڪ توهان لاءِ اُن (جماعت) ۾ چڱو نمونو آهي. ان ماڻهو لاءِ جيڪو الله ۽ آخرت جي ڏينهن ۾ اميد رکندڙ آهي ۽ جيڪو ماڻهو منهن موڙيندو تہ الله بي نياز آهي، ساراهيل آهي. ٧- اميد آهي تہ الله توهان جي ۽ انهن ماڻهن جي وچ ۾ دوستي پيدا ڪري ڇڏي جن سان توهان جي دشمني آهي

۽ الله سگهارو آهي ۽ الله بخشڻهار مهربان آهي.

٨- الله توهان کي انهن ماڻهن کان نہ ٿو جهلي جن دين جي معاملي ۾ توهان سان جنگ نہ ڪئي ۽ (نہ) توهان کي توهان جي گهرن مان ڪڍيو. توهان انهن سان چڱائي ڪريو ۽ توهان انهن سان انصاف ڪريو. بيشڪ الله انصاف ڪرڻ وارن کي پسند ڪري ٿو. ٩- الله تہ رڳو انهن ماڻهن کان توهان کي منع ڪري ٿو جن دين جي معاملي ۾ توهان سان جنگ ڪئي ۽ توهان کي توهان جي گهرن مان ڪڍيو ۽ توهان جي ڪڍڻ ۾ مدد ڪئي تہ توهان انهن سان دوستي (نہ) ڪريو ۽ جيڪي انهن سان دوستي رکندا آهي ئي ظالم آهن.

١٠- اي ايمان وارؤ! جڏهن توهان وٽ مسلمان عورتون هجرت ڪري اچن تہ توهان کين جانچو. الله انهن جي ايمان کي چڱي طرح ڄاڻي ٿو. پوءِ جيڪڏهن توهان ڄاڻي وٺو تہ آهي مؤمن آهن تہ کين ڪافرن ڏانهن نہ موٽايو. نہ آهي عورتون انهن لاءِ حلال آهن ۽ نہ اهي انهن عورتن لاءِ حلال آهن ۽ ڪافر مڙسن جيڪو ڪجهہ خرچ ڪيو آهي اهو انهن کي ادا ڪري ڇڏيو ۽ توهان تي ڪو گناهہ نہ آهي جيڪڏهن توهان انهن سان نڪاح ڪريو. جڏهن تہ توهان انهن جا مهر کين ادا ڪريو ۽ توهان ڪافر عورتن کي پنهنجي نڪاح ۾ نہ روکي رکو ۽ جيڪو ڪجهہ توهان خرچ ڪيو آهي سو گهري وٺو ۽ جيڪو ڪجهہ ڪافرن خرچ ڪيو آهي تہ توهان کان گهري وٺن. هي الله جو حڪم آهي. هو توهان جي وچ ۾ فيصلو ڪري ٿو ۽ الله ڄاڻندڙ حڪمت وارو آهي.

١١- ۽ جيڪڏهن توهان جي زالن مان ڪا ڪافرن ڏانهن هلي وڃي، پوءِ (ڪافرن کي) ايذايو تہ جن جو زالون ويون هجن تن کي اوترو ڏيو جيترو انهن خرچ ڪيو هو ۽ ان الله کان ڊجو جنهن تي توهان ايمان آندو آهي.

١٢- اي نبي! جڏهن تو وٽ مؤمن عورتون ان ڳالهہ تي بيعت لاءِ اچن تہ

اهي الله سان ڪنهن شيءِ ڪي شريڪ نه ڪندیون ۽ اهي چوري نه ڪندیون ۽ اهي بدڪاري نه ڪندیون ۽ اهي پنهنجي اولاد ڪي قتل نه ڪندیون ۽ نه ڪي اهڙي ڪوڙي تهمت آڻيندیون جنهن ڪي پنهنجن هٿن ۽ پنهنجن پيرن سان ٺاهيو هجي ۽ نه اهي ڪنهن چڱي ڪم ۾ تنهنجي نافرماني ڪندیون. تڏهن سندن بيعت قبول ڪر ۽ انهن لاءِ بخشش جي دعا ڪر. بيشڪ الله بخشڻهار مهربان آهي.

١٣- اي ايمان وارؤ! توهان انهن ماڻهن ڪي دوست نه بڻايو جن تي الله جو غضب ٿيو. اهي آخرت کان ناميد ٿي ويا آهن جهڙي طرح قبرن ۾ پيل ڪافر ناميد آهن.

سورة الصف-٦١

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- الله جي پاڪائي بيان ڪندي آهي هر شيءِ جيڪا آسمانن ۽ زمين ۾ آهي ۽ اهو غالب حڪمت وارو آهي. ٢- اي ايمان وارو! توهان اهڙي ڳالهه چو چوندا آهيو جيڪي توهان ڪندا نه آهيو. ٣- الله وٽ اها ڏاڍي ناراضگي جي ڳالهه آهي جو توهان اهڙي ڳالهه چؤ جيڪا توهان نه ڪريو. ٤- الله انهن ماڻهن ڪي پسند ڪري ٿو جيڪي سندن رستي ۾ اهڙي طرح ملي وڙهندا آهن جڻ اهي هڪ شيهو پلٽيل ديوار آهن.

٥- ۽ جڏهن موسيٰ پنهنجي قوم کي چيو ته اي منهنجي قوم! مون کي چو ٿا ايذايو، حالانڪ توهان کي خبر آهي ته آئون توهان ڏانهن موڪليل رسول آهيان. پوءِ جڏهن انهن ڏنگائي ڪئي ته الله سندن دلين کي ڦيري ڇڏيو ۽ الله نافرمان ماڻهن کي هدايت نه ٿو ڏي.

٦- ۽ جڏهن عيسيٰ پٽ مريم چيو ته اي بني اسرائيل! آئون توهان ڏانهن

الله جو موڪليل رسول آهيان. تصديق ڪرڻ وارو آهيان ان توريت جو جيڪو مون کان اڳ ۾ موڪليل آهي ۽ خوشخبري ڏيڻ وارو آهيان هڪ رسول جي جيڪو مون کان پوءِ ايندو. ان جو نالو احمد هوندو. پوءِ جڏهن هو انهن وٽ پڌريون نشانيون کڻي آيو تہ انهن چيو هي تہ پڌرو جادو آهي ٧- ۽ ان کان وڌيڪ ظالم ڪير آهي جنهن الله تي ڪوڙ ٻڌو. حالانڪ ان کي اسلام ڏانهن سڏيو ويندو آهي ۽ الله ظالم ماڻهن کي هدايت نہ ٿو ڏي. ٨- اهي چاهين ٿا تہ الله جي روشني کي پنهنجن واتن سان وسائين، حالانڪ الله پنهنجي روشني کي پورو ڪري رهندو چاهي ڪافرن کي ڪيترو ئي ناگوار هجي. ٩- اهوئي آهي جنهن موڪليو پنهنجي رسول کي هدايت ۽ دين حق سان، تہ جيئن ان کي سيني دينن تي غالب ڪري، چاهي مشرڪن کي ڪيترو ئي ناگوار هجي.

١٠- اي ايمان وارؤ! ڇا آئون توهان کي اهڙو واپار ٻڌايان جيڪو توهان کي هڪ ڏکوئيندڙ عذاب کان بچائي وڃي. ١١- توهان الله ۽ ان جي رسول تي ايمان آڻيو ۽ الله جي راهہ ۾ پنهنجي مال ۽ پنهنجي جان سان جهاد ڪريو. هي توهان لاءِ چڱو آهي، جيڪڏهن توهان کي سمجهہ آهي. ١٢- الله توهان جا گناهہ معاف ڪندو ۽ توهان کي اهڙن باغن ۾ داخل ڪندو جن جي هيٺان نهرون وهنديون هونديون ۽ سٺيون جايون جيڪي هميشہ رهڻ وارن باغن ۾ هونديون. اها وڏي ڪاميابي آهي ١٣- ۽ هڪ ٻي شيءِ به جنهن جي توهان تمنا رکو ٿا. الله جي مدد ۽ ويجهي فتح ۽ مؤمنن کي خوشخبري ڏئي ڇڏ.

١٤- اي ايمان وارؤ! توهان الله جا مددگار ٻڏجي ويو جهڙي طرح عيسيٰ پٽ مريم حوارين کي چيو ڪير الله جي واسطي منهنجو مددگار ٿئي ٿو. حوارين چيو اسان آهيون الله جا مددگار. پوءِ بني اسرائيل مان هڪ ٽولي ايمان آندو ۽ ٻئي ٽولي انڪار ڪيو. پوءِ اسان ايمان وارن جي سندن دشمنن

جي مقابلي ۾ مدد ڪئي، پوءِ اهي غالب ٿيا.

سورة الجمعة-٦٢

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- الله جي پاڪائي بيان ڪري رهي آهي هر اُها شيءِ جيڪا آسمانن ۾ آهي ۽ جيڪا زمين ۾ آهي. جيڪو بادشاهه آهي پاڪ آهي غالب حڪمت وارو آهي. ٢- (الله) اهو آهي جنهن اڻ پڙهيلن ۾ انهن جي (قوم) مان هڪ رسول پيدا ڪيو. هو کين سندس آيتون پڙهي ٻڌائي ٿو ۽ انهن کي پاڪ ڪري ٿو ۽ انهن کي ڪتاب ۽ حڪمت جي تعليم ڏي ٿو ۽ اهي ان کان اڳ ۾ پڌري گمراهي ۾ هئا ٣- ۽ انهن مان ٻين لاءِ به جيڪي ايا انهن (مسلمانن) سان نه مليا آهن ۽ اهو غالب حڪمت وارو آهي. ٤- اهو الله جو فضل آهي هو جنهن کي وٺيس تنهن کي عطا ڪري ٿو ۽ الله وڏي فضل وارو آهي.

٥- جن ماڻهن کي توريت جو بار کڻايو ويو، پوءِ انهن ان کي نه کنيو تن جو مثال ان گڏهه وانگر آهي جيڪو ڪتابن جو بار کڻي، ڪيڏو نه بيڄڻو مثال آهي انهن ماڻهن جو جن الله جي آيتن کي کوڙو ڄاتو ۽ الله ظالم ماڻهن کي هدايت نه ٿو ڏي. ٦- چؤ اي يهوديو! جيڪڏهن توهان جو گمان آهي ته توهان ٻين جي مقابلي ۾ الله کي محبوب آهيو ته توهان موت جي تمنا ڪريو. جيڪڏهن توهان سچا آهيو ٧- ۽ اهي ڪڏهن ان جي تمنا نه ڪندا انهن ڪمن جي سبب جن کي سندن هٿ اڳيان موڪلي چڪا آهن ۽ الله ظالمن کي ڄاڻندڙ آهي ٨- چؤ ته جنهن موت کان ٻڃندا آهيو، اهو توهان تي اچي رهندو. پوءِ توهان ڳجهه ۽ ظاهر کي ڄاڻندڙ ڏانهن موٽايا ويندؤ پوءِ هو توهان کي ٻڌائيندو جيڪي توهان ڪندا رهيا آهيو.

٩- اي ايمان وارؤ! جڏهن جمعي جي ڏينهن نماز لاءِ سڏيو وڃي تہ الله جي ياد ڏانهن ڊوڙو ۽ واپار کي ڇڏيو. اهو توهان لاءِ بهتر آهي جيڪڏهن توهان ڄاڻو. ١٠- پوءِ جڏهن نماز پوري ٿي وڃي تہ زمين تي پکڙجي وڃو ۽ الله جو فضل تلاش ڪريو ۽ الله کي گهڻو ياد ڪريو تہ جيئن توهان ڪامياب ٿيو ١١- ۽ جڏهن اُهي کو واپار يا کو تماشو ڏسندا آهن تہ ان ڏانهن ڊوڙي پوندا آهن ۽ توکي بينل ڇڏي ڏيندا آهن. چؤ تہ جيڪو الله وٽ آهي اهو کيل تماشي ۽ واپار کان بهتر آهي ۽ الله بهترين رزق ڏيڻ وارو آهي.

سورة المنافقون-٦٣

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- جڏهن منافق تو وٽ ايندا آهن تہ چوندا آهن اسان شاهدي ڏيون ٿا تہ بيشڪ تون الله جو رسول آهين ۽ الله ڄاڻي ٿو تہ بيشڪ تون سندس رسول آهين ۽ الله شاهدي ڏي ٿو تہ هي منافق ڪوڙا آهن. ٢- انهن پنهنجن قسمن کي ڍال بٽائي رکيو آهي، پوءِ اهي الله جي واٽ کان جهلين ٿا. بيشڪ نهايت بيڇڙو آهي جيڪو اهي ڪري رهيا آهن. ٣- اهو ان ڪري جو انهن ايمان آندو، پوءِ انهن ڪفر ڪيو، پوءِ انهن جي دلين تي مهر هنئي وئي. تنهن ڪري اهي نہ ٿا سمجهن.

٤- ۽ جڏهن تون انهن کي ڏسندين تہ سندن جسم توکي سڻا لڳندا آهن ۽ جيڪڏهن اهي ڳالهائين تہ تون سندن ڳالهہ ڪن ڏئي ٻڌندو آهين، ڇٽ اُهي پٽ سان اُڀيون پيل ڪاٺيون آهن، جيڪي هر بلند آواز کي پنهنجي خلاف (هڪ آفت) سمجهندا آهن. اهي ئي ماڻهو دشمن آهن، تنهن ڪري انهن کان خبردار رهہ. الله کين هلاڪ ڪري اهي ڪيڏانهن ڦيرايا ٿا وڃن ٥- ۽ جڏهن کين چيو ويندو آهي تہ اچو الله جو رسول توهان لاءِ بخشش گهري، تڏهن

پنهنجا مٽا موڙيندا آهن ۽ تون انهن کي ڏسندين ته هو تڪبر ڪندي منهن موڙين ٿا. ٦- انهن لاءِ برابر آهي ته تون انهن لاءِ بخشش گهرين يا بخشش نه گهرين. الله هرگز انهن کي معاف نه ڪندو. الله نافرمان ماڻهن کي هدايت نه ٿو ڏي.

٧- اهي ئي آهن جيڪي چوندا آهن ته جيڪي ماڻهو رسول وٽ آهن انهن تي خرچ نه ڪريو، ايستائين جو اهي ڇڙوڇڙ ٿي ويجن ۽ آسمانن ۽ زمين جا خزانا الله ئي جا آهن، پر منافق نه ٿا سمجهن. ٨- اهي چوندا آهن جڏهن اسان مدينيي موٽنداسون ته عزت وارو اُتان بيعزت کي ڪڍي ڇڏيندو، حالانڪ عزت الله لاءِ ۽ سندس رسول لاءِ ۽ مؤمنن لاءِ آهي، پر منافق نه ٿا ڄاڻن.

٩- اي ايمان وارؤ! توهان جو مال ۽ توهان جو اولاد توهان کي الله جي ياد کان غافل نه ڪري ۽ جيڪي ايئن ڪندا اهي ئي خساري ۾ پوڻ وارا ماڻهو آهن ١٠- ۽ اسان جيڪو ڪجهه توهان کي ڏنو آهي ان مان خرچ ڪريو. ان کان اڳ ۾ جو توهان کنهن (هڪ) کي موت اچي ويجي، پوءِ هو چوڻ لڳي ته اي منهنجا رب! مون کي ڪجهه وڌيڪ مهلت ڇو نه ڏني جو آئون صدقو ڪريان ها ۽ نيڪ ماڻهن ۾ شامل ٿي ويجان ها ١١- ۽ الله هرگز کنهن جان کي مهلت نه ٿو ڏي جڏهن ان جو اجل اچي ويجي ۽ الله ڄاڻي ٿو جيڪي توهان ڪندا آهيو.

سورة التغابن-٦٤

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- الله جي پاڪائي بيان ڪري رهي آهي هر شيءِ جيڪا آسمانن ۾ آهي ۽ هر شيءِ جيڪا زمين ۾ آهي سندس ئي بادشاهي آهي ۽ سندس ئي ساراهه آهي ۽ اهو هر شيءِ تي وس وارو آهي ٢- اهوئي آهي جنهن توهان کي

پيدا ڪيو پوءِ توهان ۾ ڪو ڪافر آهي ۽ ڪو مؤمن ۽ الله ڏسي رهيو آهي جيڪي ڪجهه توهان ڪندا آهيو ٣- ان آسمانن ۽ زمين کي نيڪ رٿ سان پيدا ڪيو ۽ هن توهان جي صورت بٽائي پوءِ نهايت سٹي صورت بٽائي ۽ ان ئي ڏانهن موٽڻ آهي ٤- هو ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجهه آسمانن ۽ زمين ۾ آهي ۽ هو ڄاڻي ٿو جيڪي توهان لڪائيندا آهيو ۽ جيڪي توهان ظاهر ڪندا آهيو ۽ الله سينن جو ڳجهه ڄاڻيندڙ آهي.

٥- ڇا توهان کي انهن ماڻهن جي خبر نه پهتي جن هن کان اڳ انڪار ڪيو. پوءِ انهن پنهنجي ڪئي جي سزا چکي ۽ سندن لاءِ هڪ ڏکوئيندڙ عذاب آهي. ٦- اهو ان ڪري جو انهن وٽ سندن رسول پٺري دليلن سان آيا تہ انهن چيو تہ ڇا اسان جي (انسان جهڙا) ماڻهو رهنمائي ڪندا. پوءِ انهن انڪار ڪيو ۽ منهن موڙيو ۽ الله انهن کان بي پرواهه ٿي ويو ۽ الله بي پرواهه سراهيل آهي.

٧- انڪار ڪرڻ وارن دعويٰ ڪئي آهي تہ اُهي هرگز ٻيهر نه اٿاريا ويندا، چؤ ڇو نه منهنجي رب جو قسم توهان ضرور اٿاريا ويندو، پوءِ توهان کي ٻڌايو ويندو جيڪو توهان ڪندا هئا ۽ اهو الله جي لاءِ آسان آهي. ٨- تنهن ڪري الله ۽ سندس رسول تي ايمان آڻيو ۽ ان نور تي جيڪو اسان نازل ڪيو آهي ۽ الله ڄاڻي ٿو جيڪي توهان ڪندا آهيو. ٩- جنهن ڏينهن هو توهان سڀني کي هڪ ڳڏ ٽيڙ واري ڏينهن گڏ ڪندو. اهو ڏينهن هار ۽ جيت جو ڏينهن آهي ۽ جنهن ماڻهو الله تي ايمان آندو ۽ چڱا ڪم ڪيا هوندا، الله ان جون مدايون ميٽيندو ۽ ان کي باغن ۾ داخل ڪندو. جن جي هيٺان نهرون وهنديون هونديون. اهي سدائين ان ۾ رهندا. اهائي وڏي ڪاميابي آهي ١٠- ۽ جن ماڻهن انڪار ڪيو ۽ اسان جي آيتن کي ڪوڙو ڄاتو، اُهي ئي باهه وارا آهن. ان ۾ سدائين رهندا ۽ اها بيڇڙي جاءِ آهي.

١١- جيڪا بہ مصيبت ايندي آهي الله جي حڪم سان ايندي آهي ۽ جيڪو ماڻهو الله تي ايمان رکي ٿو الله ان جي دل کي راهہ ڏيکاري ٿو ۽ الله هر شيءِ کي ڄاڻڻ وارو آهي. ١٢- ۽ توهان الله جي اطاعت ڪريو ۽ رسول جي اطاعت ڪريو پوءِ جيڪڏهن توهان منهن موڙيو تہ اسان جي رسول تي رڳو صاف صاف پهچائڻ آهي. ١٣- الله ان کان سواءِ ڪو الٰه نہ آهي ۽ ايمان وارن کي الله تي ئي پروسو ڪرڻ گهرجي.

١٤- اي ايمان وارؤ! توهان جون کي زالون ۽ کي اولاد توهان جا دشمن آهن. تنهن ڪري توهان انهن کان هوشيار رهو ۽ جيڪڏهن توهان معاف ڪريو ۽ درگذر ڪريو ۽ بخش ڪريو تہ الله بخشڻهار مهربان آهي. ١٥- توهان جو مال ۽ توهان جو اولاد آزمائش آهن ۽ الله وٽ وڏو اجر آهي. ١٦- تنهن ڪري توهان الله کان ڊڄو جيترو تي سگهي ۽ ٻڌو ۽ مڃو ۽ خرچ ڪريو. اهو توهان لاءِ بهتر آهي ۽ جيڪو شخص پنهنجي نفس جي حرص کان محفوظ رهيو تہ اهڙا ئي ماڻهو ڪامياب ٿيڻ وارا آهن. ١٧- جيڪڏهن توهان الله کي سنو قرض ڏيندو تہ هو بہ توهان کي ڪيترائي ڀيرا وڌائي ورائي ڏيندو ۽ توهان کي بخشيندو ۽ الله قدردان بردبار آهي. ١٨- ڳجهہ ۽ ظاهر کي ڄاڻڻ وارو، غالب حڪمت وارو آهي.

سورة الطلاق-٦٥

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- اي پيغمبر! جڏهن توهان ماڻهو عورتن کي طلاق ڏيو تہ سندن عدت تي طلاق ڏيو ۽ عدت کي ڳڻيندا رهو ۽ الله کان ڊڄو جيڪو توهان جو رب آهي. انهن عورتن کي سندن گهر مان نہ ڪيو ۽ نہ اهي پاڻ نڪرن، سواءِ ان جي

جو هو پڌري بي حيائي ڪن ۽ اُهي الله جون حدون آهن ۽ جيڪو شخص الله جي حدن کان لنگهندو تہ هن پاڻ تي ظلم ڪيو. توهان نٿا ڄاڻو شايد الله ان طلاق کان پوءِ ڪا نئين صورت پيدا ڪري ڇڏي. ٢- پوءِ جڏهن اهي پنهنجي مدت کي پهچن تڏهن انهن کي يا تہ چڱي طرح سان کين رکي وڃو يا چڱي طرح سان ڇڏي ڏيو ۽ پنهنجن مان بہ معتبر شاهد ڪريو ۽ ٺيڪ ٺيڪ الله لاءِ شاهدي ڏيو. اها ان شخص کي نصيحت ڪئي وڃي ٿي جيڪو الله تي ۽ آخرت جي ڏينهن تي ايمان رکندو هجي ۽ جيڪو شخص الله کان ڊڄندو، الله ان لاءِ راهہ ڪيندو ٣- ۽ ان کي اتان رزق ڏيندو جتي ان جو گمان بہ نہ هو ۽ جيڪو شخص الله تي پروسو ڪندو تہ الله ان لاءِ ڪافي آهي. بيشڪ الله پنهنجي ڪم کي پورو ڪري رهندو آهي. الله هر شيءِ جي لاءِ هڪ اندازو مقرر ڪيو آهي.

٤- ۽ توهان جي عورتن مان جيڪي حيض کان مايوس ٿي چڪيون هجن جيڪڏهن توهان کي شڪ هجي (عدت بابت) تہ سندن عدت ٽي مهينا آهي ۽ اهڙي طرح انهن جي بہ جيڪي حيض واريون نہ ٿيون آهن ۽ پيٽ واري عورتن جي عدت اها آهي جو ٻار ڄڻين ۽ جيڪو شخص الله کان ڊڄندو، الله سندس لاءِ سندس ڪم ۾ آساني ڪندو. ٥- اهو الله جو حڪم آهي جيڪو هن توهان ڏانهن نازل ڪيو آهي ۽ جيڪو شخص الله کان ڊڄندو تہ هو سندس خطائون مٽائيندو ۽ ان کي وڏو اجر ڏيندو.

٦- توهان انهن عورتن کي پنهنجي حيثيت مطابق رهڻ جو گهر ڏيو جتي توهان رهو ٿا ۽ انهن کي تنگ ڪرڻ لاءِ کين ڪا تڪليف نہ پهچايو ۽ جيڪڏهن اُهي پيٽ سان هجن تہ انهن تي خرچ ڪريو. ايستائين جو پنهنجو ٻار ڄڻين، پوءِ جيڪڏهن توهان جي حڪم موجب (ٻار کي) کير پيارين تہ کين سندن اجورو ڏيو ۽ توهان پاڻ ۾ هڪٻئي کي نيڪي سيکاريو ۽ جيڪڏهن

توهان پاڻ ۾ ضد ڪريو تہ ڪا ٻي عورت ڪير پياريندي. ٧- گهر جي تہ آسودو ماڻهو پنهنجي آسودگي مطابق خرچ ڪري ۽ جنهن جي روزي تنگ هجي، ان کي گهرجي تہ الله کيس جيترو ڏنو آهي ان مان خرچ ڪري. الله ڪنهن کي تڪليف ۾ نہ ٿو وجهي، پر اوتري جيتري قدر کيس الله ڏنو آهي، سگهوئي الله ڏکيائي کان پوءِ آساني پيدا ڪندو.

٨- ۽ ڪيتريون ئي وسنديون آهن جن پنهنجي رب جي حڪم جي ۽ سندس پيغمبرن جي نافرماني ڪئي، پوءِ اسان انهن کان ڏاڍو سخت حساب ورتو ۽ سخت عذاب سان کين عذاب ڏنو. ٩- پوءِ انهن پنهنجي ڪم جي سزا چکي ۽ سندن انجام خساري وارو ٿيو.

١٠- انهن لاءِ الله سخت عذاب تيار ڪري رکيو آهي. تنهن ڪري الله کان ڊڄو. اي عقل وارو! جن ايمان آندو آهي، الله توهان ڏانهن هڪ نصيحت نازل ڪئي آهي. ١١- هڪ رسول جيڪو توهان کي الله جون پڌريون آيتون پڙهي ٻڌائي ٿو، تہ جيئن انهن ماڻهن کي اونداهين مان روشني ڏانهن ڪڍي جن ايمان آندو ۽ انهن نيڪ عمل ڪيا ۽ جنهن ماڻهو الله تي ايمان آندو ۽ نيڪ عمل ڪيا، ان کي هو اهڙن باغن ۾ داخل ڪندو جن جي هيٺان نهرون وهنديون هونديون. اهي ان ۾ سدائين رهندا. الله ان کي تمام سڻي روزي ڏني.

١٢- الله ئي آهي جنهن ٻٽايا ست آسمان ۽ اوتريون زمينون بہ. انهن جي وچ ۾ سندس حڪم نازل ٿيندو آهي، تہ جيئن توهان ڄاڻي وڻو تہ الله هر شيءِ تي قادر آهي ۽ الله پنهنجي علم سان هر شيءِ کي گهيري رکيو آهي.

سورة التحريم- ٦٦

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- اي نبي! تون چو ان شيءِ کي حرام کرين ٿو جيڪا الله تولاءِ حلال
ڪئي آهي، پنهنجن زالن جي رضامندي چاهڻ لاءِ ۽ الله بخشڻ وارو مهربان
آهي. ٢- الله توهان لاءِ توهان جي قسمن مان آجي ٿيڻ لاءِ (طريقو) مقرر ڪيو
آهي ۽ الله توهان جو ڪارساز آهي ۽ هو ڄاڻندڙ حڪمت وارو آهي.
٣- ۽ جڏهن نبي پنهنجي ڪنهن زال کي هڪ ڳجهي ڳالهه چئي، پوءِ
جڏهن هن (ڳالهه) کي ٻڌائي ڇڏيو ۽ الله نبي کي ان کان آگاهه ڪري ڇڏيو ته
نبي ڪجهه ڳالهه ڄاڻائي ۽ ڪجهه ڳالهه ٽاري ڇڏي. پوءِ جڏهن نبي (زال) کي
ڳجهي ڳالهه ٻڌائي ته ان چيو ته توکي ڪنهن خبر ڏني. نبي چيو ته مون کي
ڄاڻندڙ، خبر رکندڙ خبر ڏني. ٤- جيڪڏهن توهان ٻئي (زالون) الله ڏانهن
رجوع ڪريو ته توهان جي دلين لاڙو ڪيو آهي ۽ جيڪڏهن توهان ٻئي نبي
جي مقابلي ۾ ڏاڍ ڪنديون ته الله سندس پرجهلو آهي ۽ جبريل ۽ صالح مؤمن
۽ ان کان علاوه فرشتا به ان جا مددگار آهن. ٥- جيڪڏهن نبي توهان سيني
کي طلاق ڏئي ڇڏي ته ان جو رب توهان جي بدلي ۾ توهان کان بهتر زالون ان
کي ڏيندو. مسلمان مؤمنياڻيون، فرمانبردار، توبهه ڪرڻ واريون، عبادت
ڪرڻ واريون، روزو رکڻ واريون بيواه ۽ ڪنواريون.
٦- اي ايمان وارؤ! پاڻ کي ۽ پنهنجي گهروارن کي ان باهه کان بچايو
جنهن جو ٻارڻ ماڻهو ۽ پٿر هوندا، جنهن تي سخت (دل) زبردست ملائڪ مقرر
آهن. الله کين جيڪو حڪم ڏي ان ۾ اُهي ان جي نافرماني نه ڪندا آهن ۽
اهوئي ڪندا آهن جنهن جو کين حڪم ڪبو آهي. ٧- اي انڪار ڪرڻ وارو!
اڄ عذر پيش نه ڪريو توهان کي ان جو ئي بدلو ملي رهيو آهي جيڪي ڪجهه
توهان ڪيو هو.
٨- اي ايمان وارؤ! الله وٽ سچي توبهه ڪريو اميد آهي ته توهان جو رب

توهان جا گناهہ معاف ڪري ڇڏي ۽ توهان کي اهڙن باغن ۾ داخل ڪري جن جي هيٺان نهرون وهنديون هونديون. جنهن ڏينهن الله نبي کي ۽ ان سان گڏ ايمان وارن کي رسوا نہ ڪندو. سندن نور سندن اڳيان ۽ سندن ساڄي پاسي ڊوڙي رهيو هوندو. اهي چئي رهيا هوندا تہ اي اسان جا رب! اسان جي لاءِ اسان جي نور کي پورو ڪر ۽ اسان جي بخشش فرما. بيشڪ تون هر شيءِ تي قادر آهين.

٩- اي نبي! ڪافرن ۽ منافقن سان جهاد ڪر ۽ انهن تي سختي ڪر ۽ انهن جو ٺڪاڻو جهنم آهي ۽ اهو بيڇڙو ٺڪاڻو آهي. ١٠- الله ڪافرن لاءِ مثال بيان ڪري ٿو نوح جي زال جو ۽ لوط جي زال جو. ٻئي اسان جي ٻانهن مان ٻن نيڪ ٻانهن جي نڪاح ۾ هيون، پوءِ انهن (زالن) انهن سان خيانت ڪئي، پوءِ اهي ٻئي الله جي مقابلي ۾ انهن (زالن) جي ڪجهہ ڪم نہ اچي سگهيا ۽ ٻنهي کي چيو ويو تہ باهہ ۾ داخل ٿي وڃو داخل ٿيڻ وارن سان گڏ .

١١- ۽ الله ايمان وارن لاءِ مثال بيان ڪري ٿو فرعون جي زال جو جڏهن هن چيو اي منهنجا رب! مون لاءِ پاڻ وٽ جنت ۾ هڪ گهر بٹاءِ ۽ مون کي فرعون ۽ سندس عمل کان بچاءِ ۽ مون کي ظالم قوم کان نجات ڏي ١٢- ۽ عمران جي ڏيءَ مريم جنهن پنهنجي لڄ جي حفاظت ڪئي، پوءِ اسان ان ۾ پنهنجو روح ڦوڪيو ۽ هن پنهنجي رب جي حڪمن جي ۽ سندس ڪتابن جي تصديق ڪئي ۽ اُها فرمانبردارن مان هئي.

سورة الملک-٦٧

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

☆ ١- وڏي برڪت وارو آهي اهو جنهن جي هٿ ۾ بادشاهي آهي ۽ اهو

هر شيءِ تي قادر آهي. ٢- جنهن موت ۽ زندگي کي پيدا کيو، ته جيئن توهان کي پرکي ته توهان مان کير چگّا ڪم ڪري ٿو ۽ اهو غالب بخشٹهار آهي. ٣- جنهن بٹايا ست آسمان هڪ ٻئي جي مٹان. تون رحمان جي بناوٹ ۾ ڪو نقص نہ ڈسندين. پوءِ وري نهار تون ڪٹي ڪو نقص ڈسين ٿو. ٤- پوءِ بار بار نگاهه ڦيراءِ ڈس تنهنجي نظر ناڪام ٿي توڏانهن ٹڪجي موٹندي.

٥- ۽ اسان دنيا جي آسمان کي ڈيئن (تارن) سان سجايو آهي ۽ انهن کي شيطانن کي مارڻ جو ذريعو بٹايو آهي ۽ اسان انهن لاءِ دوزخ جو عذاب تيار ڪري رکيو آهي ٦- ۽ جن ماٹهن پنهنجي رب جو انڪار ڪيو انهن لاءِ جهنم جو عذاب آهي ۽ اهو بيڑو ٹڪاٹو آهي. ٧- جڏهن اهي ان ۾ وڌا ويندا ته هو ان جي گجگوڑ (جو آواز) ٻڌندا ٨- ۽ اهو پيو اپامندو. ايئن لڳندو جو ڪاوڑ مان ڦاٹي پوندو. جڏهن ان ۾ ڪو ٹولو وڌو ويندو ته ان جو داروغو انهن کان پڇندو ڇا توهان وٹ ڪو ڈيڄارڻ وارو نہ آيو. ٩- هو چوندا هائو، اسان وٹ ڈيڄارڻ وارو آيو هو. پوءِ اسان ان کي ڪوڑو ڄاتو ۽ اسان چيو الله ڪا شيءِ نازل نہ ڪئي آهي. توهان رڳو وڏي گمراهي ۾ پيل آهيو ١٠- ۽ اهي چوندا ته جيڪڈهن اسين ٻڌون ها يا سمجهون ها ته اسان دوزخ وارن ۾ نہ هجون ها. ١١- پوءِ هو پنهنجن گناهن جو اقرار ڪندا پوءِ لعنت هجي دوزخ وارن تي.

١٢- جيڪي ماٹهو پنهنجي رب کان پرپٹ ڈڄندا آهن، انهن لاءِ بخشش ۽ وڏو اجر آهي ١٣- ۽ توهان پنهنجي ڳالهه ڳجهي طرح ڪريو يا پڌري ڇؤ هو سينن جو ڳجهه ڄاڻيندڙ آهي. ١٤- ڇا اهو نہ ڄاڻندو جنهن پيدا ڪيو آهي ۽ هو نهايت باريڪ بين ۽ خبر رکندڙ آهي.

١٥- اهوئي آهي جنهن زمين کي توهان جي تابع ڪيو جو توهان ان جي رستن تي هلو ۽ ان جي رزق مان کائو ۽ ان ڈانهن ئي (جيئرو ٿي) اٹٹو آهي.

١٦- ڇا توهان انهيءَ کان ٻي ڏيا ٿي ويا جيڪو آسمان ۾ آهي تہ هو (هتان) توهان کي زمين ۾ ڳهائي ڇڏي، پوءِ اُها (زمين) ڏکڻ لڳي. ١٧- ڇا توهان ان کان جيڪو آسمان ۾ آهي ٻي ڏيا ٿي ويا جو هو توهان تي پٿر وسائڻ وارو واءُ موڪلي، پوءِ توهان ڄاڻي ونڊ تہ ڪهڙو هو منهنجو ڊيڄارڻ ١٨- ۽ انهن ڪوڙو پائيو جيڪو ڪائنئ اڳ هئا. منهنجي سزا ڪهڙي طرح هئي.

١٩- ڇا اُهي پکين کي پنهنجي مٿان نہ ٽا ڏسن پر ڪنڊيڙيندي ۽ پر بند ڪندي. رحمان کان سواءِ ڪير نہ آهي جو انهن کي جهلي رکندو آهي. بيشڪ هو هر شيءِ کي ڏسي رهيو آهي. ٢٠- اهو ڪير آهي جيڪو توهان جو لشکر بڻجي رحمان جي مقابلي ۾ توهان جي مدد ڪري سگهي. انڪار ڪرڻ وارا دوکي ۾ پيل آهن. ٢١- آخر ڪير آهي جيڪو توهان کي روزي ڏي جيڪڏهن اللّٰه پنهنجي روزي روکي ونڊي، بلڪ اهي سرڪشي ۽ نفرت ۾ اڙجي پيا آهن.

٢٢- ڇا اهو شخص جيڪو پنهنجي منهن پر هلندو هجي اهو وڌيڪ سڌي راهہ پائڻ وارو آهي يا اهو شخص جيڪو سڌوسنئون هڪ سڌي رستي تي هلي رهيو آهي. ٢٣- چؤ تہ اهوئي آهي جنهن توهان کي پيدا ڪيو ۽ توهان لاءِ ڪن ۽ اکيون ۽ دل بٽايائين. توهان تمام ٿورو شڪر ڪندا آهيو. ٢٤- چؤ اهوئي آهي جنهن توهان کي زمين ۾ پکيڙيو ۽ توهان ان ئي ڏانهن گڏ ڪيا ويندؤ.

٢٥- ۽ اهي چوندا آهن تہ اهو واعدو ڪڏهن پورو ٿيندو جيڪڏهن توهان سچا آهيو. ٢٦- چؤ اهو علم اللّٰه وٽ آهي ۽ آئون صرف پڌرو ڊيڄارڻ وارو آهيان. ٢٧- پوءِ جڏهن اهي ان کي ويجهو ٿيندي ڏسندا تہ جن انڪار ڪيو انهن جا منهن بگڙي (ڪاراڻجي) ويندا ۽ چيو ويندو تہ اهائي آهي اُها

شيءِ جنهن کي توهان طلبيندا هئا. ٢٨- چؤ ته جيڪڏهن الله مون کي هلاڪ ڪري ڇڏي ۽ انهن کي جيڪي مون سان گڏ آهن يا اسان تي رحم فرمائي ته منڪرن کي ڏکوئيندڙ عذاب کان ڪير بچائيندو. ٢٩- چؤ اهو رحمان آهي. اسان ان تي ايمان آندو ۽ ان ئي تي اسان پروسو ڪيو. پوءِ جلدئي توهان ڄاڻي وٺندو ته پڌري گمراهي ۾ ڪير آهي. ٣٠- چؤ ته ڏٺو اٿو ڇا جيڪڏهن توهان جو پاڻي هيٺ لهي وڃي ته ڪير آهي جيڪو توهان لاءِ صاف پاڻي آڻي.

سورة القلم-٦٨

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- ن- قلم جو قسم آهي ۽ ان جو جيڪي لکندا آهن ٢- ته تون پنهنجي رب جي فضل سان ديوانو نه آهين ٣- ۽ بيشڪ تنهنجي لاءِ اجر آهي ڪڏهن ختم نه ٿيڻ وارو ٤- ۽ بيشڪ تون هڪ اعليٰ اخلاق تي آهين. ٥- پوءِ سگهوئي تون ڏسندين ۽ اهي به ڏسندا ته ٦- توهان مان ڪنهن کي جنون هو. ٧- تنهنجو رب تمام چڱي طرح ڄاڻي ٿو جيڪو سندس واٽ کان گمراهه ٿيو ۽ هو (سڌي) واٽ تي هلڻ وارن کي به چڱي طرح ڄاڻندڙ آهي.

٨- تنهن ڪري تون ڪوڙو پائيندڙن جو چيو نه مڃ ٩- اُهي چاهين ٿا ته جيڪڏهن تون نرمي ڪرين ته اهي به نرمي ڪن. ١٠- ۽ تون اهڙي ماڻهو جو چيو نه مڃ جيڪو گهٽيون قسمون کڻڻ وارو. ١١- ذليل طعنا ڏيندڙ. چغلي هڻندڙ. ١٢- چڱائي کان روڪيندڙ. حد کان لنگهندڙ. گنهگار ١٣- سخت دل ۽ انهن سيني کا پوءِ بدنسل به هجي. ١٤- انهيءَ ڪري جو هو مال ۽ اولاد وارو آهي. ١٥- جڏهن هن کي اسان جون آيتون پڙهي ٻڌايون ويندیون آهن ته چوندو آهي اِهي اڳين جون آکاڻيون آهن ١٦- سگهوئي اسان سندس سونڊ

(نڪ تي) ڏنپ ڏيندا سون.

١٧- اسان انهن کي آزمائش ۾ وڌو جهڙي طرح اسان باغ وارن کي آزمائش ۾ وڌو هو. جڏهن انهن قسم کنيو تہ اهي صبح جو سوير ان جو ميوو پٽي وڌندا ١٨- ۽ انهن انشاءَ اللّٰه نہ چيو. ١٩- پوءِ ان باغ تي تنهنجي رب طرفان هڪ آفت ڦري ويئي ۽ اُهي ستل ئي هئا. ٢٠- پوءِ صبح جو اهو (باغ) اهڙو ٿي پيو جيئن پيلايل پوک. ٢١- پوءِ صبح جو انهن هڪ ٻئي کي سڏيو ٢٢- تہ پنهنجي پوک تي سويري هلو. جيڪڏهن توهان کي ميوو پٽڻو آهي. ٢٣- پوءِ اهي هليا ۽ پاڻ ۾ هوريان هوريان چوٽ لڳا ٢٤- تہ اڄ ڪو محتاج توهان وٽ باغ ۾ نہ اچي سگهي ٢٥- ۽ اُهي بخل تي سگهارا ٿي سويري پهتا. ٢٦- پوءِ جنهن مهل باغ کي ڏٺائون تہ چوٽ لڳا اسين رستو ڀلجي ويا آهيون. ٢٧- بلڪ اسان محروم ٿي ويا آهيون. ٢٨- انهن ۾ جيڪو بهتر مڙس هو تنهن چيو مون توهان کي نہ چيو هو تہ توهان اللّٰه جي پاڪائي ڇو نہ ٿا بيان ڪريو. ٢٩- انهن چيو اسان جو رب پاڪ آهي. بيشڪ اسان ظالم هئاسون. ٣٠- پوءِ اهي پاڻ ۾ هڪ ٻئي تي الزام ڏيڻ لڳا. ٣١- انهن چيو اسان تي افسوس آهي. بيشڪ اسان حد کان لنگهندڙ هئاسون. ٣٢- شايد اسان جو رب اسان کي ان کان بهتر باغ ان جي بدلي ۾ ڏئي ڇڏي. اسان انهيءَ ڏانهن رجوع ڪريون ٿا. ٣٣- اهڙي طرح عذاب ايندو آهي ۽ آخرت جو عذاب ان کان بہ وڏو آهي. ڪاش! اُهي ماڻهو سمجهن ها.

٣٤- بيشڪ ڊڄڻ وارن لاءِ سندن رب وٽ نعمت جا باغ آهن ٣٥- ڇا اسان فرمانبردارن کي نافرمانن جي برابر ڪري ڇڏيندا سون. ٣٦- توهان کي ڇا ٿيو آهي توهان ڪهڙا فيصلا ڪريو ٿا. ٣٧- ڇا توهان وٽ ڪو ڪتاب آهي جنهن مان پڙهندا آهيو. ٣٨- ان (آخرت) ۾ توهان لاءِ اهو آهي جنهن کي

توهان پسند ڪريو ٿا. ٣٩- ڇا توهان لاءِ اسان جي ذمي پکا انجام ٽيل آهن جيڪي قيامت تائين باقي رهندا. ته توهان جي لاءِ اهوئي آهي جيڪو توهان فيصلو ڪندو. ٤٠- انهن کان پڇ ته انهن ۾ ڪير ان (ڳالهه) جو ضامن آهي. ٤١- ڇا سندن کي شريڪ آهن ته اهي پنهنجن شريڪن کي آڻين، جيڪڏهن اهي سچا آهن.

٤٢- جنهن ڏينهن پنڊي (حقيقت) کولي ويندي ۽ ماڻهو سجدي لاءِ سڏيا ويندا ته اهي نه ڪري سگهندا. ٤٣- سندن نگاهون جهڪيل هونديون، انهن تي ذلت چانيل هوندي ۽ اهي سجدي لاءِ سڏيا ويندا هئا ۽ چڱا ڀلا هئا ٤٤- پوءِ ڇڏي ڏي مون کي ۽ انهن کي جيڪي هن ڪلام کي ڪوڙو ڄائيندا آهن. اسان انهن کي آهستي آهستي (دوزخ ڏانهن) ڇڪينداسون جتان اهي نه ڄاڻندا ٤٥- ۽ آئون کين مهلت ڏئي رهيو آهيان. بيشڪ منهنجي رڻ پڪي آهي.

٤٦- ڇا تون انهن کان اجورو گهرندو آهين جو ان چٽي جي ڪري مٿن بار پئجي ويو آهي ٤٧- يا انهن وٽ (غيب جو علم) آهي جو اهي لکي رهيا آهن، ٤٨- پوءِ پنهنجي رب جي فيصلي تائين صبر ڪر ۽ مڇي واري وانگر نه ٿجاءِ. جڏهن ان سڏيو ۽ اُهو ڏک ۾ ويريل هو. ٤٩- جيڪڏهن سندس رب جي مهرباني شامل نه هجي ها ته هو ملامت ٽيل سُڄ ۾ اڇلايو وجي ها، ٥٠- پوءِ سندس رب کيس نوازيو، پوءِ ان کي صالحن ۾ شامل ڪيو ٥١- ۽ اهي منڪر ماڻهو جڏهن نصيحت کي ٻڌندا آهن ته توکي تڪين اکين سان ايئن ڏسندا آهن جو توکي ٺيڪاڻي ڇڏيندا ۽ چوندا آهن ته هي ديوانو آهي ٥٢- ۽ اهو قرآن جهانن لاءِ نصيحت آهي.

سورة الحآقة-٦٩

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- اها ٽيڙ واري. ٢- ڇا آهي اها ٽيڙ واري ٣- ۽ توکي ڪهڙي خبر ته ڇا آهي اها ٽيڙ واري. ٤- ثمود ۽ عاد قيامت کي ڪوڙو ڄاتو. ٥- پوءِ ثمود هڪ رڙ سان ناس ڪيا ويا ٦- ۽ عاد هڪ بيحد سخت واءُ سان ناس ڪيا ويا. ٧- ان کي الله لڳو لڳ ست راتيون ۽ اٺ ڏينهن متن ڪڙو ڪيو. پوءِ تون ڏسين ها ته اتي هو اهڙي طرح ڪريل هئا ڄڻ اهي کجي جا ٿڙ آهن. ٨- پوءِ ڇا توکي انهن مان ڪو بچيل نظر اچي ٿو ٩- ۽ فرعون ۽ ان کان اڳ وارن ۽ ناس ڪيل وسندين ۾ جرم ڪيو. ١٠- انهن پنهنجي رب جي رسول جي نافرماني ڪئي ته الله وڏي پڪڙ سان کين پڪڙيو ١١- ۽ جڏهن پاڻي حد کان لنگهي ويو ته اسان توهان کي ٻيڙي ۾ سوار ڪيو. ١٢- ته جيئن اسان ان کي توهان لاءِ يادگار ٻڌايون ۽ ياد رکڻ وارا ڪَنَ ان کي ياد رکن.

١٣- پوءِ جڏهن صور ۾ هڪڙي ڦوڪ ڦوڪبي ١٤- ۽ زمين ۽ جبل کنيا ويندا، پوءِ هڪ ئي ڀيري کين ذرو ذرو ڪيو ويندو. ١٥- پوءِ ان ڏينهن ٽيڙ واري قيامت ٽي پوندي ١٦- ۽ آسمان ڦاٽندو. پوءِ اهو ان ڏينهن ڍلو ٽي ويندو ١٧- ۽ فرشتا آسمان جي ڪنارن تي هوندا ۽ تنهنجي رب جي عرش کي ان ڏينهن اٺ فرشتا پنهنجي مٿان کڻندا. ١٨- ان ڏينهن توهان کي (الله جي) آڏو ڪيو ويندو توهان جي ڪا ڳالهه لڪيل نه رهندي.

١٩- پوءِ جنهن شخص کي سندس اعمالنامو سندس ساڄي هٿ ۾ ڏنو ويندو ته هو چوندو ته وٺو منهنجو اعمالنامو پڙهو ٢٠- آئون گمان رکندو هئس ته مون کي منهنجو حساب پيش اچڻ وارو آهي. ٢١- پوءِ هو هڪ وٽندڙ

عيش ۾ هوندو ٢٢- مٿانهين بهشت ۾، ٢٣- جنهن جا ميوا ويجها هوندا ٢٤- کائو ۽ پيئو مزي سان انهن عملن جي بدلي ۾ جيکي توهان گذريل ڏينهن ۾ کيا هئا ٢٥- ۽ جنهن شخص جو اعمالنامو ان جي کاپي هٿ ۾ ڏنو ويندو سو چوندو ڪاش منهنجو اعمالنامو مون کي نه ڏنو وڃي ها ٢٦- ۽ آئون نه ڄاڻان ها ته منهنجو حساب ڇا آهي. ٢٧- ڪاش اهو (دنيا جو) موت نبيريندڙ هجي ها، ٢٨- منهنجو مال منهنجي ڪم نه آيو، ٢٩- منهنجي بادشاهت ختم ٿي وئي. ٣٠- پڪڑيو ان شخص کي پوءِ ڳچي ۾ ڪٽ ٻڌوس، ٣١- پوءِ جهنم ۾ داخل ڪريو، ٣٢- پوءِ هڪ زنجير ۾ جنهن جي پيمائش ستر هٿ آهي. ان سان کيس جڪڑيوس. ٣٣- هي ماڻهو عظمت واري الله تي ايمان نه رکندو هو ٣٤- ۽ هو غريبن کي کارائڻ جي تاکيد نه ڪندو هو. ٣٥- تنهن ڪري اڄ هتي ان جو ڪو دوست نه آهي ٣٦- ۽ نه ڦٽن جي روڳ کان سواءِ ان جو پيو ڪو کاڌو آهي. ٣٧- جنهن کي گنهگارن کان سواءِ پيو ڪير نه کائيندو.

٣٨- پوءِ آئون قسم کڻان ٿو انهن شين جو جن کي توهان ڏسو ٿا ٣٩- ۽ جن کي توهان نه ٿا ڏسو. ٤٠- بيشڪ هي هڪ سڳوري رسول جو ڪلام آهي ٤١- ۽ اُهو ڪنهن شاعر جو ڪلام نه آهي. توهان تمام ٿورو ايمان رکو ٿا ٤٢- ۽ نه هي ڪنهن (ڪاهن) ڳجهه بکندڙ جو ڪلام آهي. توهان تمام گهٽ غور ڪريو ٿا. ٤٣- جهان جي پالڻهار طرفان نازل ٿيل آهي ٤٤- ۽ جيڪڏهن هو (پيغمبر) اسان تي ڪي ڪَالهيون ٺاهي چوي ها ٤٥- ته ضرور سڄي هٿ کان کيس پڪڑيون ها، ٤٦- وري سندس دل جي رڳ وڍي ڇڏيون ها، ٤٧- پوءِ توهان مان کو ان کان اسان کي روڪڻ وارو نه هجي ها ٤٨- ۽ بيشڪ هي (قرآن) نصيحت آهي ڊڄڻ وارن جي لاءِ ٤٩- ۽ اسان ڄاڻون ٿا ته ڪي توهان مان ان کي ڪوڙو پائنئيندڙ آهن ٥٠- ۽ بيشڪ هي (قرآن) منڪرن لاءِ حسرت (ارمان جو

سبب) آهي ٥١- ۽ بيشڪ هي (قرآن) سچو آهي. ٥٢- تنهن ڪري تون پنهنجي عظيم رب جي نالي جي تسبيح ڪر.

سورة المعارج-٧٠

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- گهرڙواري عذاب گهريو، جيڪو ضرور واقع ٿيڻوارو آهي. ٢- منڪرن لاءِ ڪو ان کي هٽائڻ وارو نہ آهي. ٣- الله جي طرفان جيڪو وڏن مرتبن جو مالڪ آهي. ٤- ان ڏانهن فرشتا ۽ جبرئيل چڙهندا آهن، هڪ اهڙي ڏينهن ۾ جنهن جو مقدار پنجاهه هزار سال آهي، ٥- تنهن ڪري تون صبر ڪر چڱو صبر. ٦- اهي انهيءَ کي پري ڏسن ٿا ٧- ۽ اسين ان کي ويجهو ٿا ڏسون. ٨- جنهن ڏينهن آسمان پگهريل ٽامي وانگر ٿيندو ٩- ۽ جبل رڳيل ان وانگر ١٠- ۽ ڪو دوست ڪنهن دوست کي نہ پڇندو، ١١- توڙي اهي هڪ ٻئي کي ڏيکاريا ويندا. گنهگار گهرندا ته جيڪر ان ڏينهن جي عذاب کان بچڻ لاءِ پنهنجا پٽ ١٢- ۽ پنهنجي زال ۽ پنهنجو پاءُ ١٣- ۽ پنهنجو ڪٽنب جيڪو کين پناهه ڏيڻ وارو هو ١٤- ۽ سيني زمين وارن کي بدلي ۾ ڏئي پاڻ کي بچائي وٺي.

١٥- هرگز نہ بيشڪ اها پڙڪندڙ باهه آهي ١٦- جيڪا چمڙي کي چڪي لاهيندڙ آهي. ١٧- اها هر ان شخص کي سڏيندي جنهن پُٺي ورائي ۽ منهن موڙيو ١٨- (مال) گڏ ڪيو ۽ سانديي رکيو. ١٩- بيشڪ انسان بي صبرو پيدا ٿيل آهي. ٢٠- جڏهن به ان کي تڪليف پهچندي آهي ته گهبرائجي ويندو آهي ٢١- ۽ جڏهن کو سک پهچندو اٿس ته هو بخل ڪرڻ لڳندو آهي، ٢٢- پر اهي نمازي (نہ) ٢٣- جيڪي پنهنجن نماز جي پابندي ڪندا آهن

٢٤- ۽ جن جي مالن ۾ مقرر حق آهي ٢٥- سوال ڪندڙ ۽ سوال نہ ڪندڙ لاءِ (محروم ٿيل) جو ٢٦- ۽ جيڪي انصاف جي ڏينهن تي يقين رکن ٿا. ٢٧- ۽ جيڪي پنهنجي رب جي عذاب کان ڊڄندا آهن. ٢٨- بيشڪ سندن رب جي عذاب کان ڪنهن کي بي خوف نہ ٿيڻ گهرجي ٢٩- ۽ جيڪي پنهنجن اوگهڙن جي حفاظت ڪندا آهن. ٣٠- پنهنجي زالن جي يا پنهنجن ٻانهين کان سواءِ، پوءِ بيشڪ اهي ملامت وارا نہ آهن. ٣١- پوءِ جيڪو شخص ان کان سواءِ طلبيندو تہ اُهي ماڻهو حد کان لنگهڻ وارا آهن ٣٢- ۽ اهي جيڪي پنهنجن امانتن ۽ عهد کي نيائيندا آهن ٣٣- ۽ جيڪي پنهنجن شاهدين تي قائم رهندا آهن ٣٤- ۽ جيڪي پنهنجي نماز جي حفاظت ڪندا آهن. ٣٥- اهي ئي ماڻهو جنت ۾ عزت سان هوندا.

٣٦- پوءِ منڪرن کي ڇا ٿيو آهي جو هو توڏانهن ڊوڙندا پيا اچن. ٣٧- ساڄي پاسي کان ۽ کاٻي پاسي کان ٽوليون ٽوليون ٿي ڪري. ٣٨- ڇا انهن ۾ هر ماڻهو اِها لالچ رکي ٿو تہ هو نعمت واري باغ ۾ داخل ڪيو ويندو. ٣٩- هرگز نہ. اسان انهن کي پيدا ڪيو آهي ان شيءِ مان جنهن جي کين خبر اٿن.

٤٠- بس پوءِ آئون قسم کڻان ٿو اپرندن ۽ الهندن جي رب جو. اسان ان تي قادر آهيون ٤١- تہ سندن جاءِ تي انهن کان بهتر آڻيون ۽ اسان عاجز نہ آهيون. ٤٢- پوءِ انهن کي ڇڏي ڏي جو اُهي ڪُالهيون ٺاهين ۽ راند ڪن، ايستائين جو اُهي پنهنجو اهو ڏينهن ڏسن جنهن جو کين انجام ڏجي ٿو. ٤٣- جنهن ڏينهن قبرن مان ڊوڙندا نڪرندا جڙ تہ اهي ڪنهن جهنڊي (نشان) ڏانهن ڊوڙي رهيا هجن. ٤٤- سندن نگاهون جهڪيل هونديون. انهن تي ذلت ڇانيل هوندي. هي اهو ڏينهن آهي جنهن جو کين واعدو ڏنو ويو هو.

سورة نوح-٧١

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- اسان نوح کي سندس قوم ڏانهن رسول بڻائي موڪليو ته پنهنجي قوم جي ماڻهن کي خبردار ڪر، ان کان اڳ جو انهن تي هڪ ڏکوئيندڙ عذاب اچي. ٢- ان چيو اي منهنجي قوم! آئون توهان لاءِ هڪ پڌرو ڊيڄاريندڙ آهيان ٣- ته توهان الله جي عبادت ڪريو ۽ ان کان ڊڄو ۽ منهنجي اطاعت ڪريو. ٤- الله توهان جي گناهن کي بخشيندو ۽ توهان کي هڪ مقرر وقت تائين مهلت ڏيندو. بيشڪ جڏهن الله جو مقرر ڪيل وقت اچي ٿو ته پوءِ اهو ٽرندو نه آهي. ڪاش! توهان ان کي سمجهو.

٥- نوح چيو اي منهنجا رب! مون پنهنجي قوم کي رات ۽ ڏينهن سڏيو، ٦- پر منهنجي سڏڻ کين حق کان پري ڀڄڻ ۾ اضافو ڪيو ٧- ۽ مون جڏهن به کين سڏيو ته تون انهن کي بخشين ته انهن پنهنجن ڪنن ۾ آڱريون وڌيون ۽ پنهنجي مٿان ڪپڙا ويڙهي ڇڏيا ۽ ضد تي قائم رهيا ۽ وڏو تڪبر ڪيائون، ٨- وري مون انهن کي ڏاڍيان سڏيو، ٩- پوءِ مون انهن کي ظاهر ظهور چيو ۽ کين ڳجهي طرح به چيو. ١٠- مون چيو پنهنجي رب کان بخشش گهرو، بيشڪ اهو بخشٽهار آهي. ١١- هو توهان تي خوب مينهن وسائيندو ١٢- ۽ توهان جي مال ۽ اولاد کي وڌائيندو، توهان لاءِ باغ پيدا ڪندو ۽ توهان لاءِ نهرون جاري ڪندو. ١٣- توهان کي ڇا ٿيو آهي جو توهان الله جي وڏائي تي ويساهه نه ٿا رکو، ١٤- حالانڪ ان توهان کي قسمن قسمن ۾ بڻايو. ١٥- ڇا توهان نه ڏٺو آهي ته الله ڪهڙي طرح ست آسمان طبقا طبقا بڻايا ١٦- ۽ ان ۾ چند کي نور ۽ سج کي (چمڪندڙ) ڏيئو بڻايو ١٧- ۽ الله توهان کي زمين مان

خاص اهتمام سان پيدا ڪيو. ١٨- پوءِ هو توهان کي زمين ۾ موڪائيندو ۽ وري ان مان توهان کي ٻاهر ڪيندو ١٩- ۽ الله توهان لاءِ زمين کي وڇاڻو بڻايو. ٢٠- ته جيئن توهان ان جي ڪشادن رستن ۾ هلو.

٢١- نوح چيو اي منهنجا رب! انهن منهنجو چيو نہ مڃيو ۽ اهڙن ماڻهن جي پيروي ڪئي جن جي حق ۾ سندن مال ۽ اولاد انهن لاءِ نقصان ئي ۾ اضافو ڪيو ٢٢- ۽ انهن وڏيون تدبيرون ڪيون ٢٣- ۽ انهن چيو توهان پنهنجن معبودن کي هرگز نہ ڇڏجو ۽ توهان هرگز نہ ڇڏيو ود کي، سواع کي ۽ يغوث کي ۽ يعوق کي ۽ نسر کي ٢٤- ۽ انهن گهڻن ماڻهن کي گمراهہ ڪيو ۽ هاڻي تون انهن گمراهن جي گمراهي ۾ اضافو ڪر ٢٥- ۽ گناهہ جي سبب اهي غرق ڪيا ويا، پوءِ اهي باهہ ۾ داخل ڪيا ويا، پوءِ انهن پاڻ لاءِ الله کان سواءِ بچائڻ وارو ڪو مددگار نہ لڌو.

٢٦- ۽ نوح چيو تہ اي منهنجا رب! تون انهن ڪافرن مان ڪو زمين تي رهندڙ نہ ڇڏ، ٢٧- جيڪڏهن تو انهن کي ڇڏيو تہ اهي تنهنجي ٻانهن کي گمراهہ ڪندا ۽ سندن نسل مان جيڪو بہ پيدا ٿيندو بدڪار ۽ سخت ڪافر هوندو. ٢٨- اي منهنجا رب! منهنجي بخشش فرماءِ، منهنجي ماءُ پيءُ جي بخشش فرما ۽ جيڪو منهنجي گهر ۾ مؤمن ٿي داخل ٿئي تہ ان جي بخشش فرما ۽ سيني مؤمن مردن ۽ مؤمن عورتن کي معاف فرما ۽ ظالمن لاءِ هلاڪت کان سواءِ ڪنهن شيءِ ۾ واڌارو نہ ڪر.

سورة الجن-٧٢

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- چؤ مون ڏانهن وحي ڪيو ويو آهي تہ جنن مان هڪ جماعت قرآن

پڌو ته انهن چيو اسان هڪ عجيب قرآن پڌو آهي، ٢- جيڪو هدايت جي راهه جو ڏس ڏي ٿو ته اسان ان تي ايمان آندو ۽ اسان پنهنجي رب سان ڪنهن کي شريڪ نه ڪنداسون ٣- ۽ اهو ته اسان جي رب جو شان تمام وڏو آهي، هن نڪي ڪا زال ۽ نڪو ڪو اولاد رکيو اٿس ٤- ۽ اهو ته اسان جا نادان الله جي باري ۾ گهٽيون حق جي خلاف ڳالهيون ڪندا آهن ٥- ۽ اسان گمان ڪيو هو ته انسان ۽ جن الله جي شان ۾ ڪڏهن ڪوڙ نه چوندا ٦- ۽ هي ته انسانن ۾ ڪجهه اهڙا هئا جيڪي جنن مان بعض جي پناهه وٺندا هئا، پوءِ انهن جنن جو غرور اڃا وڌائي ڇڏيو ٧- ۽ هي ته ماڻهن ۾ گمان ڪيو جهڙو توهان گمان ڪيو هو ته الله هرگز ڪنهن کي (پيغمبر) ڪري نه موڪليندو.

٨- ۽ اسان آسمان جو جائزو ورتو ته اسان ڏٺو ته اهو سخت چوڪيدارن ۽ اُلانبن سان پرجي ويو آهي ٩- ۽ اسان آسمان جي گهٽن رستن تي ٻڌل لاءِ ويهندا هئاسون، پوءِ هاڻي جيڪو ٻڌل چاهي ٿو ته هو پاڻ لاءِ تيار ٿيل الانبيءَ وارو تارو لهي ٿو ١٠- ۽ اسان نٿا ڄاڻون ته زمين وارن لاءِ ڪنهن مدائي جو ارادو ڪيو آهي يا سندن رب سندن لاءِ ڪو چڱائي جو ارادو ڪيو آهي ١١- ۽ هي ته اسان مان ڪجهه نيڪ آهن ۽ ڪي ان کان سواءِ ٻ آهن. اسان مختلف طريقن تي آهيون ١٢- ۽ هي ته اسان ڄاتو ته زمين ۾ الله کي ڪڏهن ٻ ٽڪائي نه سگهنداسون ۽ نه ڪي ڀڄي ڪڏهن ٽڪائي سگهنداسون ١٣- ۽ جڏهن اسان هدايت جي ڳالهه ٻڌي ته اسان ان تي ايمان آندو، پوءِ جيڪو پنهنجي رب تي ايمان آڻيندو سو نه ڪنهن نقصان کان ۽ نه ڪي ڪنهن ظلم کان ڊڄندو ١٤- ۽ هي ته اسان مان ڪي فرمانبردار آهن ۽ اسان مان ڪي گنهگار آهن، پوءِ جنهن فرمانبرداري ڪئي ته انهن سڌي واٽ کي لڌو ١٥- ۽ جيڪي گنهگار آهن سي دوزخ جو ٻارڻ هوندا.

١٦- ۽ مون ڏانهن وحي ڪيو ويو آهي ته هي ماڻهو جيڪڏهن سڌي رستي تي قائم ٿين ها ته اسان (سندن پوڪون) ضرور سيراب ڪريون ها. ١٧- ته جيئن ڪين پرکيون ۽ جيڪو پنهنجي رب جي ياد کان منهن موڙيندو ته هو ان کي سخت عذاب ۾ مبتلا ڪندو ١٨- ۽ سڀ مسجدون الله لاءِ آهن. تنهن ڪري توهان الله سان گڏ ڪنهن ٻئي کي نه پڪاريو ١٩- ۽ هي ته جنهن مهل الله جو ٻانهو ان کي پڪارڻ لاءِ بيهندو آهي ته ماڻهو مٿس ڳاهٺ ڪرڻ تي هئا. ٢٠- چؤ ته آئون رڳو پنهنجي پالڻهار جي عبادت ڪريان ٿو ۽ ڪنهن هڪڙي کي ساٿس شريڪ نه ٿو ڪريان. ٢١- چؤ ته توهان ماڻهن لاءِ نه ڪنهن نقصان جو اختيار رکان ٿو ۽ نه ڪنهن پلاڻي جو. ٢٢- چؤ مون کي الله کان سواءِ ڪو بچائي نه ٿو سگهي ۽ نه ان کان سواءِ ڪا پناهه لهندس. ٢٣- پوءِ الله جي طرفان خبر پهچائڻي آهي ۽ سندس پيغام پهچائڻا آهن ۽ جيڪو شخص الله ۽ سندس رسول جي نافرماني ڪندو ته ان لاءِ جهنم جي باهه آهي، جنهن ۾ هو هميشه رهندا.

٢٤- ايستائين جڏهن اهي ڏسندا ان شيءِ کي جنهن جو ساڻن واعدو ڪيو پيو وڃي ته اهي ڄاڻي ونندا ته ڪنهن جا مددگار ڪمزور آهن ۽ ڪير تعداد ۾ گهٽ آهي. ٢٥- چؤ آئون نه ٿو ڄاڻان ته جنهن شيءِ جو توهان سان واعدو ڪيو پيو وڃي، اها ويجهي آهي يا منهنجي رب ان لاءِ ڊگهي مدت مقرر ڪئي آهي. ٢٦- غيب جو ڄاڻڻ وارو اهوئي آهي. هو پنهنجي غيب تي ڪنهن کي واقف نه ڪندو آهي، ٢٧- سواءِ ان رسول جي جنهن کي ان پسند ڪيو هجي، پوءِ هو ان جي اڳيان ۽ سندس پٺيان نگهبان لڳائي ڇڏيندو آهي، ٢٨- ته جيئن الله ڄاڻي وٺي ته انهن پنهنجي رب جا پيغام پهچائي ڇڏيا آهن ۽ جيڪي وٽن آهي تنهن کي (الله) گهيرو ڪري رکيو آهي ۽ هن هر شيءِ کي ڳڻي رکيو آهي.

سورة المزمل-٧٣

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- اي چادر ويڑهڻ وارا! ٢- رات جو قيام ڪر، پر ٿورو حصو. ٣- اڌ رات يا ان کان ٿورو گهٽاءِ ٤- يا ان کان ڪجهه وڌاءِ ۽ قرآن کي آهستي آهستي پڙهه. ٥- اسان توتي هڪ ڳرو ڪلام نازل ڪرڻ وارا آهيون.

٦- بيشڪ رات جو اٿڻ تمام سخت آهي ۽ ڳالهه ٺيڪ نڪرندي آهي. ٧- بيشڪ تو کي ڏينهن ۾ گهڻا ڪم هوندا آهن ٨- ۽ پنهنجي رب جو نالو ياد ڪر ۽ سڀني کان الڳ ٿي ان ڏانهن توجهه ڪر. ٩- هو اوپر ۽ اولهه جو مالڪ آهي. ان کان سواءِ ڪو معبود نه آهي. تنهن ڪري تون ان کي پنهنجو ڪارساز بڻائي ١٠- ۽ ماڻهو جيڪو ڪجهه چوندا آهن ان تي صبر ڪر ۽ چڱي طرح سان انهن کان الڳ ٿي وڃ ١١- ۽ ڪوڙ پائيندڙن ۽ آسوده ماڻهن جو معاملو مون تي ڇڏي ڏي ۽ انهن کي ٿوري مهلت ڏي. ١٢- اسان وٽ ڳريون هٿڪڙيون (ٻيڙيون) آهن ۽ دوزخ آهي ١٣- ۽ نڙي ۾ ڦاسندڙ ڪاڏو ۽ ڏکوئيندڙ عذاب آهي. ١٤- جنهن ڏينهن زمين ۽ جبل ڌٻندا ۽ جبل واري جا هاريل ڍڳ ٿيندا.

١٥- اسان توهان ڏانهن هڪ رسول موڪليو آهي. توهان تي شاهد بڻائي، جهڙي طرح اسان فرعون ڏانهن هڪ رسول موڪليو. ١٦- پوءِ فرعون رسول جو چيو نه مڃيو تہ اسان ان کي سخت پڪڙ ۾ پڪڙيوسون، ١٧- پوءِ جيڪڏهن توهان انڪار ڪيو تہ توهان ان ڏينهن جي عذاب کان ڪيئن بچندو، جيڪو ٻارن کي ٻيڙو ڪري ڇڏيندو. ١٨- جنهن ڏينهن آسمان ڦاٽي پوندو ۽ بيشڪ (الله) جو واعدو پورو ٿي رهندو. ١٩- هي هڪ نصيحت آهي، پوءِ جيڪو چاهي پنهنجي رب ڏانهن واٽ وٺي.

٢٠- بيشڪ تنهنجو رب ڄاڻي ٿو تہ تون ۽ تهائن رات جي ويجهو ۽ يا اڌ رات جو يا تهائي رات قيام ڪندو آهين ۽ هڪ جماعت تنهنجي ساڻين مان بہ ۽ الله ئي رات ۽ ڏينهن جو اندازو ڪندڙ آهي. الله ڄاڻي ٿو تہ توهان ان کي پورو نہ ڪري سگهندو. تنهن ڪري هن توهان تي مهرباني فرمائي. تنهن ڪري جيترو آساني سان ٿي سگهي قرآن پڙهو. الله ڄاڻي ٿو تہ توهان مان ڪير بيمار هوندا ۽ ڪيترائي ماڻهو الله جي فضل جي تلاش ۾ زمين ۾ سفر ڪندا ۽ ٻيا اهڙا ماڻهو بہ هوندا جيڪي الله جي راهہ ۾ جهاد ڪندا. تنهن ڪري ان مان پڙهو جيترو توهان کي آسان ٿي سگهي ۽ نماز قائم ڪريو ۽ زڪوات ادا ڪريو ۽ الله کي قرض ڏيو. چڱو قرض ۽ جيڪا پلائي توهان پاڻ لاءِ اڳيان موڪليندو. تنهن کي الله وٽ وڌيڪ چڱو ۽ اجر جي لحاظ کان تمام وڏو لهندو ۽ الله کان بخشش گهرو. بيشڪ الله بخشڻهار مهربان آهي.

سورة المدثر-٧٤

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- اي چادر ويڙهڻ وارا! ٢- اٿي ڪڙو ٿيءُ ۽ ماڻهن کي ڊيڄار ٣- ۽ پنهنجي رب جي وڏائي بيان ڪر ٤- ۽ پنهنجا ڪپڑا پاڪ رک ٥- ۽ پليتي کان پري رهہ ٦- ۽ ايئن نہ ڪر جو احسان ڪرين ۽ گهڻو عيوض چاهين ٧- ۽ پنهنجي رب جي لاءِ صبر اختيار ڪر.

٨- پوءِ جڏهن صور ۾ ڦوڪيو ويندو ٩- تہ اهو وڏو سخت ڏينهن هوندو. ١٠- ڪافرن تي آسان نہ هوندو. ١١- ڇڏي ڏي مونکي ۽ ان شخص کي جنهن کي مون اڪيلو پيدا ڪيو ١٢- ۽ ان کي گهڻو مال ڏنو ١٣- ۽

حاضر رهڻ وارا پڻ. ١٤- ان کي پوري طرح وڌايم. ١٥- پوءِ ٻه لالچ رکندو آهي تہ آئون کيس وڌيڪ ڏيان. ١٦- هرگز نہ. هو اسان جي آيتن جو مخالف آهي. ١٧- جلد آئون ان کي سخت تڪليف ۾ ڦاسائيندس.

١٨- ان سوچيو ۽ ڳالھ ٺاهي. ١٩- پوءِ هو هلاڪ ٿئي. ان کهڙي ڳالھ ٺاهي. ٢٠- پوءِ هو هلاڪ ٿئي. ان کهڙي ڳالھ ٺاهي ٢١- پوءِ ان ڏٺو ٢٢- پوءِ ان ڳُهنڊ پاتو ۽ منهن بچڑو ڪيائين. ٢٣- پوءِ پٺيرو ٿيو ۽ تڪبر ڪيائين. ٢٤- پوءِ چيائين هي تہ رڳو هڪ جادو آهي جيڪو اڳين کان هلندو پيو اچي. ٢٥- هي تہ رڳو ماڻھو جو ڪلام آهي.

٢٦- آئون ان کي جلد دوزخ ۾ داخل ڪندس ٢٧- ۽ تو کي کهڙي خبر تہ دوزخ ڇا آهي. ٢٨- نہ باقي رهڻ ڏي ٿو ۽ نہ ڇڏي ٿو. ٢٩- ماڻھن کي ساڙي کارو ڪندڙ آهي. ٣٠- ان تي اوٽيھ فرشتا آهن ٣١- ۽ اسان دوزخ جا دربان رڳو فرشتا ڪيا آهن ۽ اسان سندن ڳڻپ رڳو منڪرن جي پرک لاءِ رکي آهي. تہ جيئن يقين حاصل ڪن اُهي ماڻھو جن کي ڪتاب ڏنو ويو آهي ۽ ايمان وارا پنهنجي ايمان کي وڌائين ۽ ڪتاب وارا ۽ مؤمن شڪ نہ ڪن ۽ تہ جيئن جن ماڻھن جي دلين ۾ بيماري آهي. اُهي ۽ منڪر ماڻھو چون تہ ان الله جو ڇا مطلب آهي. اهڙي طرح الله گمراھ ڪري ٿو جنهن کي چاهي ٿو ۽ هدايت ڏي ٿو جنهن کي چاهي ٿو ۽ تنهنجي رب جي لشکر کي صرف اهوئي ڄاڻي ٿو ۽ هي تہ رڳو نصيحت آهي ماڻھن جي واسطي.

٣٢- هرگز نہ. قسم آهي چند جو ٣٣- ۽ رات جو جڏهن پٺ ڦيري ٣٤- ۽ صبح جو جڏهن روشن ٿئي. ٣٥- تہ دوزخ وڏين شين مان آهي. ٣٦- انسانن لاءِ ڈيڄارندڙ. ٣٧- توهان مان انهيءَ لاءِ جيڪو گهري تہ (جنت) لاءِ اڳتي وڌي يا (دوزخ ۾) ۾ پٺتي رهي. ٣٨- هر ماڻھو پنهنجي عملن جي بدلي ۾ پيل آهي.

٣٩- پر ساڃي پاسي وارا، ٤٠- اهي باغن ۾ هوندا، پڇندا هوندا ٤١- ڏوهارين کان، ٤٢- توهان کي کهڙي شيءِ دوزخ ۾ وڌي وئي، ٤٣- هو چوندا ته اسان نماز پڙهڻ وارن مان نه هئاسون ٤٤- ۽ اسان غريبن کي کاڌو نه کارائيندا هئاسون ٤٥- ۽ اسان بحث ڪندڙن سان بحث ڪندا هئاسون ٤٦- ۽ اسان انصاف جي ڏينهن کي کوڙو سمجهندا هئاسون. ٤٧- ايستائين جو يقيني ڳالهه (موت) اسان کي پهتي، ٤٨- پوءِ کين سفارش ڪرڻ وارن جي سفارش ڪجهه فائدو نه ڏيندي.

٤٩- پوءِ انهن کي ڇا ٿيو آهي جو نصيحت کان منهن موڙيندا آهن، ٥٠- جڻ ته اهي ٽهندڙ گڏهه آهن ٥١- جيڪي شينهن کان ڀڄي رهيا آهن، ٥٢- بلڪ انهن مان هر شخص هي چاهي ٿو ته کيس ڪليل ڪتاب ڏجن، ٥٣- هرگز نه، بلڪ اهي ماڻهو آخرت کان نٿا ڊڄن. ٥٤- هرگز نه، هي ته هڪ نصيحت آهي، ٥٥- پوءِ جيڪو گهري ان مان نصيحت حاصل ڪري ٥٦- ۽ اهي ان مان نصيحت حاصل نه ڪندا، پر اهو ته الله چاهي. اهوئي الله آهي جنهن کان ڊڄڻ گهرجي ۽ اهوئي بخشش جومالڪ آهي.

سورة القيامة-٧٥

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- آئون قسم کڻان ٿو قيامت جي ڏينهن جو ٢- ۽ آئون قسم کڻان ٿو ملامت ڪرڻ واري نفس جو، ٣- ڇا انسان پائيندو آهي ته اسان سندس هڏن کي گڏ نه ڪنداسون، ٤- ڇو نه اسان ان تي قادر آهيون جو سندس آڱرين جي ڏوڻن کي به درست ڪري ڇڏيون، ٥- بلڪ انسان چاهي ٿو ته آئينده به گناهه ڪندو رهي، ٦- هو پڇي ٿو ته قيامت جو ڏينهن ڪڏهن ايندو، ٧- پوءِ جڏهن اکيون ڦري ويندیون ٨- ۽ جڏهن چند بي نور ٿي ويندو ٩- ۽ سج ۽ چند ڳڏبا، ١٠- ان

ڏينهن انسان چوندو ته پڇڻ جي کا واهه آهي. ١١- هرگز نہ. ١٢- کٽي به پناهه نہ آهي. ان ڏينهن تنهنجي رب وٽ ئي ٽڪاءُ جو هنڌ آهي. ١٣- ان ڏينهن انسان کي ٻڌايو ويندو ته هن چا اڳيان موڪليو ۽ چا پوئتي ڇڏيو ١٤- بلڪ انسان پنهنجي پاڻ کي ڄاڻي ٿو. ١٥- چاهي هو کيترائي بهانا پيش ڪري.

١٦- تون ان جي پڙهڻ مهل پنهنجي زبان کي نہ چور ته جيئن تون ان کي جلدي ياد ڪري وڻين. ١٧- اسان جي ذمي آهي ان جو گڏ ڪرڻ ۽ ان جو پڙهڻ. ١٨- پوءِ جڏهن اسان ان کي پڙهايون ته تون پڙهڻ ۾ پنيان لڳ. ١٩- پوءِ ان جو پڌرو ڪرڻ اسان جي ذمي آهي.

٢٠- هرگز نہ. بلڪ توهان جلدي ملڻ واري دنيا کي دوست رکندا آهيو ٢١- ۽ جيڪا دير ۾ ملي (آخرت) انهيءَ کي ڇڏيندا آهيو. ٢٢- کي منهن ان ڏينهن سرها هوندا. ٢٣- پنهنجي رب ڏانهن ڏسندا هوندا ٢٤- ۽ ڪجھ منهن ان ڏينهن (اداس) ڪارا ٽيل هوندا. ٢٥- پائيندا ته ساٽن چيلهه ٽوڙڻ وارو معاملو ڪيو ويندو. ٢٦- هرگز نہ. جڏهن ساهه نڙگهٽ تي پهچندو ٢٧- ۽ چيو ويندو ڪو ڦيٽو رکڻ وارو آهي ٢٨- ۽ هو پائيندو ته هي جدا ٿيڻ جو وقت آهي ٢٩- ۽ هڪ پنيءَ ٻئي پنيءَ سان وڇڙندي. ٣٠- ان ڏينهن تنهنجي رب ڏانهن هلڻو آهي.

٣١- پوءِ هن نہ سچو مڃيو ۽ نہ نماز پڙهي. ٣٢- بلڪ ڪوڙو ڄاتائين ۽ منهن موڙيائين. ٣٣- پوءِ آڪڙجي پنهنجي گهروارن ڏانهن ويو. ٣٤- پوءِ خرابي هجي توتي، وري خرابي هجي توتي. ٣٥- پوءِ توتي خرابي هجي. ٣٦- چا انسان خيال ڪري ٿو ته کيس ايئن ئي ڇڏي ڏبو. ٣٧- چا اهو مني جو ڦڙو نہ هو، جيڪو ٽپڪايو ويو. ٣٨- پوءِ رت جو دڳ ٿيو. پوءِ الله (ان کي) بڻايو ۽ پوءِ ان جا عضوا درست ڪيا. ٣٩- پوءِ ان مان ٻ جنسون نر ۽ مادي بڻايون. ٤٠- چا اهو ان تي قادر نہ آهي جو مئن کي جيئاري.

سورة الدهر- ٧٦

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- ڪڏهن انسان تي زماني ۾ هڪ وقت (اهڙو) گذري چڪو آهي جو هو ڪا قابل ذڪر شيءِ نه هو. ٢- اسان انسان کي هڪ گڏيل ڦڙي مان پيدا ڪيو تہ ان کي پرکيون، پوءِ اسان ان کي ٻڌندڙ ڏسندڙ ڪيون سون. ٣- اسان کيس واٽ ڏيکاري، چاهي هو شڪر ڪندڙ ٿئي يا انڪار ڪرڻ وارو.

٤- اسان منڪرن لاءِ زنجيرون ۽ ڳٽ ۽ ٻرندڙ باھ تيار ڪري رکي آهي. ٥- نيڪ ٻانها اهڙن پيالن مان پيئندا جن ۾ ڪافور مليل هوندو، ٦- ان چشمي مان الله جا ٻانها پيئندا ۷- ۽ انکي وهائيندا (جيڏانهن چاهيندا). اُهي ٻانها (الله جي) باس پوري ڪندا آهن ۽ اهڙي ڏينهن کان ڊڄندا آهن جنهن جي (بچڑائي) سختي هر طرف پکڑيل هوندي ٨- ۽ ان جي محبت ۾ محتاج کي ۽ يتيم کي ۽ قيدي کي کارائيندا آهن ٩- ۽ (چوندا آهن) اسين توهان کي الله جي واسطي کارائيندا آهيون، توهان کان نہ بدلو ۽ نہ شڪرگذاري گهرندا آهيون. ١٠- اسان پنهنجي رب طرفان هڪ سخت ڏينهن کان ڊڄندا آهيون جيڪو تمام سخت آهي. ١١- پوءِ الله انهن کي ان ڏينهن جي سختي کان بچائي ورتو. انهن کي تازگي ۽ خوشي عطا فرمائي ١٢- ۽ سندن صبر جي بدلي ۾ انهن کي جنت ۽ ريشمي لباس عطا ڪيو، ١٣- ان (باغن) ۾ تختن تي ٽيڪ ڏئي ويهندا، اتي نہ گرمي ۽ نہ گهٽي ٺڏ ڏسندا ١٤- ۽ (باغن) جي ڇانوَ متن ڇانيل هوندي ۽ ان جا ميوا سندن وس ۾ هوندا ١٥- ۽ سندن آڏو چاندي جا ٽانو ۽ شيشي جي پيالن جي اڇ وڇ پئي ٽيندي. ١٦- شيشا چاندي وانگر هوندا جن کي پرڻ وارن مناسب انداز ۾ پريو هوندو.

١٧- ۽ اتي انهن کي هڪ ٻيو (شراب جو پيالو) پياريو ويندو جنهن ۾ سنڌ مليل هوندي. ١٨- اهو اتي هڪ چشمو آهي جنهن کي سلسبيل چيو ويندو آهي ١٩- ۽ انهن وٽ اهڙا نينگر پيا گهمندا ڦرندا جيڪي سدائين نينگر ئي رهندا. تون انهن کي ڏسندين تہ پائيندين اهي موتي آهن، جن کي پکڙيو ويو هجي. ٢٠- ۽ تون جيڏانهن نهاريندي اتي عظيم نعمتون ۽ عظيم بادشاهي ڏسندين. ٢١- انهن جي مٿان باريڪ ريشم جا ساوا ڪپڙا هوندا ۽ ٿلهي ريشم جا ڪپڙا ٻہ ۽ چاندي جا ڪنگڻ کين پارايا ويندا ۽ سندن رب کين پاڪ شراب پياريندو. ٢٢- بيشڪ اهو توهان جو بدلو آهي ۽ توهان جون ڪوششون مقبول ٿيون.

٢٣- بيشڪ اسان توتي قرآن ٿورو ٿورو ڪري نازل ڪيو آهي، ٢٤- پوءِ تون پنهنجي رب جي حڪم تائين صبر ڪر ۽ انهن مان ڪنهن گنهگار ۽ بي شڪر جي ڳالهہ نہ مڃ ٢٥- ۽ پنهنجي رب جو نالو صبح ۽ شام ياد ڪر ٢٦- ۽ رات جو ٻہ ان کي سجدو ڪر ۽ گهڻي رات سندس تسبيح (پاڪائي بيان) ڪر. ٢٧- اهي ماڻهو جلدي ملڻ واري شيءِ (دنيا) کي چاهيندا آهن ۽ انهن هڪ ڳري ڏينهن کي پنهنجي پٺيان ڇڏي ڪيو آهي. ٢٨- اسان کين پيدا ڪيو ۽ سندن سنڌ مضبوط ڪيا ۽ جڏهن اسان چاهيندا سون انهن جهڙا ماڻهو سندن جاين تي مٽائي آڻيندا سون. ٢٩- اها هڪ نصيحت آهي، پوءِ جيڪو ماڻهو چاهي سو پنهنجي رب ڏانهن واٽ وٺي ٣٠- ۽ توهان نہ چاهيندو، پر اهو جيڪو الله چاهي. بيشڪ الله ڄاڻندڙ حڪمت وارو آهي. ٣١- هو جنهن کي چاهي ٿو پنهنجي رحمت ۾ داخل ڪري ٿو ۽ ظالمن لاءِ ان ڏکوئيندڙ عذاب تيار ڪري رکيو آهي.

سورة المرسلات-٧٧

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- قسم آهي انهن خوشگوار گهلندڙ هوائن جو جيڪي موڪليون ويندیون آهن، ٢- پوءِ زور سان لڳڻ وارين هوائن جو ٣- ۽ ڪرن کي ڪٽي پکيڙيندڙن هوائن جو، ٤- پوءِ (ڪرن کي) جدا ڪندڙن هوائن جو، ٥- پوءِ وحي آڻيندڙن ملائڪن جو، ٦- (جيڪي) عذر وڃائڻ لاءِ يا ڊيڄارڻ لاءِ (وحي) آڻيندا آهن ٧- ته جيڪو واعدو توهان کي ڏجي تو سو ضرور پورو ٿي رهندو.

٨- پوءِ جڏهن تارا بي نور ٿي ويندا ٩- ۽ جڏهن آسمان ڦاٽي پوندو. ١٠- ۽ جڏهن جبل ذرا ذرا ڪيا ويندا ١١- ۽ جڏهن پيغمبر مقرر وقت تي گڏ ڪيا ويندا ١٢- (پيغمبرن کي) ڪهڙي ڏينهن لاءِ ترسايو ويو ١٣- فيصلي جي ڏينهن لاءِ ١٤- ۽ تو کي ڪهڙي خبر ته فيصلي جو ڏينهن ڇا آهي. ١٥- تباهي آهي ان ڏينهن ڪوڙ ڀائيندڙن لاءِ. ١٦- ڇا اسان اڳين کي هلاڪ نه ڪيو، ١٧- پوءِ اسان وري پوئين کي انهن جي پٺيان آڻيندا آهيون. ١٨- اسان ڏوهارين سان ايئن ئي ڪندا آهيون. ١٩- خرابي آهي ان ڏينهن ڪوڙ ڀائيندڙ لاءِ.

٢٠- ڇا اسان توهان کي خسيس پاڻي مان نه پيدا ڪيو، ٢١- پوءِ ان کي هڪ محفوظ هنڌ تي رکيو. ٢٢- هڪ مقرر وقت تائين، ٢٣- پوءِ اسان هڪ اندازي موجب رکيو، اسان ڪهڙو نه چڱو اندازو مقرر ڪرڻ وارا آهيون. ٢٤- خرابي آهي ان ڏينهن ڪوڙ ڀائيندڙ لاءِ. ڇا ٢٥- اسان زمين کي سميٽجڻ وارو نه بٽايو ٢٦- جيئرن لاءِ ۽ مئلن لاءِ به ٢٧- ۽ اسان ان ۾ اوچا جبل بٽايا ۽ توهان کي مٺو پاڻي پياريو. ٢٨- ان ڏينهن خرابي آهي ڪوڙ ڀائيندڙ لاءِ.

٢٩- هلو ان شيءِ ڏانهن جنهن کي توهان ڪوڙو ڀائيندا هئا. ٣٠- هلو

تن شاخن واري ڇانو ڏانهن جنهن ۾ نہ (ڏڏي) ڇانو آهي ٣١- ۽ نہ اها گرمي کان بچائي ٿي، ٣٢- اها (باهہ) ماڻي جيڏيون ڇڪگيون اڇلائيندي آهي ٣٣- جڏ تہ هيڏا اڏ آهن. ٣٤- ان ڏينهن خرابي آهي ڪوڙ پائيندڙن لاءِ، ٣٥- هي اهو ڏينهن آهي جنهن ۾ ماٺهو ڳالهائي نہ سگهندا ٣٦- ۽ نہ کين اجازت هوندي جو هو عذر پيش ڪن، ٣٧- خرابي آهي ان ڏينهن ڪوڙ پائيندڙن لاءِ. ٣٨- هي فيصلي جو ڏينهن آهي اسان توهان کي ۽ اڳين ماٺهن کي گڏ ڪري ورتو، ٣٩- پوءِ جيڪڏهن توهان کي بچڻي رڻ ڪرڻي آهي تہ مون تي رڻيو، ٤٠- خرابي آهي ان ڏينهن ڪوڙ پائيندڙن لاءِ.

٤١- بيشڪ ڊڄڻ وارا ڇانو ۾ ۽ چشمن ۾ هوندا ٤٢- ۽ ميون مان جيڪي هو چاهيندا، ٤٣- مزي سان کائو ۽ پيئو ان عمل جي بدلي ۾ جيڪي توهان ڪندا هئا، ٤٤- اسان نيڪ ماٺهن کي اهڙو ئي بدلو ڏيندا آهيون. ٤٥- خرابي آهي ان ڏينهن ڪوڙ پائيندڙن لاءِ. ٤٦- کي ٿورا ڏينهن کائو ۽ مزا وٺو. بيشڪ توهان گنهگار آهيو. ٤٧- خرابي آهي ان ڏينهن ڪوڙ پائيندڙن لاءِ ٤٨- ۽ جڏهن کين چيو ويندو هو تہ جهڪو تہ اهي نہ جهڪندا هئا. ٤٩- خرابي آهي ان ڏينهن ڪوڙ پائيندڙن لاءِ. ٥٠- هاڻي ان (قرآن) کان پوءِ هو ڪهڙي ڳالهہ تي ايمان آڻيندا.

سورة النبا-٧٨

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

☆ ١- ماٺهو ڪهڙي ڳالهہ جي باري ۾ پڇي رهيا آهن. ٢- ان وڏي خبر جي باري ۾ ٣- جنهن ۾ اهي (پاڻ ۾) مختلف آهن. ٤- هرگز نہ، سگهوئي اهي

ڇاڻندا، ٥- هرگز نہ، سگهوئي اهي ڇاڻندا. ٦- ڇا اسان زمين کي فرش نہ
ٻڌايو ٧- ۽ جبلن کي ميخون ٨- ۽ توهان کي جوڙو جوڙو ٻڌايو ٩- ۽ ننڊ کي
توهان جي ٽڪ لاهڻ لاءِ ٻڌايو ١٠- ۽ اسان رات کي ڍڪ ٻڌايو ١١- ۽ اسان
ڏينهن کي معاش (گذراڻ) جو وقت ٻڌايو ١٢- ۽ اسان توهان جي مٿان ست
مضبوط آسمان ٻڌايا ١٣- ۽ اسان ان ۾ هڪ چمڪندڙ ڏيئو رکيو ١٤- ۽ اسان
پاڻي مان پريل ڪرن سان پاڻي وسايو ١٥- ته جيئن اسان ان سان اناج ۽ سلا
١٦- ۽ گهاٽا باغ ڄمايون. ١٧- بيشڪ فيصلي جو ڏينهن هڪ مقرر مهل آهي.
١٨- جنهن ڏينهن صور ۾ ڦوڪيو ويندو، پوءِ توهان ٽوليون ٽوليون ٿي
ايندؤ ١٩- ۽ آسمان کوليو ويندو، پوءِ ان ۾ دروازا ٿي ويندا ٢٠- ۽ جبل هلايا
ويندا ته اُهي رُڄ وانگر ٿي ويندا. ٢١- بيشڪ دوزخ انتظار ۾ آهي.
٢٢- هٿيلن جي رهڻ جو هنڌ. ٢٣- ان ۾ اهي ڍگهيون مدتون پيا هوندا.
٢٤- ان ۾ اهي نہ ٺڏائي کي چکندا ۽ نہ پيئڻ جي ڪا شيءِ، ٢٥- پر ٿهکندڙ
پاڻي ۽ ڦٽن جي پونءِ (روڳ) ٢٦- (اهو سندن) پورو پورو بدلو آهي.
٢٧- اهي حساب جي اميد نہ رکندا هئا ٢٨- ۽ انهن اسان جي آيتن کي ڪوڙو
پائيو ٢٩- ۽ اسان هر شيءِ کي لکي ڳڻي رکيو آهي، ٣٠- پوءِ چکو اهڙو
عذاب جيڪو اسان وڌائيندا ويناسون.
٣١- بيشڪ ڊڄڻ وارن لاءِ ڪاميابي آهي. ٣٢- باغ ۽ انگور ٣٣- ۽
هم عمر نوجوان زالون ٣٤- ۽ شراب جا ڇلڪندڙ پيالا. ٣٥- اتي اهي نڪا
اجائي ۽ نہ ڪوڙي ڳالهہ ٻڌندا. ٣٦- (اهو) بدلو تنهنجي رب طرفان هوندو
سندن عملن جي حساب سان ٣٧- رحمان جي طرفان، جيڪو آسمانن ۽ زمين
انهن جي وچ جي شين جو رب آهي، ڪو طاقت نہ ٿو رکي جو ان جي آڏو ڳالهہ
ڪري، ٣٨- جنهن ڏينهن روح ۽ فرشتا صفون ٻڌي بيهندا، ڪو بہ نہ

ڳالهائيندو، پر جنهن کي رحمان اجازت ڏي ۽ هو صحيح ڳالهه ڪري.
٣٩- اهو ڏينهن برحق آهي، تنهن ڪري جيڪو چاهي پنهنجي رب ڏانهن ماڳ ٺاهي. ٤٠- اسان توهان کي ويجهي عذاب کان ڊيڄاري ڇڏيو آهي، جنهن ڏينهن ماڻهو ان کي ڏسندو جيڪو سندس هٿن اڳيان موڪليو آهي ۽ منڪر چوندو ڪاش! آئون مٽي هجان ها.

سورة النازعات-٧٩

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- قسم آهي اندر گهڙي ڇڪي آڻيندڙن جو ٢- ۽ قسم آهي ڪولي آساني سان ڳندڙ ڇوڙيندڙن جو ٣- ۽ قسم آهي تيز ترندڙن جو، ٤- پوءِ اڳرائي ڪندڙن جو، ٥- پوءِ ڪمن جي تدبير ڪندڙن جو، ٦- جنهن ڏينهن ڌڻ واري ڌهندي، ٧- ان جي پٺيان لنگهندڙ (پيو لوڏو) پٺيان لڳندو. ٨- ڪيترين ئي دليون انهيءَ ڏينهن ڏڪندیون هونديون، ٩- سندن اکيون جهڪي رهيون هونديون. ١٠- اهي چوندا آهن ڇا اسين پوئين حالت ۾ وري موٽايا ويندا سون، ١١- ڇا جڏهن اسان ڳريل هڏا ٿي ويندا سون، ١٢- انهن ڇيو اهو موٽڻ وڏي گهاٽي وارو هوندو. ١٣- اها ته رڳو هڪ سخت هڪل هوندي، ١٤- پوءِ اتي جو اتي اهي هڪ ميدان ۾ حاضر ٿيل هوندا.

١٥- ڇا توکي موسيٰ جي ڳالهه پهتي آهي. ١٦- جڏهن سندس رب هن کي طويٰ جي مقدس وادي ۾ سڏيو. ١٧- فرعون ڏانهن وڃ هو سرڪش ٿي ويو آهي، ١٨- پوءِ ان کي چؤ ڇا توکي ان جي خواهش آهي ته تون سڌري وڃي ١٩- ۽ آئون توکي تنهنجي رب ڏانهن رستو ڏيکاريان، پوءِ تون ڊڄين، ٢٠- پوءِ موسيٰ ان کي وڏي نشاني ڏيکاري، ٢١- پوءِ ان کوڙ ڄاتو ۽ نہ

مجياڻين، ٢٢- پوءِ هو پنيرو ٽي هليو ۽ کوشش ۾ لڳو، ٢٣- پوءِ هن گڏ کيو، پوءِ هن سڏيو، ٢٤- پوءِ ان چيو آئون توهان جو سپ کان وڏو رب آهيان، ٢٥- پوءِ الله ان کي آخرت ۽ دنيا جي عذاب ۾ پکڙيو. ٢٦- بيشڪ ان ۾ نصيحت آهي هر ان ماڻهو لاءِ جيڪو ڊڄي.

٢٧- ڇا توهان کي بٽائڻ وڌيڪ مشڪل آهي يا آسمان، جنهن کي الله بڻايو، ٢٨- ان جي ڇت کي بلند ڪيائين، پوءِ ان کي درست بڻايو ٢٩- ۽ ان جي رات کي اونداهو بڻايو ۽ ان جو سوجهرو پڌرو ڪيائين ٣٠- ۽ ان کان پوءِ زمين کي وڇايائين. ٣١- ان مان سندس پاڻي ۽ گاهه ڪيائين ٣٢- ۽ جبلن کي قائم ڪيائين ٣٣- زندگي جي سامان طور توهان لاءِ ۽ توهان جي ڍورن لاءِ.

٣٤- پوءِ جڏهن اهو وڏو هنگامو ايندو. ٣٥- ان ڏينهن انسان اهو ياد ڪندو جيڪي (دنيا ۾) ڪمايو هو ٣٦- ۽ ڏسڻ وارن لاءِ دوزخ کي ظاهر ڪيو ويندو، ٣٧- پوءِ جنهن سرڪشي ڪئي ٣٨- ۽ دنيا جي زندگي کي ترجيح ڏني هوندي ٣٩- تنهن جي جاءِ دوزخ آهي ٤٠- ۽ جيڪو ماڻهو پنهنجي رب جي آڏو بيهڻ کان ڊنو ۽ نفس کي خواهش کان جهليو ٤١- تہ ان جي جاءِ جنت آهي. ٤٢- اُهي توکان قيامت بابت پڇندا آهن تہ ان جو ٽيڻ ڪڏهن آهي. ٤٣- تنهنجو ان جي بيان ڪرڻ ۾ ڪهڙو واسطو. ٤٤- ان جي پڇاڻي (جي خبر) تنهنجي رب وٽ آهي. ٤٥- تون تہ رڳو ڊيڄارڻ وارو آهين ان شخص کي جيڪو ڊڄي، ٤٦- جنهن ڏينهن اهي ان کي ڏسندا (ايئن پائيندا) ڄڻ اهي دنيا ۾ رهيا ئي نہ هئا، پر هڪ شام يا ان جي صبح.

سورة عبس-٨٠

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- منهن ۾ گهنڌ وڌائين ۽ منهن موڙيائين، ٢- ان ڪري جو نابين ان وٽ آيو ٣- ۽ تو ڪي ڪهڙي خبر ته هو سُڌري ويجي ٤- يا نصيحت ڪي ٻڌي ته نصيحت ڪيس نفعو ڏي. ٥- جيڪو ماڻهو بيپرواهي ڪري ٿو ٦- تون ان جي فڪر ۾ آهين، ٧- حالانڪ توتي ڪا ذميواري نہ آهي، جيڪڏهن هو نہ سڌري ٨- ۽ جيڪو ماڻهو تو وٽ ڊوڙندو اچي ٿو ٩- ۽ اُهو ڊڄي (ب) ٿو ١٠- ته تون ان کان بي پرواهه ٿئين ٿو، ١١- هرگز نہ، اها ته هڪ نصيحت آهي، ١٢- پوءِ جيڪو چاهي نصيحت کي حاصل ڪري. ١٣- اها اهڙن تعظيم وارن ورقن ۾ (لکيل) آهي ١٤- جيڪي مٿانهان (۽) پاڪ آهن ١٥- ۽ اهڙن لکندڙن جي هٿ ۾ آهن ١٦- جيڪي سڳورا (۽) پلارا آهن.

١٧- انسان ماريو ويجي جو ڪهڙو نہ بي شڪر آهي. ١٨- (الله) ان کي ڪهڙي شيءِ مان پيدا ڪيو اٿس. ١٩- هڪ ڦڙي مان ان کي پيدا ڪيو، پوءِ ان لاءِ اندازو مقرر ڪيو، ٢٠- پوءِ ان لاءِ رستو آسان ڪيائين، ٢١- پوءِ ان کي موت ڏنائين، پوءِ ان کي قبر ۾ پهچايائين، ٢٢- وري جڏهن هو چاهيندو ان کي (ٻيهر) زنده ڪندو. ٢٣- هرگز نہ، ان پورو نہ ڪيو جنهن جو حڪم الله ڏنو هو، ٢٤- پوءِ انسان کي گهرجي جو هو پنهنجي کاڌي ڏانهن نهاري، ٢٥- اسان پاڻي کي چڱي طرح وسايو، ٢٦- پوءِ اسان زمين کي چڱي طرح چيريو، ٢٧- پوءِ پيدا ڪيو ان مان اناج ٢٨- ۽ انگور ۽ ڀاڄيون ٢٩- ۽ زيتون ۽ کجيون ٣٠- ۽ گهاٽا باغ ٣١- ۽ ميوا ۽ گاهه ٣٢- توهان لاءِ، توهان جي ڍورن جي نفعي لاءِ.

٣٣- پوءِ جڏهن ڪن کي ٻوڙو ڪندڙ ڪڙڪو ٽيندو، ٣٤- جنهن ڏينهن ماڻهو (پري) ڀڄندو پنهنجي ڀاءُ کان ٣٥- ۽ پنهنجي ماءُ کان ۽ پنهنجي پيءُ کان ٣٦- ۽ پنهنجي زال کان ۽ پنهنجن پٽن کان. ٣٧- ان ڏينهن هر ماڻهو جي اهڙي حالت هوندي جو کيس بس هوندي. ٣٨- ڪيترائي چهرا ان ڏينهن روشن هوندا ٣٩- کلندڙ ۽ خوشي ڪندڙ ٤٠- ۽ ڪيترن ئي چهرن تي ان ڏينهن خاڪ پيل هوندي. ٤١- انهن تي ڪارنهن ڇانيل هوندي. ٤٢- اهي ئي منڪر ۽ بدڪار آهن.

سورة التكوير-٨١

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- جڏهن سج ويڙهيو ويندو ٢- ۽ جڏهن تارا بي نور ٿي ويندا ٣- ۽ جڏهن جبل هلايا ويندا ٤- ۽ جڏهن ڏهن مهينن جون ڏيڪيون ڏاڇيون بيڪار ڇڏي ڏبيون ٥- ۽ جڏهن جهنگلي جانور گڏ ڪبا ٦- ۽ جڏهن سمنڊ ٻڙڪايا ويندا ٧- ۽ جڏهن جيءُ پاڻ ۾ ملائبا ٨- ۽ جڏهن جيئري پوريل نياڻي کان پڇيو ويندو ٩- ته هو ڪهڙي ڏوهه ۾ ماري ويئي ١٠- ۽ جڏهن اعمالناما کوليا ويندا ١١- ۽ جڏهن آسمان کي ڇليو ويندو ١٢- ۽ دوزخ کي ٻاربو ١٣- ۽ جڏهن جنت کي ويجهو ڪبو ١٤- تڏهن هر ماڻهو ڄاڻي ونڊندو ته هو ڇا ڪٽي آيو آهي.

١٥- ته پوءِ آئون قسم ڪٽان ٿو پوئتي هٽڻ وارن ١٦- هلندڙن ۽ لڪي ويندڙ تارن جو ١٧- ۽ رات جو جڏهن هو پوئتي موٽندي آهي ١٨- ۽ صبح جو جڏهن روشن ٿئي. ١٩- هڪ باعزت رسول (فرشتو) جو آندل ڪلام آهي، ٢٠- قوت وارو ۽ عرش واري وٽ بلند مرتبي وارو آهي. ٢١- ان جي ڳالهه

ميي وڃي ٿي. هو امانتدار آهي ٢٢- ۽ توهان جو ساٿي ديوانو نہ آهي ٢٣- ۽ هن ان کي آسمان جي پڌري ڪناري تي ڏٺو آهي ٢٤- ۽ هو غيب جي ڳالهين تي بخل نہ ڪندڙ آهي ٢٥- ۽ اهو (قرآن) شيطان مردود جو قول نہ آهي، ٢٦- پوءِ توهان ڪيڏانهن پيا وڃو. ٢٧- هي تہ صرف جهان وارن لاءِ هڪ نصيحت آهي. ٢٨- ان لاءِ جيڪو توهان مان سڌو هلڻ چاهي ٢٩- ۽ توهان نہ ٿا چاهي سگهو، پر هي تہ الله رب العالمين چاهي.

سورة الانفطار-٨٢

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- جڏهن آسمان ڦاٽي پوندو ٢- ۽ جڏهن تارا ڇٽي ويندا ٣- ۽ جڏهن سمنڊ جوش سان وهندا ٤- ۽ جڏهن قبرون کوليون ويندیون، ٥- هر ماڻهو ڄاڻي ونڻندو تہ هن ڇا اڳيان موڪليو ۽ ڇا پوئتي ڇڏيو. ٦- اي انسان توکي ڪهڙي شيءِ پنهنجي رب ڪريم کان ڏوکي ۾ وڌو آهي، ٧- جنهن توکي پيدا ڪيو پوءِ تنهنجا عضوا درست ڪيا پوءِ توکي برابر ڪيائين. ٨- جنهن صورت ۾ گهريائين توکي جوڙيائين، ٩- هرگز نہ، بلڪ توهان انصاف جي ڏينهن کي ڪوڙو پائيندا آهيو، ١٠- حالانڪ توهان تي نگهبان مقرر آهن ١١- سڳورا لکڻ وارا، ١٢- اهي ڄاڻن ٿا جيڪي توهان ڪندا آهيو. ١٣- بيشڪ نيڪ ماڻهو عيش ۾ هوندا ١٤- ۽ بيشڪ گنهگار دوزخ ۾. ١٥- انصاف جي ڏينهن اهي ان ۾ وڃندا ويندا، ١٦- هو ان کان لکل نہ هوندا ١٧- ۽ توکي ڪهڙي خبر تہ انصاف جو ڏينهن ڇا آهي، ١٨- پوءِ توکي ڪهڙي خبر تہ انصاف جو ڏينهن ڇا آهي. ١٩- ان ڏينهن ڪو جيءُ ڪنهن ٻئي جيءَ لاءِ ڪجهہ نہ ڪري سگهندو ۽ ان ڏينهن (ساري حڪومت) خاص الله جي هوندي.

سورة المطففين-٨٣

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- ويل آهي ماپ تور ۾ ڪمي ڪرڻ وارن لاءِ. ٢- جيڪي ماڻهن کان جڏهن ماپي وٺن تہ پورو وٺن ٣- ۽ جڏهن انهن کي ماپي ڏين تہ گهٽائي ڏين. ٤- ڇا اهي ماڻهو نہ ٿا سمجهن تہ اهي اٿاربا ٥- هڪ وڏي ڏينهن لاءِ ٦- جنهن ڏينهن سيئي ماڻهو رب العالمين آڏو بينا هوندا. ٧- هرگز نہ، بيشڪ گنهگارن جو اعمالنامو سجين ۾ هوندو ٨- ۽ توکي ڪهڙي خبر تہ سجين ڇا آهي. ٩- اهو هڪ لکيل دفتر آهي. ١٠- ويل آهي انهيءَ ڏينهن ڪوڙ پائيندڙن لاءِ. ١١- جيڪي انصاف جي ڏينهن کي ڪوڙو پائيندا آهن ١٢- ۽ ان کي اهو ئي ماڻهو ڪوڙو پائيندو آهي جيڪو حد کان لنگهندڙ هجي، گنهگار هجي. ١٣- جڏهن ان کي اسان جون آيتون پڙايون ويندیون آهن تہ هو چوي ٿو هي اڳين جون آکاڻيون آهن. ١٤- هرگز نہ بلڪ سندن دلين تي سندن عملن جو ڪٽ چڙهي ويو آهي. ١٥- هرگز نہ بلڪ ان ڏينهن اهي پنهنجي رب کان حجاب ۾ رکيا ويندا. ١٦- پوءِ اُهي دوزخ ۾ داخل ٿيندا. ١٧- پوءِ چيو ويندو تہ هي اها شيءِ آهي جنهن کي توهان ڪوڙو پائيندا هئا.

١٨- هرگز نہ، بيشڪ نيڪ ماڻهن جو اعمالنامو عليين ۾ آهي ١٩- ۽ توکي ڪهڙي خبر تہ عليين ڇا آهي. ٢٠- هڪ لکيل دفتر آهي. ٢١- مقرب فرشتن جي نگراني ۾. ٢٢- بيشڪ نيڪ ماڻهو آرام ۾ هوندا ٢٣- تختن تي ويهي نظارو پيا ڪندا. ٢٤- سندن چهرن تي تون آرام جي تازگي محسوس ڪندين. ٢٥- کين مهر لڳل صاف شراب پياري ويندي. ٢٦- جنهن تي مشڪ جي مهر هوندي ۽ اها شيءِ آهي جنهن لاءِ حرص ڪندڙن کي حرص

ڪرڻ گهرجي ٢٧- ۽ شراب ۾ تسنيم جي ملاوٽ هوندي. ٢٨- هڪ اهڙو چشمو جنهن مان مقرب ماڻهو پيئندا. ٢٩- بيشڪ جيڪي مجرم هئا اهي ايمان وارن تي کلندا هئا ٣٠- ۽ جڏهن اُهي انهن وٽان لنگهندا هئا تہ پاڻ ۾ هڪ ٻئي کي اشارو ڪندا هئا ٣١- ۽ جڏهن پنهنجن گهروارن ڏانهن موٽندا هئا تہ ڏاڍيون خوشيون ڪندي موٽندا هئا ٣٢- ۽ جڏهن هو انهن (مؤمنن) کي ڏسندا هئا تہ چوندا هئا تہ هي گمراھ ماڻهو آهن. ٣٣- حالانڪ اهي انهن تي نگهبان بڻائي نہ موڪليا ويا هئا. ٣٤- تنهن ڪري اڄ ايمان وارا منڪرن تي کلندا. ٣٥- تختن تي ويهي ڏسي رهيا هوندا. ٣٦- (چوندا) واقعي ڪافرن کي انهيءَ جو بدلو مليو جيڪي اُهي ڪندا هئا.

سورة الانشقاق-٨٤

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- جڏهن آسمان ڦاٽندو ٢- ۽ هو پنهنجي رب جو حڪم ٻڌي وڃندو ۽ (ٻڌڻ) حق اٿس ٣- ۽ جڏهن زمين پکيڙبي ٤- ۽ جيڪي ان ۾ هوندو سو ڪڍي اڇليندي ۽ خالي ٿي ويندي ٥- ۽ هو پنهنجي رب جو حڪم ٻڌندي ۽ (ٻڌڻ) حق اٿس. ٦- اي انسان! تون پنهنجي رب ڏانهن (پهچڻ ۾) تمام گهٽي تڪليف وڻڻ وارو آهين، پوءِ ان کي وڃي ملندين. ٧- پوءِ جنهن کي ان جو اعمالنامو سندس ساڄي هٿ ۾ ڏنو ويندو. ٨- ان کان آسان حساب ورتو ويندو ٩- ۽ اهو پنهنجن گهروارن ڏانهن خوشي خوشي موٽندو ١٠- ۽ جنهن جو اعالنامو سندس پٺي پويان ڏنو ويندو ١١- هو موت کي سڏيندو ١٢- ۽ جهنم ۾ داخل ٿيندو. ١٣- هو پنهنجن گهروارن ۾ خوش رهندو هو. ١٤- اُن پائنئيو تہ ان کي ڪڏهن موٽڻو نہ آهي ١٥- ڇو نہ سندس رب ان کي ڏسي رهيو هو. ١٦- پوءِ

آئون قسم کٹان ٿو شفق جو ١٧- ۽ رات جو ۽ جن کي گڏ ڪيو اٿس ١٨- ۽ چنڊ جو جڏهن هو پورو ٿئي، ١٩- توهان کي ضرور هڪ حال کان ٻئي حال تي پهچڻو آهي، ٢٠- پوءِ انهن کي ڇا ٿيو آهي جو هو ايمان نه ٿا آڻين ٢١- ۽ جڏهن انهن آڏو قرآن پڙهيو وڃي ٿو ته سجدو نه ٿا ڪن. ٢٢- بلڪ اهي منڪر ڪوڙ ٻائيندا آهن ٢٣- ۽ الله ڄاڻي ٿو جيڪو ڪجهه اهي گڏ ڪري رهيا آهن، ٢٤- پوءِ کين ڏکوئيندڙ عذاب جي خوشخبري ڏئي ڇڏ، ٢٥- پر جن ايمان آندو ۽ انهن چڱا عمل ڪيا انهن لاءِ اڻ کٽ اجر آهي .

سورة البروج-٨٥

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- قسم آهي برجن واري آسمان جو ٢- ۽ واعدي ڪيل ڏينهن جو ٣- ۽ حاضر ٿيڻ واري ۽ جنهن وٽ حاضر ڪيو وڃي تنهن جو. ٤- کاهين وارا ماريا ويا ٥- (کاهين) هڪ پڙڪندڙ باهه هئي، ٦- جڏهن اهي انهن (کاهين) تي ويٺل هئا ٧- ۽ جيڪو ڪجهه اهي ايمان وارن سان ڪري رهيا هئا، ٨- تنهن کي روبرو ڏسي رهيا هئا ۽ سندن (مؤمن) سان دشمني جو سبب ان کان سواءِ ٻيو نه هو جو انهن الله غالب ساراهيل تي ايمان آندو هو، ٩- جنهن جي بادشاهي آسمانن ۽ زمين هڪ آهي ۽ الله هر شيءِ کي ڏسي رهيو آهي ١٠- جن ماڻهن مؤمن مردن ۽ مؤمن عورتن کي ايذايو، پوءِ توبهه نه ڪيائون ته سندن لاءِ جهنم جو عذاب آهي ١١- ۽ سندن لاءِ سڙڻ جو عذاب آهي. بيشڪ جن ماڻهن ايمان آندو ۽ انهن نيڪ عمل ڪيا تن لاءِ باغ آهن، جن جي هيٺان نهرون وهنديون هونديون. اها وڏي ڪاميابي آهي. ١٢- بيشڪ تنهنجي رب جي پڪڙ وڏي سخت آهي. ١٣- اهوئي پهريون دفعو پيدا ڪري ٿو ۽ اهوئي ٻيهر موٽائيندو

١٤- ۽ هو بخشٹهار محبت ڪرڻ وارو آهي. ١٥- عرش جو مالڪ تمام وڏي شان وارو آهي، ١٦- جيڪي چاهي ٿو سو ڪري ٿو. ١٧- ڇا توڪي لشڪرن جي خبر پهتي. ١٨- فرعون ۽ ثمود جي. ١٩- بلڪ اهي منڪر ڪوڙ پائنڙ ۾ (لڳا پيا) آهن ٢٠- ۽ الله سندن چؤطرف گهيرو ڪندڙ آهي، ٢١- بلڪ هي باعظمت قرآن آهي. ٢٢- حفاظت ڪيل تختي ۾ لکيل آهي.

سورة الطارق-٨٦

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- قسم آهي آسمان جو ۽ رات جي وقت اپرندڙ جو ٢- ۽ توڪي ڪهڙي خبر ته رات جو اپرندڙ ڇا آهي. ٣-چمڪندڙ تارو آهي. ٤- ڪو جيءُ اهڙو نه آهي جنهن تي نگهبان نه هجي. ٥- تنهن ڪري انسان کي ڏسڻ گهرجي ته هو ڪهڙي شيءِ مان پيدا ڪيو ويو آهي. ٦- هو هڪ اڇل سان نڪرندڙ پاڻي مان پيدا ڪيو ويو آهي، ٧- جيڪو نڪري ٿو پٺي ۽ اُرهه جي وچ مان. ٨- بيشڪ هو ان کي ٻيهر پيدا ڪرڻ تي قادر آهي، ٩- جنهن ڏينهن سڀ ڳجهه جانچا ويندا، ١٠- ان ڏينهن انسان وٽ ڪو زور نه هوندو ۽ نه ڪو مددگار. ١١- قسم آهي چڪر هٽندڙ آسمان جو ١٢- ۽ ڦاٽڻ واري زمين جو. ١٣- بيشڪ هي (قرآن) هڪ فيصلو ڪندڙ ڳالهه آهي ١٤- ۽ هي قرآن ٺٺولي نه آهي. ١٥- اُهي ڳجهي رٽ رٽين ٿا ١٦- ۽ آئون به رٽ رٽيان ٿو، ١٧- پوءِ منڪرن کي ڍر ڏي ۽ ٿورا ڏينهن کين ڇڏي ڏي.

سورة الاعلى-٨٧

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- پنهنجي رب جي نالي جي پاكائي بيان كر، جيكو سڀ كان مٿانهون آهي، ٢- جنهن بٽايو، پوءِ ٺيڪ بٽايائين، ٣- جنهن اندازو كيو، پوءِ رستو ڏيكاريائين ٤- ۽ جنهن تازو گاهه كڍيو، ٥- پوءِ ان كي سكو سڙيو كيائين، ٦- اسان توكي پاڙهيناسون، پوءِ تون نه وساريندين، ٧- پر جيكو الله چاهي. هو ڄاڻي ٿو ظاهر كي به ۽ ان كي به جيكو ڳجهو آهي ٨- ۽ اسين توكي رستو آسان كري ڏينداسون، ٩- پوءِ نصيحت كر جيكڏهن نصيحت فائدو پهچائي. ١٠- اهو ماڻهو نصيحت قبول كندو جيكو ڊڄي ٿو ١١- ۽ ان كان منهن موڙيندو اهو جيكو بدبخت هوندو. ١٢- هو وڏي باهه ۾ پوندو ١٣- پوءِ نه ان ۾ مرندو ۽ نه جيئندو. ١٤- كامياب ٿيو اُهو جنهن پاڻ كي پاك كيو ١٥- ۽ پنهنجي رب جو نالو ورتو، پوءِ نماز پڙهي. ١٦- بلڪ توهان دنيا جي زندگي كي ترجيح ڏيو ٿا ١٧- ۽ آخرت بهتر آهي ۽ هميشه رهڻ واري آهي ١٨- اهوئي اڳين صحيفن ۾ به آهي ١٩- (جيئن) موسيٰ ۽ ابراهيم جي صحيفن ۾.

سورة الغاشية-٨٨

شروع الله جي نالي سان جيكو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- ڇا توكي ان ڇانئجي وڃڻ واري جي خبر پهتي آهي. ٢- كيترائي چهرا ان ڏينهن ذليل هوندا. ٣- محنت كرڻ وارا ٿكل هوندا. ٤- اهي ٻرندڙ باهه ۾ پوندا. ٥- ٽهكندڙ چشمي مان پاڻي پياريو ويندو. ٦- انهن لاءِ كنڊن واري گاهه كان سواءِ كو كاڏو نه هوندو ٧- جيكو نه ٿلهو كري ۽ نه بك لاهي. ٨- كيترائي چهرا ان ڏينهن تازه هوندا، ٩- پنهنجي كمائي تي خوش هوندا ١٠- مٿانهين جنت ۾. ١١- ان ۾ كا اجائي ڳالهه نه ٻڌندا. ١٢- ان ۾

وهندڙ چشما هوندا. ١٣- ان ۾ وڏا تخت متي ويڇايل هوندا ١٤- ۽ پيالا سجائي رکيل هوندا ١٥- ۽ وهاٽا قطار ڪري رکيل ١٦- ۽ غاليچا ويڇايل هوندا. ١٧- پوءِ ڇا اهي اٽن کي نٽا ڏسن ته ڪيئن خلقيا ويا ١٨- ۽ آسمان کي اهو ڪهڙي طرح بلند ڪيو ويو ١٩- ۽ جبلن کي ته ڪهڙي طرح کڙا ڪيا ويا ٢٠- ۽ زمين کي ته ڪهڙي طرح وڇائي ويئي، ٢١- پوءِ تون نصيحت ڪر جو تون رڳو نصيحت ڪرڻ وارو آهين. ٢٢- تون انهن تي دارغو نه آهين، ٢٣- پر جنهن منهن موڙيو ۽ انڪار ڪيو ٢٤- ته الله ان کي وڏو عذاب ڏيندو. ٢٥- بيشڪ اسان ڏانهن ئي سندن واپسي آهي. ٢٦- بيشڪ پوءِ اسان جي ذمي آهي سندن حساب وٺڻ.

سورة الفجر-٨٩

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- قسم آهي فجر جو ٢- ۽ ڏهن راتين جو، ٣- ٻڌيءَ ۽ اڪيءَ جو، ٤- ۽ رات جو جڏهن موڪلائي رهي. ٥- هجي انهن ۾ عقل وارن لاءِ پورو قسم آهي. ٦- تو نه ڏٺو تنهنجي رب عاد سان ڇا معاملو ڪيو. ٧- ارم وڏن ٿنبين وارن سان ٨- جن جهڙو ملڪن ۾ ڪونه ٻڌايو ويو ٩- ۽ ثمود سان جن ميدانن ۾ جبل ٽڪيا (۽ گهر ناهيا) ١٠- ۽ ميخن واري فرعون سان ١١- انهن ملڪن ۾ سرڪشي ڪئي، ١٢- پوءِ منجهن گهٽو فساد پکيڙيو. ١٣- تنهن ڪري تنهنجي رب انهن مٿان عذاب جو چهبڪ وهايو. ١٤- بيشڪ تنهنجو رب گهٽ (انتظار واري هنڌ) ۾ آهي، ١٥- پوءِ انسان جو حال اهو آهي ته جڏهن سندن رب ان کي آزمائي ٿو ۽ کيس عزت ۽ نعمت ڏي ٿو ته هو چوندو آهي منهنجي رب مون کي عزت ڏني.

١٦- ۽ جڏهن هو ان کي آزمائي ٿو ۽ سندس رزق تنگ ڪري ٿو تہ هو چوندو آهي تہ منهنجي رب مون کي ذليل ڪيو. ١٧- هرگز نہ، بلڪ توهان يتيم جي عزت نہ ٿا ڪريو ١٨- ۽ توهان مسڪين کي کارائڻ تي هڪ ٻئي کي رغبت نہ ٿا ڏياريو ١٩- ۽ توهان ميراث جو سمورو مال ڳهي ويندا آهيو ٢٠- ۽ توهان مال سان گهڻي محبت رکو ٿا. ٢١- هرگز نہ، جڏهن زمين کي ڪُٽي ڪُٽي سنهون ڪيو ويندو ٢٢- ۽ تنهنجو رب ايندو ۽ فرشتا صف صف ٿي ايندا ٢٣- ۽ ان ڏينهن جهنم کي آڻبو. ان ڏينهن انسان کي سمجهه ايندي ۽ ان مهل سمجهه اچڻ جو ڪهڙو فائدو. ٢٤- هو چوندو ڪاش! آئون پنهنجي زندگي ۾ ڪجهه اڳتي موڪليان ها. ٢٥- پوءِ ان ڏينهن الله جي عذاب جهڙو ڪو بہ عذاب ڪونہ هوندو. ٢٦- نڪو الله جي قيد ڪرڻ جهڙو ڪو قيد ڪندو. ٢٧- اي مطمئن نفس! ٢٨- هل پنهنجي رب ڏانهن. تون ان کان راضي. هو توکان راضي. ٢٩- پوءِ شامل ٿي منهنجي ٻانهن ۾ ٣٠- ۽ داخل ٿي منهنجي جنت ۾.

سورة البلد-٩٠

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- آئون قسم کڻان ٿو ان شهر جو ٢- ۽ تون ان شهر ۾ رهندڙ آهين. ٣- ۽ قسم آهي جڻيندڙ جو ٤- ۽ سندس اولاد جو. اسان انسان کي مشقت ۾ پيدا ڪيو آهي. ٥- ڇا هو پائيندو آهي تہ ان تي ڪنهن جو زور نہ آهي. ٦- چوندو آهي تہ مون تمام گهڻو مال کپايو. ٧- ڇا هو سمجهي ٿو تہ ان کي ڪنهن نہ ڏٺو. ٨- ڇا اسان کيس بہ اکيون نہ ڏنيون آهن ٩- ۽ هڪ زبان ۽ بہ چپ

١٠- ۽ اسان ان کي ٻہ رستا ڏيکاريا آهن. ١١- پوءِ هو ڏکئي لڪ نہ لنگهيو ١٢- ۽ توکي ڪهڙي خبر تہ اها لُڪ ڇا آهي. ١٣- اهو ٻانهي جو آزاد ڪرڻ آهي ١٤- يا بک جي ڏينهن ۾ ڪاڏو ڪارائڙ ١٥- يتيم کي، جيڪو مٽ مائٽ هجي. ١٦- يا مٽي ۾ رلندڙ محتاج کي. ١٧- ان کان پوءِ اهو انهن ماڻهن مان هجي جن ايمان آندو ۽ هڪ ٻئي کي صبر ۽ رحم جي نصيحت ڪئي. ١٨- اهي ئي ماڻهو نيڪ بخت ساڄي پاسي وارا آهن ١٩- ۽ جيڪي اسان جي آيتن جا منڪر ٿيا، اُهي بدبخت کاٻي پاسي وارا آهن. ٢٠- انهن تي دميل باھ چوڌاري ويڙهيل آهي.

سورة الشمس-٩١

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- قسم آهي سج جو ۽ ان جي سوجهري جو ٢- ۽ چند جو، جڏهن ان جي پٺيان اچي ٣- ۽ ڏينهن جو جڏهن (سج) ان کي روشن ڪري ٤- ۽ رات جو جڏهن اُها (سج) کي ڍڪي ٥- ۽ آسمان جو ۽ جنهن ان کي ٻڌايو ٦- ۽ زمين جو ۽ ان جو جنهن ان کي پکيڙيو ٧- ۽ جي (نفس) جو ۽ جنهن ان کي جوڙي برابر ڪيو، ٨- پوءِ ان کي سمجهه ڏني سندس بدڪاري جي ۽ سندس پرهيزگاري جي، ٩- مراد کي پهتو جنهن ان کي پاڪ ڪيو ١٠- ۽ بي مراد ٿيو جنهن ان کي (گناهن) خاڪ ۾ ملايو. ١١- ثمود پنهنجي سرڪشي سبب ڪوڙو پائنئيو، ١٢- جڏهن انهن مان سڀني کان وڌيڪ بدبخت اُٿيو، ١٣- پوءِ الله جي رسول کين چيو تہ الله جي ڏاڇي ۽ ان جي پاڻي پيئڻ کي آڏو نہ ٿيو، ١٤- پوءِ انهن ان کي ڪوڙو پائنئيائون، پوءِ ڏاڇي جون ڪُچون ڪپيائون، پوءِ سندن رب سندن گناهن سبب مٿن عذاب پلٽيو، پوءِ سڀني کي برابر ڪري ڇڏيائين، ١٥- هو (الله) اُن (سزا) جي پڇاڙي کان نہ ٿو ڊڄي.

سورة الليل-٩٢

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- قسم آهي رات جو، جڏهن اها ڍڪي ٿي ٢- ۽ ڏينهن جو، جڏهن هو روشن ٿئي ٣- ۽ انهيءَ جو جنهن نر ۽ مادي کي خلقيو، ٤- جو توهان جون کوششون جدا جدا آهن. ٥- جنهن ڏنو ۽ هو ڊنو ٦- ۽ هن چڱائي کي سچ ڄاتو ٧- تہ ان کي اسان آسان رستي جي سهولت ڏينداسون ٨- ۽ جنهن بخل کيو ۽ بي پرواهہ رهيو ٩- ۽ چڱائي کي کوڙ پانيائين ١٠- تہ اسان ان کي سخت رستي جي سهولت ڏينداسون ١١- ۽ سندس مال کيس ڪم نہ ايندو، جڏهن هو کڏ ۾ ڪرندو. ١٢- بيشڪ اسان جي ذمي آهي راهہ ڏيکارڻ ١٣- ۽ بيشڪ اسان جي اختيار ۾ آهي آخرت ۽ دنيا. ١٤- پوءِ مون توهان کي ڀڀاڙي ڇڏيو پڙکندڙ باهہ کان. ١٥- ان ۾ اهو ئي گهڙندو جيڪو وڏو بدبخت هوندو. ١٦- جنهن کوڙ ڄاتو ۽ پٺيرو ٿيو ١٧- ۽ ان کان محفوظ رکيو ويندو وڏي پرهيزگار کي ١٨- جيڪو پنهنجو مال ڏي ٿو، تہ جيئن پاڪ ٿئي ١٩- ۽ ان تي ڪنهن جو بہ احسان نہ آهي جو ان جو بدلو ڏيڻو هجي. ٢٠- پر صرف پنهنجي رب جي رضامندي لاءِ (ڏي ٿو) ٢١- ۽ هو جلد خوش ٿيندو.

سورة الضُحٰي-٩٣

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- قسم آهي روشن ڏينهن جو ٢- ۽ رات جو جڏهن هو ڍڪي ٿي. ٣- تنهنجي رب توکي نہ ڇڏيو ۽ نہ توکان ناراض ٿيو ٤- ۽ بيشڪ آخرت تو لاءِ دنيا کان بهتر آهي ٥- ۽ سگهوئي الله توکي ڏيندو، پوءِ تون راضي ٿي

ويندين. ٦- ڇا الله توکي يتيم نہ ڏٺو، پوءِ جاءِ ڏنائين ٧- ۽ توکي ناواقف ڏنائين، پوءِ راهہ ڏيکاريائين ٨- ۽ توکي مسڪين ڏنائين تہ آسودو ڪيائين. ٩- تنهن ڪري تون يتيم تي سختي نہ ڪر ١٠- ۽ سوالي کي نہ جهٽڪ ١١- ۽ تون پنهنجي رب جي نعمت بيان ڪر.

سورة الم نشرح -٩٤

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- ڇا اسان تنهنجو سينو تو لاءِ ڪشادو نہ ڪيو ٢- ۽ تنهنجو اهو بار توکان لاٿوسون ٣- جنهن تنهنجي پٺي کي جهڪائي ڇڏيو هو ٤- ۽ اسان تنهنجي ساراهہ کي بلند ڪيو. ٥- پوءِ مشڪل سان گڏ آساني آهي. ٦- بيشڪ مشڪل سان گڏ آساني آهي. ٧- تنهن ڪري جڏهن واندو ٿين تہ محنت ڪر ٨- ۽ پنهنجي رب ڏانهن دل لڳاءِ.

سورة التين-٩٥

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- قسم آهي انجير ۽ زيتون جو ٢- ۽ طورسينا جو ٣- ۽ هن امن واري شهر جو. ٤- اسان انسان کي سهڻي انداز ۾ پيدا ڪيو. ٥- پوءِ ان کي سيني هيٺانهين کان هيٺ موٽايو. ٦- پر جن ماٺهن ايمان آندو ۽ چڱا ڪم ڪيا تہ انهن لاءِ اڻ کٽ اجر آهي. ٧- پوءِ ڪهڙي شيءِ توکي بدلي ملڻ بابت منکر بٽايو آهي. ٨- ڇا الله سيني حاڪمن کان وڏو حاڪم نہ آهي.

سورة العلق- ٩٦

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- پڙھ پنھنجي رب جي نالي سان جنھن پيدا ڪيو. ٢- پيدا ڪيو انسان کي جميل رت مان. ٣- پڙھ ۽ تنھنجو رب وڏو ڪريم آهي، ٤- جنھن علم سيکاريو قلم سان ٥- انسان کي اھو ڪجھ سيکاريو جيڪو نہ ڄاڻندو ھو. ٦- ھرگز نہ، انسان سرڪشي ڪندو آهي ٧- ان سبب جو ھو پاڻ کي بي نياز ڏسندو آهي. ٨- بيشڪ تنھنجي رب ڏانھن ئي موٽڻ آهي، ٩- ڇا تو ڏٺو ان شخص کي جيڪو منع ڪري ٿو. ١٠- ھڪ ٻانھي کي جڏھن ھو نماز پڙھي ٿو، ١١- تنھنجو ڇا خيال آهي جيڪڏھن ھو ھدايت تي ھجي ١٢- يا پرھيزگاري جو حڪم ڪندو ھجي، ١٣- تنھنجو ڇا خيال آهي جيڪڏھن ان کوڙ ڄاڻيو ۽ پٺيرو ٿيو. ١٤- ڇا ان نہ ڄاتو تہ الله ڏسي رھيو آهي، ١٥- ھرگز نہ، جيڪڏھن ھو باز نہ آيو تہ اسان پيشاني جي وارن کان وٺي گھليندا سون. ١٦- اُھا پيشاني جيڪا ڪوڙي گنھگار آهي، ١٧- پوءِ ڀلي ھو سڏي پنھنجن سنگتين کي. ١٨- اسان بہ دوزخ جي فرشتن کي سڏيندا سون. ١٩- ھرگز نہ، سندس ڳالھ نہ مڃ ۽ سجدو ڪر ۽ ويجھو ٿي.

سورة القدر-٩٧

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- اسان ان کي (قرآن) شب قدر ۾ لاٿو آهي ٢- ۽ توکي ڪھڙي خبر تہ شب قدر ڇا آهي. ٣- شب قدر ھزار مھينن کان بھتر آهي. ٤- فرشتا ۽ روح ان ۾ پنھنجي رب جي اجازت سان لھندا آھن. ٥- ھر حڪم ڪٽي ڪري. اھا رات

سراسر سلامتي آهي پِرهه ڦٽڻ تائين.

سورة البينة-٩٨

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- ڪتاب وارن ۽ مشرڪن مان جن ماڻهن انڪار ڪيو اهي باز اچڻ وارا نه آهن، جيستائين انهن وٽ واضح دليل نه اچي ويجي. ٢- الله جي طرفان هڪ رسول جيڪو پاڪ صحيفا پڙهي ٻڌائي ٣- جن ۾ درست حڪم (مضمون) لکيل هجي ٤- ۽ جن کي ڪتاب ڏنو ويو هو، اهي واضح دليل اچڻ کان پوءِ مختلف ٿي ويا، ٥- حالانڪ کين اهو ئي حڪم ڏنو ويو هو ته هو الله جي عبادت ڪن ان لاءِ دين کي خالص ڪندي ۽ هڪ طرفو ٿي نماز قائم ڪن ۽ زڪوات ادا ڪن ۽ اهوئي درست دين آهي. ٦- بيشڪ ڪتاب وارن ۽ مشرڪن مان جن ماڻهن ڪفر ڪيو، اهي دوزخ جي باهه ۾ پوندا، هميشه ان ۾ رهندا، اهي ماڻهو بدترين مخلوق آهن. ٧- جن ماڻهن ايمان آندو ۽ انهن چڱا ڪم ڪيا، اهي بهترين مخلوق آهن. ٨- سندن بدلو سندن رب وٽ هميشه رهڻ وارا باغ آهن. جن جي هيٺان نهرون وهنديون هونديون. انهن ۾ اهي هميشه هميشه رهندا. الله انهن کان راضي ۽ اهي ان کان راضي. هي ان شخص لاءِ آهي جيڪو پنهنجي رب کان ڊنو.

سورة الزلزال-٩٩

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- جڏهن زمين پنهنجي سخت ڏوڪڙجڻ سان ڏوڪڙبي ٢- ۽ زمين پنهنجا بار ٻاهر ڪيڏي ٣- ۽ انسان چوندو ته ان کي ڇا ٿيو آهي. ٤- ان ڏينهن هو پنهنجون

سپ خبرون بيان ڪندي. ٥- ان ڪري تنهنجي رب جو ان کي اهوئي حڪم هوندو. ٦- ان ڏينهن ماڻهو ڌار ڌار ٿي ورندا، تہ جيئن سندن عمل کين ڏيکاريا وڃن. ٧- پوءِ جنهن شخص ذري برابر نيڪي ڪئي هوندي اُهو ان کي ڏسندو ٨- ۽ جنهن شخص ذري برابر بدي (برائي) ڪئي هوندي، اُهو ان کي ڏسندو.

سورة العٰديٰت-١٠٠

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- قسم آهي هانبارو هٽي ڊوڙندڙ گهوڙن جو، ٢- پوءِ سنبن سان چٽنگون ڪيندڙن جو، ٣- پوءِ صبح جي مهل ڇاپو هڻندڙ (گهوڙن) جو، ٤- پوءِ ان مهل گرد ۽ غبار اڏائيندڙن جو، ٥- پوءِ ان وقت لشڪر جي وچ ۾ پوندڙن جو. ٦- بيشڪ انسان پنهنجي رب جو وڏو بي شڪر آهي ٧- ۽ هو خود ان تي شاهد آهي ٨- ۽ هو مال جي محبت ۾ ڏاڍو آهي. ٩- ڇا هو ان وقت کي نہ ٿو ڄاڻي جيڪي قبرن ۾ آهن ١٠- جڏهن انهن کي اٿاريو ويندو ۽ ظاهر ڪيو ويندو جيڪو سينن ۾ آهي. ١١- بيشڪ ان ڏينهن سندن رب سندن (حال) کان پوري طرح باخبر آهي.

سورة القارعة-١٠١

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- سخت کڙکائيندڙ. ٢- ڇا آهي. (اُها) سخت کڙکائيندڙ ٣- ۽ تون ڇا ٿو سمجهين ڇا آهي، اها سخت کڙکائيندڙ ٤- جنهن ڏينهن ماڻهو پتنگن وانگر پکڙيل هوندا ٥- ۽ جبل رڱيل اُن وانگر هوندا. ٦- پوءِ جنهن شخص جا

پُڙ ڳرا هوندا. ٧- اُهو پسند ڪيل آرام ۾ هوندو ٨- ۽ جنهن شخص جا پُڙ هلڪا هوندا، ٩- تنهن جي جاءِ ڪڏ آهي ١٠- ۽ تون ڇا ڏو سمجهين تہ اها ڇا آهي. ١١- هڪ برندڙ باھ آهي.

سورة التكاثر-١٠٢

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- گهٽائي جي حرص توهان کي غفلت ۾ رکيو، ٢- ايستائين جو توهان قبرن کي ڏٺو، ٣- هرگز نہ، توهان سگهوئي ڄاڻندو ٤- وري هرگز نہ، توهان سگهوئي ڄاڻندو ٥- هرگز نہ، جيڪڏهن توهان پڪي يقين سان ڄاڻو ها ٦- تہ توهان ضرور دوزخ کي ڏسندو، ٧- پوءِ توهان ان کي يقين جي اک سان ڏسندو، ٨- پوءِ ان ڏينهن توهان کان نعمتن بابت پڇا ڳيندي .

سورة العصر-١٠٣

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- قسم آهي زماني جو. ٢- بيشڪ انسان گهاٽي ۾ آهي، ٣- سواءِ انهن ماڻهن جي جن ايمان آندو ۽ نيڪ عمل ڪيا ۽ هڪ ٻئي کي حق جي نصيحت ڪئي ۽ هڪ ٻئي کي صبر جي نصيحت ڪئي .

سورة الهمزة-١٠٤

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- ويل آهي هر گلا ڪندڙ عيب ڳولينڊڙ لاءِ. ٢- جنهن مال گڏ ڪيو ۽ ڳڻي رکيو. ٣- هو پائيندو آهي ته سندس مال سدائين ان سان گڏ رهندو. ٤- هرگز نہ، اهو ضرور اڇلايو ويندو حطمہ ۾. ٥- ڇا توکي خبر آهي ته حطمہ ڇا آهي. ٦- الله جي ٻاريل باھ آهي، ٧- جيڪا دلين تائين پهچندي. ٨- اها متن بند ڪيل آهي ٩- ڊگهن ٿنبن ۾ (ٻڌل هوندا).

سورة الفيل-١٠٥

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- ڇا تو نہ ڏٺو ته تنهنجي رب هاٿي وارن سان ڇا ڪيو. ٢- ڇا هن سندن تدبير کي ناس نہ ڪري ڇڏيو ٣- ۽ انهن متان پکين جي ولرن جا ولر موڪليا ٤- ۽ جن انهن کي ڪري جون پٿريون هنيون ٿي، ٥- پوءِ انهن کي اولڙ گاھ جهڙو ڪري ڇڏيائين.

سورة قريش١٠٦

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- قريش کي الفت ڏيارڻ لاءِ جو ٢- سياري ۽ اونهاري جي سفر سببان کين الفت ڏيارڻ آهي ٣- تنهن ڪري کين گهرجي ته ان گهر جي رب جي عبادت ڪن ٤- جنهن کين بک ۾ کارايو ۽ کين خوف کان امن ڏنو.

سورة الماعون-١٠٧

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- ڇا تو ڏٺو ان شخص کي جيڪو انصاف جي ڏينهن کي کوڙ پائيندو آهي. ٢- پوءِ اهوئي آهي جيڪو يتيم کي ڌڪا ڏيندو آهي ٣- ۽ مسڪين جي کارائڻ تي رغبت نہ ٿو ڏياري، ٤- پوءِ انهن نمازين لاءِ ويل آهي. ٥- جيڪي پنهنجن نمازن کان غافل آهن. ٦- اهي جيڪي ڏيکاءُ ڪندا آهن ٧- ۽ معمولي ضرورت جون شيون بہ نہ ڏيندا آهن.

سورة الكوثر-١٠٨

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- اسان توکي ڪوثر عطا ڪيو. ٢- تنهن ڪري پنهنجي رب لاءِ نماز پڙھ ۽ قرباني ڪر. ٣- بيشڪ تنهنجو دشمن ئي بي نسل آهي.

سورة الكافرون-١٠٩

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- چؤ تہ اي منڪرو! ٢- آئون ان جي عبادت نہ ڪندس جنهن جي عبادت توهان ڪندا آهيو ٣- ۽ نہ توهان ان جي عبادت ڪرڻ وارا آهيو، جنهن جي عبادت آئون ڪندو آهيان ٤- ۽ آئون ان جي عبادت ڪرڻ وارو نہ آهيان جن جي عبادت توهان ڪئي آهي ٥- ۽ نہ توهان ان جي عبادت ڪرڻ وارا

آهيو، جنهن جي عبادت آئون ڪريان ٿو. ٦- توهان لاءِ توهان جو دين ۽ مون لاءِ منهنجو دين.

سورة النصر-۱۱۰

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

۱- جڏهن الله جي مدد اچي ۽ سوپ اچي ۲- ۽ تون ڏسندين ته ماڻهو الله تعاليٰ جي دين ۾ داخل ٿي رهيا آهن ٽوليون ٽوليون ٿي. ۳- تڏهن تون پنهنجي رب جي ساراه سان گڏ پاڪائي بيان ڪر ۽ ان کان بخشش گهر. بيشڪ هو معاف ڪرڻ وارو آهي.

سورة اللهب-۱۱۱

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

۱- ابولهب جا هٿ پڳا ۽ هو برباد ٿيو. ۲- نه سندس مال کيس ڪم آيو ۽ نه اهو جيڪو هن ڪمايو هو. ۳- هو سگهو ئي شعلن واري باهه ۾ پوندو. ٤- ۽ سندس زال به جيڪا ڪاڌيون کڻڻ واري آهي. ٥- جنهن جي ڳچي ۾ ڪاپر جو رسو هوندو.

سورة الاخلاص-۱۱۲

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

۱- چؤ ته اُهو الله هڪ آهي. ۲- الله بي نياز آهي. ۳- نه ان جو ڪو اولاد آهي ۽ نه هو ڪنهن جي اولاد ٤- ۽ سندس برابر ڪو به نه آهي.

سورة الفلق-١١٣

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- چؤ آئون پناهه گهران ٿو صبح جي رب جي. ٢- هر شيءِ جي شر کان جيڪا ان پيدا ڪئي آهي ٣- ۽ اونداهي جي شر کان جڏهن اها پکڙجي ٤- ۽ ڦوڪيندڙن جي شر کان ٥- ۽ حاسد جي شر کان جڏهن هو حسد ڪري.

سورة الناس-١١٤

شروع الله جي نالي سان جيڪو وڏو مهربان نهايت رحم وارو آهي.

١- چؤ آئون پناهه گهران ٿو ماڻهن جي رب جي، ٢- ماڻهن جي بادشاهه جي، ٣- ماڻهن جي معبود جي، ٤- ان شر کان جيڪو وسوسو وجهي ۽ لڪي وڃي، ٥- جيڪو ماڻهن جي دلين ۾ وسوسو وجهي ٿو. ٦- جنن مان هجي يا انسانن مان.

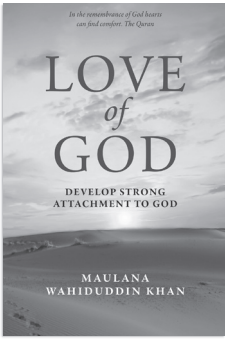

Love of God

by Maulana Wahiduddin Khan

In this book, the author enlightens the reader about the love of God and how every human being can experience this subtle emotion for their Creator. This relationship of love with God revolutionizes a person's character.

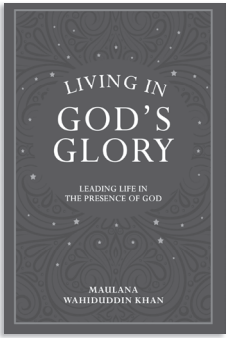

Living in God's Glory

by Maulana Wahiduddin Khan

Discover the wonder of God's creation through the majesty of the natural world. Be inspired by the divine artistry that surrounds us, and join in a joyful chorus celebrating the greatness of the Creator.

www.goodwordbooks.com
www.quran.me www.cpsglobal.org

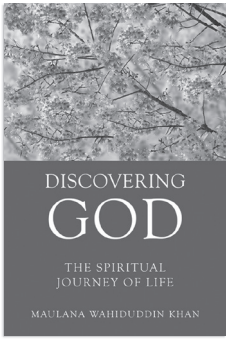

Discovering God

by Maulana Wahiduddin Khan

The author, through his study of science, religion, psychology and the experiences of his own life, enlightens about the path to discovery of God through one's journey of life.

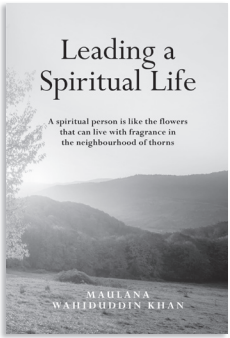

Leading A Spiritual Life

by Maulana Wahiduddin Khan

The author believes that to attain spirituality one does not need to retire to the jungles, rather one must live in the midst of all the activities of the world and develop the ability to convert material events into non-material or spiritual events.

www.goodwordbooks.com
www.quran.me www.cpsglobal.org

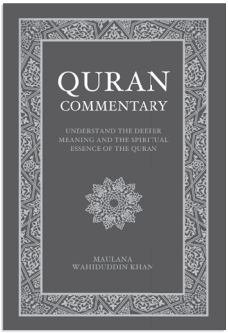

Quran Commentary

by Maulana Wahiduddin Khan

Concise and easy-to-read guide to understand the deeper meaning of the Quran and reflect upon its relevance in the present world.

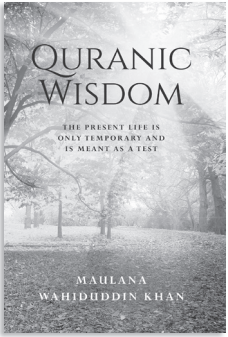

Quranic Wisdom

by Maulana Wahiduddin Khan

This book explains that if you read the Quran, you will find that it gives wisdom on all the subjects relating to human beings.

www.goodwordbooks.com
www.quran.me www.cpsglobal.org

Quran Study Resources

www.quran.me
www.goodwordquran.com

قرآن خدا جو ڪتاب آهي. اُهو پنهنجي اصل عربي زبان ۾ پوري طرح محفوظ آهي. اهڙي ڪنهن ڪتاب جو ترجمو ڪڏهن بہ اصل جو نعم البدل نٿو ٿي سگهي. پر اُن جو مطلب هرگز اهو نہ آهي تہ جيڪو شخص عربي ٻولي نٿو ڄاڻي سو قرآن کي نٿو سمجهي سگهي. قرآن بظاهر عربي ٻولي ۾ آهي. پر حقيقت جي لحاظ کان اهو فطرت جي زبان ۾ آهي.

هر ڪتاب جو هڪ موضوع هوندو آهي. قرآن جو موضوع هي آهي تہ خدا جي تخليقي منصوبي کان انسان کي آگاهہ ڪيو وڃي. يعني انسان کي اهو ٻڌايو وڃي تہ خدا هي دنيا ڇو جوڙي آهي. انسان کي زمين تي آباد ڪرڻ جو مقصد ڪهڙو آهي. موت کان اڳ واري حياتي ۾ انسان کان ڇا گهربل آهي ۽ موت کانپوءِ واري حياتي ۾ انسان سان ڇا ٿيڻ وارو آهي. انسان هڪ ابدي مخلوق آهي. ان جي حياتي جو سفر موت کانپوءِ بہ جاري رهي ٿو. قرآن ان پوري سفر لاءِ هڪ رهنما ڪتاب جي حيثيت رکي ٿو.

Buy

ISBN 978-93-89766-74-5

9 789389 766745

www.goodwordbooks.com www.cpsglobal.org